Digitized by Google

F08973

Purchased from
the Income of the
Anna Vickers Crawford
Memorial Fund

Stanford University
Libraries

Digitized by Google

Digitized by Google

PA 3937
A2
1996
v. 4

Digitized by Google

Athenaeus

ISAACI CASAUBONI

ANIMADVERSIONUM

IN

ATHENAEI

DEIPNOSOPHISTAS

LIBRI QUINDECIM

ACCEDUNT

VIRORUM DOCTORUM EMENDATIONES

ADNOTATIONES VEL EDITAE VEL INEDITAE

TOMUS I.

ANIMADV. IS. CASAUB. LIBR. I — V CONTINENS.

LIPSIAE

IN BIBLIOPOLIO SCHÄFERIANO

MDCCXCVI.

MEH

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑΙΟΥ
ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑ

ATHENAEI
DEIPNOSOPHISTARUM
LIBRI QUINDECIM

AD
EDITIONEM LUGDUNENSEM POSTREMAM
EMENDATIUS EXPRESSI

ACCEDUNT
VILLEBRUNII INTERPRETATIO GALLICA ET NOTAE
ITEMQUE ISAACI CASAUBONI ANIMADVERSIONES
INTEGRAE

CURAVIT
VIRORUM DOCTORUM EMENDATIONES
ADNOTATIONES VEL EDITAS VEL INEDITAS
ADJECIT INDICES NOVOS CONFECIT

GODOFREDUS HENRICUS SCHÄFER
AA. LL. M.

PARS III.
IS. CASAUBONI ANIMADVERSIONES
VIRORUMQUE DOCTORUM EMENDATIONES
ADNOTATIONES VEL EDITAS VEL INEDITAS
CONTINENS.

LIPSIAE
IN BIBLIOPOLIO SCHÄFERIANO
MDCCXCVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

HENRICO IV.

CHRISTIANISSIMO

GALLIARUM REGI

ET NAVARRAE.

Animadverſiones noſtras in Athenaeum, Graecorum fere doctiſſimum ſcriptorem, auſus ſum, Rex Chriſtianiſſime, Majeſtati tuae conſecrare. Ut auderem, multa me, praeter eximiam lenitatem tuam omnibus cognitam, impulerunt. Opus eſt laborioſiſſimum: Tu non principum modo, ſed prope dixerim mortalium, qui ſunt, qui unquam fuerunt, laboris patientiſſimus, amantiſſimus. Ad lucem et rerum et morum antiquorum ſcriptum eſt: Tua Majeſtas quanti cognitionem antiquitatis penderet, cum aliis claris teſtimoniis ſaepe, tum inſigni nuper palam fecit, cum me viris ampliſſimis, qui tuum conſilium participant, de hoc ſtudio notum Lutetiam accivit, liberali ſtipendio donavit, marcentem ad ſpem meliorum erexit. Emendationem denique opus noſtrum profitetur auctoris magni, a vetuſtate miris modis deformati: Tua Majeſtas pace domi forisque parta, virtute Dei, tua invicta dextera, in eam nunc curam toto pectore incumbit, ut, quicquid in Regno tuo ſuperiorum temporum licentia depravavit, emendet, reformet, inſtauret. Hae ſunt cogitationes, quae coeleſtem animum tuum dies noctes-

Digitized by Google

que exercent. Et merito, Rex maxime. Pater enim patriae et diceris conſentientibus omnibus omnium ordinum vocibus, et es revera. Nam quis ille paterfamilias, cui ſuorum liberorum fortunae majori ſint curae, quam tuorum tibi ſubditorum? Cui vero homini privato ita nota ſunt domus ſuae negotia, ut tibi omnes Regni tui, maximae, minimae partes? Et jam tu quidem, magne Rex, in ordinatione Reipublicae tantum paucis annis promoviſti, quantum vix multis fortaſſe luſtris alius: nondum tamen, licet tot feſſus praeliis, tot inclytus victoriis, ad otium et quietem, ut natura fert hominum, converteris. Quin difficiliora in dies, majora, et meliora, moliris, aggrederis, exſequeris. Ibit igitur in annales, Rex potentiſſime, unum te a multis retro ſeculis exſtitiſſe, cujus mens ignea pari cura ac felicitate belli munia et pacis artes atque ornamenta coleret. O laudem etiam melioribus ſeculis, nedum iſto ferreo et magnarum animarum ſteriliſſimo raram atque inuſitatam! Nec mirum: diverſiſſima enim eſt ad utramque ſectam via: diſſimilis natura mentium: discrepantes pacis bellique rationes. Non replicabo ambitioſe veterum aut recentium temporum monumenta, ut dicto faciam fidem. Sed profecto ita eſt: cum omnia evolverimus, vix Principum milleſimus quisque invenietur, domi militiaeque juxta bonus. Enituit aliquis in bello? at obſolevit idem in pace. Alius in iſta excelluit? at bellandi idem imperitus. Tua majeſtas res olim diſſociabiles, prudentiam civilem et militaris rei ſcientiam, miſcuit, ac novo exemplo temperavit. Sed bellicas laudes tuas aeternitate digniſſimas tacere malo quam attaminare. Magnitudo quidem rerum a te geſtarum ea eſt, ut celeberrimus quisque ingenio ad prodendam fortitudinis tuae memoriam ſine gratia aut ambitione, bonae tantum conſcientiae pretio, pelliciatur. Clementiam vero tuam, propriam et peculiarem tibi virtutem, ſilentio transire nefas ingens ducimus. Nam cujus miraculi eſt, bellatorem tantum, armis et praeliis innutritum, ſtillam cruoris humani nullam un-

Digitized by Google

quam nisi in acie fudisse? ibi quoque vel infensissimis hostium, herbam modo porrigerent, semper libentissime peperciſſe? vitam cum multis hominum millibus dedeſis, nemini unquam exprobraſſe? ea denique moderatione conſtanter uſum, facile ut omnibus appareat, oblivionem te belli civilis malle quam gloriam? Quamobrem, magne heros tantae virtutis, hoc a Deo praemium tulisti, ut nutans et prope jam collapſum tuum et majorum tuorum Regnum in ſuam ſedem reſtitueres, ſtabilires, et altioribus in poſterum radicibus (quantum quidem humanis conſiliis poteſt provideri) fundares. Quid dicam de fama nominis tui, qua orbem terrarum univerſum dudum impleſti? Narrant rerum Romanarum auctores, Auguſtum principem divinitus ad maxima electum, poſt Janum clauſum, mira lenitate et aequitate imperantem, moderationis hujus fama Parthos, veteres Romanorum hoſtes, ita cepiſſe, ut ſigna militaria, quae M. Craſſo et M. Antonio ademerant, repoſcenti redderent. Quid poſteri de tua majeſtate, Rex auguſtiſſime, dicturi ſunt? cujus fama tantum apud potentiſſimum Hiſpaniarum regem, Philippum illum tot regnorum everſorem, valuit, ut non ſignorum inutilium, ſed urbium munitiſſimarum redditione tuam amicitiam ſibi ſuisque judicaverit redimendam. Nam quod pro magno in iisdem legimus hiſtoriis, nationes exteras amicitiam Auguſti expetentes, legatos undique Romam miſiſſe: quis miretur adeo, qui ſciat, qua magnificentia, quo comitatu magnus Allobrogum dynaſta, admiratione tuarum virtutum excitus, usque inde e finibus Italiae et Alpium radicibus ad Regiam tuam nuper ſit profectus? Dies me deficiat, imo et annus, ſi decora ſigillatim tua recenſere inſtituam. Sed enim, Rex maxime, tot palmis, tot lauris, tot coronis unus adhuc ut accedat titulus, OBSERVATAS, ET PRISTINO SPLENDORI RESTITUTAS MUSAS, omnes, qui literarum puritatem amamus, vota aſſidue facimus, et ab indulgentia tua petimus, expetimus, ac (*ſi fas dicere: ſed fas*) exigimus. Miſerare, o Pacis et Innocentiae

Digitized by Google

magne vindex, amiciſſimas pacis et innocentiſſimas divas. Patieris princeps benigniſſimus, jacere aeternum tuam illam Academiam, clariſſimum quondam non ſolum Galliarum, ſed totius Europae lumen? Patieris, doctiſſimos viros, qui ſe illi ſuamque operam addixerunt, opem tuam diutius deſiderare? Patieris, ut ventura ſecula, poſtquam ingentes illas ſubſtructionum moles, et nitentia marmore auroque radiata palatia, quaeque in Urbe, quaeque alibi, tot ſimul locis regiis plane impenſis a Majeſtate tua excitantur, fuerint mirata, cauſſam ſpretae a te Academiae tuae poſſint requirere? Ne hoc Deus immortalis ſirit. Illum nos, Rex invictiſſime, ut quam diutiſſime Majeſtatem tuam ſalvam atque incolumen praeſtet, utque tua omnia conſilia fortunet, et ad gratum ſibi, glorioſum tibi, utilem tuis finem dirigat, ſupplices quanta maxima poſſumus pietate oramus, obſecramus, obteſtamur. Exaudi, Deus OPT. MAX., et ſidus hoc, quod praecipitato in profundum ac demerſo in tenebras orbi Gallico refulſit, velis perlucere. Scripſi Lugduni, in aedibus viri tuae Majeſtati addictiſſimi, Merici de Vicq, veteris Muſarum noſtrarum hoſpitis. A. d. XVII. Kal. Auguſti, CIↃIↃC.

Majeſtati tuae, vel antiqua ſolduriorum lege,

devotiſſimus

IS. CASAUBONUS.

JACOBUS LECTIUS
ISAACO CASAUBONO V. CL.
suas in Athenaeum Animadverſiones evulganti.

Euge alius dites Arabas miretur et Indos,
Et ſua qui arboribus depectunt vellera, Seras:
Alcinoique ingentis opes, hortosque beatos,
Ilicet, atque tuas ostentet, Myſia, meſſes:
Aut ubi bis pleno fundit ſe copia cornu,
Bis ſegetes ſupplent ſulci, bis pampinus uvas,
Bisque arbos ſua poma. Tui nos, magne Caſaubon,
Ingenii miramur opes, foetusque beatos
Divitis ingenii, quod lampadis inſtar Eoae
Prodigit in varios late ſua munera tractus,
Immittitque in culta novas Heliconia vires.
Nunc fidus lingua monſtras interprete ductor
Et maria, et terras omnes, coelumque profundum.
Nunc magis atque magis Latiae monumenta Minervae,
Aut ea, quae Graji cecinerunt plurima vates,
Eripis e latebris, et amico lumine complet.

Nunc, bene quae depicta, manu meliore repingens
Moribus absterres pravis mortalia corda,
Incendisque bonus veræ virtutis amore.
Hic quoque, Cecropia cui nomen ab urbe decorum,
Plenior et multa terſus ferrugine frontem,
Muneris ecce tui eſt, ſuperas quod prodit in auras.
Singula quid referam? libeat modo vera fateri,
Et tibi Athenaeum et totas debemus Athenas.

CL. V. IS. CASAUBONO.

Quamvis decore ſat refulgeat ſuo
Tranquilla virtus, quam nec aura gloriae
Ventoſa tollit, nec repulſa deprimit
Veris ovantem et acquieſcentem bonis:
Illam tamen procatur atque ambit volens
Secunda fama, calcar indolis bonae:
Comisque laus, ut umbra corpori comes,
Viros adulat, qui vel artibus togae,
Vel Martiali floruere adorea.
Nam pauca gens ſelecta, queis nudum decus
Pateſcit, omni conſcientiae ſtudent,
Rectique amore limitem rectum ſecant:
Plerosque laudum blanda ſiren allicit,
Ut arduae virtutis inſiſtant iter,
Quod aſpero labore vallavit Deus,
Ne gratuito tanta ſors obtingeret
Qua ſegnibus reique nullae qua viris.
Hoc ducta ſenſu providens antiquitas
Contigua fana deſtinavit cultui
Virtutis atque Honoris. Hos enim decet
Clarere fama, ornari honore, laudibus
Ad aſtra ferri, quos benigna vi lacit,
Vulgoque ademptos conſecrat Virtus ſibi.

Quod ſi quis unquam munere hoc dignus fuit,
Tu es unus ille, flos virum CASAUBONE,
Cujus nec altam ſpem repreſſit temporum
Morumque ſidus peſtilens menti bonae:
Nec tardius cultura coepta ſeduli
Votum coloni flore luſit irrito.
Quin ut malo invaleſcit ardor, et diu
Dilata ſurgit laetius foecunditas:
Sic vividae virtutis acer impetus
Favore coeli fretus invium nihil
Invenit. Aſt amore peruico moras
Perrupit omnes. Dura per discrimina
Sic crevit olim robur invicti Herculis.
Sic altius radice comprehendit ſolum
Pulſata ventis arbor et ſaevo Jove.
Rubiginoſus deterit ferrum ſitus,
Torpere inuſu quod recondito ſinas.
Ignava virtus obſoleſcit, et gravi
Senet veterno: namque per cuniculos
Obrepit aſtu blandiens inertia,
Senſimque diae mentis occupat Larem,
Primo pedatu inviſa, dein voti potens,
Quidquid viri eſt in homine, mancupat ſibi.
Quae peſtis in te fraudulenter aut palam
Graſſata ſenſit artis impotentiam.
Quippe ejus omnes et dolos et impetus
Eluſit atque eliſit indoles tua,
Nil humile ſpirans, nec rudis certaminum.
Ergo Dei virtute proviſum eſt tibi,
Ne poſſit unquam nomen emori tuum.
Tibi nitentem e transmarinis floribus
Plectit corollam Lucius: te civica
Tranquillus ornat arte ſervatus tua.
Te Sicelis Thalia ruſtice procax
Ipſaque formae negligentia decens
Patrante ocello figit, et malo petit.
Te laude multa clarat ille, cui dedit

Laus multa nomen: te Theophraſti lepos,
Te cura docti diligens Laërtii,
Straboque chartis cuncta terrarum ſola
Permenſus: et, quo clarius nullum viget
In literato nomen orbe, maximi
Regis magiſter, ipſe major, ſi rudi
Vero movemur, non inanibus notis
Rerumque pompa. Sed citare ſingulos
Quid eſt neceſſe? Tota doctorum virum
Propago, quos eduxit Hellas artium
Nutrix bonarum, totus ille ordo pius
Te confitentur ſoſpitatorem ſuum.
Gratoque laudes ore concinunt tuas,
Uno tenore quod tot inclytos ſimul
Herous orci e fauce, mortis e manu
Raptos in oras lucis evocaveris.
Nam pejus omni morte fatum, mortuam
Vitam exiebant, et ſibi ſuperſtites
In hoc trahebant lucis ingratae moras,
Ut ſe viderent atque ſentirent mori,
Perenniterque funus efferrent ſuum,
Lurore turpes, et vetuſtate obſiti,
Lacerique plagis ora ſervili modo.
Qualem nivoſis Caucaſi affixum jugis
Titana vates fabulantur, cui Jovis
Satelles immortale concidit jecur,
Dirisque nulla interquies datur malis.
At nunc ovantes munere ingenti tuo
Solare fulgur irretorto lumine
Contra obtuentur, et caput coelo efferunt
Sublime: quin et ore pleno nectaris
Ducunt liquorem, ſymbolasque conferunt
Menſis Sophorum. Macte ATHENAEI *labor,*
Cui nocte pulſa clarior dies redit,
Quam vere ſudo ſolis emicat jubar.
Tua iſta laus, vir erudite, qui ſimul
Facem extuliſti mentis altae, protinus

Fugere nubes, priſcus et fulſit nitor.
Foelix laborum, ſi quid auditu dabit
Vox noſtra dignum, noſcet aetas poſtera,
Quam nunc et olim proſecutus ſim tuas,
Honore dotes, hoc beatus unice,
Quod me favore duxeris dignum tuo
Quondam aemulum laboris atque induſtriae,
Dum res ſinebat, et vigebat indoles
Amore laudis, atque doctrina calens.
Sed me gravis Fortuna transverſo impetu
Plenis iuntem paſſibus retro tulit:
Te ſpes et indefeſſus ardor candidam
Ad usque metam vexit illaeſo gradu.

DOMINICUS BAUDIUS.

AD LECTOREM.

Vetus eſt eruditorum querela, candide Lector, mendis deformibus antiquorum ſcatere monumenta. Queſti ſunt et ſaepe et graviter de hoc ſtudiorum malo accuratiores omnium aetatum philologi, hiſtorici, philoſophi, medici, juris periti, et beati etiam Patres: atque uno verbo, ſicut alibi clare oſtendimus, quicunque fere apud Hebraeos, Graecos et Latinos ab annis retro bis mille amplius cum judicio pariter et amore veritatis in literarum ſtudiis ſunt verſati. Nimirum ita res habet: hominis et omnium humanorum operum, qua corporis, qua ingenii, ſiremps lex eſt. Naſcitur ille et denaſcitur: ſexcentis interea valetudinis adverſae incommodis aliisque caſibus obnoxius. Scias, et in iſtis uſu idem venire. Itaque cum ex infinita prope veterum ſcriptorum copia oppido pauci interitum effugere: tum horum plerique ſic laceri, ſic corrupti, ſic mendis deturpati, vix ut ipſi in ſuis ſcriptis, ſi virgula, ut aiunt, divina huic luci fuerint reddidi, ſeſe ſint agnituri. *Tantum aevi longinqua valet mutare vetuſtas.* Miſera profecto res, et ſapientiae ſtudioſis vel veris lacrymis deflenda. Unde enim nobis eruditio parabilis, unde cognitio diſciplinarum, unde totius praeteriti temporis notitia, niſi ex libris antiquorum? Iis ſi utimur depravatis, quid ſupereſt aliud, niſi ut Ixioni ſimiles umbram pro re, errorem pro ſcientia, falſum pro vero amplectamur? Ut plane ridiculi ſint, qui, emendatone an inemendato libro utantur, ſua nihil putant intereſſe. Iſti ſunt partim Democriti populares et Arcades *βαλανηφάγοι*, partim vitilitigatores literas perverſe docti, divinae Critices (legitimam intelligo, non iſtam volgivagam et, ut loquitur Tertullianus, paſſivam) hoſtes et contemptores: quorum fatuitatem aut *κακοήθειαν* tot locis magnus Galenus tam acriter eſt inſectatus. Nos autem in eo libro, quem accuratiſſima diligentia de Critica fecimus, plurimos in vitam errores ab hoc fonte manaſſe, vero vicimus. Sed ſtudii hujus neceſſitatem Hebraeorum doctores verbo indicant, qui Legis divinae, (quanto igitur meliore jure humanorum ſcriptorum?) ſepem eſſe Criticam non minus vere quam eleganter pro-

nunciant. Enimvero, Lector, ex omnibus illis, quorum ad nos ſcripta pervenerunt, nullius eſt, quantum equidem memoria repeto, qui a vetuſtate pejus aut crudelius fuerit acceptus, quam Naucratita ATHENAEUS: ſcriptor vere πολυμαθέστατος, vere undecunque doctiſſimus, et, ut paucis multa complectamur, Graecorum Varro aut Plinius. Hujus igitur tam eruditi auctoris luculentiſſima ſcripta priorum ſeculorum barbaries ita vexavit, ut nondum ſtatuerim, magis gaudendumne ſtudioſis fuerit, non penitus illa intercidiſſe, an dolendum, quod ſic affecta ad nos ſint transmiſſa. Parum fuit, caput miſero praecidiſſe et pedes: priores videlicet libros duos cum tertii principio et maxima ultimi parte: adjecta eſt artuum aliquot luxatio: in ipſum denique truncum ita ſaevitum, ut ſoricina naenia confoſſiorem eum nobis reliquerint. En temporum illorum immanitatem, quibus omnis humanitas et meliores literae ignorabantur: nedum ut Critices hominibus illis ullus ſupereſſet ſenſus. Poſtea vero quam ſingulari Dei beneficio in Europam literae ſunt poſtliminio reductae, ſerius quidem, ſed tamen exſtitere tandem cordati viri, qui Athenaei alius editione, alius verſione, iter ad famam affectarent. Anno demum M. D. XIV. Aldus ille, cui vitam multi ſcriptores Graeci debent, e tenebris illum in lucem produxit, adjutus a Muſuro Cretenſi. Fatendum vero, quod negari non poteſt, viros ſolertiſſimos et doctiſſimos neque in exemplaribus nanciscendis felices fuiſſe, neque in editionis ſuae emendatione nimis accuratos. Et tamen Muſuri diligentiam ſerio commendat Aldus. Quales igitur fuiſſe dicemus eos codices, quibus ille eſt uſus, cum eorum comparatione Aldina editio emendatiſſima cenſeri mereretur? Secuta eſt poſt annos XX. Baſilienſis editio. Hanc concinnarunt Jacobus Bedrotus et Chriſtianus Herlinus, ambo, opinor, juvenes Germani: qui etſi librorum praeſidio imparati, neque multo fortaſſe minus ab idonea eruditione, oneri ſubierunt viribus ſuis impari: vel ſolo tamen bene de literis merendi ſtudio, qui poſteritati oſtendantur, non ſunt indigni. Sed enim deſtitutum libris melioribus ad Aldini exemplaris emendationem accedere, hoc vero erat, ſine navigio mare magnum velle transmittere. Quemadmodum autem horum conatus manu exaratorum inopia in nervum erupit; ſic illum Venetum, qui ante omnes alios, (nam de Sanga Romano vereor ut credendum ſit Paulo Jovio,) Latinum fecit Athenaeum,

Criticae imperitia toto opere plus quam pueriliter coëgit ineptire. Quamobrem, etſi erat ille vir non indoctus, quod alia ipſius teſtantur ſcripta, verſio tamen edita ab eo eſt adeo nullius frugis aut tam exiguae, ut praeter egregiae voluntatis teſtimonium nihil penitus inde laudis reportarit. Non multo poſt provinciam eandem celeberrimi nominis in hac frequentiſſima urbe medicus, Jacobus Dalecampius, ſuscepit. Cui viro eruditiſſimo ſi tantum otii ad hanc ornandam Spartam quotidiana aegrorum imperia conceſſiſſent, quantum fuit in ipſo Φιλοτονίας et amoris erga literas: non dubitamus, et meliorem et accuratiorem interpretationem potuiſſe ab eo ſperari. Etſi memoria tenemus, dixiſſe illum aliquando nobis, huic potiſſimum curae per annos paulo minus triginta omnia ſe temporum ſucceſſiva donaſſe. Caeterum quam feliciter hoc negotium viro optimo ſucceſſerit, ANIMADVERSIONUM noſtrarum libri iſti palam facient. Quod tamen opus, candide Lector, ſcibis non ea fine inſtitutum a nobis, ut in verſiones interpretum curioſe inquireremus. Neque enim ii nos ſumus, qui alieni nominis obtrectatione famam aucupemur. Apage hanc ab iis protervitatem, qui Virtuti ſacramento dixerunt, quique verae laudi cupiunt litare. Equidem ſemper potius duxi mea peccata corrigere, quam aliena indagare. Sed nec Commentarios in Athenaeum ſcribere conſilium nobis: vel quia propter abundantiam materiae in immenſum erat opus excreturum: vel quia minus id eſſe neceſſarium, nec nimis difficile in hac literarum luce, ſemper judicavimus. Nobis, mi Lector, cum huic ſcriptioni manum admoliremur, hic praecipuus ſcopus ob oculos fuit, quae erant in Athenaeo obſcuriora necdum cuiquam illuſtrata, ipſi iremus illuſtratum: quae vitio librariorum corrupta multa, quorum interpretibus ne ſuboleviſſe quidem videbamus, ipſi pro virili corrigeremus. Id vero inceptum quantis laboribus, quantis moleſtiis nobis conſtiterit, fruſtra tibi narrare inſtituam, niſi periculum ipſe ſtudii hujus feciſti. Porro cum emendandi veteres auctores duplex ſit via, e libris ſcriptis, et ex ingenio: utramque nos viam in corrigendo Athenaeo inſtitimus. Priorem quidem ante annos quatuor, cum impulſu optimi atque amiciſſimi Hieronymi Commelini eam editionem adornavimus, quae paulo ante immaturum et ſtudioſis luctuoſam illius viri obitum ex ipſius officina prodiit. Neque levis neque parum huic auctori utilis opera illa noſtra ex-

ſtitit. Collata enim editione Baſilienſi cum ea ſcriptorum codicum copia, quae tum erat ad manum, multa primi publicavimus, antehac Graece edita nunquam. Plurima item emendavimus in prioribus editionibus corruptiſſima, partim librorum ſecuti auctoritatem, partim certas et omnibus manifeſtas rationes. Fuit praeterea animus editioni illi breves Notas adjicere: et hoc amplius, omnium auctorum, librorum et dramatum ab Athenaeo laudatorum accuratam deſcriptionem: quam dudum ad lucem non Athenaei tantum (nihil enim ubique titulis librorum et fabularum corruptius) paraveramus. Migratio noſtra ex Allobrogum finibus in Galliam eodem tempore inſtituta, et ne illa tum a nobis adjicerentur, impediit, et ut aliquanto inemendatior ea editio prodiret, fuit in cauſſa. Haec igitur nos jam ante e libris. At longe operoſior altera eſt ratio, quam ſumus hic ſecuti. Priore illa opera vulgatas editiones e veteribus libris auximus et emendavimus: poſt riore hac et vulgatorum et manu etiam ſcriptorum codicum lectionem ad rectae rationis obruſſam exegimus. Nam in ſcriptis exemplaribus vel antiquiſſimae manus *πολλὰ μὲν ἐσθλὰ, πολλὰ δὲ λυγρά.* Itaque in illis tractandis judicio magno opus, magna eruditione, nec mediocri uſu; quae tria Criticum illum *γόνιμον* perficiunt alibi nobis informandum. Qui autem codicum vetuſtatem, praeſertim conſentientium, recti argumentum et normam ubique certam eſſe arbitrantur: audiant illi Criticorum non minus quam medicorum principem Galenum: qui in tertio de diffic. reſpir., cum de Hippocratei loci cujusdam vera lectione disputaret, *τὶς τῶν παλαιῶν*, ait, *βιβλιογράφων ἥμαρτεν. ἔπειθ' ὕτως ἔχον ἔφθασεν ἐκδοθῆναι τὸ βιβλίον· ἐφυλάχθη τε εἰκότως μέχρι δεῦρο τοῦτο τὸ σφάλμα. Jam olim*, inquit, *librariorum aliquis locum corrupit: deinde edito libro cum illo errore, non mirum, ſervatum eſſe mendum usque adhuc.* Cauſſas poſtea ſervati erroris tamdiu affert iſtas: *τινῶν μὲν ὀλιγώρως ὁμιλούντων τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλίοις, ὡς μήτ', εἰ λείπει τι, μήτ', εἰ δι' ἑτέρου γράμματος εἴρηται, γναρίζειν, ἐνίων δὲ γνωρίζόντων μὲν, ἀλλὰ προσθεῖναι τὸ λεῖπον ἀ τολμώντων.* Et ita eſt: librariorum culpa et doctorum incuria atque ignavia factum, ut ſemel commiſſa in antiquiſſimis codicibus peccata in omnia deinceps exemplaria propagarentur, ac per multa ſecula conſtanter ſervarentur. Plura alibi Galenus de genere iſto mendarum, quas Philemon, criticus vetuſtiſſimus, appellat *τὰς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἐμμεμενη-*

κυίας ἡμαρτημένας γραφάς. Nihil ergo mirum, plenum eſſe hujus generis mendorum, quantum exſtat hodie Athenaei exemplarium. Quae quidem e duobus inter ſe jam olim diverſis omnia eſſe transfuſa et deſcripta obſervavimus. Ab eorum altero manavit Aldinum illud, de quo diximus: cui per omnia fere ſimile eſt Palatinum, quod in Heidelbergenſi bibliotheca illuſtriſſimi Principis aſſervatur: item aliud, cujus nobis vir amplissimus, Regi ab intimis conſiliis, Andreas Huraldus Meiſaeus, copiam fecit. At longe iſtis tribus et aliis omnibus, quae ab eodem exemplo ſunt orta, et emendatius et integrius illud eſt, quod in celebratiſſima Cardinalis Farneſii bibliotheca habetur. Ei libro acceptum ferre debes, quicquid in prioribus deſideratum exhibet noſtra editio. Multas autem voces, multas periodos integras, interdum etiam plures, ſingulis prope paginis adjecimus. Ut taceam de inſigni fragmento libri ultimi, quod ante nos Gulielmus Canterus indidem nactus publicaverat. Parilem huic codicem etiam in Vaticana Romae ſervari, accepimus. Noſtra editio Farneſianum fere exhibet, repraeſentatum nobis a clariſſimo viro, Henrico Stephano, qui ante annos ferme quinquaginta, cum Romae eſſet, accuratiſſime omnes varietates ſcripturae ad oram ſui codicis adnotaverat. Idem fecerat paucis ante Stephanum annis et Benedictus Aegius Spoletinus, qui temporibus illis Romae inter peritiſſimos Graecarum literarum eſt habitus. Ejus etiam codicem vidimus nos inter alios neutiquam vulgares Petri Gelaſii Hiſpani libros. Fecerunt idem poſtea et alii item multi. Itaque Farneſianas illas Notas paſſim reperias in eruditorum bibliothecis non ſolum Italorum, ſed et Cisalpinorum. Habuit eas uterque interpres: habuit et vir eximius, Conradus Gesnerus, cujus librum doctiſſimi Gasparis Wolfii opera nacti ſumus. Easdem et nobiliſſimus ſtudiorumque noſtrorum ſtudioſiſſimus Marcus Velſerus Auguſta Vindelicorum ad nos miſit, ab Andrea Schotto, altae eruditionis viro, ſecum communicatas. Haec igitur omnia exemplaria, ſicut modo dicebamus, mendis inquinata ſunt adeo vetuſtis, ut ante Euſtathium et eo priorem Excerptorum auctorem, qui multas illarum retinent, ſint natae: adeo non facilibus ad emendandum, ut eruditus vir, qui ante multa ſecula Epitomen illam confecit, fateatur ingenue, multa ſe, quod eſſent corrupta, miſſa facere. τοῦτο, ait ille non ſemel, ἐπεὶ ἔσφαλται, ἢ μετέγραψα. Non igitur hodie at-

que hèri coepti ſunt Athenaei codices depravati circumferri, verum ante annos quingentos et amplius. At qui non deſunt, quibus, tantam eſſe mendarum, quae bonos auctores obſident, antiquitatem, aegre perſuaſeris. Sicut anno accidit: orto enim ſuper menſam apud ampliſſimum et praeſtantiſſimum virum, Mericum de Vicq, ſermone de illa paginarum aliquot transpoſitione, quam in omnibus libris commiſſam, neque auctori Epitomes, neque interpretibus animadverſam, libro quarto primi obſervavimus: mirari, qui aderant, viri doctrina judicioque praeſtantes, et multa de auctoritate manu exaratorum differere. Clara res tamen eſt, certisque argumentis a nobis probata. Inter antiquiſſimas veterum librorum corruptelas trajectiones ſunt hujuscemodi. Jam olim critici antiquiſſimi, quorum exſtant in Homerum et Hippocratem obſervationes, corruptos hoc vitii genere locos multos adnotarunt. Sed et aetatis noſtrae docti viri ſimilia peccata in multis libris deprehenderunt. Vel unus ille Hercules Muſarum, Joſephus Scaliger, quam multa apud Tibullum, Propertium et Manilium mire perturbata nitori priſtino hac ratione reſtituit? qui etiam ſuperioribus menſibus de illa Athenaei luxatione per literas nos monuit. At licet multo ante idem a nobis fuerat obſervatum: mirifice tamen vir incomparabilis hoc ſui judicii indicio et delectavit nos, et in ſententia confirmavit. Utinam et caeteris omnibus conjecturis noſtris eadem ubique *ἐνάργεια*! At enim, candide Lector, cum in genere omni literarum, tum in ſtudio maxime critico veriſſimum Galeni dictum: *χαλεπὸν, ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέσερον γράψαντα.* Nos vero et homines ſumus, et occupati: adeo quidem, ut temporis totius, quod ab inſtituto opere eſt lapſum, partem multo maximam frequentes *ἀποδημίαι* nobis ſurripuerint. Ut alia fileam ſtudiorum noſtrorum graviſſima damna. Sed non morabor te pluribus: neque committam, ut aequitati tuae diffiſus poſſim videri. Vale, candide Lector, et Prolegomena noſtra, quibus de Athenaeo operisque hujus argumento prolixe actum eſt, nec non de convivatore Larenſi et omnibus convivis, quia caſu quodam edi nunc non ſunt quita, brevi, cum Deo. Iterum vale. Lugduni Seguſianorum.

ISAACI CASAUBONI

ANIMADVERSIONES

IN

ATHENAEI

DEIPNOSOPHISTAS.

Digitized by Google

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Hypotheſis percurritur. Auctor epitomes, ejusque antiquitas. παρεμβολαὶ, excerpta. *Abbreviatoris et Euſtathii aliquot notati errores.* πατὴρ τῆς βίβλ. *Timocrates, cui opus inſcriptum. Titulus operis,* Δειπνοσοφισταί. χρεῖαι, loci auctorum. ἡ ἐγκύκλιος παιδεία. γραμματικῶν οἱ χαριέστατοι. *Ulpianus* Κειτάκειτος. κεῖσθαι, κείμενον. ὥρα *pro diei parte.* ἱερὸς τὴν τέχνην καὶ τὰ ἤθη. *Galeni ſcripta philologica.* καταλογος σρατιωτικός.

ARGUMENTUM hoc ſcripſit is, qui totius operis epitomen confecit: cujus tantum exſtat editum, quantum de primis Athenaei libris hodie deſideratur. Eſt in manibus noſtris beneficio doctiſſimi, optimi, integerrimique viri David. Hoëſchelii id opus integrum, primo libro excepto et ſecundi parte: tantum enim fere ab epitome Hoëſcheliana abeſt a fronte praeciſum, quantum exſtat libris editis inſertum. παρεκβολὰς auctor vocat alicubi laborem ſuum, nomine convenientiſſimo. Moris fuit ſtudioſis hominibus, inter legendum veteres auctores excerpere, quaecunque ad inſtitutum quisque ſuum facere judicabat. Ea ſunt, quae Seneca *excerpta*, Graeci

ἐκλογὰς, vel χρησομαθείας, aut σημειώσεις, itemque παρεκβολὰς dixerunt: qua de voce plura alio loco nobis erunt dicenda. Quis autem fuerit is, quandoque, et ubi vixerit. pro certo non ſcimus. Antiquum eſſe ſatis, hoc vero ſcimus: qui obſervatum habeamus, uſum ſaepe Euſtathium hac epitome, integro Athenaei codice neglecto. Colligimus ex eo, quod ſequi illum non raro lectionem videmus, quae in his excerptis, ſpreta ea, quae in contextu, longe interdum melior ac verior: imo falſam Athenaeo ſententiam illum affingere παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, locis aliquot deprehendimus. Ut cum, exempli gratia, ad Ἰλιαδ. λ. prolatis vocibus ὀψοφαγίσατος καὶ βλακίσατος,
p. 2. addit: ἃ δὴ λέγεται κεῖσθαι παρὰ Σοφοκλεῖ. Errat enim. Xenophontis quippe verba Sophocli tribuit. Apud Athenaeum l. VII. ſcriptum eſt: ἐγὼ δ' ἐκ ὧν ὀψοφαγίσατος· ἔστω γὰρ Ξενοφῶν ὠνόμασεν ἐν Ἀπομνημονεύμασι, γράφων ἔστως· Ὀψοφαγίσατός τε καὶ βλακίσατός ἐσιν. Non poterat planius ſignificari, Xenophontis eſſe, quae diximus, verba: quia tamen multa eo loco Sophoclis eſt mentio, aliud agens auctor epitomae illa quoque Sophocli de ſuo eſt largitus, ſcribens in excerptis ſuis: ὀψοφαγίσατος καὶ βλακίσατός ἐσι, φησὶ Σοφοκλῆς. Hoc duce errat Euſtathius. Sic etiam fallitur, cum ſcribit ad Il. σ.: Ἀπολλόδωρος τὰς ἀκρατεῖς καὶ καταφερεῖς ἀλφησὰς εἶπεν, ἐν τῷ, καταπυγοτέραν ἀλφησῶν. Non meminerat Euſtathius, Apollodorum grammaticum fuiſſe, qui Sophronis Mimos libro commentario erat interpretatus. Ejus auctoritate utitur ſaepe Athenaeus. Libro autem VII. proverbium adfert natum ex Sophronis verbis, καταπυγοτέραν ἀλφησᾶν· cujus interpretationem ex Apollodori commentariis ſubjicit. In verbis Athenaei nihil eſt obſcuri: etſi ab interpretibus quoque male ſunt accepta: Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Σώφρονος τῷ εἰς τὰς ἀνδρείας μίμας, προθεὶς τὸ, καταπυγοτέραν τ' ἀλφησᾶν, φησὶν, ἰχθῦς τινες etc. Quae ita ſunt vertenda: *Apollodorus Athenienſis commentariorum in Sophronem libro III., ubi viriles ejus mimos interpretatur, praepoſitis poëtae verbis,* καταπυγοτέραν τ' ἀλφησᾶν, *ſcribit* etc. Sed Euſtathium decepit epitomes hujus confector, qui ex hoc loco negligenter lecto ſcribit in libro Hoëſcheliano: τὰς ἀκρατεῖς καὶ καταφερεῖς ἀλφησὰς καλέσιν, ὡς Ἀπολλόδωρος. Init. libri V. laudans Athenaeus veterem morem hoſpites convivio excipiendi, δοκεῖ γὰρ, ait, ἔχειν πρὸς Φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυσμόν· recte, et vere. Euſtathius tamen legit πρὸς Φιλοσοφίαν· omnino ἀπροσ-

διονύσως et falſo: ſed ita invenerat in excerptis: nam et nos quoque in libro noſtro ita invenimus. Init. libri VIII. Φαγησίαν ἑορτὴν appellat Euſtathius ex iisdem excerptis, quam membranae Φαγήσια, magis ex uſu veterum Graecorum, vel monente Herodoto. Mitto dicere, quam p. 3. ſaepe in laudando hoc auctore aliis quam ipſius verbis utatur: quae nos in epitoma reperimus, ut locis non paucis lectorem monuimus. Si quis conjecturae locus eſt, putem, confectam Conſtantinopoli ante annos quingentos et amplius hanc epitomen ab aliquo grammatico: qualis fuit Hermolaus Byzantius, auctor eorum excerptorum, quae hodie pro Ἐθνικῶν Stephani libris in doctorum manibus verſantur. Enimvero quicunque fuerit eclogarius hic, neque eruditionis haud protritae teſtimonium illi denegare, neque excuſare interdum negligentiam poſſumus. Culpas hominis non paucas ſuis locis neceſſario indicabimus. Eruditionis vero multa paſſim in ejus verbis teſtimonia. Cujusmodi eſt, ut ad rem veniamus, initio iſtius hypotheſeos hoc: Ἀθήναιος μὲν ὁ τῆς βίβλε πατήρ. Eleganter *patrem* vocat, qui eſt auctor libri, et (ſi per veteres Latinos liceret) factor. Sed non habent Graeci cum omni ſua copia, quomodo auctorem graece dicant: nam et συγγραφεὺς, et ποιητὴς, non in univerſum de omni ſcriptione, ſed de certis generibus dicuntur: etſi non negamus, συγγραφεὺς pro *auctor* ſimpliciter cum aliis uſurpari, tum Galeno paſſim: verum aliter antiqui Graeci, et quicunque ſermonis diligentiores fuerunt. Propria igitur defectus voce, improprie, ſed eleganter πατὴρ βίβλε dixit. Quid differant κτίσης, ποιητὴς, δημιοργὸς, et πατὴρ, quid ποιεῖν et γεννᾶν, non eſt loci hujus explicare. Sic loqui amat et Galenus. Ut l. II. de cauſ. pulſ.: ὁ γάρ τοι πατὴρ τῶ δόγματος ὁ θεῖος ἐκεῖνος Ἱπποκράτης. In iis de Hippocratis et Platonis ſcitis: ὁ Ζήνων πατὴρ ἐσι τῆ περὶ τὰς φωνὰς λόγε τῆδε. Theodoritus in praef. l. de haeref.: εἰ διαφόρων δογμάτων πατέρες ἐγένοντο. Ruffinus: *Rem majoris gloriae ſequitur, ut pater verbi ſit potius quam interpres.* Libanius de ſua fort.: τῷ δὲ ἐκ ἄλλως οἷόν τ' ἦν, μὴ τὰ τοιαῦτα πάσχειν, πατέρι πολλῶν λόγων γεγενημένῳ. Et in univerſum Graecis primus cujuscunque rei auctor dicitur πατήρ. Idem paulo poſt: πατὴρ γενόμενος τῆς τιμῆς· ἐ γὰρ ἦν, ὃν ἐμιμεῖτο. πάππον τῆς διδασκαλίας etiam legas in primo meth. ap. Gal., et γεννᾶν τέκνα pro libros ſcribere apud melliſſimum Syneſium: γεγεννηκότας δόγματα apud Theodoritum: νόμων πατέρας apud Leonem

Imperat.: et νομοθεσίαν ἐκ ἀδελφὴν ἔσαν τῶν [fic] ἀδὲ τῆς αὐτῆς ἀποκυηθεῖσαν φιλανθρωπίαι [fic], et ſimilia his apud optimos ſcriptores. Addit eclogarius: ποιεῖται δὲ τὸν λόγον πρὸς Τιμοκράτη. In membranis aliquot ſcriptum eſt conſtanter et hic et aliis multis locis Echecratis nomen pro Timocrate. Credo, id eo factum, quia apud Platonem in Phaedone, cujus libri principium transtulit in ſui initium Athenaeus, Echecrates loquitur, non Timocrates. Plures et meliores libri eum, cui auctor miſit hoc opus, Timocratem vocant. Athenienſem hunc fuiſſe, ſuſpicamur ex l. IX. principio: verum incerta res omnino eſt. Sequitur: Δειπνοσοφιστὴς δὲ ταύτῃ τὄνομα. Ita membranae omnes: per-
p. 4. peram. Viros doctos, qui deſcripto hisce libris conviviо interfuerunt, Δειπνοσοφιστὰς fuiſſe vocitatos, Athenaeus ait, qui etiam τραπεζορήτορας eos interdum nominat. Ergo etiam id opus, quo deſcripti ſunt illorum ſermones, Δειπνοσοφιστῶν λόγοι vel ἱστορία (ſic aliquando Euſtathius appellat), vel brevius Δειπνοσοφισταὶ inſcriptum eſt. Suidas: Ἀθήναιος ἔγραψε βιβλίον Δειπνοσοφιστάς. Scribe igitur cum eruditiſſimo Dalecampio Δειπνοσοφισταὶ δὲ ταύτῃ. Ubi ait, commemoratos hoc libro piſces καὶ τὰς τέτων χρείας, intelligit auctorum locos de unoquoque piſcium ab Athenaeo prolatos: non, ut putarunt*), ipſorum piſcium uſum. Nihil enim hic ea de re: at χρεῖαι et χρήσεις apud philologos et grammaticos ipſae ſunt auctorum ῥήσεις; paulo aliter alii ſcriptores, qui pro ſententia mores informante vocem hanc uſurpant. Demetrius Phalereus: τὰ τοιαῦτα χρείας λαμβάνει τάξιν καὶ γνώμης. Inde rhetorum χρεῖαι. Si quis malit τὰς τέτων χρείας *eorum uſum* aut *utendi modum* interpretari, referemus ad ea, quae ex libris medicorum recitantur variis locis ſuper cujusque cibi natura, conditione atque uſu. Placet tamen interpretatio altera: quam multi loci confirmant, ut cum l. IX. Ulpianum ſic appellat Democritus: ἀδενὸς μεταλαμβάνειν εἴωθας τῶν παρασκευαζομένων, πρὶν μαθεῖν, εἰ ἡ χρῆσις μὴ εἴη τῶν ὀνομάτων παλαιά. Infit eclogarius: καὶ ἔστιν ἡ τᾶ λόγα οἰκονομία, μίμημα τῆς τᾶ δείπνα πολυτελείας, καὶ ἡ τῆς βίβλα διασκευὴ, τῆς ἐν τῷ λόγῳ παρασκευῆς. Dalecampius noſtrema verba emendavit, ſcripſitque τῆς ἐν τῷ δείπνῳ παρ. Videtur membrum antecedens confirmare eam emendationem. Ita fuerit, quae dicitur, ἐπιμονὴ, poſita bis ſententia eadem. Sed malo tueri librorum conſenſum, et

*) [Putavit Dalechampius.]

aliter interpretari, ſervata lectione edita. Tria auctor ponit, δεῖπνον, λόγον, βίβλον· ait, λόγον, id eſt ſermones in convivio habitos, fuiſſe convivii μίμημα· ut quidque enim menſae apponebatur, id erat deipnoſophiſtis novorum ſermonum occaſio. Qui autem fuerat ſermonum ordo, idem ab Athenaeo ſervatus in hujus operis contextu. Igitur ut coenae μίμημα et velut imago ſermones fuere: ſic ſermonum ſunt hi libri. Non abeſt, quin haec ſit abbreviatoris mens et ſcriptura: qui tamen videtur ſenſiſſe, non rem geſtam, ſed merum Athenaei figmentum hoc totum fuiſſe convivium. Declarat mox particula δῆθεν neglecta interpretibus, cum ſcribit: οἱ δ' ἐν τῷ δείπνῳ δῆθεν ἐπιδημήσαντες δειπνοσοφισταὶ ἦσαν. Separatur autem ἡ ἐγκύκλιος ἀπὸ τῆς ἄλλης παιδείας, hoc eſt, philologia et humaniores literae a reliquis diſciplinis. Sic illa ſunt accipienda, ut fuſe alibi probamus. γραμματικῶν οἱ χαριέστατοι non ſunt *feſtiviſſimi grammaticorum*, quomodo vertere docti *): ſed nobiliſſimi quique et doctiſſimi. Ariſtotelem iſte imitatur, cujus in ſcriptis οἱ χαρίεντες paſſim τοῖς πολλοῖς opponuntur: ἤτοι, inquit Euſtratius, τοῖς τυχοῦσι καὶ χυδαίοις οἱ χάριτός τινος μετέχοντες διὰ παιδεύσεως. Ita ſaepe apud philoſophum. In quarto vero Polit. οἱ χαρίεντες dicuntur homines probi et frugi, qui nemini fa- p. 5.
ctam velint a ſe injuriam. De Ulpiano loquens ait breviator: ὧν κατέτρεχε μετὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι τι ἐφθέγγοντο. Haec vera eſt lectio, non κατῆρχε, quod placet nonnullis. Toto opere inducitur Ulpianus et alios quidem, ſed maxime Cynicos ſuis interrogatiunculis vexans, crucemque illis figens, hoc eſt, αὐτῶν κατατρέχων. Eſt autem alluſum ad ea, quae de Ulpiano ſtomachabundus ait Cynulcus l. III. In iſtis, ἔσχεν ὄνομα τὸ κυρίᾳ διασημότερον, Aldina editio vocem κυρίᾳ aſteriſco inſignivit, ut mendi ſuſpectam: fruſtra. Nomen intelligit, quod recens nato parentes indiderunt. L. IV.: σὺ δέ μοι δοκεῖς, ὦ Κύνελκε, (τέτῳ γὰρ χαίρεις τῷ ὀνόματι, ἃ λέγων, ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκληκε). Similis ſententia apud Libanium declam. VIII.: πολλάκις ὑμεῖς τοῦτον ἀπὸ τῆς πράξεως ὀνομάζετε μᾶλλον, ἢ ἅπερ ὁ πατὴρ ὀνόματος ἔθετο. Idem de ſua fort.: γέροντα γλώττης ἡδονῇ τῷ Νέσορι παρισάμενον, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο καλούμενον μᾶλλον. ἢ ὅπερ ὁ πατήρ τε αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ ἔθεντο. Pergit auctor, et ait de eodem: ἔτος ἀνὴρ νόμον εἶχε. Suidae codex, ἴδιον νόμον εἶχε,

*) [literatorum feſtiviſſimi. *Dalech.*]

non otiosa voce auctior. Doctissimum vero et discendi studio flagrantissimum Ulpianum ait auctor fuisse Κειτόκειτον nominatum, quod moris haberet, appositorum nihil comedere, πρὶν εἰπεῖν, κεῖται ἢ ὐ κεῖται; Ita edidimus ex fide membranarum: ante editum fuit κεῖται ἢ πᾶ κεῖται, quae scriptura ad vocis Κειτόκειτος veriloquium explicandum minus quadrat. Sed jungamus censeo has duas lectiones, et scribamus: κεῖται ἢ ὐ κεῖται, καὶ πᾶ κεῖται; Est autem verbum κεῖσθαι eo sensu, quo hic sumitur, frequens in Graecorum interpretum libris. Dicunt enim κεῖσθαι παρὰ τῷ δεῖνι, quae in ejus scriptis leguntur. In Graecorum commentariis, ut Nicetae in Gregorium Theologum, aliorumque, κείμενον est praepositus textus ad interpretandum, ut fieri amat ab interpretibus. Inter exempla quaestionum Ulpiani ponitur haec: *εἰ κεῖται ὥρα ἐπὶ τῆ τῆς ἡμέρας μορίᾳ, an reperiatur in scriptis veterum Graecorum ὥρα pro diei parte.* Certum est, neque Platonis, Aristotelis, et aequalium saeculo, neque aliquanto post tempore has diei partes, quas horas vocamus, fuisse in usu. Quare vocabulum ὥρα in antiquorum illorum scriptis illa notione legi non potuit. Ideo Pollux l. I. voces recensens, quibus diei noctisque partes designantur, dictionis ὥρα non meminit. Sed mox scribit idem: ὥρα δὲ καὶ ἡμιώριον, ὡς Μένανδρος, ὠνομάζετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Et sane ita est: quod posterioribus Graecis Latinisque hora significat, id priores, qui gnomonum sciotericorum tantum usum habebant notum, σημεῖον et στοιχεῖον dixere, ut pluribus exponemus ad l. VI. Non nescimus, Batonem comicum in fabula Ἀνδροφόνῳ nominasse ὡρολόγιον, sed inter νέας κωμῳδίας poëtas fuit hic Bato, cujus verba: — ὥστε περιφέρειν Ὡρολόγιον δόξει τις, ἀχὶ λίθον. In sequente quaestione, εἰ μήτρα
p. 6. κεῖται ἐπὶ τῶν ἐδωδίμων βρωμάτων, malim, mutato numero, ἐπὶ τᾶ ἐδωδίμα βρώματος, vel ita potius, ἐπὶ τέτων ἐδωδίμων βρωμάτων. Daphnus Ephesius medicus, deipnosophistarum unus, abbreviatori dicitur ἱερὸς τὴν τέχνην, καὶ κατὰ τὰ ἤθη. τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγων ὐ παρέργως ἁπτόμενος, id est, *vir, sive artem ipsius spectes, sive mores, divinus.* Male vir eruditus [Dalech.]: *divinos honores ob artis suae peritiam meritus:* quasi esset idem ἱερὸς et ἀνιερωθείς, vel ἀποθεωθείς. Proprie dicitur ἱερὸς homo θεῷ ἀνακείμενος, ut apud Judaeos Levitae, qui etsi non erant omnes ἱερεῖς, erant tamen ἱεροί. Dicuntur etiam ἱεροὶ homines religione ipsa tuti, Latinis *sacrosancti;* quales olim ha-

biti populi quidam, ut Elei: quales item apud Romanos Tribuni plebis libera republ., poſtea Imperatores: apud omnes gentes legati et κήρυκες. Dio Chryſoſt.: πολὺ τῶν σπονδοφόρων καὶ τῶν κηρύκων ἱερώτερος. Sed et pro homine ſancto atque excellentis virtutis accipitur. Eo ſenſu ἱερὸς τὴν τέχνην καὶ τὰ ἤθη Daphnus medicus hic dicitur, et Hippocrates l. IX. ἱερώτατος. Vetus ſcriptor apud Suidam de Jacobo medico vere Chriſtiano, etſi aliter ſcribunt alii: nam Photii verba ſunt de hoc et ipſius patre in excerptis ex Iſidori vita: ἄμφω δὲ καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φὺς ἀσεβέα ἦσην, ex eorum, puto, ſententia, qui magicas artes illis objiciebant, ἀσεβεῖς appellat, non Chriſtianos, niſi ſcribendum εὐσεβέα· οἱ ἰατροὶ, inquit, διέβαλλον αὐτὸν ἀεὶ καὶ ἐλοιδόρων οἷά τινα οὐ τέχνῃ ἰατρὸν, ἀλλὰ θεοφιλῆ τινα καὶ ἱερὸν, hoc eſt, ceu divinum aliquem virum, qui non arte homines ſanaret, ſuaque induſtria, ſed favore numinis. Sic Platonem vocat ἱερώτατον l. XV. Et Lucianus in Fugit. de eodem, ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος. Ejusdem ſucceſſores in ſchola ἀνθρώπους ἱεροὺς καὶ φιλολόγους alius apud Suidam nuncupat. Dio Cocc. vocem latinam *ſanctiſſimus* vertit ἱερὸς, ut ad Sueton. Domit. notabamus. Paulo aliter ſcriptor incertus in Suidae collectaneis, πρὸς τὴν ἀληθειαν ἱερώτατος ἐγεγόνει, de Antonio monachorum principe. Interpretes, qui poſt τέχνην diſtinguunt, et ſequentia verba uno ſpiritu cum reliquis hujus periodi connectunt, ſuam ſententiam nobis non probant. Atque haec eo ſunt a nobis pluribus expoſita, ne quis temere putet, pro ἱερὸς eſſe hoc loco ἰατρὸς τὴν τ. ſcribendum. Divinum virum Galenum ſcribit auctor edidiſſe prope infinita συγγράμματα φιλόσοφά τε καὶ ἰατρικά. Praetermittit ſcriptorum Galeni genus illud, quod maxime adfine eſt ſubjecto iſtius operis: quod quidem philoſophicum proprie non eſt, ἰατρικὸν autem multo minus. Suſpicabar, ſcriptum prius fuiſſe φιλόσοφά τε (vel φιλοσοφικά) καὶ φιλολογικὰ, καὶ ἰατρικά. Multa Galenum ſcripſiſſe ad philologiam pertinentia, ipſe teſtis eſt nobis. Tales erant de dictionibus Atticis libri XLVIII. Nominum πολιτικῶν, quae apud Ariſtophanem, libri V. Quid autem appellet *civilia nomina*, declarat hic ejusdem Galeni locus e tertio comment. in Epid. Hippocr.: φαίνεται (Hippocrates) συνηθεσάτοις τε καὶ διὰ τέτο σαφέσι τοῖς ὀνόμασι κεχρημένος, p. 7.
ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ῥητορικοῖς πολιτικά. Eorum, quae apud Cratinum, libri II. De vocibus, quae ſunt comicis propriae, liber ſingularis, et ſimilia his alia. Enu-

meratis convivis omnibus, quorum numerus fane magnus, ait breviator: καὶ ἦν ὁ κατάλογος ἕτος στρατιωτικὸς, Φησὶ, μᾶλλον ἢ συμποτικός. Respicit Archestrati versus de numero convivarum. Sunto, ait ille, convivae quinque ad summum, non plures: major numerus militum contuberniis quam conviviis magis convenit. Verba poëtae: — ἤδη γὰρ ἂν εἴη Μισθοφόρων ἁρπαξιβίων σκηνῇ στρατιωτῶν.

CAPUT SECUNDUM.

Platonis imitatio. ἐπικυλίκειοι λόγοι, *et* ἐπὶ τῇ κύλικι λέγειν. *Proverbium:* Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον. *Veterum circumlationes, et similis superstitionis ritus. Larensis encomium.* κριτική τις καὶ Σωκρατικὴ ἐπιστήμη. *Socratis ars obstetricia.* δίγλωττος ἄνθρωπος, *et diversarum linguarum peritia. Pandectae juris civilis Romanorum a Larensi conditae. Error eclogarii. Pindarus* κατασεσιγασμένος. *Euclides vetus Athenienssium Archon. Indicatae et sublatae aliquot mendae.*

Recte monebat auctor epitomae in fine superioris hypothesis, Athenaeum in operis sui principio Platonem esse imitatum. Nam et prima verba manifesto prompta sunt de illius Phaedone: et cum ἐπικυλικείων λόγων meminit, graecum dicendi genus una voce expressit, quo usus Plato, λέγειν ἐπὶ τῇ κύλικι. Verba illius sunt in Convivio: ἕτως ὅτε τι λέγομεν ἐπὶ τῇ κύλικι, ὅτε τι ᾄδομεν. Alii scriptores pro eo dixerunt ἐπὶ τῇ ποτηρίᾳ, ut Theophrastus et Plutarchus. In primae periodi fine scribendum τοῖς ἑταίροις διεξήεις, non τοῖς ἑτέροις· hoc quoque a Platone. In eo, qui proxime sequitur, versu, Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον, scribunt multi veteres codd. Τρὶς δ' ἀποδεξαμένοισι. Quam παραδιόρθωσιν non dubito ab illis profectam, qui veram scripturam non intelligebant, pridem expositam nobis ad Theophrastum. Omnino enim ad veterem circumferendi et lustrandi ritum allusit poëta hujus versiculi auctor, sive is est Callimachus, sive Eratosthenes. Proprie id significatur hac paroemia, quod aliis verbis Cicero extulit, cum ait, *omnia levius casura rebus divinis procuratis*, de Divin. l. II. Longius deinde proverbii usus extendi coepit, et tunc quoque

ufurpari, cum ad iterum ſubeundum exhauſtum jam laborem hortari aliquem vellent. Sic hoc loco accipitur a Timocrate: eodem plane ſenſu, atque illud vulgo notum, *δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά*. Verebatur enim ille, ne grave eſſet Athenaeo, longum adeo ſermonem, narratum jam aliis, retexere, et, ut poëta ait, *Αὖτις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν*. Haec loci hujus mens, hic proverbii iſtius uſus: quod etiam confirmat anus illa, quae apud Antiphanem, comicum, ſtimulans ipſa ſeſe ad bibendum, *Φέρε*, inquit, *μέχρι τριῶν γάρ φασι τιμᾶν τὰς θεάς*. Ritui circumlationis, quae voce *ἀπομάττεσθαι* declaratur, ſimilis fuit veterum illa ſuperſtitio, quae in XI. Geopon. legitur, tergendi oculos tribus roſarum calyculis: quod dixit ille auctor *τρισὶ ῥόδων κάλυξιν ἀπομάξασθαι τὰ ὄμματα*. Similia his multa, item alia apud veteres, parum iis obſervata, qui adeo abſurdas verſiculi hujus *παροιμιώδες* interpretationes ſunt commenti. Proxima verba, *Εἶτα εἰσβάλλει μετ' ὀλίγον εἰς τὸν τῆ Λ. ἔπ.*, male tribuuntur ab interprete [Dalech.] Timocrati, quaſi Athenaei eſſent, quod falſum eſt: ſunt enim illius, qui haec excerpta excerpſit et contexuit ſuo filo. Sic extremo argumento, *ἕτω γὰν ἄρχεται*. Larenſem ſuum plena manu dilaudans Athenaeus, hoc etiam nomine facit illum mirabilem, quod inter diſputandum de rebus obſcuris cum ſuis ſodalibus nihil temere, aut ſine judicio quaereret, ſed mira quaeſtionum ſerie de ſingulis cum critica quadam et Socratica ſcientia, ut qui maxime, interrogaret. Hoc ſibi volunt iſta verba: *ἐκ ἀβασανίστως δὲ ἐκ τῆ παρατυχόντος τὰς ζητήσεις ποιούμενος, ἀλλ', ὡς ἔνι μάλιστα, μετὰ κριτικῆς τινος καὶ Σωκρατικῆς ἐπιστήμης, ὡς πάντας θαυμάζειν τῶν ζητήσεων τὴν τήρησιν*. Quaenam eſt iſta quaeſo ſcientia critica et Socratica? aut Socratem criticum quis fando accepit unquam? In eo libro, quem de critica fecimus, expoſitus eſt a nobis fuſe hic locus: dicemus tamen hic aliquid declarandae auctoris ſententiae. Nempe hoc ſignificatur ab Athenaeo, fuiſſe in Larenſi magnam dialecticae cognitionem, magnamque praeceptorum dialecticorum *τριβὴν* et uſum. Ejus facultatis eſt, docere nos, *πῶς δεῖ ἐρωτᾶν*, inquit Philoſophus VIII. Topic. Eſt quippe ejusdem artis, viam ad recte interrogandum munire, cujus eſt, praeire ad bene reſpondendum. Scientiam vocat improprie, quae non eſt *ἐπιστήμη*, ſed *δύναμις*, aut *τέχνη*, ut docent nos humanae ſapientiae promicondi peripatetici. Addit vero *κριτικὴν*, non

p. 8.

de illa utique ſentiens critica, quae tot hodie paſſim rivales habet, unde critici dicti Eratoſthenes, Ariſtarchus, Crates, aliique veterum: neque de illa etiam animae *κριτικῇ* facultate, quae luculentis verbis in extremo Poſteriorum eſt a philoſopho deſcripta: ſed de ea, quam diximus, disputandi arte, cujus partem alteram Stoïci judicium faciebant et vocabant. Sic Lucianus de Sectis, *γυμνασάμενόν γε*, inquit, *πρότερον, καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον.* Atque haec eſt illa ars obſtetricia, ſive *μαιευτικὴ*, quam in Socrate adeo praedicat Plato. Eo reſpexit Athenaeus, cum dialecticam vocaret Socraticam ſcientiam. Etiam apud dicendi magiſtros ge-
p. 9. nus orationis invenias, quam proprie Socraticam veteres dixerunt, quod eſſet per interrogationem concepta. Demetrius Phalereus: *Τὸ δὲ ἰδίως καλούμενον εἶδος Σωκρατικὸν μεταρυθμίσειεν τοῦτο τὸ πρᾶγμα τὸ προειρημένον εἰς ἐρώτησιν*, id eſt, *Illa, quae proprie dicitur, Socratica dicendi ratio in interrogationem converteret ſententiam, quam aliter alii conciperent.* Praeterea appellat Larenſem auctor Aſteropaeum et ambidextrum, quod utramque linguam, Graecam dico et Latinam, calleret, atque utravis poſſet uti. Magnum videlicet illis temporibus videbatur, duabus linguis poſſe loqui: quod in neſcio quo habitum loco miraculi refert Galenus: *δίγλωττός τις*, inquit, *ἐλέγετο πάλαι, καὶ θαῦμα τοῦτ' ἦν, ἄνθρωπος εἷς ἀκριβῶν διαλέκτους δύο· bilinguis olim quidam dicebatur, eratque res miraculo mortalibus, homo unus duas exacte linguas tenens.* Haec Galenus in ſecundo de differ. pulſ. Quid obſecro dicturus, ſi patrum memoria revixiſſet, cum quidem cerneret, vel in ·ia Lutetia quamplurimos omnium diſciplinarum peritiſſimos viros non *διγλώττους* aut *τριγλώττους*, ſed latine, graece, hebraïce, chaldaïce doctos? At enimvero tam immenſum Dei O. M. donum, et peculiare ſeculi hujus decus, non jam neglectu, ſed contemptu et ignavia *καὶ ἀφιλοκαλίᾳ* noſtra ne brevi amittamus, cautio eſt. Poſtea enim quam docentium culpa diſcentium ingenia ad *λογομαχίας* et funeſtas diſputationum *ἀπεραντολογίας* ſunt traducta, prorſus, quod olim Laco dixit, *ἔρρει τὰ καλά.* Sed inutilium querelarum deſinamus, et ad Larenſis laudes redeamus. Ait Athenaeus: *ἔτι δὲ νόμων συναγωγὴν, ὡς ἔτι διδάσκουσιν.* Ineſt orationi vitium: deeſt enim verbum, ſine quo non poteſt eſſe *ὁ λόγος ἀρτίους·* puta, *ποιῆσαι*, aut aliud ſimile. Imo vero ita ſcribendum eſt, *ἔτι δὲ νόμους συναγαγεῖν*, et paulo poſt,

ἤδη κατασεσιγασμένας· nam κατασεσιγασμένων in noſtram editionem e MSS. male irrepſit. Quae ſequuntur verba, ἃς ἔτι διδάσκασι, Athenaei non eſſe, evincit particula ἔτι· neque enim ſic eſſet locutus de re paucis ante inſtituta annis. Sunt vero abbreviatoris, qui poſt Juſtiniani tempora natus, et in liberalibus quam juris civilis ſtudiis verſatior, putavit falſo, corpus legum, quae in utraque Roma et Beryti ipſius aetate docebantur, id ipſum eſſe, quod a Larenſi compoſitum ait Athenaeus. Nos non dubitamus, ſi quem Romanarum legum codicem Larenſis unquam compoſuit, delituiſſe eum in privatarum bibliothecarum, aut etiam fortaſſe propriae ipſius forulis. Nam ſi lucem vidiſſent illae pandectae, aut in juris ſcholas ſemel fuiſſent admiſſae, exſtaret haud dubie illius hodieque in jurisconſultorum libris aliqua mentio: ſicut perpetui edicti, quod a Salvio Juliano iisdem fere temporibus fuit compoſitum. Adrianus Turnebus, acerrimi judicii vir et profundae eruditionis, emendabat olim ἔτι δὲ νόμων συναγωγῆς· ingenioſiſſima conjectura: quam equidem neque probem, neque improbem temere, priusquam doctiorum ſuper ea fuerint habita comitia. Pin- p. 10.
darum dixit Eupolis comicus κατασεσιγᾶσθαι, id eſt, non ſolitum legi, ſed ſilentio quaſi obrui a ſui temporis hominibus. Certum eſt, dictum hoc fuiſſe ab Eupolide, corruptam ſuorum hominum diſciplinam et vitam objurgante, quod mollia et laſciva aliorum poëtarum erotopaegnia Pindaricae Muſae, hoc eſt, foedam plumbi ſcoriam puro puto auro anteponerent. Euclides, qui inter antiquiſſimos ſuppellectilis librariae collectores nominatur, Archon fuit Athenis non multo poſt inſtitutum id genus magiſtratus. Is eſt enim, de quo exſtat proverbium πρὸ Εὐκλείδου, vel ὑπὲρ Εὐκλείδην, quod nos multis exponimus et illuſtramus in noſtro de proverbiis libro. Lego deinde καὶ τὴν τὰ τότε διατηρήσαντα βιβλίκ Νηλέα, non τέτων. Unius enim, quod ſciam, Ariſtotelis bibliotheca a Theophraſto prius poſſeſſa, ipſius dein Theophraſti teſtamento ad Neleum pervenit. Nota hiſtoria ex Strabone. Plutarcho. Diogene. Diſcas ex Strabone. quomodo illud παρ' ἃ mox ſit capiendum, et quam ſit verum, emiſſe Ptolemaeum a Neleo aut ejus poſteris libros philoſophi.

CAPUT TERTIUM.

Indicantur errores aliquot qua librariorum, qua interpretum. ἑκατόμβη ὁ ψευδώνυμος. *Alcibiadis palmae Olympicae.* Λεώφρων. Χῖον κεράμιον: *vinum Chium: testa Attica.* παραβοηθεῖν. *Opum fructus maximus. Gellias Agrigentinus.* πυλωρεῖν *et* πολυωρεῖν, *prava lectio apud Eustathium.*

Expoſita Larenſis liberalitate, erga doctos munificentia, ait Athenaeus: Τοιάτας ἔδει καὶ τὰς λοιτὰς εἶναι πλείας. Aut ego fallor, aut non eſt oratio iſta Graeca. Scribo καὶ τῶν λοιπῶν. Poteſt et alia emendationis ratio iniri, mutata voce πλείας in πολίτας. Falluntur interpretes, cum putant *), haec, Τί μικρολογεῖς; ex aliquo poëta ſumpta eſſe. Athenaei illa ſunt: ſequentia vero. Πλεῖσί τοι etc., ſummi vatum Ἰλιακ. β. Cononem narrat auctor duabus maximis rebus ex animi ſententia confectis ἑκατόμβην τῷ ὄντι θῦσαι καὶ ὁ ψευδωνύμως, vera hecatombe feciſſe, non falſo ſic dicta. Intelligit centum boum ſacrificium, non *centum pecudum*, ut viſum interpretibus **): ea vero eſt, quam auctor falſam hecatomben appellat: at vera, ut vult ille, et grammatici etiam ſcribunt, ἐξ ἑκατὸν κυρίως βοῶν γίνεται, ex ſolis bubus, iisque centum numero conſtat. Sed neque de ratione vocis hujus inter grammaticos, neque de illius uſu inter auctores conſtat. Propterea eſt illud additum, καὶ ὁ ψευδωνύμως. Exemplum hecatombae falſo nomine ſic dictae eſto ſacrificium, quod legimus aliquando fieri ſolitum ex centum ovibus et bove uno. Heſychius: Βόπρορον· θυσία τις ἐξ ἑκατὸν προβάτων καὶ βοὸς ἑνός. Mox ſcribit auctor de Alcibiade, νικήσας ἅρματι πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος, ex ſententia Thucydidis, non Euripidis, quem tamen in hac
p. 11. re videtur ſequi. Scriptum eſt a Thucydide, Alcibiadem ex ludis circenſibus Olympicae ſolennitatis palmam reportaſſe, primam, ſecundam, et quartam. Euripides, ut obſervat Plutarchus, tertiam dixit loco quartae. Sic Euripides in eo cantico, cujus meminit Athenaeus: Σὺ

*) [Putavit Dalechampius.] **) [Viſum Dalechampio.]

δ' ἀείσομαι, ὦ Κλεινίᾳ παῖ· Καλὸν ἀ νίκα· κάλλιϛον, Ὃ μηδεὶς ἄλλος Ἑλλάνων, Ἅρματι πρᾶτα δραμεῖν, Καὶ δεύτερα καὶ τρίτα. Leophronis nomen non Λεί*φ*ρων ſcribendum, ſed Λεώ*φ*ρων, ut Λεωπρέπης et Λεώκριτος, aliaque hominum Athenienſium ad hoc exemplum: aut Λαό*φ*ρων, ut Λαοσθένης. Leviculum hoc, illud non leve, quod jam dicemus. Narrat deipnoſophiſta, Ionem Chium tragicum Athenis coronatum contra ſuos antagoniſtas ejusdem generis poëtas viritim cuique civium dediſſe Χῖον κεράμειον, *fictile Chium*. Neque interpretibus *) neque aliis viris doctis, qui hunc locum tractarunt, ulla oborta mendi ſuſpicio in his verbis. Ac fieri poteſt, ut recte habeant. Acrius tamen cogitanti mihi de auctoris mente videtur legendum Χίᾳ κεράμιον, *vini Chii plenum fictile*, non Χῖον. Judicii hujus cauſſas habeo iſtas: primum quod inter rarae cujusdam munificentiae exempla recenſetur haec Ionis diviſio. Egregiam vero liberalitatem, teſtis Athenienſeis donare, populum celſi animi, et altum adeo ſpirantem! Accedit eo, quod Chiarum figlinarum tam altum apud veteres ſcriptores ſilentium, quam frequens in eorum ſcriptis vini Chii habetur mentio. Quid, quod fictilium palma penes Athenienſes fuit illis temporibus? Qua de re vide infra c. XXII. Itaque figulina Athenas ex Chio aſportare, id vero fuiſſet, quod Attici ſcurrae dicebant, Noctuam Athenas. Χίᾳ κεράμιον igitur, ut apud alios κάδος Χίᾳ. Hedylus: Ἀλλὰ κάδοις Χίᾳ με καταβρεχε. Sed et Χῖον ſervari poteſt, manente ea, quam aſſerimus, ſententia. Sic Χία κύλιξ apud Hermippum pro *Chii vini calyx*, et Κλεωναῖαι ὀξίδες apud Ariſtophanem, *aceti Cleonaei acetabula*, et Machon, Παρῆν ἔχων δύο Χία, Θάσια τέτταρα, nempe κεράμια. Atque ita recitantur verba Athenaei in Ariſtoph. ſcholiis, et apud Suidam non ſemel. In elegantiſſimis verſibus Antiphanis de uſu opum legitimo ſcripſimus παραβοηθεῖν ex libris pro περιβοηθεῖν, quod ante fuit: voce neque huic loco apta, neque uſu recepta. τὸ παραβοηθεῖν elegans eſt et uſu tritum verbum, de vicinis proprie uſurpatum, qui mutuas ſibi operas opemque praeſtant, ut quemque illorum premit neceſſitas. Poſtremorum verſuum ſententia neque in illis plene continetur, neque ab interpretibus recte eſt expreſſa **). Eſt autem haec. Si ma-

*) [Dalechamp. vertit *fictile Chium*.]

**) [Voluptatem enim potionis atque cibi Omnes ex aequo percipimus: at ſplendidis Quidem coenis non ſedatur fames, *Dalech.*]

gnarum opum poſſeſſio nihil aliud earum dominis afferret commodi praeter illam, quae eſu potuque percipitur, voluptatem: cauſſam eſſe nullam, cur divitias quisquam expetat. Nam illam, quam diximus, voluptatem
p. 12. divitum inopumque ex aequo eſſe communem, pariterque ab utrisque percipi. Quippe ſedari famem non qualitate exquiſitarum dapum, ſed conveniente cujuscunque alimenti quantitate. Quid eſt igitur, dicat aliquis, cur *ἐν τοῖς μάλιϛα αἱρετοῖς* omnium ſuffragiis divitiae cenſeantur? Nempe hoc, quod poſſeſſores ſuos liberales, velint modo, praeſtant et munificos. Ex ſuperioribus Antiphanis verſibus et ſermone Athenaei hanc eſſe paret ſententiam. Nae dignus erat hic locus, qui pluribus a nobis exponeretur: eſt enim illuſtris et plane philoſophicus. Similia legas apud Senecam multa, et in Theocriti Charitibus: quae inde petant ſtudioſi. Malim deinde *ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Ἀπραγαντῖνος Γελλίας*, non *Τελλίας*. Hic eſt ille mortalium munificentiſſimus Gellias, de cujus *Φιλοξενίᾳ* et in omnes hoſpitalitate multa Diodorus Sic. l. XIII., nec pauciora Val. Max. l. IV. c. ult. Sic reſcripſerat olim in ora ſui codicis et Nicolaus Sturio Belga, vir doctiſſimus. Caeterum quae hic narratur hiſtoria, paene ad verbum e l. XI. Timaei eſt deſumpta. In ea hiſtoria nove dictum *πάντας πυλωρῶν*, pro *ſtare ad fores, ut omnes praetereuntes invites*. *πυλωρεῖν* eſt *τῶν πυλῶν ὥραν ποιεῖν*, *januae habere curam*: hic vero aliter, et, ut dixi, nove: imo, ut cenſeo, barbare. Aſſentior enim divino viro Adriano Turnebo, qui correxit olim *πολυωρῶν*, *omnes ſua cura dignans et ſtudio amplectens*. Bene, recte, *ὑπέρευ*! Eo verbo utitur Athenaeus et l. V.: *ἐπολυώρει ἓν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὄντα τῷ βίῳ Φαῦλον*. Utitur et alibi eo verbo: id ſignificat, praeſtare ſe liberalem et munificum erga aliquem. Ariſteas, ſcriptor oppido antiquus: *ὁ θεὸς πολυωρεῖ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, χορηγῶν αὐτοῖς χ' ὑγιειαν, π' εὐαισθησίαν, καὶ τὰ λοιπά*. Paene praetermiſeram, quod praetermittendum tamen non eſt: Euſtathium non ſemel aut iterum, ſed ſaepius ex iſto loco Telliam vocare iſtum virum, non Gelliam: ut ſcias, non hodie atque heri depravata eſſe Athenaei exemplaria.

CAPUT QUARTUM.

Clearchus Solenſis. Emendantur Euripidis codices. πᾶν πέριξ Φρονεῖν, λέγειν τὰ κύκλῳ. *Locus Ciceronis illuſtratus.* ἑλίττειν. *Euripidis* σιγματισμός. ὀνθύλευσις *ſive* μονθύλευσις. βομβυθυλεύειν. ὠραῖον *et* ἑραῖον. *Charmi dicta exponuntur.* τὰ ἀπὸ τῶν σρωματοδέσμων γράμματα, σρωματόδεσμοι *et* σρωματεῖς. *Calliphanes* ὁ τῦ Παραβρύκοντος. *Scyathus inſula. Conchae Pelorides,* γύργαθοι ψηφισμάτων. *Alia nonnulla.*

Ex omnibus Ariſtotelis diſcipulis nullus omnino eſt, unico ſi forte excepto Theophraſto, quem veteres pluris videantur feciſſe, quam Solenſem Clearchum: quem quidem affirmat diſerte Joſephus condiſcipulorum ſuorum ἐλλογιμωτάτους γεγονέναι δεύτερον. De hoc viro auctor loquitur, cum ita ſcribit: Ὁ τραχήδειπνός φησι σοφιστὴς, Κλέαρχός φησι. Poſtremum verbum culpa librariorum in prioribus editionibus praetermiſſum fecit, ut putarent interpretes *), Clearchum ab Athenaeo τραχήδειπνον, ceu lautarum menſarum adſeclam et gulae mancipium vocatum p. 13. eſſe. Gratia magna ſcriptis codd., qui ſapientiſſimum philoſophum turpis calumniae exemerunt ignominia. Ita autem vertendum: *Sophiſta coenarum diligens adſectator ait, Clearchum narrare,* etc. Sunt verba breviatoris. Sophiſtam τραχήδειπνον intelligo Theodorum Cynulcum, cujus voracitas et λιχνεία multis operis hujusce locis perſtringuntur. Ait Athenaeus: εἰς μὲν τὸν ἰχθῦν, Ἥκω λιτὰν Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος. Eſt verſus primus Troadum Euripidis. Ait: εἰς δὲ τὴν χορδήν, Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές. Euripidis verſus eſt ex Andromacha, ubi ſic legitur: Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πάντα πέριξ Φρονοῦντες· mendoſe dubio procul. Guilielmus Canterus, vir doctiſſimus, et, ni aliter eſſet ſuperis viſum, longiore vita digniſſimus, emendabat ἀλλὰ πάντ' ἀπρίξ. Puto verius, quod venit nobis nunc primulum in mentem: — κοὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ τὸν πέριξ Φρονοῦντες. Idem ſignificant ἑλικτὰ Φρονεῖν, et τὸν πέριξ Φρονεῖν, habere conſilia obliqua et curva, nec recta. Ita autem legiſſe in Euripide Plutarchum, poſtea obſervavimus. Locus eſt in l. de mal. Herod. 10.: τοῦτο ἂν τις εἴποι πρὸς αὐτὸν, δολερὰ μὲν τὰ ῥήματα, δολερὰ δὲ τὰ

*) [Putavit Dalechampius.]

σχήματα τῶν Ἡροδότου λόγων, ἐλιπτὰ καὶ ἀδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ. Usurpat iterum l. de comm. not. contra Stoicos, et iterum elegantissime contra eosdem Stoicos: ἐφ' ᾗς, ait, καὶ τὰ περὶ θεῶν καὶ θεότητος αὐτοῖς βιβλία συντέτακται, ἐλιπτὰ καὶ ἀδὲν ὑγιὲς. ἀλλὰ πᾶν πέριξ ἐπαμπεχομένοις, καὶ ἀποκρυπτομένοις διὰ φόβον, ἃς ἔχουσι δόξας. Cicero ad Atticum de Varrone: *Ego mallem ad illum scripsisses, mihi illum satisfacere, non quo faceret, sed ut faceret, mirabiliter enim moratus est, sicut nosti.* ἐλιπτὰ καὶ ἀδέν. Nullus in toto Cicerone magis perspicuus locus: quem tamen docti viri, qui eum librum interpretati sunt, omnes male coeperunt: non enim viderunt, de Varrone potissimum usurpatum esse a Tullio locum istum Euripidis, cum certum sit ex aliis earum epistolarum locis, de Varronis in se animo non aliter Tullium fuisse persuasum. Simile apud Aristotelem in Rhetoricis λέγειν τὰ κύκλῳ, ambagibus uti, neque rem dicere ipsam: apud Lycophronem ἐλιπτὰ κωτίλλειν. isto versu: Ἐλιπτὰ κωτίλλουσα δυσφράσως ἔπη. Sic accipit τὸ ἑλίττειν Galenus non raro. L. VI. de dogm. Hipp. et Plat.: ἄνω καὶ κάτω τὰς λόγους ἑλίττειν, ἀποσαφεῖν δὲ ἀδέν. In libro de miss. sangu. c. Eras.: οἱ δὲ περιέπλεον μὲν ἄνω κάτω τὰς λόγους ἑλίττοντες, ἐπέραινον δὲ ἀδέν. Ait: εἰς δὲ τὴν ὠνθυλευμένην τευθίδα, Σοφὴ, σοφὴ σύ. Etsi non memineram initio, ex qua tragoedia esset hic versus, Euripidis tamen esse non dubitabam. Duo in his tribus voculis animadvertebam, poëtae illi admodum familiaria, ut testantur veteres etiam critici. Observant illi, εὐεπίφορον esse Euripidem ad vocem σοφὸν, eaque uti plurimum. Hoc igitur primum: deinde alterum, ὁ σιγματισμὸς, fatale optimi poëtae vitium: ut in Medea, Ἔσωτά σ', ὡς ἴσχυσιν Ἑλλήνων ὅσοι· in Ione, Σὺ γᾶν ἔσω-
p. 14. σας τὸν σὸν, ὃν σῶσαί σ' ἐχρῆν. Incidi postea in istum versum, percurrens ejus Andromacham: Σοφὴ, σοφὴ σύ· κατθανεῖν δ' ὅμως σὲ δεῖ. Porro qualis ciborum paratura fuerit ὀνθύλευσις sive μονθύλευσις, (nam utrumque dicitur,) parum explicate docent nos Graeci grammatici. Hesychius ὠνθυλευμένον ἄρτυμα interpretatur τὸ διεσταγμένον. *condimentum olei* vel *aceti guttis irroratum.* Sed non displicet viri, et graecarum literarum, et naturae totius callentissimi, Conradi Gesneri conjectura, pro διεσταγμένον scribentis διασεσαγμένον. Quod si doctis probemus, erit ὠνθυλευμένη τευθὶς, quae Antiphani σκυτὴ nominatur: eam interpretor *farctam*, et ὀνθυλεύειν *indere impensam* sive *farctum.* Mirum condimenti genus excogitavit

interpres [Dalechamp.], qui ſic vertit: *loligo atramento ſuo perfuſa.* Nobis neque ſapit condimentum, neque placet commentum. Quid? putavit doctiſſ. vir, ὀνθυλεύειν proprium eſſe habentium atramentum verbum, puta loliginum aut ſepiarum? Atqui σπλῆνα ὀπτὸν μεμονθυλευμένον reperimus lib. ſequente, et νάρκην ὠνθυλευμένην, et ἄρνα σύμπικτον ὠνθυλευμένον libr. VIII., in XIV. χαῦλον ὠνθυλευμένον, et Schol. Ariſtoph. in Equit. ναρύκην interpretatur κοιλίαν, ἣν νῦν μονθυλευτὴν καλοῦσι. L. autem VII. ὑπόσφαγμα σηπίης apud Hippocratem dicitur fuiſſe expoſitum a nonnullis τὸ μέλαν τῆς σηπίης· id Dalecampius probavit, et ad ὀνθύλευσιν retulit. Haud ſane debuit: nam Athenaeus ipſe improbat, et longe aliter explicat. Lege ejus verba, et compone ſodes prolatum ibi locum Alexidis de ſepiarum conditura cum alio, qui eodem libro affertur ex eodem poëta, de loliginum ὀνθυλεύσει· intelliges, non aliud eſſe ὀνθύλευσιν. quam id, quod diximus. Doctiſſimus criticorum Heſychius, cum verbum βομβυθυλεύειν interpretatur σὺν τῇ ὄνθῳ ἀρτύειν, duorum ſimul nos admonet: non aliud eſſe βομβυθυλεύειν, quam ὀνθυλεύειν, et hoc proprie ſignificare cibos condire immixta ontho: quid autem per ὄνθον intellexerit is grammaticus, vellem nos docuiſſet. Non enim id, opinor, quod Homericus cum Ἰλιαδ. ψ. tum alibi. Verius cenſeo, originem dediſſe huic voci coloris aliquam ſimilitudinem inter condimentum ita vocatum et veram ὄνθον. Heſychii locum et mutilum et corruptum ita ſcribe: βομβυθυλεύμκτα, τὰ μαγειρικὰ ἀρτύματα περιττῶς κατεσκευασμένα· ἔνιοι τὸ σὺν τῇ ὄνθῳ ἀρτύειν. Ait: εἰς δὲ τὸ ἐν τοῖς ἐψητοῖς ὠρᾶιον· hoc eſt: cum in paropſide piſciculis minutis plena inferretur ſalſamentum ὠρᾶιον. Ex l. III. diſcimus, et ὠρεῖον et ὠραῖον genus aliquod ſalſamenti fuiſſe apud veteres: ut mirer interpretem [Dalechamp.] non neceſſario ſine libris hoc loco reſcribentem ὠρεῖα. Subjectus verſus Homeri eſt: Οὐκ ἀπ' ἐμεῦ σπεδάσεις ὄχλον, ταλαπείριε πρέσβυ; Facete ὄχλον vocat piſciculos, et minutos et viles, qui Graecis ἐψητοί. At vocabulo πρέσβυ innuitur non minus facete ſalſamentum factum e grandis cetis, et, quando capti ſunt, vetulis. In omnibus libris poſtrema verba Homerici verſus ſunt omiſſa. Ego non dubito, integrum fuiſſe et pronunciatum, et ab auctore ſcriptum, eo, quem diximus, ſenſu. Ultimum p. 15.
Charmi facetiarum exemplum eſt hoc. Illata anguilla, qui fuerat detracta cutis, dixit Charmus: Οὐ προκαλυπτο-

minantur. Falluntur, et qui aliter interpretantur *), et qui pro ἀδόξων volunt ſcribi ἐνδόξων. Proxime ſequentia etiam verba, invitis omnibus Muſis, tentata ſunt ab interprete [Dalechamp.], qui pro γυργάθας ψηφισμάτων φέροντες legit γίγαρτα. Fidem hominum, quis fando audivit, aut legit usquam *vinacia plebiſcitorum?* Si quid eſſet mutandum, ſcriberem ὁρμαθὰς ψηφ., ſignata et dominante in ea re voce. Theophraſtus: ἔχων ἐχῖνον ἐν τῷ προκολπίῳ, καὶ ὁρμαθὰς γραμματιδίων ἐν ταῖς χερσί. Sed nimis delicato palato ſumus, ſi non ferimus hic τὸ γυργάθας. Ita proprie dicuntur reticula, quibus uſi veteres in portando pane, et aliis id genus, ut dictum nobis alibi. At facetiſſimus Ariſtophanes geſtare ait ſuos
p. 17. cives ψηφισμάτων non ἐχίνας aut ὁρμαθὰς, verum γυργάθας, perſtringens vel in univerſum Athenienſes, ut litibus et judiciis deditos nimis: quod nemo neſcit, qui hiſtoriam Atticam non plane ignorat: vel privatim demagogos, qui in legibus et ſenatusconſultis figendis ac refigendis erant toti. Porro exſtat hic ipſe Ariſtophanis locus apud Iul. Poll. l. X. c. XXXV., ubi tractans de vaſis ad uſum fori, προσθετέον, ait, τούτοις καὶ γύργαθον καὶ θώκας· Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσιν εἰπόντος, Ἢ μὴ δικῶν τε γύργαθος, ψηφισμάτων τε θῶκος. Archeſtratus, ganeonum infamis laniſta, non malus alioquin poëta, dicitur auctori Συρακόσιος ἢ Γελῶος. Scripti habent γελοῖος· male, ſed poteſt etiam Γελαῖος ſcribi. Vide Stephani Ἐθνικά. Hujus poëma non Γαστρονομία vel Δειπνολογία, ut hic, ſed Γαστρολογία nuncupatur l. VII. ex Lycophrone de comoedia: fuit de cibis et gulae irritamentis.

CAPUT QUINTUM.

Platonis contubernium: σύσσιτοι, ὁμοσίπυοι, ὁμόκαποι et κοινόβιοι. *Jupiter* Ἀπόμυιος *in Elide, et ſacrificium Eleorum perdendis muſcis.* δέμας *pro*

*) [*Dalech.* vertit: ex vilibus conchis Peloridas (multum in ore habebant commendabantque).]

virili membro. Euſtathii incogitantia. πλεκτὴ πολύποδος. *ἐθέλειν pro* πεφυκέναι. *ἐπιήρανος εἶναι.* nervus *obſcoena notione. Hieronymi locus.* ξαφαδίνωσις, *poena adulterii apud Athenienſes.* κατέχειν *pro meminiſſe. Digiti* ἰδαῖοι. *Locorum aliquot emendationes.*

Reprehendit Archeſtratum Athenaeus, auctorem ejus ſententiae, quae ſummum convivarum numerum ſtatuebat non ultra quinque: opponit hujus judicio auctoritatem Platonis, in cujus *συσσιτίῳ* octo et viginti ipſos ait fuiſſe. Hunc numerum probant membranae, et nos cum illis. *συσσίτιον* eſt contubernium, et hominum eadem quadra viventium coetus. Conſortes ejusdem *συσσιτίου* Charondas in legibus ſuis ὁμοσιπύους, Epimenides Cretenſis ὁμοκάπους, Pythagoras κοινοβίους dixere. Interpretes *) de convivio Platonis haec interpretati auctorem mendacii reum fecerunt, ſecuri nimis tam de ſua quam illius exiſtimatione. In Platonis dialogo, cui e re Convivio eſt nomen inditum, plures decem aut duodecim conviyas poſſe numerari, pernego. Mox pro καὶ ἑπάγει membranae καὶ συνάγει· non probo, niſi aliud quid hic latet. Quae de Olympiacis muſcis in Antiphanis verſibus leguntur, planiora profecto eſſent, ſi apud auctorem ipſum, Athenaeum dico, nobis legerentur: eclogarius cum iſta ſic concideret, fui, opinor, aliquam, noſtri non magnam rationem habuit. Sed obſcuritatis alia acceſſit cauſſa, ſupinitas librariorum, qui omnia inquinarunt; nam in membranis non τὲς ἀκλήτες, ſed τοῖς ἀκλήτοις ſcriptum. Sequamur nos illam lucis ſcintillam, et ita corrigamus: Ἀεὶ δὲ, ὥσπερ Ὀλυμπιάσιν φασὶ ταῖς μυίαις τοιεῖν, Βοῦν τοῖς ἀκλήτοις προπατακόπτειν πανταχοῦ. Pro- p. 18.
ferebat iſta apud poëtam patronus aliquis umbrarum et eorum, qui invocati veniunt ad convivia: neque alia ſine nunc apud Athenaeum recitantur: quod ex praecedentibus manifeſtiſſimum. Ait igitur, bonum factum fore, ſi iſti alieno ſumptu alantur, fiatque illis, quod ſolet muſcis Olympiae: hoc eſt, ut non prius ineantur ab iis, qui volunt una eſſe, convivia, quam in gratiam paraſitorum

*) ſignarus, in convivio Platonis fuiſſe octo et viginti. *Dalech.*

bovem mactaverint. Hoc enim illud eſt, quod fieri ait muſcis Olympiae. Plinius l. XXIX. c. VI. de muſcis loquens: *Nullum animal minus docile exiſtimatur, minorisve intellectus: eo mirabilius eſt, Olympiae ſacro certamine nubes earum, immolato tauro deo, quem Myiodem vocant, extra territ ria id abire.* Religionis originem narrat Pauſanias in Eliacis: traditum ab Hercule inſtitutum tenuiſſe Eleos, et Jovem cognomento Ἀπόμυιον coluiſſe, ἐλαύνοντα τῆς Ἠλείας Ὀλυμπίας τὰς μυίας. Alius deus Myiagrus ab iisdem Eleis cultus, referente eodem Plinio l. X. c. XXVIII., aut, ſi non eſt alius a Myiode Myiagrus, parum ſibi conſtat Plinius. Illud admodum ſuave, quod ſacrificium in honorem Jovis, muſcarum averruncatoris, fieri ſolitum ſic iſte interpretatur, quaſi in illarum gratiam fieret: vt eſſet muſcis, unde laute et daptice accipiantur. In Platonis comici proximo loco claudit hic verſus: Ἐπὶ ϑύννου; ἡνίκ' ἂν τῆς τελευτῆς πολύ. Scribe τελευταίας, vel παρὰ πολύ· notum eruditis genus dicendi. Sequente verſu ἐνταυϑοῖ poſtulant hellenismus et lex metri pro ἐνταῦϑα. Suadet mox Philoxenus, edi bulbos a convivis quam plurimos: deinde conſilii hujus rationem reddit, et utilitatem exponit: τὸ γὰρ δέμας.....ἀνορϑοῖ. In vacuo ſpacio deeſt vox, quam neque exarati manu codd. habent. Imitemur nos ſapientiſſimam naturam, quae pati vacuum non poteſt. Scribendum aio τὸ γὰρ δέμας ἕτος ἀνορϑοῖ, vel ἀνδρὸς ἄν. Utere, inquit, bulbis multis: conducunt enim rationibus Veneris. Cave credas, bulborum eſu corpus firmari, quod aiunt interpretes *). Facere ad Ἀφροδίσια ἔργα, quis neſcit? Sed Dalecampium fefellit vox δέμας, poëtice hic poſita pro viri natura. Conſuleret Euſtathium, cujus ſunt haec: οἱ σεμνότεροι δέμας τὸ αἰδοῖον καλοῦσι· καὶ κατῆρξεν εἰς τοῦτο Πλάτων ὁ κωμικὸς περὶ βολβοῦ, ὃς πολὺς ἐν Ἀθήναις φύεται, ὅτι τὸ δέμας ἀνορϑοῖ· τοῦτ' ἔστι, τὸ αἰδοῖον ἐκτείνει. Haec ille, ubi vides ejus incogitantiam; tribuit enim Platoni Philoxeni verſus, quia illos Plato in una ſuarum comoediarum deſcripſerat. Scribo paulo poſt Πολύποδος πλεκτὴν δ' ὃν ἐπεί λήψῃ κατὰ καιρόν· etſi poteſt ferri πλεκτή. Poëticum vocabulum eſt πλεκτὴ pro πλεκτάνη· et πλεκτὴ πολύποδος poëtica periphraſis eſt, *cirrus polypodis*, pro polypus. βίη Ἡρακλέος, Hercules: *ſententia Catonis*, Cato. De mullo canit Phi-

*) [Dalechamp. vertit: — *multos ede: corpora firmant.*]

loxenus: Τρίγλη δ' ἂν ἐθέλει νεύρων ἐπιήρανος εἶναι. Negat, esse Veneri amicum. Studiosi lectionis Platonis agnoscunt genus dicendi Atticum, ἂν ἐθέλει, id est, ἂν πέφυκε, *non ea est indoles illius et natura.* ἐπιήρανος εἶναι, *adjuvare,* p. 19. *fovere.* Homerus: ἐπίηρα φέρειν, vel ἦρα. Interpres accepit pro ἐπήβολος εἶναι, et νεῦρα *funem* interpretatur *). Tu cape, ut in illo Juvenalis, — *mensura incognita nervi:* et apud Hippocratem μωρὰ νεῦρα, quae non possunt ἐπαίρεσθαι· et in proverbio, Οὐδέν σ' ὀνήσει βολβός, ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς. Ita interpretor in Theopompi comici versu ap. Polluc., Ἄπνους, ἄνευρος, ἀσθενὴς, ἀνένταπος. Hinc Aristophani νενευρῶσθαι pro τύφειν. Eustathius: δοκεῖ καὶ ἡ τρίγλη ἄφυτις εἶναι, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ, ἂν ἐθέλει νεύρων ἐπιήρανος εἶναι· ἤγουν ἐράσμια τῆ κατ' ἄνθρωπον σπερματικῆ νύμφη. Propter istam nervi significationem κακεμφάτως et comice loqui censet doctissimus Hieronymus, qui dicit cum Terentio *nervos intende.* Hoc nomine dat illi poenas Ruffinus Presbyter. Dixerat Ruffinus: *Quid tibi videtur? habesne ultra aliquid, quo nervos tuae loquacitatis intendas?* Excipit Hieronymus: *Et indignaris, si putide te loqui arguam? cum comoediarum turpitudines, et scortorum amatorumque ludicra ecclesiasticus scriptor assumas?* Totius reprehensionis cardo vertitur in ea notione vocis nervus, quam diximus. Auctor vitae Origenis: Φασὶν, αὐτὸν νεῦρον ἀποτετμηκέναι διὰ τὸ μὴ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι. Igitur mullus quidem auctore Philoxeno Venerem nihil adjuvat: scorpius vero piscis etiam exstinguit penitus. Addit namque: Σκορπίος αὖ παύσειέ γε σᾶ τὸν πρωκτὸν ὑπελθών· id est, *scorpius* instar pessi *per anum subiens facile exstinguat in te* Venerem, sive νεύρα τάσιν, aut simile quid. Legibus Athenienstum adulteri ἐν ἔργῳ deprehensi poena fuit ῥαφανίδωσις. Raphani loco utebantur nonnunquam mugile pisce, interdum scorpione. De mugile notum illud Juvenalis: — *quosdam moechos et mugilis intrat.* Scorpione quoque abusos in eam rem veteres, colligimus ex hoc loco. Nam quid aliud dicamus significare ista, τὸν πρωκτὸν ὑπελθών; Virum eruditum [Dalech.], qui vertit *in ventrem delapsus*, pudeat facti, si reviviscat. Lepidissima sequitur jam historia ex Chrysippo descripta, in qua praeter illa, quae ex libris correximus, sunt nobis quaedam animadvertenda. Ἐγὼ κατέχω, inquit, τινὰ ἐγκράγον. Dalec.: *Domi lurconem habeo.* Imo vero *me-*

*) [Dalechamp. vertit: *Jam mullus nullo vult sese fune ligari.*]

mini. Latini *repeto*, ut Sueton. et Plin. in ep. ſaepe, item jurisconſulti paſſim: vel *teneo*, ut A. Gellius: vel *detineo*, ut ad Herenn. l. III., *ſi formam ejus detinebimus*, εἰ τὸ εἶδος αὐτῆ κατδέξομεν, vel κρατήσομεν· nam et κρατῶ idem, libro VII. κρατῶ καὶ τῆς λέξεως. At κατέχω uſus et Theophr. in editis nuper a nobis: καὶ τῶν Ὁμήρε ἐπῶν τῆτο ἓν μόνον κατέχειν. Lycophron Menedemo: Δεῖπνον ἀδὲν τοιῆτον κατέχω δεδειπνηκώς. Infra l. VI.: ἀδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ῥσμάτων κατέχειν. Sic accipiendum eſſe hic, probant ſequentia, ἔφασαν γὰρ αὐτόν. Ita igitur vertendum erat: *Memoria teneo, lurconem quendam fuiſſe, quem tantum aberat ut aliorum puderet, quoties ingenio uteretur, ut palam in balneis manum in calentem demittens aquam, aſſuefaceret calidis, et os quoque calida collueret, eo videlicet*
p. 20. *fine, ut minus ipſi calidi cibi eſſent moleſti. Solitum hunc narrabant coquos clam demereri, ut omnia menſis quam calidiſſima inferrent, ut cuncta ſolus ipſe comederet, cum non poſſent caeteri praecuntem ſequi.* Negatio hoc loco, ἐπὶ τοσῆτον ἐκπεπτωκότα τῆ μὴ ἐντρέπεσθαι, ſine damno ſententiae, ut et alibi, poteſt abeſſe: ἐκπεπτωκὼς τῆ ἐντρέπεσθαι, *alienus ab omni pudore, impudentiſſimus.* Illis verſibus, qui ex Crobylo huic narratiunculae ſubjunguntur, gloriatur helluo quidam, habere ſe πρὸς τὰ θερμὰ τὰς δακτύλας δήπεθεν ἰδαίας. Scriptum erat ἰδαίας, quae vox graeca non eſt: vera lectio ex MSS. et Suida revocata in ſuum locum. Is grammaticus τὸ ἰδαίας exponit ψυχρὰς, *frigidos.* An, quia putabat deriuatam ab Ἴδη vocem, quod nomen eſt apud geographos Phrygii montis, apud poëtas cujusvis? Certum eſt, alludere poëtam ad Idaeos Dactylos, quorum nota induſtria et inventa. Sic nominatos ſcribunt a ſtrenuitate miniſterii, quod matri deum exhibebant: ὅτι καὶ οἱ τῆς χειρὸς δάκτυλοι τεχνῖταί τε καὶ πάντων ἐργάται, Pollux inquit. Itaque digiti ἰδαῖοι ſunt exercitati et docti. Sunt e veteribus, qui tradant, ferri metallum ab iſtis primum in Ida monte fuiſſe inventum. Quid ſi igitur digitos ἰδαίας hic *ferreos* interpretemur? Turnebum ita olim interpretatum eſſe, accepimus. Scripſimus εἶθ' ἕτως ἀναπάψαντα εὐωχεῖσθαι, fidem ſecuti MSS. ἀναπάπτειν *deglutire.* Malim ἀναπάπτοντα. Priores editiones et interpretes *) ἐναπάμψαντα, *domum re-*

*) [— ipſumque alienas aedes ingreſſum, poſteaquam cibos aliis coctos injectis, quae opus forent, condiviſſet, reverti conſueviſſe, ut cum illis epularetur. *Dalech.*]

verſum, quod non damno. Vocem οἶνον paulo ante Suidas non habet, et quam bene inter ἡδύσματα vinum recenſeatur, viderint οἱ περὶ ταῦτα δεινοί.

Caput Sextum.

Explicantur voces ἐλυτρῶν, περιπεταλῶν, γανῶν, καυνίζειν *ſive* κανίζειν. *Foculorum inventum ad opſoniorum in menſa calefactionem. Senecae locus.* ἐσχαρίδες, arulae. θαύματα. *Cyclops Philoxeni. Apicii tres. Apiciana condimenta. Suidae peccata multa.* Subadjuvae.

Lepidiſſima hiſtoria eſt, quam refert ex Clearcho Athenaeus, de Pithyllo Liguritore: qui ut cibos quam ferventiſſimos poſſet vorare ſine offenſione linguae, non ſolum membraneo tegmine eam involvebat, ſed hoc amplius cruſtam illi ceu loricam inducebat. Sic interpretamur τὸ προσελυτρῶν. Ac placebat initio ſcribi ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐλυτρῶν τὴν γλῶτταν. Sed vulgatam lectionem habet Suidas, et in Πίθυλλος, et in περιγλωττίς. Proprie ἔλυτρον eſt involucrum alicujus rei, aut theca, ut in Sympoſ. Plutarchi, κυλιχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένων ἐλύτροις. In ſerm. V. Stob. quidam populus narratur τὰ κεράμεα τῶν χρηστηρίων χρυσοῖς ἐλύτροις Φυλάττειν, *in thecis aureis ſervare teſtacea vaſa*, non *oracula*, ut inepte vertunt. At in hac narratione ἐλυτρῶν accipimus pro incruſtare, ſicut fit in figulinis vaſis: Galli hoc dicunt *verniſſer:* Graeci proprie περιπεταλῶν· accreſcit enim tenuis operi cruſta, quam πέταλον appellarunt: non ſemper enim laminam ea vox deſignat, interdum bracteam potius. Sanctiſſimus pater Chryſoſt. in eam Pauli Apoſt. ad Coloſſ.: ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς χρυσῆν ἔχει τὸ γένειον, τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν, καθάπερ τῇ κρόκῃ, οὕτω καὶ ταῖς ἐκείνου θριξὶν ἐνειλισσόντων τὰ πέταλα τῆς χρυσῆς. Videtur Perſarum rex non veris laminis barbae pilos involviſſe: verum bracteae aureae illitu aureum colorem barbae conciliaſſe. Interpres tamen Hervetus, vir eruditus, aliter accipit: de quo judicium eſto lectorum: nam ab illo ſtat verbum ἐνειλισσόντων, laminae potius quam bracteae conveniens. Sed non deſunt auctorum loci, ubi πέταλον de bracteis acci- p. 21.

piendum neceſſario, non laminis. Inde eſt περιπεταλᾶν dictum: quod verbum confundit Gloſſarii auctor cum alio affinis ſignificationis, γανᾶν. Sic ille: *ſtagno*, περιπεταλῶ, γανῶ, λιμνάζω. γανῶ, *ſtagno*, γανωτὴς, *ſtagnator*. Neſcivit diſtinguere inter *ſtagno* et *ſtanno*: ſiquidem ita ſcripſit. Deinde aliud eſt περιπετάλωσις, figulinae, ut puto, vocabulum, aliud γάνωσις. Vaſa aerea, ſicut et fictilia, ſtanno illinebant, ut argenta vidèrentur. κασσιτέρῳ ἀλείφειν hoc dixerunt, et γανοῦν. Euſtathius: Τὸ γανᾶσθαι λαβᾶσα ἐξ Ὁμήρου καὶ ἡ χυδαία γλῶσσα ἐπιλέγει αὐτὸ χαλκώμασιν, ἃ κασσίτερος ἀλείφων χρώζει πρὸς ἀργυρωμάτων ὑπόκρισιν· γεγανωμένα γὰρ καὶ αὐτὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν λέγεται. Sed aliam γανώσεως cauſſam affert Plin. l. XXIV.: *ſtannum*, ait, *illitum aereis vaſis, ſaporem facit gratiorem, et compeſcit virus aeruginis.* Inventum eſt antiquiſſimum, etiam ante Homeri tempora. Euſtath. ad Il. ψ.: Δηλοῖ δ' ἐν τούτῳ ἡ ἀμφιδίνησις τᾶς κασσιτερίνου χεύματος τὸ γάνωμα, ὅπερ ἐπινενόηται πρὸς ἀργύρου ὑποκόρισμα. In libris medicorum legas ſaepe vaſa γεγανωμένα vel ἀγάνωτα, et apud Dioſcoridem κεκασσιτερωμένα. Fictilia vero antiqui κώνῳ, id eſt, pice liquida illinebant. Picationis cauſſam declarat Alexander in probl., ne liquorem infuſum aeſtate exſudent: qui aliam cauſſam comminiſcuntur, errant. Vaſorum πισσωτῶν et ἀπισσώτων, et κωνισῶν καὶ ἀκωνίσων frequenter medici meminere. In XI. Geopon. ἀκόνισα ſcriptum. In XII. ſcribo ἐν κεραμείοις ἀχρίσοις, *non illitis*: non, ut editum eſt, ἀχρήσοις. Reperio in libris Hebraeorum etiam כסף מצפה על-חרש *argentum teſtae illitum*: quo artificio hodie non eſt opus, cum incruſtatione ea, quae fit martiae coctae oblitu, fictilia porcellanas aemulentur, quibus nullum ἀργύρωμα, ſi ſapiam, praetulerim. Τὸ γανᾶν venuſte ad alia transferunt ſcriptores. Plutarchus epitheta vocat orationis γανώματα l. V. Sympoſ. loquens de Empedocle: ὁ καλλιγραφίας ἕνεκα τοῖς εὐπροσωποτάτοις τῶν ἐπιθέτων ὥσπερ ἀνθηροῖς χρώμασι τὰ πράγματα γανᾶν εἰωθότος. Clemens Alex.: ἐπεισδυσάμενος τὸ γάνωμα τῆς δόξης· idem alibi: ἐν ᾧ ἐνεκεχάρακτο τὸ γάνωμα τῆς θεοσεβείας. Alexis in Πονήρᾳ de falſamenti paratura ἐπιγανῶσαι σιλφίῳ· alii poëtae ἀπαγλαίζειν eodem ſenſu. Ut ad penſum redeamus: non ſolum Pithyllum, ſed omnes gulae proceres ferventes cibi olim juvabant. Seneca epiſt. XCV.: *Quid? illa purulenta, et quae tantum non ab ipſo igne in os transferuntur, judicas ſine noxa in ipſis viſceribus exſtingui?* Ea

fine foculi ſunt inventi, quibus in menſam pruna defer- p. 22.
tur. Seneca epiſt. LXXXV.: *Circa coenationem ejus tumultus coquorum eſt, ipſos cum obſoniis focos transferentium: hoc enim jam luxuria commenta eſt. Ne quis intepeſcat cibus, ne quid palato jam calloſo parum ferveat, coenam culina proſequitur.* Sic loquitur, quaſi ipſius aetate foculorum uſus cepiſſet: quod non ita eſt: neque ſic ejus verba accipienda. Apud Ariſtophanem Acharn. cupiens quidam conſpectam anguillam poſſe ſtatim vorare, δμῶες, ait, ἐξενέγκατε τὴν ἐσχάραν μοι δεῦρο καὶ τὴν ῥιπίδα, id eſt, *heus famuli, ex aedibus huc afferte foculum et flabellum.* Ait ibi graecus interpres, dici vulgo hoc genus ἐσχάρας ἀρελαν, hoc eſt, *arulam.* Heſychius recte interpretatur πυροφόρον σκεῦος. Clemens quoque Alex. inter luxus inſtrumenta ἐσχαρίδας ἀπὸ θρήκων recenſet. Poteſt de his intelligi verſus Plauti in Capt.: *Laridum atque epulas foveri foculis ferventibus.* Meminit et Plutarchus in Craſſo, ſed in diverſo uſu, cujus aliud exemplum apud Tullium in ea pro domo ſua. Mox Ariſtotelis locum ſic melius vertas: *Qui in circulis conciones habent, totumque diem praeſtigias ſpectant, et cum iis ſunt, qui e Phaſi vel Boryſthene huc appellunt: legerunt autem nihil quicquam, niſi forte Coenam Philoxeni, nec eam quidem totam* *). τὰ θαύματα eſſe praeſtigiatorum offucias et θαυματοποιίας, deceptosque perſaepe in ea voce fuiſſe interpretes, et Athenaei, et aliorum auctorum, monebamus in Comm. Theophraſti. Scribo autem cum Dalecampio: πλὴν εἰ τὸ Φιλοξένου δεῖπνον, καὶ τοῦτο οὐχ ὅλον, vel οὐχ ὅλον οὐδὲ τοῦτο. Ingenioſum fuit illud Philoxeni commentum, quod ex Phania hic deſcribitur. In ea narratione non concoquo iſta: τὴν δέ ποτε ἠρωτημένην οὐκ ἀποκεκρίσθαι, διότι νεωτέρα ἁλοίη· διὸ μὴ παρακολουθεῖν. Negat, puſillum hunc mullum Philoxeno reſponſum petenti voluiſſe dare. Quod verum eſſe negamus nos. Quid? nonne clara illius reſponſio videtur tibi ineſſe in his verbis, διότι νεωτέρα ἁλοίη· διὸ μὴ παρακολουθεῖν, et ſequentibus? Mihi quidem videtur. Scripturus Philoxenus de amoribus Cyclopis et Galateae, mullillum ſibi appoſitum de rebus Nelei, Galateae patris, interrogavit: is reſpondet tandem, ſe juvenem captum

*) [Idem et alicubi ſcripſit, eos, qui ad populum concionantur, diem totum abſumere in orbis miraculis, dum cum iis fabulantur, qui e Boryſthene vel Phaſi reduces appulerunt, ipſi vero nihil eorum, quae literis prodita ſunt, legunt aut diſcunt, niſi forte Philoxeni coenam, atque illam non totam. *Dalech.*]

eſſe: propterea intereſſe iis rebus non potuiſſe, neque ea ſcire, quae ſciſcitaretur Philoxenus: at illum alterum ſcire grandem natu mullum, qui Dionyſio eſſet appoſitus: eum igitur interrogaret. Omnino ſic ſunt iſta accipienda, tollendaque negatio ante ἀποκεκρίσθαι. Lego: τὴν δὲ πολλάκις ἠρωτημένην οἱ ἀποκεκρίσθαι, διότι νεωτέρα ἁλοίη. Non eſt hic τὸ διότι particula αἰτιατικὴ, ſed pro ὅτι accipitur, ut ſaepe. De Cyclope autem Philoxeni eadem Athenaeo Aelianus V. H. l. XII. c. XLIV. Scholiaſtes Ariſtoph. aliter in illa e Pluto: θρεττανελὸ τὸν Κύκλωπα μιμέμενος. Subjicit auctor excerptorum narrationi huic aliam non diſſimilis ganeonis, aut etiam deterioris, Apicii. Tres Roma tulit Apicios, gulae ſtudio omnes
p. 23. infames. Horum trium duos unicus Athenaeus nobis tradit. Primus is eſt, qui vixit cum Rutilio Ruſo, qui nomen dedit anno u. DCXLIX. et aliquot annis poſt, adnitente vel occaſionem certe praebente Apicio iſto, in exilium eſt actus. Alter in majore fama et fuit vivus, et nunc quoque eſt, quam ut pluribus ſit nobis indicandus. Sub Tiberio vixiſſe eum, narrat hic auctor, et conſentiunt Seneca Conſol. ad Albinam matrem et alibi. Plinius l. XIX. c. VIII. et Dio Nicaeus l. LVII. Fortaſſe hic eſt, de quo ſcripſerat Appion grammaticus, cujus librum Περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς laudat noſter in l. VII. Tertius, ſicut et primus, Athenaeo ſoli memoriam nominis ſui debet. Vixit ſub Trajano, ut ſtatim ſequitur. Non enim poſſumus de lectione noſtrorum librorum dubitare, cum Suidas in voce ὄψρεα non aliter eum deſcribat. Errant, qui duos fuiſſe Apicios ſcribunt: vide ad l. IV. De nomine primi Apicii ſcribit auctor fuiſſe nominatas placentas Apicias, diviſas in γένη πολλὰ, id eſt, *ſpecies*. In hoc potiſſimum delitiarum genere gulae proceres ſtudium poſuiſſe, alibi docemus. Caeterum placentas Apicianas alibi quam apud hunc l. XIV. legere adhuc non memini, ſed condimenta. Tertullianus de anima: *Si ita judicabitur, nonne illa anima plus ſolatii quam ſupplicii relatura eſt, quod funus inter coquos precioſiſſimos invenit, quod condimentis Apicianis et Lurconianis humatur?* De Apicio loquens auctor meminit Minturnarum, et urbem Campaniae eſſe ſcribit: recte, ut notum ex Geographis. Olim tamen Κιντάροις hic fuit ſcriptum: itaque Suidam legiſſe certum eſt. Sed quam ſaepe iſti cucullato grammatico depravati codices errandi anſam praebuerint, ſcimus nos, qui in ejus libris multas hoc genus culpas obſervavimus:

at cum Φοιτάλμιος male apud Sophoclem legit pro Φυτάλμιος· cum apud Pindarum Φρήμας δι' αἰθέρος pro ἐρήμας· apud Theocritum δῆτα κοιλιδιῶντες pro κυλοιδιόωντες· in veteri epigrammate ὑσίνοιο θέρισρα pro ὑσγίνοιο. Pari ſtupore, (cur enim non dicam ligonem ligonem?) σκώλια alibi legit et probavit pro ἀσκώλια, et ῥυβάδιυβος pro συβάδιυβος, *ſubadjuva*. Nam ea voce uſi neceſſario et Graeci, ut Syneſius ep. CXLV., quo putem reſpexiſſe Suidam, ſed vitioſo codice uſum. Subadjuvarum mentio in Notitia Imperii. Mitto nunc alia ſane quam multa generis hujus peccata Suidae, partim notata jam aliis, partim nobis alibi. Scribo ὁ δ' ἰδὼν ἐπύθετο, εἰ μείζας ἀκ ἔχει, reſtituta negatione, quae occaſione proxime praecedentis ſyllabae eſt omiſſa.

Caput Septimum.

Corriguntur aliquam multi loci. κωλὴν Ἀριστοξένειος. ἀποζέσαι, *fervefacere.* *Myconii.* χάλις, χαλίκρητον μέθυ, οἶνος κεκερασμένος ἄκρατος. Φαγεῖν ἄμαχος. παρὰ *pro* περὶ, *et contra.* *Jamblichi mendae aliquot indicatae et ſublatae.*

Tertullianus quidem antiquos philoſophos gloriae animalia vocabat, ſcite et vere nimis, ſi paucos admodum excipias: ſed et gulae animalia non minore appelles jure plerosque eorum: Epicureos utique et Cyrenaïcos ſive Ariſtippeos. Talis ille fuit Ariſtoxenus, de quo Athenaeus: ἀφ' ὃ καὶ καλήν τις καλεῖται Ἀριστόξενος, ἰδίως συκοφαντούμενος. Legendum vero Ἀριστοξένειος. Nam alieniſſimum eſt ab auctoris mente, quod finxere interpretes *), quaſi fuerit Ariſtoxenus cognominatus Κωλήν. Hoc Athenaeus non dicit: ſed genus quoddam κωλήνων ſingulari modo, neſcio quo, paratorum, Ariſtoxeneum ab eo denominatum eſſe. κωλὴν Ἀριστοξένειος ſic dictus, ut πλακοῦς Φιλοξένειος, de quo fecit modo mentionem. Ubi Nicomedem auctor nominat, ſcribe Νικομήδει τῷ Βιθυνῶν βασιλεῖ, non τῷ Βιθυνῷ τῷ β., ex uſu linguae et melioribus Suidae libris. In tertio Euphronis comici verſuum, Ὁδὸν ἀπέχοντι πρῶτον ἡμερῶν ποτε, offendit me vox πρῶ- p. 24.

*) [Finxit Dalech.]

τον, et omnino, ſi quid judico, corrupta ea eſt. Corrigo ſine dubio πρὸς ἄρκτον. Erat tum Nicomedes in Scythia, quae regio eſt ultra Pontum, verſus aquilonem. Fuiſſe in Scythia, probat ſequens verſiculus: Περὶ τὴν Σκυθίκην ἔλυσε τὴν ἐπιθυμίαν. Ergo πρὸς ἄρκτον. Verſu nono legit Dalecampius Ἀποζέσαν. Ego non video, cur neceſſe fuerit, oleum ferveſieri, priusquam in ſartaginem infunderetur: lego igitur, ut editum eſt, Ἀποζέσαι δ' ἔλαιον ἐπιχέας, id eſt, *Infuſo oleo*, *ut ferveret in eo*, et coqueretur iſta falſo credita apua. ἀποζέσαι pro ὥστε ἐναποζέσαι, vel πρὸς τὸ ἐναπ., *ut inferveret* vel *inferveſaceret*. Scripti quidam ἀποζέσας pro ἀποζεῖν ποιήσας, ſignificatione τῆ Hiphil Hebraeorum: non probo. Myconii, quos ſua vilitas nobiles fecit, melius per ο parvum ſcribuntur Μυκόνιοι, quam per ω magnum: etſi ita codices hoc loco et apud Zenob. ac Suid.: vide ad l. VIII. Archilochi locus incipit a verbo Πολλὸν, non unde putavit Dalec. *). In eo ſcribendum Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ, non μεθύων. Vinum etiam χάλιν vocant poëtae. Hipponax: Ὀλίγα φρονέουσιν οἱ χάλιν πεπωκότες. Ea ratione ſic dictum vinum, qua Bacchus Λυαῖος, et poëtis λυσιμελής. Veteres Athenienſes ſic τὸν ἄκρατον vocaſſe, ſcribit Apollonii interpres: χαλίκρατον μέθυ, *temetum vino temperatum*, id eſt, meracum: et, ut elegantiſſime ait b. Johannes in Apocal., οἶνος κεκερασμένος ἄκρατος. Apollonius: Πίνε χαλίκρητον λαρὸν μέθυ. Poſſumus minima mutatione ſenarios aliquot ex iſtis Archilochi conſtituere: quae fuit Turnebi ſententia. Ita ſcribemus: Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μέθυ, Ὧν ὅτε τιμὴν εἰσήνεγκας, ὅτε μὴν Κληθεὶς ἐσῆλθες, οἷα δὴ Φίλος, ἀλλά σε Γαστὴρ νόον τε καὶ Φρένας παμήγαγεν Ἐς ἀναιδίην. Eubulo comico ἄμαχοι dicuntur comedones et ventres: — εἰσὶν ἡμῖν τῶν κεκλημένων δύο Ἐπὶ δεῖπνον ἄμαχοι, duo, quos nulla vi aut copia ciborum expleveris, aut herbam porrigere coëgeris. Ae-
p. 25. lianus princip. Var.: καὶ πᾶν ὅ, τιῶν φαγεῖν ἄμαχοι· paulo aliter: nam Eubulus quantitatem ciborum ſpectavit, Aelianus magis qualitatem. In hoc verſu bis ponendam eſſe vocem Φιλοκράτης, docuit in Lectionn. ſuis eruditiſſ. Muretus. Nos in ea libri primi editione, quam ὁ θαυμασότατος Turnebus ante editum illum a Mureto librum Lutetiae curavit, locum reſtitutum invenimus. Uter utri praeiverit, facile eruditi judicabunt, non ſolum ex ratione temporis, ſed et morum ac ſcriptorum utrius-

*) [ab δὲ μὴν κληθείς etc.]

que comparatione. Quartus verſuum Eubuli mutilus eſt: quintus vero ὑπέρμετρος. Nos ita cenſemus ſcribendum, audaciore quidem, ſed, ut ſpero, haud temeraria conjectura: Ἕνα γὰρ ἐκεῖνον ὄντα, ὡς ὄντας δύο Λογίζομαι, νὴ Δία, μεγάλες, μᾶλλον δὲ τρεῖς. Ὃν Φασι παραληφθέντα πρὸς Φίλα τινὸς, Εἰπ. Verſus duo de non omittenda compotatione, in qua nihil a te exigatur, ſunt ἀδέσποτοι, ut plerique omnes proverbiales: dicuntur Chryſippi, quia ex ejus philoſophi libris ſumpti ſunt a deipnoſophiſta. In poſteriore ſcripſimus ὁ παραλειττὸς, et judicium noſtrum et membranas ſecuti. Interpretes [Dalech.] probarunt ὁ περιλῃττὸς cum prioribus editionibus. Negamus nos, περιλαμβάνειν κώθωνα eſſe graecum ſermonem, ſed opicograecum. Reſpicerent ſuperiorem verſum, et in eo hoc ipſum verbum. Fatalis vero graecorum librariorum error, παρὰ pro περὶ, aut contra ſcribentium, ſive potius notantium, nam e notis haec menda utplurimum. Sexcentos hujus operis locos hic error foedaverat: nec pauciores aliorum ſcriptorum. In unica libelli de vita Pythag. a Jamblicho ſcripti pagina aliquot monſtra nunc primulum obſervata nobis peperit παρὰ ſaepius ſcriptum pro περὶ. Adſcribam, quando in eum incidi ſermonem, unum aut alterum exemplum, quia inſignia ſunt. Sapienti viro Thymaridae a ſuis discedenti et jam navim ingreſſo dixit amicus: *Dent tibi, o Thymarida, dii, quae cupis.* Ille exclamans, *Bona verba*, ait, *quin potius velim ego, quae mihi cunque a diis contingent.* Divina plane oratio, et chriſtiano homine, ſi unum Deum agnoviſſet, digniſſima. Haec ita apud Jamblichum debent ſcribi: Καί τις ἤδη ἐπιβάντι τῇ πλοίῳ εἶπεν, Ὅσα βέλει, παρὰ τῶν θεῶν, ὦ Θυμαρίδα, γένοιτό σοι· καὶ ὃς, Εὐφήμει, ἔφη· ἀλλὰ βελοίμην μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. In edito nuper libro omnia ſic depravata, ut verae ſententiae non pes, non caput appareat. Ibidem bis περὶ Ὀρφεῖ pro παρὰ ſcriptum male: et mox περὶ τῶν Ὀρφικῶν, item male. Aliquanto poſt ait Jamblichus, hauſiſſe Pythagoram philoſophiae ſuae ἃ μὲν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν, ἃ δὲ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ἃ δὲ περὶ Χαλκιδέων καὶ μάγων, ἃ δὲ περὶ τῆς τελευτῆς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένης, ἐν Ἴβρῳ τε καὶ Σαμοθράκῃ. Hic quoque horrenda monſtra ſunt. Scribendum: ἃ δὲ παρὰ Χαλδαίων καὶ μάγων, ἃ δὲ παρὰ τῆς τελετῆς τῆς ἐν Ἐλευσῖνι γινομένης, ἐν Ἰμβρῳ τε, etc. Antiphanis ſequuntur verſus: Μακάριος ὁ βίος, ᾧ δεῖ μ' ἀεὶ καινὸν πόρον Εὑρίσκειν, ὡς μάσσημα ταῖς γνάθοις ἔχω.

p. 26. Locus mendi manifeſtus. In utroque verſu laborat modulus metri: tum autem ſententia abſurda. Quaenam obſecro felicitas, ſubinde ſollicitum eſſe de inveniꝛnda aliqua nova parandi victus ratione? Praeterea falſum eſt, id Antiphanem ſenſiſſe, qui contrarium potius voluit, ut ex praecedentibus clarum, et inſtituto ab auctore noſtro ſermone. Corrigo: Μάκαρς ὁ βίος· ἀ δεῖ μ' ἀεὶ καινὸν πόρον Εὑρεῖν ποθ', ὡς μάσημα ταῖς γνάθοις ἔχω. Fortunam ſuam praedicat paraſitus. *Beatam*, inquit, *vitam! nihil mihi opus, novam quot diebus rationem inire, qui habeam, quod edam.*

CAPUT OCTAVUM.

Στεγανόμιον, pretium manſionis. ἄκαπνα θύειν. Homericae epulae *apud Plutarchum. Dioscoridis liber* Οἱ παρ' Ὁμήρῳ νόμοι. λαξαυροκάκκαβον βρῶμα· ἡμιλάξαυρος. *Leges de non comedendis agnis et vitulis.* ἄπεκτος ἀρήν. Φλέγμα ψυχῆς. *Vinum cardiacorum. Mos veterum, ut hoſpites lavarent etiam pudicae virgines.*

Epitomae auctor cum haec ſibi excerperet, omnem ſermonum ſeriem et operis totius faciem ita corrupit, ut, quid a quo, et quorſum dicatur, in illius excerptis nulla conjectura poſſis aſſequi. Omiſit enim, quaecunque fere decori et nexus gratia, ut fieri amat in dialogorum textura, erant addita, tanquam veſti praetexta. Si quid ejusmodi non eſt omiſſum, ſcias, aut verbi alicujus venuſtatem, aut dicti novitatem feciſſe, ut id excerperetur: quod nos cum aliis non paucis obſervavimus locis, tum in hisce, quae Antiphanis verſus ſtatim ſequuntur. Ταῦτα οἴκοθεν ἔχων εἰς τὸ συμπόσιον ἦλθον, καὶ προμελετήτας, ἵνα κἀγὼ τὸ στεγανόμιον τοιζῶν παραγένωμαι. Pronunciabat iſta unus convivarum poſt longam et teſtimoniis antiquorum plenam orationem. *Haec*, ait, *domo ad hoc convivium attuli, jam ante meditatus, qui poſſem huc accedere rium parata mercede, quam hoſpiti meo darem.* στεγανόμιον apud Atticos (nam alii aliter) ea dicitur merces, quam hoſpes ex hoſpitio diſcedens pendit ſtabulario. Latine

pretium manſionis. Apulejus: *Quin imus, et itineris matutini gratiam capimus? ſumo ſarcinulam, et pretio manſionis ſtabulario perſoluto, capeſſimus viam.* Editum erat περιγένωμαι, peſſimo exemplo pro παραγένωμαι. Culpa librarii errorem genuit interpretis poſterioris [Dalech.]; nam miram, Natalem et legiſſe recte, et non male ſententiam expreſſiſſe. In editione Turnebi pro verſibus habentur haec omnia, et diſtinguuntur: magno profecto errore. Neque hoc dico, ut magni viri, quos veneror, maneis violem: μὴ τῦτο φίλον Διὶ πατρὶ γένοιτο· ſed ut aequioribus utar doctis viris, ſiquando in tam longo opere ſomnus irrepens nos opprimat. Adjicitur ab eodem: ἄκαπνα γὰρ ἀοιδοὶ θύομεν. Vetus dictum eſt, cujus auctoritate factum ſuum tuetur iſte conviva, qui dixit modo, ſe pro ſymbola auctorum locos recitaſſe. *Jus namque eſt hoc*, inquit, *cantorum et poëtarum, ut ſacrifi-* p. 27.
cent ſine fumo, hoc eſt, laute epulentur nullo ſuo ſumptu. θύειν hic potius τὸ εὐωχεῖσθαι, quam ſacrificandi actum ſignificat: quia rem ſacram convivium opiparum ſequebatur. ἄκαπνα quae dicantur proprie, docent nos et juriſconſulti. In hoc proverbio denotat ea vox τὸ ἀδάπανον· quia dapſilium opularum ſymbolum apud poëtas eſt ignis aut fumus: ut in hoc auctore ſaepe vides, et teſtatur dictum vetus in ſchol. Ariſtoph., τὸ πῦρ εὐωχίας σημεῖον. Sic igitur dictum iſtud παροιμιῶδες; auctor noſter uſurpat; alii ſcriptores aliter. Leonidas, poëta epigrammatarius, verſiculos Caeſari offerens muneri, Καλλιόπης γὰρ, inquit, ἄκαπνον ἀεὶ θύος. Michaël Pſellus in epiſtolis pereruditis, quae lucem, opinor, necdum videre, loquens de ſolemnitate nuptiarum, cui admixta ſeveritas philoſophica: ὃ γὰρ ἥδειν ταῖς Ἐλευσινίαις (nempe τελεταῖς, et fortaſſe addenda vox ea noſtro codici) μέλλων προσιέναι, καὶ μυσηρίοις ἀτεχνῶς ἀπαντήσεσθαι, καὶ ἄναυλον καὶ ἄχορδον ἑορτάσαι πανήγυριν, καὶ θύσαι ὅ φασιν ἄκαπνα. Solent fere ſingula in excerptis capita incipere a voce ὅτι, ut in epitome Strabonis nunquamnon, hic vero nonnunquam. Ait: Ὅτι τὸ μονοφαγεῖν ἐσιν ἐν χρήσει τοῖς παλαιοῖς. Cum iſta legas, non aliud arbitreris, niſi de uſu verbi μονοφαγεῖν monuiſſe Athenaeum. Ego tamen aliter cenſeo: puto enim, Athenaeum iſto ſane quam opportuno loco, (bona ſiquidem primi et ſecundi pars veterum mores circa menſam continent) de conſuetudine antiquorum egiſſe, qui ſoliti in ſuis conviviis ſuas ſinguli ſeparatim eſcas comedere, nec in commune convivari, verum

ἰδίας μερίδας ἔχοντες. Talia fuere illa heroum apud poëtam convivia. Quam ob cauſſam Plutarchus Ὁμηρικὰς δαῖτας et Ὁμηρικὰ δεῖπνα agitari ab iis ſcribit, qui habent quisque ſuam ſibi appoſitam μερίδα. Sunt alii codices magni ejus ſcriptoris, in quibus ſcriptum Ὁμβρικὰς et Ὁμβρικά· eamque γραφὴν doctiſſimi viri ſunt interpretati: ſed liquet mihi, alteram veram eſſe, hanc falſam. Nam Homericarum epularum eam eſſe omnium rationem, ſciunt omnes, de iis autem loqui Plutarchum, ſatis ipſe indicat, cum eadem convivia στρατιωτικὰ καὶ παρεμβολικὰ, *militaria et caſtrenſia*, nominat. Ita igitur veteres: poſtea coepere in commune apponi cibi: in quo humanitas eſſe major viſa eſt. Caeterum de vocibus μονοφαγεῖν et μονοφάγος libro II. cap. VII. Suſtulimus paulo poſt inutilia verba, Περὶ τῆ τῶν ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίε, quae iſta praecedebant, Ὅτι Ὅμηρος ὁρῶν, et caetera: et erant illa verba titulus ſequentis ſermonis, ex ora libri in contextum translatus. Sunt autem, quae disputantur hoc loco de heroum apud Homerum vita, ſumpta ex Dioscoridis opere, cui erat index Οἱ παρ' Ὁμήρῳ νόμοι, id eſt, *De legibus et inſtitutis, quae apud Homerum obſervantur*. Didici hoc, docente me Suida, qui in Ὅμηρος plurima ex Athenaeo deſcripſit: neque auctorem tacuit, unde haberet Athenaeus, quod fecit eclogarius. Hic eſt
p. 28. Dioscorides Iſocratis diſcipulus, ut paulo poſt dicitur: laudatur Athenaeo et Dioscorides ἐν Ἀπομνημονεύμασι, qui non eſt, opinor, alius. Legebatur ἐμφῦσαι πάλην αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς· et ita Suidas quoque: verius eſt πᾶσιν aut παισίν. Talia nonnulla obſervari poſſunt, ſi cui tantum fuerit otii, ut Athenaeum cum Suida contendat. Ait, Homerum omnibus carnes aſſas apponere, non coctas aliter. Plato III. de republ., Homerus, inquit, ἐπὶ στρατιᾶς ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑσιάσεσιν ὅτε ἰχθύσιν αὐτὸς ἑσιᾷ, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας, ὅτε ἐφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς. Menandri locum, ubi nominantur ὑποβινητιῶντα βρώματα, habes l. IV. non longe a principio, et iterum l. XII. Scribendum addito articulo: καὶ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς λασανοκάκκαβον καλέμενον βρῶμα. Aliud παρὰ πολλοῖς, *a multis:* aliud παρὰ τοῖς πολλοῖς, *a vulgo*. Eſt ſane infimae atque eſtricis plebis dictio λασανοκάκκαβον, qua neque os ſuum, neque ſuas chartas inquinarent elegantiores. Nam Chryſippi τὸ συρφετῶδες ex Seneca novimus et Galeno. Locus autem ſumptus eſt ex illius libris Περὶ καλῆ καὶ ἡδονῆς. Etiam

λάσαυρος pro catillone plebeja vox. Critici veteres ob dictionem ἡμιλάσαυρος Menandrum exagitarunt, literarum ſubtilitati ſine aemulo genitum. De lege Athenienſium, qua vetabatur ἀρνὸς ἄπεκτήτου eſus, conferendus auctoris hic locus cum alio l. IX., ubi ex eodem Philochoro et Androtione melius hac de re et plenius. ἄπεκτον ἄρνα cum recte eſſent interpretati *agnum intonſum:* mirum, cur addiderint *) ineptam appendicem, *impexumve.* Diverſo enim ſenſu uſurpatur τὸ πέκειν de pecude et de lana. ἄπεκτος agnus dicitur tenellus, anniculo minor, nondum τοιιχθεὶς, ut ait Theocritus, *cui nec vuiſa neque tonſa lana eſt.* Lana ἄπεκτος, *non pectita, non carminata,* nec praeparata. Similis fuit huic legi Valentis conſtitutio, de qua Hieronymus contra Jovin. l. II. *Imperator Valens,* inquit, *nuper legem per orientem dederat, ne quis vitulorum carnibus veſceretur, utilitati agriculturae providens.* Nota etiam vetuſtiſſima lex de non mactando bove aratore, cujus et Graeci faciunt mentionem, et Varro in libris de r. r. Homerus, inquit auctor, facit homines numen colentes ἀπὸ τῆς διαίτης, *parte victus ſui:* iis, quibus veſcuntur ipſi. Graeci dicerent τοῖς τῶν δείπνων ἀπαρχαῖς. Libationum veterum ritus nemo ignorat. Interpr. [Dalech.]: *tenui frugalique victu deos colunt.* Deos miſellos! quando illis victum mortales ſuppeditabant, et demenſum admetiebantur. Φλέγμα et Φλεγμονὴν latiorem ſignificationem habere in libris Hippocratis aliorumque veterum, quam in recentiorum ſcriptis, ſaepiſſime docet Galenus. Athenaeus pro morbo ἁπλῶς uſurpat, ut cum ſcribit hoc loco, victu parco fieri homines ἀφλεγμάντους τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς, id eſt, *ſanos et corporibus et animis:* et paulo poſt, ἔτε Φλεγμονὴν ἔτε ἀπραξίαν πεπονθότων τῶν εὖ βεβιωκότων. Quod ait de vino cardiacis propinari ſolito, cui ſit aliquid σιτῶδες immiſtum, veriſſimum eſt. Sic n. medici praecipiunt, ut Trallianus; cujus appo- p. 29.
nam verba illuſtrando huic loco. Is l. XII. ſyncopes varia genera explicans, et earum curationes docens, praeſcribit ſaepius ἄρτον εἰς οἶνον κεκραμένον, *panem in vinum intinctum:* ſed tmemate eo, quod inſcribitur περὶ τῶν ἐπὶ Φλεγμοναῖς πυρετώδεσι λειποθυμούντων, ita praecipit; οἶνὸν διδόναι, μάλιστα δὲ εἰς χόνδρον ἑφθὸν οἶνον ἐπιχέοντα προσφέρειν, εἰ δὲ καὶ ἄρτον ἀντὶ τοῦ χόνδρου ἐπιδοίης, τὸ αὐτὸ δύναται. Ex his poteſt intelligi, quid ſignificet auctori

*) [Addidit Dalech.]

huic τὸ σιτῶδες. Cocali filiae cum vitae Minois insidiarentur, occasione publici moris usae sunt, ut eum interficerent. Advenientem de more lavantes, calidae loco picem ferventem infuderunt. Zenobius: Μίνωϊ τῷ Κρητῶν βασιλεῖ αἱ Κωκάλου θυγατέρες ἐπέχεαν ζέουσαν πίσσαν. Recte colligit hinc Athenaeus, fuisse illis temporibus moris, ut virgines honestae pedes advenientium hospitum lavarent. Quare, cum apud Homerum similia inveniuntur, neque mirandum, neque succensendum maximo vatum. Deest aliquid post βεβιωκότων. Sententia auctoris hujusmodi lectionem flagitat: τῷ καὶ ποιεῖ σωφρόνως ἁπτομένας, quam ob caussam foeminas inducit Homerus hospites caste attrectantes.

CAPUT NONUM.

Homeri locus a Dioscoride emendatus. Θεομηνία. Θετταλὸν σόφισμα, *sophista Thessalus.* πάλαισμα, *disputator, et id genus multa. Jentandi consuetudo.* διανηστίζεσθαι, *solvere jejunium,* ἀπονηστίζεσθαι. *Hesychii locus: fuisse illum Christianum. Mendae aliquot sublatae.*

Agamemnonis verba, quibus fatetur culpam admissam in velitatione cum Achille, proferebantur ab Athenaeo in hunc modum: Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας, Ἣ οἴνῳ μεθύων, ἢ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί. Posteriorem horum versuum nulla hodie editio agnoscit, neque Ἰλιάδ. ι. neque ῥαψ. τ. Priorem leges in nono Iliad. atque ei geminum Iliad. τ.: Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην καί μευ φρένας ἐξέλετο Ζεύς. Ne Athenaei quidem temporibus aliter habuere vulgati codices Homeri. Ideo subjicit statim, cum ita locum poëtae profert, sequi se Dioscoridem, qui sic emendaverit. Lego ex libris, quibus olim usus Eustathius, εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ θεομηνίᾳ, non τῇ μανίᾳ· perspicue enim illo versu, Ἣ οἴνῳ μεθύων, ἢ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοὶ, denotatur vis major, et ira numinis. Quod supra dicebamus, grammaticum hunc non res solum ἐξαμνημονεύτους excerpere, sed et elegantiores interdum loquendi modos: interpretibus nunquam

eius veniſſe in mentem videtur. Itaque inobſervantia hujus rei errant ſaepe graviter. Noli quaerere aliud exemplum, quam quod habetur hoc loco. Athenaei verba ſunt: *ταῦτα εἶπε τὸ Θετταλὸν σόφισμα.* Placuit elegantia dictionis excerptori, et in eclogas ſuas retulit, adjecta etiam interpretatione: *ὁ ἐκ Θετταλίας σοφιστής. παίζει δ' ἴσως πρὸς τὴν παροιμίαν ὁ Ἀθήναιος* *). Hoc vult: *τὸ* p. 30. *Θετταλὸν σόφισμα* nihil eſſe aliud, quam *ſophiſta Theſſalus:* ita autem videri locutum Athenaeum, ad vetus proverbium alludentem. Vetus enim fuit adagio, *Θετταλὸν σόφισμα, Theſſalicum commentum*, apud Heſychium et paroemiographos. Myrtilum intelligi, certum tam ex libro III. extr., ubi Theſſalus dicitur fuiſſe, quam ex ſimillimo huic alio libri VII. loco: *σὺ δέ μοι εἰπὲ, ὦ Θετταλὲν πάλαισμα, Μυρτίλε.* Graecanicae genus eſt elegantiae, *σόφισμα* pro *σοφιστὴς*, *πάλαισμα* pro *luctatore et disputatore cauto.* Sic apud Lycophronem Paridis *ψιχρὸν παραγκάλισμα* Helena. Troilus *τερπνὸν ἐναγκάλισμα συγγόνων.* Mulier de gabalo pendens *αἰώρημα.* Aelianus epiſtola quadam: *ἀργαλέος εἶ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ἄλμυρὸν γειτόνημα*, id eſt. *γείτων.* Sic b. Chryſoſtomus ſanctiſſimum martyrem Babylam vocat idoli *κακὸν γειτόνημα, malum vicinum.* Baſilius foeneratores *κακὸν συνάντημα ἑορτῆς·* hominem improbum et nemini utilem *τὸ μηδὲν ὠφέλημα·* vilem et abjectum *πάτημα·* Judaeum *τὸ κόμμα Ἰουδαϊκόν·* ut Philo eunuchum *ἀνθρωπείᾳ παράκομμα νομίσματος.* Gregorius Theologus Sophronium ſuum *τὸ ἡμέτερον σεμνολόγημα, mea gloria.* Abydeus, ſcriptor antiquiſſimus, Darium Medum *τὸ Ἀσσύριον αὔχημα.* Beatiſſima virgo *Θεοτόκος* in ea quae dicitur Jacobi Liturgia *παρθένιον καύχημα, gloriatio virginis*, id eſt. virgo glorioſiſſima. His ſcriptis occurrit nobis Euſtathii locus, quem praeterire non debemus. Poſtquam expoſuit pluribus antiquum proverbium *Θετταλὸν σόφισμα*, adjicit: *σόφισμα δὲ φάναι τὸν ἐκ Θετταλίας σοφιστὴν, ὡς παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ κεῖται, μετάληψίς ἐστι νοήματος εἰς νόημα ἕτερον παρὰ τὸ σύνηθες· καί εἰσι πολλὰ τοιαῦτα ζηλωτέα παρὰ τοῖς παλαιοῖς. οἷον καὶ τὸ, σὺ δέ μοι εἰπὲ, ὦ Θετταλὸν πάλαισμα, ἀντὶ τοῦ, ὦ Θετταλὲ ἐλεγκτικὲ, ἢ θὲν πρὸς ὁμοιότητα τοῦ, Θετταλὸν πτόημα, καὶ σόφισμα, καὶ τῶν ὁμοίων.* Sic in literis ſacris *Αἴγυπτε αὔχημα* apud Iſaiam, *ἐξεθέ-*

*) [Haec, inquit Theſſalus ſophiſta, Theſſalorum commenta ſunt. Ad hoc fortaſſis proverbium alludit Athenaeus. *Dalech.*]

νημα λαῦ apud regium pſalten ore τῶν LXX., ἱεράτευμα pro ἱερεῖς apud LXX. Exodi XIX. 6. et Petrum Apoſt. In his et ſimilibus exemplis hujus formae nomina modo active, modo paſſive ſunt exponenda. Recte probat auctor. jentandi conſuetudinem fuiſſe apud veteres, ex Homeri loco Ὀδυσσ. π. Sed in ejus verſu magna incuria omiſſum id, quod maxime ad rem faciebat, ἅμ' ἠοῖ. Ita liber ille incipit: Τὼ δ' αὖτ' ἐν κλισίῃς Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς Ἐντύνοντο ἄριστον, ἅμ' ἠοῖ κειαμένω πῦρ. Locus, qui eſſe dicitur unicus in tota Iliade, exſtat ultimo libro: ſed eſt obſcura admodum jentaculi ex illo verſu probatio: clariſſima ex Antiphane, cujus verba ita concipimus: Ἄριστον ἐν ὅσῳ ὁ μάγειρος ποιεῖ. εἶτ' ἐπάγει· Συναριστίσασθαι πῶς ἔχεις μετ' ἐμοῦ; Id eſt, *Interea dum cocus prandium parat: et mox: De jentando mecum quid animi tibi eſt?* visne mecum jentare? Praetermiſit Athenaeus, quae inter utrumque verſum erant a poëta interjecta: quae ad praeposita nihil faciebant. Fortaſſe illis deſcribebatur prandii apparatus. πῶς ἔχεις ἀκρατίσασθαι, ἀντὶ τοῦ, πρὸς τὸ ἀκρατ. Idem comicus alibi: Πρὸς ἀμυγδαλᾶς δὲ πῶς ἔχεις; εἰρηνικῶς. Canthari locum ita diſtinguo: Οὐκοῦν ἀκρατισώμεθ' αὐτοῦ. μηδαμῶς. Ἐν Ἰσθμῷ γὰρ ἀριστήσομεν. *Ergo ibi jentemus. Nequaquam. In Iſthmo enim prandebimus.* Miram vero vocem διανηστσμὸς pro eo, quod dicimus nos Francoceltae plane ad verbum *desjuner*. Sed nobis ratio conſtat: eſt enim quaſi dejejunare pro jejunium ſolvere, ut *deonerare* et *dearmatus*. Saepe ita accipimus τὴν δε. Graeci, quod ſciam, τὴν διὰ nunquam. *Jejunare* Graecis νηστεύειν et νηστίζεσθαι· *frangere jejunium* ἀπονηστίζεσθαι. Heſychius: ἀπονηστίζεσθαι. ἀπὸ νηστείας ἐπὶ πρώτην ἐλθεῖν. Scribebam ἐπὶ ἑδωδήν· ſed vulſit aurem magnus noſtrarum Muſarum ἀρχιερεύς, qui in ſeptimo divini operis de emendat. temp. aliter interpretatur Heſychii verba, et ad ritus veteris eccleſiae chriſtianae refert: quod eo nobis probabilius videtur, quia doctiſſimum illum grammaticum ſcimus fuiſſe chriſtianum, contra quam ſit quibusdam viſum. Quis credat, alienum hominem a pietatis noſtrae ſacris tot locos utriusque foederis expoſiturum? Propterea Epiphanium bis laudat: Cyrillum ſemel. υἱοθεσίαν explicat τὸ ἅγιον βάπτισμα· meminit etiam Ἀντιχρίστου, et Apoſtolorum aliquot nomina interpretatur. Chriſtianus igitur Heſychius. Proprie διανηστσμὸς eſt jejunii continuatio: διανηστίζεσθαι ad finem usque jejunare. Qui apud Graecos primi auctores hujus moris

p. 31.

fuere, facti invidiam verbo iſto levatum iverunt: quaſi non tam levi hoc cibo inſititio jejunium frangerent, quam illud praeſtarent, ut ad praeſcriptum moribus aut religione jejunii finem poſſent durare. Aeſchyli verſus non ſunt editi ſine mendis: ne ſcripti quidem in membranis. Legebam: Καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ἑκατον — τάρχας ἔταξα· σῖτον αὖ διώρισα. Ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα θ' αἱρεῖσθαι τρίτα. Primum et ſecundum potes etiam ſic concipere cum Joſepho Scaligero: Καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ταγὰς Ἔταξα· σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα. Euſtathius: Δεῖπνον καὶ τὸ πρὸς ἑσπέραν ἐλέγετο, ὡς καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἑκάβῃ· καὶ ἁπλῶς δὲ πᾶσα τροφή· τὸ δὲ παρ' Αἰσχύλῳ, Ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα θ' αἱρεῖσθαι τρία, ἢ μᾶλιστα τρίτα κατὰ τὰς παλαιὰς, καπῶς ᾠηθῆναι κρίνασιν οἱ παλαιοί.

CAPUT DECIMUM.

Locus poëtae de quarta τροφῇ. Athenaei inconſtantia, μήποτε δέ. Menſae veterum, deque iis Homeri locus expenſus. δαὶς cur ἐίση apud poëtam. Athenaei et Euſtathii expenſae ſententiae. δαῖτα de ſolo homine dici: bruta non habere mores. μοῖραι. Caeclus Halieuticorum ſcriptor.

Solitos veteres quater de die cibum ſumere, probat deipnoſophiſta ex Homero. Homerum enim quartae τροφῆς facere mentionem, quando ait extrema ῥαψ. ρ. Eumaeum compellans Telemachus: — σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας. Sed de vocis δειελιήσας recta interpretatione non conſentientibus criticis, tum in partes. *) Athenaeus iſto loco ab iis ſtat, qui expoſuerunt de cibo poſt coenam ſumi ſolito, quam ille τροφὴν quartam vocat: poſſis latine dicere *comeſſationem*. Ita igitur hic Athenaeus: quo judicio, arguit locus, quem adſcribam e libro V.: Γελοῖοί εἰσιν οἱ φάσκοντες, ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον τροφὰς, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη· — σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας· ἀ νοῦντες, ὅτι δηλοῖ, τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. *Ridiculi ſunt*, ait, *qui de quarto cibo iſtum Homeri locum accipiunt.* p. 32.

*) [Sic in exemplis Caſaubonianis. Videntur nonnulla deeſſe.]

Enimvero quod bona pars nunc ſcribentium, id Athenaeus facit interdum: recitatorem, inquam, agit, non criticum. μήποτε δὲ cum dicunt Graecorum grammatici, nihil affirmant, ſed ſuas tantum dubitationes proponunt. Sic accipe haec: μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. Qui putabant, ſolitos quondam fuiſſe Graecos ſingulis convivis ſuam ſeparatim menſam apponere, quod de Germanis Tacitus ſcribit, teſtem ſuae ſententiae poëtam proferebant. In primo enim Ulyſſeae Mentae, qui procis et Telemacho parata coena ſupervenerat, menſa propria apponitur. Sed recte negat auctor, ſatis certum hujus moris teſtimonium eſſe iſtum locum, et cauſſam affert: δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχου τραπέζης δεῖννυσθαι. Quae verba ſic interpretor: fieri poſſe, ut ea, quae dicitur Minervae ſive Mentori appoſita menſa, menſa eſſet Telemachi: illa nempe, unde ſumeret cibum Telemachus, quoties ſeparatus a procis, ſolus vel cum amicis veris coenaret. Homeri locus a nonnullis proferri ſolitus, ut probarent, finita coena menſas non fuiſſe ſublatas, ſic habet apud poëtam Ἰλιάδ. ω.: — νέον δ' ἀπέλῃγεν ἐδωδῆς Ἔσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα. Atque haec ſic interpretabantur: *modo a cibo ſumendo deſierat: ab edendo inquam et bibendo, et erat adhuc menſa appoſita.* τὸ ἔτι adhaerere poſteriori membro volebant. Contra legi jubet Athenaeus Ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ π. Utrovis modo legas, vera Athenaei, falſa aliorum ſententia. Deinceps tractans auctor de Homerico δαιτὸς epitheto εἴσῃ, varias diverſorum criticorum ſententias ita perplexe et confuſe nobis proponit, ut ea explicare non ſit nullus labor. Primo loco affertur illorum opinio, qui εἴσας τὰς δαῖτας ἀπὸ τῆς ἰσότητος dictas autumabant. ε in principio adjectum vacat, ut in ἐέλδωρ et aliis. Sequitur ſententia Zenodoti, hisce verbis expoſita: ἐκ τούτων ἐπείσθη Ζηνόδοτος, δαῖτα εἴσην τὴν ἀγαθὴν λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἴρηκεν εἴσην. Utinam liceret mihi difficultatem horum verborum diſſimulare, invitum enim et alio properantem tricae grammaticales morantur: ſed interpretationem Athenaei ſemel profeſſus exedam, quod mihi intrivi. Superior ſententia εἴσην δαῖτα interpretabatur ἴσην, *aequalem:* quod in partes aequales δαῖτα diſtribuerent. Hic dicit, Zenodotum expoſuiſſe ἀγαθήν· et ait, ἐκ τούτων ἐπείσθη, *his impulſus.* Illa quae ſunt? Nihil enim
p. 33. video in praecedentibus, quae Zenodotum eo impel-

lerent: aut ego artem συλλογισικὴν non teneo. Sed erant, credo, alia in Athenaei oratione, quae nunc in excerptis nulla ſunt. Hanc primum crucem fixit nobis iſte eclogarius. Quid illa? ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἶρηκεν ἔίσην. Tarditatem ingenii mei neceſſe eſt confitear: nihil enim hic intelligo. Erat docendum, cur ἔίσην expoſuiſſet Zenodotus ἀγαθήν· id ego ex iſtis verbis nullus diſco. Deinde autem quae iſta eſt ἐπέκτασις; Quia, inquies, pro ἴση dixit ἔίση. Ergo eadem Zenodoti interpretatio cum ſuperiore: ergo male exponebat ἀγαθήν· nam aliud ἶσος, aliud ἀγαθός. His difficultatibus ut me liberarem, ita ſtatuebam: voluiſſe Zenodotum dici δαῖτα ἔίσην, non quaſi ἴσην, *aequalem*, ſed quaſi ἐήν, *bonam*. ἐῦς et ἐός voces ſunt antiquae, idem ſignificantes atque ἀγαθός, notae ex poëtis. Itaque legebam: ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ, ἀναγκαῖον ὂν, ἐπεκτείνας, φησὶν, εἶρηκεν ἔίσην, id eſt, *nam quia alimentum res eſt homini bona, facta productione, quia erat neceſſe, ait Zenodotus, dixit poëta* ἔίσην. Neceſſitatem intellige metricam: non illam στεῤῥὰν θεὸν, quae ad duriſſima ſaepe trahit renitentes: grammatici dicere ſolent διὰ μέτρα ἀνάγκην. Emerſiſſe videbar mihi, et emerſeram profecto, niſi iterum demerſiſſet Euſtathius cum edita lectione conſentiens, et de hoc loco ita ſcribens: Δαὶς ἔίση ἄλλως μὲν κοινότερον ἡ ἰσόμοιρος· κατὰ δὲ Ζηνόδοτον ἡ ἀγαθὴ, ὡς ἱστορεῖ καὶ Ἀθήναιος, λέγων, ὅτι, ἐπεὶ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἀναγκαῖον, ἐπεκτείνας εἴρηκεν ἔίσην. ἔνθα σημειωσαι τὸ ἐπεκτείνας, ὡς τᾶ Ζηνοδότα ἐπέκτασιν δοξάζοντος τὸ ἀντὶ τᾶ ἴσην εἰπεῖν ἔίσην. Audebimus dicere, erraſſe etiam hic Euſtathium, eo quod non Athenaeum ipſum, ſed ejus ſuppoſititium adhibuiſſet in conſilium? Tertia eſt ſententia derivantium ἔίσην ab εἶμι, *vado* vel *invado*: quia, inquiunt, primi illi agreſtes homines, cum non abundarent alimentorum copia, ſicunde apparuiſſet, quod ederent, ἀθρόον ἐπ' αὐτὴν ἰόντες βίᾳ ἥρπαζον, *impetu facto id rapiebant*. Etiam in conviviis antiquiſſimorum aliquid hujus feritatis. Jamblichus de vita Pythag.: τὸ ἀρχαῖον βαρβαρικῶς πάντες ἐπὶ ἕνα ἄρτον συνίεσαν οἱ φίλοι. Inde ἀτασθαλία dicta eſt, inquit Athenaeus, quaſi ἄτη θαλίας. Lege Euſtathium, qui hoc fuſe proſequitur. Poſtremo ad primam reditur ſententiam, et pluribus explicatur, quomodo dicatur δαὶς ἔίση, hoc eſt ἴση. Cum ait, καὶ τοῖς διαπίνουσιν ἄλεισα· καὶ γὰρ ταῦτα εἰς ἴσον χωρῶντα ἐγί-

νετο· obscure innuit verius quam indicat vocis ἄλεισον etymum. Curiosi harum λεπτολογιῶν pensiculatius ista expendant: nam in prima syllaba non est nihil difficultatis. Multa Eustathius et Etymologici auctor. Post ista sequitur Zenodoti reprehensio, qui initio Iliadis ediderit οἰωνοῖσί τε δαῖτα. Inepte: cum δαὶς hominis sit cibus, non brutorum pabulum. Quippe voci huic denotatio inest τῆς ἰσότητος, ut indicat τὸ ἔτυμον· ergo non convenit brutis, sed soli homini: μόνα ἀνθρώπα χαρέντος τὸ ἴσον ἐκ
p. 34. τῆς προαιρετικῆς βίας, inquit Athenaeus. Vult dicere, non habere caetera animantia virtutis aut vitii intellectum: neque vel laudem propter προαίρεσιν bonam mereri posse, vel reprehensionem ob malam. Quod verissimum est: non enim consilio agunt bruta, sed instinctu. Ideo ἤθη proprie non habent, ut ait philosophus: et jure Plinius de apibus l. XI. c. V.: *quod maxime*, inquit, *mirum est*, *mores habent:* hoc est, honesti atque inhonesti notitiam. Haec ille de apibus, de quibus et Virgilius: — *totiusque ex ordine gentis Mores et studia et populos et praelia dicam.* Caeterum in feras non cadere neque iram, neque beneficium, disputat etiam Seneca. Improprie loquitur Aristoteles, quando illis ἤθη attribuit in Historiis saepe: et Epiphanius quoque de brutis loquens: ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ἤθη διάφορα, τὴν πρόνοιαν τῶ θεῶ αἰνιττόμενα. Improprie etiam Homerus, si ita scripsit, ut placet Zenodoto. Quanquam in poëta minus fortasse mirum: nam pari ratione Hebraei טרף usurpant pro אכל: cum sit κυρίως טרף *pabulum ferae*, *rapina partum.* Mens igitur auctoris nostri haec. Sed quid appellat προαιρετικὴν βίαν; Prorsus hoc dictum contradictionem implicat, ut loquuntur in scholis: nam quid magis contrarium quam προαίρεσις τῇ βίᾳ; Nisi si Latinos imitatus βίαν posuit pro δυνάμει· ut cum vires animi dicimus pro facultatibus: sed hoc in graeco sermone quis ferat? Equidem eruditissimum scriptorem, Athenaeum dico, nunquam ita hanc periodum concepisse persuasissimum habeo. Doctiores veram lectionem quaerant. Conradus quidem Gesnerus scribebat ἐκ τῦ προαιρετικῦ βίου. Quid si vero ita concinnemus? ἐκ τῆς προτέρας αὐτῦ βίας, *loco prioris violentiae.* Hoc vult enim: homines initio ferarum more vitam egisse per rapinas et violentiam, postea mansuetam, aequabilem, et bonis politam moribus. Voculam ἐκ ita saepe accipere scriptores Atticos, alibi dicebamus. Concludit tandem hunc sermonem Athenaeus, et ait, propter

expoſitam modo cauſam hominum alimentis fuiſſe δαὶς nomen in commune inditum: ſingulorum partibus μοῖρα. Homerus: Οἱ δ' ἤδη μοίρας ἔνεμον, κερόωντό τε οἴνου. Et alibi de Eumaeo: Καὶ τὰ μὲν ἑπταχὰ πάντα διεμοιρᾶτο δαΐζων· Τὴν μὲν ἴαν Νύμφῃσι, καὶ Ἑρμῇ, Μαιάδος υἱῖ, Θῆκεν ἐπευξάμενος, τὰς δ' ἄλλας νεῖμεν ἑκάστῳ. Coëgit me, ut haec exponerem, interpretum error, qui planiſſimam auctoris ſententiam recte interpretari non potuerunt. Caeclus Argivus, qui inter Halieuticorum ſcriptores auctori nominatur, eſt Cicilius Suidae: qui praetermiſſum hodie in noſtris codicibus Agathoclem Athracium in hoc albo tertium numerat. Inde, cenſeo, noſtros libros emendemus.

CAPUT UNDECIMUM.

Οἱ ἐν ἀξιώμασι κείμενοι, *et* οἱ ἀπὸ παιδείας ἀναγόμενοι. ἱερεῖα, *omnes, quibus veſcimur, carnes. Proverbium* ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίει. πρὸς οἰωνὸν τίθεσθαι, *vel* οἰωνὸν ποιεῖσθαι. *Superſtitio veterum in factis dictisque. Variorum auctorum loci illuſtrati: Athenaei aliquot emendati.* p. 35.

Ait Athenaeus, piſcis olim eſſe habitos alimentum non conveniens τοῖς ἐν ἀξιώμασιν ἥρωσι κειμένοις, id eſt, *heroibus in dignitate conſtitutis.* Dalec. *) accepit pro κατακειμένοις· cui cave aſſentiaris. κεῖσθαι pro *menſae accumbere* purus putus barbarismus. Quid autem eſt *cum dignitate accumbere?* Sed impulit virum doctum in errorem participium κειμένοις, parum ex uſu graece loquentium adjectum: nam absque ulla adjectione οἱ ἐν ἀξιώμασιν et οἱ ἐν τέλει paſſim pro magiſtratibus. Athenaeus genus hoc dicendi nove implevit. Sic cum viros doctos Graeci ſoleant τὰς ἀπὸ παιδείας pari ſermonis compendio nominare: meminimus tamen pro eo legere apud Sextum Empir. τὰς ἀπὸ παιδείας ἀναγομένας. Sic cum τὰς φιλοτίμους, honorum ac gloriae cupidos, Graeci τὰς ἀπὸ δόξης dictitent: Chryſoſtomus pleniore periphraſi τὰς ἀπὸ δόξης ὄντας. Hom. XXVIII. in Acta: οἱ ἀπὸ δόξης ὄντες κενῆς

*) [vertens: — *cum gravitate et dignitate accumbentibus.*]

ἀμφοτέρων περιγεγόνασι. Obſervamus, graecos ſcriptore ἱερεῖα appellare non ſolum victimas, quae vere ἱερεύοντα et in ſacrificiorum uſum mactantur: verum omnia, quae cunque ad comedendum jugulantur, animalia. Satis conſtat tam ex ſacris quam aliis literis, primis temporibus ignota hominibus carnium manducatione, tantum in honorem numinis mactari ſolitas hoſtias. Piguit poſte mortales olerum et τῆς ἀπύρε τροφῆς· itaque cepere et iam ipſi carnibus veſci: ſed parce initio et fere nonnil ſalitis. Juvenalis: *Sicci terga ſuis rara pendentia crat Moris erat quondam feſtis ſervare diebus. Et natalitium cognatis ponere lardum, Accedente nova, ſi quam dabat hoſtia carne.* Nunquam autem ullum animal in proprios uſus mactabant, quin ejus aliquam partem deo conſecrarent adolendam. Qui ſecus facerent, proverbio notati: ἄθυτο ἱερὰ κατεσθίει. Quod de homine impio improboque ſolitum dici. Factum hinc, ut, quodcunque animal in cibum mactarent, ἱερεῖον vocarent. Sic Galenus carnem definit τὴν ἐπὶ τῶν ἱερείων ἐσθιομένην· quae deſcriptio, niſi ita, ut diximus, ſumas vocabulum ἱερείων, ridicula eſt. Xenophon Aſcenſ. Cyri l. IV.: ἐνταῦθα εἶχον πάντα ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ. ἱερεῖα, σῖτον, οἶνος παλαιός. L. V.: ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλων ἡμῖν, καὶ ἄλλα, ὧν εἶχον. L. VI.: καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἦκεν ἅλφιτα ἄγον, καὶ ἱερεῖα, καὶ οἶνον. Theopompus: τοσαῦτα δὲ κρέα τεταριχευμένα παντοδαπῶν ἱερείων, ὡς σωρὸς κυτῶν γενέσθαι. Polybius l. II.: πλείσων ὑϊχῶν ἱερείων κοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ, διὰ τὰς εἰς τὰς ἰδίας βίας καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις. L. VI.: αὐτός τε τὰς θεράποντας εἰσίει, καὶ τοῖς φυλάττουσιν ἱερεῖα καὶ σεφάνους, ἅμα δὲ τούτοις οἶνον ἐξαπέστειλε. His in locis et aliis ſexcentis apud hiſtoricos ac medicos ἱερεῖα ſunt ani-
p. 36. mantes, quarum veſcimur carnibus, non quod putant interpretes: qui fere inobſervantia hujus rei aut ſacrificia comminiſcuntur, quae nulla ſunt, aut alios errores errant non ferendos. Atqui non aliter veteres grammatici illud Homeri interpretantur, ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην, rectequ notant iidem, ἱερεῖα dici ἁπλῶς τὰ θρέμματα, pecudes, et quaecunque eſui ſolent eſſe mortalibus, ſed ineptum eſt, quod adjiciunt iidem, haec ἱερεῖα ſic eſſe appellata παρὰ τὸ ἴεσθαι τὴν ἐρέαν· quaſi alia ſit vocis ἱερεῖον in ſacris origo, alia, cum ἁπλῶς pro comedendis carnibus ſumitur. Tanta ſaepe eſt in hoc genere hominum morum antiquorum ignoratio. Sic accipe, cum negat hoc loco Athenaeus, viſam antiquis parum convenientem heroïbus τρο-

φὴν τὴν τῶν νεογνῶν ἱερείων, id eſt, *tenerarum animantium carnes*. Verum non eſt, quod iſta vertens *) fingit Dalecampius, tenellos animalium pullos non mactari apud Homerum: mactantur enim, ſed ad ſacrificia, non ad heroum epulas. Ἰλιάδ. γ.: Οἴσετε δ' ἄρν', ἕτερον λευκὸν, ἑτέρην δὲ μέλαιναν. Non igitur ſatis fideliter expreſſa Athenaei ſententia: at vox *ἱερεῖον* hic quidem recte expreſſa: alibi non recte, ut l. IV. monemus. L. VII.: *εὐσηπτότερα τὰ νύκτωρ θυόμενα ἱερεῖα*. Interpretes: *putreſcunt celerius, quae noctu mactantur hoſtiae*. Vertendum: *quae noctu mactantur animalia*. Galenus *ζῶον* et *ἱερεῖον* pro eodem uſurpat nullo diſcrimine, ut l. II. de temper.: *ἀλλὰ καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ' ἀνατεμὼν σκοπεῖσθαι, μυξώδη μὲν καὶ πλαδαρὰν εὑρήσεις τὴν σάρκα· τὸ ὀσᾶδες γένος ἅπαν ἄρτι πηγνυμένῳ τυρῷ ἐμφερές· ὥσε μηδὲ φαγεῖν ἡδέα δι' ὑπερβάλλουσαν ὑγρότητα τῶν νεογνῶν ζώων εἶναι τὰ σώματα*. Ait deinde auctor: *Ἐκάστῳ δὲ τῶν δικτυούντων παρ' Ὁμήρῳ παράκειται*. Sed vitii locus ſuopte indicio manifeſtus: deeſt enim velut baſis, cui inſiſtat verbum *παράκειται*. Conabar aliter paulo implere, quod videbam deeſſe: nunc ſequor membranas, et ſcribo: *παράκειται ποτήρια. πάντ' γ.* Sequentia verba Athenaei, *καὶ ταῦτα ἔπρασσον πρὸς οἰωνὸν τιθέμενοι*, pluribus explicantur ab Euſtathio, cujus propterea locum huc transferemus: Ἰσέον, ὅτι τὸ ἔτω τὰς κρατῆρας ἐπισέφεσθαι, ὡς διὰ τὸ ποτὸ ἐπισεφανᾶσθαι, καθά φησιν Ἀθήναιος, ἔπρασσον οἱ παλαιοὶ πρὸς οἰωνὸν, φησὶ, τιθέμενοι, τετέσιν οἰωνιζόμενοι. ἦν δὲ ἴσως τὸ οἰκίσμα εἰς ἐντελὲς εὐδαιμονίας σύμβολον καὶ πληρέστατον. ὅπερ ἀπ' ἐναντίας τῇ κενεαγγίᾳ ἐσί. τὸ γὰρ, ὡς ἐῤῥέθη, ἐπισεφὲς κυκλώματι ἔοικε σφαιροειδεῖ. τὰ δὲ τοιαῦτα σχήματα καὶ τέλεια ἐσι καὶ πολυχώρητα, καὶ διὰ τοῦτο προσφυῆ τῷ εἰρημένῳ οἰωνίσματι τῷ ἐπὶ βίῳ εὐδαίμονι. Quia putarunt veteres, et dicta et facta omen habere, id cavebant ſumma cura, ne in factis ſuis dictisve ineſſe aliquid ominoſum videretur. Quare multa ſunt in utraque lingua dicendi genera, multa item priſca ſunt inſtituta, quorum cauſſa aliunde quam ab hac ſuperſtitione peti non debet: quod facit recte hic Athenaeus, et Jamblichus rationem explicans ſymboli Pythagorici, Ἄρτον μὴ καταγνύναι, οἱ δὲ, inquit, ὅτι ἐ δεῖ οἰωνὸν ποιεῖσθαι τοιοῦτον, ἀρχόμενον καταγνύντα καὶ συντρίβοντα. p. 37.
Ait, exiſtimaſſe quosdam, ideo Pythagoram vetuiſſe

*) [*ὡς οὐδὲ — ἱερείων. quemadmodum nec unquam tenellos animantium pullos mactant* (heroës). Dalech.]

panem frangere, quia omen res haberet, cum coenam inchoës, frangere aliquid et comminuere. B. Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebr., poſtquam magnifice paupertatem dilaudaſſet, τάχα τινὲς, inquit, καὶ οἰωνίζονται τῶν ἀκουόντων, ἐκ ἀπεφώτοσαν τὸ [ſic]· τοσαύτη γὰρ τῶν χρημάτων ἡ τυραννὶς, ὡς μηδὲ μέχρι ῥημάτων αὐτῆς τὴν παραίτησιν φέρειν, ἀλλὰ κ' οἰωνίζεσθαι ταύτην. Idem alio loco ejus commentarii: τάχα τινὲς κ' οἰωνίζονται καὶ γελῶσι. Significat Chryſoſtomus, vulgus imperitum ſermones de re, quam deteſtabatur, cujusmodi eſt paupertas, mali ominis loco habuiſſe. Affinis et fere eadem ſuperſtitio eſt, quam obſervamus l. V. c. XII. οἰωνίζεσθαι, πρὸς οἰωνὸ τίθεσθαι, et οἰωνὸν ποιεῖσθαι, parum differunt. Vide et l. ſequ. c. II. Locos Homeri ab Athenaeo hic allatos et expoſitos apud ipſum poëtam leges ſaepe paulo ſcriptos aliter: nam poëtae verbis ſua vel ſubſtituit, vel inſerit ſolens more ſuo Athenaeus. Atque hoc diligenter in hoc auctore eſt obſervandum. Quod ait, καί τις δὲ δείδεκτ' Ἀχιλῆϊ, reſpicit libri IX. locum, ubi Ulyſſes Πλησάμενος οἴνοιο δέπας δείδεκτ' Ἀχιλῆϊ. Caeterum interpretationes Athenaei Homericorum verborum aut dictorum deſcriptas ſaepe pluribus reperias in Euſtathii Commentariis: lector ſtudioſus conferat, nec poenitebit operae; nobis in his diutius haerere non eſt animus.

CAPUT DUODECIMUM.

Poëtae virtutis quondam magiſtri. διατριβὴν παρέχειν. *Anagallis grammatica.* ἀσέλγεια, *et in ea voce Baſilii mirum acumen.* τραχηλισμοὶ *pila ludentium.* Φαινίνδα *et* ἐφετίνδα *unde dicantur. Cos inſula deorum patria.* πέρας κάλλους, *ſumma pulchritudo.* ἀποδύεσθαι *et* συναποδύεσθαι.

Poëtas initio fuiſſe temperantiae atque omnium virtutum magiſtros, multi e veteribus ſcriptoribus teſtantur. Athenaeus quidem, Σῶφρον δέ τι, inquit, τὸ τῶν ἀοιδῶν γένος, καὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπέχον. Scholiaſtes quoque vetus Homeri Ὀδυσσ. γ. verbis paene iisdem: τὸ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον. Multa in hanc ſententiam Strabo l. I. Γεωγρ. et Quintilianus l. I. c. X. Pro-

pterea poëtae olim σοφοὶ et σοφισταὶ dicti. Pindarus Isthm. ode V.: μελέταν δὲ σοφισταῖς Διὸς ἔκατι πρόσβαλλον σεβιζόμενοι. Enarrator illius: σοφιστὰς καὶ σοφὸς ἔλεγον τὰς ποιητάς. Vide Clement. Alex. Strom. l. I. διατριβὴν παρέχειν ἡδεῖαν non est, quod putavit Dalec. *), sed oblectare aliquem, et facere, ut hilariter ac jucunde tempus transigat: passim apud Strabonem, Plutarchum et alios διατριβὴ pro τέρψις et ψυχαγωγία. Non multo post eodem sensu τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν προφέρων· potius, ut in membranis, προσφέρων. Interdum διατριβὴν παρέχειν significat, non, ut hoc loco, alium oblectare, sed risum alicujus tollere, et dictis urbanorum hominum facere se obnoxium. Plutarchus in Pericle: Οὐ μὴν ἔλαθεν ὁ Δάμων τῇ λύρᾳ παρακαλύμματι χρώμενος, ἀλλ' ὡς μεγαλοπράγμων καὶ Φιλοτύραννος ἐξωστρακίσθη καὶ παρέσχε τοῖς κωμικοῖς διατριβήν· in Timoleonte: οἱ ἐν Ῥηγίῳ Καρχηδόνιοι χαλεπῶς φέροντες ἐν τῷ κατεστρατηγῆσθαι, διατριβὴν τοῖς Ῥηγίνοις παρεῖχον, εἰ Φοίνικες ὄντες ἠπ ἀρέσκοιντο τοῖς δι' ἀτάκτης πραττομένοις· in Lucullo: Λούκουλλος παρὰ τὸν ποταμὸν ἐν πεδίῳ μεγάλῳ κατεστρατοπεδεύσας, παντάπασιν μικρὸς ἐφάνη Τιγράνῃ, καὶ τοῖς κολακεύουσιν αὐτὸν διατριβὴν παρεῖχεν. Agallis, Corcyraea grammatica, cujus meminit mox Athenaeus, non aliter nominatur in manu exaratis libris: Suidae tamen Ἀνάγαλλις dicitur, ubi mendi suspicionem tollit series literarum. Fieri potest, ut anagallidi herbae fuerit cognominis: sicut Cicero ciceri, Piso piso, Lentulus lenti, Thermus θέρμῳ, alii aliis vel herbis vel leguminibus. Quemadmodum igitur planta haec aliis ἄγαλλις, aliis ἀνάγαλλις appellabatur, teste Hesychio, sic et mulier Agallis eadem et Anagallis. Scribendum mox, ut ne sit clauda oratio: Διπάλαρχος μὲν Σικυωνίας, Ἵππασος δὲ Λακεδαιμονίας ταύτην τε καὶ τὰ γυμνάσια πρώτας· supple φησὶν εὑρεῖν. Potest etiam sic: ταύτης τε καὶ τῶν γυμνασίων πρώτοις· nempe τὴν εὕρεσιν ἀνατίθησι. Prior emendatio placet magis. Juvenis ille, a quo divelli Chaerephanes non poterat, cum tamen alloqueretur eum nunquam, impudicus fuit et muliebria pati solitus: nam hoc significat ἀσελγὴς, non *petulantiam*, ut versum perinepte [a Dalech.]. Omnino ea voce defoedam aliquam et παρὰ φύσιν Venerem intelligi, constat satis: etsi, quid proprie sit ἀσέλγεια, p. 38.

*) [— εἶτα — ἐπινοιῶν. — deinde suae consuetudinis ac praesentiae jucunditate ab improbis cogitationibus mentem averteret, *Dalech.*]

varie explicant antiqui grammatici: ex quorum libris et Strabonis duodecimo origo vocis nota eſt. At ſanctiſſimus pater Baſilius miram hujus dictionis etymologiam commentus eſt. Scribit enim in Aſcet. ἐρωτήσει LXVII.: ὡς εἶναι τὴν ἀσέλγειαν διάθεσιν μὴ ἔχουσαν ἢ μὴ φέρουσαν ἄλγος ἀσκητικόν· ὥσπερ καὶ ἀπραξία ἐστὶν ἡ μὴ σχοῦσα κράτος κατὰ τῶν ἐνοχλουσῶν ἡδονῶν. Vult dici ἀσελγῆ quaſi ἀλγῆ eum, qui prae luxu et mollitie ferre nequeat ἄλγος ἀσκητικόν, id eſt, labores vitae aſceticae, ſive eorum, qui in ſtadio pietatis et virtutis ſe exercent. Miram plane notationem, ſed quam praeter cenſentis auctoritatem nihil tueatur. Huic igitur ἀσελγεῖ juveni Chaerephanes παρηπολάθησεν, hoc eſt, illum adſectabatur, quod jure juvenis indignabatur: nam etſi erat impudicus, videri tamen honeſtus volebat, quod per Chaerephanem illi non licebat. Ulpianus l. LXX. ad edict. *Tenetur hoc edicto* de injuriis, *ſi quis eorum quem appellavit adſectatusve eſt.* Mox: *Adſectatur, qui tacitus frequenter ſequitur: adſidua enim frequentia quaſi praebet nonnullam infamiam.* Pilae luſum commendat auctor maxime propter τὸ κατὰ τὲς τραχηλισμὲς ἁλτικόν, id eſt, cervicis agitationes vehementes et crebras. Proprie artis palaeſtricae aut gymnaſticae verbum eſt τραχηλίζειν· inde ad pilae luſum transfertur venuſte. Galenus hoc explicat pluribus: ὅταν γὰρ, inquit,
p. 39. συνισχόμενοι πρὸς ἀλλήλες καὶ ἀποκωλύοντες ὑφαρπάσαι τὴν μεταξὺ διατονῶσι, μάγιστον αὐτὸ καὶ σφοδρότατον καθίσαται, πολλοῖς μὲν τραχηλισμοῖς, πολλαῖς δ' ἀντιλήψεσι παλαιστικαῖς ἀναμεμιγμένον, ὥστε κεφαλὴν καὶ αὐχένα πονεῖσθαι τοῖς τραχηλισμοῖς. Falſa vero et abſurda eſt vocis phaeninda, quae ſtatim ſequitur, notatio. Ita enim ſcriptum: ἐκαλεῖτο δὲ φαινίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως τῶν σφαιριζόντων. Phaeninda, inquit, nomen invenit ἀπὸ τῆς ἀφέσεως. Quid hoc putidius? Nam quid ſimile unica litera excepta? Sed non ita fatuus Athenaeus, ut hoc ſaltem probabile putaret: non ita inconſultus, ut in literas referret. Lego: ἐκαλεῖτο δὲ ἐφετίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως (vel ἐφέσεως) τῶν σφ. Euſtathius: ἐφετίνδα λέγεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὅταν ἄλλῳ προβαλόντες τὴν σφαῖραν ἄλλῳ ἐφῶσιν. Scribit idem alio loco, Φαινίνδα derivaſſe veteres ἀπὸ τῆς Φενακίσεως· quod etſi videtur abſurdum, quia tamen nihil tam a ratione alienum fingi poteſt, quod auctorem non invenerit, poteſt ſcribi: ἐκαλεῖτο δὲ Φαινίνδα ἀπὸ τῆς Φενακίσεως. Sequitur: ὅ, τε εὑρετὴς αὐτῆς, ὥς φησιν Ἰόβας. Melius libri, qui ſcribunt ἢ ὅτι εὑρετὴς αὐτ. Eſt enim diverſa

nominis notatio a ſuperiore. In verſu Antiphanis ſcribe *Φαινίνδα παίζων ἦει ἐς Φαινεσίδα*, non *ἦεις*, propter metrum: neque *ἐν*, ſed *ἐς* aut *εἰς*, ut *ἐς διδασκάλε Φοιτᾶν*. At ponere *ἐν* pro *εἰς*, Dorum eſt, non Atticorum. Damoxenus, poëta comicus, cum ait mox de Co inſula, *θεὰς γὰρ Φαίνεθ' ἡ νῆσος Φέρειν*, videtur deos appellare homines Coos, qui virtute ſua coelum ſibi aperuerunt. Sic propter Bacchum et Herculem dictae olim Thebae *θεὰς Φέρειν*, ut eſt apud Dicaearchum. Con inſulam magnos aliquot tuliſſe viros, teſtis hiſtoria. Cous quippe Hippocrates, qui vir, ſi quis unquam mortalium, veteri dicto fidem fecit: homo homini deus. Natus ibidem et Ptolemaeus Philadelphus, immortali memoria princeps digniſſimus. Mox lego et ſuppleo, non ex libris, ſed ex ingenii coniectura: — *ἡ δὲ δὴ εὐρυθμία, Τό τ' ἦθος, ἥ τε τάξις, ἥτε χάρις ὅση Ἐν τῷ τι πράττειν ἢ λέγειν ἐφαίνετο*. Et quae mutamus in edita lectione, et quae de noſtro adjicimus, ſperamus aequis lectoribus probatum iri. Leginus etiam *Πέρας ἐσὶ κάλλες, ἄνδρες*, non *Πέρας ἔτι*. Graeci ut ſummam pulchritudinem aut temperantiam denotent, *ἔρος ἐσὶ κάλλες* aut *σωφροσύνης* ſolent dicere: ſic accipitur hic *τὸ πέρας*. De Cteſibio, ſphaeriſta inſigni, ſcribit Athenaeus: *καὶ πολλοὶ συναπεδύοντο αὐτῷ*, id eſt, et multi cum eo ſe exercebant, atque in pilae luſus certamen cum ipſo deſcendebant. Etſi proprie *ἀποδύεσθαι* id ſignificat, quod expreſſit Dalecampius *), tamen illae ambages ſunt et inutiles et ineptae: nam a conſequenti *ἀποδύεσθαι* eſt exercere ſe, *συναποδύεσθαί τινι, in arenam cum aliquo deſcendere*. Frequens verbum in ore Atticorum hominum.

Caput Decimum Tertium.

Emendati aut illuſtrati aliquot loci ex Homero. Saltationes Phaeacum. λικεῖν. ὁπλοποιΐα. ὁμαρτῆ. Athenaei mos in deſcribendis veterum auctorum locis. Xenodamus et Pindarus. Athenaei μνημονικὸν ἀμάρτημα. p. 46.

Quaecunque Athenaeus multis hujus libri paginis de moribus et inſtitutis heroum Homericorum disputat, vi-

*) [veſtem exuere.]

dentur omnia ex eo Dioscoridis libro desumpta, de quo cap. VIII. diximus. Sed quae susius a primo auctore erant expositа, in pauca verba noster contraxit. Frustra vero ista legat, aut speret posse intelligere, cui notum probe Homeri utrumque poëma non fuerit. Quod cum neglectum sit, ut res arguit, ab interpretibus, mirari nemo debet, multa ipsos in hoc argumento et ignorasse et peccasse. Exemplo illa sunto, quae de variis saltationibus apud poëtam auctor hic commemorat. Ait igitur Athenaeus: *Οἱ Φαίακες δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄνευ σφαίρας ὠρχήσαντο.* Viris doctis, qui ista sunt ante nos interpretati *), nulla in istis verbis menda suboluit. Nobis latere ulcus videtur: nam cum duorum generum saltationes Phaeacibus poëta tribuat, cum pila, et sine pila, non dubitamus, aut utriusque saltationis mentionem fecisse Athenaeum, aut, si alterius tantum, ejus potius, quae cum pila exercebatur. Nam quid novum aut mirum, saltasse Phaeacas absque pila? Quin tu potius, dicat aliquis, quod et difficilius, et rarius, et auditu jucundius, id narra: pila simul lusisse Phaeacas et saltasse. Quare ita scribimus: *καὶ ἄνευ σφαίρας καὶ μετὰ σφαίρας ὠρχήντο.* Emendationem confirmant sequentia verba, quae ad saltationem pertinent *τὴν μετὰ σφαίρας.* Ejus descriptionem habes apud summum vatem Ὀδυσσ. Θ. Ibi reperies Τὰρ δ' ἀμειβομένω, quae verba exponit hoc loco Athenaeus. Ibi est etiam vox *λῆσειν*, de qua sic noster: *ἄλλων ἑστώτων καὶ ἐπικροτούντων τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις, ὃ φησι λῆσειν·* hoc est: *astantibus aliis, et digitis indicibus plausum cientibus, quod poëta dicit λῆσειν.* Homerus: — *κοῦροι δ' ἐπελήσαν ἄλλοι, Ἑστάτες κατ' ἀγῶνα· πολὺς ὑπὸ πόμπος ὀρώρει.* Cur placeat auctori, *λῆσειν* esse *κροτεῖν τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις*, manus alterius indice digito, quem *λιχανὸν* vocant Graeci, palmam alterius tundere, neque video equidem caussam, neque puto ullam esse. Nam *λῆσειν* Ionicum est pro *λᾶσειν*. Hoc autem manifeste factitium verbum est, ut *κτυπεῖν*, *δρεπεῖν*, *ψοφεῖν*, *σμαραγεῖν*, *κελαρύζειν*, *φλοισβος*, et alia multa. Monstri simile est, quod de verbo *λιχάζειν* fingit isto loco eruditiss. Dalecampius **). Subjicit auctor: *καὶ ἐν τῇ ὁπλοποιΐᾳ δὲ παιδὸς κιθαρίζοντος*

*) [Apud Homerum Phaeaces absque pilae lusu saltabant. *Dalech.*]

**) [— aliis adstantibus, et indicibus digitis applaudentibus, quod *λιχάζειν* vocat. *Dalech.*]

ἄλλοι ὁμαρτῇ μολπῇ τ' ὀρχηθμῷ τε ἔσκαιρον. Quae ita vertes: *et in armorum fabricatione puero citharam pulsante alii consertis manibus cum cantu et saltatione pedes agitabant.* Poëta sunt verba Ἰλιάδ. σ.: Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς Φόρμιγγι λιγείῃ Ἱμερόεν κιθάριζε, λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε Λεπταλέῃ Φωνῇ· τοὶ δὲ ῥήσσοντες ὁμαρτῇ Μολπῇ τ' ἰύγμῷ τε (Athenaeus legit ὀρχηθμῷ τε) ποσὶ σκαίροντες ἔποντο. Quis nescit, hanc istius rhapsodiae partem peculiari nomine Ὁπλοποιΐαν e re solitam appellari? Tamen interpretes *) longe aliter eam vocem accepere etiam paulo post, prorsus viris doctis indigno errore. In prioribus editionibus erat scriptum ἄλλοι δ' ἐν μανίᾳ, idque probatum interpretibus **). Nos ex ipso fonte scripsimus ἄλλοι ὁμαρτῇ. Miramur tamen, aliter in omnibus MSS. haberi. Sed non dubitamus, verum esse, quod jam nobis venit in mentem. Nam Athenaeum scripsisse censemus ἐν ἁρμονίᾳ· unde illa insana lectio ἐν μανίᾳ fluxit, posteaquam semel vocis ἁρμονίᾳ syllaba prima fuit deperdita et intercepta. Solet auctor, cum veterum poëtarum locos describit, obscuriores voces interdum omittere, aut notioribus commutare. Sic igitur pro ὁμαρτῇ, quam dictionem varie interpretantur veteres magistri, dixit ἐν ἁρμονίᾳ, aut σὺν ἁρμ., quo etiam modo explicat τὸ ὁμαρτῇ antiquus poëta scholiastes. Turnebi editio pro ἔσκαιρον legit εὐκαίρων, *operam dabant.* Non assentior, et omnino rectum est, quod edidimus: usurpat enim poëta verba, ut indicavimus. Hyporchematicae poëseos et saltationis auctores duos fuisse Athenaeus scribit, Xenodamum et Pindarum: de utroque plura in l. de mus. Plutarchus, atque inter alia haec: ἄλλοι δὲ Ξενόδαμον ὑπορχημάτων ποιητὴν γεγονέναι φασὶ, καὶ ὁ παιάνων, καθάπερ Πρατίνας. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ξενοδάμου ἀπομνημονεύεται ᾆσμα, ὃ ἐστι φανερῶς ὑπόρχημα· κέχρηται δὲ τῷ γένει τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ Πίνδαρος. Xenophontis locus prolixe ab auctore descriptus initio sexti Ἀναβ. legitur: non autem l. VII., quo tamen rejicit nos Athenaeus: nam convivium apud Seutham regem eo libro describitur. Sed de auctoris hujus memoria alio loco plura. Illud vere ab eo dictum ab interpretibus pessime acceptum: poëtam in Hoplopoeïa solemnitati nuptiarum tibias admovere. Sic poë-

p. 41.

*) [Dalech. vertit *bellicam saltationem.*]

**) [alii tanquam insanientes. *Dalech.*]

ta illa, quam ante diximus, rhapſodia: Κῆροι δ' ἐρχηϑέρες ἐδίνεον· ἐν δ' ἄρα τοῖσιν Αὐλοὶ Φόρμιγγές τε βοὴν ἔχον.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Libationes ſuper linguis: ἐπιλείβειν. Eratoſthenis emendatio Homerici loci rejecta. Phaeaces diis chari. Mos inferendi matulas in triclinia, et capitibus illidendi. Plauti et Demoſthenis loci illuſtrati. λακκοπρωκτία. ἀμίδος ὄνομα pro ἀμίς. Veterum αὐτοδιακονία. Homerus contra magni viri crimination em defenſus. Λιταί.

Homerici heroës, ait Athenaeus, *σπένδεσι καὶ ἐπὶ ταῖς γλώσσαις ἐκ τῶν δειπνων ἀπιόντες*, id eſt, *ſoliti facere libationes ſuper linguis, cum e convivio discederent.* Linguas intellige, quas Mercurio adolebant veteri inſtituto. Docti vertunt *) *ἐπὶ γλώσσαις ob linguae commercium:* neque enim meminerant verſiculi iſtius maximi vatum: Γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, ἀνιχάμενοι δ' ἐπέλειβον. Quid eſt ἐπιλείβειν, niſi *σπένδειν ἐπὶ γλώσσαις*; Non probo Eratoſthenis emendationem paulo poſt commemoratam Homerici hujus verſus: Ἤ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ, κακότητος ἀπέσης. Probo, ut editum eſt in noſtris libris hodie: Ἤ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κάτα δῆμον ἅπαντα. Eleganter et plane ὁμηρικῶς pro κατέχῃ δῆμον ἅπαντα. Phaeacas diis charos fuiſſe, ex Nauſicrate auctor ſcribit. Poëta iſte fuit comicus, non ſemel Athenaeo nominatus. Sed cur in hac re alius teſtimonio potius, quam Homerico utitur? Nam in VII. Ulyſſ. gloriatur Alcinous, non ſolum amicos, ſed etiam cognatos diis eſſe Phaeacas ſuos: *ἐπεὶ σφισιν ἐγγύθεν εἰμὲν*, inquit ille. In deſcriptione πεττείας procorum praeferunt libri quidam, non *καὶ πλήρα μὲν τὸν λαχόντα*, ſed *καὶ πληρωμένων τὸν λαχόντα*. Alii *καὶ πλήρω μὲν τὸν λαχόντα*. Utrumque dicunt Graeci, et *πλήρῳ λαχεῖν*, et *λαγχάνειν πληρώμενον*. Deinde ſcribe ex Euſtathii melioribus libris *ἐκπρόσθιε πρόσω τὴν ψῆφον Πηνελόπην*. Et ſtatim pro *ἐντεῦθεν βαλεῖν τὴν ἑτέρην* ſcripti

p. 42.

*) [Vertit Dalechamp.]

quidam τὴν ἑαυτᾶ. Turnebi editio τῇ ἑτέρᾳ. Deinde iterum ex Euſtathio ſcribe τὸν δ' Εὐρύμαχον πλείστας εἰληφέναι νίκας ταύτῃ τῇ παιδιᾷ. In editis deſideratur τὸ νίκας, vox prorſus neceſſaria. Durum eſt, quod ſequitur, καὶ εὐέλπιν εἶναι τῷ γάμῳ, pro magna in ſpe eſſe, ducturum ſe Penelopen. Euſtathius ſic: εὔελπιν εἶναι, ἐπίδοξον ὄντα λαβεῖν τὴν βασίλειαν. Fuit ille Graecorum ſane quam turpis et deſoedus mos, quem tangit auctor hisce verbis: ὡς καὶ τὰς ἀμίδας ἀλλήλοις περικατακρούειν. Aderant illis convivantibus inter alia inſtrumenta perditi luxus etiam matulae. Has ſaepe, ubi incaluiſſent, in capita invicem ſibi illidebant. Tale illud Demoſthenis: ἐτέρᾳ τε ἡμῶν καὶ τὰς ἀμίδας κατεβόησεν. Ita legitur hic locus apud Euſtathium. Eſt autem petitus ex ea ſummi oratoris, quae actionem injuriarum continet adverſus Cononem. Plautus Captivis: — *niſi qui colaphos perpeti Potis paraſitus, frangique aulas in caput.* Propterea dicti alii paraſiti apud eundem feſtiviſſimum poëtam *duri capitones:* quae tamen verba doctiſſimi viri expoſuerunt longe aliter et plane mirifice. Mos autem inferendi in triclinia matulas a Sybaritis, gente infami et omnis generis luxus magiſtra, ortum habuit, narrante Athenaeo l. XII. Aeſchyli et Sophoclis deſcripti verſus hoc loco ea ſunt inter ſe ſimilitudine, ut alterum alterius inſtitiſſe veſtigiis, natu minorem videlicet grandioris, negari non poſſit. Quod mirum ei non videbitur, qui apud Clement. et Euſeb. τὰ περὶ κλοπῆς veterum Graeciae ſcriptorum legerit. In primo Sophocleo ἀμφὶ θυμῷ valet ἀμφ' ἐμοὶ, ut ex comparatione Aeſchylei conſtat. Mihi videbatur σκληρὰ φράσις, et genio Sophoclis ἀ πρέπουσα· ſed non aliter ſcriptum inveni apud Euſtathium Ὀδ. ρ. Noli vero putare, cum ſcribit Athenaeus, Εὔπολις τὸν πρῶτον εἰσηγησάμενον τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα ἐπιπλήττει, de nomine ἀμὶς loqui auctorem, et eo, qui primus id nomen excogitavit pro ἐρά-στῃ. Non de vocabulo, ſed de re ſenſit Eupolis: hoc eſt, de eo, qui primus inter pocula matulam popoſcit. Ita p. 43. interpretor in ejus verſu: τίς εἶπεν ἀμίδα πάμπρωτος. Sic erit illud verum: Πολλήν γε λακκοπρωκτίαν ἐπίσαιθ' ἡμῖν εὐρών· ubi perperam editum ἐπίσταθ' ἡμ. pro ἐπίσαιτο. Sciat, inquit, ille, qui primus morem τὸ ἐπιπίνειν, hoc eſt, poſcendi majoribus poculis finita coena, et in triclinia matulas inferendi exemplum dedit, ſe inveniſſe et εἰς τὸν βίον invexiſſe magnam obſcoenitatem et turpitudinem. λακκοπρωκτίαν, facta ad Laconum nomen alluſione, dixit

pro εὐρυπρωκτίαν. Quod notum quid ſit, et quibus competat proprie: hic non aliud, quam quod diximus, ſignificat. Ut redeam, unde ſum digreſſus, hoc ita verum, ſi Eupolidis reprehenſionem ſic accipiamus, ut ante diximus. At illi, qui nomen tantum ἀμίδος invenit primus, quae poteſt jure exprobrari εὐρυπρωκτία; Igitur in ſuperioribus Athenaei verbis τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα more Atticorum poſitum pro τὴν ἀμίδα· ſicut τὸ Θηβαίων ὄνομα apud Aeſchinem pro Thebani: *Romanum nomen* apud Livium pro Romani, et his ſimilia. Morem aſſidendi menſae, non accumbendi, ab Alexandro Magno fuiſſe aliquando uſurpatum, refert Athenaeus, et hiſtoriam addit: τετρακοσίους ἔν ποτε ἡγεμόνας ἑαυτῶν ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν, *quadringentos duces cum aliquando exciperet convivio, ſuper argenteis ſedilibus ſedere eos fecit.* Euſtathius numerum hic poſitum mire amplificat: λέγεται, ὡς καὶ Ἀλέξανδρός ποτε εἰς ἑξακισχιλίους ἡγεμόνας ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν. Pro quadringentis ait ſex millia. Invenimus etiam nos in quibusdam MSS. loco vocis ἑαυτῶν ſic, εἰς ϛζ, hoc eſt, *ſexies mille et ſeptem.* Demiror, unde haec tanta librorum diverſitas: nam mutatione magna opus, ut duae iſtae lectiones concilientur. Porro veriſſimum eſt, quod obſervat mox Athenaeus, vel potius Dioscorides, priſcos mortales ſibi ipſos miniſtraſſe, et, ut hic dicitur elegantiſſime, αὐτοδιακονίαν ἀσκῆσαι. Vellem iſtius veniſſet in mentem ſummo illi et judicio meo incomparabili viro, qui in Homeri criminatione hoc quoque inter alia ei objicit, quod Achillem inducat ſervilia ſaepe munera obeuntem. Enimvero ſi crimen hic ullum admiſſum, ſeculi, non poëtae, crimen eſt: ſunt enim poëtae τῶν ὄντων καὶ τῶν γιγνομένων μιμηταί. Ita autem vixiſſe tum homines, et ſacrae teſtantur literae, et vetus τῶν ἔξωθεν hiſtoria comprobat. De Achille vero hoc eo minus debet mirum videri, quia Theſſalus fuit, quam gentem antiquae ſimplicitatis tenacem fuiſſe, et ſupra caeteras adamaſſe exercuiſſeque τὴν αὐτοδιακονίαν, docent ſcriptores. Auctor anonymus, cujus exſtant de moribus ſermones quidam Dorici: Θεσσαλοῖσι καλὸν, τὼς ἵππως ἐκ τᾶς ἀγέλας λαβόντι, αὐτὼς δαμάσαι, καὶ τὼς ὀρέας, βῶς τε λαβόντι, αὐτὼς σφάξαι, καὶ ἐκδεῖραι, καὶ κατακόψαι· ἐν Σικελίᾳ δὲ αἰσχρὸν, καὶ δώλων ἔργα. *Apud Theſſalos honeſtum eſt, ſi quis equos vel mulos ex armento capiat, et domet ipſe: itemque ſi boves capiat aliquis, et mactet ipſe, atque excoriet, ſecetque in fruſta: quod facere turpe in Sicilia ba-*

betur, et miniſterium ſervile. ἐν Λιταῖς dixit auctor, librum nonum Iliadis deſignans, cui nomen Λιταί. Interpretes tam fuere peregrini in literis, ut id neſcirent *). Poſtremum Antiphanis verſuum ita ſcribe: Οὕτω σερσόν τι πρᾶγμα θερμὸν ἔστ' ὕδωρ. p. 44.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Plantae Venereae. Sandrocottus. *συτικαὶ δυνάμεις. Contrarii effectus ejusdem plantae.* ὄρνεις, *gallinae. Salacitas ejus avis.* κάλλος, *unguentum. Coronarum Homerus non meminit.* Ἰσιαιεῖς καὶ Ὠρεῖται. *Stephani aliquot loci emendantur.* ψηφοκλέπται, *praeſtigiatores, et qualis fuerit* ψηφοπαιξία *antiquorum.*

Narrat Theophraſtus, ait auctor, ἔτω τινὰς ὀχευτικὰς δυνάμεις εἶναι, ὡς καὶ μέχρις ἑβδομήκοντα συνουσιῶν ἐπιτελεῖν· hoc eſt: *eam eſſe cujusdam* herbae *facultatem vires in Venerem ſufficiendi, ut ſeptuageno coitu duret libido.* δυνάμεις vertit Dalecampius *medicamenta.* Sed Veneream herbam, de qua ſentiebat Theophraſtus, quis vocet *medicamentum?* quanquam φάρμακον recte dixeris. Ita enim Graeci nominant, Galeno auctore, πᾶν, ὅ, τι περ ἂν ᾖ ἀλλοιωτικὸν τῆς φύσεως. Vocis Latinae alia notio atque ratio. Sic dixit Chryſippus l. V. de honeſto et voluptate δυνάμεις βρωτικὰς καὶ συνουσιαστικάς. Proprie δύναμις eſt facultas alicui rei indita: in his et ſimilibus locis res ipſae vocantur δυνάμεις. Polybius l. VIII.: καὶ γὰρ ἦν ἡ δύναμις ἐκ τῶν παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀπολλυσῶν. Scribit vero Theophraſtus, eam herbam, cujus neque nomen, neque ſpeciem poſuit, ab Indo quodam fuiſſe in Graeciam allatam. In libris Indicarum navigationum aliquot herbarum ſimili virtute praeditarum hiſtoriam reperias, cujusmodi ſunt amfiam (id eſt opium), agnacat, tambor ſive betel, aliae. *Sandrocottus* is eſt, de quo Strabo, et nos olim ad illum: nam alii Androcottum indigetant: *Sandropycron* Dalec., neſcio unde: nam aliter hoc nomen corruptum in prioribus editionibus: quarum mendam Na-

*) [Dalech. vertit *ſupplicationes publicas.*]

talis recte correxerat. Scribo autem *ἀποστελεῖν τινας δυνάμεις στυτικὰς*, non, ut hodie legitur in omnibus, *στυπτικάς*. Quo enim iſta adſtringentia? An quia *τονωτικὰ* ſunt, quae adſtringendi vim habent, ideo exiſtimandum. ad Venerem proniores iis homines fieri? Nugae nugaciſſimae! Nam dubium non eſt, ſcripſiſſe Athenaeum *δυνάμεις στυτικὰς*, hoc eſt, *herbas natas aptas ad mutinum arrigendum:* id enim eſt *στύειν* unde *στύματα μισεῖν* et *ἄστυτος οἶκος* alibi in his libris. Sic Theophraſtus miraculoſam illam herbam deſcribit, vim illi tribuens, *ἣ ἔφασαν τὸ αἰδοῖον τείνεσθαι*, id eſt, *στυτικήν*. Appellat auctor, ut diximus, *δυνάμεις* res *δυνάμει* praeditas. Sic *virtus* apud medicos Latinos. Aurelianus Tard. l. IV.: *Si quisquam harum virtutum recuſaverit uſum.* Has, de quibus loquitur Athenaeus, virtutes nos herbas fuiſſe vel plantarum partes, puta radices, cenſemus. Ergo ait, hasce a Sandrocotto ex
p. 45. India miſſas *δυνάμεις οἷς μὲν ὀρμὰς ἐμποιεῖν ὀρνίθων δίκην, ἃς δὲ καταπαύειν, in aliis appetentiam Veneris excitaſſe, qualis eſt in gallis gallinaceis, in aliis Venerem inbibuiſſe.* *ἐνεργειῶν* contrariarum cauſſam in utendi modo puto fuiſſe poſitam. Nam et vinum modice ſumptum animum exhilarat, omnesque vires corporis reficit: immodice potum amentiam inducit, et corporis robur exhaurit. *ὀρνίθων δίκην* Dalec. vertit *paſſerculorum more*. Velim ſcire, quis omnium Graecorum *ὄρνεις* appellarit *ἁπλῶς*, quos vellet paſſeres intelligi? At de genere gallinaceo eam vocem peculiari notione uſurpari, omnes ſciunt. Sed ſalacitatem paſſerum reſpiciens vir eruditus ita vertendum cenſuit: ceu vero non et gallinaceorum gallorum par eſſet ſalacitas: cujus rei teſtis quotidiana experientia, et Ariſtoteles etiam, qui in primo Hiſtor. *ἀφροδισιαστικὰ κατ' ἐξοχὴν* animalia appellat *τὸ τῶν περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων γένος*. Unguentis illitum Parin ab Homero induci, probat auctor allato ejus verſu ex Il. *ξαψ. γ.* Sic enim poëta de Alexandro: *Κεῖνος ὅγ' ἐν θαλάμῳ καὶ δινωτοῖσι λέχεσσι, Κάλλεί τε σίλβων καὶ εἵμασι.* Athenaeus *κάλλος* hic putat unguentum ſignificare: et alium affert locum poëtae, ubi dicitur de Venere, *κάλλει τὰ πρόσωπα καθαίρει*, h. e. *unguento faciem nitere facit.* Sic veteres critici expoſuere apud Homerum: non *faciem purgat* ſimpliciter, ut ſonant verba. Heſychius: *κάλλει, τῷ μύρῳ τῷ τῆς Ἀφροδίτης.* Adi Euſtathium. Coronarum poëta nusquam fecit ullam mentionem: neque in ullo ejus verſu utriusque poëmatis *στέφανος* pro corona, aut *στεφανᾶν* in propria ſignificatione

legitur. An igitur poëtae omniſcio coronarum uſus fuit incognitus? Minime, inquit Athenaeus: τῷ γὰρ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ὁμοιώματι σημαίνεται, ὅτι ᾔδει τὸν στέφανον, id eſt, ſimilitudo rerum, de quibus metaphorice uſurpat Homerus τὸ στέφανος et στεφανῶν, arguit, non ignoraſſe illum, quid ſit corona, quod proprie ſignificat dictio στέφανος. Probum et validum argumentum: nam propria cujusque vocis ſignificatio natura prior eſt quam translatitia. *Aries* enim et *corvus* in uſu et notitia hominum ante verſata ſunt pro dominantibus verbis et certorum animalium appellationibus, quam in ſuos uſus ea mechanici accommodarunt. Eadem ratio caeterorum. Quando ſcribit Athenaeus Ἰσιαιεῖς ἔν καὶ Ὠρεῖται, perinde loquitur, ut ſi quis dicat, Epidamnii et Dyrrhachini, aut Byzantii et Conſtantinopolitani. Quod dicendi genus cum inſolens ſit, ſcribebam Ἰσιαιεῖς ἓν, οἳ καὶ Ὠρεῖται. Sed editam γραφὴν etiam Euſtathius agnoſcit: ſicut paulo ante ἐχ ὡς ὕστερον editi ſcriptique codd. et Euſtath. pro ἐχ ὡς οἱ ὕς., ut legitur in comici ſcholiis, ubi deſcribitur ille locus. Hiſtiaea, vetus Euboeae oppidum, recentiore nomine dictum Oreum. Strabo: Ὠρεῖται μετωνομάσθησαν ὕστερον οἱ Ἰσιαιεῖς. In Stephani Gentilibus voce Ἰσίαια ſcribe νῦν δὲ καλεῖται Ὠρεὸς, non, ut eſt perperam editum, Ὠρωπός. Apud Euſtathium haec Athenaei verba recitantem Ἐσιαιεῖς ſcriptum, non Ἰς. Utroque modo ſcribi ſolitum id nomen, docet idem II. ad Il. commentario. p. 46. De ea re ſic ſcribe Stephani verba, male vulgo concepta: Ἰσιαιώτης ὁ τῆς Θετταλικῆς· ἡ δὲ τῆς Εὐβοίας διάφορος κατὰ τὴν γραφὴν καὶ διὰ τοῦ ι, καὶ διὰ τοῦ ε ψιλοῦ. Apage cenſuram Dalecampii ſuper hoc loco: apage illam abſurdiſſimam annotationem, qua nihil ineptius. Iſti igitur ſive Hiſtiaeenſes ſive Oritae, ut narratur hic, Θεοδώρᾳ τῷ ψηφοκλέπτῃ ἐν θεάτρῳ χαλκῆν εἰκόνα ἀνέθηκαν ψῆφον κρατοῦσαν. *Theodori ψηφοκλέπτῃ ſtatuam in theatro dedicarunt calculum tenentem.* Quid autem ſignificetur voce ψηφοκλέπτης, obvium cuivis non eſt. Natalis *ſuffragiorum abſconditorem* Theodorum iſtum facit. Eſt vero ineptum et ridiculum, putare, habitum hunc honorem fuiſſe homini fide mala verſanti in re ſuffragiorum. Ideo locum pro corrupto habuit Dalec. ſcripſitque ψηφογλύπτῃ. Opponimus nos huic emendationi et MSS. omnium conſenſum, et Euſtathii auctoritatem: qui vulgatam lectionem absque dubio ullo agnoſcit ad VIII. Ὀδ. ῥαψ. Quin ipſi Euſtathio nomen hoc videtur fuiſſe obſcurum: ſcribit

enim eo loci: τί δὲ δηλοῖ ὁ ψηφοκλέπτης, εἴσεταί τις εὑρὼν Σοφοκλέους τὸ, Κλέπτης γὰρ αὐτὸν ψηφοποιὸς εὑρέθης. Locus Sophoclis eſt in Ajace Lorario. Caeterum quaerentem, quid hic ſignificet ψηφοκλέπτης, nihil adjuvat ille verſiculus. Quare aliud agamus. ψῆφοι Graecis calculi dicuntur, queis olim praeſtigiatores uſi quidam, iis in totum ſimiles, quos hodie vocamus idiomate noſtro *joueurs de goubelets.* Solent iſti calculos aut globulos in menſa palam poſitos, deinde acetabulis opertos, tanta dexteritate movere loco transferreque, ut veritatis ignari ſpectatores aut verborum, quae interea funditant, efficácia, aut aliqua alia vi magica, non manibus praeſtigiatoris, fieri id ſibi perſuadeant. Graecis non fuiſſe incognitum ludicrum hoc, certum eſt. Suidas: ψηφολόγοι εἰσὶν οἱ ψηφοπαῖκται· ψηφολογικοὶ ἦν οἱ πλανῶντες, καὶ ἀπατῶντες, ὥσπερ οἱ ψηφολόγοι τὰς ὀφθαλμὰς τῷ τάχει τῆς μεταθέσεως τῶν ψήφων ἀπατῶντες συναρπάζουσιν. Noverunt et Romani. Gloſſarium vetus: *Praeſtigiator*, ψηφοπαίκτης. Alibi: ψηφοπαιξία, *praeſtigiae.* Seneca epiſt. XLV.: *Sic iſta ſine noxa decipiunt, quomodo praeſtigiatorum acetabula et calculi, in quibus me fallacia ipſa delectat.* Sextus Empir. Hyp. l. II.: ὥσπερ δ' ὅτι ἀληθῆ ἐστι τὰ ὑπὸ τῶν ψηφοπαικτῶν γενόμενα, συγκατατιθέμεθα. Idem l. II. adv. dogm., καθὰ, ait, οἱ ψηφοπαῖκται τὰς τῶν θεωμένων ὄψεις δι' ἐξυχειρίαν κλέπτουσιν, ἕτως οἱ ῥήτορες διὰ πανουργίαν τὰς τῶν δικαστῶν διανοίας ἀμαυρώσαντες, τῷ νόμῳ συγκλέπτουσι τὰς ψήφους. Noli igitur dubitare, ψηφοκλέπτην dici hic ab Athenaeo praeſtigiatorem hujus generis, quem vulgo ψηφοπαίκτην vocabant aut ψηφολόγον. Solent Graeci κλέπτειν uſurpare venuſtiſſime, quando raptim et clam factum eſſe aliquid ſignificant. Inde κλοπαὶ πολέμων apud Xenophontem, et κλέπτειν ὄρη apud eundem pro *montes clam hoſtibus occupare.* Sic in ſuperioribus Suidae verbis συναρπάζειν calculos, et apud Artemidorum in mentione harum offuciarum ψήφους κλέπτειν. Sic ille l. III.:

p. 47. ψηφοπαικτεῖν δοκεῖν ἐκ ἐπιχάρμενον, πολλὰ ὠφεληθῆναι σημαίνει, παραλογιζόμενον καὶ ψευδόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ψήφους κλέπτειν, καὶ ταῦτα ἄλλοτε ἄλλως δεικνύειν. Gregorius Naz. in orat. de Athanaſio: ἀλλὰ ταὐτὸν ἦν, ψήφοις τε παίζειν, τὴν ὄψιν κλεπτούσαις τῷ τάχει τῆς μεταθέσεως. Schol. ibi: ὥσπερ οἱ ψηφοπαῖκται οἱ παρακρουόμενοι τὰς θεωμένας, καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν ἐξαπατῶντες τῇ εὐστροφίᾳ τῶν χειρῶν, καὶ τῷ τάχει τῆς κάμψεως τῶν δακτύλων, ὡς τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ τυχὸν μὴ τοσαῦτα εὑρίσκεσθαι. Idem

in orat. altera, qua Juliani nomen proſcripſit: ἐν τῶν ἐκείνῳ θαυμάζειν ἔχω. πολλὰς γὰρ τῶν ἐκυτῷ συνήθων τε καὶ γνωρίμων, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν διατριβῶν μάλιστα, ἐκάλει μὲν κατὰ πᾶσαν σπουδὴν, ὡς δράσων θαυμάσια οἷα, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπτέρωκε, μεμνημένους τῶν ὑποσχέσεων· ἐπεὶ δὲ παρεῖεν, τοῦτο ἐκεῖνο, αἱ τῶν ψήφων κλοπαὶ, καὶ τῶν ὄψεων ἁπάντων· τοὺς μὲν τόνδε τρόπον διαπαίζων, τοὺς δὲ τόνδε. Idem orat. III. de pace ceu proverbium illa uſurpat, καὶ τὸ χαρίεν, ἡ τῶν ψήφων μετάθεσις, de iis, qui temere eundem modo pro orthodoxo, modo pro haeretico haberent, aut qui facile ipſi fidem mutarent. Ea namque fuit eccleſiae dei illis temporibus conditio. Propterea ſcribit idem in orat. ad CL. epiſcopos: σήμερον σύνθρονοι καὶ ὁμόδοξοι, ἂν ἔτω φέρωσιν ὑμᾶς οἱ ἄγοντες, αὔριον ἀντίθρονοι καὶ ἀντίδοξοι. Ibidem: εὐβρόντητε καὶ πολύτροπε, εἴποι τις ἄν, καὶ πλάσμα τοῦ πονηροῦ καὶ τῆς σοφιστῆς τῆς κακίας, ὅσις ποτε εἶ ὁ τοῦτο πάσχων, ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀνοητότατε, ἕτός σοι χθὲς ἦν εὐσεβὴς. καὶ πῶς ἀσεβὴς σήμερον; Alludit et alibi facundiſſimus ille ſcriptor ad praeſtigiatorum iſtas fallacias: ut in ea de amore in pauperes: τὰ μὲν γάρ ἐστι μεσὰ καὶ πρόσκαιρα, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ψήφων, ἄλλοτ' εἰς ἄλλας μεταῤῥιπτούμενα καὶ μετατιθέμενα. Et in poſteriore Julianea, de martyre loquens: καὶ πολλά σε τῆς ἀλογίας, καὶ τῶν λόγων καταγελάσας ὡς ψηφολογικῶν καὶ γελοίων, μετὰ πλείονος ἐξῆλθε τῆς παῤῥησίας. Auctor eſt Julius Pollux, Lyſiam oratorem dixiſſe ψηφοπαικτῶν τὸ δίκαιον, translatione ducta a pſephopaectis, praeſtigiatoribus: id autem ſignificat *jus pervertere ſubtilibus commentis.* Sed ipſa Pollucis verba fatius adſcribere: εἰ δὲ Λυσίᾳ ὁ κατ' Ἀντιπλέους λόγος, ἐν ᾧ γέγραπται, ψηφοπαικτῶσι τὸ δίκαιον, εἴη ἂν καὶ ὁ ψηφοπαίκτης ἐν τέχνῃ· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο εἴρηκέ τις τῶν νέων κωμῳδῶν, Εὔδοξος ἐν Ναυκλήρῳ (vel Ναυκλήρῳ) δράματι.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Κοῖλον ἱμάτιον. Mos lacerandi veſtes, quae conſecrabantur. Error Athenaei aut librarii. ἡμίαμβοι et μιμίαμβοι. Matreae plani aenigma. Ψηφίαι, vitia. Jocoſae quaeſtiones Matreae expoſitae.

De ſtatua cantori Cleoni Thebis publice poſita loquens

Athenaeus, *φησὶν*, inquit, Πολέμων, *φεύγοντά τινα χρυσίον εἰς τὸ ἱμάτιον κοῖλον ὂν ἐνδέσθαι.* Videtur appellare cavam veſtem ſinum, quem amiculum pondere ad ſtatuae pedes collectum faciebat. Niſi malis, duplicem fuiſſe veſtem, eamque laceram: ut facile fuerit, pecuniam intus abdere. Fuit autem moris olim, conſecrandam numini alicui veſtem findere, ne manibus tagacibus eſſet
p. 43. obnoxia. Heſychius: *οἱ ἀνατιθέντες ἱμάτια κατέσχιζον αὐτὰ, ἵνα μὴ ἁρθῶσι παρά τινων.* Probabile eſt, factitatum et in ſtatuarum amiculis idem fuiſſe. Pecuniam autem, in ſinu veſtis hujus depoſitam, inventam ibi fuiſſe narrat auctor, *συνοικιζομένης τῆς πόλεως μετὰ ἔτη τριάκοντα, cum urbs reſtauraretur poſt annos triginta.* Sed aut legendum *εἴκοσιν*, aut negligenter hoc ab Athenaeo pronuntiatum eſſe fatendum. Non enim XXX. ſed XX tantum annis jacuerunt Thebae, anno viceſimo ope Caſſandri iterum conditae. Diodorus Sic.: *εἰκοστῷ δ' ἔτει ὕστερον Κάσσανδρος Φιλοδοξῆσαι βουλόμενος, καὶ πείσας τὸν Βοιωτάρχην, ἀνέσησε τὴν πόλιν τοῖς διασῳζομένοις τῶν Θηβαίων.* Membranae et Euſtathius librarios culpa abſolvunt: itaque non poſſumus nos Athenaeum, niſi lubet dicere, ſentire Diodorum *) de tempore, quo coepta eſt urbs reſtaurari. Athenaeum **) de tempore, quo operi tanto coronis eſt impoſita. Favet verbum, quo uſus Athenaeus, *συνοικιζομένης*, id eſt, cum denuo incolis frequentaretur. Plinius manifeſto in hac hiſtoria alios auctores ſequitur. Scribit enim l. XXXIV. c. VIII.: *Leontius fecit Apollinem citharoedum, ſerpentemque ejus ſagittis confici, qui Dircaeus appellatus eſt, quod, cum Thebae ab Alexandro caperentur, aurum a fugiente conditum ſinu ejus celatum eſſet.* Herodotus *ὁ λογόμιμος* videtur eſſe is, qui in Stobaei libris Herodes dicitur, auctor mimiamborum: de quo etiam accipiunt doctiſſimi viri verſus iſtos Terentiani Mauri de Scazonte Hipponacteo loquentis: *Hoc mimiambos Mattius dedit metro: Nam vatem eundem eſt Attico thymo tinctum Pari lepore conſecutus et metro.* Videtur, inquam, ita eſſe. Nihil tamen auſim affirmare: nam apud Stobaeum conſtanter variis locis Herodes iſte *ἡμιάμβων*, non autem *μιμιάμβων* auctor dicitur. Emendationem vero eruditiſſimorum hominum *μιμιάμβων* pro *ἡμιάμβων* reſcribentium ſuſpectam facit, quod non Herodis ſolum *ἡμιάμ-*

*) [Athenaeum. *Edit. Lugd.*]

**) [Diodorum. *Edit. Lugd.*]

βις laudant veteres, sed etiam aliorum poëtarum, ut Cercidae Stobaeus idem serm. LVI., Promathidae Athenaeus l. VII. Suspicamur, ἡμιάμβεις appellatos fuisse carminis jambici genus brevissimis versibus constans. Meminit etiam Demetrius Phal. ἡμιμέτρων, quos docti arbitrantur esse μονομέτρεις alio nomine appellatos. Julius Poll. l. IV. c. X. inter νόμων κιθαρισηρίων appellationes ponit μηνιάμβεις et τριαμβίδας. An ibi quoque ἡμιάμβων nomen restituendum? Nam quid μηνίαμβοι sint, divinare non possum. Caeterum nihil ista ad Herodotum logominum: quare alio transeamus. Matream Athenaeus τὸν Πλάτωνα. Suidas Λαόπλατον, ex Athenaeo tamen, ut videtur. Aenigma plani hujus ab auctore tale profertur: ἔλεγε θηρίον τρέφειν, ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει. Et ait, quaeri solitum adhuc aetate sua, quaenam esset illa bestia, de qua sensit Matreas. Memini, Eustathium aenigma hoc cum cura explicare, neque aliquid nobis in mentem venit iis me- p. 49.
lius, quae sunt ab illo scripta. Itaque adscram Eustathii verba: τὸ δὲ ἢ θυμὸν ἴσως, ἢ φθόνον δηλοῖ, ἢ λύπην, ἢ καί τι πονηρότερον ἐμπαθές. εἰληφθαι δὲ δοκεῖ ὁ ῥηθεὶς τῶ Ματρέα λόγος, ἢ ἐπὶ τῶ, ὃν θυμὸν κατέδων, ἢ ἐπὶ τῶ πολύποδος, ὃς ἐὸν ποτε πόδα τένθει. Libidinem concitatam appellat Eustathius honeste καμικὸν πάθος. De ea potissimum Matream sensisse, arbitramur. Fera ergo erit τὸ σῶμα. Sed et caetera animi graviora πάθη, ut invidiam, iram, odium et similia his, recte dixeris feras se ipsas voranteis. Plato τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς μέρος appellat ποικίλον καὶ πολυκέφαλον θηρίον. τὸ θυμοειδὲς leoni comparans, paulo aliter discipulus Platonis Aristoteles vitiositatis consummatissimae genus θηριότητα et θηριωδίαν appellavit. Eloquentissimus et beatissimus Chrysostomus vitia omnia θηρία et λέοντας. παρεσήκασιν, inquit in eam d. Pauli ad Rom., ἡμῖν λέοντες, θυμοὶ, ἐπιθυμία, χαλεπὰς ἔχοντες ὀδόντας. Idem vir maximus alibi θηρίον τρέφειν dixit pro vitium aliquod fovere, eique indulgere: quod valde illustrando huic loco facit. Locus est hom. XVII. in epist. ad Rom., ubi loquens de gloriae appetentia: ὅτι δὲ δαπανηρότερον ὄντα καὶ πολυτελῆ τὸν ἄτω νοσοῦντα, καὶ ἅρπαγα, καὶ πλεονέκτην εἶναι ἀνάγκη, παντί που δῆλον· ἵνα γὰρ ἔχῃ τῷ θηρίῳ παρέχειν τροφὴν, εἰς τὴν τῶν ἄλλων ἁρπάζει τὰς ἑαυτῶν ῥίπτει χεῖρας. Et in oratione περὶ ταπεινοφροσύνης, verba faciens de arrogantia, quam ipse ἀπόνοιαν appellat: ὅταν μέλλῃ ἐπεισιέναι τὸ θηρίον ὑμῖν, τό-

τε διὰ τῶν ῥημάτων, φησὶν, ἀπόλεια τὰς θύρας αὐτῷ. Noſter quoque l. VI. adulationem θηρίον χαλεπώτατον nuncupat. Salluſtius: *Avaritia bellua fera, immanis, intolerranda eſt.* Gregorius Nyſſenus in aurea oratione de profeſſione nominis Chriſtiani: εἰ δέ τις ἐμπαθὴς εἴη καὶ θηριώδης. ἄλλοτε πρὸς ἄλλα πάθη μεταμορφούμενος, καὶ πολλὰς ὑποδυόμενος θηρίων ἐν τῷ ἤθει μορφάς· θηρία γὰρ ἀντικρὺς ἐσιν ἰδεῖν ταῖς τῆς Φύσεως ἡμῶν παρατρόπαις ἐμμορφούμενα. Theodoretus in Θεοφιλεῖ de Theodoſio: λιτανείᾳ δὲ καὶ ὑμνῳδίᾳ χρώμενος ἀεὶ, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀλαζονείαν, τά τ' ἄλλα τῆς ψυχῆς θηρία κατεκοίμιζε. Non aliter ἀλληγορεῖται Promethei vincti, cujus jecur aquila depaſcitur, fabula. Petronius: *Cui vultur jecur intimum pererrat, Et pectus trabit, intimasque fibras, Non eſt, quem lepidi volunt poëtae, Sed cordis mala, livor atque luxus.* Matreae aenigmati ſimile eſt, quod in Gregorii Palamae aureolo libello queritur anima de corpore: ἐκ οἶδ' ὅπως ἐμαυτὴν λανθάνω θηρίον σε πονηρὸν ὑπὸ κέλπον θάλπουσα, καὶ πῶλον ὑβρισὴν ἐπὶ κακῷ τῷ ἐμαυτῆς τικτοῦσα. Additur de Matrea: ἐποίησε δὲ ἔτος καὶ παρὰ τὰς Ἀριστοτέλους ἀπορίας. Id eſt: *compoſuit hic quaeſtiones ad Ariſtotelicas.* Vult dicere, quae cum Ariſtotelis problematis comparari poſſint. In Suida eſt περὶ pro παρά. Mendoſe: nam rectum eſt παρὰ τὰς Ἀρ. Sic loquitur Auſonius: *Et diſputator ad Cleanthem Stoicum.* Alibi: *Grammatice ad Scaurum atque Probum.* Harum quaeſtionum omnis et vennp. 50. ſtas et obſcuritas poſita in dictionum paralogiſmis. Primum problema eſt: διὰ τί ὁ ἥλιος δύνει μὲν, κολυμβᾷ δ' οὔ; Proprie δύνειν eſt in aquas ſe mergere: quod omnium maxime faciunt οἱ κολυμβῶντες· inde jocus. Sed alio ſenſu dicitur ſol δύνειν, cum ſe abdit infra horizontem, alio urinator, cum in piſcinam ſalit, flumen, aut mare. Ita erunt 4 termini, et proinde ὁ συλλογισμὸς vitioſus. II. quaeſtio: διὰ τί οἱ σπόγγοι συμπίνουσι μὲν, συγκωθωνίζονται δ' οὔ; Et hic quatuor inſunt termini: πίνειν enim in homine proprium, in ſpongia alienum, et a prima ſignificatione diverſum. Sic in tertia quaeſtione, διὰ τί τὰ τετράδραχμα καταλλάττεται μὲν, ὀργίζεται δ' οὔ; paralogiſmus eſt in verbo καταλλάττεσθαι, quod de aliis rebus uſurpatum ſimplicem mutationem ſignificat: ut cum in foro merces permutantur aut aliis mercibus aut pecunia: itemque apud trapezitas aut collybiſtas nummus nummo: de homine cum dicitur, diverſi generis mutationem denotat,

per quam de irato fit aliquis pacatus et mitis. Interpretes *) an haec ſint aſſecuti, eſto judicium aliorum. Omnino autem verbum καταλλάττεσθαι in interpretando retineri debuit: verti enim iſto loco non poteſt niſi inepte.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Potbinus neuroſpaſtus et Eurycliides praeſtigiator quibus honoribus fuerint ab Athenienſibus affecti. Roma orbis compendium. Italica ſaltatio pantomimorum. Refutantur, qui putant, eſſe id Auguſti inventum. Suidae error. Saltatio ὀγκώδης et πολύκοπος. Thamyris, Sophoclis drama. καθιέναι εἰς ἄξυ, vel εἰς Λήναια. Fabulam διατίθεσθαι. ὀρχεῖν.

Inter caeteros Graeciae populos, qui ludicris artibus plus tribuerunt honoris, quam liberalibus diſciplinis, recenſentur et Athenienſes his verbis: Ἀθηναῖοι δὲ Ποθεινῷ τῷ νευροσπάϛῳ τὴν σκηνὴν (vel σκευὴν, ut legitur in quibusdam: alibi dixit χορὸν δοῦναι· quod expoſuimus non ſemel) ἔδωκαν, ἀφ' ἧς ἐνεθετσίων οἱ περὶ Εὐριπίδην. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Εὐριπίδην ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνέϛησαν μετὰ τῶν περὶ Αἰσχύλον. In prioribus editionibus mutila haec erant et corrupta. Nos ita edidimus fide veterum membranarum: niſi quod poſteriore loco non Εὐριπίδην habent illae, ſed Εὐρυκλείδην· quae vera omnino eſt ſcriptura: vel Εὐκλείδην. Videtur enim hic ille eſſe Euclides ἐπὶ γελοίοις δόξαν εἰληφὼς, de quo plura ex Lynceo narrantur l. VI. Duobus exemplis probat, vanas et ſupervacuas artes in ſummo etiam Athenis pretio fuiſſe. Alterum eſt, quod Potheino, qui ſigillaria oſtendere et circumferre ſolitus, ſcenam conceſſerint, in qua divinas ſuas tragoedias Euripides doceret, aut non multo ante docuiſſet. Erat enim indignum et turpe, praeſtigias ibi

*) [Quaeſtiones idem ad inſtar dubitationum Ariſtotelis et ſcripſit, et recitavit publice, hujusmodi: Quare ſol, dum occidit, ſubeat Oceanum, non in eo urinetur ac natet? Quare ſpongiae compotent, non autem ſimul ad ebrietatem usque bibentes laſciviant? Quare denarius commutetur, non autem iraſcatur? *Dalech.*]

Athenienſes ſpectare, unde ſolita audiri ſummi poëtae ſcripta. Specimen honoris fuiſſe in danda ſcena aut choro, declaratum eſt a nobis l. XIV. Simile huic eſt alterum exemplum: ait enim, poſitam publice ſtatuam fuiſſe ab Athenienſibus Euryclidi in theatro, et quidem
p. 51. ea parte, ubi erat ſtatua Aeſchyli, ſapientiſſimi et maximi poëtae. Clarum ex his, eosdem habitos Athenis honores dignis et indignis, atque, ut ait poëta, *ἐν ἴῃ τιμῇ ἠμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν.* Haec ſententia eſt, haec mens Athenaei iſto loco: ſed male de nobis meritus eſt vel ipſe, vel, quod magis credo, auctor epitomes, cum celavit nos, quo artificio inſipientis populi benevolentiam ſibi Euryclides iſte conciliaſſet. *θαυματοποιὸν* fuiſſe, non dubito: quo generali nomine ſpecies diverſae *τῶν Διονύσου τεχνιτῶν* continentur, ut dicebamus olim ad Theophraſtum. Oenonas citharoedus cantaſſe dicitur in ſcena *ναυαγὸν Ὀδυσσέα σολοικίζοντα.* Haec lectio vetus, quam fide bona reſtituimus. Edebatur ante *καὶ Ναὺκον* † *Ναυσικάᾳ Ὀδυσσέα σολοικίζοντα.* Natalis legit nobiscum, neque hic Nauſicaae nomen agnoſcit. Dalecampium demiror equidem, qui vertit: *Ulyſſem cum Nauſicaa barbare ac inepte colloquentem.* Ex Homero ſumptum eſſe paret horum *νόμων κιθαρισηρίων* argumentum: nihil autem facundius aut ingenioſius fingi poſſe oratione ea, qua regiam puellam naufragus Ulyſſes affatur, clarum certumque eſt. Fortaſſe ſcribendum: *καὶ ναυαγὸν Ὀδυσσέα κελητίζοντα·* videtur enim petita carminis hypotheſis ex iſtis Homeri in deſcriptione naufragii Ulyſſis: — *αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς Ἀμφ' ἐνὶ δόρατι βαΐνε, κέλητ' ὡς ἵππον ἐλαύνων.* Poſt haec, quae ſequuntur, *ἀνιμᾷ ἔλεγεν ἐκ τᾶ σόματος*, praeferunt membranae, *τοιαῦτα ποιῶν ηὐδοκίμει καὶ ..... ὁ ἦτ ..... ἔνδοξ.* In iisdem paulo mox pro *ἐκ ἄν τις σκοπᾷ πόῤῥω τοξεύοι, λέγων* reperimus *τοξεύων λέγοι.* Eſt autem, quod ſequitur, Polemonis ſophiſtae dictum de Roma, ut ex Galeno diſcimus. Eam urbem fuiſſe revera Athenaei temporibus, ut mox dicitur, *ἐπιτομὴν τῆς οἰκουμένης*, non urbem inquam, ſed orbem parvum, duplici ratione verum eſt. Nam et nationum omnium Romano imperio ſubjacentium (his finibus plerique ſcriptores *τὴν οἰκουμένην* finiunt) inquilini fuere tum Romae: qua de re multa egregie in encomio Romae Ariſtides, eo praeſertim loco, ubi comparat urbem cum mari: et rerum omnium ingentem copiam ex univerſo Romano orbe ſolitam in urbem importari, teſtatur Gale-

nus περὶ ἀντιδότων l. I.: εἰς τὴν Ῥώμην, inquit, τὰ παντα-χόθεν, ἥκει καλὰ διὰ παντὸς ἔτους. Lego paulo poſt: τοῦτον τὸν Βάθυλλόν φησιν Ἀριστόνικος καὶ Πυλάδην, ᾧ ἐστι καὶ σύγγραμμα περὶ ὀρχήσεως, τὴν Ἰταλικὴν ὄρχησιν συνήχθαι, id eſt, *Ariſtonicus ait, cujus liber exſtat de ſaltatione, Bathyllum et Pyladem Italicam ſaltationem compoſuiſſe.* Trajectio in auctoris verbis et librariis et interpretibus erroris anſam praebuit: nam liber de ſaltatione Ariſtonici fuit, opinor, non Pyladis: Pylades vero et Bathyllus duo fuerunt τῆς τῶν παντομίμων ὀρχήσεως auctores et inventores primi. Athenaeus Italicam vocat eam ſaltationem, quia Romae ab illis eſt inventa temporibus Auguſti. Cave, aſſentiaris eruditiſſimis viris, qui infamis hujus inventi auctorem produnt Auguſtum ipſum. p. 52.
Suidas, ſcio, illis ita ſentiendi auctor, cujus haec proferunt et recenſent recte: τὴν παντόμιμον ὄρχησιν ὁ Αὔγκος ἐφεῦρε, Πυλάδε καὶ Βαθύλλε πρώτων αὐτὴν μετελθόντων. Sed quis in re Romana Suidam putet teſtem idoneum, ſolum praeſertim? Ego aio, imponere nobis Suidam, qui, ut paucula verba lucrifaceret, auctoris mentem pervertit, unde illa transſcribebat. Is dubio procul eſt Zoſimus: quod liquido apparebit, ſi utrumque ſcriptorem componas et contendas invicem. Atqui Zoſimus non ab Auguſto, ſed temporibus Auguſti originem habuiſſe ſcribit. ἥ τε γὰρ, inquit de Octavio loquens, παντόμιμος ὄρχησις ἐν ἐκείνοις εἰσήχθη τοῖς χρόνοις, ἔπω πρότερον ἦσαν, Πυλάδε καὶ Βαθύλλε πρῶτον αὐτὴν μετελθόντων. Quod diximus de trajectione in Athenaei verbis, fortaſſe non omnibus probabimus: ac fieri poteſt, ut liber de ſaltatione hic commemoratus Pyladis fuerit, non, ut dicebamus, Ariſtonici: hoc igitur κείσθω εἰς τὸ μέσον· at Πυλάδην ſcribendum eſſe, non Πυλάδης, conſtanter affirmamus. Pyladis ſaltatio dicitur ſic ὀγκώδης, ut apud magiſtros dicendi genus eſt orationis, quam ὀγκώδη vel ὀγκηρὰν appellant, cui ineſt, inquit Demetrius Phalereus, πλάτος, μῆκος et πλάσμα. Verum iſta explicare pluribus non eſt hujus loci. Dicitur eadem ſaltatio παθητική τε καὶ πολύκοπος, *plene affectuum et geſtus plangentium probe exprimens.* Sic interpretor πολύκοπος, ut ad κοπετὸς plangentium fiat alluſio. Quid ſi ſcribamus πολύκομπος; Sed non videtur neceſſe. De pantomimorum ſaltatione multa nos alibi. Thamyris appellatur hic Sophoclis fabula, quae ſemper alibi eſt Thamyras Athenaeo: aliis Thamyris. Vide illius poëtae fragmenta a

nobis collecta et digesta infra l. VII. Scribendum ὅτε τὴν Ναυσικάαν καθῆκε non, ut habent codd., ἔθηκε. Fabulam καθιέναι est docere, vel εἰσάγειν, ut paulo ante. Sic autem loquuntur Graeci. Syrianus in Hermog.: ἐρεῖ Ἀριστοφάνης, ὡς ἔθος ἐν τοῖς Διονυσίοις καθιέναι τὰ δράματα. Aristoph. scholiastes: διὰ Φιλωνίδε καὶ Καλλιστράτε καθίει τινὰ τῶν δραμάτων. Idem alibi: πρῶτον γὰρ δρᾶμα καθῆκε δι' ἑαυτῆ τὰς Ἱππέας. Ibid.: αἱ διδασκαλίαι ἴσως Φέρεσι τὰς Ἱππεῖς πρώτους ὑπ' αὐτῆ καθισμένας. Interdum dicunt καθιέναι εἰς ἄστυ vel εἰς Λήναια, *deferre in ludos astycos aut lenaicos.* In Avium argumento: ἐπὶ Χαβρίε τὸ δρᾶμα καθῆκεν εἰς ἄστυ διὰ Καλλίε· εἰς δὲ Λήναια τὸν Ἀμφιάραον ἐδίδαξε διὰ Φιλωνίδε. Simile in Alcib. Plutarchi καθιέναι ἅρματα Ὀλυμπιάσι· nec multo aliter καθιέναι γνώμας in Concion. Aristoph. Quemadmodum autem poëtae, cum sua dramata committerent, dicebantur καθιέναι, vel διδάσκειν, vel ἀναφέρειν τὰ δράματα εἰς ὄρχησιν χορῆ aut εἰς σκηνήν· sic histriones διατίθεσθαι, cum in scena gestus ederent. Paulo ante: καὶ γὰρ ὑπόρχημά τι τοῦτον διατίθεσθαι. L. XIV.: εἰ δέ τις ἀμέτρως διαθείη τὴν σχηματοποιΐαν. Junge his, quae scribimus l. VI. c. VII., ubi et hunc locum attingimus. Ionis versus: Ἐκ τῶν ἀέλπτων μᾶλλον ὄρχησε Φρένας, p. 53. non aliter scribitur apud Eustathium. In eo notandum verbum ὀρχεῖν pro κινεῖν aut ἐρεθίζειν, vel ἐρεθίζεσθαι· ut fit ὄρχησε Φρένας pro κατὰ Φρένας, *commovit se animo.*

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

Platonis locus exponitur. ἀναβάλλεσθαι *pro* περιβάλλεσθαι *de amictu.* ἐπιδέξια, *eleganter. Suidas notatur. Platonis et Artemidori loci correcti.* ἐπαρίστερα περιβεβλῆσθαι. *Veterum in vestitu et incessu modestia. Multa in Athenaeo correcta et illustrata.*

Majorum instituta cum sui temporis moribus contendens Athenaeus illos ait ne in vestitu quidem fuisse negligentes, sed compositos ac modestos: quique secus agerent,

ab illis ſolitos irrideri. ἔμελε δὲ αὐτοῖς, inquit, καὶ τὰ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὰς μὴ τᾶτο ποιᾶντας ἔσκωπτον. Diogenes Laërt. in Zenone Stoïco: δεῖν τε ἔλεγε τὰς νέας πάσῃ (malim ἐν πᾶσι) κοσμιότητι χρῆσθαι, καὶ πορείᾳ, καὶ σχήματι, καὶ περιβολῇ. In hanc ſententiam laudatur ab Athenaeo Platonis elegantiſſimus locus. Inſignis vero hic ſecuritas interpretum, ne dicam aliquid gravius, hoc eſt verius. Nam quid de iis aut dicas, aut cenſeas, qui in divini philoſophi verbis caecutire maluerunt, quam indicatum nominatim ab auctore locum inſpicere? Plato igitur in Theaeteto comparans inter ſe hominem liberaliter eductum et eum, qui liberali cultu caruerit, notas, quibus dignoſci queant, profert. Ait inter alia, bonum illum bonis prognatum, ſi ad ſervilia miniſteria adhibeatur, ineptum et nihili futurum: alterius mores eſſe, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένε τοξῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ ἐκ ἐπισαμένε ἐπιδέξια ἐλευθέρως· *hominis, qui talia quidem prompte et celeriter noverit obire miniſteria: caeterum qui dextre, et ut liberum decet, veſtem componere neſciat.* Platonis interpretes, viri eruditiſſimi, vocem ἀναβάλλεσθαι aliter acceperunt. Sed potior apud me Athenaei ſententia, qui ad amictum refert. Sic enim apud Lucianum de conſcrib. hiſtor. primum argumentum hominis non ingenui ab indumentis et cultu ſumitur. ἐοίκασιν, ait, οἰκέτῃ νεοπλύτῳ ἅρτι τὰ τᾶ δεσπότε κληρονομήσαντι, ὃς ἔτε τὴν ἐσθῆτα οἶδεν, ὡς χρὴ, περιβαλέσθαι. Quod Luciano περιβαλέσθαι, Platoni ἀναβάλλεσθαι· quod eſſe ἀττικώτερον, critici obſervant. Lucianus de ſectis, loquens de veteribus Stoïcis: ἐώρων αὐτὲς κοσμίως βαδίζοντας ἀναβεβλημένης εὐσχολῶς. Et mox: ἄχρις ἂν εὐσχολῆς ἡ ἀναβολή. Errat igitur Suidas, et reprobis uſus eſt Athenaei codicibus, cum legit iſto loco ἀναλαβέσθαι. Viſe illum in ἀναλαμβάνειν. Pollux veram lectionem agnoſcit l. II., cujus verba ex Platone emendabis: et Themiſtius orat. I., ubi habes integrum fere Platonis locum. ἐπιδέξια valet δεξιῶς, ut explicat recte Pindari ſchol. Olymp. Ode VI. Minus recte Platonis et Themiſtii editiones ἐπὶ δεξιά. At Suidas peſſime duobus locis ſcribit ἐπιδεξιελευθέρως, p. 54. ſecutus codices inemendatos ſine dubio: nam et nos in aliquot exemplaribus offendimus ἐπιδεξιελευθερίως. Plato in conv.: δοκεῖ γάρ μοι, χρῆναι ἕκαστον λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἔρωτος ἐπιδέξια, ὡς ἂν δύνηται κάλλιστον. Hic et tribus aliis hujus libri locis ἐπιδέξια ἐπαινεῖν dixit Plato,

quomodo poëtae ἐπιδέξια οἰνοχοεῖν, quod veterum alii exposuerunt *dextre et eleganter*, alii *ordine, ducto a dextris principio.* In quarto de Republ. scribendum: τὰς κεραμέας καταπλίνοντες ἐπιδέξια πρὸς τὸ πῦρ, *ad ignem in strazis commode et eleganter collocantes.* Contrarium τῷ ἐπιδέξια ἀναβάλλεσθαι dicunt ἐπαρίσερα περιβεβλῆσθαι, *finistre et indecenter vestem gestare.* Artemidorus l. III. c. XXIV.: ἐπαρίσερα περιβεβλῆσθαι, ἢ ὅπως ποτὲ γελοίως καὶ μὴ κοσμίως, πᾶσι πονηρόν. Ita scribi debet iste locus Artemidori. Aristophanes in Avib.: Οὗτος, τί δρᾷς; ἐπαρίσερ' ἔτως ἀμπέχῃ; Οὐ μεταβαλεῖς ἱματίου ὦ ἐπιδέξια; Non celabo τὰς Φιλοπλάτωνας suspicionem meam in superiore loco ex Theaeteto. Lego enim, ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει ὄντι, καὶ ἐ δεινῷ εἶναι, ὅταν ἐς ὀλιγικὰ ἐμπέσῃ διανοήματα, non, ut vulgo, καὶ κόσμι εἶναι· quod etsi aliquam prae se fert venustatem, κίβδηλον tamen videtur καὶ τὸ πονηρὸν κόμματος. Sequitur: Σαπφὼ περὶ Ἀνδρομέδας σκώπτει. Vix Athenaeum sic locutum putem pro Ἀνδρομέδαν σκώπτει: sed debemus, opinor, hunc atticismum et his similes, quos facile observabit peritus linguae istius lector, horum excerptorum consarcinatori. Sapphus autem verba, τίς ἀγροιώτις τοι θέλγει νόον; emendata nobis ex membranis et Eustathio. Similis ejusdem poëtriae locus et, ut puto, isti cohaerens, vel hic ipse apud Maximum Tyr. serm. VIII. in comparatione Socratis et Sapphus. κωμῳδεῖ, inquit ille de Socrate, σχῆμά τι καὶ κατάκλισιν σοφιστοῦ· καὶ αὕτη, τίς δ' ἀγροιώτιν ἐπεμμένα (malim ἐπιεμένα, vel ἐπαμμένα, dorice pro ἐφημένα) σολήν. Similis item alius locus Sapphonis, ubi σκώπτει τὸν ἀγροῖκον, sed aliter apud Demetr. Phal. Rusticitatis genus illud, quod notat Sappho istis verbis, ἐκ ἐπισαμένη τὰ βράκε' ἕλκεν ἐπὶ τῶν σφυρῶν, apud Theophrasti characteres exponebamus, cap. περὶ ἀγροικίας. Sequitur: Φιλέταιρος ἢ Ἄμφις. Ubi non temerariae dubitationi est locus, nam l. VII. laudatur Amphis ἐν Φιλεταίρῳ· quod ad haec verba Turnebus adnotaverat. Alibi citatur ambigue Νικόστρατος ἢ Φιλέταιρος. Initio hujus testimonii secuti sumus scriptam lectionem, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φάρος. Alii libri: καλλιστέρνῳ φάρος ἁ καθήσεις, τάλαν; Turnebo placebat κάτω πτερνῶν φ., propter sequentia ἄνω γόνατος. Lego deinde ὡς ἀπαιδεύτως μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν, non, ut editum est, ἀπαίδευτον. Est enim duriusculum περιβολὴ ἀπαίδευτος, *cultus inerudite.* Proxima

verba, *Φέροντός τι τῶ τοιούτω καὶ πρὸς παιδείας ἐξέτασιν*, vertere debes *tanquam habeat illa res educationis aliquod ſpecimen* *). *ἐξέτασις argumentum, ſpecimen:* ut in Apologia Apuleji, *quaſi ullum ſpecimen morum ſit, verſibus* p. 55. *ludere.* Potes reddere Graece ad verbum: *ὡς Φέροντός τι πρὸς ἠθῶν ἐξέτασιν τῶ ἐρωτικὰ ποιεῖν ἔπη.* Hanc Athenaei mentem eſſe, attendenti ſequentia clarum: ſimul ridiculum eſt putare, veſtitum aliquid ad parandam diſciplinarum cognitionem facere. Alexis poëta inter illiberalis ingenii notas inceſſum immodeſtum et incompoſitum primo loco ſtatuit. *Ἐν γὰρ*, inquit, *νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς.* Ariſtophanes in Nebulis de antiqua diſciplina verba faciens: *Ἔδει βαδίζειν ἐν τριβῳ ὁδοῖς εὐτάκτως.* Plutarchus et Porphyrius *Περὶ ἀποχῆς* in duobus conſtituunt *τὸ σεμνὸν τῶ καταστήματος*, id eſt, gravitatem illam, quae in geſtu ſpectatur: *πορείᾳ εὐτάκτῳ καὶ βλέμματι καθεσηκότι, inceſſu modeſto et vultu compoſito.* In Rhodiaca Dionis Chryſoſt. inceſſus inter non levia graecanicae inſtitutionis indicia, non barbarae. Verba ejus de Rhodiis: *καὶ τὰ τοιαῦτα ὑμῶν ἐπαινῶ τυγχάνει καὶ γιγνώσκεται παρὰ πᾶσιν ἐχ ὡς μικρὰ, τὸ βάδισμα, ἢ κερὰ, τὸ μηδένα σοβεῖν διὰ τῆς πόλεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν συνήθειαν καὶ τὰς ἐπιδημοῦντας ξένους καθεσῶτας πορεύεσθαι.* Atque hoc ille appellat *τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα.* In epiſt. XVIII. Ariſtaeneti l. I. *τὸ προϊοῦσαν νεύειν κάτω καὶ τεταγμένα βαδίζειν* argumentum eſt caſtae mulieris. Paulo aliter *βαδίζειν εὔρυθμα* apud Chryſoſtomum in V. caput epiſtolae ad Galatas. Deinde lego: — *ὃ μήτε πράττεται τέλος, Ἡμᾶς τε μηδὲν δόντας ἑτέρῳ δεῖ λαβεῖν.* Quis, inquit, tanta ſaevitate morum ſit, ut, cujus rei nec merces ulla poſtulatur, nec praemium ullum, ſed quam poteſt ſibi quisque praeſtare, (hoc ſignificat *δεῖ λαβεῖν*) eam negligat, cum ſit et honeſta ipſi, et aliis grata? Sequentem verſum ita concipe: *Φέρει δὲ τοῦτο τοῖσι χρωμένοισιν εὖ*, vel *Φέρει δὲ τοῖς μὲν χρωμένοισιν εὖ τόδε.*

*) [ranquam ad doctrinam comparandam id nonnihil conferat. *Dalech.*]

CAPUT UNDEVICESIMUM.

Aeſchyli Phryges ejusdem argumenti cum Ennii Lytris. *Teleſis vel Teleſtes.* ἀγατὸν *pro* ἀγαθόν. *Eumelus et Arctinus poëtae.* βιβλιακοὶ χαρακῆται. χάραξ *pro haſta vel ſtylo ad ſcribendum.* τάλαρος Μεσῶν. Quaſillariae ancillae. λογοδιάῤῥοιαι κυνολογεῖν *et ſimilia. Ion fabula Eubuli.* ἀνακεῖσθαι *Athenaei inconſtantia. Tantali fabula.* θαλλὸν προσείειν. *Multa in Athenaeo emendata et illuſtrata.*

Probat auctor, Aeſchylam ſuas docuiſſe ipſum fabulas, et in ſcena geſtum egiſſe, quia ſic loquentem Ariſtophanes illum inducat: τὰς Φρύγας οἶδα θεωρῶν, ὅτε τῷ Πριάμῳ συλλυσόμενοι τὸν παῖδα ἦλθον τεθνεῶτα. πολλὰ τοιαυτὶ καὶ τοιουτὶ καὶ δεῦρο σχηματίσαντας. Vim argumenti, quo utitur Athenaeus, corrumpit vocis unius depravatio. οἶσθα enim legendum, non οἶδα. Quomodo enim dicat
p. 56. Aeſchylus ſpectatos ſibi inter ſpectatores ſedenti ſaltantes Phrygas, ſi verum eſt, ipſum partes hiſtrionis obiiſſe? Pugnant iſta invicem ἄσπονδον μάχην, ſpectatorem eſſe ſimul, et hiſtrionem agere. Senſus eſt: Meminiſtin', ait Aeſchylus, ſpectaſſe in ſcena Phrygas multiplices geſtus agentes, quando Priamum comitati ſunt venientem in caſtra Graecorum, ut filium Hectorem redimerent? Docuiſſe fabulam Phrygas Aeſchylum, teſtimonio multorum veterum ſcimus. Ejus fabulae argumentum paucis hisce verbis complexus eſt Athenaeus. Hiſtoriam ex Homero debuerant noſſe interpretes. Hic enim eſt ille poëta, qui ſolitus dramata ſua appellare μικρὰ τραγάχια ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν δείπνων. Igitur συλλυσομενοι valet hic una cum Priamo λυσόμενοι. Priamus de ſe Ἰλ. ω.: — τῷ νῦν εἶνεχ' ἱκάνω νῆας Ἀχαιῶν λυσόμενος παρὰ σεῖο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα. Tractaverat e Latinis idem argumentum poëta Ennius ea fabula, quam e re *Lutra*, id eſt, Λύτρα inſcripſerat. Scribendum καὶ Τέλεσις δὲ ἡ Τελέσης· nam mutato accentu aliud ſonat τελεσὴς vox, ut diſerte notatum Euſtathio. Alteram hujus viri appellationem confirmat ſaltatio Τελεσιακή, a Teleſe ſic dicta, ut ſcriptum l. XIV. Mox lege οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ, Θέσπις, Πρ., non Θεσπίας. Horatius: *Dicitur et plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis.* Et ita omnes. Τροιζηνιωνκαὶ ſcribit Euſtathius,

non Τροιζηνικαί. Verius etiam et venuſtius idem ἢ τῶν τις Ὀμηριδῶν, non τῶν Ὀμηρ. τις. In verſu ex hymno in Apoll. ſcribitur hodie ἀγατὸν κιθαρίζων, non, ut hic, χαρίεν· quae videtur eſſe interpretatio vocis ἀγατὸν, pro ἀγαθόν. Ut ἀδάματος pro ἀδάμαστος, et ſimilia his, quae alibi recenſuimus. Vel ſcribendum in noſtris libris ἀγαγὸν, quod plane eſt χαρίεν. Eumelus et Arctinus, antiquiſſimi poëtarum Graecorum ambo, Corinthii ambo. Clemens Alex., Euſebius, alii. In Timonis verſu Βυβλιακοὶ χαρακῖται non inepte Dalec. *Pugnantes libris.* χαρακίζειν *ſudibus* vel *haſta pugnare.* Inde χαρακίτης, *velitator.* Sic κάμαξ, quod proprie idem eſt ac χάραξ, pro haſta ponunt poëtae. Leonidas: ἄηλασοι δ' αἱ πλαδαραὶ κάμακες. Malim tamen exponere βυβλιακοὶ χαρακῖται *ſcriptores librarii*, ſive librorum. χάραξ pro ſtylo, ſicut χαράττειν pro ſcribere. In epigrammate: λεπτὸς τὰς ἐχάραξε δόναξ. Apud Euſtath. Βυβλιακῇ. Perperam. τάλαρος Μουσέων, *quaſillus Muſarum*, periphraſis eſt venuſta Muſei Alexandrini, ubi fuit doctorum coenobium. Sic Latinis *quaſillariae* per εἰρεσιμὸν dictae, quae in gynaecio concluſae vitam degerent tenebricoſam, penſa facientes. Tibullus: *preſſumque quaſillo Scortum.* Edebatur ante, ἕως ἂν τῆς λογοδηρίας ἀπαλλαγῶσι. Fecimus λογοδιαῤῥοίας ex MSS. codd. et Euſtathio, qui nobis ſaepe pro optimo MSS. fuit. Fruſtra autem iſta cum ſuperioribus conantur interpretes connectere *): non enim cohaerent, poſtquam omnem εἰρμὸν fuſtulit breviator. Sunt autem Cynulci verba tam longam ſine potu orationem aſpernantis. Ideo ſequitur: ἔτω τούτοις, φησὶ, κυνολογήσασιν ἐδόθη πιεῖν. Mneſithei locum de Bacchi Ἰατρῷ cognomine habes libri ſecundi initio. Ibi aliquid nos de iſto loco. Non capio iſta verba ita ſcripta: ἀναγκάζεσθαι πίνειν, ἵνα πρὸ τῆ κυνὸς τὸν πνεύμονα ἔκλυτον φορῇ. Emendabamus ἄκλυτον vel ἄκλυσον ἃ φορῇ. Id eſt: *ne etiam ante caniculam pulmonem omni humore deſtitutum haberet.* Proba quidem, ſed caſſa veritate ſententia. Nam apud Plutarchum in VII. Sympoſ. ſcriptum ἔκλυρον, quae vera eſt lectio. Proprie dicitur ἔκλυρος nervus ad lyram ineptus, quod nimio humore madeat. Poëtae generaliter acceperunt de quacunque re humida. Heſychius enim explicat ἔνικμον καὶ ὑγρόν. Senſus eſt: ſolitum Protagoram jubere Calliam bibere, ut ſaltem ante caniculam et Sirii caumata pulmonem ha- p. 57.

*) [Connectit Dalech.]

beret humectum. Macrobii libri et noſtra etiam antiqua exemplaria ἑκλυτον, facili errore. In Antiphanis verſibus pulchra ineſt parodia loci hujus ex Antigone Sophoclea: Ὀρᾷς, παραὶ ἑλίθροισι χειμάῤῥοις ὅσα Δένδρων ὑπείκει, κλῶνας ὡς ἐκπώζεται· Τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται. Recte Dalec. *κυνολογήσασι locutis de aeſtuoſa canicula.* Sic l. III. *συκολογεῖν* pro *loqui de ficis:* l. VII. *ἰχθυολογεῖν loqui de piſcibus:* et l. XI. *κυλικηγορεῖν* pro *loqui de calycibus* aut *poculis*, et *οἰνολογεῖν* in libri II. fragmentis. Sed puto factam ſimul alluſionem ad cynicorum cognomen: nam ubique de eſu et potu ſollicitus fingitur Cynulcus, et propter eam cauſam longorum ſermonum oſor atque interpellator. Mox Εὔβκλος· Σίκων ἐγὼ Βεβρεγμένος ἦκω. Laudatur in his libris ſaepe Eubuli fabula Ion. Quamobrem cenſeo ſcribendum Εὔβκλος Ἴωνι· ἐγὼ Βεβρεγμ. Apud Diphilum caſtigans aliquis eum, qui dixerat *ἀνεκείμην* pro *accumbebam*, *tu vero ἀνάκεισο*, inquit. Poteſt verti *eſto ſuſpenſus*, ut in templis donaria: nam id proprie eſt *ἀνακεῖσθαι*. Acuta et plena ſtomachi vox, ut admonet auctor. In verbis Ariſtotelis, *ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ*, id eſt, *epulis accumbentes in lecto ſub eadem veſte ſtragula.* Euripidis et Alexidis verba alienas ſedes invaſerunt, ſuis relictis: pertinent enim ad ea, quae de verbo *ἀναπίπτειν* paulo ante dicuntur. Viderunt hoc interpretes: ſcripti tamen editis conſonant. Scribe *ἀπογεύονται μόνον*, non *μόνων*. Ridiculum eſt, quod mox dicitur, *δαῖτα θάλειαν*, quam vocat Homerus, *στοιχείων μεταθέσει δίαιταν εἶναι.* Magis, quod ſequitur: *τὸ δ' ἀπὸ τῆ δαίσασθαι λέγειν, βιαιότερόν ἐστι.* Quae iſta eſt, Deus bone, grammatica? Sed jam didici, nihil in hoc genere mirari. Inconſtantiam notaſſe ſit ſatis: nam cum ſupra ſcripſiſſet, *ἡ τροφὴ δαὶς ἐπὶ τῷ δαίεσθαι λέγεται*: nunc religio nova hominem inceſſit, et ait, eſſe illud *βιαιότερον*, id eſt, *durius* vel *coactius.* Dalecampius contrariam ſententiam elicit ex Athenaei verbis *): incogitantia neſcio dicam, an conſulto conſilio, ut parceret alieno nomini ſui prodigus. Scribe *ἐπὶ κυνηγέσια ἐξιᾶσιν*, non *κυνηγεσίᾳ*· ſequitur enim *καὶ ἐπὶ θήρας παντοίας.* Illa, *ὡς ὅτε πυργηδὸν σΦέας αὐτὰς ἀρτύνεσιν*, Homeri ſunt, non, ut putarunt [Dalech.],
p. 58. Athenaei. Ἰλ. μ.: Ὡς δ' ὅταν ἔν τε κύνεσσι καὶ ἀνδράσι θηρευτῇσι Κάπριος ἠὲ λέων σρέΦεται σθένεϊ βλεμεαίνων, Οἱ

*) [Vertit: Eſt tamen probabilius, *ἀπὸ τῆ δαίεσθαι*, id eſt, a diſperiendo δαῖτα vocatam fuiſſe.]

ἐέ τε πυργηδὸν σΦέας αὐτὰς· ἀρτύναντες, Ἀντίοι ἴσανται, καὶ ἀκοντίζεσι θαμειὰς Αἰχμὰς ἐκ χειρῶν. Emendavimus ex Euſtathio ἀναχαλῶντες δὲ ταῖς ἐμβάσεσιν, et πρὸς τὸ μὴ ξηρανθέντος τὸ ὕδατος pro ῥανθέντος. Perſpicue, vere: conſule medicorum libros. Rei ruſticae illam partem, quae impenditur hortis et λαχανείᾳ ſive cultui olerum, notam fuiſſe heroïcis temporibus, δῆλον, inquit Athenaeus, ἐκ τῶν παρὰ νείατον ὄρχον κοσμητῶν πρασιῶν· hoc eſt, paret ex illis eleganter digeſtis areis, quae fuiſſe dicuntur ſecundum ordinem ultimum vineae Alcinoi. Quem vocat τετράγωνον ὄρχατον, dividit in tres partes, τὴν δενδροΦόρον, τὴν ἀλωὴν ſive ἀμπελόΦυτον, et τὴν λαχανηΦόρον. De parte oleribus deſtinata canit: Ἔνθα δὲ κοσμητὰὶ πρασιαὶ παρὰ νείατον ὄρχον Παντοῖαι πεΦύασι. Doctiſſimus Dalecampius κοσμητὰς πρασιὰς et πράσα πεΦαλατὰ, quorum mentio apud Dioscoridem, putavit idem eſſe. Adeo verum eſt, quod ait ille, ἀνθρώπῳ Φύντι ἀδὲν ἀπώμοτον. Ut doceat auctor, eſum fructuum, (quae ἀκρόδρυα Graecis) ante Troïca tempora fuiſſe mortalibus cognitum, affert in medium, quae de Tantali apud inferos ſupplicio finxerunt poëtae, poſtquam veritas eorum, quae initio conditi mundi acciderunt, (Dei beneficio et διὰ χειρῶν Moſis hodie nobis cognita) obſcurata eſt inter mortales, ac tantum non obruta penitus. Puto namque, figmentum illud poenae Tantali, ut quidem ab Homero exponitur, (nam Pindarus, Euripides, Alcaeus aliique poëtae aliter narrant,) veſtigium eſſe fugientis memoriae lapſus protoplaſti hominis et expulſionis ejus e paradiſo. De Adamo certe appoſitiſſime dixeris, quod Lyricus de Tantalo: καταπέψαι μέγαν ὄλβον ἐκ ἐδυνάσθη, κόρῳ δ' ἔλεν ἄταν ὑπέροπλον. Luit ergo miſer poenas, *et tibi, Tantale, nullae Deprenduntur aquae, quaeque imminet, effugit arbor.* Homerus tormentum intendit, plurimas fructiferarum arborum enumerans, quae βρίθεσαι καρποῖς illius capiti immineant, excitandae tantum orexi: Δένδρεα δ' ὑψιπέτηλα κατακρῆθεν χέε καρπὸν, Ὄχναι, καὶ ῥοιαὶ, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι, Συκαῖ τε γλυκεραὶ, καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι. Horſum reſpiciens auctor, Τάνταλος ἦν, ait, ὃς δὴ θεῶν ἀπηλλάττετο τῆς τέτων ἐπιθυμίας· εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσιὼν, καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες, τοῖς τοιούτοις καρποῖς, ἀποκρέσται αὐτὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὅτε τῆς ἐλπίδος ἐγγὺς ἔλθοι. Protulimus locum integrum, quia opis noſtrae eget: laborat enim ab interpunctione, a lectione, ab interpre-

tatione. Legendum et distinguendum est: εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσείων, (καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες) τὰς τοιάτας καρπὰς, ἀποκρ. etc. Vertendum autem hoc modo: *siquidem is, qui poenas ab eo exigit, deus, tales ei fructus objiciens, et ante ipsum jactans, (ut qui pecudes ducunt ostensis virentibus frondibus) ne his fruatur, impedit.* Omnino scribendum est προσείων, non
p. 59. προσιών· quanquam idem error apud Platonem eo, quem Athenaeus imitatur, loco. Ita enim Plato: ὥσπερ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἢ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι. Sic legendum hic quoque, non προσιόντες. Θαλλὸν vertunt *baculo* *): errore insanum magno: non enim de pastorali pedo hic agitur, sed de fronde, quam pastor manu tenens ac subinde commovens sequenti pecori ostentat: qua ratione cupidum gregem minat ille, quo lubet cunque. Gestus pecudes minantis pastoris pulcherrime exprimitur voce προσείων, *ante et in oculis pecoris quatiens.* Quare ita scribi debere utroque loco vero verius. Hesychius: προσείσας, προανακινήσας, καὶ οἷον ἀπαγγείλας, ἀπὸ τῶν περιχόντων τὰ τετράποδα, ὅπη βέλονται· τοὺς γὰρ θαλλοὺς σείοντες, ἐπεδίδοσαν. Lucianus verbo προσεικνύειν in ea re usus: ἐὰν κωλύσει σε τῆς βοὸς ἅλκεσθαι ὑφ' ἑκάτων, ἢ θαλλῷ προδειχθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα. Pecudes et boves etiam θαλλῷ ali, id est, fronde virente, adeo commune est, ut non dubitaverit Hesychius θαλλὸν exponere βοὸς τροφὴν, sive, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες, *pabulum boum.* Sed et pecudum, ut caprarum, l. XIII.: θαλλὸν χιμαίρᾳ προσφέρον νεοσπάδα. Sic esse scribendum hunc versum, ibi docemus. Athenaeus eo in libro: θαλλῷ χαίρουσιν αἱ αἶγες· διόπερ κἀπ' εἰς ἀκρότολιν ἄνεισι τὸ ζῷον. Aeneas Gaz. eleganter: τέτοις ἁπαρτισπέπταις συνέπεσθε, καθάπερ πρὸς θαλλὸν τὰ θρέμματα, καὶ ἀλλήλοις συνήδεσθε πορυβαντιῶντες. Longus in Pastoralibus suis φυλλάδα θάλλουσαν pro θαλλὸν solet dicere. Sequitur statim: Ὅτι δὲ καὶ ἰχθῦς ἤσθιον, Σαρπηδὼν δῆλον ποιεῖ, ὁμοιῶν τὴν ἅλωσιν πανάγρᾳ δικτύῳ θήρᾳ. MSS. sunt, qui legant τὴν ἅλωνα. Inepte. Locus Homeri est in quinto Il., ubi Sarpedon ad Hectorem: Μήπως ὡς ἀψῖσι λίνῳ ἁλόντε πανάγρῳ. Imponam huic capiti finem, si hoc unum dixero, Eubuli locum, qui paulo post affertur, ita esse digerendum: sunt enim senarii integri tres: Ἄτοπόν γε, τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ Παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν

*) [Vertit Dalech.]

παλαιὸν, ἄνδρα δὲ Μὴ τὸν παλαιὸν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον. Quod ſi verum eſt, hos Eubuli verſus ab Alexide ἀπαραλλάκτως pro ſuis eſſe uſurpatos, poſſumus hoc exemplum iis adjicere, quae de furtis Graecorum ſcriptorum obſervantur Clementi Strom. l. VI. et Euſebio Προπαρασκευῆς l. X. Paulo ante ſcribe, Τιμοκλῆς· Χῖοι πολὺ ἄριστοι ἀνευρήκασιν ὀψαρτ., id eſt, *Chii, mortalium longe optimi, artem condiendi cibos invenerunt.*

Caput Vicesimum.

Sanguinis color naturalis. ἐνερευθὴς *et* ἐρευθὴς *ut differant, et ſimilia. Vinum vetus praeſtare* ὕπνους ἀταραχίας. κρᾶσις *pro aqua.* κρᾶσι, *vinum.* παλαιῶσθαι *de vino.* ἕξις.

Nemo dubitat, vinum bonum ſanguinem bonum generare, et, ut loqui amat Galenus, χρηστὸν αἷματος εἶναι γεννητικόν. Hoc ipſum ſignificare voluit Athenaeus, cum vini veteris naturam his verbis explicaret: δύναμιν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ, τὸ αἷμά τε ἐνερευθὲς καὶ εὐανάδοτον κα- p. 60.
τασκευάζει, καὶ τὰς ὕπνους ἀταραχίας παρέχει. Mirum poteſt videri, cur dicatur vinum vetuſtum ſanguinem generare ἐνερευθῆ, id eſt, *rubrum*, ut vertunt docti *). Annon enim, quicunque ſanguis in corpore generatur, is rubet? aut det mihi aliquis colorem alium ſanguini convenientem κατὰ φύσιν ἔχοντι. Sciendum eſt, aliud Graecis eſſe ἐρευθὴς, aliud ἐνερευθής. Athenaeus ſanguinem e vino vetere fieri ait non ἐρευθῆ, id eſt, *rubrum*, ſed ἐνερευθῆ, id eſt, *rubenti affinem* ſive *e flavo rubrum*. Remiſſam rubedinem auctor intelligit; quem eſſe colorem optimi ſanguinis, ſunt e medicis, qui ſcribant, ut Actuarius l. de urin. c. IV. Celſus contra ſanguinem ſemper laudat, *qui rubet et pellucet*. Ariſtoteles in ſano corpore ἐρυθρὸν, Avicenna rubeum eſſe pronuntiant. At ille medicus, unde haec deſcripta auctori noſtro, cum Actuario ſenſit: id enim clarius meridiana luce ex iſtius vocis recta interpretatione. Porro verum eſſe, quod diximus de differentia vocum ἐρευθὴς et ἐνερευθὴς, neque aliter iſta ex-

*) [Vertit Dalech.]

poni debere, vel unus hic Dioscoridis locus evincat ſcribentis l. VII. de veneno araneorum: ὁ τοπος, ait, ἐνερευθὴς φαίνεται· quod ſtatim ipſe interpretatur μετρίως ὑπέρυθρος. Ut valde dilutam rubedinem neceſſe habeamus intelligere, quae non ſit ἐρυθρὰ, ſed ὑπέρυθρα, et id quoque μετρίως. Ideo ait Nicander vix in cute patere vulnus aranei: Τᾧ δὲ καὶ ἀτήσαντος ἀνετήτῳ ἴκελος χρὼς Μίμνει ὅμως. Ita ſemper accipere debes apud Dioscoridem, Galenum, et omnino ubicunque occurrit vox ἐνερευθὴς· quanquam pauci obſervarunt, quam vim particula ἐν habeat in hac dictione et ſimilibus; non enim otioſa eſt, neque, ut multi putant, ſignificationem intendit. ſed minuit potius, et id ſignificat, quod diximus. In ſecundo Galeni Θεραπευτικῆς Μεθόδε ceu affines colores ponuntur ἐνερευθὴς et λευκὸς ἀκριβῶς. Ex Theone gymnaſta ſcribit idem Ὑγιεινῶν l. II.: τὴν ὀλίγην τρῖψιν ἐνερευθῆ πρὸς ὀλίγον χρόνον τὴν ἐπιφάνειαν ποιεῖν, *modicam frictionem rubicem rubentem ad breve tempus cutem reddere.* ἐνερευθῆ, hoc eſt, ἐρευθός τι ἔχεσαν, ut loquitur Galenus alibi de re eadem. Dioscorides l. I.: ἔστι δὲ κάλλιστον τὸ καιόμενον λύχνιον τὸ κατὰ τὴν σβέσιν τὸν ἀφρὸν ἐνερευθῆ ἔχον, ἔξωθεν μέλαν, διαιρεθὲν δὲ κιρρόν. L. III. de onoſmate: ῥιζίον δὲ ὕπεστιν ὑπόμηκες, ἀσθενὲς, λεπτὸν, ἐνερευθὲς ἡσυχῆ. L. IV. ſideritidis folia dicuntur ὑπόλευκα, ἐνερευθῆ, hoc eſt, medii coloris inter album et rubrum. Cicero Attico: *Angebar, quod Tyro ἐνερευθέστερον te ſibi eſſe viſum dixerat.* Sic accipe particulam hanc in omnibus ſimilibus vocibus, ut ἐγκιρρος, ἐμπόρφυρος, ἔγχλωρος, item ἔμπικρος, ἔγχνοος, et ſimilibus apud Dioscoridem. In Theophraſti libello de color. ἔμπυρρον et λευκόπυρρον ejusdem coloris appellationes eſſe invenias, ut ſcripſimus in noſtro de coloribus commentario. Quod ait, vinum vetus praeſtare ὕπνους ἀταράχους, *ſomnos imperturbatos*, referendum ad inſomnia: ut contrarium ejus intelligatur, quod vino novo attribuunt medici: nam τὸν νέον οἶνον eſſe δυσόνειρον, auctor Dioscorides. Inter morbi ſigna recenſet Hippocrates τὸ δυσκοιτέειν καὶ ἐνυπνιάζεσθαι τεταραγμένα καὶ θορυβώδεα, in libro de vet. med. Accidit hoc cum aliis ex cauſſis, tum etiam interdum ex natura vini, quod biberis, ut patet ex ſuperioribus. Eadem et ciborum quoque ratio: nam et illorum alii quietem vere quietam afferunt, alii inſomniis et diris viſis perturbant. Plutarchus VIII. Sympoſ.: Ὅτι δέ ἐστι τῶν βρωμάτων ἔνια δυσόνειρα καὶ ταρακτικὰ τῶν καθ' ὕπνον ὄψεων, μαρτυρίοις ἐχρῶντο

p. 61.

τοῖς τε κυάμοις καὶ τῇ κεφαλῇ τε πολύποδος. Laudat Homerus vinum ἐπιδεχόμενον ἱκανὴν κράσιν, hoc eſt, *quod multam aquam ferre poteſt.* Hippocrates οἰνώδες; hoc vinum et πολυφόρον ſolet appellare. κράσις in hoc loquendi genere pro aqua ſumitur. Hodie contra in idiotiſmo Graecorum κρᾶσι eſt vinum. Interpretes aliud hic dicunt, quam Athenaeus *). παλαιοῦσθαι de vino dicitur duobus modis, vel cum diu aſſervatum eſt, quod κεχρονικὸς vocant, vel cum veteris vini qualitatem quoquo modo eſt aſſecutum. Galenus de antid. l. I.: Καλῶσιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ παλαιοῦσθαι τὸ μεταβάλλειν ἑτοίμως εἰς τὴν τοιαύτην ποιότητα τῶν παλαιουμένων. Vires autem et calorem acquirere vinum ſeneſcendo, et ſcribitur hic, et notiſſimum eſt ex libris medicorum. Inde natum eſt vetus dictum, atque, ut loquitur Galenus, ὁ περιφερόμενος λόγος, πάντα τἄλλα γηρᾷ τῷ χρόνῳ πλὴν οἴνου, ſive, ut in ſuos pedes haec verba cogamus, Ἅπαντα γηρᾷ τἄλλα πλὴν οἴνου χρόνῳ. Quae de gigantum θεομαχίᾳ adnotantur ad verba Athenaei de fuga Dionyſii, eſſe ἀπροσδιόνυσα, fatebitur, qui meminerit, ex Homero eſſe haec interpretanda. In ſexto autem Iliadis Lycurgus eſt, non gigantes, qui Liberum patrem cogit praecipitare in pelagus. Vinum nigrum, inquit, μένει ἐν ταῖς ἕξεσι τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον. Hoc medici dicere ſolent: πλείονα τῷ σώματι δίδωσι τροφήν. Eſt vero ἕξις iſto loco ipſa corporis ſubſtantia: ut l. II. προπίνειν δὲ ὕδωρ συμμετρον τῷ πλήθει, χάριν τοῦ προαναλοφθῆναι τοῦτο εἰς τὴν ἕξιν: eodem libro dicitur cucurbita ὑγραντικὴ τῆς ἕξεως, pro quo Aëtius, τροφὴν τῷ σώματι δίδωσιν ὑγράν. Alibi Athenaeus ὄγκον pro eodem dixit. Vide l. III. c. V. Non, quicquid in corpus admittitur, ſtatim fit ἕξις, ſed id tantum, quod in alimentum cedit et partibus corporis aſſimilatur: eſt enim vera τροφὴ αὐξητικὸν τῆς οὐσίας. Ita ἕξιν accipiunt interdum medici diverſo ſenſu. ἡλικίαν καὶ ἕξιν in delectu militum ſpectaſſe Romanos, ſcribit Polybius: et Senecae quoque epiſt. XLVII. *habitus militaris* pro ſtatura et exteriore ſpecie. Terentio ac Ciceroni *habitudo corporis.*

*) [Dalech. vertit *aqua temperatum, quantum ſat eſt.*]

CAPUT VICESIMUM PRIMUM.

Galeni locus de vino Surrentino. Vini ψαθυρότης et σκληρότης. Veſtinum vinum. ἀπαρέγχυτος. πλήττειν τὴν κεφαλήν, et ſimilia de vino. Potalinum
p. 62. *vinum. Sitalcas, regulus Thraciae, Perdiccas, rex Macedoniae, Athenienſibus et Lacedaemoniis dant verba. Corcyraei. δίχα θυμὸν ἔχοντες. Pagaſae.*

Initio cum iſta legerem, Περὶ Ἰταλικῶν οἴνων φησὶ παρὰ τούτῳ τῷ σοφιστῇ Γαληνός, exiſtimabam, quae de vinis Italiae loquentem Galenum inducit Athenaeus, eadem eſſe cum iis, quae de illis vinis in Galeni ſcriptis variis locis leguntur: quod ſecus ſe habere, collatione utriusque auctoris poſtea deprehendi. Pauca enim reperias apud Galenum in noſtris hodie libris, quae videri queat huc transtuliſſe Athenaeus: adeo pleraque omnia illius non ſolum expoſita ſunt aliter, ſed etiam alia. Surrentinum vinum ait hic Galenus ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἄρχεσθαι γίνεσθαι πότιμον. In l. I. de antid. iſta leguntur: Περὶ δὲ τῆ Σορεντίνε τί δεῖ καὶ λέγειν; ἅπαντες γὰρ τοῦτ' ἤδη γιγνώσκουσιν, ὡς σχεδὸν πρὸ κ' ἐτῶν ἔτι ἐστὶν ἄπεπτος. ἀκμάζει δὲ τοσούτων ἐτῶν γιγνόμενος, ἐπὶ πολύ τε παραμένει πότιμος. Discrepantia eſt annorum quinque, imo fere ſex propter vocem σχεδόν· niſi aliquis dicat, in Galeno fuiſſe olim ſcriptum πρὸ κέ ἐτῶν. De quo judicium eſto penes eruditum lectorem. Vinum hoc Surrentinum ψαφαρὸν audaci translatione appellat auctor propter aſperam ejus naturam et, ut ſic dicam, intractabilem atque indomitam: cujus gratia *generoſum acetum* a Tiberio, *nobilis vappa* a C. Caeſare vocitari meruit. Proprie ψαφαρότης ſive ψαθυρότης ad qualitates tactiles pertinet, et contraria eſt τῇ γλισχρότητι, *friabilitas lentori glutinoſo*. Optimi ſcriptores transferunt ad liquida. ψαθυρὸν ὕδωρ, ἔλαιον δὲ γλίσχρον, et maris aquam ψαθυρὰν dici invenias ab Ariſtotele et Theophraſto. Similis metaphora in voce σκληρός· nam vino et aquae tribuitur σκληρότης ſaepe in his libris. Theophraſtus in VI. de Cauſſis, poſtquam fecit mentionem quorundam odorum, quos appellat δριμεῖς καὶ σκληρὰς, quaſi excuſans duritiem verbi, ἔστι γάρ τις, inquit, ὥσπερ καὶ οἶνος καὶ ἁπλῶς χυλὸς σκληρότης καὶ ἰσχὺς, ἕτω καὶ ὀσμῆς. Galenus de differ. pulſ. l. III.: Οἶνον ἔφη σκληρόν τις ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων,

καὶ Φωνὴν σκληρὰν, ἐπιτήδευμά τε καὶ βίον, ἔθος τ' αὖ καὶ νόμον. ἄνεμόν τε καὶ ὕδωρ, ἤτοι τὸ ἀτηνὲς, ἢ τὸ δύσμικτον, ἢ τὸ δυσξύμβολον, ἢ τὸ ἀηδὲς, ἢ τὸ δυσκατέργαστον, ἢ τὸ δυσκαταγώνιστον, ἤ τι τοιοῦτον ἐκ μεταφορᾶς ὀνομάζων. τὸ δὲ σκληρὸν σῶμα τὸ κυρίως τε καὶ πρώτως λεγόμενον, ἀντίτυπόν τέ ἐστι, καὶ κατ' ὀδὲν εἴκει τῷ πλησιάζοντι. τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ἄνθρωπον μὲν σκληρὸν λέγεσι τὸν μονότροπον καὶ δυσπειθῆ, καὶ πρὸς ἅπαν ἀντιτείνοντα· νόμον τε σκληρὸν καὶ δικαστὴν, οἷς μηδὲν μέτεστι συγγνώμης· οἶνον μέντοι σκληρὸν, ὅταν ἰσχυρὸς ᾖ τῇ ποιότητι, καὶ πλήττων βιαίως ἤτοι τὴν κεφαλὴν, ἢ τὴν αἴσθησιν τὴν γευστικήν· ὕδωρ δ' αὖ σκληρὸν, τὸ δυσκατέργαστόν τε καὶ βραδύπορον, ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις μένειν. *Veliternum* vinum appellavit Dalecampius, de quo ſcriptum in Graeco textu: ὁ Οὐέτερος δὲ ἡδὺς πινόμενος. In membranis reperio ὁ Οὐεσῖνος δέ. Veſtini populus Italiae non obſcurus. Veſtinum igitur poſthac id vinum dicatur: quamquam Dalecampii conjecturam ſtabiliunt quidam codd., in quibus ſcriptum ὁ Οὐέντερος. At pro ἀπαρέγχυτος reſcribendum eſſe ἀπαράχυτος, verum non eſt. Scio. Galeni dictionem eſſe ἀπαράχυτος, ſed nihil propterea mutandum: nam et παραχεῖσθαι dixerunt, et παρεγχεῖσθαι. Infra hoc libro: γλεύκει παρεγχεῖται περὶ τὰς πεντήκοντα εἰς θαλάσσης. Quod capiti nocet vinum, Graeci eleganter dicunt πλήττειν τὴν κεφαλὴν et πλῆξιν ἔχειν καὶ τόνον. Hippocrates ἄψιν φρενῶν, et ἅπτεσθαι κεφαλῆς καὶ γνώμης, quod explicat Galenus III. Comment. in l. de rat. vict. in acut. morb. Athenaeus etiam καθάπτεσθαι τῆς κεφαλῆς, et καθικνεῖσθαι· item ἀδικεῖν et παρενοχλεῖν. Baſilius τύπτειν, duriuſcule: σὺ δὲ καὶ παραμένεις τῷ οἴνῳ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν κεφαλὴν σὲ τύπτοντι. Inter Italica vina recenſetur Mamertinum, de quo ſcribitur: καὶ φυόμενος ἐν Σικελίᾳ, καλεῖται Ἰωταλῖνος. Poſtremam vocem eſſe mendoſam, nemo dubitat. Emendarunt Ἰταλικός. Vera lectio Παταλῖνος. Plinius l. XIII. c. VI.: *Mamertina vina circa Meſſanam in Sicilia genita. Ex iis Potulana, ab auctore dicta.* Poſtremi verſus Antiphanis, quibus locorum diverſorum ἰδιώματα narrantur, corrupti et mutile ſcripti, hic a nobis integrantur, quam εὐσόχως, neſcio: certe quidem non παρ' ἰσορίκν. Τυρὸς Σικελικὸς, ἐκ Συρακοσῶν σύες, Μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχέλυς Βοιωτιαι. De caſeo Siculo Ariſtophanes Veſp.: Τροφαλίδα τυρᾶ Σικελὴν κατεδήδοκε. De Syracuſarum ſuibus ſive carnibus ſuillis Hermippus paulo poſt: Αἱ δὲ Συράκοσαι σῦς καὶ

p. 63

τυρὸν παρέχεσι. Facetus nimis Hermippus, cum canit: Καὶ παρὰ Σιτάλκα ψώρας Λακεδαιμονίοισι. Alludit autem ad expeditionem aliquam Lacedaemoniorum in Thraciam, rogatu Sitalcae reguli ſusceptam: unde aliud nihil retulerint, quam ſcabiem et alia valetudinis incommoda, quae ἐκ κακεξίας naſci ſolent. Non minus urbane dictum, quod ſequitur: Καὶ παρὰ Περδίκκα ψεύδη ναυσὶν πάνυ πολλαῖς. Peloponneſiaci belli temporibus Sitalcas partis Thraciae dynaſta fuit, Perdiccas Macedoniae rex. Narrant autem hiſtorici, Perdiccam ſocietate junctum fuiſſe cum Athenienſibus: quorum animos cum erexiſſet in ſpem magnam auxilii, in nervum conatus erupit. Eapropter ait poëta, Perdiccam miſiſſe Athenas inaneis auxiliarii militis et mendaciis onuſtas naves. Ille quidem Athenienſes non nominat: ſed ita exponendum eſſe hunc verſiculum, fatebitur, qui recens fuerit a lectione libri II. Thucydidis et l. XII. bibliothecae Diodori. Recte autem obſervat Euſtathius, imitatione Homeri hoc eſſe dictum ab Hermippo. ὅρα, inquit, τὸ ψεύδεα ναυσὶ πάνυ πολλαῖς, παρεξεσθὲν ἐξ Ὁμήρου, Φαιήκων ἐν τοῖς ἐξῆς, δυνατὸν εἶναι ὀνείδεα μυθήσασθαι, ὅσα κεν ἐκατόζυγος νηῦς ἄροιτο. Locus poëta eſt Ιλ. υ. Non diſſimilis elegantiae illud in Nebulis: τῶν Ἑλλήνων εἶναί με λέγειν ἑκατὸν σαθίοισιν ἄριστον. Et in Ranis: μειράκια Εὐριπίδου πλεῖν ἢ σαθίῳ λαλίστερα. Alexis: κρειττων ἐκεῖνός ἐστιν ἡμέρας δρόμῳ.
p. 64. Sequentem verſum ita laudat Euſtathius: Αἱ δὲ Συράκεσαι σίτον καὶ τυρὸν παρέχεσι. Vel σίτου ἠδὲ τυρόν. Cogitemus ſane. Sicilia enim frumenti fertiliſſima: ſed metro levi mutatione conſulendum foret. σίτον ἠδὲ τυρόν. Optat deinde Hermippus, ut male pereant Corcyraei Νεῦσιν ἐπὶ γλαφυραῖς, ὅτι δίχα θυμὸν ἔχουσι. Infarta ſyllaba ſcribendum: ὅτι δὴ δίχα θυμὸν ἔχουσι. Jocus eſt in pronunciatione vocis θυμὸν aut θύμον. Nam θύμος agreſtis caepa, qua veſcebantur pauperes, ut nautae miſeri. Antiphanes: Οὐδεὶς κρεῶν παρόντων ἐσθίει θύμον. Poteſt igitur elici haec ſententia. Male pereant Corcyraei, qui caepas illas agreſteis, quae in ipſorum inſula naſcuntur optimae, ſibi ſolis ſervant, neque alio transmittunt, ſed in ſuis ipſi navibus edunt. Poteſt et ita exponi, ſi pronunties θυμὸν tono in poſteriorem ſyllabam translato. Male ſit Corcyraeis, qui cum caeteris Graecis tempore neceſſario conſentire non ſolent. Alludit ad bellum Xerxis, quo tempore publica Graeciae ſalus prodita eſt a Corcyraeis: ut ex Herodoto explicat vere Ea-

ſtath. Od. η. Olim legabam ὅτι ἄνδιχα θυμὸν ἔχεσι, quia in factiones diviſi neque ſe neque caeteros Graecos quietos eſſe ſinunt. Lege Thucydidem et Diodorum de cauſſis conflati belli Peloponneſiaci, quo attritae opes Graeciae! Scripſimus ex MSS. Αἱ Πλαγασαὶ ἀλλαι, non Ταγασαί. Nam ubi gentium viſae Tagaſae iſtae? At Pagaſae oppidum Phthiotidis Theſſaliae, Ptolemaeo et aliis. Fuit aliquando urbs ea portu nobilis et emporio: indeque, ut videtur, peti ſolita mancipia Thracica, frontes inſcripta more gentis et literata. Διὸς βάλανοι ſunt nuces Ponticae, de quibus in excerptis libri II. ἀμύγδαλα σιγαλόεντα, *amygdala magna et admirabilia*, vel *compuncta et parvis foraminibus diſtincta*. Alluſio facta ad Homericum acroteleutium. Sequente autem verſu ad iſtum Od. α: Μολπή τ' ὀρχηςύς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

CAPUT VICESIMUM SECUNDUM.

Ἕρπειν, *ire*. ἑρπετὰ, *canes et alia animalia* βαδιςικά. *Sellae Theſſalicae*. γεράμματα ἀλεξίλογα. *Carum vetus imperium in mare. Inventores onerariarum et rotae figulinae*. κεράμια *Cnidia. Chalybonium vinum*. ὑποβρέχειν, ſubbibere. ἐγγεύσθειν τὴν ὠσίαν. γεῦμα, *ſive guſtus rei vendendae. Senecae locus. Pſythium vinum.*

Canes vocat Pindarus ἑρπετὸν, quaſi dicas animal βαδιςικόν nam ἕρπειν apud antiquiſſimos Graecos *ire* ſignificat: quae ſignificatio vocis hujus remanſit apud Doras, ut Theocritum, qui ita ſemper accipit: et Homerus quoque ἑρπετὰ pro *animalia* poſuit Od. δ. Etiam hominum genus ἑρπετὸν dici, adnotatum Heſychio. De Lacaenis canibus omnes Graeci: de capris Scyriis Strabo. In tertio Critiae verſu ſcriptum inveni κράτισος, non κρατίςη. Quare ſic fortaſſe corruptiſſima lectio eſt emendanda: Εἶτα δ' ὄχος Σικελὸς, κάλλει ὀκτάνη τε κράτισος, *praeſtans, et ratione formae, et ratione* p. 65 *impoſitae*. Aliter emendare non poſſum. Conjecturas quorundam παρακεκινδυνευμένας odi ſemper. Sellae Theſſalicae meminit Pollux l. X. c. XXVI.: κάλλιςοι δὲ Θετταλικοὶ δίφροι· διὸ καὶ ἡ Πυθία ἔφη, Θετταλὰ ποικίλ

διφρε. Lege eundem l. X. c. XI. et Hippocratem Περὶ ἑρῶν. Legendum Τυρσηνὴ δὲ κρατεῖ, non Τυρσηνήν. *Phiala Etruſca praeſtat.* Tuſcanica opera etiam Plinius laudat l. XXXIV. De illo verſu, Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα, haec Euſtathius comment. in Ulyxeam XIV. extremo: Πρὸς ὁμοιότητα τῶ ἀλεξάνεμος χιτὼν ἁρμόδη καὶ νεὸς ἀλεξίκερη ἡ παρὰ Ἡσιόδῳ, καὶ ἀλεξίκακος, ὁ κατὰ μετάληψιν καὶ κηραμιώτης παρὰ Λυκόφρονι· ἔτι δὲ καὶ ὁ ἐν ἐπιγράμματι ἀλεξιβέλεμνος χιτὼν, ὅς ἐστι θώραξ πολεμικός. τοιαύτης δὲ συνθετικῆς δυνάμεως καὶ τὸ ἀλεξίλογον, οἷον, Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα. Explicat autem varie: ἢ τὰ ἀλέγοντα ἤγουν βοηθοῦντα εἰς λόγον, *quibus utimur in ſermonem:* vel, δι' ὧν ἀποσοβεῖται τὸ πλείω λέγειν, *quarum ope longiorum ſermonum fit compendium:* haec quidem mira interpretatio eſt. Non deterius eſt, quod fingebamus nos: vocari literas ἀλεξιλόγους propter vim orationis in ſanandis animi perturbationibus. Notum illud: Ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. Vel quia per literas abſentiae malis medemur: epiſtolis enim, ut eleganter ait Gregorius Theologus, σκιαγραφοῦμεν τὴν τῶν ἀπόντων παρουσίαν. Cares poëta vocat ἁλὸς ταμίας, veterem illorum θαλαττοκρατίαν ſpectans, non mercaturae habita ratione: quae eam gentem, quod ſciam, nobilem fecit nunquam. Maris imperium populi Graeciae atque Aſiae alius alio tempore obtinuerunt, ut ſcimus ex Strabone et hiſtoricis. Cares, quo tempore Romam a ſe conditam regebat Romulus, principes maris mediterranei fuiſſe, Euſebius ſcriptum reliquit in Chronico. Φορτηγῶν ſive onerariarum inventionem attribuit Plinius Hippo Tyrio. Rotae figulinae inventores dicuntur Critiae fuiſſe Athenienſeis poſtremis hujus ῥήσεως verſibus. Sed fallunt nos depravati codices. Nam ſine controverſia ſcribendum: Τὸν δὲ τροχῶ (non autem τροχὸν) γαίης τε καμίνου τ' ἔκγονον εὗρε. Non dicit Critias, rotam figulorum ab Athenienſibus eſſe inventam: verum artem ipſam fingendi opera figlina, quae eleganter appellantur a poëta *ſoboles*, id eſt, *opus rotae, terrae et camini.* Sic in aenigmate, de quo l. X. c. XVII., olla dicitur τροχορυμασίτευκτον κύτος, πλαστὸν ἐκ γαίης. Et ſimilia alibi. Vide l. II. c. XXIII. Plinius l. VII. c. LV.: *Figlinas Coraebus Athenienſis invenit.* κεράμια in Eubuli verſu non ſunt vaſa figulina *) ſimpliciter, ſed eorum ſpecies. Peculiari nomine ſic dicta

*) [Sic vertit Dalech.]

erant dolia minora certae menſurae, transferendo vino apta, aut in uſum orcarum ad ſalſamenta. Cnidia haec ceramia (amphoras licet appelles: nam κεράμιον et ἀμφορεὺς tantundem capiebant) laudat Eubulus, non quamvis Cnidiam teſtam. Chalybonium vinum Strabo, Heſychius, Euſtathius naſci in Syria ſcribunt: Athenaeus, ſi conſtat fides noſtris libris, κἀν Δαμασκῷ τῆς Συρίας, *etiam Damaſci in Syria.* Quaſi eſſet illius vini regii prior alia patria, quam Damaſcus: cujus urbis uvas hodieque in deliciis eſſe tota Europa ſciunt omnes. Euſtathius legit ἐν Δαμ., non κἀν. Eum ſequerer, niſi alio traherent ſequentia verba. In Suidae Collectaneis Καλυδώνιος per δ. Perperam. Diſtinguendi Alexidis ſenarii: — Θασίοις καὶ Λεσβίοις οἰναρίοις Τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος, Καὶ νωγαλίζει. Elegans verbum ὑποβρέχειν pro ὑποτίνειν, *pitiſſare*, et, ut Neronis verbum uſurpem, *ſubbibere*: nam βρέχειν pro bibere ponebant, ut ante dictum. Longus Paſtor. l. II.: καὶ οἷον δὴ γέροντες ὑποβεβρεγμένοι πρὸς ἀλλήλους πολλὰ ἔλεγον. Fingebat Alexis in quodam dramate, exiiſſe Bacchi edictum, ne quis Lesbiorum alio quam Athenas vinum deferret vaenum: qui ſecus faxit, illius bona univerſa Baccho ſacra ſunto. Sententiam hanc non invenias apud interpretes *), ſed non animadverterunt, in primo verſu Λεσβίᾳ vitio ſcribi, cum poëta ſine ullo dubio ſcripſiſſet: Ἡδὺς ὁ Βρόμιος, τὴν ἀτέλειαν Λεσβίοις Ποιῶν, τὸν οἶνον εἰσάγεσιν ἐνθάδε. *Bene*, inquit, *de nobis meretur Bacchus, qui immunitatem Lesbiis pollicetur, vinum Athenas deferentibus.* εἰσάγεσι verbum non eſt, ſed participium. ἐγγράφειν fori Athenienſium vox pro ζημιῶν, *mulctare* vel *deferre mulctandum:* hic praegnans vox eſt, ut loquuntur grammatici, pro κελεύειν ἐγγράφειν. Nam proprie auctor legis non ἐγγράφει, ſed dat delatori poteſtatem τῷ ἐγγράφειν τὴν ὑσίαν ἱεράν· hoc eſt, denuntiandi jus fiſco acquiſitum in ejus bona, quæ legem migravit. Eubuli ſunt verſus: Οἶνον γάρ μοι Ψύθιον γεύσας ἡδὺν ἄκρατον, Διψῶντα λαβὼν ὄξει παίει πρὸς τὰ σπλῆνα. Quorum eſt ſenſus: cum mihi vini Pſythii guſtum praebuiſſet, poſtea acetum dedit, quod ſtomachum graviter laeſit. γεύειν τινὰ eſt rei vendendae alicui praebere γεῦμα. Seneca in epiſtolis *guſtum dare.* Idem alibi vo-

*) [A. Propitius iſtic Bacchus eſt, cum Lesbium Viliſſimo paretur. B. Ad nos advehunt. Vel cyathum in aliud oppidum ſi quis ferat, Mox deprehenſi bona ſacrata publico. *Dalech.*]

cat *exemplar*, ut Graeci δεῖγμα. Sine cauſa ſollicitant quidam iſta ejusdem initio primi de Clèmentia: *Principatus tuus ad guſtum, quem dediſti, exigitur.* Rerum vaenalium ſolet proponi aut circumferri exemplar. Sed fieri ſaepe videas, ut alius guſtus praebeatur, deinde alia merces tradatur. Id nunc conqueritur iſte ſibi apud cauponem contigiſſe: datum enim Pſythium vinum quam optimum guſtandum, deinde vero ὄξος, id eſt, crucium vinum ſitienti eſſe propinatum. Ψύθιον vinum, ſive, ut Plinius mavult, paſſum, unde ita dictum, alias quaeremus.

CAPUT VICESIMUM TERTIUM.

Ariſtophanis Thesmophoriazuſae priores et poſteriores. Thaſium vinum Ariſtophani notum, contra quam ſentit ejus ſcholiaſtes. Proverbium ἂῤῥ' οἴσει τρία; οἶμοι. Vinum ἀπαλὸν καὶ λευκόν. Μενδαίῳ
p. 67. *ἀνδρεῖν. σαπρίας οἶνος.* Percota *et* Percopa. *Veſtis Perſarum* δωροφορική· *item* γάμβριος στολή. Camantium, Artypſus, Sceptra. *Emendata et illuſtrata non pauca.*

Saepe olim factum, ut plures fabulas ſub eodem nomine docerent comici iidem: ſaepe enim, quod argumentum negligentius vel infelicius primo tractaverant, ſub incudem revocabant, et nova diligentia quaſi recoctam atque emendatam veterem pro nova fabulam proferebant. διασκευὰς et ἐπιδιεσκευασμένα δράματα proprie iſtas fabulas vocabant, ut accurate docemus l. III. c. XXVI. Inde nata eſt illa diſtinctio fabularum ejusdem et auctoris et nominis in priores et poſteriores. Sic Eupolidis πρότερον Αὐτόλυκον et δεύτερον Αὐτόλυκον paſſim invenias laudatum: Ariſtophanis priores et poſteriores Nebulas: priores et poſteriores Θεσμοφοριαζούσας. Priorum meminit Clemens Strom. l. VI. et Aul. Gellius l. XV. c. X., ex quo ſcimus, fabulam, quae hodie inter Ariſtophaneas exſtat, inſcripta Thesmophoriazuſae, priorem eſſe, non poſteriorem. Sed de appellatione harum fabularum diverſum ab aliis ſentiebat Demetrius Troezenius, qui drama prius Θεσμο-

Φοριάζασαι, feſtum Cereris celebrantes, poſterius *Θεσμοφοριάσασαι, quae feſtum Cereris celebrarunt*, voluit inſcribi. Videtur hic criticus exiſtimaſſe, quam vulgo poſteriores Thesmophoriazuſas vocabant, novam plane fabulam fuiſſe, non prioris emendationem. Haec ideo diximus, quia male docti *) iſta verba breviatoris ceperunt: *Ὅτι Ἀριστοφάνης τὰς δευτέρας Θεσμοφοριαζούσας Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος Θεσμοφοριασάσας ἐπιγράφει*, id eſt, *Ariſtophanis fabula poſteriores Thesmophoriazuſae inſcribitur a Demetrio Troezenio Thesmophoriaſaſae.* Allatus ex illa fabula locus claram mentionem habet vini Thaſii: neque eſt aliter interpretari poëtae verba, quod notandum adverſus doctiſſimum ejus ſcholiaſten, qui ad iſtum ex Acharnenſibus verſum, *Οἱ δὲ Θασίαν ἀνακυκλῶσι λιπαράμπυκα*, negat, de Thaſio vino poſſe intelligi, quia nondum ea aetate in pretio eſſet Athenis vinum illud: quod falſum eſſe, hinc liquido conſtat, et ex alio ejusdem poëtae verſiculo, *Μηλοσφαγῆσαι Θάσιον οἶνον ϛαμνίου.* Etiam in Concionantibus ait idem poëta: — *πολὺ δ' ὑπερπέπαικεν αὖ Τέττων ἁπάντων τὰ Θάσι' ἀμφορεῖδια.* In ſecundo verſu Archeſtrati ſcribe meo periculo — *πολιὸν σφόδρα κρᾶτα Φορεῦντα*, non, ut habent libri omnes, *κρατοφορεῦντα.* Poëtica licentia vetus vinum ait *πολιὸν κρᾶτα Φορεῖν, caput canum geſtare.* XIV. verſum ſic facile perfeceris: *Οὐ προσέχω τὸν νοῦν αὐτοῖς τάδε μυθεύσι*, vel *ὡς τις ταχυπειθής.* Ephippi comici verſiculos ita ſcribe: *Κάρυα, βοιὰς, Φοίνικας, ἕτερα νώγαλα, Σταμνάρια τ' οἶνον μικρὰ τῇ Φοινικικῇ, Ὡάρια, τοιαῦθ' ἕτερα πολλὰ παίγνια.* Nihil hic ex conjectura aut ingenio motavimus, verum ex aliis ipſius Athenaei locis et Euſtathio rectam lectionem reſtituimus. Pro *Κάρυα* legit *Βότρυς* Euſtathius: ſed vide p. 68. l. II., ubi haec alii poëtae tribuuntur. Scribo deinde: *Φοινικικῇ βίκος τις ὑπανεῴγνυτο.* Vide l. XIV. Diſtingue in Cratini verſu: *Οἴμ', ὡς ἁπαλὸς καὶ λευκός. ἆρ' οἴσει τρία*; Soliti Graeci multa aqua dilutum vinum bibere. Multa auctor l. X. de variis *κράσεων* generibus. Ut plurimum ita temperabant, ut crateri ter tantum aquae infunderent, quantum vini. Propterea de parum generoſo vino frequens erat in ore potatorum, *ἆρ' οἴσει τρία*; Contra vinum generoſum ita laudatur in Equit. Ariſtophanis:

*) [Ariſtophanis fabulam, cujus titulus eſt ſecundae Cerealia celebrantes, Demetrius Troezenius inſcribendam putat ſecundae, quae Cerealia celebrarunt. *Dalecb.*]

Ὡς ἡδὺς, ὦ Ζεῦ, καὶ τὰ τρία φέρων καλῶς. Quod cum in vino locum habeat proprie, videtur ad alia esse translatum παροιμιακῶς. Hesychius: ἆρ' οἶσει τρία, ἐπὶ οἴνου ἐλέγετο· ἐπεὶ τὸ πάλαι ἐκιρνᾶτο τρία ὕδατος λαμβάνων, τὸ δὲ τέταρτον οἶνος. Hodie scriptum in Hesychii codicibus ἀρῆσι τρία. Neque hoc tantum: sed praecedit etiam, ἀρὲς, τὰ λιβάδια. Nobis haec θαύματα videntur. Cratini versum ita debere accipi, ostendit praecedens vox οἰνίσκος. Non recte sentiunt, qui οἴμοι laetantis vocem hic esse adnotant: est enim mirantis potius et indignantis. Appellat ἀπαλὸν vinum, quod non est οἰνώδες, ut loquitur Hippocrates, sed ὑδαρὲς, *languidum* et *clumbe*. Vocat etiam λευκὸν, non tam ut colorem indicet, quam ut vires ejus elevet: quia vina alba plus aquei habent quam rubra, et sunt ὀλιγοφορώτερα. In primo Hermippi versu ferenda non est emendatio interpretum, quae sententiam poëtae facit longe aliam. Μενδαίῳ μὲν ἐνυρῆσιν καὶ τοι θεοὶ αὐτοὶ Στρώμασιν ἐν μαλακοῖς. Scribunt Μενδαῖον, et deos fingunt Mendaeum vinum mejere. Quam haec aliena a poëtae mente! ἐνυρεῖν Μενδαίῳ interpretamur vinum Mendaeum tamdiu bibere. donec illud mejere cogaris. Quis nescit, strenuis potoribus hoc esse familiare? Ideo matulas in convivia intulerunt, ut diximus ante. Quid poterat dici ἐναργέστερον ad declarandam vini hujus praestantiam? Nam ipso nectare, qui deorum est potus, melius esse, non obscure declarat poëta. Septimo versui deest syllaba: Οὗ καὶ ἀπὸ στόματος στάμνων ἀνοιγομενάων. Scribe ὑπανοιγομ. σαπρίαν vulgo appellabant Graeci τὸ πρὸς τῷ τέλει, inquiunt grammatici, vinum, quod inibi est, ut desinat, paulatim exhausto dolio: in nostro idiotismo *vin bas*. Chrysostomus οἶνον σασηπότα in comment. epist. ad Rom.: ἀδὲ γὰρ ὁ μεθύων οἶδε, πόση τῦ σεσηπότος οἴνυ ἡ βδελυγμία. Hermippus contra sic nominari ait vetus vinum et. ut scribit Eustathius, τὸν ἀνθοσμίαν. Eum lege Ὀδ. β. Mira in hac voce ἀνυρολογία et antiphrasis. Factum vinum ex uvis elaterio aspersis ait auctor fieri μαλάκου. Scribendum μαλακτικὸν cum viris doctis: nam aliud est vinum molle, quod opponitur duro, τῷ σκληρῷ· aliud, quod στυπτικῷ est contrarium, et alvum mollit ac liquat. *Percota* Straboni, Plutarcho, et in scholiis comici, quae hic cum π *Percopa:* utrumque recte. Adi Stephanum. Ubi fit Demarati mentio, locus est vitii manifestus, et sententia subobscura. Videtur dicere,
p. 69. exegisse Persam a Themistocle, ut veste uteretur Persica,

quemadmodum a Demarato hoc ipsum ante exegerat: quaecunque autem Demaratus in Persida dono regis prius possedisset, ea fuisse data omnia Themistocli. Minima mutatione scribo: ὡς καὶ Δημαράτῳ, δὲς τὰ πρότερον αὐτῷ ὑπάρχοντα. Qui meliore ingenio sunt, proferant, quod sit melius. Inter alia Persarum regia mnnera fuerunt et vestes: quas diversae conditionis hominibus diversas pro eo honore, quem cuique delatum vellent, donare soliti. Sic refert Aelianus, legatis datam vestem, quae proprie δωροφορικὴ dicebatur, cujus et Hesychius meminit. Ejus generis fuit γάμβριος στολὴ, de qua Athenaeus inter data Themistocli munera: καὶ στολὴν γάμβριον προσθείς. Nam frustra pro mendoso habent quidam hunc locum: qui apud Suidam non aliter scribitur. Lege et moribus distincta erant apud Persas vestimenta: alia fuit regi propria vestis, alia regis cognatis conveniens, alia ejus generis et affinibus, alia amicis et proceribus. Is mos et in aulam Imperatorum Orientis postea translatus: quod ex Codino Curopalata certo scimus, et exponetur a nobis, σὺν θεῷ εἰπεῖν, aliquando pluribus. στολὴν γάμβριον igitur interpretare, ut apud Latinos ornamenta consularia, praetoria, uxoria, et apud Lampridium in Alagabalo ornamenta conjugii. Sic et συγγενικὸν ἄρισον exponi debere, l. II. docemus c. IX. *Camantium*, quae dicitur fuisse una e septem urbibus Pytharcho donatis, nusquam invenio: praeterea sex, non septem, hic nominantur. Numerum impleveris, et mendam codicibus, opinor, absterseris, si legas Ἀκαμάντιον, Τίον. Cujus emendationis partem excogitavit Turnebus, partem nos. Ille scribebat Ἀκαμάντιον, auctore Stephano, cujus sunt verba: Ἀκαμάντιόν ἐστι πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας, Ἀκάμαντος κτίσμα τῦ Θησέως. Nos, ut numerum perficiamus ab auctore definitum, Ἀκαμάντιον, Τίον. Notae urbis in Paphlagonia nomen Tium vel Τίος. Artypsus, nisi fallor, quae Geographis Artymnesus, aut quae Artaca. Stephanus: Ἀρτάκη, πόλις Φρυγίων, ἄποικος Μιλησίων. *Sceptra*, quae illis Scepsis et Palaescepsis. Priapum sive Priepum cur Lampsaceni instituerint colere, narrat Strabo in XIII. De cognomine Thriambi Varro l. V. de L. L. et Diodorus Sic. I. Scribe etiam Λεπαΐδεσσαι, et Οἰνοαίων· nam ab Οἰνόη gentile formatur Οἰνοαῖος, non Οἰνοσύς.

CAPUT VICESIMUM QUARTUM.

Πέπων νεκταροσαγής. Ἡ καθόλε *Herodiani.* ἐν τῷ καθόλε, *in totum.* οἶνος κοκκύζει *vel* κοχύει. Βίβλινον μέθυ. Antiſara *et* Tiſara, *oppidum Thraciae.* Pollium *vinum.* Οἰνυντιάδης οἶνος. Δένθις. Paryſtium *vinum*, *imo* Caryſtium. Ὀνογλίτας οἶνος. *Rhodiorum* αὐτίτης. Capnias *vinum. Locus Theophraſti emendatus.* εἰς θαλάσσης, ἐν Θάσιον, *et ſimilia.* Myrtites *vinum.*

p. 70. Ὅτι Μιτυληναῖοι τὸν παρ' αὐτοῖς γλυκὺν οἶνον πρόδρομον καλοῦσιν· ἄλλοι δὲ πρότροπον ἢ πρόδρομον. Vacant duae poſtremae voces, ſi quid judico, tollendae. ἀλλ' ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσαγεῖ, *ſed anthoſmiam* vinum probant, *et uvam maturam, ex qua ſtillet in torcularì nectar merum.* ἔνιοι δ' ἐν τῇ καθόλε τὸν πρὸς παραμονὴν ἐπιτήδειον. Verba ſonant: *quidam in* τῇ καθόλε (id libri nomen) πράμνειον *ſcribunt dici omne vinum, quod ſervarè poteſt.* Herodianum ἐν τῇ καθόλε laudant poëtarum interpretes. An de eo ſentit Athenaeus? An verior lectio, quae apud Euſtath. Il. λ., ἐν τῷ καθίλε, *in totum, generaliter?* Hoc verum. Οἶνος κοκκύζει τοῖς ὁδοιπόροις πιεῖν. Metri lex hanc ſcripturam refutat. Scrib. Κοκκύζει οἶνος, aut ſimplice κ Οἶνος κοκύζει. De caupona loquebatur ſecundum viam poſita, ut fuit moris. Proſtare ait in ea vinum optimum: quod viſum praetereuntibus facile eos ad bibendum proritat: αὐτὸς γὰρ ἑφέλκεται ἄνδρα σίδηρος, ut ait poëta. κοκκύζειν ſimpliciter pro ὀξέως φωνεῖν, ut exponit Heſychius. Si cui hoc durius dictum videatur, probet fortaſſe is conjecturam noſtram, κοχύζει aut κοχύει τε ſcribendum eſſe, pro *fluit ubertim* ſive praeſto adeſt in magna copia. Ita dixit Pherecrates l. V. αὐτομάτους ποταμὰς ζωμοῦ κοχυδεῖν. Similia apud poëtas alios. Ἐδεξιῶτο Βιβλίε μέθης ἐκπώματι. Corrigendum: Βιβλίνε μεθυος ἐκπώματι, *Biblini temeti poculo.* Verſui ſupereſt pes integer, ſi jambicum ſenarium eſſe volumus. Sed non dubium eſt, veram lectionem eſſe, Ἐδεξιῶτο Βιβλίνε μ' ἐκπώματι, ſublata voce μέθυος. Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, Παπ † Θάσιον. Aiunt quidam, reperiſſe in membranis Πεπαρήθιον, Θ. Peparethio vino an ſit locus inter illa, quae hic nominantur, dubitabam. Nam id abominatur Hermippus, et hoſtibus dari optat. Sed contra

Ariſtophanes Pramnio, Chio et Thaſio paulo ſupra adjungit. At doctiſſimus vir, Henricus Stephanus, compendium veteris codicis, quem Romae diligenter contulit cum editis, σαπρὸν ſignificare exiſtimabat. Eſſet generoſum illud vinum, Hermippo σαπρίας dictum, de quo ſuperiore capite. In Turnebi editione absque ulla mutili codicis nota ſcriptum: Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον, Πάσσαπρον, Θάσιν, B. Atque ille exiſtimabat, πάσσαπρον, quaſi *totum putre*, id vinum dici, quod alii σαπρίαν nominant. ἦν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. Prima verba apud doctos ingenue mendum profitentur. Lego: ἦν Ἀντισάρην ἢ Τισάρην. Urbs fuit Thraciae, quam alii Tiſaram, alii Antiſaram dicebant. Ἀντισάρη καὶ αὕτη πόλις, (Datenorum videlicet, qui erant Thraces,) τινὲς δὲ Τισάρα γράφουσι. Verba ſunt Stephani de urb. Oeſyma etiam Geographis inter Thraciae oppida. Νῆες δ' ἐκ Λήμν. Homeri eſt Ἰλ. η. Notus verſus vel in ſcholis Jurisconſultorum. καλούμενος Πόλλιος. Alii vocant Πολλαῖον. Julius Poll. l. VI. c. II.: καί που καὶ γλυκὺς καὶ Πολλαῖος, ἔστι μὲν ἐκ Συρακουσῶν, Πόλλας δ' αὐτὸν ὁ Ἀργεῖος πρῶτον (ſcrib. πρῶτος) ἐπισκεύασεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα· ἢ ἀπὸ τῶ Συρακοσίων βασιλέως Πόλιδος, ὡς Ἀριστέλης λέγει. p. 71. Haec Pollux. Πὴν' οἶνον τρυγίαν. Explicationem oraculi hujus lege apud Plutarchum in tmem. XIX. quaeſt. Graecan. Οἶνον δ' Οἰνουντιάδην, ἢ Δένδιν, ἢ Παρύσιον, ἢ Ὄνογλιν, ἢ Σταδμίταν, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου, ὃς ἐστι πλησίον Ἀρκαδίας. Multa nobis animadvertenda in his Alcmanis verbis. Οἰνουντιάδης οἶνος recte, qui natus Oenunte, ut explicat auctor. Sed Δένδιν qua ratione τὸν ἐκ Δενδιάδων, ut modo dixit? Analogia ſcribendum arguit Δενδιαδίτην, ſiquidem recte Athenaeus cenſet, de eo vino locutum Alcmanem. Heſychio auctore δένδις Laconicae linguae vox eſt, quae vinum ſignificat. Quare nihil mutemus: ſed amplius cogitemus. Paryſtium vinum neque explicatur Athenaeo, neque ego poſſum de illo vel mu Lucilianum: ſed locum cenſeo corruptum, et Καρύστιον legendum eſſe pro certo habeo. Affines literae κ et π in MSS. Quod autem ſequitur, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου etc., non ſunt illa Alcmanis, ſed Athenaei verba. Quia poterat non admonitus lector exiſtimare, Caryſtium vinum, cujus hic meminit Alcman. a Caryſto, claro Euboeae loco, ſic dictum, prudenter Athenaeus, deſcriptis Alcmanis verbis, hanc admonitionem ſubjungit. Itaque ponenda τελεία στιγμὴ poſt nomen Σταδμίταν, quod eſt poſtremum verbo.

rum Alcmanis. Deinde legendum: *Καρύσιον λέγει τὸν ἐκ Καρύστου, ὅς ἐστι τόπος πλησίον.* Etsi per se clarum attendenti, sic constituendum esse hunc locum: proferemus tamen locum Strabonis, qui neminem sinat de eo dubitare. Verba illius sunt l. X.: *Κάρυστος δέ ἐστι καὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ τόπος τῆς Αἰγύος πρὸς Ἀρκαδίαν, ἀφ' οὗ Καρύστιον οἶνον Ἀλκμὰν εἴρηκε.* Legendum etiam *Ὀνογλίταν*, non *Ὀνογλιν*. Ut a Stathmis *Σταθμίτας*, ita *Ὀνογλίτας* ab Onoglis. *Πολύζηλος δὲ οἶνον αὐτίτην καλεῖ ἐν Ῥόδῳ.* Non docet nos, quod vini genus Rhodii *αὐτίτην* vocarint. Critici antiqui eam vocem exposuerunt multis modis: fortasse pro diversorum populorum vel scriptorum usu. Galenus apud Hippocratem *vinum hornum* interpretatur. *αὐτίτην*, ait, *τὸν αὐτοστίτην, τὸν ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους.* Alii *τὸν αὐτῷ γεγενημένον*, *indigenam.* Alii *τὸν ἀπαράχυτον*, *cui nihil infusum aquae*, ab ea significatione vocis *αὐτὸς*, qua ponitur pro *μόνος*, ut Latinis *ipse* pro solus: qua ratione Aristoteles, ut ait Demetrius Phal., *αὐτίτην* nove dixit *τὸν μόνον αὐτὸν ὄντα.* *Πλάτων δ' ὁ κωμικὸς τὸν καπνίαν.* Capnias, si vocem spectes, fumosum est Latinis vinum: ut, *Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos Consulis.* Sed longe alia Graecae appellationis ratio: nam capnias vitis genus, cujus praeter Graecos etiam Plin. meminit. *ἄμφις δὲ οἶνος.* De hac voce suspicionem nostram, si lubet, lege l. III. c. XXI. *ὁ ἐκάλων τρίμμα.* Hesychius: *τρίμμα, ὁ ἀρωματίζων.* *Πέμμα ἐν γάμοις γενόμενον, καὶ ἐν θεατρικοῖς ἀγῶσιν.* Deest una vox: scribe *ὁ ἀρωματίζων οἶνος.* Reliquae interpretationes nihil ad hunc locum. *τὰς δὲ γυναῖκας τεκνώσας ποιεῖ.* Non probo lectionem, quam reperi, e libris, ut aiunt, veteribus promptam,
p. 78. *τὰς δὲ γυναῖκας κυήσας ποιεῖ ἐξαμβλώσκει.* Hanc probo unice, quam habent meliores libri omnes, *τεκνώσας*. Ita olim legisse Plinium constat, qui vertit *foecunditatem foeminis importat.* Neque Athenaei, sed Theophrasti potius emendandi codices, contra quam docti homines censuerunt: nam quae in ejus libris obtinet lectio, plane *ἀνερμάτιστος* et nullius auctoritatis pondere firmata est. *περὶ τὰς πεντήκοντα εἰς θαλάσσης.* Malim *παρά*. Deest mensurae nomen, ut saepe apud Graecos. Sic etiam apud Dionem Chrysost.: *τὸν οἰνόφλυγα ἓν Θάσιον κατέπλησε*, *vino deditum unus vini Thasii* haustus liberalior *repleverit.* Alibi leges *τρία κρέα* pro tribus carnium frustis, et similia multa. *Ἐάν τις κερόσῃ.* Repetendum ex superioribus Theophrasti verbis, *τὸν οἶνον γίνεσθαι θαυ-*

μασὸν τὴν ἡδονήν. Alioquin deſit aliquid. μυρίτης δὲ ἡ μυβρίνης οἶνος κεῖται παρὰ Ποσειδίππῳ. Cum dicit ἡ μυβρίνης, indicat, Poſidippi locum varie lectum olim. *Myrtites* vinum ex Dioscoride, Plinio et aliis notum. μυβρίνην explicat Heſychius vinum, cui unguentum infuſum. Sed videtur Poſidippus nove hoc loco myrteum vinum, hoc eſt, τὸν μυρτίτην vel μυρσινίτην, appellaſſe μυβρίνην. Verum neque exſtat hodie Poſidippi fabula, neque ſatis de lectione conſtat, unde nihil poſſumus affirmare. *Murrina* Romanorum et ὁ ἐσμυρνισμένος οἶνος apud Marcum Evangel. aliud ſunt.

CAPUT VICESIMUM QUINTUM.

Ἑρμῆς, *ultimum poculum.* πότοι ἐπ καθημερινὴ χρῆσις. Cnidium *vinum.* ἄπιοις *aqua.* *Mareoticum vinum.* Alexandria *pro territorio Alexandriae.* Plinthina *Aegypti.* αἱ ἀμέθυσοι. *brassicae ebrietatis remedium.* ἕψειν βαλανεῖον. λῆρος δοκεῖ.

Non video, quorſum pertineant in tractatione de vinorum generibus et natura verba iſta: Καὶ Ἑρμῆς δὲ εἶδος πόσεως παρὰ Στράττιδι. Verum eſt, non ſolum a Strattide poëta, ſed vulgo olim a priſcis Graecis Ἑρμῆν fuiſſe appellatam τὴν τελευταίαν πόσιν, ut docet nos Pollux. Nam cum Mercurio poſtrema fieret libatio, etiam poculum illud, quod agmen cogebat, Mercurium vocabant. Poſtea mos ille mutavit, et Jupiter τέλειος in Mercurii locum aſcitus, auctore Athenaeo paulo ante. Atque haec quidem ita habuere: verum alieniſſimo loco haec poſita hic, ut multa ſaepe in iſto opere. Non adſcribitur autem hic locus Strattidis: quem reperies l. XI. in voce καδίσκος. Vide Animadv. ejus libri c. VI. In ſequentis diſtichi verſu altero ſcripſimus: Ἀλλά τι καὶ λέσχης οἶνος ἔχειν ἐθέλει. *Non ſolum*, inquit, *aqua temperari vinum debet, ſed etiam jocunda confabulatione condienda compotatio eſt.* Vulgo λεύχης· quam nihili vocem mutatam in veteribus varie offendimus. Ineptum eſt, quod placuit nonnullis, εὐχῆς aut λευκῆς· nam λέσχης omnino ſcribendum. Eadem ſententia apud Heſiodum in Melampo-

dia: Ἡδὺ γὰρ ἦς' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ Τέρπεσθαι
p. 73. μυθοισι. Scribendum etiam: Οὐ γὰρ ἀπόβλητον Διονύσιον, οὐδὲ γίγαρτον. *Nullum Bacchi munus*, ſive *nulla uvae pars eſt aſpernabilis, ne vinacea quidem.* Homerum imitatur poëta Ceus. Poëtae enim verſus eſt: Οὐ γὰρ ἀπόβλητ' ἐσὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Vinum Rhodium inſulanum, ſive in ipſa inſula genitum, non in oppoſita continente, ſcribit auctor et compotationibus eſſe aptum, et quotidiano uſui. Diſtinguit πότες et τὴν καθημερινὴν χρῆσιν· aliud enim πότος, id eſt, compotatio, cūjus finis voluptas: aliud uſus vini ordinarius, cujus finis utilitas et valetudinis bonae conſervatio. Etſi ne hic quidem voluptate caret: falluntur tamen, neque auctoris mentem capiunt, qui haec confundunt. Cnidium vinum appellarunt veteres non illud ſolum, quod in Cnidiorum vinetis gignebatur, cujus auctor meminit, ſed etiam illud, quod Cnidii mercatores ex Aegypto petere et in alias regiones transferre ſoliti. Olympiodorus in I. Meteorol.: Ἰδὲ ἔν, ἡ ψύξις ποιεῖ θερμασίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ τἀναντίον ἐν Αἰγύπτῳ τῇ ἔτω θερμοτάτῃ ψυχρὸς οἶνος ὁ Κνίδιος καλόμενος, διὰ τὴν ἀντιπερίσασιν. Ait clare, vinum, quod in Aegypto gignitur, vulgo Graecis appellatum fuiſſe Cnidium. Alexander Aphrodiſ. variis locis eam quaeſtionem tractans Aegyptium ſemper vocat. Scribendum mox: πλήσμιος, διὰ τὸ πολὺς εἶναι τῇ δυνάμει, non πολύ. Eruditi agnoſcent atticiſmum in voce πολύς. In ſimili mox loco, εἰς τὸ διαπνεῦσαι τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, quaedam membranae ſcribunt τὸ παχὺ τῆς δ. Sane παχύτητα καὶ τὸ λιπαρὸν tribuunt vino Galenus, Athenaeus, alii. Contra paulo poſt τὰ ἀπιότατα τῶν ὑδάτων εὐθέσει in prioribus editionibus et ſcriptis quibusdam: ubi edidimus nos ἀποιότατα ex membranis. Optimam aquam conſtat intelligi: cui proprium ratione qualitatis τὸ ἄποιον et, ut loquitur Dioscorides, τὸ ἀμέτοχον οἵας δήποθεν ποιότητος. Cujusmodi ſunt aqua, ſaliva hominis ſani, oleum, cera, τὰ ἄχυρα· nam haec quoque ἄποια dicuntur Alexandro Aphrodiſeo. Invenio in lib. Rabbinorum τὸ ἄποιον vocari רִיר, *rir*: quanquam ea voce ut plurimum ſaliva illis ſignificatur. Alioquin ἀπιότατον ὕδωρ poſſis tueri, et de puriſſima aqua interpretari, maximeque, ut ſic dicam, defaecata. Ut ad vina redeamus. placebat Turnebo, εὔυπνος ſcribi, non εὔυπνες, cum ait auctor: ὁ δὲ Ἀδριανὸς καλόμενος εὔυπνης. Non displicet quidem magni viri conjectura: nam inter boni vini laudes et τὸ εὔυπνον cenſetur et τὸ εὐόνειρον, ut

dicebamus ante c. XX. Sed alteram lectionem conſtanter omnes libri retinent, non iſto ſolum loco, verum et aliis aliquammultis, ubi ſimiliter εὔπνευν, id eſt, *ſuaviter ſpirans*, vinum dicitur. Sequitur: ὁ δὲ ἀπὸ Κιλικίας Ἀβάτης καλούμενος κοιλίας μόνον ἐστὶ μαλακτικός. De hoc vino Galenus in commentariolo de bonis malisve ſuccis: αὐστηρὸς δὲ οἶνος ἅμα καὶ γλυκὺς ὁ Κιλίκιος, ὁ Ἀβάτης, ἀπὸ χωρίου τὴν προσηγορίαν ἔχων. Male in IV. de ſimplic. medic. facult. Ἀλβάτης. Alibi etiam deterius. De aquis Athenarum vide l. ſequ. c. V. Sophoclis locum profere- p. 74.
bat is, qui ſermonem de vinis Aegyptiis inchoabat. Quis ille fuerit e convivis, hodie ſciri nequit ex his reliquiis. Aegyptium fuiſſe liquet. Fortaſſe Athenaeus ipſe, vel Plutarchus, qui Alexandria oriundus. Sic igitur orditur quaſi ſtomachabundus, quod Aegyptiorum vinorum nulla hactenus facta eſſet mentio. In primo verſu ſcribe: Φεῦ! γλῶσσα σιγ., non Εὖ γλ. Mareoticum vinum dictum refert Athenaeus ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρείας, καὶ τῆς πλησίον αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν μεγίστη, νῦν δὲ κώμη· παρείληφε μέντοι τὴν προσηγορίαν λαβοῦσα ἀπὸ Μάρωνος. Quid haec ſibi velint ita ſcripta, non intelligo. Nam quid illud? παρειλήφε λαβοῦσα. Scribamus cenſeo: ἀπὸ τῆς ἐν Ἀ. κ. Μ., καὶ τῆς παρ' αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν μεγίστη, νῦν δὲ κώμη περιειλείφθη, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσα ἀπὸ Μ. Non minore mutatione ſanari poterat ſoede corruptus locus, qui nunc planiſſimam ſententiam continet. Praeivit nobis ad hanc emendationem Euſtathius Ὀδ. ι. Inde hauſimus vocem περιειλείφθη, in qua totius conjecturae noſtrae cardinem ponimus. Nam doctiſſimis viris non aſſentimur, qui, ut huic loco medicinam facerent, delendam cenſuerunt vocem παρείληφε, Euſtathio reclamante, et quantum eſt manuſcriptorum. Mariam fontem Athenaeus nominat, lacum alii, ſi ſatis memini, omnes praeter Euſtathium, qui Athenaei verbis loquitur. De eo lacu et Mareotico vino conſule Strabonem. Hoc amplius tirones obſervent, Alexandriae nomine auctorem hic intelligere, non urbem ipſam, ſed ejus urbis territorium. Aliter illa verba ἐν Ἀλεξανδρείᾳ nunquam capias recte. Sic loqui amat hic ſcriptor. Vide l. II. c. V. In narratione e Theopompo ſcribe χαλκᾶς λέβητας τρεῖς, non χαλκεῖς. *Plinthinae*, oppidi Aegyptii, nomen in libris chirographis ſcriptum diverſe invenimus: Πλιθίνη et Πλινθύνη, ut apud Euſtathium quoque. Rectum eſt Πλινθίνη. Stephanus:

Πλινθίνη πόλις τῆς Αἰγυπτίας, ἀπὸ τῆς Σαμαρείας. Lego: πόλις τις Αἰγυπτία, ἀπὸ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ, id est, *Plinthine vocatur urbs quaedam Aegyptii, nomen habens ab illa, quae est in finibus Samariae.* Putavit Stephanus, Plinthinem Aegyptiam nomen habuisse ab urbe Libna, cujus sacra historia meminit Jos. c. X. et alibi. Sane לבנה est πλινθίνη, quasi dicas *Lateritia.* Vinolentiae Aegyptiorum argumentum est, inquit auctor, τὸ παρὰ μόνοις αὐτοῖς ὡς νόμιμον (malim ὃν νόμ.) ἐν τοῖς δείπνοις, πρὸ πάντων ἐδεσμάτων κράμβας ἐσθίειν ἑφθὰς, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο παρασκευάζεσθαι, id est, *mos, quem soli servant, comedendi ante alios omnes cibos brassicas coctas, quae etiam hodie parari solent.* Minus recte ista interpretes *): quemadmodum et sequentia, καὶ πολλοὶ εἰς τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύσους προσλαμβάνουσι τὸ τῆς κράμβης σπέρμα. *Multi*, inquit, *cum remedia illa conficiunt, quibus impediri ebrietas solet, inferunt brassicae semen* **). ἀμεθύσους intellige συνθέσεις, ut saepe apud Galenum. Vulgo ἀμέθυσα vocabant. Basilius μέθης Φάρμακα. οἱ δὲ, ait, καὶ
p. 75. μέθης συντιθέασι Φάρμακα, ἐχὶ τοῦ μὴ παθεῖν τι δεινὸν ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ τοῦ μὴ διαλιπεῖν, μηχανώμενοι. Brassicam in amethystorum compositione locum habere, non mirum est, cum ipsa per se sit pro ebrietatis remedio. Cato de r. r. c. CLVI.: *Si voles in convivio multum bibere, caenareque libenter, ante coenam esto crudam, quantum voles, ex aceto: et item ubi coenaveris, comesto aliqua V. folia: reddent te, quasi nihil ederis, biberisque: bibesque, quantum voles.* Eadem Varro ex Catone. Caussam quaerit philosophus istius occultae facultatis Probl. tmem. III. quaest. XVIII. Etiam in Geoponicorum l. VII. caput exstat de istis amethystis: ubi non est praetermissa brassica. Ex his licet intelligere, quid appellet auctor τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύσους. In Nicocharis verbis ἑψεῖν βαλανεῖον non concoquo. Noli dubitare, librariorum imperitiam monstrum illud lectionis edidisse. Scribendum adstipulantibus libris manualibus: ἑψήσομεν Βαλάνιον. Quam vim habeant adversus crapulam glandes, non facile dixerim: habere aliquam, existimavit, qui ista loquebatur. Sed ri-

*) [Vinolentos Aegyptios fuisse, hoc ostendit, quod apud eos tantum in coenis statutum est, ante omnem cibum brassicam elixam comesse, et ad comporationes ita sese praeparare. *Dalech.*]

**) [Multi sane, ut ab ebrietate vindicentur, praesumunt brassicae semen. *Dalech.*]

diculi ſumus, ſi omnium, quae apud comicos dicuntur, ſperamus cauſſam poſſe reddere. In extremo libro Amphidis comici verba ſic ſcribuntur: — ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα λήρους, ὥστε τὰς ῥαφάνους ἕτω δοκεῖν. Et verſus et ſententia claudunt. Lego et diſtinguo: — ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα. Ὡς λῆρον εἶναι τὰς ῥαφάνους οὕτως δοκεῖν, vel ὄντως. Graecorum proverbium eſt, cum duorum alterum alteri longe anteponunt: παιδικὰ Φαίνοιτο ἂν εἶναι, vel λῆρος. Sic accipiendum eſt hoc loco. Tantum, ait, juvat triſtis caſus aliquis ad arcendam ebrietatem, ut prae eo braſſicae videri queant nugae merae.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER SECUNDUS.

Caput Primum.

p. 77. Προσεπιμετρεῖν. Oreſtheus *Deucalionis filius.* Cypriorum *auctor.* *Staſinus.* εὑρείτης οἶνος. ἄδαμος. *Bacchi ſimulacrorum facies.* *Vini uſus in ulcerum curationibus.* Bacchus Ὑγιάτης.

Expoſitis libro ſuperiore vini generibus, initio II. de primo vini auctore et Graeco nomine οἶνος tractatur ab Athenaeo. Sed meminerit lector ejus, quod jam ante admonuimus: non res ſolum ἀξιομνημονεύτους et dignas obſervatu, verum etiam locutiones interdum elegantiores excerptas eſſe ab epitomae hujus auctore. Ejusmodi enim eſt in ipſo libri hujus principio verbum προσεπιμετρεῖν. Delectatus ſiquidem hic grammaticus vocis ejus elegantia, adnotavit hanc phraſin, τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας προσεπιμέτρειν τῷ ὕπνῳ· et interpretatum adjecit, ὕπνῳ διδόναι σχολήν. Sic non longe poſt ἀνατίθεσθαι pro *differe in aliud tempus* et excerpſit et expoſuit: Ὅρα, inquit, τὸ ἀνατιθεμένων πάντων τὴν ζήτησιν ἤτοι ἀναβαλλομένων. Levia haec, ſed vel eo nomine non praetereunda, quia eruditos viros fefellerunt. Oreſtheum noſtri codices faciunt Deucalionis filium: quem, niſi fallor, Pauſanias et Stephanus Lycaonis. Suſpecta igitur nobis librorum fides. Praeterea quid eſt ἐπὶ βασιλέα; Ait enm: Ὀρεσθεὺς ὁ Δευκαλίωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλέα

Neque hiſtoriae veteri, neque helleniſmo conſonat haec lectio. Lego: Ὀρεσθεὺς ὁ τῦ Λυκάωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλείᾳ. *Oreſtheus, Lycaonis filius, in Aetoliam venit, ut ibi regnaret.* Deucalionis nomen tueri fortaſſe licet propter hiſtoriae fabularis incertitudinem. Verbi οἶνος etymum habes in Etymol., quod magnum vocant etiam veteres grammatici, pluribus expoſitum: item apud Euſtath. VI. in Il. commentario. Inde eſt, qui hic affertur, locus poëtae. Sequentes duo verſus, Οἶνόν τοι, Μενέλαε, etc., cujus ſint auctoris, non dicitur. In ora antiquorum codd. adſcriptum eſt, teſtibus clariſſimis viris, Stephano et Levinio, ὁ τῶν Κυπρίων τοῦτό φησι ποιητής, ὅσις ἂν εἴη. Cypriorum auctorem laudari ſine nomine Clementi Alex. et aliis veteribus, hodie omnibus notum: Staſinum tamen quidam appellant. Illius poëtae eſſe iſtos verſus, didiceramus jam ex Suida, qui locum Athenaei deſcribens, ὁ δὲ Κύπριος, ait, φησὶ ποιητής, Οἶνόν τοι, M. Vinum magna copia admiſſum in corpus εὐρείτην vocavit Philoxenus Cytherius. Εὐρείτας οἶνος πάμφωνος, *vinum large fluens omnis generis voces ciet.* Sic ſaepe τὸ ῥεῖν non fluere ſimpliciter, ſed ferri cum impetu ſignificat. Demoſthenes: τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ λαμπρῷ ῥέοντι καθ' ἡμῶν. Et εὐρείτης ἄνεμος apud poëtas, *ventus vehemens et λαμπρός.* Ion Chius de vino: Ἄδαμον παῖδα, ταυρωπὸν, νέον ἐκ νέου. Videtur licentia poëtarum vino perſonam attribuere: vocat παῖδα ἄδαμον, *puerum indomitum.* Perſius: *indomitum quod deſpumare Falernum ſufficiat.* Sic ſcribendum, vel ἀδάμαστον nam ἄδαμον vix Graecum eſt. *Puerum* dicit, quia Bacchi ſimulacra puerili aut juvenili facie fingebantur. ταυρωτὸν propter vini robur aut ebriorum truculentiam. Eam enim ob cauſſam Bacchum tauro ſingebant ſimilem, ut dicitur non multo poſt. In ultimo Ionis verſu, Οἶνον ἀερτίπνευν, ἀνθρώπων πρύτανιν, malim ἀερσίνοον. Panyaſis de uſu vini immodico: μή σ' ὕβρις ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἄειρῃ. Accedit ſcripta lectio ἀερτίπνοον. Legenti mihi Mneſithei hunc verſum, Καὶ τοῖσιν ἐλκωθεῖσιν ὠφέλημ' ἔχει, veniebat ejus in mentem, quod de vino ſimiliter Dioscorides ſcribit: οἱ παλαιοὶ οἶνοι πρὸς τραύματα καὶ φλεγμονὰς ἐπιτήδειοι σὺν ἐρίοις οἰσυπηροῖς ἐπιτιθέμενοι· κατατλῶνται ὠφελίμως πρὸς τὰ θηριώδη ἕλκη. Dubitabam de iſtis verbis: ἡ δὲ Πυθία εἴρηκέ τισι. Διόνυσον Ὑγιάτην καλεῖν, eſſentne ea Mneſitheo, an Athenaeo a nobis tribuenda. Euſtathius illa uſurpat pro ſuis, ut pleraque omnia Athenaei: neque verſum redolent utique nimis. p. 78.

Sed dubitationem tollit auctor, ſcribens l. I.: Μνησίθεος Ἀθηναῖος Διόνυσον Ἰατρόν φησι τὴν Πυθίαν χρῆσαι τιμᾶν Ἀθηναίοις. Qui locus hunc explicat: nam de Athenienſibus nihil Mneſitheus. Ergo τισὶν εἴρηκεν, *Athenienſibus dixit.* Verius autem ſcripſiſſet ibi Athenaeus Διον. Ὑγιάτην φ. Nam ea voce Pythiam conſtat uſam. Sextum et ſeptimum Eubuli verſum emenda et ſcribe: Οἴκαδε βαδίζετ'. ὁ δὲ τέταρτος ἀκέτι Ἡμέτερός ἐστιν, ἀλλ' ὕβρεως· πέμπτος βοῆς. Et nonum initio: Ὁ δ' ὄγδοος κλήτορος.

CAPUT SECUNDUM.

Epicharmi illuſtris locus. ἐποικοδόμησις, *gradatio. Cyrenaeus poëta. Hiſtoria de Triere domo. Proverbium,* οἶνος καὶ ἀλήθεια. *Primum poculum quare Jovi ſervatori ſacrum.* ἔρπις, *vinum.* ὄλπις, *trulla vinaria. Multa emendantur et illuſtrantur.*

Mutili ſunt Graeci codices, qui illuſtrem Epicharmi iſtum locum ſic ſcribunt: Ἐκ μὲν θυσίας θοίνη, ἐκ δὲ θοίνης πόσις ἐγίνετο. Χαριεν, ὡς γε μοι. ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δὲ ἐγένετο θυανία· ἐκ δὲ θυανίας δίκη· ἐκ δὲ καταδίκης πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία. Deeſt integrum membrum. Scribe: ἐκ δὲ θυανίας δίκη· ἐκ δὲ δίκης καταδίκη· ἐκ δὲ κατ. Et ita etiam Dalecampius: melius, quam Suidas, quem, ſi lubet, vide in οἶνος. Heſychius non θυανία legiſſe videtur, ſed συανία. Nam huc cenſeo pertinere iſta illius: συανία, λοιδορία, καὶ ἡ διὰ χειρὸς μάχη. Eſt autem perilluſtris hic Epicharmi locus: cujus etiam Ariſtoteles meminit Metaph. l. III. ἔτι δὲ, inquit, παρὰ ταῦτα, ὡς Ἐπίχαρμος ποιεῖ τὴν ἐποικοδόμησιν· ἐκ τῆς διαβολῆς ἡ λοιδορία· ἐκ δὲ ταύτης ἡ μάχη. Appellat philoſophus ἐποικοδόμησιν, quam rhetores κλίμακα vel κλιμακωτὸν σχῆμα, Cicero *gradationem*: cum aliud ex alio nectitur, et quaſi per gradus a primo ad ultimum venitur. Euſtathius: τὸ σχῆμα τῆ ῥηθέντος χωρίε κλίμακα καὶ κλιμακωτὸν λέγεσιν οἱ παλαιοί· ἕτεροι δὲ ἐποικοδόμησιν. Themiſtius, non ſine alluſione ad verba praeceptoris, orat. I.: πολλὴ προσθήκη καὶ τῶν κακῶν ἐποι-

p. 79.

λοίδόμησις. Ac videtur hic poëta iſta figura admodum delectatus: quam ait Plutarchus degeneraſſe imitatione prava ſophiſtarum in eam ſpeciem fallaciae, quae in ipſorum ſcholis dicebatur ὁ αὐξόμενος λόγος. Plutarchi locus eſt in Comment. de ſ. n. v. Epicharmeae gradationi ſimillima eſt apud Demoſthenem in ea κατὰ Κόνωνος, ubi de actione injuriarum loquitur: μηδὲ κατὰ μικρὸν ὑπάγεσθαι ἐκ μὲν λοιδορίας εἰς πληγάς· ἐκ δὲ πληγῶν εἰς τραύματα· ἐκ δὲ τραυμάτων εἰς θάνατον. Baſilius in concione, quam habuit adverſus eos, qui iraſcuntur, θυμὸς, inquit, ἐγείρει μάχην· μάχη δὲ γεννᾷ λοιδορίας· αἱ δὲ λοιδορίαι πληγάς· αἱ δὲ πληγαὶ τραύματα· ἐκ δὲ τραυμάτων πολλάκις θάνατος. Sic fere Chryſoſtomus hom. XV. ad populum Antiochenum: πολλάκις ἀπὸ ῥημάτων καὶ γέλωτος λοιδορίαι καὶ ὕβρεις· ἀπὸ λοιδορίας καὶ ὕβρεως πληγαὶ καὶ τραύματα· ἀπὸ τραυμάτων καὶ πληγῶν σφαγαὶ καὶ φόνοι. Horatius eandem ſententiam voluit exprimere, cum hos verſus fecit in ep. XIX. l. I.: *Ludus enim genuit trepidum certamen et iram: Ira truces inimicitias et funebre bellum.* Similia his apud Ariſtophanem, Hieronymum, Cedrenum et alios nobis obſervata: quae praetermittimus ſcientes prudentes. Panyaſis poëtae locum, ubi τὴν πρώτην πόσιν ἀπονέμει Χάρισιν, quod ait noſter, negligentia breviatoris an librarii praetermiſſum, reperies inter fragmenta Athenaei nobis collecta. Hominem vino ſuaviſſimis verſibus aſſimilat comicus Alexis: quo loco ſcribendum arbitramur, mutata diſtinctione: Πολλή γ' ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποζέσαι Πρώτιστον, ἄφρισαι τε, κ' ἀνθῆσαι, πάλιν Σκληρὸν γενέσθαι. Vult, hominem eſſe vino ſimilem: quod primo fervet ac ſpumat: deinde floret, hoc eſt, ἐν ἀκμῇ ἐστι τῷ πίνεσθαι· poſtea fit vetus et minus gratum. Intellige autem de vino, quod παρήκμασεν, ut loquitur Alexis, et jam bibendo non eſt. Nam alioquin certum p. 80. eſt, quod alibi dicit poëta idem, οἶνον τὸν παλαιότατον στυφάζομεν. Cyrenaeus mox poëta Callimachus non eſt, ut ſine teſte affirmant quidam. Eratoſthenem eſſe, probo Heſychii teſtimonio, cujus ſunt verba in ναρθηκιῶντες· τῷ ναρθηκι ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἐκζωπυρώσεις τῶν πυρός. ἔλεγε καὶ τῷ Διονύσῳ ᾠκειωσαν αὐτὸν, διά τε τὰς ἐν ταῖς θοίναις τῶν δένδρων (lego δείδων) ἀφὰς, καὶ διότι θερμός ἐστι τῇ φύσει ὁ οἶνος, ἢ πυρώδης. Οἶνος τῷ πυρὶ ἴσον ἔχει μένος. Ἐρατοσθένης. Hiſtoria lepidiſſima, quam ex Timaeo auctor commemorat, de domo, quam temulenti juvenes in triremem verſam credebant, inter para-

doxa philoſophorum aut poëtarum figmenta cenſeri non debet. Eſt illa quidem mirabilis, ſed quae tamen non excedat fidem veri. Nam obruti vino homines non ſolum duplices Thebas videre ſoliti, verum etiam, quae cernunt, moveri omnia et continue agitari putant. Ratio et cauſſa ejus φαντασίας eſt cerebri agitatio et perturbatio, quam patitur ab exhalationibus vini eo aſcendentibus exitumque fruſtra quaerentibus. Cerebri igitur σροφὴ faciebat, nt triclinium commotum, σρεφόμενον, videre putarent. Inde oborta eſt animis adoleſcentium male ſanorum navis in pelago agitatae ſpecies. Mediterraneis hominibus, qui, ut ait poëta, *οὐκ ἴσασι θάλασσαν*, hoc vix accidiſſet: iſtis inſulanis, etiam poſt amiſſum rationis uſum, ejus ſupereſt memoria, quod alias in mari erant experti. Idem uſu venire etiam ſobriis inter ſomniandum, nemo eſt, quin ſciat, praeter Atlantes, degenerem humani ritus populum, neque inſomnia viſentem. Graecorum venuſtum proverbium eſt, *οἶνος καὶ ἀλήθεια*, *vinum et veritas*. Subaudiendum eſt, una habitant, et in una ſede morantur. Theocritus: Οἶνος, ἃ Φίλα ταῖ. λέγεται καὶ ἀλήθεια. Hebraei non minus rotunde: בבצם בבין בכוס *in calyce, in muſculo, in ira*. Subaudiendum, mores hominis noſcuntur, vel prodit mores ſuos aliquis. Non diſſimili proverbio apud alios: *σολὴ καὶ βῆμα καὶ γέλως ἀνδρὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἀναγγέλλουσι*. *Veſtis, inceſſus, riſus hominis mores illius nuntiant*. Ita interpretandum in auctore noſtro, ὅθεν, οἶνος καὶ ἀλήθεια, λέγεται. Quorum interpretationem adeo ridiculam ſunt commenti interpretes *). De Bacchi tripodibus nuper diximus ad Suetonium. In verſibus Antiphanis probo lectionem ſcriptam: Ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων Καὶ τῶν λόγων ταῦθ' · ὥσε τ. ἀρν. Manca eſt una dictione haec ſententia: *προσεπιλέγειν δὲ τούτῳ τὸ τῆς Διὸς σωτῆρος ὄνομα, διὰ . . . . καὶ μνήμης ἕνεκα τῶν πινόντων*. Sarciri damnum acceptum poteſt, ſi ſcribas, *διά τε τὸν οἰωνὸν καὶ μν*. Inſtituerunt, ut vini temperati poculum, quod primum biberent, Jovi Servatori ſacrarent, et ita vocarent. Quare? Ominis, inquit, boni gratia, et ut meminiſſent mortales, ſe hoc modo vinum bibentes ſervatum iri. Veteres in plerisque inſtitutorum ſuorum rationem habuiſſe *τῆς οἰωνῆς*, ut et bonum omen captarent, et malum fugerent, admo-
p. 81. nebamus l. I. c. XI. Vir eruditiſſimus, Joannes Levinius,

*) [qua de cauſſa vinum veritatem appellarunt. *Dalech.*]

ſcribendum cenſebat διδαχῆς καὶ μν. Acute et feliciter. Eſto igitur judice me proba illius emendatio, noſtra rejicula. Alcaeus varios effectus vini, nunc potorem exhilarantis, nunc ad iram provocantis, his verbis indicat: Ἄλλοτε μὲν μελιχθέος, ἄλλοτε δ' ὀξυτέρᾳ τριβόλων ἀρρητευμένος. Scripti codices: ἄλλοτε δ' ὀξ. τρ. ἀρητυμένοι. Vera lectio ἀρητυμένᾳ. *Hauſto vino alias dulci mellis inſtar, alias acutiore tribulis et aſperiore.* Levinius ἀρυτόμενοι, *haurientes.* Memini legere in Heſychii Lexico: ἀρηρυγμένη, ἀπηντλημένη· quod pertinere ad iſtum Alcaei locum, aliquando ſuſpicabamur. Verſiculus Euripidis ſumptus eſt ex illius Bacchis fabula. In eo verſu εἰς κέρας θυμώμενοι ſic dictum, ut θυμαίνειν εἰς ἀέρα. Vetus poëta apud M. Tullium: Πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμαίνοντα. Anaxandridae locum de nectaris eſu et ambroſiae potu in legitimos jambicos poſſumus ita redigere, quod et Levinio probabatur: — τὸ νέκταρ ἐσθίω πάνυ Μάττων, διαπίνω τ' ἀμβροσίαν, καὶ τῷ Διὶ Διχονῶ, καὶ σεμνός εἰμ' ἐκάστοτε Ἥρᾳ λαλῶν καὶ Κύπριδι παρακαθήμενος. Dirige et iſtum Alexidis: Οὐδεὶς Φιλοπότης ἄνθρωπός ἐστι κακός· curvus enim eſt. Scribe: Οὐδεὶς Φ. ἐστὶν ἄνθρωπος κακός. Sed turpius et periculoſius eſt corruptus, qui praecedit, Sapphus verſus: Ἑρμᾶς δ' ἐλὼν ἔρπεν θεοῖς οἰνοχοήσων. Legendum eſt: Ἑρμᾶς δ' ἐλὼν ἔρπιν θεοῖς ᾠνοχόησεν, ex Euſtathio et libris vetuſtis. ἔρπις *vinum* ſignificat lingua Aegyptiorum, ſi criticis fidem habemus. ἔρπις, inquit Euſtathius, Αἰγυπτιστὶ ὁ οἶνος, καθὰ καὶ Λυκόφρων οἶδε. Lege, ſi eſt operae, quae Tzetzes ſcribit ad iſtum verſum Lycophronis: ἔρπιν τε ῥέζειν ἠδ' ἀλοιφαῖον λίπος. Hipponax: ὅπου τὸν ἔρπιν ὁ σκότος καπηλεύει. L. X. iterum laudat hunc Alcaei locum Athenaeus, et pro ἔρπιν ſcribit ὅλπιν, quod incogitantia factum putem, ſenſum attendente illo, non verba. ὅλπις enim οἰνοχόη, *urulla vinaria.* Locum Ibyci ſic Euſtathius: ὁ μελοποιὸς Ἴβυκος τὴν ἀμβροσίαν κατ' ἐπίτασιν ἐννεαπλασίονα γλυκύτητα ἔχειν οἶδε πρὸς τὸ μέλι· λέγων αὐτὸ ἐνν. etc.

CAPUT TERTIUM.

Demetrii Halicarn. epigramma. μέτωπον κιττῷ κεκριμωμένον. ὑπὲρ κρεωφαγίας *et* ὑπὸ κρεωφαγίας *quantum differant.* ἀνάγκα γλικεῖα *apud Bacchylidem.* anancaeum *poculum apud Plautum.* ἀναγκαῖον πόμα *apud Platonem. Athenaeus memoria lapsus.* εὐθρῶν καρπὸς *Homero vinum: Hesiodo fruges.* Icaria *locus in Attica.* ψελλισμὸς, *primum temulentiae signum.* ἀλία *et* ἀλίζεσθαι. *Demosthenis locus emendatus.* τέλη μικρά. *Rejecta Athenaei expositio vocis* τέλος *apud poëtam.*

Incerti auctoris esse epigramma in Cratinum, declarant haec: ὁ ποιήσας τὸ εἰς Κρατῖνον ἐπίγραμμα. Ad oram
p. 82. vetustiss. cod. erat adscriptum: τοῦτο δὲ Δημητρίκ τοῦ Ἁλικαρνασσέως ἔχειν εἶναι. Quasi auctor hujus epigrammatis esset Demetrius Halicarnasseus. Quod legere memini etiam apud paroemiographos Graecos. In fine scribendum est: — εἴ χε δὲ κιττῷ Μέτωπον, οἷα καὶ σὺ, κεκριμωμένον, *cinctum hederae corona tanquam* κρίκῳ, sive *anulo.* Non, ut editum est etiam in libro Graecorum epigrammatum, κιττῶν et κεκροκυμένον. Apud poëtarum regem duo versus integri sunt, qui hic in sesquiversum parum ἀρτίποδα rediguntur: Ἔσθοντες κρέα πολλὰ βοῶν ὀρθοκραιράων, Πίνοντες κρητῆρας ἐϋσσέλμους οἴνοιο. Sic saepe duo aut plures Homerici in unum conflantur in istis libris. Horum versuum priorem censuit Aristarchus tollendum, quia, inquit auctor, ὑπὲρ κρεωφαγίκς εὐχεῖν ποιεῖ τοὺς Ἕλληνας, *eo versu de carnis esu Graecos facit gloriari.* Hoc sonat ista lectio omnium librorum: quos falsi omnes damnandos suspicamur, et scribendum ὑπὸ κρεωφ. Apud poëtam heroës non gloriantur de esu carnium et viscerationibus suis. Apage istam insaniam lurconibus, non heroïbus, convenientem! Sed soliti heroës, liberaliore convivio excepti et bene poti, de sua virtute multa praedicare, et mira de se promittere. ὑπὲρ in hac locutione rem notat, quam falso ostentator sibi tribuit: ὑπὸ caussam notat, unde oritur jactatio. Vide, quanta sit depravatio sententiae ex quantulo errore. Potest scribi etiam ἀπὸ, ut statim: ἀ γὰρ ἀπὸ πάσης εὐθυμίας τὸ καυχᾶσθαι. Si quis

vulgatum ὑπὲρ malit retinere, quae erat Joſephi Scaligeri ſententia, fruatur judicio. In primo verſu Bacchylidis σευομένᾳ κυλίκων habent etiam membranae antiquitatis venerandae. Non poſſum interpretari, niſi praepoſitionem ἐκ vel ἀπὸ adjicias. *O dulcis neceſſitas, quae venis et oreris e poculis!* Nam σευομένη nihil aliud, quam πορευομένη et ἐρωῶσα. Accedam lubens ad libros alios, ubi γευομένα. Sed eligant doctiores. ἀκάρηαν vocat mellitiſſimus poëta τὴν Φρενῶν ἔκπαγλον, cum poto liberalius vino homo ſuae ſpontis non eſt, neque mentis ſanae. Hanc neceſſitatem vocat γλυκεῖαν, quia erat aliud olim anancaeae potionis genus, cujus triſtis neceſſitas. Plautus Rudente: — *perit potando, opinor. Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit. Credo, hercle, anancaeo datum hoc, quod biberet* Alludit poëta vel ad ſorbitionem cicutae, neceſſariam et fatalem ſontibus in Graeciae aliquot urbibus, vel ad hauſtum illum e flumine Lethaeo, qui nemini mortalium non eſt neceſſarius. Plato l. X. de rep. locutus de Lethaeo campo: σκηνᾶσθαι ἓν σφᾶς ἤδη ἑσπέρας γινομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμὸν, ὃ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν σέζει· μέτρον μὲν ἓν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν. Erat et aliud ἀναγκαῖον πόμα in legibus Athenienſium, de quo Plato l. VIII. de leg. Lapſus eſt auctor memoria, ſi putavit, iſtud hemiſtichium, εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης, alius eſſe, ut ait, poëtae, quam Homeri. Non meminerat legiſſe Ἰλ. γ.: Κήρυκες δ' ἀνὰ ἄστυ θεῶν ἔρον ὅρκια πιστὰ, Ἄρνε δύω καὶ οἶνον, εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης. p. 83. Heſiodus fruges, non vinum, appellat εὔφρονα καρπὸν, *gratum mortalibus fructum.* Locus Atticae, ubi dicitur inventa eſſe tragoedia, Icaria dicebatur. Itaque ſcribe ἐν Ἰκαρίᾳ τῆς Ἀττικῆς, non Ἰκαρίῳ. Stephanus: Ἰκαρία, δῆμος Αἰγηΐδος Φυλῆς, ἀπὸ Ἰκαρίου τοῦ πατρὸς Ἠριγόνης. Diſtingue verba Aſtydamantis auctore Levinio: — ζυγητοῖσι τὴν ἀκεσφόρον Λύπης ἔφηνεν οἰνομήτορ' ἄμπελον. Antiphanis vero ſenarios hoc modo, transpoſitis dictionibus aliquot: Συνεχῶς γὰρ ἐμπιπλάμενος ἀμελεῖ γίγνεται Ἄνθρωπος· ὑποπίνων δὲ πάνυ Φροντιστικός. Is, qui apud Alexin comicum hos duos trochaïcos pronunciabat, Οὐ μεθύω τὴν Φρόνησιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον (vel τοσοῦτον) μόνον, Τὸ διορίζεσθαι βεβαίως τῷ στόματι τὰ γράμματα, hoc voluit, ſe vini potui tantisper indulgere, donec adhuc lingua non titubet, ſed articulate voces poſſit proferre, nedum ut ad dementiam usque ſe ingurgitet. Linguae titubantia et ψελλισμὸς inter prima temulentiae

ſymptomata, ut etiam Plutarchus ait in Symp. Dalec. emendabat τῷ ὄμματι. Cui non poſſum ſuffragari. Lautiores epulas priſci Graeci θαλείας dixerunt, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο καὶ συνήεσαν, *quia in honorem deum conveniebant ad convivia.* Non ferendi ſunt, qui ἠλίζοντο hic corrigunt: id vero corrumpere eſt, non corrigere auctores. ἀλίη Ionum proprie vox eſt pro conventu et concione, frequens apud Herodotum. Apud Demoſthenem in orat. pro cor. in vetere Byzantiorum decreto ἐντεαλίῃ perperam ſcriptum pro ἐν τῇ ἀλίῃ. Etſi autem ἁλίζεσθαι et συναλίζεσθαι generali notione congregari ſignificant ſine finis discrimine: fuere tamen, qui de convenientibus ad coenam condictam proprie putarent uſurpari. Ita uſus hic Athenaeus illa voce. Ita etiam accepit Novi Foederis Syrus interpres. cum συναλιζόμενος αὐτοῖς init. Act. verteret אכל עמהון לחמא. *comedens una panem.* τέλη μικρὰ in Euripidis verſu minores ſunt hoſtiae et minoris impenſae. Haec nominis ratio: alioquin τέλος pro hoſtia non dicitur: etſi ſcio, proditum eſſe contrarium ab antiquis grammaticis, qui omnes ſecuti ſunt auctoritatem Athenaei, aut illius, unde ipſe habet. Mihi vero et abſurdum videtur et ridiculum, quod ſcribitur hic ab auctore: τέλος ſignificare θυσίαν in eo, quem profert, Homeri loco, ex principio IX. l. Od. Atque ego mirari ſatis nequeo, tam Φορτικὴν interpretationem tam erudito viro probari potuiſſe. Melius illi, qui τέλος in eo verſu accipiunt ut apud philoſophos, cum in morali diſciplina de finibus disputatur. Etenim dubitari non poteſt, illud ultimum, quo omnia conſilia et vota noſtra referuntur, ea voce hic a poëta intelligi. Eſt ſane familiaris ionice ſcribentibus dictio τέλος, quae ſaepe nihil ſonat aliud, quam χρῆμα, *res.* τέλος θανάτου, *res mortis*, pro morte, ſaepe apud Homerum et Hippocratem: ut *res voluptatum* Plauto pro voluptates. Hoc
p. 84. etiam modo exponas recte ἡδὲν τέλος χαρίεσσερον *res nulla gratior.* Alexidis verſus imperfecte ſcriptos ita lege et concipe: Τὰς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς δεῖ ζῆν ἀεί, Φανερόν τε τὴν δόσιν τὴν τοῦ θεοῦ ποιεῖν. Ὁ γὰρ δεδωκὼς τ' ἀγαθὰ δαίμων, τὸν μὲν, ὧν Πεποίηκεν αὐτὸς, οἴεται χάριν τινὰ Ἔχειν ἑαυτῷ· τὰς ἀποκρυπτομένας δὲ καὶ Πράττειν μετρίως Φάσκ. — — —

Caput Quartum.

Vinum ex aqua φύεται. Titareſius et Peneus. πλατὺ ὕδωρ, aqua ſalſa. λιαρὸν pro calido. μεταχέρσμα et μετάχερας, aqua tepida. δνοφερὰ ὕδατα. λίτρον et νίτρον. Pyraea, Tarrha, Pheta. *Multa corrupta emaculantur.*

Athenaei ſunt, non autem poëtae ullius verba *) haec: Οὐ χαίρει τῷ πόματι ἐκ πρώτης ἐδισθεὶς ἀνατροφῆς ὑδροποτεῖν. Prorſa, inquam, eſt oratio, non vorſa, ut ſine cauſſa quidam affirmant. In dialogi hujus textura de eo conviva iſta dicebantur, qui ſequentem de aquis disputationem erat habiturus. Eclogarius dictionis elegantiam adamavit et adnotavit. Non ſemper editae lectioni ſcriptam jure praetuleris: nam exempli gratia in multis chirographis legas: Οὔ τινι ἡμῶν ἀπῆλθε, περὶ ὑδάτων εἰπεῖν τι, ἀφ' ὧν καὶ ὁ οἶνος ἀΦύεται, vel ἀρύεται· in aliis perſpicue falſo ἀ Φύεται. Vera eſt noſtra lectio: ἀφ' ὧν καὶ ὁ οἶνος Φύεται. Multis modis ex aqua vinum gignitur: vel quia ex quatuor elementis conſtant omnia; vel quia in vino ineſſe quandam ὑδατώδη ἀσίαν nemo dubitat, et probat Galenus IV. de ſimpl. med.; vel denique, quod ſine aqua coeleſti non turgent uvae. Titareſius fluvius, ait, τῷ Πηνειῷ συμμίσγεται. Etſi verum eſt, quod dixerunt interpretes, Titareſium in Peneum influere: tamen neque auctoris ſententiam expreſſerunt, neque veram lectionem viderunt. Scribe: ὃς τῷ Πηνειῷ ἀ μίσγεται, vel ἀ συμμίσγ. Homerus: Οὐδ' ὅγε Πηνειῷ συμμίσγεται ἀργυροδίνῃ, Ἀλλὰ γέ μιν καθύπερθεν ἐπιῤῥέει ἠΰτ' ἔλαιον. Protagoras Cous fuit medicus antiquiſſimus. Hunc ſcribit auctor inter aquas laudabiles et ſanitati conducibiles poſuiſſe eam, quae abstergendi vim habet, non alio motum argumento, quam poëtae auctoritate ita canentis Ὀδ. ζ.: Καλὸν ὑπεκπρορέει μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι. Abſurde faciunt, qui hunc verſum illi medico attribuunt. πλατὺ ὕδωρ eſt *aqua ſalſa*. Athenaeus: διαχέλλει δὲ καὶ γλυκὺ ὕδωρ ἀπὸ πλατέος. Heſychius: πλατὺ ὕδωρ, τὸ ἁλμυρόν. Sic etiam Ariſtotelem memini locutum meteor. l. II.: ὅθεν μὲν οὖν ἡ γένεσις ἔνεστι τῇ ἁλμυρᾷ ἐν τῷ ὕδατι, εἴρηται· καὶ διὰ τοῦτο τά τε νότια ὕδατα πλατύτερα καὶ τὰ πρῶτα τῶν μεταπωρινῶν, hoc eſt, *ſulſiora*. Paulo poſt

*) [Pro poëtae verbis habuit Dalech.]

ipſe ſe explicat: *ἀνάγεται δὲ ἀεί τι μέρος αὐτῆς μετὰ τὸ γλυκέος· ἀλλὰ ἔλαττον τοσούτῳ, ὅσον καὶ ἐν τῷ ὑομένῳ τὸ ἁλμυρὸν καὶ πλατὺ τοῦ γλυκέος ἔλαττον.* Ibidem: *ἐν Χαονίᾳ κρήνη τίς ἐστιν ὕδατος πλατυτέρου· ἀποῤῥεῖ δ' αὕτη εἰς ποταμὸν πλησίον γλυκύν.* Fortaſſe uſus hic vocis *πλα-*
p. 85. *τὺς* ab eorum interpretatione ortus eſt, qui apud Homerum *πλατὺν Ἑλλήσποντον* exponebant *ſaliſſum:* quos ſequitur hic Athenaeus: non ita Euſtathius, nec grammaticorum cohors tota. Adi ſcholia antiqua et Heſychium. Locus eſt Ἰλ. *η.* Qui ſequitur de aqua dulci verſus, fallit nos: eſt enim ex duobus compoſitus: *Στῆσαν δ' ἐν λιμένι γλυκερῷ εὐεργέα νῆα Ἄγχ' ὕδατος γλυκεροῖο.* Ὀδ. *μ.* De duobus Scamandri fontibus canit poëta: *Ἡ μέν τοι ὕδατι λιαρῷ ῥέει· ἀμφὶ δὲ καπνὸς Γίνεται ἐξ αὐτῆς, ὡσεὶ πυρὸς αἰθομένοιο.* Putat auctor, ſatis probari, *λιαρὸν calidum* ſignificare, non *tepidum*, ex eo, quod de fumo adjecit poëta: quoniam, inquit, non poteſt non eſſe calida aqua illius fontis, ex quo vapor ignis et ignitus fumus ſe efferant. Euſtathio parum haec argumentatio probatur: nam fumus, ait, *ἐκ ὁ κὐτόχρημα, ἀλλὰ τὸ οἱονεὶ τῆς ἀναθυμιάσεως.* Ideo placet illi, ante vocem *καπνὸς* ſubintelligi debere ſimilitudinis notam, ut in illo: *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus interpres.* Sed *σοφίζεται* profecto Euſtathius: nam Athenaei vera ſententia eſt. Neque aliter graviſſimus ſcriptor Strabo ſenſit, qui l. XIII. poëtae locum tractans *λιαρὸν* et ipſe interpretatur *θερμόν.* Quid autem opus *τὸ παραβολικὸν προσυπακούειν ἐπίῤῥημα,* cum ſequatur in proximo verſu *ὡσεὶ πυρός;* *μετακέρασμα* medium eſt temperamentum inter calidum et frigidum, et, ut loquitur Plutarchus, *ψυχρῷ καὶ θερμῷ κοινώνημα.* Athenienſes, ut refert Athen., *μετάκρας* appellarunt aquam tepidam. L. III. clara illius ſignificationis exempla multa. Hic unum apponitur ex Eratoſthene: *ὑδαρὲς καὶ μετάκρας.* Sed cum de aqua tantum dici vox *μετάκρας* videatur, quid vocat Eratoſthenes *ὑδαρές;* Non enim, ſi vinum quoddam dici ſolet *οἰνῶδες,* ullam ideo aquam (quae quidem pura aqua ſit nec medicamentoſa) *ὑδαρῆ* recte dixeris. *δυσφερὰ ὕδατα* interpretatur Athenaeus *ἀχρεῖα·* ſicut Latinis *atrum* in cujuscunque rei vituperatione. Non ſemel apud poëtam leges: *ὥς τε κρήνη μελάνυδρος Ἥτε κατ' αἰγίλιπος πέτρης δυσχερὸν χέει ὕδωρ.* Poëtae interpretes aliter explicant. Eos lege per initia IX. rhapſ. Il. Etſi conſtat, eorum, quae dulcia ſunt, multa alvum mollire: aſſentior tamen eruditiſſimo viro, qui

mendi ſuſpecta habuit iſta verba: τὸ Νείλε ὕδωρ πολυγονώτατον καὶ γλυκύτατον· διὸ καὶ λύειν τὰς κοιλίας τῶν πινόντων. Nam ſi ideo alvum ſolvit aqua Nili, quia dulcis eſt, cur non omnia dulcia eandem vim habent? Transpoſitionem tamen illam verborum non probo, quae placuit Dalecampio. Lege: καὶ ὅτι λύει τὰς κοιλίας. Ita etiam deſcripſit Euſtathius IV. in Od. comment. Proxime ſcribunt manu exarati codd. μίξιν ἔχοντα λιτρώδη· ut ad Nilum referatur, non ad ὕδωρ. λίτρον aliud non eſt, ac νίτρον, etſi Galenus aphronitrum et aphrolitrum ſeparat in VIII. de facult. ſimpl. Euſtathii codices faciunt cum editis. Scribe ſtatim ὕδωρ γίνεσθαι παιδογόνον, non παιδογόνιον. Malim vero addita voce ſcribi γυναιξὶ παιδογόνον. Nam ita Theophraſtus et ex eo Plinius. Quod ſequitur, ἐν Πύρρᾳ δὲ ἄγονον, id ita Plinius l. XXXI. c. I.: *E diverſo in Pyraea flumen, quod Aphrodiſium vocatur, ſteriles facit.* Legit Plinius apud Theophraſtum ἐν Πυραίᾳ, non ἐν Πύρρᾳ. Stephanus: Πυραία, μοῖρα Θετταλίας. De Tarrha, quod non unius oppidi nomen fuit, Stephanum licet conſulas. Reperi tamen in chirographis etiam hic ἐν Πύρρᾳ. Phetam ubi collocabimus? Φεραῖς forteam aut Ἀφέταις ſcripſerat Theophraſtus. p. 86.

CAPUT QUINTUM.

Γνώμων *pro clepſydra. Expenſa Athenaei ſententia de aqua Arethuſae fontis.* ἀτέραμνον ὕδωρ. *Malarum aquarum ſpecies diverſae. Leves aquae. Crannonia aqua: rubra* τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης. Sicania. *Aqua Carthaginienſis.* Tragaſae. ἐν Λαρίσσῃ *pro ad Lariſſam.* πόλις *pro* χώρα. Carura *et* Menis pagus. Donylaeum. *Atticae aquae malae. Alia item nonnulla.*

Sine exemplo, quod equidem meminerim, γνώμονα pro horologiorum eo genere poſuit Athenaeus, quod horas fluxu aquae indicat. Gnomonice expolita Vitruvio in IX. l. circa umbrarum rationem tota verſatur. Sed auctor ſpeciei nomen γενικῶς uſurpavit. Itaque τὸ ἐν τοῖς γνώμοσι ῥέον ὕδωρ eſt aqua fluens in horologiis, quae proprie

clepsydrae vocantur. Quod sequitur, *μόνον δ' ἀτέραμνον τῶν ἁλυκῶν τὸ τῆς Ἀρεθούσης*, totidem literis scribitur in membranis. Omnes librarios in fraudem optimi scriptoris isto loco dicas conjurasse. Nam si ita Athenaeus scripsit, parum fuisse rerum naturae peritum, necessum est. Hippocrates in l. de aëre, aquis et locis veteres medicos falsa de aquis salsis pronuntiasse scribit: cum nescirent, inquit divinus senex, omnia *ἁλυκὰ* esse *ἀτέραμνα καὶ ἀνέψυκτα*. Hic primus est error, quem ista lectio insinuat. Jam vero aquam fontis Arethusae salsam esse falsum est. Dalecampius legendum censuit *τῶν οὐχ ἁλυκῶν*. Optime ille quidem: sed scrupulus hic alius oritur. Nam falsissimum est, Arethusae aquam *μόνην τῶν οὐχ ἁλυκῶν*, id est, *solam inter dulces*, esse *ἀτέραμνον* et difficile coqui. Quis nescit, multis locis fontes reperiri. quorum aqua et dulcis et *ἀτέραμνος* sit simul? Ipsa experientia, quae stultorum cluit magistra, coquos et omnium rerum imperitissimas ancillulas hoc docet quotidie. Galenus IV. comment. in VI. Epid., *τῶν λαιλαπωδῶν*, ait, *ἀκατεργάστων τε καὶ ἀμεταβλήτων ὄντων· ὁποῖα κατά τινας πηγὰς ὕδατα γίνεται, τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἀρχαίων ἀτεραμνώδη*. An dicemus, praecipuam quandam atque insignem *ἀτεραμνίην* Arethusanae aquae tribui? Non video, qui possit aliter constare huic dicto fides. Caeterum, quid proprie sit *ἀτέραμνον ὕδωρ*, declarat locus Vitruvii l. VIII., ubi de expertionibus et probationibus aquarum loquens, *Item*, ait, *si legumina in vas cum ea aqua conjecta, ad ignem posita, celeriter per-*
p. 87. *cocta fuerint, indicabunt, eam aquam esse bonam et salubrem.* Quae hoc non praestat aqua, scias, esse malam et *ἀτέραμνον*. Athenaeus paulo post: *μοχθηρὰ δέ ἐστι τὰ βραδέως τὰ ὄστρια πήκοντα· τοιαῦτα δὲ τὰ νιτρώδη καὶ τὰ ἁλμυρά*. Qui locus et superiorem emendationem confirmat, et *πολυμαθέστατον* virum ea culpa liberat, cui fecerat depravatus codex affinem. Nolim confusas ab interpretibus tres malarum aquarum species distincte positas ab Athenaeo. *χείρω δ' ἐστὶ τὰ βαρυσκληρότερα, καὶ τὰ πιληρότερα, καὶ τὰ ψυχρότερα. Deteriores aquae sunt, quae multum pendunt, quae durae sunt, quaeque frigidiores.* Hae omnes aquae eandem ob causam malae sunt. Athenaeus ait: *διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας*. Philosophus accuratior dixisset *τὴν αὐτὴν αἰτίαν*. Una enim est causa, non plures. Quae autem illa? quod difficile concoquantur. Cur difficilis sint cocturae, duas affert causas: alteram duabus primis communem, quod multum terrae habeant admixtum; al-

teram tertiae ſpeciei propriam, ipſum nempe frigus, quo nihil ventriculo inimicius. Sed et iſtas quoque γεώδεις eſſe ac propterea frigidas, paulo poſt dicitur. Ait praeterea: τὰ ταχὺ θερμαινόμενα καθαρὰ καὶ ὑγιεινά· *quae cito calefiunt, et leves ſunt aquae, et ſalubres.* Quod non in omnibus verum eſt. Plinius negans, aquae pluviae tantam ineſſe levitatem, quantam putarent quidam, *Pluviae aquae*, ait, *ſordium ineſſe plurimum ſentitur, citiſſimeque ideo calefit aqua.* Athenaeus auctorem habet Hippocratem, cui levioris aquae nota dicitur eſſe perpetua τὸ ταχέως θερμαίνεσθαι καὶ ταχέως ψύχεσθαι. V. Aphor. et Epid. l. II. ſ. II. Crannoniae aquae narratio planior eſſet, inſerta voce, quae non abeſt, opinor, tantum, ſed deeſt: ὁ θερμὸν διατηρεῖ τὸν οἶνον. Si non exſtarent haec ad verbum translata apud Plinium, de vulgatae lectionis interpretatione poterat dubitari. Nunc dubium non eſt, utrumque ſcriptorem, Plinium dico et Athenaeum, ex eodem fonte hiſtoriam hanc hauſiſſe. Plinii verba: *Crannone eſt fons calidus citra ſummum fervorem, qui in vinum additus, triduo calorem potionis cuſtodit in vaſis.* Aqua rubra τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης ejus lacus non eſt, qui Limne Aſphaltis appellabatur, de quo Vitruvius l. VIII. c. III., ſed alius, de quo Plinius l. XXI. c. V. Quae de colore vario aquarum fluvii Boryſthenis narrantur, diligenter alibi excuſſimus. Ibi diximus, τὴν ἐν τοῖς βορείοις verti debere *flantibus aquilonibus*, non *in locis ſeptentrionalibus* *). Lege Plinium et philoſophum, qui ſic loquitur ſaepiſſime, ut in Probl. tmem. XXIII. probl. IX., quod ad hanc quaeſtionem facit. De fonte Paphlagoniae Vitruvius: *Sunt autem etiam fontes, ut vino mixti: quemadmodum eſt unus Paphlagoniae, ex quo etiam ſine vino potantes fiunt temulenti.* Sicania et communis eſt univerſae Siciliae appellatio, et peculiare nomen cujusdam particulae: ſicut Aſia et partem οἰκουμένης modo latius, modo anguſtius ſignificat, et praeterea minimam Aſiae minoris partem, unde Ἄσιος λειμών apud poëtam. De parva Sicania Athenaeus: ἀλμώδεις κρῆναι ἅμα τῷ ὀξεῖ ἐν Σικανοῖς τῆς Σικελίας. Non procul Agrigento fuiſſe iſtam Sicaniam, videtur ex Stephano conſtare. Aquae Carthaginenſis hiſtoria ex Ariſtotelis libro ſumpta eſt de mirac. aud., ubi verbis paene iisdem: Ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Καρχηδονίων ὄρος εἶναι (λέγεται), ὃ καλεῖται Γώνιον. Mox: πρὸς δὴ p. 88.

*) [Ita vertit Dalech.]

τοῦτον τὸν τόπον κρήνην ἔλαίῳ Φασὶν εἶναι· τὴν δὲ ὀσμὴν ἔχειν τὸ ὕδωρ τοῖς ἀποπτίσμασιν (leg. ἀποπρίσμασιν) ὁμοίαν. Vitruvius: *Item Carthaginis fons eſt, in quo natat inſuper oleum, odore, ut in ſcobe citrea, quo oleo etiam pecora ſolent ungi.* Omnes ab Ariſtotele ſumpſiſſe, teſtatur Sotion. Ἀριστοτέλης, inquit, ἱστορεῖ, κατὰ Καρχηδόνα κρήνην εἶναι ἐλαίῳ προσηνεσέρχν. Sequens hiſtoria ex Alexandri Magni deſcripta epiſt., ut indicat verbo ἐπέστειλεν Athenaeus. Sotion obſcurius: ἐν Πέρσαις Φασὶν Ἀλεξάνδρῳ Φανῆναι κρήνην ἐλαίῳ πληρωμένην αὐτομάτως. De Alexandri epiſtolis vide l. XIV. cap. penult. Aquarum natura ſua calidarum quaedam ſunt, inquit auctor, dulces. Poterat addere καὶ ἀψυκτί. Quaedam enim illarum opſonia percoquunt, ut in Bajano ſinu Poſidianae. Plinius l. XXXII. c. II. Pagaſas MSS. codd. nominant, quae in noſtris Tragaſae. Ait enim: ὡς τὰ ἐν Αἰγαῖς τῆς Κιλικίας, καὶ περὶ Τραγασὰς, τὰς ἐν τῇ Τρωϊκῇ Λαρίσσῃ. Et Tragaſas et Lariſſam non procul ab Ilio commemorant geographi. ἐν Λαρίσσῃ ſic interpretari oportet, ut libro ſuperiore c. XXV. exponebamus ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, *in agro Alexandrino*, vel pro ἐγγὺς Ἀλεξανδρείας, *ad Alexandriam.* Apud Dioscoridem et Galenum ἐν Δαμασκῷ, *in agro Damaſceno.* Athenaeus eadem de re infra: ἐν τῇ Δαμασκηνῶν χώρᾳ. Pro eo auctor Etymologici: ἐν τῇ Δαμασκηνῶν πόλει. Inepte: niſi πόλιν acciperet pro χώρᾳ, ut a tragicis interdum ſumi obſervat Strabo l. VIII. Sed aliter hic Athenaeum puto ſcripſiſſe, et leviſſima mutatione lego τά τ' ἐν τῇ Τρωϊκῇ Λαρίσσῃ. Ita erunt diverſae aquae, Tragaſaea et Lariſſaea. Facit etiam mentionem Athenaeus aquarum τῶν ἐν Καρύροις, et τῶν περὶ Μηνὸς κώμην, ἥ ἐστι Φρυγίας. *Carura* ſatis nota in confinio Cariae et Phrygiae. *Menis pagum* et interpretes et clariſſimi aetatis noſtrae geographi verterunt in Μηνὴν, neſcio quam. Tu illum vicum intellige, ubi fuit Μηνὸς Καρὴ vel Καρὸς ἱερὸν, de quo Strabo in deſcriptione Phrygiae l. XII. Niſi malis illam intelligere κωμόπολιν, ubi Μηνὸς Φαρνάκη delubrum, de quo Geographus l. eod. *Donylaeum* nullum equidem ex veterum lectione habeo notum. Scribe τὰ δὲ περὶ Δορύλαιον. Sic omnes veteres nominant. Lego cum MSS. περὶ Βαΐας ἢ Βαΐα λιμένα. De iſto Bajo Strabonem conſulere potes ac Servium. Atticae aquae l. I. improbatae ſunt, et σκληραὶ dictae, hoc eſt, difficilis concoctionis, ut explicat Galenus. Recte igitur negat hic Athenaeus, ſe aſſentiri poſſe An-

ſiphani, qui etiam hujus laudis palmam tribuit Athenis. Audiamus Vitruvium, teſtem ἀδέκτοτον. *Aquae ſpecies eſt, quae cum habeat non ſatis perlucidas venas, ſpuma, uti flos, natat in ſummo, colore ſimilis vitri purpurei. Haec ma-* p. 89. *xime conſiderantur Athenis. Ibi enim ex hujusmodi locis et fontibus et in Aſtu et ad portum Piraeeum ducti ſunt ſalientes, e quibus bibit nemo propter eâm cauſſam, ſed in lavationibus et reliquis rebus utuntur. Bibunt autem ex puteis, et ita vitant eorum vitia.* Antiphanis locum habes etiam l. III.

Caput Sextum.

Τὸ ὕδωρ ποταμοῦ σῶμα. *Judicium de aqua ex colore. Pythermus ἐν τοῖς Πειραικῶς τυραννήσασι. Laſyrtae plani hiſtoria. παραγενέσθαι.* Inna *locus, ubi Silenus a Mida captus.* Maedi *vicini Paeonibus.* Pliſtonicus. *τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων, ora venarum.*

Athenaei verba: Τὸ ὕδωρ ποταμοῦ σῶμά φησί τις Εὔβουλος ἐν κωμῳδοποιοὺς εἰρηκέναι Χαιρήμονα τὸν τραγικόν. Quare adeo inſolens viſum fuerit Eubulo genus loquendi, quo uſus Chaeremon, cauſſam video nullam. Doctiſſimus quoque Strabo non multo aliter τὸ σῶμα τοῦ Νείλου dixit init. l. ult. Legas etiam apud Ariſtotelem, maris aquam eſſe μᾶλλον σῶμα ἢ τὸ πότιμον. Et in Meteor. τὸ ἀναθυμιώμενον ὑγρὸν dicitur eſſe ἀνάμεσον σῶμα. Idem alibi σῶμα πίσεως, ut Hermogenes τὸ σῶμα τοῦ λόγου. Similia his apud Romanorum facundiſſimos. Si cui placet ſubtilitas, dicere licet, comparatione aliarum rerum, quae ſub tactus ſenſum cadunt, aquam corpus videri non habere. Propterea mere aqueis opponuntur τὰ σωματωθέντα, ea, quae excretione ejus, quod aqueum inerat, corpora ſunt facta. Eſt enim σωμάτωσις ἔκκρισις τοῦ ὑδατώδους, ut docet Theophraſtus l. VI. de cauſſ. plant. Puto, eſſe verius, notari Eubulo battologiam potius in verſu Chaeremonis, quam illud, quod ſive Athenaeus ſive eclogarius videntur exiſtimaſſe. Fecerat Chaeremon: Τὸ ὕδωρ δὲ, ποταμοῦ σῶμα, διετεράσαμεν. Sicut Aeſchylum videmus dare Ariſtophani poenas, quod δίς ταυτὸν εἶπε· ſic Chaeremonem Eubulo.

Nam vel ὕδωρ dixisse, vel ποταμῶ σῶμα, ad sententiam satis erat: non satis ad versum. Hanc igitur metri σοιβὴν sive tibicinem irridet comicus. Illa quo pertineant, nescio: Καὶ ἡμῶν δὲ πᾶσα δύναμις ἐξ ὑδάτων ἄρδεται. Nam cum praecedentibus versibus nihil iis commune. Paulo post cum ita scribitur: ἀφ' ἧς οἱ Μιλήσιοι περιῤῥάνασθαί φασι τὸν ἥρωα, ὅτε ἀπέπτεινε Στρόμβηλον, τὸν τῶν Λελέγων βασιλέα· heros est Achilles, Strambelus Telamonis fuit filius, Ajacis frater, ab Achille occisus. Historiam fuse persequitur Parthenius Ἐρωτ c. XXVI. Ibi leges inter caetera: Τράμβηλον δ' ὲ πολὺ μετέπειτα τίσις ἐλάμβανεν ἐκ θεῶν. ἐπειδὴ γὰρ Ἀχιλλεὺς ἐκ τῆς Λέσβε πολλὴν λείαν ἀποτεμόμενος ἤγαγεν, ἔτος, ἐπαγομένων αὐτὸν τῶν ἐγχωρίων βοηθὸν, συνίσαται αὐτῷ. ἔνθα δὴ πληγεὶς εἰς τὰ σέρνα, παραχρῆμα πίπτει. ἀγάμενος δὲ τῆς ἀλκῆς αὐτὸν Ἀχιλλεὺς, ἔτι ἔμπνεν ἀνέκρινεν, ὅσις τε ἦν, καὶ ὁπόθεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω παῖδα Τελαμῶνος ὄντα, πολλὰ κατοδυρόμενος, ἐπὶ τῆς ἡϊόνος μέγα χῶμα ἔχωσε. τοῦτο ἔτι νῦν ἡρῷον Τραμ-
p. 90. βήλε καλεῖται. Et Lycophron: Ἑλᾷ δὲ πάτρας τῆλε Τραμβήλε κόσιν. Lege igitur etiam in Athenaeo Τράμβηλον cum eruditissimo juvene, Ioanne Meursio. qui superiores Parthenii et Lycophronis locos suggessit nobis. Clearchus, ut conjicimus ex Athenaei verbis, sensisse videtur, qualitatem aquae ex ejus colore posse cognosci: optimam esse eam, quae lactis instar albescat. Hippocrates quoque optimam pronuntiat τὴν γλυκεῖαν καὶ λευκήν. Is videtur aquae naturalis color. Videtur, inquam: re enim vera aliud est. Auctor libri luculenti de coloribus, quem Theophrastum esse censemus, ἀὴρ καὶ ὕδωρ καθ' ἑαυτὰ τῇ φύσει λευκά. Idem philosophus alibi contrarium videtur sentire. Sed haec visio, ut jurisconsultorum vocem usurpem, altioris est indaginis, quam ut philologico huic scripto conveniat. In commentario nostro de coloribus, si Deus O. M. volet, accurate ista explicabuntur. Sequuntur Eubuli versus duo, quorum alterum viri docti non agnoverunt, leviter ab Athenaeo deformatum. Utrumque adscribam, ut erat conceptus a poëta: Ὁ μὲν οἶνος ἡμῶν τῷ Φρονεῖν ἐπισκοτεῖ· Ὕδωρ δὲ τὲς πίνοντας εὑρετικὲς ποιεῖ. Non sunt lege metri adstricta haec: Τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον, quomodo edita sunt versione Dalecampii *). Sic autem scribe ex melioribus libris: Τ., ὥσπ. οἱ ῥήτ., πρὸς ὕδωρ εἰπὼν, καὶ βραχὺ ἀναπαυσάμενος,

*) [Tot ego, velut rhetores, ad aquam dixi. *Dalech.*]

αὖθις ἔφη. Antiphanes ait: Οἴνῳ τὸν οἶνον ἐξελαύνειν. Sic illo prior Alcaeus: ἐκ κεφαλᾶς δ' ἀτέρα τὰν ἐτέραν κύλιξ ὠθείτω. Alluſum eſt ad notiſſimum proverbium: *clavus calvo truditur.* Enumerantur d inceps abſtemii aliquot, viri clari et inſignes. In eo albo primum locum obtinet Glauco, Athenienſium tyrannus, quem ex Pythermo ſcribit auctor fuiſſe ὑδροπότην. Habemus igitur, quem Julio Caeſari adjungamus, de quo notum eſt verbum M. Catonis: *Unum ex omnibus Caeſarem ad evertendam remp. ſobrium acceſſiſſe.* Sic autem Athen.: Πύθερμος ἐν τοῖς Πειραικῶς τυραννήσασι καταγράφει καὶ Γλαύκωνα ὑδροπότην. Ego iſtos Piraeei tyrannos haud novi. Illos novi XXX. tyrannos, de quibus multa Xenophon, Plutarchus, alii. Quid de hoc loco ſuſpicer, non dicam, contentus, acutum et eruditum lectorem advertiſſe. Scribe mox cum Euſtathio ἀδενὸς ἧττον διακεῖσθαι σώμασιν ἐῤῥωμένως, non ἐῤῥωμενεστέρως. Non etiam placet: Μάτρις ὁ Ἀθηναῖος, ὃν ἔβλω χρόνον, *quo tempore vivebat.* Sed repetitis literis fugitivis: ὅσον ἔβλω χρόνον, *quandiu vixit.* Laſyrtae plani hiſtoria, quod dolendum, corrupta eſt. Ait: ὁδὲ προσεδεῖτο ποτᾶ, καθάπερ οἱ ἄλλοι.. Infeliciſſime interpretes verbum *egere* in hac ſententia locarunt *): dicerent ſaltem *non indiguiſſe.* Id videntur Graeca velle: mens tamen alia, nam revera et indigebat iſte, et utebatur potu; ſed contrarium agyrta hic perſuaderi voluit omnibus. Ille igitur ὁ προσεδεῖτο ποτᾶ, id eſt, non opus habebat, neque poſtulare ſolebat, ſicut reliqui mortales. Notabis voculam ὁδὲ, quae mendi arguit ſequentia verba: ἄρον δὲ προῖετο. Lege, auctore me, ὁδ' ἄρον πρ., vel quia praeceſſit ὁδὲ, vel quia ſic fuit neceſſe, p. 91. ut mimum rite Laſyrtas iſte ageret. Voluit enim de ſe credi, quaſi neque biberet, neque mejeret. Attendenti ad verba auctoris ita eſſe manifeſto parebit. Iſta autem, τὴν κύσιν δ' αὐτᾶ ἔχοντα, hanc ſententiam arbitror continere: iſtos, qui Laſyrtam obſervabant, verum putaſſe, ipſum mejere nunquam, quod illum ſemper viderent τὴν κύσιν αὐτᾶ ἔχοντα, id eſt, veſicam eodem ſemper in loco et ſtatu habentem. Meliorem hac interpretationem iſtorum verborum excogitare non poſſum. Quid, ſi legas τὴν κύσιν δὲ αὐτᾶ ἔχοντες ἀεί; Deſunt fortaſſe aliqua verba: quae clades ſaepe nos in hoc opere habuit exercitos. Poſtremorum verborum morbus κρείττων ἐσὶ τῆς ὁμῆς

*) [Locavit Daleoh.]

ἰατρικῆς. Dalecampii distinctio perplacet: nam sermo de Lasyrta finit in τάτε. Sequitur deinde versus Antiphanis: in quo legitimum verborum situm permutat more suo Athenaeus. Poëta sic ediderat: Τὸ γὰρ μεταλλάξαι διάφορα βρώματα Ἔσθ' ἡδύ. Elegantissimum est verbum παραγεύεσθαι in tertio versu: quo significatur gustare aliud atque aliud more fastidientium, sic ut in nullo acquiescas. Qui vix ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ψάυσαντες τὰ τῶν Μουσῶν λάβρος peritissimos se literarum Graecarum putant, veto sperare ullam ex hujus generis elegantiis voluptatem: quae mihi quidem prope unica assiduarum vigiliarum merces hactenus exstitit. Etiam in ultimo versu dictionum admissa transpositio. Scribendum enim: Καινῆ, παράσχε διπλασίαν τὴν ἡδονήν. Colloquii inter Midam et Silenum habiti Athenaeus mox meminit, et praeter illum multi alii: ut Tertullianus de pallio, et contra Valentinianos, item libro de anima. Aelianus quoque Ποικίλης l. III. Respexit eo etiam Virgilius in Sileno: ex qua ecloga discas, quid haec sibi velint, ὅτε ἑλεῖν τὸν Σειληνὸν ὑπὸ μέθης ἠθέλησε. Fontem, ad quem captus Silenus, ex Bione appellat auctor Innam. Dalecampius emendat Οἴνην· plausibili admodum conjectura, nisi obstaret omnium librorum consensus. Ego alibi legere memini captum Silenum a Mida in hortis, quos haberet amoeniissimos in Macedonia. Bion fontem Innam sive Oenam statuit μέσην Μήδων καὶ Παιόνων. Mirum vero, qui isti Medi Paeonibus vicini. Sed illudit nobis ignorantia librariorum: nam Μαίδων sine dubio erat scribendum. Non praetereundum est, quod mox legitur: Στάφυλός φησι, τὴν τῶ οἴνω κράσιν Μελάμποδα πρῶτον εὑρεῖν. *Staphylus ait, Melampodem omnium primum inveniſſe vini temperamentum.* Quis, malum, iste Nigripes? Alii hoc inventum Staphylo, Sileni filio, adscribunt. Plinius l. VII. c. LVI. Ne hic quidem suspicionem meam pluribus indicabo: est enim incerta omnino. Plistonicus Appionis est cognomen, qui fuit insignis grammaticus, et, dum vixit, publicae famae tympanum, atque, ut Tiberio dictus est, mundi cymbalum. Fuit et Plistonicus medicus, Plinio in historia plantarum laudatus. τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων paulo post sunt
p. 92. ora venarum, quibus alimenta suscipiunt. Galenus modo πέρατα, modo σώματα τῶν μεταλαμβανόντων τὴν τροφὴν ἀγγείων appellat. ἀγγεῖα in medicorum libris dicuntur venae et arteriae augustiore significatione. Unicum Galeni adscribam, qui isti lucem afferet magnam. Sic ille

III. in l. Hippocr. περὶ ὀξέων commentario: ὁ οἶνος κατὰ τὸ ἦπαρ ἐξ εὐρέων ἀγγείων τῶν ἐπὶ ταῖς πύλαις εἰς σενὰ παραγίνεται πέρατα τῶν ἐν τοῖς σιμοῖς αὐτῶ μέρεσι, καὶ τῶν ἐν τοῖς κυρτοῖς· καθ' ἃ καὶ ἡ μετάληψις ἁπάντων τῶν ἀναδιδομένων εἰς ὅλον τὸ σῶμα γίνεται.

CAPUT SEPTIMUM.

Dulcedo ebrietati contraria. Carmanorum mos in firmanda amicitia. τέλος Φιλίας *vel* ὅρος *de perfecta amicitia. Indicium bonae malaeve aquae.* τὸ ἰῶδες, *macula. Amphiarai fons.* λόφοι γεηροὶ *apud Hippocratem. Aquae* τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἷαι. *Aquam nutriendi vim habere.* βαθάζειν *pro* ἀναβαθάζειν. ὀξύπεπος.

Si quid in me judicii eſt, fallunt nos vulgati ſcriptique codices, iſta verba ſic ſcribentes: ἐὰν δέ τις ἡμῶν τοῦτο δυσκόλως ποιῇ, γλυκὺ ὕδωρ ἢ θερμὸν προλαμβανέτω. Dixit modo Athenaeus, ad vitandam ebrietatem praebibendam eſſe aquam. Nunc ait: ἐὰν δέ τις ἡμῶν τοῦτο δυσκόλως ποιῇ, id eſt, *ſi quis bibere aquam recuſet.* Huic igitur quid faciendum ſuadet? Ut vulgata quidem lectio eſt, aquam faſtidienti aquam propinat. Arbitror, vocem ὕδωρ ex hac ſententia eſſe exterminandam, aut iſto ſaltem modo lectionem concinnandam: γλυκὺν ἢ ὕδωρ θερμὸν προλαμβανέτω. Calidam vult ante bibi, aut vinum dulce. Adverſari dulcedinem ebrietari, nemo ignorat, qui ſequentia verba, item Sympoſiaca Plut. et Macrobium legit. Carmanorum mirum morem Athenaeus narrat, mutuum ſanguinem in compotationibus propinare ſolitorum, firmandae amicitiae. Simile Scytharum inſtitutum et aliquot aliarum nationum norunt eruditi ex geographis, Luciano, Valerio Maximo, aliis. *Neſcio quid et ſub Catilina deguſtatum eſt*, ait Tertullianus in Apolog. Eleganter vero Athen. τέλος Φιλίας νομίζοντας pro ἐντελῆ Φιλίαν. Sic accipiunt et vocem ὅρος· ut ὅρος Φιλίας pro perfectiſſima amicitia. Baſilius in epiſtola ad Candidianum: ἵνα μὴ ὁ ἔσχατος ὅρος τῆς ἀσθενείας ἡμεῖς ὦμεν. Caeterum *Carmanos* in hac narratione prior interpretes mutat in *Ger-*

manos. Scribe: εἰς τὸ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, non τι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, id eſt ipſum. quod mox dicit τὴν τοῦ οἴνου ἀναθυμίασιν. Indicium bonae aquae hoc ſtatuitur: εἰς χάλκεον ἢ ἀργύρεον ἄγγος ἐγχεόμενον ἃ ποιεῖ τὸ ἰῶδες. Vitruvius inter alia aquarum experimenta hoc quoque recenſet: *Item*, ait, *ſi fons novus fuerit foſſus, et in vas Corinthium ſive alterius generis, quod erit ex aere bono, ea aqua ſparſa maculam non fecerit, optima erit.* Plinius idem, ſed brevius: *Damnantur in primis fontes, ſi vaſa aerea inficiunt.* Animadverſione dignum eſt, Vitruvium ac Pli-
p. 93. nium vaſorum ex aere tantum facere in hac probatione aquae mentionem, Athenaeum etiam argenteorum: cum tamen aerugini ſive τῷ ἰῷ argentum non habeatur obnoxium, ut aes et ferrum. Propterea doctiſſimus Gesnerus olim emendabat χάλκεον ἢ σιδήρεον. Nobis contra librorum conſenſum nihil placet mutari, quod ullo colore defendi non inepte queat. Cur hic quicquam ſatagamus, cauſa non videtur idonea: nam ut ab ea, quae proprie aerugo vel rubigo in aere ac ferro dicitur, liberum ſit argentum, maculas tamen recipit: quod ex reliquiis vini aut aquae in imo ſcypho diutiuscule aſſervatis ſaepe obſervavimus. τὸ ἰῶδες igitur hic erit, quod Vitruvio *macula*. Et ποιεῖν τὸ ἰῶδες, quod Plinio *inficere*. Aëtius iſtam malae aquae notam ex Rufo aliter proponit: improbat enim, ὅσα προσπήγνυται τοῖς χαλκείοις λιθωδῶς, *quae in morem lapidum aereis vaſis adhaerent.* Putavi aliquando, ſcribendum eſſe *ἰωδῶς*. Sed manum abstineo, et Aëtium aliter interpretor. Locus proximus Hippocratis ex Epid. I. II. eſt deſcriptus. At verba deinceps allata, ubi καλεῖ τὸ χρηστὸν ὕδωρ πολύτιμον, non exſtant hodie in libris Hippocratis, quantum recordari poſſum. Interpres ne hic haereret, viam expeditiſſimam invenit, atque adeo ipſe ſibi fecit *). Aqua ex Amphiarao aut Amphiarato Graecis olim incognita: neque ullus eo nomine fons in veterum libris. At in agro Oropiorum fanum Amphiarai fuit, et fons non procul inde, qui dicebatur Amphiarai ſive Amphiaraeus. Ita interpretare τὸ ἐξ Ἀμφιαράου ὕδατος, et mox τὸ ἐξ Ἀμφιαράου, hoc eſt, *allata aqua ex fonte Amphiarai.* Eſt enim compendio dictum pro τὸ ἐκ τῆς κρήνης τοῦ Ἀμφιαράου. Meminit Pauſanias in Atticis et Corinthiacis. Omnium aquarum eas maxime probat Hippocrates,

*) [Idem autor (Hippocrates) libro de aquis optimam eſſe ſtatuit multum exercitatam et agitatam. *Dalech.*]

referente Athenaeo. ὅσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥεῖ καὶ ἐκ λόφων ξηρῶν. Mirum, quid appellet colles ſiccos vel aridos. Nam ſi arent, quomodo illinc manabit aqua? ſi venas habent aquarum, cur ſicci dicuntur? Magis mirum, non animadvertiſſe eruditiſſ. Dalecamp., ſcribendum eſſe ἐκ λέφων γεηρῶν ex ipſo Hippocrate, qui λόφους γεηρὰς vocat, quos vulgo Graeci γηλόφους et γεωλόφους. Diſtinguunt medici aquam e colle terreo fluentem ab illa, quae de rupe: hanc aquam damnant, illam praeſtantiſſimam eſſe pronuntiant. Lege Oribaſium l. V. c. III. Aëtius quoque in optima aqua deſiderat τὸ διὰ πόρου τινὸς ἢ γῆς καθαρᾶς διηθῆσθαι. Quae verba ipſe mutuatus eſt a Galeno Ὑγιεινῶν l. I. Propterea dicebat paullo ante Athenaeus, Homerum aquas improbaſſe τὰς ἐκ πετρῶν φερομένας, laudaſſe τὰς διὰ εὐκάρπου καὶ πλείονος γῆς φερομένας. Denique non aliter viſum praeſtantiſſimis quibusque Graecorum Arabumve medicorum. Porro optimarum aquarum proprium ait eſſe Hippocrates, quod ſint τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἷαι. Aqua κατὰ φύσιν ἔχουσα nullum ſaporem, nullum verum colorem, nullam denique ποιότητα habet. Optima illa eſt, quae maxime talis et ἀποιότατος. Hanc ait Hippocrates τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον, hoc eſt, mi- p. 94.
nimo infuſo vino recipere ποιότητα et ſaporem. Contrarium uſu venit in ea, quae natura ſua eſt ſaporata aut medicata: nam iſta ut ſuum amittat et vini aſſumat ſaporem, majore vini copia eſt opus. Pari ratione vina quaeque generoſiſſima ſunt πολυφορώτατα, id eſt, plurima opus habent aqua, ut naturam mutent et ſaporem amittant ἔμφυτον. Ita interpretamur divini ſenis verba: quorum mentem quia non aſſequebatur vir doctus, corrupta cenſuit, et ex libidine emendavit. An autem nutriendi vim habeat aqua, ut probare auctor conatur, an ſit tantum ὄχημα τροφῆς, philoſophis et medicis disputandum relinquimus. Avicennam aliosque multos τρόφιμον pronuntiare, certum eſt. Doctiſſimus Athenaeus jactatam in ſcholis ſapientum quaeſtionem non hic ſolum attigit, ſed etiam ſuperius, cum auctoritate magni vatis probat, aquam non ſolum nutriendi vim habere, ſed etiam eſſe τροφιμωτάτην. Narrationem de Abderita Democrito confer cum ea, quae apud Diogenem Laërtium. βασαχθέντος τὸ μέλιτος venuſte pro ἀναβασαχθέντος, *relato in ſuum locum*. Sic τίθεσθαι ὅπλα pro ἀποτίθεσθαι, *exuere*. De illis, Ὅρα τὸ ἀνατεθειμένον, et quae ſequuntur, diximus c. I. ὀξύπεινος in verſu Diphili translate uſurpatur de eo, qui valde ali-

quid cupit. Ut apud M. Tullium ad Attic. l. II.: *ſum in curioſitate ὀξύπεινος· ſed tamen facile patior, te id ad me συμπόσιον non ſcribere: praeſentem audire malo.* Et l. IV. ep. 13.

CAPUT OCTAVUM.

Αγειν ἀλκήν. deprimere lancem. ἄξιον. *Ratio vivendi apud Athenienſes adſtricta. Veteres ſaepius de die cibum ſumpſiſſe.* ἰδιῶται. μονοφαγεῖν et μονοσιτεῖν *ut differant.* ἀριστᾶν *apud Hippocratem pro bis de die comedere.* Philonides *comicus.* ἀπόσιτος. αὐτόσιτος. ἀναγκόσιτος. μειράκιον ὑποσκαφὶς φιάκαρτον.

Ἄγειν verbum aliquando fuit τῆς ϛαθμικῆς proprium. Sic ἄγειν ὁλκὴν aut μνᾶν dicunt pro ἕλκειν, *pendere.* M. Tullius *deprimere* hoc ſolet dicere, ut de fin. l. 5.: *Virtutis amplitudinem quaſi in altera libra lance pone: terram mihi crede ea lanx et maria deprimet.* Et ita ſaepe alibi. Atqui videmus, lancem, ubi pondus eſt gravius, deprimi ipſam potius, quam alteram deprimere: ſed, ut dixi, ita ſemper loquitur Cicero. κατέλκειν τὸν ζυγὸν Graeci dicunt de ea lance, quae gravior eſt. Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebr.: κἂν τὸν κόσμον ἀντιϛήσῃς ὅλον, (de vera virtute praeditis loquitur) ἐκείνους εὑρίσκω κατέλκοντας τὸν ζυγὸν καὶ τιμιωτέρους ὄντας. Quod autem a liberali venditore emerant cumulatiore menſura, id dicebant ἄξιον. Inde quicquid parvo emptum videbatur, ἄξιον appellarunt, Eubulus in iis verſibus, quos laudat hic Athenaeus: ἀξιωτέρας Πωλοῦσιν, ὡς ἔοικε, τὰς ἄρτους ἐκεῖ. Id eſt, *minore pretio panes ibi vendunt*; non, ut vertunt, *praeſtantiores.* Iſtis verſibus, Οὗ ῥᾷϛα δὴ πεινῶσι Κεκροπιδῶν κόροι, Κάπτοντες αὔρας, ἐλπίδας σιτούμενοι, jocatur facetiſſimus Eubulus in tenuem Athenienſium victum. Ait, eos non vivere, ſed eſurire. Erat enim ſolum Atticum parum uber: ipſi deparci: victus, qualis hominum pauperum: tota vitae ratio adſtricta et diligens. Quis neſcit, cur Atticam vocet Thucydides λεπτόγεων; Alciphron in epiſt.: Κρεῖττον, ἐπανήκειν ἐκ Βοσπόρου καὶ Προποντίδος νεόπλουτον, ἢ καθή-

p. 95.

μενον ἐπὶ ταῖς τῆς Ἀττικῆς ἐσχατιαῖς λιμῶδες καὶ αὐχμηρὸν ἐρυγγάνειν. Lucianus Fugit.: Οὗτοι δὲ ἀδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ' ἔνθα πολὺς χρυσὸς ἢ ἄργυρος ὀρύττεται, ἐκεῖ πᾶ ζητητέοι εἰσὶν ἡμῖν. Ideo Ariſtoteles in tenui cenſu τὸν Ἀττικὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας laudat in Oecon. Tenuitatis victus, quo utebantur, teſtes Ariſtophanes et comici omnes: ſed inprimis inſignis eſt locus Lyncei Samii e Centauro fabula, quem habes l. IV. Scitum etiam illud, ἐλπίδας σιτούμενοι. Semper enim Athenienſes magna moliebantur, magnorum bonorum ſpe: fere ſemper, quod aiunt, εἰς νέωτα πλέσιοι. Libro priore obſervabatur, exſtare in veterum ſcriptorum monumentis verbum μονοφαγεῖν. Simile eſt, quod hic legitur: ὁ δὲ μονοσιτῶν κεῖται παρ' Ἀλέξιδι. Nihil erat hic, quod jure mutatum vellent interpretes: quibus hoc fuit potius quaerendum, qua notione vocem μονοσιτῶν Alexis uſurparit. Dalecampio aſſentiri non poſſumus: neque dubitamus, talem eſſe totius loci ſenſum. Sed recitemus verba Alexidis: Ἐπὰν ἰδιώτην ἄνδρα μονοσιτοῦντ' ἴδῃς, Ἢ μὴ ποθοῦντ' ᾠδὰς ποιητὴν καὶ μέλη, Τὸν μὲν ἰδιώτην τοῦ βίου τὸν ἥμισυν Ἀπολωλεκέναι νόμιζε, τὸν δὲ τῆς τέχνης Τὴν ἡμίσειαν· ζῶσι δ' ἀμφότεροι μόλις. Si e vulgo, inquit poëta, aliquem videris, qui ſemel de die ſumat cibum, aut poëtam, qui recitandis verſibus convivas non obtundat, ſtatuere debes, et poëtae artem ſuam ceſſiſſe infeliciter, et illum alterum bonorum ſuorum dimidium amiſiſſe: ambos denique vivere miſerrimos. Saepius de die cibum ſumere tam ſoliti veterum plerique, quam nos hodie: niſi quod parcius fere prandebant. Multi etiam coena tantum vel prandio erant contenti: ii nempe, qui vel ſtudio virtutis, vel amore literarum, aut propter valetudinem genium defraudabant ſuum. De his non ſentit poëta: verum de caeteris, quos ἰδιώτας vocat. Sic illam vocem accipio apud Hippocratem aut Polybum init. l. de rat. vict. ſal. Τοὺς ἰδιώτας, ait, ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι. Qui ſunt, quos vocat idiotas? Non me fugit, quantum verborum in eum locum doctiſſimus Galenus effundat. Sed arbitror, intelligi eos, qui more communi vitam degunt, nec peculiari aliqua ratione ſuae valetudini convenienter illam inſtituunt. Alibi vocat τὸ πλῆθος. Locus eſt in III. de diaeta: Ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης εἰκῇ τὸν βίον διατελέειν ἐστὶ, μηδ' ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσαντας τῆς ἑαυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι. Docti viri p. 96. idem ſignificare cenſuerunt μονοφαγεῖν et μονοσιτεῖν, ſed

falsi sunt opinione sua. μονοφάγοι sunt, qui soli comedunt, ut illi Aeginetae, de quibus Plutarchus in Graec. quaest. Hominibus, qui amicitiam cum nemine colerent, μονοφαγίαν pro magno convitio objiciebant. Alexis: Ἐλθὲ ἐς κόρακας, μονοφάγε καὶ τοιχωρύχε. Quia, ut Seneca ait, *visceratio sine amico vita leonis ac lupi est:* et nullam vitam esse vitalem sine amico recte dicebat Philosophus. Hebraeorum in sententiam dictum est: או חבריראיוב או מיחותא, quo optabiliorem mortem pronuntiant vita amicis destituta, quales Iobus habuit. Haec notio dictionis μονοφάγος et inde deducti verbi μονοφαγεῖν. Quod τὸ μονοσιτεῖν interpretamur *semel de die cibum sumere*, auctorem habemus Hippocratem, qui eo vocabulo aliter nunquam usus. Posteriores scriptores μονόσιτος et μονοσιτεῖν acceperunt pro μονοφάγος et μονοφαγεῖν. Inter capita criminationis, qua in Ioannem Chrysost. usi sunt ejus invidi, fuit etiam istud: ὅτι τὴν Φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων, καὶ Κυκλώπων ζῶν βίον. At cur solus cibum sumeret pium illud pectus, caussae fuerunt ipsi multae et graves: quas, si operae est, lege apud Photium in iis, quae excerpsit e libro Georgii Episcopi Alexandrini de Chrysostomi vita variisque casibus. In libro de vict. rat. in acut. δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης et μονοσιτέειν non semel opponuntur. Alibi apud divinum illum scriptorem τῷ μονοσιτέειν opponitur τὸ ἀρισῆν. Nam quia fere prandio potius quam coena abstinebant, qui semel comedebant, ideo magnus senex, miro usus verborum compendio, ἀρισᾶν ponit pro bis de die vesci, et ἄρισον ἀντὶ ἀρισοδείπνου. De diaeta l. II.: ἄρισον τἀναντία διακρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ. L. III.: πρῶτον μὲν μονοσιτίῃσι χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηρόν τις τὴν κοιλίην ἔχῃ· εἰ δὲ μή, μικρὸν ἀρισῆν, id est, *sin minus, bis sucrit cibus sumendus.* In l. de vet. med.: τοῖς πλείοισι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀρισᾶν. Secundum Alexidis versum sic omnes libri scribunt: Ἢ μὴ ποθῆντ' ᾠδὰς ποιητικὰς καὶ μέλη. Quam γραφὴν aio falsam, ineptam et ridiculam. O bono stomacho, qui tulere, interpretes! Modulos saltem consulerent. An vero aliquas illi cantiones norant non poëticas? Luce meridiana clarius, legendum esse ποιητήν. Poëtarum hunc esse morbum, ut obvios quosque recitatione suorum versuum enecent, beatos interpretes, si experientia magistra non didicerant! Quanquam ex Horatio et Martiale non poterant ignorare. Haec scripseram, cum a doctissimo Levinio sum admonitus, in

optimae fidei libris repertum fibi ποιητὰς pro ποιητικάς. Sive igitur hoc modo legas, five ποιητὴν, vera eſt noſtra interpretatio. Sequentia verba, Πλάτων· Οὐ μονοσιτῶν ἐπάϛοτε, ἀλλὰ πάνυϛοτε δειπνῶν ὁὶς τῆς ἡμέρας, debemus diligentiae doctiſſimi viri, Henrici Stephani, qui ex antiquiſſimis membranis illa deſcripſit. Eadem quoque Levinius in ſuis reperit. Iis confirmantur manifeſtiſſime, quae ante diximus de voce μονοσιτεῖν. In verbis Alexidis ſcribe οἰναρίοις, non οἰνάροις. Vide l. I. c. 22. et l. ejusd. c. 23. de iis, quae mox ſub Antiphanis nomine deſcribuntur: ibi tribuebantur Ephippo. Inde lector emendabit. Sequentia ſic cape: *Vox* ἀπόσιτος *exſtat apud Philonidem.* αὐτόσιτος *apud Crobylum:* παράσιτον αὐτόσιτον. Philonidem cur in Philochorum transformarit Dalecamp., demiror. Is vetus fuit apud Athenienſeis fullo primum, deinde comicus poëta: non ſemel in his libris laudatus. ἀπόσιτος dictum, ut ἄπιχθυς, *qui piſce abſtinet.* In Hippocrate et Galeno ſaepe ἀπόσιτος πάντων pro *alienus omnis cibi.* Cui opponitur ὁ εὔσιτος, *cibi avidus*, vel *quem cibus juvat*, ut loquitur Plautus. αὐτόσιτον varie exponunt critici. Heſychius: αὐτόσιτον, τὸν ἑαυτὸν τρέφοντα, ἢ τὸν σὺν ἑτέρῳ δειπνοῦντα, καὶ ἑαυτῷ φέροντα τὰ ἐπιτήδεια πρὸς τὸ δεῖπνον. Trium harum interpretationum ſecunda Crobyli iſto loco videtur convenire. Sed de tam paucis verbis aliquid affirmare ſtultitiae proximum ſit. ἀναγκόσιτον, ait auctor, dixit Crates. Cui potius, quam athletae, id verbi quadret, non video. Sic paſſim auctores ei hominum generi tribuunt βλαιον τροφὴν, et ἀναγκοφαγίαν, ſive τὴν πρὸς ἀνάγκην ἐδωδὴν, ut Ariſtoteles, Clemens, Plutarchus, Galenus, qui etiam ſcribit alibi, athletas τροφὰς προσφέρεσθαι σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις ἄχρι μέσων νυκτῶν. In Nicoſtrateo loco μειράκιον ὑποσκαφιόκαρτον interpretes fecerunt *) *valde obligatum faſciis.* De vocabulo χειρίαις aliquid nempe cogitarunt. Poëta vero intelligit *adoleſcentem tonſo capite, eo genere tonſurae, quod* σκάφιον *dicebant.* σκάφιον eſſe εἶδος κειρᾶς, ex comicis ſcire debemus et grammaticis. Caeterum integram hujus loci ſententiam parati ſumus illi aperire, qui integrum Nicoſtrati drama nobis exhibuerit. Dura conditio, inquies. Noſtra longe durior, ſi ex pauculis et ſaepe corruptis aut negligenter ab Athenaeo deſcriptis verbis integram ſemper poëtae ſententiam divinare neceſſe habeamus. Qui in Latinis apud Nonium alios-

p. 97.

*) [Fecit Dalech.]

que tanto ſtudio iſtud praeſtare conantur, iis per me licet eſſe ingenioſis.

CAPUT NONUM.

Συναυλίαι. *Veſtium diſtinctio in* περιβολὴν *et* ὑποβολήν. Sardinia *ob tincturam celebrata.* Aceſas *et* Helicon *Salaminii.* ψακαξαὶ μύρα. ἐντιμᾶν *et* ἐντιλᾶν. λιτὰ *vel* λῖτα. *Stragulorum* εὐάφεια. Prandium cognatorum *apud Perſas.*

Anaxandridae proferuntur verba: Τρίκλινον δ' εὐθέως συνήγετο, καὶ συναυλίαι γέροντι. Lego γεροντικαὶ, et συνάγεσθαι συναυλίαν γεροντικὴν interpretor *convenisſe in unum plurium ſenum turbam.* συναυλία illud interdum ſignificat, quod expreſſit Dalec. *), aliquando id, quod diximus nos. Sed emendationem facit neceſſariam lex metri, quae etiam
p. 98. ſuadet, ita diſtinguamus: — τρίκλινον δ' εὐθέως Συνήγετο, καὶ σ. γ. Sustulimus e proximis verbis negationem, cum legeretur ante ὃ περιβολῇ· quod fefellit interpretes. Platonis locus eſt in Polit., ubi cum velamenta corporis in duo genera diviſiſſet, σκεπάσματα et περικαλύμματα, poſtea ſententiam eandem aliis verbis repetens, διετέμομεν ἀπ' αὐτῆς, inquit, artem intelligens texendi veſteis, νῦν δὴ τὴν τῶν ϛρωμάτων σύνθεσιν, περιβολῇ χωρίζοντες καὶ ὑποβολῇ. Appellat ὑποβολὴν culcitram, et quicquid inſternendi aut incubandi cauſſa paratur, ut loquitur Ulpianus Jurisconſ., puta tapetes, tegetes, ſtoreas, erones, et alia hoc genus. περιβολὴν, quod ait Ulpianus parari injiciendi cauſſa: ut ſunt pallium, laena, et ſimilia veſtimenta ſtragula. Haec et alia multa hujus argumenti in hoc auctore pluribus explicamus in accuratiſſimo commentario de Lectis veterum: ſi modo ita Deo videatur, ut illum aliquando perpolitum edere poſſimus. Porro inter loca ob tincturam olim nobilia Sardiniam fuiſſe, fidem fecerit vel proverbium βάμμα Σαρδιανικὸν, de quo multa in ſcholiis Graeci comici et apud paroemiarum ſcriptores. Varro in Hercule Socratico: *Cubo in Sardinianis tapetibus,*

*) [Seni confeſtim ſtratum eſt triclinium. Convocati, qui tibia lyraque canerent. *Dalech.*]

inter chlamydas et purpurea amicula. Plato comicus ab Athenaeo hic laudatus: *κἀν Φοινικίσι Σαρδιανικαῖσι κοσμησάμενοι κατάκεινται.* Dalecampius: *in ſtragulis tinctis oſtro Sardiano.* Puto, factam injuriam viro docto, et ſcripſiſſe illum *Sardiniano.* Illud *κοσμησάμενοι* parum arridet. Malim *κοιμησόμενοι.* Aceſas et Helicon nobiles polymitarii Salaminii fuere, inquit auctor. Euſtathius addit, ex ea Salamine, quae in Cypro fuit, non ea inſula, quam caſus Xerxis fecit memorabilem. Ab his ſine dubio originem habuit proverbium Graecum Zenobio recitatum: *Ἀκεσέας καὶ Ἑλικῶνος ἔργα, Aceſei et Heliconis opera.* Ἀκεσεὺς eſt, qui Athenaeo, Euſtathio et aliis nominatur Ἀκεσᾶς. Quare mirum eſt, de horum patria Zenobium diverſa adeo ſcribere iis, quae Athenaeus et Euſtathius prodiderunt. *ὁ μὲν Ἀκεσεὺς*, inquit, *γένος ὢν Παταρεὺς, ὁ δὲ Ἑλικὼν Καρύσιος. ψακαςὰ μύρα* vetuſtioribus Graecis dicta unguenta, quae poſterioribus *ςακτὰ*, inquit Euſtathius Ἰλ. π., allatum hic ſine dubio Ephippi locum reſpiciens. *ςρωθωτὰ ἐλίγματα* Sophroni tapetes ſunt, in queis expreſſae avium imagines: ut *ζωωτὰ*, *belluta.* Sic recte veteres codices, non, ut vulgo. *ἐντετιμημένα*, pro *magni empta*, etſi non damnamus: veteris tamen conjecturae nondum nos poenitet, *ἐντετιλημένα*, *conſuriata* ſtragula. Eam vocem apud Ariſtophanem legas non ſemel. Mox legiſſe Euſtathius videtur *Ὅμηρος δὲ ὁ θαυμασιώτατος καὶ ἱερώτατος τῶν ςρ. λιτὰ* ſcribunt multi grammatici apud poëtam, et hîc quoque pars vett. codd. Athenaeus circumflectit, teſte Euſtathio. Eum conſule et auctorem Etymologici. Sequitur: *τὰ δὲ περιςρώματα ῥήγεα καλὰ, πορφύρεα*, id eſt, ſtragulam veſtem, quae injicitur, non ſubſternitur, Homerus vocat *ῥήγεα*. Sic recte MSS. Alludit ad iſta ſummi vatis Ἰλ. ω.: *Δέμνι' ὑπ' ἀλ-* p. 99.
θέσθη θέμεναι, καὶ ῥήγεα καλὰ, Πορφύρε' ἐμβαλέειν. At vir optimus [Dalech.], qui *περιςρώματα* hic aulaea interpretatur, quae hodie lectis oppandi ſolent, errat. Nunquam conopea noſtra Graeci appellarunt *περιςρώματα*· qua voce nihil hic aliud ſignificatur, quam quod *περιβολὴν* ante appellari diximus. Verte iſta, *ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ ςρῶσις καὶ εὐάφειαν, ut lectus et eleganter inſterneretur et molliter.* *εὐάφεια* eſt mollities, quae tactu deprehenditur. Graeci explicant *τὸ εὐμάλακτον* et *τὸ εὐψηλάφητον.* Alia notione Philoſtratus in Icon. Menoeceo tribuit *ςέρνα εὐαφῆ. pectus facile palpabile*, id eſt, toroſum atque elatum. Diceremus nos Francoceltae *une poictrine relevée.* Cum

ita loquitur, *τὸν ἔν Κρήτᾳ Τιμαγόραν, ἢ τὸν ἐκ Γόρτυνος Ἔντιμον*, indicat, parum liquido conſtitiſſe jam olim, quis et cujas ille Graecus fuerit, cui hic honos a Perſarum rege Artaxerxe eſt habitus. Alii Timagoram Cretenſem appellabant: alii Entimum Gortynium. Diſſentit ab utrisque Plutarchus in Pelopida: Timagoram quidem, ſed Athenienſem nominat. Quemadmodum autem *γάμβριον ſολὴν* l. l. interpretabamur veſtem, quae proprie quidem generis regum Perſicorum conveniebat, deinde etiam aliis, quos pari honore auctos rex volebat: ſic iſto loco, *καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριſον ἐκαλεῖτο ὁ Κρὴς ἔτος τὸν βαſιλέα ψυχαγωγήſων*, *prandium cognatorum* epulas exponimus, ad quas vocati primum quidem et *προηγμένως* regum cognati, poſtea vero etiam alii, quos tali honore princeps dignabatur. Proprium in aula Perſica locum atque ordinem multaque peculiaria jura obtinuiſſe, quos *συγγενεῖς* Graeci, Curtius *cognatos* vocant, vel ex Paedia Xenophontis ſatis certum. Sunt, qui exiſtiment. honorariam tantum eam appellationem fuiſſe, ſine ulla rei veritate. Nos id falſum putamus; neque aliter rem habuiſſe, quam uti diximus. Sic etiam accipimus apud Xenoph. l. *παιδείας* l. *συγγενικὰ Φιλήματα*. Scribe *τέτῳ τινὰ*, non *τέτων τ.* Expoſitis honoribus, quibus affectus eſt ab Artaxerxe Graecus Entimus, addit auctor: *ἐΦ' ᾧ οἱ Πέρσαι χαλεπῶς ἔΦερον, ὡς τῆς τε τιμῆς ἀημευομένης, καὶ ſτρατείας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάλιν ἐſομένης.* Duplicem affert rationem, cur proceribus Perſarum tantum honorem haberi Entimo non probaretur. Prior erat, quod eo pacto decus proprium cognatis regum vulgari inciperet: altera, quod ex ea re in ſuſpicionem venirent, habere in animo Artaxerxem, bellum Graecis denuo inferre, uti fecerant jam ante Darius et Xerxes. *ſκηνὴν ἀρανόροΦον ἀνθίνην* probe editi libri: male in ſcriptis *ἀρχνοΦόρον*. Dalecamp. *ἰανθίνην*, neſcio quare, et *ἀρανέροΦον* ſic interpretatur *), quaſi legeret *Φατνωτὴν* aut *Φατνωματικὴν*, prope incredibili errore. Intelligit tabernaculum diverſorum colorum, in tholi modo factum: nam tholi forma eſt *ἀρανοειδής*. Propterea dicebat Dio l. 53., Pantheum,
p. 100. quod Romae Agrippa condidit, *θολοειδὲς ὂν τῷ ἀρανῷ προσοικέναι*. Alii ſcriptores ut formam hujusmodi papilionum indicent, *ἀρανίſκας* appellant, ut alibi dicebamus. Talem fuiſſe tabernaculorum figuram, quibus reges Per-

*) [tentorium lacunatum inſtar regii tabernaculi.]

farum utebantur, etiam Heſychius admonet. Πέρται, inquit, τὰς βασιλείας σκηνὰς καὶ αὐτὰς, ὧν τὰ καλύμματα κυκλοτερῆ. ἐρανές. Deeſt vox ἐκκλίνου, aut ſimilis. Hodie in idiotiſmo noſtro *cœlum lecti* appellatur ſummum illius tegmen, etiamſi nihil in eo ἐρανοειδὲς formae.

Caput Decimum.

Menſa τρίπους vel τράπεζα. Eubuli elegans locus. πεντηκοστολόγοι. *Vectigal* quinquageſimae *Athenis. Coronae* κυλιστοὶ, *volubiles.* ἀπόθετα κοκκύμηλα. περιφορὰ *pro* περιφόρεια. *Diſtinctio vocum* κοκκυμηλέα. κοκκύμηλος *et* κοκκύμηλον. πρῦμνον, πρύμνη, prunus. μύλτυοι.

E Cynicis. qui inter convivas erant, unus fuit, qui menſam appellaret non τράπεζαν, ſed τρίποδα. Offenſus ejus vocis inſolentia, inquit auctor epitomae, δυσχεραίνει δὲ παρὰ τῷ σοφιστῇ Οὐλπιανὸς, καὶ λέγει· Τήμερον ἐγὼ πράγματα ἔξω ἐξ ἀπραξίας. Scribebatur ἐξ ἀπορίας. Sed ἀπραξίας et elegans et vera lectio eſt manu exaratorum. id eſt, *poſt ceſſationem*, vel *pro ceſſatione.* Aut ita accipe: *iſtius inertia negotium hodie creabit mihi.* Videtur mutuatus ex aliquo vetere poëta: nam integer erit verſus trochaicus, ſi ita ſcribas: Τήμερον δ' ἐγὼ γὰρ ἔξω πράγματ' ἐξ ἀπραξίας. Eſt autem proverbium Graecorum, cujus meminit Suidas, πράγματ' ἐξ ἀπραξίας, monens, dici, quoties aliquid praeter opinionem aut ſpem contingit. Offenditur autem Ulpianus iſto vocis τρίτους uſu: quaſi tripedibus ollis tantum, non menſis id nomen conveniret. Atqui ſcire licet, menſarum alias tres, alias quatuor pedes habuiſſe: illas proprie τρίποδας dici, has τραπέζας, quaſi τετραπέζας. Uſus, penes quem loquendi norma eſt, obtinuit, ut in totum menſae τράπεζαι vocarentur, relicta appellatione τρίποδος alterius generis utenſili. Tamen eruditi ſcriptores, ut hic Athenaeus obſervat, etiam aliter ſunt locuti. Pleraque Eubuli comici venuſtatis aliquid redolent: et ſaepe ſunt ſubobſcura, non raro depravata. Omnia haec iſtis cenſeo ineſſe: — τρίποδες ἤτοι πέντε σοὶ, Καὶ πέντε, πεντηκοστολόγος γενήσομαι. Venuſta plane ſententia: ſed cujus umbra vix hodie paret. Lego: — τρίποδες

πέντε σοὶ, Κρέα πέντε, πεντηκοσολόγος γενήσομαι. Inducebat aliquem Eubulus, qui alteri traderet aut incoram recenseret quinque mensas et quinque apponendarum carnium frusta, fortasse etiam plures alias res, quae pari numero erant enumeratae, quas suo more praetermisit Athenaeus. Utut sit, repetita saepius vox πέντε occasionem jocandi praebuit ei, cui ista dicebantur. Ego, inquit ille, qui tot rerum pemptadas accipiam, πεντηκοσολόγος γενησομαι. Proprie πεντηκοσολόγος dicitur publicanus, qui
p.101. vectigal quinquagesimae exercet. Meminit Demosthenes illius vectigalis in or. c. Mid. et in ea c. except. Lacriti, et oratores alii. Postrema verba Epicharmi sic scribebam: Οἰδίπους τύνη ποτ' ὤν, αἰνίγματ' ἀ νοεῖς; *tu, qui Oedipus alter cluis, aenigmata non intelligis?* Paulo tamen aliter optimi libri: Οἰδίπους τοίνυν ποτ' ἦν (melius ἦς), αἴνιγμά τοι νοεῖς. *Ergo tu Oedipus es, aenigma enim intelligis.* Qui aiebat apud Antiphanem, Καὶ πόθεν ἐγὼ τρίπουν τράπεζαν λήψομαι; non hoc voluit, difficile esse tribus pedibus insistentem mensam invenire, sed nescire se, qui possit inveniri mensa quatuor pedum (id proprie est τράπεζα, ut diximus) tripes. Secundum versum Alexidis super Damascenis prunis allatum sic scribe: Νίκατρον ἐγώ. λέγ' αὐτό. τὸν νοῦν πρόσεχε δέ. Quartum ita expleo: Ἐδόκει στεφανῆν γυνὸς προσελθὼν ὡς ἐμὲ Στεφάνῳ κυλισῷ. Veteres in coronas addebant non solum flores, sed etiam fructus, ut pruna, ficus et similia his. Atque hae sunt coronae, quas vocarunt κυλισὰς στεφάνους· διὰ τὴν ἀδρότητα καὶ τὸ μέγεθος, inquiunt Graeci grammatici: quia videlicet propter firmitatem circuli κυλίεσθαι corona ac rotari poterat. Consule l. XV. Latine *volubilem* aut *rotatilem* coronam dixeris. Interpres *torrilem:* is vero est πλεκτὸς στέφανος, non κυλισός. Lego deinde: Ἑώρακας πώποτε εὖ ἐσκευασμένον Ἥνυτρον, ἢ ὀπτὸν σπλῆνα μεμονθυλευμένον. Loquebatur poëta de pugile, cui pugnis facies probe fuerat contusa. Eam foeditatem exprimere cupiens, variis hisce similibus ingeniose usus est. Lego cum Eustathio: τοιοῦτον ἔχει τὸ πρόσωπον, non μέτωπον. Porro istis Alexidis locis alium addas licet ex l. IV., ubi ἀποθέτων κοκκυμήλων facit mentionem. Ea erant pruna Damascena sole siccata ad perennandum. βράβυλον dicit esse ἀκρόδρυον μικρότερον τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων. Si non fallimur, nove περιφορὰν posuit pro eo, quod est περιφέρεια. At δριμύτερον pro στρυφνότερον usurpasse Athenaeum in hujus fructus descriptione, non arbitror. In saporum nomi-

nibus peccare, et alium alius loco nominare, hominis eſt et negligentiſſimi, et plane ἀφιλοσόφου. Ego non dubito, virum doctiſſimum id dixiſſe, quod ſentiebat: ſenſiſſe autem, quod res erat, et arguebat experientia in ea prunorum ſpecie, quam intellexit appellatione βραβύλων. Theophraſti locus ita habet: ἐπιπολαιότατον δὲ βραύπαλος, καὶ κοκκυμηλέα, καὶ σποδιάς· αὕτη δ' ἔστιν ὥσπερ ἀγρία κοκκυμηλέα. Arborem iſtam ſemper philoſophi et medici vocant κοκκυμηλέαν, fructum κοκκύμηλον. Ut menda non videatur carere, quod ſequitur: Ἄραρος δὲ κοκκυμηλέαν καλεῖ τὸ δένδρον, κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Qui ita loquitur, clarum dat indicium, alios ſcriptores aliter has voces uſurpaſſe, quod falſum eſt. Lege Theophraſtum et Dioscoridem. Obſervat Julius Poll. l. I., apud mediae aetatis comicos, qualis fuit Araros hic, prunum arborem appellari κοκκύμηλον ἀρσενικῶς. Ex eo conjiciebamus, ſcripſiſſe Athenaeum: Ἄραρος τὸν κοκκύμηλον καλεῖ τὸ δένδρον, τὸ κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Poſtea animad- p. 102.
vertimus, non multo aliter eſſe in uno e MSS. Fructus coccymeleae teſtibus Aëtio et Aegineta πρῦμνον in Aſia vulgo appellabatur, quanquam Galenus l. II. de vi alim. πρῦμνα ait dicta ſuo tempore fructus τῶν ἀγριοκοκκυμήλων. Utut ſit, ab Aſiatica voce originem habet Latinorum prunus. πρύνη tamen etiam Theophraſto arboris nomen. Pruna ſive τὰ κοκκύμηλα dicuntur Diphilo Siphnio μέσως εὔχυλα· Dioscoridi plane κακοσόμαχα· item Diphilo εὐέκκριτα· aliis medicis non hoc ſolum, ſed etiam κοιλίας μαλακτικά. Dioscorides, Galenus, Aëtius. Sed haec obiter: hujus enim, inſtituti non ſunt. Fuerunt e Graecis, qui fructum hunc μόλτινον appellarent. Heſychius: μολτίνες, τὰ κοκκύμηλα.

Caput Undecimum.

Κηρῶδες quid apud Thoophraſtum aliquot locis. Pytho Byzantius *orator. Athenaeus ῥήτωρ dictus.* Γραικὸς, Graeculus. *Romanorum error de appellatione ceraſorum.* Κερασοῦς *urbis nomen, et ſimilia. Fructus ex aqua ſumpti.* Phryges *Hectoris*

fabula. Mora *ruborum.* *μῶρον et μόρον. Emendantur multa et illuſtrantur.*

Solet graviſſimus philoſophus, Theophraſtus, in plantarum deſcriptione favis comparare flores quarundam, conſtantes ex multis minutioribus: item fructus ex multis quaſi baccis racematim compoſitos. *τὸ γὰρ κηρίον*, ut b. Pater Chryſoſtomus loquitur, *ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων σχημάτων ἀπαρτίζεται.* L. III. c. 13. de ſambuco ſcribit Theophraſtus: *τὸ δὲ ἄνθος λευκὸν ἐκ μικρῶν λευκῶν πολλῶν, ἐπὶ τῇ τῆ μίσχῳ σχίσει κηριῶδες.* L. IV. c. 10. fabam Aegyptiam ſcribit habere *διαφύσεις ἔνδοθεν δι' ὅλης διειλημμένας, ὁμοίας τοῖς κηρίοις.* Et caput illius, quod ille *κωδίαν* vocat, quia refert caput papaveris, aſſimilat *σφηκίῳ περιφερεῖ*, in cujus ſingulis cellis ſint fabae ſingulae. L. III. c. 12., poſtquam dixit, ſorborum fructus racemis provenire ſimiles, addit: *πολλὰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κορύνης, ὥσε εἶναι καθάπερ κηρίον.* Eodem ſimili uſus etiam Herodotus l. II. in plantae cujusdam deſcriptione: *ὁ καρπὸς γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατος.* Protulimus iſta in medium, ut de vera lectione conſtaret iſtorum ſuper ceraſis allatorum ex Theophraſto verborum: *ἄνθος λευκὸν, ἀπίῳ καὶ μεσπίλῃ ὅμοιον, ἐκ μικρῶν ἀνθῶν συγκείμενον, κηριῶδες.* Ex iis, quae ſupra diximus, liquido conſtare arbitramur, recte hic legi *κηριῶδες.* Doctiſſimi tamen homines, cum in Theophraſti codicibus *κηρῶδες* hodie ſcriptum inveniſſent, Athenaeum ex depravatis libris Theophraſti cenſuerunt corrumpendum. Erat aequius, ex auctore noſtro veram lectionem apud mellitiſſimum philoſophum reſtitui. Tolle notatam paulo
p.103. poſt lacunam, et ſcribe *τό τε γὰρ Φέρον αὐτὸ δένδρον τοιοῦτον, καὶ ὁ πλ.* Diu eſt, cum ex conjectura ſic emendaveram: admonitus ſum poſtea ab eruditiſſimo Levinio, ita ſcribi in membranis melioribus. Scribe etiam *Τρώγεσι αὐρτα.* De Agene dramate l. XIII. plura. Pytho Byzantius orator ex Demoſthene et Suida non ignotus doctis. Turbarunt interpretes ſine cauſſa verba iſta: *Φησὶν ὁ παρὰ τῷ ῥήτορι Λαρήνσιος.* Dicit iſta auctor excerptorum, et, *Larenſis*, inquit, *apud rhetorem ita loquitur.* *ῥήτωρ* eſt Athenaeus. Ille quidem philologus appelletur ex iſto opere juſtius, quam rhetor, ſed ita paſſim eclogae conſarcinator et Euſtathius aliique grammatici Athenaeum indigetant. In iis, quae Larenſis di-

cit, ſpiritum Romani hominis arguunt iſta: ὑμεῖς οἱ Γραικοί· quae Latine verti debent *vos Graeculi.* Apud ſcriptores Graecos vocabulum Γραικὸς tantundem valet, quantum apud Latinos *Graeculus*. Sic apud Plutarchum in Cicerone: Γραικὸς καὶ σχολαστικὸς, *Graeculus et ſcholaſticus.* Item in illo veteri dicto in Chriſtianos jactato: ὁ Γραικὸς ἐπιθέτης, *Graeculus impoſtor.* Lucullum ceraſos Romam primum invexiſſe e Ponto ad annum urbis D. LXXXX., notum ex Plinii l. XV., Ammiani l. XXII. et Hieronymi ad Euſtoch. epiſt. quadam. Sed falſum eſt, quod de ceraſorum appellatione disputat hic Larenſis. Placet illi, ceraſorum nomen a Lucullo eſſe inventum et huic pomo tum primum impoſitum, quando ceraſos in Italiam intulit. Tam abſurdam ſententiam Larenſi adſcribi ab Athenaeo, mirarer, niſi viderem, ita vulgo Romanis fuiſſe perſuaſum. Hieronymus, vir undecunque doctiſſimus: *Hoc genus pomi, Ponto et Armenia ſubjugatis, de Ceraſunte primus Lucullus Romam pertulit. Unde et de patria arbor nomen accepit.* Refellit hoc merito Athenaeus, et ceraſorum nomen multis ante Luculli aetatem ſaeculis fuiſſe Graecis cognitum, auctoritate Diphili probat. Cur huic potiſſimum in hanc rem teſtimonium denuntiarit, neſcio. Erant enim ad manum Diphilo antiquiores, qui ceraſorum meminiſſent. Sed illos fortaſſe non Athenaeus praetermiſit, verum iſte eclogarius. Nos amplius dicimus, etiam in Italia ante Lucullum fuiſſe ceraſa, verum parva et inſipida, ac proinde nullo in pretio aut dignatione: adeo quidem, ut ceraſum pro corni ſpecie vulgo haberent. Nec ſane multum intereſt inter ceraſi ferum fructum nulloque mollitum cultu et corni. Obſcure hoc indicat Servius: *Hoc primum* (de ceraſo loquitur) *etiam ante Lucullum erat in Italia, ſed durum, et cornum vocabatur: quod poſtea, incepto nomine corno, ceraſum dictum eſt.* Sciendum etiam, ceraſorum appellationem ipſius Ceraſuntis urbis natalibus eſſe priorem et antiquiorem: nedum ut Larenſis vera ſit ſententia. Κερασᾶς indubitanter dicta ἀπὸ τῶν κεράσων, ut Ἀγνᾶς, Ἀναγυρᾶς, Ἀχραδᾶς, Ῥαμνᾶς, Μυρρινᾶς, Σελινᾶς, Πυξᾶς, Μυρικᾶς, et ſimilia his ab aliis plantis locorum deducta nomina. In allata ex Diphilo auctoritate ἐκ δὲ ψυχρᾶ λαμβανόμενα ὠφέλησε vertit Dalecamp. *ceraſa cum frigida ſumuntur,* p. 104. *placent ventriculo.* Sane apud Galenum legere memini μόρα ψυχρὰ ληφθέντα. Sed alia tamen Diphilo mens: aeque enim eſt idem λαμβάνειν ἐκ ψυχρᾶ et ψυχρόν.

Alibi legimus, fuiſſe moris olim, qui hodieque obtinet, fructus, qui fere ſecundas menſas explent, in diſco frigidam continente exhibere. Athenaeus l. XV.: ὅτι τὰς ἀπίκας ἐν ὕδατι εἰσέφερον εἰς τὰ συμπόσια, Ἄλεξις παρίσησι διὰ τέτων. Vide caetera. Igitur τὰ ἐκ ψυχρᾶ λαμβανόμενα ſunt illa, quae, antequam ſumantur, aquae injiciuntur ac probe lavantur. Galenus hoc praecipit ut faciamus in quibusdam fructibus: puta, moris ruborum et ſycaminis. χρὴ, inquit ille de batinis loquens, καλῶς ἐκπλύνειν, πρὶν ἐπιχειρεῖν προσφέρεσθαι τὸν καρπὸν τέτου· ὅπερ ἐκ ἤκουσα κἀπὶ τῶν συκαμίνων ἐςὶ ποιητέον. In ſermone de ſycaminis ſcribi non placet ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν. Lego τεττάρων, auctore Theophraſto. ἔχοντες, ait, ὄνυχας σιδηρᾶς ἐπικυίζουσιν· ἃ δ' ἂν ἐπικνισθῇ, τεταρταῖα πέττεται. Plinius: *ſed cum factum eſt, quarta die demetitur.* Ait Athenaeus: παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Φρυξὶν ἐπὶ τῆ Ἕκτορος. Haec Aeſchyli fabula inſcripta fuerat a poëta Φρύγες ἢ Ἕκτορος λύτρα. Argumentum erat ex Ἰλ. ῥαψ. α. Apud Polluc. l. VII. c. 29. laudatur Aeſchyli drama Φρύγες ἢ Λύτρα, ubi ſic ſcribe hunc verſum: ἀλλὰ ναυάτης Φορτηγὸς ὅς τις (vel ὥς τις) ῥῶπον ἔξαγεν χθονός. Emendavimus deinde: ἐν δὲ Κρήσσαις καὶ κατὰ τῆς βάτε, ex antiquae fidei codicibus. Nempe hoc vult Athenaeus, μόρα dici etiam, quae rubi ferunt. Ovidius: *Cornaque et in diris haerentia mora rubetis.* Euſtathius ex hoc ipſo, ut puto, loco: σημείωσαι, ὅτι καὶ τὰ τῆς βάτε μόρα λέγεται. Galenus de comp. med. τῶν κατὰ τόπες l. VI.: μίγνυμεν δὲ καὶ τῶν βάτων τὸν καρπὸν, ὃν ἔνιοι μὲν ἀπὸ τῆ φυτῆ παρονομάζεσι, βάτινα προσαγορεύοντες· ἔνιοι δὲ συνθέτῳ προσηγορίᾳ μόρα καλῦσι, προστιθέντες τὰ ἀπὸ τῶν βάτων. Hieronymus Paulino: *Amos paſtor et ruſticus, et ruborum mora deſtringens.* In Aeſchyli verſibus ſcribe μιλτοπρεπέσι vel μιλτοπρέποισι, ut laudat Euſtathius: et omnino cum MSS. ταὐτῆ χρόνε. Senſus eſt: pendere in eadem arbore aut frutice mora alia alba, alia nigra, et item alia rubra. Pro γογγύλον μόρον Euſtathius ſcribit ϛρογγύλον· quod idem eſt. Sciendum etiam, μῶρα per ω longum ſcribi in quibusdam exempl., ut mox τὸ μῶρον τὸ βατῶδες· ſicut in Galeni libris ſaepius. Ovidius: *haerentia mora rubetis.* Euſtathius per ο parvum ſemper, ex Athenaeo.

CAPUT DUODECIMUM.

Phaniae Peripatetici libri de plantis. Locus ex illis conclamatus. ἄβρυνα. βάτια et βάτινα. μόρα et συκάμινα unde dicta. κάρυα dicta omnia ἀπὸ τοῦ κάρη. καπυροτρώγονα κάρυα. μόσηνα κάρυα. Cypriae amygdalae praegrandes. μύκηροι. Amygdalae verilocium. Proverbium: Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων. Alia non pauca.

Phaniam Ereſium, Theophraſti popularem et condiſci- p. 105.
pulum, commentarios de natura plantarum ediditſe, teſtimonio Athenaei diſcimus, qui multa ex illis deſcripſit et nobis conſervavit. Librum quintum ejus operis nominatim laudatum non ſemel ab ipſo auctore offendes: ut facile intelligas, non levem eam operam fuiſſe, quae τὰ παραλειπόμενα tantum et indicta Ariſtoteli ac Theophraſto contineret, ſed accuratam univerſi ejus argumenti tractationem. Plinius quoque inter auctores, unde τὰ περὶ Φυτῶν mutuatum ſe profitetur, Phaniam (qui et Φαινίας paſſim in MSS., etiam Suida teſte) phyſicum nominat. Ejus auctoris ſunt haec in Athenaeo verba: Τὸ μόρον τὸ βατῶδες, ξηρανθείσης τῆς σφαίρας τῆς συκαμινώδους, σπερματικὰς ἔχει τὰς συκαμινώδεις διαγωνὰς, καθάπερ ὑφαινάσας, καὶ διαφορὰς ἔχει ψαθυρὰς καὶ εὐχύμους. Quae non eo protuli, ut explicarem, ſed ut nihil in illis me intelligere ingenue profiterer. Maximam a me gratiam inierit, qui iſta mihi expoſuerit. Poteramus vel prioris interpretis ignaviam, vel poſterioris audaciam imitari, et aut haeſitantiam noſtram diſſimulare, aut aliquid excogitare, quo planum ita fieret. At quia nihil veniebat in mentem, quod ſatis probabile videretur, fucum lectori faciendum non duximus. Scripti codices nihil nos adjuvant, nihil Euſtathius, nihil Theophraſtus neque Plinius. Athenaeus hoc nos docet tantum, deſcribi hic agreſtis ſycamini fructum. Quid igitur τὸ μόρον τὸ βατῶδες appellet, amplius quaeramus: nam ruborum, quae proprie μόρα βατίων vel βατώδη, non habent hic locum. Pro ὑφαινάσας placebat Scaligero emendare ὑφαίμους, et locum ita concipere: καθάπερ ὑφαίμους, αἱ διαφόρους ἔχει ψ. Item, quid σπερματικὰς συκαμινώδεις διαγωνάς. Phanias idem in malvae deſcriptione σπερματικὰς τύπους illius ſemen appellat apud hunc ipſum: in bulborum hiſtoria σπερματικῆς πορυνήσεως

et σπερματώσεως mentionem facit: in paſtinacis σπερμάτων πετασώδη φύτιν agnoſcit. An iſti ſimilesve hujus ſcriptoris loci huncce poſſint illuſtrare, ſtatuant rerum naturalium et bonarum literarum myſtae. Nobis pleraque hujus phyſici in his commentariis relata aut obſcura aut inſigniter videntur eſſe corrupta. Sequentia ſic fortaſſeam concipienda: καθάπερ ὑφαίμους ἅσας, καὶ διχτροφὰς ἔχειν ψ. Prioribus verbis color huic pomo ſanguineo proximus tribuitur: poſterioribus ſucci natura declaratur. ἄβρυνα etiam Parthenio ſunt συκάμινα, quae Salmonio et Heſychio βάτια, Galeno conſtanter βάτινα plurimis locis. Demetrii Ixionis, veteris critici, verba male capta interpretibus. Ita illa ſcribe: Δημήτριος δὲ ὁ Ἰξίων τὰ αὐτὰ συκάμινα καὶ μόρα, οἷον αἱμόῤῥοα καὶ σύκων ἀμείνω. Id eſt: *Demetrius Ixion eadem putat eſſe ſycamina et mora: ſic dicta quaſi* αἱμόῤῥοα (nempe μόρα) *et* σύκων ἀμείνω (refer ad συκάμινα). Vult mora ita dicta ob ſucci colorem: ſycamina ob ſaporis praeſtantiam, quaſi ficubus ſapiant melius. Euſtathius quo loco disputat de mutatione diphthongi ει
p.106. in ſimplicem ι vocalem, hoc ſycaminorum etymum non praetermittit. In ea hiſtoria, quae ex Pythermo narratur, ſcribendum: περιπεσεῖν δὲ τέτῳ τῷ δεινῷ καὶ αἰπόλια. Aliter non conſtat helleniſmi ratio. κάρυα ſignificatione laxa dici omne genus ἀκροδρύων, docet nos Athenaeus, addens: Ἐπίχαρμος δὲ κατ' ἐξοχήν, ὡς ἡμεῖς· Καπυροτρώγονα κάρυα, ἀμυγδάλας. *Sed Epicharmus*, inquit, *per excellentiam* juglandes nuces *appellavit* κάρυα. Poëtae verba, Καπυροτρώγονα κάρυα, ἀμυγδάλας, longe aliter et interpretes et alios doctiſſimos viros ſcimus accepiſſe: quaſi vox ἀμυγδ. non poëtae, ſed Athenaei eſſet, quem putant hoc velle, Epicharmum per κάρυα intellexiſſe amygdalas. Sed falluntur omnes, quod clarum faciunt nimis voculae ὡς ἡμεῖς. Quis dubitat, vulgo Graecis κάρυα fuiſſe nuces juglandes? De iis ſentire Epicharmum, probat auctor, qui καρύων et amygdalarum ſimul facit mentionem. Appoſitiſſimus eſt, quem ſubjicit Athenaeus, Philyllii locus: Ὠά, κάρυα, ἀμυγδάλαι. In verſu Epicharmi quid ſit καπυροτρώγονα, utcunque explicare poſſum: analogiam ejus verbi invenire non poſſum. Scripſerit fortaſſe: Καπυρὰ τραγάλια, κάρυ'. ἀμυγδ. Priore ſignificatu κάρυα dixerunt et amygdalas et caſtaneas, inquit Athenaeus. Confirmat Heſychius: κάρυαι, τὰς ἀμυγδάλας καὶ καστάνας. κάρυας *vocabant et amygdalam arborem et caſtaneam.* μόσχυα κάρυα quaenam ſint, exſpecto, ut aliquis me doceat. In libris

medicorum plurima exſtant *καρύων* cognomina. Unum illorum hic latet, ut arbitror, corruptum. Phrynichi verſus mutili ſunt, ſic, opinor, integrandi: — *τὰς δὲ γομφίας Ἅπαντας ἕτως ἐξέκοψεν, ὥϛε νῦν Οὐκ ἂν δ.* Cypriae amygdalae hodie in Hiſpania praeſertim non rarae: inde allatas Lugduni vidimus, prorſus, ut ait Athenaeus, *παρὰ τὰς ἀλλαχόθι ἐπιμήκεις, καὶ κατὰ τὸ ἄκρον ἐπικαμπεῖς.* Magnitudine triplo aut quadruplo vulgares ſuperant: figura accedunt ad ſiliquas. *παρὰ τὰς ἀλλαχόθι ἐπιμήκεις, oblongiores ſunt, quam quae naſcuntur alibi.* Scripti: *παρὰ τὰς ἀλλαχόθεν, quae aliunde afferuntur.* *μυκήρας* Lacones dicuntur appellaſſe *τὰ μεγάλα κάρυα.* Hinc corrigas licet Heſychium. *μύκηρος*, ait, *ἀμυγδαλῆ. τινὲς δὲ τὰ μῆλα κάρυα.* Emenda *τὰ μεγάλα κ.* aut *τὰ μαλακὰ κ.* Nam ita MSS. iſto loco. Poſſis etiam *τὰ Μήλια κάρυα*, quae fuit Scaligeri conjectura. Lacones igitur ſic: Tenii non magnas, ſed dulces amygdalas aut nuces *μυκήρας* dicebant. *Τηνίας δὲ τὰ γλυκερὰ κάρυα.* Tenii ſunt populi Teni inſulae, Cycladum unius. Etymon dictionis *amygdala*, quod ex Herodiano affertur, idem eſt cum iis, quae ex Oro deſcribit auctor Etymologici, ubi ſcribendum: *Ἀμυγδάλη, παρὰ τὸ ἐν τῇ καλυφῇ τῇ μετὰ τὸ ἔξω χλωρὸν πολλὰς ἀμυχὰς ἔχειν. Amygdala inde dicta, quia in tegmine, quod extimo viridi proximum eſt, multas ἀμυχὰς, id eſt ſcarificationes, habeat.* Ita Graeci a figura: Hebraei שָׁקֵד, quaſi *vigilantem*, vocant amygdalum. Quoniam, ut ſcribit Plinius, *ex his, quae hyeme aquila exoriente concipiunt, floret prima omnium amygdala menſe Januario.* Et arbo- p.107.
rem et fructum eadem voce ſignificari obſervat Heſychius: *ἀμυγδαλῆ τὸ δένδρον καὶ τὰ τραγήματα.* Ineptiſſime hodie in codicibus ejus grammatici *καὶ τὰ πράγματα.* Proverbium illud: *Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων, Vadis aſinus ad paleas bellariorum:* ſive, ut placebat illuſtri Scaligero, *τράγημα σὸν, quae tua ſunt bellaria:* propter verbum *βαδίζεις* de iis interpretor, qui, poſtpoſitis melioribus, eligunt deteriora. Secundae menſae neque cibis cōnſtant ſucculentis, et fere ſunt medicis ſuſpectae. Qui ergo nimium illis delectantur, aſinis ſimiles, qui non grano frumenti, ſed palea veſcuntur. Iſta ex Nicandri Georgicis, *Φηγίνεον Πανὸς ἄγαλμα*, prorſus Sphingis aenigma vel folium Sibyllae ſunt mihi. Interpretes proverbium hinc exſculpunt ingenioſius, quam verius. Suetonius auctor eſt, Lutatium Daphnidem a Lenaeo Meliſſo per cavillationem nominis *Πανὸς ἄγημα* dictitatum. Pote-

rant iſtis expleri chartae ab iis, qui adagium hic latere cenſent. Nobis aliter videtur, et de vero Panis ſimulacro, quod eſſet fagineum, Nicandrum eſſe locutum putamus. Quo autem conſilio haec paucula verba ab auctore epitomae ſint excerpta, hoc vero eſt, cujus cauſſam quaero, nec invenio. Φηγοὶ, non Φηγίνεον, pars MSS. habet, in qua lectione aliquod fortaſſe acumen. Jocus eſt παρὰ προσδοκίαν, cum ait Ariſtophanes: Ἄγε νῦν τὰς ἀμυγδαλὰς λαβὼν ταδὶ, κάταξον τὴν κεφαλὴν σαυτῷ λίθῳ. *Age, ſume has amygdalas, et ſaxo tibi caput frange.* Exſpectabat auditor: *et illas ſaxo frange.* Plenae exemplis figurae hujus et Ariſtophanis et aliorum comicorum fabulae.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Tryphonis locus illuſtratur. μυκηρόβατος, *nucifrangibulum.* κάρυα λόπιμα *ſive Euboica.* κάχρυος *natura, et vox* καγχρυῶδες *multis locis reſtituta.* πλατὺ κάρυον, λελευκασμένον κάρυον. Eſculi glandes *inter bellaria. Ignis igne validior aut remiſſior. Caſtaneae dictae* ἄμωτα *vel* μότα.

Tryphonis, acutiſſimi grammatici, verba ſunt: ἀμυγδαλῆ δὲ τὰ δένδρα, κτητικῶς παρὰ τὸν καρπὸν ὄντος τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διὰ τοῦτο περισπωμένως. Hoc vult, ἀμυγδαλῆ, cum arborem ſignificat, poſſeſſivae formae nomen eſſe, deductum a fructu, (id eſt, a voce ἀμυγδάλη fructum ſignificante) ideoque circumflecti. Similis tonus aliorum ejusdem terminationis κτητικῶν, ut χρυσῆ, χαλκῆ, λεοντῆ. Confer interpretationes aliorum cum iſta. Reperies, eruditiſſimos viros neſciſſe exponere παρὰ τὸν καρπόν. Eſt autem uſitatiſſimum grammaticis hoc genus loquendi. Nucifrangibulum Lacones vocabant μυκηρόβατον, inquit Pamphilus. Heſychius paulo aliter: μυκηρόβας, καρυοκατάκτης. Inſtrumenti hujus formam et vim ejusque cauſſas explicat philoſophus in Mechan. quaeſt. XXIII. Ipſe vocat ὄργανα πρὸς τὸ καταγνύναι τὰ κάρυα. Caput unum ſequitur excerptorum in hanc ſententiam: Ὅτι Ποντικῶν
p.108. καλουμένων καρύων, ἃ λόπιμά τινες ὀνομάζουσι, μνημονεύει Νίκανδρος. Saepe queſti ſumus de negligentia ejus, qui

has eclogas confecit. Insigne ejus exemplum hoc loco. Nam aut Εὐβοϊκῶν ille scripserat, aut scribere debuerat. Hesychius: Λόπιμα, κάσανα, οἱ δὲ Εὐβοϊκά. Quin ipsa Nicandri verba non longe post sequuntur: — λόπιμον κάρυόν τε Εὐβοέες, βάλανον δὲ μετεξέτεροι καλέσαντο. Sequitur locus, qui plurimos magnae eruditionis et philosophos et medicos habuit exercitos: Τὰ ἀμύγδαλα, φησὶ Διοκλῆς, τρόφιμα μέν ἐσι καὶ εὐκοίλια, θερμαντικὰ δὲ διὰ τὸ ἔχειν κεγχρῶδές τι. Falsissimum est, quod hic dicitur, amygdalas propterea esse calidas, quia milii naturam participent. Id enim est ἔχειν τι κεγχρῶδες. Atqui omnium medicorum consensu milium frigidae naturae est, non calidae. Doctorum alius aliter emendavit: vel ῥεγχῶδες, vel κερχνῶδες, vel ἐρευγῶδες, aut etiam, si Musis placet, ἑλκιῶδες. Quae omnes conjecturae, si libere loqui licet, aspernabiles sunt, partim etiam ineptae. Veram emendationem ipsi, quod praefiscine dictum sit, primi nunc invenimus. Legendum enim καγχρυῶδες, vel, quod idem est, κακχρυῶδες. Quo etiam modo in MSS. postea exaratum inveni. Qui Theophrasti, Plinii ac medicorum libros legerunt, κάγχρυν vel κάχρυν vocari sciunt βλάστησιν illam, quae pilulae fere forma in quibusdam nascitur arboribus, ut robore, abiete, larice, picea, nuce et nonnullis aliis. Vim calefaciendi et desiccandi cachryi inesse, Dioscorides, Galenus et omnes medici affirmant, et cum his Plinius l. XVI. c. 8. Recte igitur Diocles ac vere, amygdalas esse calidas, quia habeant καγχρυῶδές τι. Caeterum cachryes et figura et natura vulgo ita erant notae, ut non raro philosophi medicique hujus comparatione suas disputationes illustrent. De figura habes exemplum apud Theophrastum l. III. Histor. in sorborum explicatione et Dioscoridem l. II. in descriptione ornithogali. De natura et temperamento, praeter superiorem Dioclis locum, alios reperias in hoc scriptore, si satis memini, duos: ambos similiter corruptos et opis nostrae indigentes. De nucibus Heracleoticis paulo post scriptum: ἔχει δέ τι κεγχρῶδες καὶ ἐπιπολαστικόν. Doctos scio aliter emendare: ego non dubito, scribendum hic quoque καγχρυῶδες, id est, *habet aliquid cachryi simile, et quod innatet.* τὸ ἐπιπολαστικὸν rerum pinguium scimus esse proprium. Cachryas inter pinguia ponas licet aut λιπαρώδη. Theophrasto in III. Histor. κορύνη quaedam dicitur καχρυώδης simul et λιπαρά. Tertio autem istorum librorum: Φιλότιμος τὸ Περσικὸν φησι λιπαρώτερον καὶ κεγχρῶδες εἶναι. Scribo et hic καγ-

χρυσῶδες. πλατὺ κάρυον Dalecampius caſtaneam interpretatur, cum ait auctor: τὰ δὲ πλατέα φυσωδέστερά ἐστι. Suſpecta nobis haec ſententia. Sequitur namque ex Philotimo: Τὸ πλατὺ καὶ τὸ καλούμενον Σαρδιανὸν δυσπατέργαστά
p.109. ἐστι. Manifeſto ſeparantur nux lata et Sardiana. Conſtat inter harum rerum peritos, Sardianum κάρυον eſſe caſtaneam: aliud ergo nux lata. Nam quod vim hujus argumenti eludit Dalec. pro eodem accipiens latum et Sardianum κάρυον in ſuperiorum verborum verſione, fallitur vir doctus, et incuria helleniſmi peccat graviter. Ego non video, cui nucum generi latae cognomen potius conveniat quam amygdalae, quam et Diphilus paulo poſt pronuntiat φυσώδη. Galenus nondum perfecte maturas nuces vel amygdalas ſolet appellare χλωρὰ κάρυα καὶ ὑγρὰ, et ἄποια καὶ ὑδατώδη. Diphilus apud Athenaeum eas, quae tantum quod maturitatem ſunt aſſecutae, λελευκασμένας: quoniam materia illa ovi albumini ſimilis, quae tempore ſuo in nucem duratur aut amygdalam, immatura coloris eſt aquei, matura candidi. Diphili verba: τὰ ἀπαλὰ καὶ λελευκασμένα εὐχυλώτερα ὑπάρχει. Et mox: τὰ ἀπαλὰ καὶ πλήρη καὶ λελευκασμένα καὶ γαλακτώδη ὄντα. Plenas appellat, quae non ſunt ſiccae. λελευκασμένας, quae probe maturuerint, et ex ipſa maturitate candorem conſecutae. Lego τὰ δὲ σκληρὰ καὶ τρυφνὰ, καθάπερ αἴ τε φηγοί. Sic enim paulo poſt, ubi haec repetuntur: τὰ δὲ σκληρὰ καὶ τρυφνὰ πεπαίνεται. φηγοὶ ſunt eſculi glandes, quibus inter bellaria dant locum Plato l. II. de republ., Alexis aliique auctores. Aſpera fructuum genera et dura emendari ſcribit auctor τῇ πυρώσει, coctura ignis, addens: ἐάν τις ὀλίγῳ καὶ μαλακῷ πυρὶ χρῆται. Mollem ignem appellat, quem Galenus de ther. ad Piſonem πῦρ κοῦφον, Theophraſtus et multi comici μαλακώτερον et ἧττον θερμὸν in l. de igne, Philemon comicus ἀνειμένον. Apud Dionem Chryſoſt. πῦρ χλιαρὸν et ἰσχύον καὶ ἀκμαῖον opponuntur in orat. de invidia. Quo autem modo ignis fiat igne validior aut remiſſior, docebit te acutiſſimus Theophraſtus eo, quem modo nominavi, libro. In frequentia cohaeſioneve partium aut raritate poſitam hujus rei cauſſam, vere ſtatuit divinus vir, Julius Caeſar Scaliger. Nicandri verſum de caſtaneis apud Euſtathium emendes licet ex hoc loco Ὀδ. τ. Caſtaneas quidam vocarunt ἄμωτα, noſter ait, Dioscorides vero μότα. Alteruter videtur corrigendus. Crobyli verba ſic redigi poſſunt ſub metri legem: — χλωρὸν ἐρέβινθόν τινα Ἐκοττάβιζον κενὸν ὅλως. τράγημα δὴ

Ἔσιν πιθήκε τᾶτο δή πε δυστυχᾶς. De Homeri verſu conſule ejus interpretes Ἰλ. ν.

Caput Decimum Quartum.

Xenophanis aetas in tempora Darii Perſae aut Xerxis incidit. κρεῖος, genus ciceris. Cicadae olim eſitatae. Euſtathii error indicatur. Aeliani locus obſcurus. Θειοπαγὲς vel Θειοφαγές. ζυμωτικὸς τῆς σαρκός. Formula imprecationis Μὴ ὥραισιν ἵκοιτο. Θέρμος δημόκοινος. Emendata et illuſtrata multa.

Reſtituimus ex membranis veram γραφὴν in poſtremo verſuum Xenophanis: Πηλίκος ἦσθ', ὅθ' ὁ Μῆδος ἀφίκετο; Nam Μῆσος prior fuit lectio, quae eruditis hominibus praebuit occaſionem comminiſcendi aliquid ἀνισόρητον de Myſis. Illi vero fruſtra fuerunt. Μῆδος eſt Perſarum rex, vel Darius vel Xerxes. Ita Graeci, praeſertim Attici, Perſas nominant, et Latini. Catullus: *Cum Medi irrupere novum mare.* Horatius: *Neu ſinas Medos equitare inultos Te duce, Caeſar.* In Xenophanis tempora incidiſſe Perſarum irruptionem in Graeciam, vel hic locus manifeſto arguit. Sunt e veteribus, qui claruiſſe Xenophanem tradant Ol. L. In his, ſi bene memini, Euſebius. Melius Diogenes Laërtius: ἤκμαζε κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Florebat Ol. LX. Quin hic quoque numerus juſto fortaſſe minor eſt. Fuit enim Xenophanes natu minor Pythagora, quem ἀκμάσαι ſcribunt Ol. LX. Marathonia pugna, qua Darii copiae ab Athenienſibus devictae, pugnata eſt anno II. Ol. LXXII. Xerxis transitus in Graeciam incidit in annum II. Ol. LXXV. Interceſſiſſe annos aliquot, puta XV. aut XX., ab ea pugna, de qua loquitur poëta, ad id tempus, quo haec ipſi componebantur, per eſt verſimile. Sedeat nunc ad calculum lector diligens, et temporum rationem ineat: reperiet, verum non eſſe, florem aetatis ſuae obtinuiſſe Xenophanem circa Ol. LX., etſi ſcio, longaevum hunc virum fuiſſe, et ultra XCII. annum vitam extendiſſe. In verbis Sapphus ἐπ' ἀϊόνων valet *in littore.* Nam etiam quidam MSS., diſſimulata dialecto Dorica, ἠϊόνων praeferunt. Interpres ἀπ' αἰώνων, *perpetuo*: magno errore. Vera lectio etiam apud

p. 110.

Euſtathium Ἰλ. *ν.*, qui *χρυσείης ἐρεβίνθης* interpretatur *colo is buxei*, quia *οἱ πυξοειδεῖς ἐρέβινθοι* nigris praeſtent, ut ſequitur non longe inferius. *κριάκες* inter cicerum ſpecies non ſolum Theophraſtus recenſet, verum etiam quicunque hoc tractarunt argumentum. Suſpicatur Euſtathius, *κριάκες* dictos propter magnitudinem de nomine Crii, Coeli filii, ut eſt in fabulis. Favent optimi viri conjecturae Sophili mox verba: Ὁ *πατὴρ ὁ ταύτης πολὺ μέγισός ἐσι, κριῶος ἐρέβινθος.* Ac ſicut modo per *ει*, modo per ſimplex *ι* ſcribitur *κριῶος*, cum cicer ſignificat: ita et nomen Gigantis in Heſiodo Κρειῶος, Apollodoro Κρίος. Vide et l. III. c. X. Sed de iſto genere cicerum contraria ſcribuntur magnis auctoribus. Plinius *κριὸν* ab arietini capitis ſimilitudine ſcribit appellatum, et parvitate eos facit inſignes. Galenus l. I. de vir. alim.: *μέλανες δ' εἰσὶν ἔτοι καὶ μικροὶ, κατὰ Βιθυνίαν μάλιςα γενόμενοι, καὶ καλούμενοι κριοί.* Cicadas veniſſe antiquitus in pauperum menſas non minus quam locuſtas, de quibus dubitat hodie nemo, clare teſtatur Alexis, vetulam pannuciam ita loqui faciens: *τὰ μέρη δ' ἡμῶν χ' ἡ σύνταξις τῆ βίᾳ ἐςὶ κύαμος, θέρμος, λάχανον, γογγυλὶς, ὤχρος, λάθυρος, Φηγὸς, βολβὸς, τέττιξ.* Euſtathio hoc adeo viſum eſt abſurdum, ut *τέτιξ*, non *τέττιξ*, hic ſcripſerit, et de neſcio quo edulii genere eam vocem expoſuerit. *τέτιξ*, inquit hunc locum
p. 111. Alexidis interpretans, *βρώσιμόν τι καὶ αὐτὸ, ὃ καὶ σημείωσαι.* Fallitur vero Euſtathius: nam eſitatas veteribus fuiſſe cicadas, et quidem provocandi appetitus gratia, quod magis mirum, auctor Athenaeus l. IV. *ἥσθιον*, ait, *καὶ τέττιγας καὶ κέρκωπας ἀναξουμώσεως χάριν.* Eodemque in libro Anaxandridae verſus habentur de apparatu nuptiarum Iphicratis, ubi *τέττιγες ὀπτοὶ* inter caetera recenſentur. Hinc illa Aeliani gravis indignatio contra ſui ſaeculi homines, qui muſicum animalculum in cibi uſum vertere non vererentur. Ἐγὼ ἴδον καὶ τέττιγας εἱραντάς τινας, καὶ πιπράσκοντας ἐπὶ δεῖπνον· καὶ μάλα γε ἐδείπνει. τὸ γάρ τοι ζῶον τὸ πάμβορον τοῦτο οὐδὲ ὑμῶν φείδεται· ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ταρίχας ἐργάσασθαι τολμῶσι. καὶ σφᾶς αὐτὰς λελήθασι ταῖς Μούσαις ταῖς Διὸς θυγατράσι ταῦτα ἀπὸ θυμῆ δρῶντες. Hoc eſt: *Ego vero quosdam vidi, qui cicadas in lineam digererent, et ad coenam venderent. Nec defuit, qui illis, et avide quidem veſceretur. Iſtud enim, o cicadae, omnivorum animal ne vobis quidem parcit, ſed etiam de vobis ſalſamenta conficere homines ſustinent: invitis Muſis, Jovis filiabus, hoc ſe facere ignorantes.* Ita exponi debet

Aeliani hic locus. Ubi tamen ſcribi malim καὶ μάλα γέ τις ἐδείπνει, vel ἄλλος ἐδ., et εἰ καὶ σοφὰς αὐτὰς ὁ λελήθ., *etſi non neſciunt homines, offendi Muſas eſu cicadarum.* Quamquam non eſt fortaſſe haec poſtrema emendatio neceſſaria. *Neque intelligunt, qui hoc faciunt, rem ſe facere Muſis, Jovis filiabus, ingratam.* Redeo ad Alexidis anum, quae ait paullo ante: δύο δ' αὐτοῖς συγκοινωνεῖμεν μάζης μιᾶς. Exarati manu μικρᾶς. Eadem vetula recenſionem ciborum, quibus quotidie veſcebatur, ita claudit: τό τε θειοπαγὲς μητρῷον ἐμοὶ μελέδημα, ἰσχὰς, Φρυγίας εὕρημα συκῆς. Hoc eſt: *carica, divinum Phrygiae ficus inventum, mea cura.* Ita laudat hunc locum Euſtathius Ὀδ. η. L. III. ſcribitur θειοφαγὲς, *divinus cibus* Sed ibi membranae θειοφανὲς, *a diis oſtenſum.* Cum ait Φρυγίας εὕρημα συκῆς, videtur jocari facta alluſione ad Phrygiam deam ſive Peſſinuntiam. In Pherecratis verſu, Ταχερὰς ποιήσεις τὰς ἐρεβίνθας εὐθέως, poëta ſcripſerat αὐτόθι vel αὐτόθεν, cujus vocis interpretamentum eſt εὐθέως. Vide l. IX. in. Recte emendavit eruditiſſimus Dalecampius ζυμωτικοὶ τῆς σαρκὸς pro ζημωτικοί· quae vox cum nihil ſignificet, a Natali mutata eſt in ζημιωτικοί. Dalecampio aſſentiuntur meliores codd. ζύμωσιν ἥπατος apud Hippocratem interpretatur Erotianus οἰδηματώδη ὄγκον, *tumidam molem*, id eſt, tumorem praeter naturam. Flatuoſum eſſe cicer non minus, quam fabam, magisque alere et ad Venerem incitare, ſcribit Galenus, quae omnia vocem ζυμωτικὸς nobis explicant: de quo ad Perſium plura meminimus ante ſex ſeptem annos ſcripſiſſe. Subjecti verbo ΘΕΡΜΟΙ verſus cujus ſint poëtae, ignoramus. Id nobis invidit auctor iſtorum excerptorum. Quia incipit illorum primus, Μὴ ὥραισι μετὰ τῶν κακῶν ἵκοιτο, putant docti homines, ex Horis, fabula Ariſtophanis aliave Cratini ejusdem nominis, locum eſſe deſcriptum, et in eam ſententiam corrigendum. Vellem, pro ea notitia, quae inter nos fuit, nunquam veniſſet hujus in mentem optimo viro: nam p.118. plane vana et fallax eſt iſta illius divinatio. Graecis uſitata formula fuit, cum imprecari alicui exitium vellent et mortem anno vertente citiorem: μὴ ὥραισιν ἵκοιο. Lucianus in d. d.: Ἄπαγε· μὴ ὥραισιν ἵκοιτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπιθυμῶν. *Apage: pereat anno citius, quicunque altiora ſe concupiſcit.* Latini ſimpliciter dicerent *Male pereat.* Idem Lucian. in ἑταιρικοῖς dial.: Μὴ ὥραισιν ἵκοιτο ὁ λῆρος ἐκεῖνος, τοιαῦτα παιδεύων τὸ μειράκιον. In l. de ſaltat.: Μὴ ὥραισιν ἄρα ἰκοίμην, εἴτι τοιοῦτον ἀνασχοίμην ποτέ. Ariſto-

phanes diverſo caſu extulit in Lyſiſtr.: Ἀλλὰ μὴ ὥρας ἴκοισθ' · ὡς ἐσὲ θωπικαὶ Φύσει. Theophylactus in epiſt.: Μὴ ἵκοιτο ὥρας ὁ Λεύκιππος. Plutarchus in Themiſt. ex oda Timocreontis Rhodii in Themiſtoclem: οἱ δ' ἧσθιον κ' ηὔχοντο, μὴ ὥραν Θεμιστοκλέας γενέσθαι. Haec ſunt mendoſa. Scribo: μὴ ὥραις vel ὥρας Θεμιστοκλέα παραγενέσθαι, *ne ad anni finem perveniret:* hoc eſt, ut ante annum vertentem moreretur. Dionyſius Halic. mentem hujus locutionis explicat, cum ita ſcribit in. l. de ſtruct. dict.: ἐκείνην τὴν πραγματείαν εἰς νέωτα πάλιν ὥραις ταῖς αὐταῖς προσδέχε. Igitur ὥραι in hac formula eſt annus vertens. Et ὥρας et ὥραισι dictum pro εἰς ὥρας, ut in contraria bene precandi formula apud Theocritum: Κ' εἰς ὥρας κ' ἤπειτα, Φίλ' ἀνδρῶν, ἐν καλῷ εἶης. Plato epiſt. 7.: μένε ἐπὶ τούτοις τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον · εἰς δὲ ὥρας ἄπιθι. Gloſſarium: εἰς ὥρας, *ad annum.* Ariſtophanes Ran. articulum inſerens diverſo ſenſu accepit pro *quot annis:* Ἢ τὴν πόλιν σώζειν φησ' εἰς τὰς ὥρας. Nunc corruptum iſtius poëtae locum emendemus. Scribendum enim: Μὴ ὥραισι δὴ ἵκοισθ' ὁ τὰς θέρμας Φαγών. Nam illa inſititia μετὰ τῶν κακῶν reliquiae ſunt ſcholioli, quo loquendi hoc genus explicabatur. Primae duae ſyllabae vocis ὥραισι coaleſcunt in ſpondaeum cum praecedente μὴ, ut apud poëtam Ἢ ἐχ ὁράας. Olim emendabam: — μὴ ὥραισι δή, Φεῦ τῶν κακῶν! ἵκοιθ' ὁ τὰς θέρμας Φαγών. Tertium verſum ita ſcribo: Ἀλλ' ἐκ ἀπεπνίγη καταφαγών. τίς δ' ὅδε; Sextum indubitanter ita expleo: Ἀπέβαλεν ὀσπρίε λέπος Κλεαίνετος. In priore verſu Lycophronis ſcribo Καὶ δημόκοινος ἐπεχόρ., non δημόκριτος. Θέρμος δημόκοινος, *cicer plebejum.* Perſius: *plebeja radere beta.* Alteram lectionem, ſi cui forte magis arrideat, exponimus libro ſequente. Sed vocem δημόκοινος in Euſtathii ſcimus exſtare commentariis.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Athenaei mos in deſcribendis poëtarum locis. Θερμονύαμος. *Grani* ζώωσις *vel* θηρίωσις. ἀπεγλυκασμένος, *et ſimilia multa.* Φώζειν *vel* Φώγειν. δρυπέπεις *olivae.* *Ariſtophanis fabula* Νῆσοι. Φαῦλαι *olivae:* ξεμφυλίδες *oleae et* γεργέριμοι. ξυγ-

γίνεσθαι δρυπέπεσι. *Scandix olus vile. Vocis* ξαφανίδες *penultima anceps.* ἄπλυτοι ξαφανίδες *et* θαλάσσιαι *vel* Θάσιαι.

Solet Athenaeus, quando plusculos ex aliquo poëta versus describit, multa saepe omittere, quae ad sententiae summam nullum momentum habeant. Hoc observato, facile est videre, quomodo concipiendi hi versus Diphili: Οὐκ ἔστιν ἁδὲν τεχνίον ἐξωλέστερον Τᾶ πορνοβοσκᾶ. Κατὰ τὴν ὁδὸν πωλεῖν περιπατῶν βέλομαι. In secundo versu praetermissus est alicujus sermo, qui loquentem erat interfatus. Observandam apud Diphilum vocem θερμοκυάμους, admonet breviator ex Athenaeo: σημειῶσαι, φησὶ, τὸ θερμοκυάμους, ἐπεὶ καὶ νῦν ἔτω λέγεται. Eustathius: Δῆλον δ' ἐκ τῶν παλαιῶν, καὶ ὅτι συνθέτως θερμοκύαμοι λέγονται, οἱ καὶ ἀσυνθέτως θέρμοι λεγόμενοι. Theophrasti codd. habent hodie μόνα δ' ζωῦται τῶν σιτωδῶν. Athenaeus τῶν χεδροπῶν, et ita Eustathius. Non refert hilum. Sic saepe suis pro Theophrasteis verbis utitur, ut supra quodam loco τεταμένον pro τετανόν. Et his similia multa. ζωῦσθαι granum dicitur, quod ζῷον ἀμφύει, *in quo animal innascitur.* Alibi θηριῶσθαι dixit Theophrastus, ut in I. de caus. c. 7.: δ' θηριῶται, καθάπερ τὰ σιτηρὰ τῶν σπερμάτων. Sed quomodo verum erit, cicer non ζωῦσθαι, cum statim sequatur, generari in cicere κάμπας; Omnes libri constanter: ὁ δ' ἐρέβινθος, φησὶ, μέγας γίνεται διαφθειρόμενος. Dalec. μέλας. Diphili Siphnii dictum est, lupinos abstergendi vim habere, multumque alere, maxime autem τὰς ἐπεὶ πλεῖον ἀπεγλυκασμένας, hoc est, *eos, qui aqua dulci diutius fuerint macerati.* Galenus: ἑψόμενος ὁ θέρμος, εἶτα βρεχόμενος ἐν ὕδατι γλυκεῖ, μέχρις ἂν ἀποθῆται εἰς αὐτὸ πᾶσαν τὴν σύμφυτον ἀηδίαν, ἐσθίεται. Observabit curiosus lector ἀπεγλυκασμένας pro ἀπογεγλυκασμένας. Sicut l. III. διέγλυπται pro διαγέγλυπται· et ἀπεγλαυκωμένος apud Alexidem, ut dicemus l. III. c. 30. Sic ἐβλάσηκεν, ἔκτικεν, ἐβέλευκεν, ἐξεπίακεν, et τυρὸς ἐξεγλυμένος, καὶ ἄλλα μυρία, inquit Eustathius. L. III. in Diphili versu εὐπορηκώς. Apud Appianum ὑπομενηκὼς l. Ἐμφυλ. Apud Galenum γαστέρα ὑπερθερμασμένην l. II. de fac. nat. Eunapius in Libanio vocat λέξεις καταγλωττισμένας, quas alii *glossas*, exoticas aut raras voces et interpretationis indigentes. Falluntur, qui accipiunt aliter. Legi apud Achillem Tatium vel Tatii F. l. I. ἐκπεπλήγμην τὸ κάλλος in accuratiss. MSS.

p. 113.

pro ἐξεπεπλήγμην. Saepe enim in eo tempore τὴν αὔξησιν omittunt ſcriptores: cujusmodi ſunt in Euangelio πεποιήκεισαν, παραδεδώκεισαν et ἐκβεβλήκει· apud Baſilium συγγέγραπτο, συνδέδετο et νεναρκήκει. Interdum e contrario ἀναδίπλωσιν non neceſſariam reperias, ut in πεφθάρθαι et πεφθαρμένος apud Epiphanium: cujus eſt etiam iſtud, ψυχὴ παρὰ τὸ πεψύχθαι. Sed haec ὀδὲ πάρεργον. In Epicharmi verſu de phaſelis edidimus ex MSS. αἴχ' ὁ Διόνυσος φιλῇ. Videtur excidiſſe vocula σὲ ante ultimum verbum. Φώγειν ſive φώζειν eſt *in foco aliquid torrere.* Euſtathio εἶδος πυρεύσεως. Melius, quam, ut alii, Φρύγεσθαι. Nam τὸ Φρύγεσθαι proprium iis, quae in ſartagine coquuntur.
p.114. Scripta lectio habet mox: Σηπίαι, δρυπεπεῖς τ' ἐλάαι. Non δρυπετεῖς. Vocem δρυπέπεις non ſemel explicat Euſtath. cum accentu in penultima docens ſcribendam. Ait Athenaeus: μνημονεύει τῶν θλασῶν ἐλαιῶν Ἀριστοφάνης. Juvat cum iſtis conferre Pollucis verba l. VI. c. 9.: καὶ θλασὰς δὲ ἐλαίας ἐν Νήσαις ἂν εὕροις Ἀριστοφάνους. Neſas Ariſtophanis citat Pollux etiam VII. l. c. 42. Ille vero Neſas nunquam, ſed Νῆσας fabulam docuerat. Quare ita corrige cum in ſuperioribus locis, tum apud Stobaeum ſerm. 54. Meminit hujus fabulae comici ſcholiaſtes in Aves: εἴσοδος, ait, λέγεται, ἢ ὁ χορὸς εἴσεισιν ἐν τῇ σκηνῇ. καὶ ἐν ταῖς Νήσοις· Τί σὺ λέγεις; εἰσὶ δέ πε αἰδὶ κατ' αὐτήν, ἣν βλέπεις, τὴν εἴσοδον. Eam fabulam videtur poëta ediſſe, ut inſulanorum miſerias ſub imperio et epiſcopis Athenienſium populo ob oculos poneret. Meminit Pollux l. X. c. 11. Idem l. IX., ἐγὼ δ' εὗρον, ait, ἐν ταῖς Νήσοις Ἀριστοφάνους, εἰ μὴ ὑποπτεύεται τὸ δρᾶμα ὡς Ἀριστοφάνους ὂ γνήσιον. Ita ibi legi debet. Deinde ſcribit interpres Natalis: Πιτυρίδες καλοῦνται αἱ θλασαὶ ἐλάαι. Libri noſtri omnes cum editis φαῦλαι ἐλ. Praeter generalem notionem vocis φαῦλος, quae omnibus rebus convenit minus bonis, proprie olivarum quaedam ſpecies ita dicebatur ob parvitatem. Grammatici: φαῦλος λέγεται καὶ ἐπὶ σμικρότητος· ὅθεν καὶ φαύλη ἐλαία ἡ μικρόκαρπος, ἡ καὶ φαυλία, γινομένη, φασὶν, ἐκ κοτίνου κοπέντος καὶ μεταφυτευθέντος. Oleas σεμφυλίδας alii interpretantur nigras, ut noſter: alii ἀπυρήνους, *quae nucleum non habent*, ut Heſychius. Ubi ſcribe τὰ πιέσματα vel ἐκπιέσματα, non πταίσματα. Speciem fuiſſe olivae, quae γεργέριμος diceretur, etiam Heſychius adnotat. Quod non caricas ſolum, ſed etiam genus olearum ἰσχάδας Attici vocarint, verbo indicat ex Didymo Athenaeus: pluribus ex Athenaeo Euſtathius

ult. in Od. comment. Teleclidis locum qui inter depravatiſſimos retulerit, meo judicio non erraverit. Interpretes quid ſint in illo aſſecuti, quid non aſſecuti, eſto aliorum judicium. Nobis videntur pronuntiata haec in Teleclidis fabula ab aliquo divite de miſello quodam diu male habito et, ut ait Lucilius, fami pleno. Narrabat beatulus iſte, ſe rogatum ab illo aerumnoſo, ut vellet ipſi drupparum ſuarum olivarum et mazae copiam facere. Lego: *Ξυγγενέσθαι διὰ χρόνα λιπαρεῖτό με δρυπέπεσι μάζαις τε· ἀεὶ γὰρ σκανδικίσαι* vel *διασκανδικίσαι*. Hoc eſt: *orabat me obnixe, ut ſibi per me liceret druppis et maza tandem veſci: diu namque ſe ſcandice tantum victitaſſe. ξυγγίνεσθαι δρυπέπεσιν, rem habere cum druppis olivis*, pro illis veſci, elegantia eſt non vulgaris. Sic *ὁμιλεῖν οἴνῳ, vinum hibere.* Et *τῷ οἴνῳ προσιέναι* apud Aelianum in III. V. H. Item *συνεῖναι μαινιδίοις* infra l. VII. ex Pherecrate. Simile etiam illud Ariſtophanis in Veſpis: *σεμφύλων ἐς λόγον ἔρχεσθαι.* Et hoc etiam Alexidis: *πρᾶγμα δ' ἔστι μοι μετὰ Φρύατος ἔνδον ψυχροτέρα Ἀραρότος*, de quo l. III. c. 35. Non multo aliter Eupolis *σπλάγχνοις συγγίνεσθαι*, quod expoſuimus l. III. c. 34. Sic Latini *rem* p. 115. *alicui eſſe cum cibo.* Martialis l. III.: *Res tibi cum ſcombro eſt, at mihi cum ſparulo. διὰ χρόνα* valet *tandem poſt longum tempus. δρυπέπεσι* ſcribendum *προπαροξυτόνως.* Euſtathius de hac voce ex Athenaeo disputans: *οἱ καὶ δοτικὴν πληθυντικὴν αὐτῶν προφέρεσι προπαροξύτονον· δρυπέπεσι γάρ.* Scribimus *μάζαις τε·* ut dicat miſellus iſte, diu factum eſſe, cum mazam non guſtaverit. Nam etſi pane vilior maza: tamen et maza carebant pauperiores, quos ait comicus in Pluto *σιτεῖσθαι ἀντὶ μὲν ἄρτων μαλάχης πτόρθους· ἀντὶ δὲ μάζης φύλλ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων.* Scribo denique *ἀεὶ δὲ σκανδικίσαι*, vel *δηρὸν δὲ σκανδ.* Significat enim, ſe vitam diu ſuſtentaſſe olere, et eo quidem non legitimo, ſed ſcandice, cujus vilitas ex Ariſtophane et Plinio eſt nota l. XXII. c. 22. De voce *ῥαφανίδες* obſervatu dignum putavit Athenaeus, quod nos explicatu non debemus putare indignum. *ῥαφανίδες καὶ ἐκτεταμένως καὶ κατὰ συνολὴν λέγεται παρὰ Ἀττικοῖς.* Interpretes exiſtimarunt, de prima ſyllaba illum loqui. Athenaeus de ſecunda ſentit. Audi Euſtathium, et cum eo ſcribe hunc locum: *ἰσέον, ὅτι ἡ ῥαφανὶς, ὡς ὁ Ἀθήναιος καὶ αὐτὸ παραδίδωσι, διφορεῖται κατὰ τὴν καρῖδα*, (dixerat paulo ante, et brevem et longam reperiri in ea voce penultimam) *καὶ ἐκτείνει μὲν, φησὶ, τὴν λήγουσαν Ἀττι-*

κῶς παρὰ Κρατίνῳ ἐν τῷ· Τοῖς ῥαφανῖσι δουσῖ, τοῖς δ' ἄλλοις ἀ λαχάνοις (vel τοῖς δ' ἄλλοισι λαχάνοις ἀ, est integer heroicus, quales interdum etiam comici usurpant) συνέλλεται δὲ παρὰ Εὐπόλιδι ἐν τῷ· Ῥαφανίδες ἄπλυτοι. Cratini versus integer est anapaesticus trimeter. In versu Eupolidis τὸ ἄπλυτοι jungendum esse cum ῥαφανίδες, non sine causa dixit Athenaeus. Hesychius: ἄπλυτοι ῥαφανίδες, ἅτως ἔνιοι, καὶ ἀ ποτάμιαι, ἃς δὴ καὶ θαλασσίας τινὲς ἔλεγον. Videtur is grammaticus hunc ipsum Eupolidis locum respexisse. Quod si verum est, dubitari non potest, scribendum esse καὶ ἀ σηπίαι. Confer cum isto Athenaei loco diligenter. Simul observa, quas vocat Hesychius θαλασσίας ῥαφανίδας, dici in nostris Athenaei codd. Θασίας, corruptis sine dubio aut hujus aut illius exemplaribus. Ab Hesychianis stant aliquo modo Theophrastea, in queis λειοθαλασσία dicitur semper, quae Λειοθασία in Athenaeo.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Ignis inter cibos. πύος. Veteris comoediae choragium tenue. σκευὴ hominis rustici. διαμασχαλίζειν. σχελὶς et σκελίς. Πιτυίδες, κῶνοι, πυρῆνες. Mineshibei libri περὶ ἐδεσμῶν. Ἀπύρηνα ἀκρόδρυα, ἀπύρηνος ἰχθύς. Nucleus. ὠόν, ᾠΐον, ᾤεον et ᾤβεον. Digamma inter duas vocales. Mulieres σεληνίτιδες. Μολιόνη et Μολίονες. λεύκιππος. χναύειν. Ovorum parandorum multiplex ratio apud veteres.

Quantum licet conjicere, videtur Callias argumento tenuis illius et ἀπερίττου τροφῆς, cujus in antiquissimis comoediis erat mentio, antiquitatem ejus generis poëseos
p.116. probatum isse. Ait enim auctor: περὶ γὰρ τῆς ἀρχαιότητος τῆς κωμῳδίας διεξιὼν, φησὶν· Ἔτνος, πῦρ, γογγυλίδες, ῥάφανοι, δρυπέπεις, ἐλατῆρες. Ignem, ut vides, inter cibos recenset, quem Euenus τῶν ἡδυσμάτων τὸ ἄριστον, condimentorum optimum, appellabat. Alii Prodico id dictum attribuunt, ut Plutarchus in praec. sanit. Alibi dicebamus, ignem apud veteres habitum esse εὐωχίας σή-

ραντικόν. Tamen iſta non adducunt me, ut recte πῦρ iſto loco ſcribi credam. πύος fortean aut tale quid poëta ſcripſerat. πύος eſt lac illud, quod Latini *coloſtrum* vocant. πυρὸν quoque inter ἐδέσματα jure poſuerit. Ephippus comicus etiam inter τραγήματα χόνδρον, πυρὸν, μέλι. Poteſt etiam Calliae locus intelligi de more φυλλοβολίας antiquiſſimo apud Graecos: de quo multa diximus, non aliena fortaſſe ab hoc loco, in VI. l. Tranquilli. Naſcentis comoediae rudimentum primorumque hiſtrionum tenue choragium deſcribit Ariſtophanes hiſce verbis: Ὁ χορὸς δ' ὠρχεῖτ' ἂν ἐναψάμενος δάπιδας καὶ στρωματόδεσμα, διαμασχαλίσας αὐτὸν σχελίσι καὶ Φύσκαις καὶ ῥαφανίσιν. Haec eſt σκευὴ hominis ruſtici in priſca comoedia. διαμασχαλίσας valet *ſuffarcinatus*. σχελίσι MSS. Vulgo σκελίσι. Quod idem eſſe, auctor Heſychius. Non diſſimilis hominis ruſtici character apud Theophraſtum: καὶ τῆς αὐτῆς ὁδὸ παριὼν νομίσασθαι παρ' Ἀρφίκι τὰς ταρίχας. Mneſitheus, medicus Athenienſis, ὀστρακίδας appellabat in libris ſuis περὶ ἐδεσῶν (hujus operis idem argumentum fuit, atque librorum Galeni de facultatibus alimentorum, ubi etiam Mneſithei facit mentionem) τῶν κώνων τὰς πυρῆνας, ἔτι δὲ κώνας, id eſt, *ſtrobilorum nucleos, quos etiam vocabat* κώνας. Si originem ſpectes, ὀστρακίδας, q. d. *teſtulas*. eleganter appellaverit opercula illa, ſub quibus in ſtrobilo latent ſingulae πιτυίδες ſive nuclei. At Mneſitheus, ut obſervat auctor, ipſos nucleos ſic vocabat. ἔτι δὲ κώνας, hoc eſt, ut nos interpretamur, eosdem nucleos vocabat κώνας. Apud Theophraſtum aliosque conus eſt ipſum pomum, intra quod αἱ πιτυίδες continentur: interdum arboris nomen eſt, ut in l. VII. Pauli Aeginetae. Dalecampii ſententia foret vera, ſi eſſet ſcriptum ἔτι δὲ τὰς κώνας. Porro variis nominibus appellatum fuiſſe antiquis Graeciae ſcriptoribus illud in ſtrobilo, quo veſcuntur, docte nec ſuperflue hic adnotatur ab Athenaeo. Qui Hippocratis, Galeni et aliorum id genus ſcripta amant, habebunt, ſcio, gratiam. Quod ait, οἱ πολλοὶ δὲ πυρῆνας, veriſſimum eſt: nam apud Galenum et caeteros medicos πυρὴν στροβίλου eſt illud, quod edimus e ſtrobilo. Hunc uſum vocis πυρὴν probat eſſe antiquum, allato Herodoti loco. Verba illius, quia minus recte leguntur hic, apponam: καρπὸν δὲ Φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δ' ἔχει· τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέουσιν ἰματίοισι. ἀποῤῥέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. De nuce avellana loquitur Herodotus, non de ſtrobilo. Ideo

fruſtra allata ejus verba putant docti: qui non animadvertunt, ab hypotheſi ad theſin transiſſe Athenaeum, et
p. 117. illud in genere demonſtrare, πυρῆνα Graecis id quoque dici, quod in nuce aut ſtrobilo aut alio quo ſit eſui aptum. Uſitatiore ſignificatione πυρὴν in oliva maloque punico nucleus ligneus dici ſolet, in uva τὸ γλίγαρτον. Inde appellantur ἀπύρηνα, quae hujusmodi oſſe carent: et per translationem in his libris anguilla ſive lampetra dicitur ἀπύρηνος ἰχθὺς, vocante auctore πυρῆνα τὴν ὀσώδη ἰχθυηρὰν ἄπανθαν, inquit Euſtathius. Simillimum apud Latinos in voce *nucleus* poteſt obſervari. In Herodoto planiſſima eſſet lectio: τῆτον, ἐπεὰν γένηται πέπων. Athenaeum puto ita ſcripſiſſe: neque id temere, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω. Ovum Graeci vulgo ᾠὸν, Sappho et Iones quidam ᾴϊον, Dores nonnulli ᾶεον, Argivi ᾤβεον, ſi Heſychio credimus. Aeoles more ſuo inter duas vocales digamma illud ſuum inſerebant, ut in ſimilibus omnibus. Imitati ſunt Latini, ut in plerisque aliis, *ovum*, *ovis*, *avum*, *feuevus*. τὰ καλούμενα ὑπερῷα ſuperiores ſunt aedium partes, Latinis *coenacula*, non autem *tubulae* aut *contignationes*. σεληνιτιδες γυναῖκες vaniſſimum commentum illorum ſunt hominum, qui lunam inhabitari a mortalibus putarunt: cujus delirii Plutarchus meminit in comment. de facie, quae apparet in orbe lunae. Ibycus poëta Herculem intellexit, cum caneret: Τές τε λευκίππες κάρες, τέκνα Μολιόνας, Κτανόντα. Is eſt, qui occidit Alectoridas Molionas ſive Molionae filios. Poteſt ſcribi vel Μολιόνας, *Molionae*, vel Μολίονας, *Moliones*. Nam et Moliona horum mater, et ipſi Moliones poëtis dicti pro Μολιονίδαι. Vide Il. λ. Recte etiam λευκίππες, non λευχίππες. Conſule Euſtathium. Erat ſcriptum: πάντα ταῦτ' ἐχνύνομεν. Fecimus ἐχναύομεν. Euſtathius: ἔσι καὶ ἑτέρα ὁμοία σκευωρία παραγωγῆς ἐν τῷ χναύειν, ὃ ἐσι λίχνως ἐσθίειν. ἔ καὶ ὁ Ἀθήναιος μέμνηται· οἷον, πάντα ταῦτ' ἐχναύομεν. Plura ille de hoc verbo, quae legant tirones, ut de interpretatione Daleeamp. *) ferant judicium. Ovorum ſorbilium ex Nicomacho poëta meminit Athenaeus. Medicinae auctores Graeci, Latini, Arabes cum iſtorum paſſim mentionem faciunt, tum etiam τρομητῶν (*tremula* medicis Latinis), ἐφθῶν, ἐξεφθῶν, τηγανισῶν et πνικτῶν. Quorum et Theophraſtus in l. de igne meminit. Item ἀπαλῶν, quae Coelius Aurelianus *ova*

*) [Omnia illa hiantes nos voravimus. *Dalech.*]

hápala nominat. Leges etiam *ova aſſata* apud eundem. τηκτὰ legi apud Aëtium: ſed πνικτὰ videtur ſcripſiſſe auctor. Simeo Sethi etiam τῶν κοινῶς λεγομένων αὐγοκαλίκων· niſi menda eſt in codice. Eidem ἐξεφθὰ dici invenio, quae in aqua calida coquuntur. ζυτὰ ova nominat Moſchion περὶ γυναικ. c. 126. Sorbilia paene cruda ſorbebant, et, ut loquitur Dioscorides, ὠμὰ ἀκροχλίαρα. Scripſimus ὠὰ ἡμίτομα paulo ante ex Alexide. Latinis *ſecta ova*. Martialis: *Secta coronabunt rutatos ova lacertos*. Alexidis locum obſcure ibi indicatum reperies p. 60. Leges et ταριχηρὰ ova, *muria condita*: non piſcium, opinor, tantum, ſed etiam avium, teſte Platone in ſympoſio.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM. p.118.

Disputatur de vocis πρόπομα ſignificatione, et cibis, qui in guſtatione ſoliti apponi.

Satis compertum eſt, non alium ordinem ſervatum ab Athenaeo in explicandis generibus ciborum, quam quo ſolita ab architriclinis fercula disponi in beatorum coenis. Quod initio epitomes dicebat illius auctor, texturam ſermonum iſtorum eſſe μίμημα τῆς τῶ δείπνυ πολυτελείας, veriſſimum eſt. Hoc ipſum ſignificare voluit, cum ſcriberet iſto loco: Πρόπομα. τέτυ φησὶ περιενεχθέντος ὁ τῶν δείπνων ταμίας, Οὐλπιανὸς ἔφη, εἰ κεῖται παρά τινι τὸ πρόπομα ἕτω καλέμενον, ὡς νῦν ἡμεῖς φαμεν. Quorum haec eſt ſententia: *Coenarum iſtarum promus condus*, Athenaeus, *ait*, *cum circumferretur guſtatio*, *quaeſiſſe Ulpianum*, *an legeretur apud ſcriptorem ullum vox πρόπομα ea*, *quae nobis hodie uſurpatur*, *notione*. ὁ τῶν δείπνων ταμίας eſt auctor horum convivialium ſermonum: Athenaeus, inquam. Sunt autem verba breviatoris, quae aliter accipiens Dalec. ad Ulpianum retulit, et ſcripſit τιμητής· vertit enim *coenarum cenſor*. Quam multa quam paucis verbis peccat vir optimus? Caeterum ut propoſitae ab Ulpiano quaeſtioni ſatisfaciamus, ita cenſemus reſpondendum. προπόματος nomen bifariam accipi ſolitum pro varietate et temporum et morum. Propria et antiquiore ſignificatione πρόπομα appellatum eſt potio omnium

prima et ante omnem cibum hausta. Ita fuit aliquando moris. De quo scribit Plinius l. XIV. c. 22.: *Tiberio Claudio principe, ante hos annos 40. institutum, ut jejuni biberent, potusque vini antecederet cibos: externis et hoc artibus, ac medicorum placitis, novitate aliqua sese commendantium.* Clarum ex his, ante Tib. Claudium Romanis nondum fuisse moris, coenas a potu inchoare: coepisse id fieri eodem tempore etiam apud Graecos, cum esset prius inusitata atque inaudita res, scimus ex Plutarchi symp. l. VIII. c. 9. Quare apud vetustiores rerum et morum Graeciae scriptores *πρόποσις* vox legi non potest, cum esset is mos plane incognitus: rerum enim quam verborum origo anterior. Sed in Plinii verbis ista nobis sunt notanda: *externis et hoc artibus.* Nam aliis gentibus inoleviſse eam consuetudinem significat. Inter has fuere Bithyni, delicata gens et multiplicis luxus magistra, quod ex historia scimus. De his scribens Phylarchus, ut refert Athenaeus: et moris istius meminit, et vocem *πρόποσις* vel primus vel inter primos usurpavit. Macedonibus quoque non incognitum fuisse jam olim hunc morem, ex Hippolochi narratione, quam habes l. IV. in., facimus conjecturam. Carani enim lautissimas epulas describens omnium primum hoc ait, singulis convivis, statim postquam accubuerant, phialam esse datam, quam illi siccaverint. Propterea scribitur l. III., ubi multa de gustatio-
p. 119. nibus, non procul a fine: *Μακεδόνες, ὡς φησιν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος, οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσι.* Reperio etiam inter Graecos *προποσίων* aliquod vestigium. Nam l. IV. narrat auctor, apud Lacedaemonium Cleomenem hunc fuisse convivii ordinem, ut vini cyathus ante coenam cuique porrigeretur. Haec prima et propria notio propositae ad explicandum vocis *πρόποσις* neque aliter illa medici Graeci unquam utuntur, quam ut certa potionum genera significent, quibus ante legitimas epulas utebantur. Sic et Plutarchus accipit de causs. novor. morb. ita disputans: *μέγα δὲ καὶ τὸ τῶν καλουμένων προπομάτων. οὐδὲ γὰρ ὕδωρ οἱ παλαιοὶ πρὶν ἐντραγεῖν ἔπινον· οἱ δὲ νῦν, ἄσιτοι προμεθυσθέντες, ἅπτονται τῆς τροφῆς διαβρόχῳ τῷ σώματι καὶ ζέοντι, λεπτὰ καὶ τομὰ καὶ ὀξέα προσφέροντες, ὑπέκκαυμα τῆς ὀρέξεως, εἶθ' ἕτως ἐμφορούμενοι τῶν ἄλλων.* His verbis Plutarchus in tria distinguit sui temporis coenas: *προπόματα* praecedunt; sequuntur *τὰ λεπτὰ καὶ τομά, quales lentum pervellunt stomachum*; deinde caetera omnia.

Quae ſecundo loco poſuit, ea ſunt, quae ψυχραὶ τράπεζαι teſte eodem vocabantur. Oſtrea erant, echini, cruda olera, aut ex oleo et garo, et his ſimilia, de quibus etiam Galenus l. II. περὶ τροφ. δυν. cap. de ſycaminis et moris. Athenaei ſeculum, quod apparet ex his illius verbis, Ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα, et ſimilibus aliis locis non paucis, προπομάτων appellatione utraque eſt complexum, quae κυρίως προπόματα et quas frigidas menſas prior aetas dicebat. Latini etiam *antecaenii*, *guſtationis* vel *guſtus*, aut *promulſidis* vocibus et propomata et τὰς ψυχρὰς τραπέζας intellexerunt. Quorum ciborum eſſent guſtationes, totis deinceps libris II. et III. exponit Athenaeus, qui libro III. circumlocutione uſus propomata haec vocavit τὰς αἰθισμένας προπαρατίθεσθαι περιφορὰς, ut dicemus l. illius c. 34. Ad enumerationem τῆς ὕλης τῶν προπομάτων accingit ſe, cum ait: Ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι, φησὶ, παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Quae ita debebant verti; *Athenaeus ait, inter ea, quae ad guſtationes parabantur, cum alia, tum iſta fuiſſe.* Enumerationem ſuam orditur a malva: cujus etiam Galenus eo, quem diximus, loco mentionem facit. Simile album in deſcriptione coenae Metelli, antiquiſſimi pontificis, apud Macrobium: cujus verba adtexam utiliter, ut cum Athenaei catalogo ſtudioſus lector poſſit componere. Sic igitur ille l. III., *Coena*, inquit, *haec fuit: ante coenam echinos, oſtreas crudas, quantum vellent, peloridas, ſpondylos, turdum, aſparagos, ſubtus gallinam altilem, patinam oſtrearum peloridum, balanos nigros, balanos albos, iterum ſpondylos, glycymeridas* (oſtreorum hoc genus, ut chamae: vide Plin.), *urticam, ficedulas, lumbos aprugnos, altilia ex farina involuta, murices et purpuras.* In Satyrico Petroniano guſtationis latereulum eſt hujusmodi: *olivae, glires melle et papavere ſparſi, tomacula, Syriaca pruna, grana punici mali.* Mar- p. 120.
tialis in epigr. ad Iul. Cerealem: *Prima tibi dubitur ventri lactuca movendo Utilis, et porris fila reſecta ſuis. Mox vetus et tenui major cordila lacerto: Sed quam cum rutae frondibus ova tegant. Altera non deerunt tonui verſata favilla, Et Velabrenſi maſſa recocta foco, Et quae Piceni ſenferunt frigus olivae. Haec ſatis in guſtu.* Iſidorus Orig. l. XVII.: *Contra venena radices, nuces, lupini, citrium, apium proſunt: ſed contra futurum, non contra acceptum venenum. Unde et apud veteres ante alias epulas haec ſolebant menſis apponere.* Sunt autem haec verba non Iſidori, ſed Ser-

vii in II. Georg., ut poſtea obſervavi. Pleraque eorum, quae ſuperioribus laterculis ſunt commemorata, inter bellaria facile inveniant locum: ideo venuſte Plutarchus ſeriem hanc et ἀκολουθίαν τῶν δαιτυμόνων, ut loquitur Athenaeus, μετακόσμησιν appellat et traductionem ἀπ' ὥρας ἐπὶ σόμα: quod etiam in ſequentibus convivator noſter declarabit.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

Μαλάχη et μολόχη. *Malvae ſemen:* πλακοῦς. κρηπὶς *in operibus piſtorum.* Balteus. Alimus *veterum.* σικυωνία, cucurbita. Indicae *cucurbitae:* ἀρτυταὶ κάτεφθοι. *Philoſophi comicis irriſi.* κνίσσα et τροφὴ ἄκνισσος. *Ciborum apparatus* μετὰ κνίσσης et ἄνευ κνίσσης. *Patinae* Ὠρῶν ὄζεται. πόλος, *caelum.* ὠῶν ἡμίτομα. *Alia quaedam.*

Niſi alienum locum iſta occupant, τοῦτο Ἀττικῶς, in iis, quae de malva ſcribit Athen., μαλάχη dixerunt Attici, non μολόχη. Ita ſentit et prior interpres: poſterior quam rationem ſuae ſententiae et emendatae ſcripturae habuerit, ſcire non laboro. In Epicharmi acroteleutio Πρότερος legit Euſtathius: ſed illius codices et mutili ſunt hac parte et emendandi. I. in Od. comm. Malvae σπερματικὸν τύπον appellavit Phanias, quod Plinius *ſemen*, Dioscorides τὸν καρπόν. Alii *placentam*, ait Phanias. Heſychius quoque: πλακοῦς ὁ σπερματικὸς τύπος τῆς ἡμέρας μαλάχης. Cauſſam hujus appellationis explicat, quod orbiculus ille pectinatim ſit inciſus, ut ſolent incidi placentarum crepidines: τὸ γὰρ κτενωτὸν ἀνὰ λόγον, καθάπερ ἡ τῶν πλακούντος κρηπίς. Etiam hodie pleraque eorum operum, quae piſtores et dulciarii faciunt, limbo denticulato inſtar pepli aut cymatii ornari ſolent. κρηπὶς eleganter ea lorica dicitur cum ſuo ornamento. Cato *balteum* nominat ſaepius. Sed videtur haec crepido, ceu emblema, operi jam abſoluto fuiſſe adjecta, aut, ut melius dicam, opus perfectum in ipſam fuiſſe injectum. Scribitur enim l. XIV. in deſcriptione cujusdam placen-

tae: πύρινος ἄρτος κοῖλος καὶ σύμμετρος, ὅμοιος ταῖς λε- p.121.
γομέναις κρηπῖσιν, εἰς ἃς ἐντίθενται τὰ διὰ τῆ πυρῆ σκευα-
ζόμενα πλακόεντια. Hesychius non substernit, sed impo-
nit crepidinem placentis. κρηπὶς, ait, λέγεται καὶ τὸ
ἐπίθεμα τῶν ἐγχύτων πλακόεντων. Reperio et apud Sui-
dam crepidinis hujusce mentionem in voce διακόνιον.
Polluci κρηπὶς proprium placentae genus, descriptum
ipsi l. VI. c. 11. Malvam sylvestrem praefert Diphilus
hortensi: Dioscoridis judicio hortensis est ἐδωδιμωτέρα
μᾶλλον τῆς χερσαίας. Ex Hermippo refert deipnoso-
phista, vetustissimos homines, cum celeberrimam illam
alimum componerent, indidisse etiam malvam. ἄλιμον,
intellige σύνθεσιν. Remedium quoddam id fuit contra fa-
mem et sitim: unde nomen utrumque ἀλίμη et ἀδίψη.
Sapientes illos priscos hoc pharmaco usos legimus pro
cibo et potu. De alimo multi: locus autem Hermippi
est sumptus ex illius l. de septem sapientibus. Proclus in
Hesiodeum versum, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφο-
δέλῳ μέγ' ὄνειαρ, ἴσως, inquit, καὶ ἀφ' ἱστορίας τοῦτο
λέγει. Ἕρμιππος γὰρ ἐν τῷ περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ τῆς
ἁλίμου λέγει. μέμνηται δὲ τῆς ἁλίμου καὶ Ἡρόδοτος (ma-
lim Ἡρόδωρος) ἐν τῷ πέμπτῳ τῶ καθ' Ἡρακλέα λόγω.
καὶ Πλάτων ἐν γ. τῶν Νόμων Ἐπιμενίδην φησὶ μικρόν
τι ἐδεσμάτιον προσφερόμενον, ὥδε διατελεῖν τὴν ἡμέραν·
ἦν δ' ἐξ ἀσφοδέλου καὶ μαλάχης· ὅπερ αὐτὸν ἅλιμον καὶ
ἄδιψον ἐποίει. Aliam compositionem alimi refert Tzetzes:
cujus loco petulantiam in Proclum nemo mentis compos
aequo ferat animo. Mirum vero, quare dicatur mox,
Megalopolitas appellasse cucurbitam σικυωνίαν. Nam ea
vox non Megalopolitarum Arcadum propria, sed multo-
rum Graeciae populorum communis fuit. Hesychius:
σικυωνία, κολοκύντη. Hippocrates quoque non semel σι-
κυώνην appellat τὴν κολοκυνθίδα, interpretibus Galeno et
Erotiano. Proxima verba faciunt mihi negotium: Θεό-
φραστος δὲ τῶν κολοκυντῶν ἓν εἶναί φησιν ἓν μέρος ἰδέας.
Ipsum primo loquendi genus suspicionem movet: ἓν εἶ-
ναι ἓν μέρος ἰδέας· quomodo putem vix locutum Theo-
phrastum. Sententia deinde manifesto falsa: nam plures
esse cucurbitae species diserte negat philosophus. σικύα,
ait, καὶ κολοκυντης, τῷ μὲν εἶναί φασι γένη, τῆς δὲ ἓν
εἶναι, καθάπερ τῆς ῥαφανίδος καὶ τῆς γογγυλίδος, ἀλλ'
ἐν τῷ αὐτῷ γένει τὰς μὲν βελτίους, τὰς δὲ χείρους. Athe-
naei fortasse etiam hic memoriam licet accusare, aut li-
brariorum perfidiam: nisi credere malumus, attentionem

illi defuisse, qui haec excerpebat. Legi malim: ἄχρι δὲ τῦ νῦν λέγεσθαι παρὰ Κνιδίοις τὰς κολοκύντας σικύας Ἰνδικάς. Vel fic potius: τινὰς κολοκύντας Ἰνδικάς. Nam fine diftinctione omnes cucurbitas fuiffe dictas Cnidiis Indicas, falfum cenfeo. Tamen ut ifta lectio fonat, Cnidiis Ἰνδικὴ tantundem valuit, atque κολοκύντη. Cucurbita ἀρτυτὴ condiebatur hyffopo, origano aliisque herbis condimentarlis. Aëtius l. I.: χαίρει δ' εἰκότως ὀριγάνῳ ἀρτυμένη διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ὑδατώδη ποιότητα. *Seffilem* cucurbitam Dalecamp. vocavit, quae in prioribus editionibus κάθευδος.
p.122. Nos fecimus ex fcriptis manu εὐεκκριτωτέρα ἢ κάτεφθος, vel, ut eft in aliis, κάθεφθος, fubfcribente etiam Natalis codice. κάτεφθος, ut ἄπεφθος, *valde cocta* vel *elixa*. Paulo poft: δεῖ δὲ αὐτὰ λαμβάνειν ἐφθὰ μᾶλλον. Hermippi verfum ita potius fcribam: Τὴν κεφαλὴν ὅσην ἔχει; ὅση κολοκύντη. *Quam magnum caput habet? quanta eft cucurbita.* Non ὅσην κολ., *quantum habet cucurbita caput.* Comicos Atticos nihil feciffe libentius, quam ut philofophorum difciplinas et inftitutionem in fcena traducerent, et populo ridendam propinarent, ex Ariftophanis dramatibus, Diogenis Laërtii hiftoria et hisce commentariis nemo ignorat. Athenaeus hoc loco Epicratis plufculos verfus defcripfit, quibus Platonis fchola ridetur falfiffime. Inducebatur medicus quidam Siculus difcipulis Platonis oppedens, fubtilibus atque, ut exiftimabat, inanibus illorum disputationibus et divifionibus offenfus: frendunt juvenes dentibus, et tantam contumeliam parant ulcifci, feciffentque adeo, nifi eorum motus auctoritas praefentis magiftri compefcuiffet. Ait poëta: Τὸ γὰρ ἐν λέσχαις τοιαῖσδε ταῦτα ποιεῖν Εὐπρεπὲς, ἐδ' ἐμέλησε τοῖς μειρακίοις. Poflerior verfus corrigendus omnino eft. Scribe: Ἀπρεπὲς, ἐδ' ἠμέλησε τ. μ. Ingentem iram concepiffe adolefcentes, indicat illo verfu: δεινῶς ὠργίσθησαν, χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν. Ergo illi factum medici judicarunt, ficut erat, ἀπρεπές· et οὐκ ἠμέλησεν αὐτοῖς, non neglexerunt factam fibi injuriam. Locum integrum ita concipiebat ὁ μακαρίτης Scaliger: Τὸ γὰρ ἐν λέσχαις τοιαῖσδε ταῦτα (vel τοιάδε) ποιεῖν ἀπρεπὲς, ἐδ' ἠμέλησε τοῖς μειρακίοις· οἱ δ' αὖ δεινῶς ὠργίσθησαν Χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν. Sequitur: Ἀλεξις ὁ χαρίεις πρόπομα ὅλον παρατίθεται τοῖς διακρίνειν δυναμένοις. Hoc eft: *Alexis integram guftationem lectoribus apponit, fi quis cum judicio fequentes illius verfus legat.* πρόπομα ὅλον, *genera omnia ciborum, qui in guftu foliti apponi.* De hoc fatis capite fuperiore. In

verſu primo Alexidis: ἔ τὸ πρᾶγμ' ἐβάλετο, *quo res poſtulabat, quo me accedere meum intererat.* In ſecundo: τὴν τράπεζαν ἥκ' ἔχων. Scribe τὶς τρ. Verſu quarto appoſitum ſibi negat quicquam eorum, quae nidoris plus exhalent, quam habeant ſuavitatis: Οὐδὲ παρέχεσαι κνίσσαν ἡμῖν πλείονα Παροψίδες καὶ λῆρος, videlicet παρετέθη. Videtur pro parum lautis epulis habere illas, quae conſtent cibis, unde multus erumpat nidor. Contra apud Plut. in ſymp. et l. ὑγιειν. παραγγ. τροφὴ ἄκνισσος eſt victus ſimplex ac tenuis, ac frugi hominum. Quis neſcit, κνίσσαν et nidorem coenam opiparam ſemper indicare? Hoc quidem veriſſimum eſt: ſed de guſtationis cibis poëta loquitur, cui non pinguia adeo et nidoroſa conveniunt, verum tenues cibi et non tam alere apti, quam famem irritare. Plut. vocabat τὰ λεπτὰ καὶ τομά. Duplex fuit apud veteres parandi cibos modus: alterum ſimplicem vocabant et ἄνευ κνίσσης, alterum μετὰ κνίσσης. Simplicem modum coquendi atque etiam aſſandi carnes deſcribit Galen. his verbis eo commentariolo, quem ſcripſit in gratiam ἐπιλήπτου pueri: ἔσι δ' ὅτε καὶ τῶν λαγωῶν ἁπάντων ἠρτυμένων ἁπλῶς, ἢ ὀπτημένων ἄνευ κνίσσης. τὸ δ' ἁπλῶς ἔσι διὰ ὕδατος ἄνηθον ἔχοντος ἡδυσμα καὶ πράσον, ἁλικόν τε καὶ ἅλας. ὡς δ' ἄνευ κνίσσης ὀπτηθείη κρέας καλῶς, τὸν παρ' ἡμῖν ἑθέλω λίβανον. In ſexto ſcribe Ὑπερηφάνως ὄζουσα τῶν Ὡρῶν λοπάς, non ὑπερήφανος. Euſtathius: τὸ δὲ ὄζουσα Ὡρῶν παραπεποιῆσθαι δοκεῖ ἐκ τοῦ Θεσπρίτου· ὃς πλυθῆναί τι ἔφη πρὸς κράναις Ὡρῶν, ἤγουν πρὸς ταῖς κρήναις αὐτῶν τῶν Ὡρῶν, ἃς κάλλος ἐσὶ νοεῖν· σεμνύνων ἐκεῖνος ὅτως τὸ καλῶς πλυθέν. Horae pulchritudinis deae praeſides habebantur. Illis tribuebant, quicquid in ſuo genere pulcherrimum eſſe volebant intelligi. Cum ait in ſeptimo Τὸ τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον, polum appellat, non quod aſtrologi, ſed ipſum coelum. Plato in Epinomide pro orbe accepit: ἐν ᾧ χρόνῳ διεξέρχεται τὸν αὐτοῦ πόλον, *ſuum percurrat polum.* In decimo ait: Ὑπέφαινεν ᾠὸν ἡμίτομον τοὺς ἀστέρας, *dimidiata ova ſpeciem ſtellatam praeferebant.* Editum erat: Ὑπ. ᾠνὸν, ἡμίσομον. Fecimus ᾠὸν ἡμίτομον ex MSS., quanquam alii codd. melius, ſervata eadem ſententia, ᾠῶν ἡμίτομα. Athenaeus paulo ante: Ἄλεξις ἡμίτομά πού φησιν ᾠῶν λέγει. Eleganter illud in ultimo verſu: ὀρύττων ἀποδέδειχα κόσκινον. Sic apud Lucianum: ἐσθὴς κοσκινηδὸν τετρυπημένη. Aeſchylus paulo aliter: τέτρωται δικτύοις πλέον λέγειν. p. 123.

CAPUT UNDEVICESIMUM.

Ariſtias comicus. ὀρεχθεῖν. *Ariſtotelis liber de proverbiis. Cephiſodotus Iſocrateus obtrectator Ariſtotelis. Antiphanis fabula* Παροιμίαι. *Fungi* γηγενεῖς *item artificio producti. Fungi ad fici radices. Eclogarii quaerela de corruptis Athenaei codicibus. Amanitae fungi.* ἐφεύειν *vel* ἀφεύειν. *Mortui ex fungorum eſu. Nota venenatorum fungorum.* πέζις. *Discrimen pezitarum et fungorum. Theophraſtus illuſtratur.*

Deipnoſophiſtae verba: ΜΥΚΑΙ. Ἀριστίας· Μύκαισι δ' ὀρέχθει τὸ λάϊνον πέδον. FUNGI. *Ariſtias: Fungis* illiſis, *reſonabat lapideum ſolum.* Ariſtias ille dramatum poëta parum mihi cognitus. L. XI. Areſias quidam nominatur, qui non eſt, opinor, alius: ſed de illo loco ibi viderimus. Ἀριστίας hic etiam Euſtathius agnoſcit. Non placet illorum conjectura, qui emendant hic ὀρέγει et τὸ λαιμαργὸν παιδίον. Verum eſt ὀρεχθεῖ et λάϊνον πέδον, ut in omnibus libris, vel δάπεδον, ut apud Euſtathium Ἰλ. ῥαψ. ο. Conſtabit ſenarius, ſi ſcribas ὠρέχθει. Id verbum de ſono rei in ſolum projectae dici, norunt eruditi. Cephiſodotus, Iſocratis diſcipulus, in iis libris, quos contra Ariſtotelem ſcripſerat, ἐπιτιμᾷ τῷ Φιλοσόφῳ, ὡς οὐ ποιήσαντι λόγου ἄξιον τὸ παροιμίας ἀθροῖσαι, *obtrectat philoſopho, quaſi operae pretium non fecerit, cum proverbia collegit.* In Ariſtoteleorum librorum indice reperies apud Diogenem Παροιμίαι α. Praeterea ex Graecorum paroe-
p.124. miographorum et ſcholiaſtarum ſcriptis conſtat liquido, ejus argumenti librum ſub Ariſtotelis nomine in ſtudioſorum manibus olim eſſe verſatum. Ea opera ſummum virum bene eſſe meritum de ſtudiis literarum, quis tam impudens, qui neget? Tamen reperti ſunt, ut hinc diſcimus, vitiligatores, homines non nauci, qui eum philoſophi laborem ſecius interpretarentur. Tantum potuit in horum animis aemulatio et ἔρις οὐκ ἀγαθή. Notum Ariſtotelis dictum: Αἰσχρὸν σιωπᾷν, Ἰσοκράτη δ' ἐᾷν λέγειν. Hinc illae Cephiſodoti, Iſocratis diſcipuli, lacrymae. Antiphanis verſus ſcribendi ſic: Ἐγὼ γὰρ ἂν τῶν ὑμετέρων φάγοιμί τι, Μύκητας ὑμεῖς ἂν φαγεῖν ἐμοὶ δοκῶ, Καὶ τρυφνὰ μῆλα, κἂν εἰ ἀποπνίγοι βρῶμά τι. Eam fabulam Antiphanis noſtri codd. Παροιμίαν inſcribunt. In MSS. me-

lius Παροιμίαι. Quod ait, naſci fungos γηγενεῖς, intellige, ſponte et nulla cultura, ſed αὐτόματες, ſicut loquitur Florentinus. Et Athenaeus quoque mox, τὰ ὕδνα γίνεσθαι αὐτόματα ἀπὸ γῆς. Ridicula alioquin videatur obſervatio, cum omnia, quae terra naſcuntur, γηγενῆ poſſint dici. Sed et artificio provenire fungos nemo neſcit: ut ex decocto fungorum in terram projecto, aut ſi, reſecta populo juxta truncum, aquam ſparſeris, in qua fermentum diſſolveris. Populeos iſtos vocant, de quibus in Geopon. l. XII. c. ult. Mitto alia ſimilia inventa. In verſu Nicandri de noxa fungorum σύγκολλα ſcribunt docti pro σύκολλα, quod nihil ſignificat. Etiam Galenus fungis naturam tribuit παχυτέραν καὶ γλισχροτέραν. Quae fuerit doctiſſimi illius poëtae ſententia de fungis ad fici radices natis, declarant, qui ſequuntur, verſus. Plinius videtur illos optimos pronunciare. *Fungis*, inquit, *oberit veneni argumentum, quo ſimilior fuerit arborum fici.* Nicander ſaltem innoxios: — συκέης ὁπότε σέλεχος βαθὺ κύπρῳ Κακκρύψαις, ὑδάτεσσί τ' ἀειγαέεσσι ποτίζοις, Φύονται πυθμέσσιν ἀκῆριοι, *ſi arboris fici truncum obruas laetamine, et aqua riges, fungi ad radices naſcentur innoxii.* Sequentia verba contrarium dicere videntur: ὧν σὺ μύκητα Θρεπτικὰ μήτι χαμαιζήλης ἀπὸ ῥίζης προτάμοιο. Videntur, inquam: nam iis mendis haec ſunt obſita, ut de ſententia parum liqueat nobis. Quid mirum? Ipſe horum excerptorum deſcriptor vitium ſuorum codicum non diſſimulat, caeteros verſus ideo ſibi omiſſos fatens, quod legere non potuerit. τὰ ἄλλα, inquit, οὐκ ἦν ἀναγνῶναι. Similes querelas de corruptis jam tum Athenaei codicibus in integra, quam habemus, epitoma multas invenimus. Caeterum aliud ſenſiſſe Nicandrum, docent nos codices meliores, ex quorum fide ſcribimus: — ὧν σὺ μύκητα Θρεπτὸν μήτι χαμηλὸν ἀπαὶ ῥίζης προτάμοιο. Eos ſolos fungos pronunciat innoxios, qui in aggeſto fimo propius truncum nati ſint, non illos, qui in extremis imisque radicibus. Amanitas quoque probat Nicander, ut iſta declarant: καί τε μύκητας Ἀμανίτας τότ' ἐφεύσαις. Galeno auctore omnium ἀβλαβέστατοι ſunt βολῖται, deinde Amanitae. Perperam Natalis libri ἐκ ἐφεύσαις. Dalec. quid legerit, non ſcio. ἑφεύειν eſt *igne parare, torrere*, vel *coquere*. Euſtathius legi obſervat etiam ἀφεύσαις, hoc eſt, inquit, φώξαις, φλογίσαις, ὀπτήσαις. Sequitur triſtis hiſtoria de exſtincta matre cum tribus liberis eſu p. 125.

fungorum. Ego memini audire puer ab optimo parente, cum referret casum non minus tristem amici cujusdam et, si bene recordor, hospitis tum sui apud Santones, qui uno die septem, quas solas habebat, filias extulit, cum mane in villa pernitialeis fungos avidius comedissent. Homeri locus a Ptolemaeo rege emendatus exstat Ὀδ. ε., ubi multa in Ptolemaei sententiam Eustathius. Sed alienum occupavit locum historia sii, herbae palustris, nam ad institutum de fungis sermonem statim reditur. E notis venenatorum fungorum una est haec: οἱ μετὰ τὸ ἐψηθῆναι καὶ τεθῆναι πησσόμενοι, *qui cocti et apposiți duriores fiunt.* Plinius: *Noxii erunt fungi, qui in coquendo duriores erunt.* Dalecamp.: *qui picis colore nigrescunt.* Putavit, legendum πισσέμενοι. Quid, obsecro, virum doctum impulit ad infelicem adeo conjecturam? Pezicas fungorum genere contineri, scribit Plinius. Ex Theophrasto separat noster: καθάπερ ὅς καλοῦσί τινες πέζιας ἅμα τοῖς μύκησι γινομένας. Ita scripti, non πέζικας· etsi *pezicas* aut *pezitas* Plinii codices, sed Athenaeo mox rectum est πέζις. Pezias et fungi hoc differunt, auctore Theophrasto, quod, cum sint ambo nullis radicibus, fungi tamen tenue quoddam radicum habent rudimentum: caule enim sunt prominulo, unde fibrillae et capillamenta pendent, quibus terrae cohaerent, et alimentum capiunt. Verba Theophrasti ita descripta sunt hodie in nostris codicibus: ἄῤῥιζοι γὰρ καὶ αὐτοὶ τυγχάνουσιν. ὁ δὲ μύκης ἔχει προσφύσεως ἀρχήν, τὸν καυλὸν εἰς μῆκος, καὶ ἀποτείνουσιν ἀπ' αὐτῆς ῥιψί. Deest aliquid omnino. Lego et suppleo: τὸν καυλὸν εὐμήκη, καὶ ἔχεται τοῖς ἀποτείνουσιν ἀπ' αὐτῆς ῥιψί. Vel: τὸν καυλὸν ἐς μῆκος ἀποτείνοντα, καὶ τρέφεται τοῖς ἀπ' αὐτῆς ῥ. Proprie ῥῖπες sunt vimina et οἱ τῆς οἰσύας λύγοι. Duriuscule hic, si modo ita scripsit Theophr., pro fibris radicalibus: quas etiam λεπτὰς καὶ μικρὰς ῥίζας idem alibi appellat. Harum congerie fiunt radices θυσανοειδεῖς et fimbriatae. προσφύσεως ἀρχὴν vocat inchoata et imperfecta adhaesionis organa: quia caulis fungi radicem non habet, quae esset vera πρόσφυσις· at qui vocatur caulis in fungo, pediculus potius videtur ac μίσχος. Propterea Theophrastus caulem fungos habere modo negat: ut in I. histor.: ὅτε γὰρ ῥίζαν πάντ' ἔχει, ὅτε καυλὸν, ὅτε ἀκρέμονα, ὅτε πλάδον, ὅτε φύλλον, ὅτε ἄνθος, ὅτε καρπὸν, ὅτ' αὖ φλοιὸν, ἢ μήτραν, ἢ ἶνας, ἢ φλέβας· modo ait: ut l. eod. c. 8.: ὁ δὲ τῶ καυ-

πείρᾳ καὶ βετόμᾳ παυλὸς ὁμαλότητά τινὰ ἔχει παρὰ τούτοις· ἔτι δὲ μᾶλλον ἴσως ὁ τῦ μύκητος.

CAPUT VICESIMUM.

Athenaei lapsus in laudandis Aristotele et Theophrasto. Loci aliquot Theophrasti expenduntur et emendantur.

Qui factum sit, nescio, quod factum tamen scio, ut lo- p.128.
cis prope infinitis verba Aristotelis et Theophrasti describens Athenaeus erraverit. Equidem verum censeo, quod alibi dicebamus, hominem eruditissimum non ex ipsis auctoribus, sed ex suis adversariis et eclogis plerosque auctorum, quos laudat, locos descripsisse. Sane quae de fungis marinis hic narrat, absque dubio habet ex octava Theophrasti historia. Errat igitur, ut est a Dalecampio animadversum, et mare ad Herculis columnas perperam posuit maris Erythraei loco. Phaniae verba, ut fere semper, crucem figunt mihi, quemadmodum jam ante 12. c. testati sumus. Etenim quid appellat φύειν τὴν ἀνθίνην; ἀνθήλην quid appellent inplantarum historia, scimus: ἀνθίνη nusquam nobis reperta in philosophorum aut medicorum libris, ne apud Eustath. quidem Il. o. Phaniae verba describentem. An legi debet τὴν ἀνθήλην, *paniculam?* An ita potius: τὰ μὲν φύειν, τὰ δὲ οὐδὲ φύειν τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ τῆς σπερματικῆς ἴχνος κορυνήσεως, (ita Eustathius: alii κορυνώσεως) οὐδὲ σπερματώσεως. *Plantarum aliae semen producunt, aliae penitus non producunt, ac ne vestigium quidem ullius protuberantiae seminalis, aut ullius omnino seminis.* Sequitur: ὁ αὐτός φησι· Πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσι. *Ait idem:* Πτέρις, *filix, quam nonnulli blachnum vocant.* Cedo, quis ille ὁ αὐτός; Phaniam ex superioribus necesse intelligi. Ego aliter accipiebam. Nam ὁ αὐτὸς est Athenaeus: voce ἔνιοι Arrianum intelligo in Bithyniacis. Eustathius: πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσιν, ὡς καὶ Ἀρριανὸς δηλοῖ ἐν Βιθυνιακοῖς. Quia tamen Arrianum hunc nunquam laudat hic scriptor, praestat aliter accipere. Ait: Θεόφραστος ἐν Φυτικοῖς· Λειόφλοια, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πέζις, γεράνειον. *Theophrastus scribit in libris de plantis: Laevem habent corticem*

quaedam illarum, *ut tuber, fungus, pezis, geranium.* In noſtris libris hodie iſta apud Theophraſtum non leges. Ille quidem λειοφλοίων etiam in codicibus, qui hodie exſtant, meminit: ſed longe alia ibi exempla. Hiſtor. l. I. c. 8. differentias plantarum ratione corticis explicat philoſophus, ubi λειοφλοίων exempla ponuntur μηλέα καὶ συκῆ. Plinius vertit: *cortex aliis laevis, ut fico et malo.* His opponit Theophraſtus τραχύφλοια et ῥηξέφλοια. Ita legendum monemus illo loco: non ῥιζόφλοια, ut vulgo editum, et probavit Gaza: neque ῥηγόφλοια, ut inepte emendant. Baſilius hom. V. εἰς τὴν ἑξαήμερον· Ποσαὶ τῶν φλοιῶν αἱ διαφοραί; τὰ μὲν γὰρ λειόφλοια τῶν φυτῶν, τὰ δὲ ῥηξίφλοια. Transtulit Plinius: *quibusdam rumpitur ſponte cortex.* Sed quid dicemus de Theophraſto, qui laevem corticem tuberibus attribuit? Quid autem? niſi quod flagitii magni compertum habemus iſto loco auctorem epitomae: in illum enim, quam in Athenaeum, culpam conjicere malo. quanquam fieri poteſt, ut aliud agentem Athenaeum ſua excerpta fefellerint etiam hic. Utut ſit, liquet, negligenter deſcripta haec eſſe ex c. IX.
p.127. primi hiſtoriarum, ubi iſta exempla invenias, non quidem τῶν λειοφλοίων, *laevicorticum*, ſed τῶν ὅλως ῥίζαν μὴ ἐχόντων, *nullam penitus radicem habentium.* Quod ante nos viri doctiſſimi hoc non obſervarint, in cauſſa eſt depravatio codicum Theophraſti, in quibus ſic ſcriptum: ὅλως ἔνια ῥίζαν μὴ ἔχει, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πύξος, πράνιον. *Quaedam omnino radices non habent, ut tuber, fungus, buxus, cornus.* Qui prodigia ſpectare volunt, alio oculos transferre non debent. Quid? buxus et cornus radicibus non nituntur? Sanusne erit, qui poſtremas duas voces putabit ſanas? Prior illarum ex Athenaei iſto loco debet emendari et πέζις ſcribi. Fungum pezicam Plinio dictum intelligit, qui ſine radice aut pediculo naſcitur. Poſterioris quoque non difficilis emendatio: nam γεράνιον ſcribendum, quod eſſe genus tuberum, et dicitur mox diſerte, et aſſerit Euſtathius ex hoc loco. Quis dubitat, tubera eſſe plane ἄβριζα, et nullis radicibus, nullis fibris nixa, ac ne capillamentis quidem? etſi non neſcimus, Dioscoridem tuber ipſum appellare ῥίζαν πάχυ φαρῆ, ſed παχυμερῶς et parum accurate locutum eſſe optimum ſcriptorem, cum ibi, tum aliis in locis, neque medici negaverint, et fatebuntur ultro omnes philoſophi.

CAPUT VICESIMUM PRIMUM.

Theophraſti locus. Vingus Aegypti. οἶτος, αἶτος, ἶτος. *Tonitrua facere ad tuberum generationem. Tuberum* σπερματικὴ ἀρχή. Tiara *collis. Oſtrea tubera maris dicta. Proverb.* Ναυσικλείδης ἐρημία.

Superiore capite et retinendam apud Athenaeum, et reſtituendam apud Theophraſtum vocem γεράνειον diximus. Praeter auctoritatem Euſtathii, quam proferebamus, ſcribit Athenaeus ipſe: λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Θεόφραστος· Τὸ οὖδνον, ὃ καλοῦσί τινες γεράνειον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειον. Theophraſti locum aliter ſcriptum exhibent nobis hodie publica exemplaria. Hiſtor. l. I. c. 10.: καὶ τὸ οὖδνον δὲ, ὃ καλοῦσί τινες ἄσχιον, καὶ τὸ ἄιγγον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειόν ἐστιν· ὧν οὐδέν ἐστι ῥίζα. Disputat eo loci philoſophus de radicis natura, aitque, ſi pro radice haberi debeat, quicquid ſub terra conditum latet, cum alia inter radices fore numeranda contra ipſorum naturam et radicis τὸ τί ἦν εἶναι, tum in his etiam tuber, quod ἄσχιον vocant, et vingum, et ſi quid aliud ſimile his ſub terra gignitur: quorum omnium nihil eſt radix. Vingum Aegypti non ſemel alibi commemorat Theophraſtus: aſchium invenies nusquam; et ſimul mirum eſt, veſtigium nullum in hac periodo apparere vocis γεράνειον, quam reperiſſe conſtat deipnoſophiſtam in ſuo codice Theophraſti. Scripſimus ὃ καλοῦσι μίσυ pro μίσον ex Plinio et ſcripta lectione: quae habet ſtatim καὶ τὸ ἐν τῇ Θρᾴκῃ δὲ γενόμενον ἴτον, non ἴσον. Docti jubent ſcribere οἶτον, ex fideliore, inquiunt, codice Theophraſti. Scire velim, quis iſte codex fide- p.128.
lior: nam apud philoſophum, quod ſciam, ea vox nusquam legitur inter genera tuberum. Plinio tuber, quod in Thracia, *cerauniam*, non *actus* aut *aetum* nominatur l. XIX. c. 3. *Aetum*, de quo ille c. 15. l. XXI. Aegypti, non Thraciae, herba eſt, ſponte naſcentium una. Hanc cum vingo Aegyptiaca videntur quidam confudiſſe. Heſychius: ἄιγγον, τὸ ὑπ' ἐνίων οἶτον. Ita ſcribimus cum magno Turnebo: nam editum eſt ἄιτον et αἶτον. Vides inconſtantiam aut potius ἀ συμφώνησιν auctorum, vel certe librorum. Tonitrua facere ad generationem tuberum, et placet philoſophis, et vulgo ſolim creditum. Juvenalis: — *poſt hunc tradentur tubera, ſi ver Tunc erit,*

et facient optata tonitrua coenas Majores. Obſerva numeri enallagen: καὶ μᾶλλον ὅταν οἱ βρονταὶ, ὡς ταύτης αἰτιωτέρας ἄσης. Niſi malis ſcribere: ὡς ταύτης τῆς αἰτίας αἰτιωτέρας ἄσης. Provenire tubera nullo ſatu, nullum eſt dubium; ſeminale tamen aliquod principium eſſe illorum, ex quorundam ſententia ſic probat: ἐν γῇ τῷ αἰγιαλῷ τῶν Μιτυληναίων ἃ Φασι πρότερον εἶναι, πρὶν ἢ γενομένης ἐπομβρίας τὸ σπέρμα κατενεχθῆ ἀπὸ Τιαρῶν. Plinius: *Quibusdam locis accepta tubera riguis feruntur: ſicut Mitylenis negant naſci, niſi exundatione fluminum invecto ſemine ab Tiaris.* Tiarae collis nomen imminentis littori Mitylenaeorum. Eum collem aſſiduis imbribus aucti fluvii lavabant, indeque praecipitantes in plana camporum terream ſuperficiem ſecum rapiebant, et ſimul tuberum τὴν σπερματικὴν ἀρχὴν, id eſt, vim illi terrae a natura ingenitam gignendi tubera. Cum generationis diſtinctae ſpecies ſint τῶν Φυομένων αὐτομάτως et τῶν διὰ σπέρματος· videtur hiſtoriae hujus auctor probare voluiſſe hoc argumento, eſſe aliquam et ex ſemine tuberum generationem. Non negamus, eorum, quae terra oriuntur, eam eſſe naturam, ut et ſemine proveniant et ſine ſemine: ſed de tuberibus hoc non probat ſuperior narratio. Verum haec alibi discutiuntur a nobis accuratius. Hodie tuberum genus quoddam in hortis coli, non neſcimus: ſed non illa vera et γνήσια tubera. Lyncei Samii verba metri nihil habent. Scitum eſt, quod oſtrea vocavit Matro parodus *tubera maris* iſto verſu: Ὄσρεά τ' ἤνεγκαν Θέτιδος Νηρηίδος ὕδνα. Hegeſander Delphus quid intelligebat, cum ſcriberet, ἐν Ἑλλησπόντῳ ἔτε ὕδνον γίνεσθαι, ἔτε γλαυκίσκον, ἔτε θύμον, *in Hellesponto neque tuber naſci, neque glauciſcum, nec ibi mum?* Glauciſcum ego nullum novi niſi piſcem. Miror tamen, interjectum eſſe piſcis nomen duobus Φυτῶν nominibus. Glaux apud rhizotomos herbae nomen eſt. An inde ſit γλαυκίσκος hoc loco, non abſurde quaeri poteſt. Prior interpres ſcribit ἔτε θύννον, nova prorſus ſententia, ſed oppido incerta: nam licet concederemus, quod ex Ariſtotele magni auctores affirmant, thynnum in ponto ſolum foetifi-
p.129. care, toto tamen mari noſtro thynnos reperiri certum eſt, etſi majore alibi, alibi minore copia. Porro ex hac re natum proverbium, indicant ſequentia verba: Ναυσικλείδας ἐρημίαν, μήτε ἔαρ, μήτε Φίλας. *Ideo dicunt Nauſiclidis deſertum, neque ver neque amici.* Alibi, quod ſciam, paroemiam iſtam non leges: hic quoque parum

conſtat de vera ejus lectione. Nam optimi chirographi codices legunt: διὸ Ναυσιπλείδη εἰρημένα. *Propterea dixiſſe Nauſiclidem: Neque ver, neque amici.* Sed hic quoque variant libri: nam interpres Natalis legit μήτε ἔαρ, μήτε φύλλα. *Neque ver, neque folia.* Quae etſi mihi perplacet lectio, alteram tamen in omnibus noſtris libris inventam non damno. Herbam tuberibus ſolitam ſupernaſci etiam Heſychius vocat ὑδνόφυλλον.

Caput Vicesimum Secundum.

Urticae inter edulia. ἀσπάραγοι. ἐξανθεῖν. ὄρμενος *et* ἐξορμενίζειν. *Germinantium impetus. Locus Plinii illuſtratus. Item alius Juvenalis.* ἐπιμήνια, epimenia. *Aſparagi facultates. Cochlea* ὑλογενὴς *vel* ὑδογενής. σέσηλος *et* σέμελος. *Cochleae* κωλυσίδειπνοι. κοχλίας *vocis etymum.*

In apparatu guſtationis recenſentur convivatori noſtro et urticae. Negabat tamen Galenus in II. de facult. alim., reperiri aliquem poſſe, qui urticas velit eſſe non cogente fame, et quidem maxima. Sed ingeniosa nimirum gula eſt et artifex parare ſibi etiam ex aculeatis mollem voluptatem. In ſuperius allato coenae Metelli albo urticae non ſunt neglectae. Vulgo pauperes et frugi homines urticis, ut caeteris herbis et oleribus, vitam tolerabant. De Ariſtophanis loco vide libro ſequente. De voce ἀσπάραγος ſive ἀσφάραγος nemo melius neque uberius Galeno in II. περὶ τροφ. δυν. et l. VI. de ſimpl. medic. Ex plerisque herbis cauliculi, quos aſparagos vocarunt, ſolent vere pleno ἐξανθεῖν, ut loquitur Athenaeus, id eſt, erumpere et foras prodire impellente germinandi vi. Hoc Graecis eſt ἐξανθεῖν. Nam *defloreſcere* interpretari, et accipere pro ἀπανθεῖν, inſcitia mera eſt. An etiam, cum legimus in medicorum libris exanthemata ἐξανθῆσαι, *defloruiſſe* vertendum cenſuiſſet eruditus adeo medicus? Braſſicae aſparagum proprie κῦμα; quaſi κύημα, ait Galenus, nominabant: Attici, ut Athenaeus obſervat, ὄρμενον· διὰ τὸ ἐξορμεῖν καὶ βλαστάνειν, *quod erumpat et germinet*, inquiunt literarum filii. Inde ἐξορμενίζειν pro ἐξορμᾷν ὡς αὔξην. Pulchrum verbum et naturae rei conve-

nientiſſimum. Nam germinatio plantarum ſine impetu non peragitur: qui quidem tantus eſt in moris, ut etiam ſtrepitus erumpentis una nocte germinationis ſit auditus. Hoc docuit nos Plinius, contentus pro inſtituto ſuo expoſuiſſe τὸ ὅτι. Addamus nos οὐδὲ πάρεργον τὸ διότι. Cauſſa enim illius ſtrepitus effectrix eſt ſpiritus, comes
p.130. perpetuus omnis partus: germinatio autem partus inſtar habet. Vere Artemidorus l. I.: πᾶν σῶμα τίκτον πνεῦμα ἀφίησι, *omne corpus, quod parit ſpiritum emittit* vel *flatum*. Imponunt nobis, qui comparant cum Athenaei verbis locum Juvenalis: — *aut veteres Aſrorum ormenia bulbi*. Unde vero bellam hanc lectionem nacti ſunt? Displicuit, puto, illis vulgata omnium librorum. Saltem nos admonerent, ita ſe pro ſua libidine emendare. Sed, o bene! quod correctionem ſuam non jactarunt: eſt enim tam falſa, quam quod falſiſſimum: falſa etiam illorum, qui ex Theophraſto et Plinio *epimendia* legi jubent. Nugas hominum! Verum eſt *epimenia*. Afrorum *epimenia* vocat munuſcula, quibus ſoliti illi quot menſibus Romanorum procerum gratiam demereri. ἐπιμήνια Graecis *penſio menſtrua* vel *menſtrua*, ut loquitur Cyprianus. Arrianus differt. Epict. l. I. c. 7.: διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλησα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλεῖον τῶν ἐπιμηνίων. Utitur et Polybius in legat. fragm. CXIV. Sed et Latine ſcribentes uſi. Placiades in Gloſſis: *Epimenia, xenia, quae dantur per ſingulos menſes*. Gildas ſapiens de excidio Britanniae: *Igitur intromiſſi in inſulam barbari, veluti milites, et magna, ut mentiebantur, diſcrimina pro bonis hoſpitibus ſubituri, imperant ſibi annonas dari: quae multo tempore imperitae, clauſerunt, ut dicitur, canis faucem. Inde queruntur, non affluenter ſibi epimenia contribui, occaſiones de induſtria colorantes*. Scripſimus παρὰ τὸ ἐξορᾶσιν καὶ βλαστάνειν ex libris melioribus et Euſtathii. Doctorum virorum emendatio παρὰ τὸ ἐξορμᾶν aliena eſt a vero. Nam ὄρμενος non deducitur ab ὁρμῶ, ſed ab ὄρω. Inde ὠρμένος, et ex eo ὄρμενος κατὰ συνολὴν καὶ ἀναδοσιν τοῦ τόνου. Vel per ſyncopen ab ὀρόμενος. Paulo ante ſcribe εὐσκριτώτερος, non εὐσκριτικώτερος. Aſparago tribuit acrimoniam, ſicut medici ῥυπτικὴν δύναμιν· ſed laedi aſparagorum eſu renes et veſicam, alibi legere non memini. Medici e contrario ſine ullo inſigni calore aut frigore, quae ſunt ἀραιωτικαὶ qualitates, ſiccare aſparagos ſcribunt. Subverebar, negationem excidiſſe, cum ſcripſiſſet auctor καὶ οὐκ ἀδικεῖ.

In Achaei verſu, Ἡ τοσάςδ' Αἴτνη τρέφει κοχλίας κεράςκ., ſecuti ſumus MSS. veſtigia. Nam ex conjectura prius feceramus ἄλση vel ἄλτη τρ. Cochleae terreſtres in ſylvis, in vepretis, in hortis et ubique fere generantur. Natae in Liguſticis Alpibus palmam obtinere creditae. In gripho conviviali dicitur ὁ κοχλίας ὑλογενὴς, *filius ſylvae.* Ut in verſu Symphoſii de nave: *Longa, ferox, velox, frondoſae filia ſylvae.* Scribebam aliquando non abſurda conjectura ὑδογενὴς, ut in Orphei verſu de Moſe, recenſente Scaligero, ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑδογενὴς διέταξε. Vetus opinio fuit, et cochleas et gerenios cum aqua pluvia cadere, aut ex illa certe generari: quorum neutrum placet Theophraſto. Pluvia enim aqua, ait ille, p. 131. ranas non generat, ſed oſtendit. Ariſtotelis qui affertur locus, dicitur exſtare ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων. Optimi libri habent περὶ ζώων μορίων. Sustulere vocem μορίων, qui animadverterant, in libris de part. adſcripta verba non reperiri. Sunt enim ex III. de gener. anim. Integrum locum adſcribam, quando ſententiam imperfectam hic lector inveniet: μόνον τῶν ὀςρακοδέρμων ἐώραται τὸ τῶν κοχλιῶν γένος. εἰ δ' ἐκ τᾶ συνδυασμᾶ ἡ γένεσις αὐτῶν ἐςιν, ἢ μὴ, ἔπω ὦπται ἱκανῶς. De voce μορίων in hujusmodi citationibus, quam ubique MSS. mordicus aſſerunt, l. VII. plura dicemus. Additum eſt, cochlearum quandam ſpeciem σεσίλας dici, Lacedaemonios vero in totum cochleam vocare σέμελον. Alii grammatici haec aliter tradunt: Spartanis enim cochleas dici σεσήλας, ſimpliciter vero cochleas appellari σεμέλας. Heſychius: σέσηλοι, κοχλίαι, Λάκωνες. Idem: σέμελος, κοχλίας. Viderit vero Apollodorus, quam ſit verum, cochleas quasdam fuiſſe κωλυσιδείπνας appellatas. Ego exiſtimo, contrarium eſſe verum, et τὰς κωλυσιδείπνας, qui ſerius ad condictam coenam ventitarent, et moram facerent diligentioribus, quos vocabant τρεχεδείπνας, conviviali joco dictos eſſe κοχλίας, quod cochleam vincerent tarditudine, ut ait ille apud Plautum. Plurima ſunt hoc genus συμποτικὰ ἀσεῖσματα in ſcriptis veterum. Suſpicio eſt, ſcripſiſſe Apollodorum in explicanda origine hujus vocis, ortam videri a κόχλω, verbo antiquo idem ſignificante, ac γυρίζω, roto: aut ab ὀλῶ, τὸ συρέφω, (hae ſunt grammaticorum ineptiae) ὀλίαν primo, deinde κοχλίαν dictum, quod non recta procederent, ſed per gyros. παρ' ὃ καὶ κοχλίας λέγεσθαι τὰς κωλυσιδείπνας. Haec aut ſimilia Apollodorus: quae lecta negligenter et properanter ne-

que intellecta ab eo videntur, qui haec ita ſcripſit, ſive Athenaeus, ſive ejus breviator.

CAPUT VICESIMUM TERTIUM.

Proverbium: μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. ἀσόλοικον κρέας. ἀκροκώλιον γεννικόν. ἄκρεα *apud Galenum* Trunculi. Φλεβὸς τροπωτήρ. τροχήλατος κόρη, Θρέμμα Καρύξου. σερνοσώματον κύτος. ποδεῖα. Udones. ὑφαίνεσθαι *de impilibus non dici.* περιγράφειν, circumſcribere. *Mos fori Athenienſium.* διαγράφειν.

Primis verſibus, qui in ſermone de bulbis ex comico Eubulo proferuntur. Herculem puto hoc voluiſſe: inquirunt diligenter homines delicati et ἀπολαυστικοί, quaenam ſit cujusque cibi natura; ecquis, ſi fervens comedatur, melius ſapiat; ecquis, ſi frigidus; quem etiam tepentem praeſtet eſſe. Atque hoc probe noſſe, id vero putant iſti majus, quam Trojam cepiſſe. Haec nos ita divinamus: nam ſententia imperfecta eſt, ac prope interſecta in iſtis: Θερμότερον, ἢ κραυρότερον, ἢ μέσως ἔχον, Τᾶτ' ἔσθ'
p. 132. ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Fortaſſe ſcribendum ἢ κρυερώτερον. Scimus, toſtos cibos κραυρὰς et κραμβαλέης dici recte. Sed poëta contraria junxit, non affinia. Scribit autem, comicum Eubulum de tragico Euripide mutuatum eſſe hunc verſum: Τᾶτ' ἔσθ' ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Nam in Andromacha Euripidea Menelaus ait: Εὖ δ' ἴσθ', ὅτῳ τις τυγχάνει χρείαν ἔχων, Τᾶτ' ἔσθ' ἑκάστῳ μεῖζον, ἢ Τροίαν ἑλεῖν. Tertio verſu negat delitiarum vituperator iſte, delectari ſe καυλοῖσιν ἡδὲ σιλφίῳ. Non omnium olerum caules a ſe rejicit Hercules, ſed eos tantum, qui a ſectae Apicianae hominibus ſolent expeti; cujusmodi erat in primis laſerpitii caulis. Verſu octavo ἀσόλοικον κρέας μέγα recte interpretantur *fruſtum carnis magnum, neque inelegans* aut *aſpernabile.* σολοικίζειν ſimpliciter poſuerunt pro *gerere ſe inepte*, σολοικὸν pro inepto et vituperabili. ἀκροκώλιον γεννικὸν verterunt docti *bovis artus maſculi.* Primum ἀκροκώλια artus non dixerint elegantiores: κῶλα dicuntur in homine bra-

chia et pedes, in brutis anteriores et posteriores pedes. ἀκροκωλια in macellis et culinis extremi sunt pedes mactatarum victimarum: quare Aristoteles et Heraclides Tarentinus ponunt illa inter cibos υυξωδεις habentesque aliquid ὄλκιμον καὶ γλίσχρον. Possunt etiam ἀκροκωλίων appellatione intelligi omnes, unde praecisae τὰ ἱερεῖα partes extremae, quibus vescuntur: ut aures, rostra, et similia. Galenus vocat τὰ ἄκρεα μόρια τῶν πεζῶν ζώων. ἄκρεα inquam, non ἄκρα. Solet enim Hippocratis vocem illam usurpare: ut l. III. de facult. alim. De pedibus fere accipi videas: itaque ut pedes, sic ἀκροκώλια alia vocant ὀπίσθια, alia ἐμπρόσθια· quorum Hippocrates meminit III. διαίτης. Gaza apud Aristotelem primus vertit *trunculos* Celsi imitatione. Glossarii auctor interpretatur κωλεὸν, de quo infra l. IX. In Glossis scribitur: *Trungulus*, κολοβὸς, ἐνκόλεος. Scribo: *Trunculus*, κολοβὸς, ἔν. κωλεός. Illud ἔν. valet ἔνιοι. Sic alibi in illo libro. Caelius Aurelianus *crura porcina* vertit, *quae Graeci*, inquit, ἀκροκώλια *vocaverunt*. Sed idem alibi ἀκροκώλια saepe vertit *membrorum summitates*. Deinde legerunt interpretes cum editis γενικὸν, vel γεννητικὸν, quod ex versione patet, *masculi*. Scripsimus nos vere γεννικὸν, *generosum*. id est, *grande*. Aristophanes: ὦ γεννικώτατον κρέας. Scholiastes exponit κρέας ἰσχυρὸν, ὃ ἐ κατεργάζεται πυρὶ, *firmae carnes et difficile coctiles*. Malim ad quantitatem referre, et magnas carnes intelligere. Sic apud eundem comicum γενναῖαι μάζαι sunt *grandes mazae*. Eustathius quoque sic interpretatur, cujus doctissimi viri auctoritate suspiciones meas confirmatas vidi libenter. Sic ille: γενναία σαφυλὴ τάχα ἡ μεγάλη· καθὰ καὶ γεννικὸν κρέας παρὰ τῷ κωμικῷ τὸ ἀδρὸν κόμμα. Idem comicus vocat alibi νεανικὸν κρέας, ut docemus l. IV. c. 21. Scribe Ἀλίπασα τρία. Sic omnes membranae: sic nos editum voluimus. Auctor est Suidas, Xenarchum, poëtam comicum, laudatum esse Butalione ab Athenaeo l. II. Videtur Suidas respexisse p. 139. eum Xenarchi locum, qui super bulbis laudatus est. Itaque scribam Ξέναρχος Βυταλίωνι. Primus versus Xenarchi est hypermeter. Sed legendum ex optimis membranis:
— Φθίνει δόμος Ἀσυντάτοισι δεσποτῶν κεχρημένος Τύχαις.
Scio, vulgatam γραφὴν legi apud Eustathium Ἰλ. χ, sed nos Eustathium non sequimur. Trium postremorum versuum dictio prorsus aliena est ab humili comicorum stylo. Non dubito, de industria poëtam tragica et ampullata loquendi genera usurpasse, ut suorum aequalium tragicum aliquem aut

dithyrambicum ineptum irrideret: quod videmus ab Ariſtophane et ſaepiſſime fieri, et ſemper urbaniſſime. Polybum vocat *φλεβὸς τροπωτῆρα*, quia colorem mutat. Alius dixiſſet *τρεψίχρωτα*. *φλὲψ* pro corpore aut colore corporis in tragico ferremus, non in comico. *τροπωτὴρ* pro eo, qui ſubinde variat et mutat, et novum et durum: nam aliud longe vulgo ſonat vox illa. Porro diſtinguendum: *Φλεβὸς τροπωτὴρ πελύπους, ἀλὲς βροτῶν Πλεκταῖς ἀνάγκαις, τῆς τροχηλατε κόρης Πίμπλησι λοπάδος σαρκοσώματον κύτος.* Non poteſt dici, quanta lux affulſerit tenebricoſiſſimo loco ex unica diſtinctiuncula ſuo loco reſtituta poſt vocem *ἀνάγκαις*. Retia appellat *πλεκτὰς ἀνάγκας*. At *τροχήλατος κόρη* dicitur patina fictilis, alluſione clara ad figulinae rotam. Antiphani quoque in Paraſito cacabus appellatus eſt *Θρέμμα Καρύστε γηγενὴς*, *filius natus e terra Caryſtia*, qui in Caryſti Euboïcae figlinis erat fictus. Faciunt huc, quae l. X. c. 17. obſervamus. Plato in ult. leg. hominem Aegyptium vocat *Θρέμμα Νείλε*. Sane quam poëtice, ut alia multa in ſuaviſſimo illo ſcriptore. Dio Chryſoſt. in LXXVII.: *πορνοβοσκὸν ἐν πόλει τρέφοντα καὶ ἀσκοῦντα τοιοῦτο Θρέμμα. κύτος σαρκοσώματον* eſt patinae cavum, quod prae ſua magnitudine et pectus et corpus totum vaſti polypi caperet. Quis in comico non miretur id verbi? Noli vero dubitare, traduci iſtis vaecordem aliquem poëtam, qui veteri dicto fidem fecerat: *νῆς ἐκ ἔνι Κενταύροισι.* Archeſtr. verſum ſcribe: *Ταῖς τ' ἄλλαις πάσῃσι παροψίσι.* Heraclidae Tarentini verba mutilata ſunt, ex antiquis libris ita ſupplenda: *δοκεῖ σπέρματος εἶναι ποιητικὰ, ἃ διὰ τὸ πολύτροφα εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοιοδεῖς ἔχειν τὰς πρώτας φύσεις. Bulbus, cochlea et ovum ſemen multiplicare videntur, non quia multum alant, ſed quia ſimilem ſemini habent naturae conſtitutionem primam.* Mens auctoris non eſt hic obſcura: in ſequentibus obſcuriſſima, ſaltem mihi. Non enim intelligo, quasnam habeant bulbus, cochlea et ova *τὰς αὐτὰς δυνάμεις τῷ σπέρματι.* Scribe: *οἱ δὲ λευκοὶ καὶ Λιβυκοὶ σκιλλώδεις*, per vocalem quartam in prima ſyllaba. Bulborum et ſquillae ſimilem in multis naturam eſſe, ſciunt rerum naturae conſcii. Ex lana bulborum lanigerorum ſcribit Theophraſtus ſolita *ὑφαίνεσθαι πόδια* ſive *ποδεῖα*. *Udones* Graecis *ποδεῖα* nuncupari, ne-
p. 134. me jam ignorat. Plinius vertit: *ex qua impilia veſtesque quaedam conficiuntur.* Si illi udones, de quibus loquebatur Theophraſtus, *πῖλοι* erant, coactiliariorum induſtria

coacti, ut videtur exiſtimaſſe Plinius, abuſus eſt philoſophus voce ὑφαίνεσθαι. Impilium erant et Cilicii udones, de quibus Martialis: *Non hoc lana dedit, ſed olentis barba mariti. Cinyphio poterit planta latere ſinu.* Sed haec ſunt alterius loci. In extremo ſermone de bulbis τῶν συμποσίων περιγράφων τὰς βολβὰς verte *e conviviis bulbos circumſcribens.* Et Περιγράφειν δεῖ τὴν πολλὴν βρῶσιν *circumſcribere oportet copiam ciborum.* Fori Attici verbum eſt περιγράφειν pro *adimere, auferre.* Creditores cum nomina ſua extorquere non poterant, in corpora ſaeviebant. Prima poena erat ademptio libertatis eundi, quo vellent. Locum enim circumſcribebant, unde illis fas non erat exire ante redditam pecuniam. Heſychius: Περίγραφον· οἱ δανείζοντες τοῖς μὴ ἀποδιδοῦσι τὸ ἀργύριον περιέγραφον, καὶ ἐχ ὑπερέβαινον, ἕως * λύτων. Lego, περιέγραφον τόπον, καὶ ἐχ ὑπερέβαινον, ἕως ἐχρεωλύτων, cum magno Scaligero, qui elegans verbum χρεωλυτεῖν hic feliciter reponebat. Inde igitur περιγράφειν ἀπό τινος dici coepit pro *velut linea circumſcripta arcere ab aliquo.* Ita accipiunt et διαγράφειν. Gregorius Palama: ἀλλ' ἐμὲ μὲν τοιοῦτον ὂν διαγράφει τῆς τοιαύτης εὐγενείας, καὶ οἷα νόθον ἀποκηρύττει.

Caput Vicesimum Quartum.

Turdi ἐλαιοφιλοφάγοι. ἰλιὰς et ἰλλάς. Epicichlides, *Homeri poëmatium. De ficedulis quae Ariſtotcles et Alexander Myndius.* πυρρίας, πιρίας, πυρρέλλας, συκαλίς. ἀγλαΐζειν. *Sturnis olim non veſcebantur.* περχνῆδες. *Pythagoreorum dictum:* Ἰσόν τοι, κυάμους τρώγειν κεφαλάς τε τοκήων. *Cerebrum ſedes ſenſuum. Cerebrum medulla dictum. Naevi ſcriptorum veterum.*

Turdorum factam ab Epicharmo mentionem ſcribit Athenaeus, et illius verſum profert: Τάς τ' ἐλαιοφυλλοφάγους κιχήλας. Ubi ſcribendum ex melioribus Euſtathii libris ἐλαιοφιλοφάγους. Amant enim turdi olivis, non foliis olearum veſci. Integra ſaepe oliveta ſic turdorum

greges populantur, ut inter agrorum calamitates non poſtrema iſta cenſeatur. Auſonius: *Qualis Pirenae populator turdus olivae Clune opimat cereas.* Speciem unam turdorum ἰλλάδα nominat ex Ariſtotele Athen. Hodie in libris Ariſtotelis ἰλιὰς, non ἰλλὰς, ſcriptum eſt. Jam olim philoſophi locus ille ancipitis lectionis fuit. Nam ἰλιὰς tuetur Heſychius, ἰλλὰς Euſtathius. Homeri poëmatium quoddam *Epicichlida* fuiſſe inſcriptum, refert Athenaeus, quoniam poëta pueris illud canens turdos praemium ferret. Ἐπικιχλίδες igitur non ſunt *turdorum additamenta*, ut opinantur, ſed *carmen cantatum ἐπὶ ἰξάλαις, pro turdis*, vel *propoſita turdorum mercede.* ἐπὶ ſic accipiendum, ut in pactis conventis. De hoc poëmate vide l. XIV. Me-
p.135. minit etiam Herodotus. De ficedulis quae ex Alexandro Myndio narrantur, diverſa ſunt omnia a philoſophi placitis. Alexander ficedulas ſpeciem facit aegithallorum ſive parorum. Ariſtoteli et aegithalli et ficedulae ſpecies diſtinctae ſunt avium, quae vermibus veſcuntur. Myndius duo genera parorum ſtatuit: Stagirita philoſophus tria diſerte ponit. Jam in nominibus ipſis nihil ſimile. ἐλαιὸς nusquam in Ariſtotele mentio: nam ἐλεὸς, de quo l. VIII. hiſtor., inter aves nocturnas. et ἐλέα, cujus exſtat hiſtoria l. IX. c. 21., alius generis eſt avis. πιρίας incognitum philoſopho nomen. ut et πυρρίας, quod docti ſubſtituunt pro πιρίας. Ariſtoteli tamen πυρρέλας cum ficedula et melancorypho inter aves σκωληκοφάγες recenſetur. In Alexandri verbis obſervamus haec: ὑφ' ὧν μὲν ἐλαιὸς καλεῖται, ὑπὸ δέ τινων πιρίας, συκαλὶς δ', ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα. Si haec vera lectio, eadem avis pro diverſis anni temporibus diverſa nomina habebit, neque ficedulis ſuum illud nomen perennabit, ſed paucorum tantum erit menſium in anno. Hoc mihi videtur abſurdum: propterea ſuſpectam habeo librorum fidem, et deeſſe verba aliquot reor, ita, niſi fallor, explenda: συκαλὶς, ὅτι ἀλίσκεται, ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα. Pro Εὔβηλος mox ſcribendum fortaſſe Ἔφιππος, ut l. IX. In primo verſu ἐν οἷς νομίζεται recte meliores libri omnes, non ὀνομάζεται. Etſi conſtat. Graecorum Amphidromia Romanorum Nominalibus fuiſſe affinia: proprie Ἀμφιδρόμια dies eſt luſtricus, quo die nomina imponi ſolita, ex Suetonii Nerone clarum. In tertio ſcribi probo, ut eſt editum, Ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην, non autem ἠγκαλισμένην. *Braſſicam coquere oleo ita irroratam, ut ſplendeat.* ἀγλαὰ dicuntur, quae nitent et ſunt λαμπρὰ, ut oleum et oleo

uncta, aut adipata. ἐλαίῳ ἀγλαΐζειν, *ungere*. Ut: *nunc, nunc impensius unge, Unge, puer, caules.* Aristophanes; ἵν' ἐπαγλαΐσῃ τὸ παλημάτιον, καὶ μὴ βίττων καταπίνῃ. πυίγειν quarto versu, Πυίγειν τε παχέων ἀρνίων σηθύνια, interpretor parare certo modo veteribus usitato. Atque etiam hodie, cum in proprio succo coquuntur carnes intra ollam aut patinam conclusae, sic, ut nullus exhalationibus pateat meatus. πυίγειν hoc Graeci: unde πυικτὰ κρέα, quae ita sunt coctae. Nostri item coqui paraturae hoc genus *suffocationem* vocant. σηθήνιον apud Pollucem per η in secunda syllaba. Medium est pectoris. σηθίνιον in Etymologico. Perperam. At σηθύνια hic per υ. Recte. *Pectuscula agnina.* Frequens dictio apud septuaginta: ut Levit. c. VII. et VIII. ac X. πιλᾶν vel πιλεῖν, ut alibi scribitur, pro edere usurpavit isto versu: Πιλᾶν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπισρεφῶς. Nam mandendo cogitur cibus: neque inepte, quod mansum est, πίλημα dixeris. καθαρείως semper meliores codices pro καθαρίως in istis Nicostrati vel Philetaeri: — Φράζε γάρ. μὴ πολυτελῶς, Ἀλλὰ καθαρείως. Similis locus Antiphanis sub l. VIII. fin., et alius item huic simillimus ex Eubuli Nutricibus l. VII. in lupo pisce. In fine postremi versus scribunt membranae p. 136. χαίρειν γάρ. Imperfecta sententia. Lego: Ὀρνιθίων τε τῶν ἀγρίων τέτων συχνά. χαρίεν γάρ. Sturnos non omnis aetas aut omnes gentes inter ea, quibus vescimur, habuerunt. Non enim temere scriptum a deipnosophista: Ἀντιφάνης δὲ καὶ ψάρας ἐν τοῖς βρώμασι καταλέγει. Galenus pro cibo legitimo describit, itemque caeteri medici. Πάντων ἡμᾶς λόγον ἀπαιτεῖς, omnino fuit scribendum, non ἡμῶν. Apud Eubulum σρεθάρια, οἷον ἐντραγεῖν, accipio *pullos avium tantum quod incipientes apti esse ad edendum.* Alii ὅσον ἐντραγεῖν, quos non sequor. κερχνῆδες aviculae sunt non semel Aristophani nominatae. κέρχνη Hesychio: nisi est mendum. Latet hexameter plenus in istis: Φάσκοντες, τὰς ἐγκεφάλων μεταλαμβάνοντας ἴσον καὶ κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε ἐ τοκήων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων. Eustathius; Τοῖς παλαιοῖς λόγον Φασὶν εἶναι ἱερὸν τοιῦτον, Ἴσόν τοι, κυάμους τε φαγεῖν, κεφαλάς τε τοκήων. διὰ τὸ Ψυχῆς αἰζηῶν βάσιν ἔμμεναι ἠδ' ἀναβαθμὸν, Ἐξ ἀΐδεω ὅταν αὐγὰς εἰσανίωσιν. Pythagoricae scholae hoc scitum fuit, quo allusit Lucianus, cum Pythagoram facit apud inferos fabas edere haec dicentem: Δὸς μόνον κυάμους· ἄλλα παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἔμαθον γὰρ, ὡς ἐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλαὶ τοκήων

ἐνθάδε. Cauſſam, cur veteres cerebella non guſtarent, hanc affert Athenaeus: *διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι, quod omnes propemodum ſenſus inſint cerebro.* Vellem, ne exſtaret in his verbis τὸ σχεδόν. De externo ſenſu non loquitur, cujus non eſt in cerebro ſedes, ſed de interno, et ea, quam *κυρίαν αἴσθησιν* vocat philoſophus. Conſtat vero ex disputationibus praeſertim Galeni, cerebrum eſſe *συμπάσης αἰσθήσεώς τε καὶ τῆς κατὰ προαίρεσιν κινήσεως ἀρχήν*, et diſerte docet Cous Vates in lib. de com. m., omnium, quae ſenſu percipiuntur, cerebrum eſſe fontem et principium. Quo igitur illud *propemodum?* Sed habent profecto etiam optimi ſcriptores ſua παροράματα ſuosque naevos. Vel illud, quod proxime ſubjicitur, cujusmodi eſt? Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος οὐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησιν ἐγκέφαλον. Nam quid Apollodoro, huic viro doctiſſimo, fuit in mente, cum negaret, exſtare vocem ἐγκέφαλος in veterum ſcriptis? Quid? Hippocrates inter veteres cenſendus non eſt? At quoties cerebrum nominatum in ejus ſcriptis invenias? Quid Homerus? Etiamne ille inter veteres locum non reperiet? Sunt haec illius Ὀδ. ι.: Τῷ κέ οἱ ἐγκέφαλός γε διὰ σπέος ἄλλυδις ἄλλῃ Θεινομένῳ βαλνοιτο πρὸς ἠέρι. Euripides, ait, eam diſtinctionem refugit, neque uti voluit. Quid, ſi hoc quoque falſum? Nam ecce Euripidis verſus ex fabula Theſeo: Κάρα τε γάρ σε συγχέω κόμαις ὁμῶ, Ῥανῶ τέ σε ἐγκέφαλον· ὀμμάτων δ' ἄπο Αἱμοσταγεῖς πρηστῆρες ῥεύσονται κάτω. Exſtant in ſcholiis Ariſtophanis, ſed corrupti. Quod hic obſervatur, Sophoclem pro cerebro dixiſſe *albam medullam*, idem fere de Platone licet dicere:
p. 137. qui ut cerebri naturam et ſubſtantiam declararet, medullam nominavit. Galenus de uſu part. l. VIII.: τὴν δ' ἑσίαν αὐτῆς (cerebri) βουλόμενος ὁ Πλάτων δηλῶσαι, ἥνπερ οἴεται κατ' ἀλήθειαν εἶναι μυελόν, ὀνομάζει. Addit Galenus, ſi medulla ſit cerebrum appellandum, non ſimpliciter ἐγκέφαλον, ſed cum adjectione μυελὸν ἐγκεφαλίτην, *medullam capitalem*, dici debere, cum ſit et ſpinae quae dicitur medulla, et aliorum quoque oſſium. Sed negat Hippocrates, recte nos loqui νωτιαῖον μυελὸν appellantes, quod in ſpinae vertebris continetur. μένος γάρ, inquit, μήνιγγας ἔχει· ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. Platonis locus, quem Galenus intelligit, eſt in Timaeo: ἐπωνόμασε τῷ μυελῷ ταύτην τὴν μοῖραν ἐγκέφαλον. Ipſe Timaeus, unde habet Plato, dixerat, ἀρχὴν καὶ ῥίζαν μυελῷ εἶμεν ἐγκέφαλον, *principium et radicem medullae eſſe cerebrum.* E contrario

Praxagoras et Philotimus pronuntiarunt, aliud nihil cerebrum esse, nisi *ὑπεραύξημά τι καὶ βλάστημα τῦ νωτιαίυ μυελῦ*, *redundantiam quandam et germinationem* (nam hoc est *βλάστημα*) *dorsalis medullae*. Etiam Rabbini Hebraeorum cerebrum appellant מֹחַ, *medullam*: ut cum homines fatuos nuncupant רֵקִי מֹחַ, *vacuos medulla*, id est, cerebro.

Caput Vicesimum Quintum.

Ἐπισασία. *Proverb.*: hic vel cerebrum comederit. *Caput olim sacrum. Sternutamentum pro deo habitum.* Ascerah *Hebraeorum.* Φύλλης, Φυλλὶ, Φύλλον, Φύλλια, Φυλλὶς *et* Φυλλιάς. *Ophelio comicus. Urticae semen medetur cicutae. Graeca nomina in* ι *desinentia. Oleum Samiacum acanthinumque.* Triptolemus *Sophoclis. Alia multa.*

Quinque Euripidei versus in sermone de cerebro recitati ex illius poëtae Troadibus fas et jus fuit interpretibus emendare. Nos fecimus. *ἐπισασία* pro *observatione* Graecum non est, quod sciam. Itaque lego: *ἔχει δ' ἐπίσασιν ἡ τῶν ποιημάτων τύτων ἐκδοχή.* Philoclis versum, adjuvante nonnihil Eustathio, ita scribimus: *Ὡς ἀδ' ἂν ἐγκε-φάλων γ' ἔσθων λίποι.* Dictum *παροιμιῶδες* ac venustum de homine sceleratissimo aut certe voracissimo: *hic vel cerebra sine fine comederit.* Nam vesci cerebris antiquitus pessimi hominis erat argumentum. Qui aliter interpretantur aut scribunt, sine dubio *ἄσκοπα τοξεύσει.* Aristophanis versiculum in Ranis invenies. Caput habitum fuisse a veteribus rem sacram, duplici argumento probat philologus hic: quia per caput jurabant, et capite edita sternutamenta adorabant, ut sacra. Jurasse veteres Hebraeos, Graecos, Romanos per caput suum, translatitium et omnibus notum est. Sternutamentum autem adoratione expiabant, quod non sacrum esse tantum putabant *μόνον τῶν πταρμῶν*, ut in Historiis scripsit Aristoteles, verum etiam Deum. Xenophon de exped. Cyri l. III.: *Τῦτο δὲ λέγοντος αὐτῦ, πτάρνυταί τις· ἀκύσαν-*

τες δὲ οἱ ϛρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν
p.138. Alii morbum aut morbi indicium ſternutationem interpretabantur. Ideo ſternutantibus bene precabantur uſitata formula Ζεῦ, σῶσον, ut eſt in noto omnibus epigrammate Anthologiae: aut ζῆθι, *vive*. Olympiodorus in Plat. Phaed. et moris illius meminit, et cauſſam φιλοσοφικώτερον explicat. Sunt autem haec illius verba: Ἔϛι καὶ ἐν τῷ σώματι ὄντας καθαρτικῶς παρ' ὅλον τὸν βίον ζῆν, ἐνθουσιαϛικῶς δὲ ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ οὐκ ἔϛαι ζῆσαι, διότι διαπίπτεται ὑπὸ τῆς φαντασίας· ἐναντίως γὰρ ἔχει αὐτὴ πρὸς ἐνθουσιαϛικὴν ἐνέργειαν. ὅτω καὶ ἐν τῷ πτάρνυσθαι ἀφαντάϛως ἐνεργῶμεν· εἰ γὰρ φανταϛῶμεν, διακόπτεται καὶ ὁ πταρμός. διὸ καὶ ΖΗΘΙ φαμὲν, ὡς τῶ ζῶε δεομένῳ κατὰ φαντασίαν ἐνεργεῖν, καὶ κινδυνεύοντος μὴ ἔνεκι. Eadem opinio doctores Hebraeos tenuit, in quorum libris אסנרה *aſcerah* hic morbus dicitur, et de eo multa narrantur. Pergit epitomae auctor guſtationum ὕλην recenſere, et infit: Ὅτι εἰς τὸ πρόπομα καὶ ταῦτα ἐνεβάλλοντο, πέπερι, φύλλης, σμύρνα, κύπειρον, μύρον Αἰγύπτιον. Caetera plana et nota: ſed τὸ φύλλης quid ſignificat? aut potius quomodo reſcribenda ea vox, ut aliquid ſignificet? Dalecamp. *malabathrum* vertit. φυλλὶ et φύλλου pro malabathri folio legi ſcimus in libris medicorum, ſed recentiorum tantum. Quare hujus patellae non eſt operculum hoc. Nam ſi φύλλου legi volumus, de ſilphii ſemine interpretari malim, ut apud Hippocratem. Sed id quoque alienum et non ejus ſaeculi. Scribebam φύλλια, memor, legiſſe apud Galenum et comici interpretem, ſic vocata fuiſſe ἡδύσματα κηπαῖα, olera, quorum uſus in condimentis: ut origanum, apium, hyſſopum, rutam, coriandrum, alia id genus. Piperi iſta jungi appoſitiſſime, nemo ibit inficias. Ne id quidem placet, et φυλλὶς ſcribo ex l. III., ubi dicitur ſalubre eſſe, ſi in guſtationibus apponatur φυλλὶς, aut φυλλικὰς, ut in Levinii codice. Etiam auctore Heſychio φυλλικὸς eſt ὑπότριμμά τι ἐκ λαχάνων σκευαζόμενον. Leviter tamen obſtat huic emendationi, quod non videatur ſatis vere congruere ὑπότριμμα, quod eſt genus factitii edulii, ut ſi dicas *intritum* cum pipere, myrrha et cypero. Docti igitur cogitent. Antiphanes comicus verſibus iſtis: Ἂν μὲν ἄρα πέπερί τις φέρῃ πριάμενος, Στρεβλοῦν γράφεται τοῦτον ὡς κατάσκοπον. In ſycophantas Athenienſes, niſi fallor, invehebatur: qui ſuis callidiſſimis calumniis urbis illius nomen reddebant exoſum. Nam qui Athenas piper aliasque

merces peregrinas in Aſiae emporiis emptas importabant, per calumniam in periculum capitis ſoliti vocari tanquam regis Perſarum ſpeculatores, non mercatores. Sic apud Ariſtophanem miſelli Megarenſes et Boeoti, qui res ſuas vaenum Athenas deferebant, tanquam inſidiatores deferuntur vexanturque. In altero Eubuli verſuum *διάπαττε τὴν ὁδὸν*, *viam conſperge*, rectius, quam *διαπάτει*. Ophelionis comici etiam alibi fit mentio, et Suidas in illius elogio locum iſtum reſpicit. In verſu Nicandri ſcribunt pars veterum *πολύθρονα*, non *πολύχνοα*. Utramque p. 139. ſcripturam poëtae illius ſcholiaſtes agnoſcit. Theophraſti librum laudat *περὶ πνιγμῆς*, cujus etiam Laërtius facit mentionem. Puto, locutum philoſophum eo loco, unde hic quaedam deſcribuntur, de cicutae veneno, quod ſuffocatione necem inferre ſcimus. Aperte hoc docent praecedentia: *διὰ καὶ πρὸς τὸ κώνειον βοηθεῖ ταῦτα* Quare falluntur, qui pro *κνίδης καρπῷ τριφθείσης* volunt ſcribi *Κνιδίῳ κώκῳ*. Non veniebat illis in mentem, praecipuum medicae artis auctorem, Pedacium Dioscoridem, inter cicutae remedia piper et urticae ſemen junctim nominare. Nicander quoque in Alexiph.: *Ἢ πέπερι κνίδης τε μετὰ σπερμεῖα λεήνας Νείμειας*. Canon de vocibus Graecis nunquam in ι deſinentibus, ut verſio eſt Dalec., fruſtratio mera eſt et falſum ingens. Quot nominum caſus, quot verborum perſonae, quot adverbia vocalem illam ultimam habent, ut alius generis vocabula Graeca omittam? Sed hoc potius dicitur, nullum nomen Graecum generis neutrius in ι deſinere praeter *μέλι*. Adde ex Euſtathio *καὶ τὸ τί*. Atque de plenis nominibus cape: nam *τρόφι*, *χρῖ*, *ἄλφι*, *ἔρι*, et ſi qua alia hoc genus inveniantur, non ſunt *ἀπαθῆ*. Scribe deinde *Σαμιακῇ ἐλαίᾳ μνημονεύει Ἀντιφ.*, et iterum in verſu Antiphanis: nam *Σαμιακῇ* et metrum et MSS. aſpernantur. Inter genera oleorum recenſetur et *ἀκάνθινον*, in Carmania ſolitum confici, auctore Cteſia. Carmaniam oleae feracem non eſſe, ſcribit Strabo: ut neceſſe illis fuerit, novum hoc genus olei excogitare. Satis autem conſtat, et generaliter omnem ſpinam Graecis *ἄκανθαν* dici, et peculiare genus quoddam nomen *ἀκάνθης* vel *ἀκανθίδος* ſibi vindicaſſe. Plinius l. XXIV. c. 12.: *Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Graeci acanthion vocant.* Praeterea ſpinarum cognomina multa: albae, regiae, acutae, Aegyptiae, Arabicae. Oleum acanthinum ex quo ſpinae genere confecerint Carmani, tam incertum mihi, quam illud eſt certum, falli eos, qui

emendant Cteſiae locum hunc, et ſcribunt οἰνάνθινον. Euſtathius de pretioſis oleis loquens: ὧν πολυειδῶν ὄντων, ἐγίνετό τι καὶ ἐξ ἀκάνθης, ὡς δηλοῖ ὁ γράψας τό· ἐν Καρμανίᾳ ἰσορεῖ Κτησίας, ἔλαιον γίνεσθαι ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι τὸν βασιλέα. Reſtituimus ex ſcripta lectione: Φερεκράτης· Ὅδ' ἀνεμολύνθη τὴν ὑπήνην τῷ γάρῳ. Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ· Τῶ ταριχηρῶ γάρω. *Pherecrates: barba illi garo eſt coinquinata. Sophocles Triptolemo* (meminit) *gari ſalſamentorum.* Triptolemus Sophoclis fabulae nomen eſt, non Pherecratis. Vide l. VII. Verſum illum, qui mutilus ab Athenaeo profertur, integrum reperimus in l. VI. Pollucis: Οὐδ' ἡ τάλαινα ὅσα ταριχηρῶ γάρω· *miſera, quae ne ſalſamentorum quidem liquamen dare ſustinuit.* In eod. l. Pollucis Cratini verſus, qui paulo ante recitatus eſt, ita ſcribitur: Ὁ τάλαρος ὑμῖν διάπλεως ἔσαι γάρω.

CAPUT VICESIMUM SEXTUM.

Acetum dictum εἶδος Atticis, atque etiam ἦδος et ἄδος, fortaſſe etiam ἡδονή. Aegyptium acetum et Cleonaeum. πακὴ, pax. ὀξὺς et ὀξύγαρον.
p.140. *Abyrtaca ex herba virente.*

Acetum condimentorum omnium eſſe ſuaviſſimum, dicebat modo Naucratita convivator, idemque ſermonem de aceto ita orditur: τοῦτο μόνον Ἀττικοὶ τῶν ἡδυσμάτων εἶδος καλοῦσι· *ſolum e condimentis acetum vocant* εἶδος *Attici.* Potuitne ſcriptor eruditiſſ. planius, quod vellet, eloqui? Tamen hic tenebrae ſunt Cimmeriae interpretibus. Sed non adducti ſunt viri docti, ut putarent, acetum eſſe εἶδος, praeſertim quia nullum adjicitur teſtimonium. Id igitur probemus. Julius Poll.: τὸ δὲ ὄξος καὶ εἶδος ἐκάλεν. Antiphanes in Coryco apud Athenaeum init. l. IX.: ἐπὶ δὲ τούτοις πίνομεν οἰνάριον, εἶδος νὴ Δία. *Poſt haec villum bibimus, acetum merum.* Ubi iterum graviter peccant interpretes. Ergo εἶδος acetum eſt Atticis. Sed cogitemus etiam et etiam, num omnibus hisce in locis ἦδος potius ſit ſcribendum, non εἶδος. Mihi quidem, niſi obſtaret tot librorum conſenſus, hoc perplaceret, acetum κατ' ἐξοχὴν eſſe appellatum ἦδος, quaſi ἡδυσμα, teſte He-

fychio. Apponam illius verba, ſicut legi debent: nam in vulgatis exemplaribus corrupta ſunt multis modis. Ἦδος, ἡδονὴ, καὶ ὄφελος, καὶ ὄξος· οἱ δὲ ὠφέλημα, ἢ ἥδυσμα ἀπὸ τ῀ ἥδειν· τινὲς δὲ ἡδονὴν, καὶ ὄξος. Sic iſta debent continuari. In editionibus perperam inſertae ſunt notulae duae: ἢ δ' ὅς, ἔφη ἐκεῖνος, et ἡδ' ὡς, κατὰ τοῦτο δὲ ἔτως. Non ſolum autem ἦδος pro aceto Attici, ſed etiam ἄδος alii, mutato aeolice ſpiritu, dixerunt. Heſychius: Ἄδος, παρὰ Δεινολόχῳ ὄξος. Omitto, quae alii grammatici. Ex ſuperioribus verbis Heſychii colligas, etiam ἡδονὴν, quae vox idem ſignificat atque ἦδος, uſurpaſſe quosdam pro aceto. Vix credidiſſem, niſi veniſſent in mentem verba hujus τραπεζοριήτορος l. VIII., ubi de piſcium condituris loquens piſces ſaxatiles optimos eſſe ſcribit τῇ ἡδονῇ σκευασθέντας, hoc eſt, ut nos interpretamur, *ſimpliciter cum aceto paratos.* Ex variis locis Gaſtronomiae Archeſtrati liquido conſtat, hanc eſſe piſcium ἁπλῆν σκευασίαν. Lectionem mutare, quod fecere interpretes, hoc vero iniquum et indignum eſt facinus. Aegyptii aceti mentio apud Juvenalem: *Si vero pater eſt, comedam, inquit, flebile nati Sinciput elixi Pharioque madentis aceto.* De Cleonaeo aceto ſcribuntur haec: μνημονεύει δέ π῀ (Ariſtophanes) καὶ τ῀ ἐκ Κλεωνῶν ὄξος ὡς διαφόρου· Ἐν δὲ Κλεωναῖς ὀξύτιδές εἰσι. Lego: Ἐν δὲ καὶ Κλεωναῖαι ὀξίδες vel ὀξύδες· nam utroque modo ſcriptum invenio apud Ariſtophanem et Pollucem. Deſcribebat poëta convivii apparatum: inter alia adeſſe aiebat et Cleonaea acetabula, de aceto Cleonaeo intelligens, ut interpretatur Athenaeus. ἐν pro ἔνι, ut ſaepe. Diphili verſiculos ita concipe: Δειπνεῖ τε καταδὺς, πῶς δοκεῖς; Λακωνικῶς. Ὄξος τε κοτύλην. πάξ. τί πάξ; ὄξος μέτρον Χωρεῖ τοσοῦτο τῶν Κλεωναίων. Loquebatur poëta de quo- p. 141.
dam non lauti quidem, ſed multi cibi. Eum abdidiſſe ſe ait in gurguſtiolum ſuum, quales ſunt pauperum habitationes, ſaepe ſubterraneae: ibi coenam ſumſiſſe Laconicam: potus loco fuiſſe aceti congium. Cum oſtenderet, qui audiebat, mirari ſe credere, quid miraris? ait. Aceti Cleonaei menſuram, quantam dixi, capit iſte. πάξ mirantis et interpellantis adverbium Graecis et Latinis: de eo alibi. Heraclidis Tarentini verba de aceto exponimus l. III. c. 5. Lacunam conſtituimus in iſtis: Λεκτέον δὲ .... ὀξὺ γὰρ διὰ τ῀ υ. Deeſt manifeſto dictio una: hanc ait per υ ſcribendam, obiter eos carpens, qui ſcriberent per ι. De voce ὀξὺ non loqui, clarum eſt. Arbi.

tramur, locutum de voce ὀξὺς, quae et ὀξὶς invenitur ſcripta. Vas eſt, quo continetur τὸ ὄξυ, id eſt acetum. ὀξὺς ergo ſcribendum, non ὀξίς. Eadem ratio compoſitorum nominum ὀξύμελι, ὀξύβαφον, ὀξυρόδινον. Doctiſſimus Levinius ſcribebat: Λεκτέον δὲ ὀξύγαρον διὰ τῦ υ. Acute et, ut arbitror, vere. Ait: Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Θεόπομπον αἰκίας εἴρηκε, *Lyſias dixit in ea oratione, qua Theopompum accuſat injuriarum.* Ita ſcribendum et exponendum. Theopompi hiſtorici quae ſequuntur verba, ex ea parte hiſtoriae illius deſumta ſunt, qua Xerxis in Aegyptum expeditio narrabatur. Habes integrum illum locum atque in eo verba hic recitata apud Longinum in elegantiſſimo περὶ ὕψους libello. Cratini verſus ſubjicitur: Οὐ πρὸς παντός ἐσιν ἀρτύσαι καλῶς. Eſt quidem elegans hic uſus τῆς πρὸς, ut apud Sophoclem: ἃ πρὸς ἰατρῦ σοφῦ. Sed aliud metri lex ſuadet. Scribo: Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐσιν ἀρτ. κ. Imitatur notiſſimum proverbium: Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλῦς. Fortaſſe aliquis malet: Οὐ πρός γε παντ. Antiphanis locus, quo res condimentarii generis enumerantur, exſtabat in Leucade illius fabula, teſte Polluce l. VI. c. 10., cujus lectio cum Athenaïca conferenda. Εἴη δ' ἄν, inquit, ἐκ τῶν ἡδυσμάτων καὶ λίτρον. Ἀντιφάνης ἐν Λευκάδι· Σησάμε, λίτρε, κυμίνε, ῥῦ, μέλιτος, ὀριγάνε, (deſunt hae duae voces in Athenaei codicibus) βατανίε, ὄξος, (ſcribendum ex Athenaeo βοτανίων, ὄξ., aut βατάνιον ὄξος pro ὀξύς· non placet) ἐλαίε, εἰς ἀβυρτάκην χλόης. Poſtrema verba in Athenaei codd. a diſtinctione laborant. Nam ita ſcribendum: ἐλαῶν, εἰς ἀβυρτάκην χλόης. *Olivarum, et herbae virentis ad abyrtacam.* ἀβυρτάκη genus condimenti, quod e ſucco virentium herbarum conficiebant.

CAPUT VICESIMUM SEPTIMUM.

Cucumis ſpermatias. Sicyopepon ſpermatias et eunuchias. Platonis comici Laius. περικάρπιον. λάχανα ἔψανὰ καὶ ἔψητά. γήτειον, γήθυον, γήτιον *et* γῆθυ. Φύσιγγες. *Locus Theophraſti emendatus.* ἐπικερασικὰ *et* ἐπικεράσαι.

Anaxandridae comici allata verba duos hexametros continent, quod genus metri in comoedia rarius occurrit.

Ἀσφάραγον σχῖνόν τε τεμὼν καὶ ὀρίγανον, ὃς δὴ Σεμνύνει p.142.
τὸ τάριχον ὁμῶ μιχθὲν κοριαννῷ. Si quis malit anapaeſticos ex his verſus conſtituere, per me licet. Quae ex Ulyſſibus Cratini ſequuntur, ita ſcribo ac diſtinguo: — πώποτ' εἶδες, εἰπέ μοι, Τὸν ἄνδρα, παῖ Λαέρτα φίλος, ἐν Πάρῳ Σικυὸν μέγιστον σπερματίαν ὠνούμενον; Cucumerem ſpermatiam interpretatur Athenaeus peponem: Heſychius melopeponem: alii aliter. Cratini fabulam Ὀδυσσεῖς nominat etiam Pollux l. X. c. 7. Meleager, quem irridet Plato comicus, ſtatura procera fuit, cruribus gracilibus: quam habitudinem corporis ſannis urbanorum hominum fuiſſe opportunam, dicebamus ad Suetonii l. IV. In ſecundo verſu deeſt principium. Legi poteſt: Μέγας τε, κόκκυξ ἡλίθιος περιέρχεται. Sicyopepon eunuchias poëtae dictus ad differentiam ſpermatiae. Hi erant compacti et breviores: illi fluxa carne et in longum producta figura, qualis fuit cucumeris ſcytalici. De eunuchia cucumere Plinius: *Sunt, qui herba, quae vocatur culix nomine, trita ſemen eorum maceratum ſeri jubeant, ut ſine ſemine naſcantur.* Caeterum Platonis hanc fabulam omnia exemplaria *Laium* nominant. Similis ex eadem fabula in ſcholiis Ariſtophaneae Pluti locus: Πλάτων Λαΐῳ φησίν· Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι Φιλωνίδην τε τέτοπεν ἡ μήτηρ ἀνόητον Μελιτέα, καὶ ἐκ ἔταθεν ἐδέν. Sic lego, non Λαΐ. Phaniae verba ſequuntur: Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τῷ ἐπικαρπίῳ σικυὸς καὶ πέπων ἄνευ τῆς σπέρματος πεπτόμενον δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. Quae non experta ſunt fatum clementius, quam caeteri omnes fere loci illius ſcriptoris, qui in his libris hodie reperiuntur: ſunt enim plerique omnes depravati aut mutilate deſcripti. Eruditiſſimus Dalecampius ſententiam concinnavit, ut potuit. Nos quoque nihil adjuvant ſcripta exemplaria. An hoc voluit Phanias, cucumeris et peponis, dum adhuc ſunt teneri, et carnem et ſemen edi ſine noxa, poſtquam maturuerunt, tantum carnem? Haec ſententia hanc lectionem poſtulat: Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τῷ περικαρπίῳ σικυὸς καὶ πέπων μετὰ τῆς σπέρματος· πεπτομένων δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. Nihil affirmamus tamen, ſed ſuſpicionem noſtram dubitanter proponimus. περικάρπιον pro carne ſemen ambiente in multis fructibus vox eſt Ariſtotelis et diſcipulorum ejus, Theophraſti ac Phaniae. Non multo melior conditio Dioclis Caryſtii in iis, quae proxime ſequuntur: φησὶν, ἔψανα ἄγρια εἶναι ἰρίδακα· ταύτης κρατίσην τὴν μέλαιναν· κάρδαμον, ἀδρικνὸν, σίναπυ, κρόμυον. Haec ſcriptura

membranarum. Prima verba ita emendaverim: ἐψανὲ τῶν ἀγρίων εἶναι τὴν ἀγρίαν θρίδακα· ταύτης κρ. *Herbarum ſylveſtrium coctu facilis eſt ſylveſtris lactuca.* Sed hanc lectionem ſequentia infirmant. Fuerunt et, quae ἐψητὰ λάχανα vocarent, inque his braſſica, lactuca, aliae. Pro ἀδριανὸν, quod nihil hic ſignificat, κοριανὸν reſcribendum aut ſimile aliud. Cum facit ſpecies cepae Aſcaloniam
p.143. et getheum, ſine dubio γήτειον eſt ea cepa, quam vocat Plinius gethyum. Heſychius: γήτια, κρόμμυα, ἃ καὶ γήθυα καλοῦνται. Alii γήθυον putarunt eſſe porrum ſylveſtre. Heſychius: γήθυα, ἀμπελόπρασα· οἱ δὲ γηψυλλίδας· (ſcribe γηθυλλίδας, et vide IX. l. Athen.) οἱ δὲ μεγάλα κρόμμυα· ἄλλοι χλωρά. Euſtathio nihil differunt γήτειον, γήθυον et γήτιον. Legi etiam γῆθυ pro cepa. Pſellus in verſibus politicis, quibus obſcuras voces expoſuit: Κόναλον δὲ ὁ σρόβηλος· τὸ δὲ κρόμυον γῆθυ. Phyſingas ſeparat ab alliis Diocles, cum ſcribit: σκόροδον, Φύσιγγας. Ex illorum ſententia, qui allii propriam ſpeciem ſtatuebant phyſingas. Heſychius: Φύσιγγες, εἶδος σκορόδα· ἄλλοι δὲ σκορόδων κεφαλίδας. Non poſſum, quin Theophraſti locum obiter emendem, ubi ea vox reſtituenda eſt; quod ſummi viri non ſunt quiti divinare. Hiſtor. l. VII. c. 4. ita vulgo editum: Φέρει δὲ, Φασὶ, καὶ τὸ σκόροδον ἐπὶ τῆς σφήρυγγος .... σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα. Gaza legit ἐπὶ τῆς σύριγγος. Sed fruſtra fuit vir optimus: nam ſcribi debet ἐπὶ τῆς Φύσιγγος σκόροδα, ὡς καὶ τὰ κρόμμυα. Dixerat modo, ſolitum fieri in cepis, ut ex eadem radice novae ſoboles pullularent: addit nunc, etiam in alliis ſimile uſu venire: adnaſci enim capitibus alliorum nova allia. Diphili medici locum ſcribo cum Dalecampio: Ὁ πέπων εὐχυλότερός ἐσι καὶ ἐπικερασικός. ὁ σικυὸς κακοχυλότερος, ὀλιγότροφός τε καὶ εὔφθ. In libris medicorum ſaepe imperiti librarii pro ἐπικερασικὸς ſcripſerunt ἐπικρατητικὸς, ut factum iſto loco, vel contra. Significatio tamen longe diverſa. Nam quae alvum ſiſtunt, ἐπικρατητικὰ dicuntur, contraria τοῖς ὑπακτικοῖς. At ἐπικερασικὰ vocarunt ſive εἰς ἐπίκρασιν ἐπιτήδεια, ut l. III. loquitur Athenaeus, illa, quae malum in corpore humorem valent temperare ac tandem mutare, ut explicat Galenus l. XI. de facult. ſimpl. med. et l. IX. meth. Idem auctor ἐπικεράσαι et ὑπαλλάξαι τὴν ἐνιζηκυῖαν τοῖς μορίοις ποιότητα dixit comment., qui ſint purgandi, et ἐπικέρασιν καὶ κένωσιν alibi conjungit. Quae omnia naturam τῶν ἐπικερασικῶν nobis aperiunt.

Caput Vicesimum Octavum.

Πρασοκυρίδες et iuli. Βρένθις et Βρένθιξ. Lactucae mortuorum cibus. Lactuca aſtytis. *Olera quomodo attenuent. κινάρα et κυνάρα. Scriptor νησιώτης.*

Ait Strattis comicus: Πρασοκυρίδες, αἱ κατ' εὐφύλλας ἀνὰ κήπους πεντήκοντα ποδῶν ἴχνεσι βαίνουσι. Tolle vel κατὰ, vel ἀνά. Et *βαίνεται* habent MSS. Praſocurides a tondendis porris nomen invenerunt, quaſi porricidae: neque hic licentiam ullam poëticam agnoſco. Apparet ex hoc loco, ſimile id infectum eſſe erucis et iulis, quos μυρίους ἴχειν πόδας ait Dio Chryſoſt. in orat. de otio. Ideo dicti ἴουλοι *centumpedes* Latinis. Diophanes in XII. Geopon. vocat animal *φιλόκοπρον*, et in fimo ſemper verſari ſcribit. Plura de hoc animalculo apud Ariſtotelem et Theophraſtum. In extremo ſcribo σελινίων vel σελινιδίων, p. 144. ut ſimile ſit praecedentibus, σατυριδίων et θριδακινίδων. Quam noſter ex Nicandro *βρένθιν* vocat, Heſychio eſt *βρένθιξ*. Ad iſtam lactucam occiſus ab apro dicitur Adonis, cum eo confugiſſet. Sic enim habet ſcripta lectio: ἐς ὁ Ἄδωνις καταφυγών, non καταφαγών. Confirmant ſequentia: ἐν καλαῖς θριδακίναις καταιρύψαι. Lactucam vocat Eubulus νεκύων βρῶμα, *mortuorum cibum.* Quae ſuperſtitioſa opinio adeo in animis hominum inveteravit, ut ad Auguſtum principem multis eſſet religio veſci lactucis, teſte Plinio. τετρακίνη Heſychio non hortenſis eſt lactuca, ſed ſylveſtris. *Aſtytis* lactuca *aſtylis* in multis Plinii codicibus dicitur: quam lectionem qui tueri conantur, faciunt inepte. Nam ingens discrimen eſt inter aſtytidem et aſtylidem. Et aſtytidis et eunuchi appellatio facultatem ψυκτικὴν lactucae teſtantur. Galenus non dubitat affirmare, ſucco lactucae tam facile tolli aliquem poſſe, quam cicutae, III. de facult. ſimpl. med. Diphili ſententia eſt in commune de omnibus oleribus, eſſe illa ἄτροφα, λεπτυντικὰ, καὶ κακόχυλα. *Non alere, attenuare, malumque ſuccum generare.* Reclamat medicus interpres, et imperitiae accuſat: neque enim attenuare, quae frigida ſint et humida. Idem tamen fatetur, olera eſſe ἄτροφα. Potuit igitur non venire illi in mentem, eum, qui ἀτροφίᾳ laboret, fieri indies λεπτοσαρκότερον? Scribe ex melioribus libris: ΚΙΝΑΡΑ. ταύτην Σοφοκλῆς. Lego etiam Σοφ. ἐν Κολχίσι. Colchides docuit Sophocles, non

Cochlides. De his ad l. VII. Hoc autem voluit Athen., quam herbam per ι κινάραν alii appellant, Sophocli dictam eſſe per υ κυνάραν. Galenus ſcribit, priores cinaram nuncupaſſe διὰ τοῦ κ καὶ ι, ſuos aequales amore novitatis διὰ τοῦ κ καὶ υ. Aperte Galeno contradicit Athenaeus non ſolum his verbis, ſed etiam paulo poſt, cum ita ſcribit, etiam Sopatrum Paphium, qui temporibus Alexandri Magni vixit. κινάραν ὀνομάσαι, hoc eſt per ι hanc vocem extuliſſe, non per υ. Quis ille eſt Neſiota ſcriptor lucifugus, de quo mox: Καλλίμαχος αὐτὸ (τὸ βιβλίον) ἀναγράψει Νησιώτης. Ita omnes antiquae fidei libri. Editus fuerat a Callimacho Πίναξ παντοδαπῶν συγγραφέων. In eo libro videtur contra receptam vulgo opinionem ſcripſiſſe, librum, qui tunc temporis in eruditorum manibus verſabatur hoc indice, Ἑκαταίου Μιλησίου περιήγησις, non eſſe Mileſii, verum alius cujusdam Hecataei, hominis inſularis, id eſt, νησιώτου. Sed quis ille, aut cujas? nihil enim reperio. Hecataei ex veterum monumentis noti mihi duo: alter Abderita, alter Mileſius. Scribe deinde: ὅσις ἂν ἐσιν ὁ ποιήσας. Et: καὶ Σκύλαξ δὲ ἢ Πολέμων γράφει, εἶναι. Mox: ὅρος παρέτεινε τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ. Quae paulo poſt afferuntur ex commentariis Didymi in Sophoclis Phoenicem, paucis verbis complecti conatus eſt Heſychius in voce κύναρος. Sed properavit vir doctiſſimus, cum illa ſcriberet. Ait enim: κύνα ξυλίνην τὴν κυνόσβατον ὁ Θεόφραστος λέγει. Quam falſum hoc ſit, en
p. 145. ipſum Didymum teſtem, cujus verba nobis Athenaeus conſervavit. Nunquam Theophraſtus, naturae interpres, cynosbatum appellavit canem ligneum, ſed Pythia, miniſtra τοῦ λοξίου θεοῦ. Mirum, conſentire omnia Theophr. et Athen., etiam manu exarata, exemplaria in hac lectione: καρπὸν ἔχει (cynosbatus) παραπλήσιον τῇ μοιᾷ· *habet fructum ſimilem malo punicae.* Et: ἔχει δὲ τὸ φύλλον ἀγνῶδες· *habet folium vitici ſimile.* Plinius, ut doctiſſimi viri obſervarunt, legit παραπλήσιον τῇ μοδῇ, et τὸ φύλλον ἰχνῶδες. Quae opponamus poſteriori praeſertim emendationi, non deſunt nobis: ſed ea malumus ad Theophraſtum. Nunc, quod inſtat, agamus. Epicharmi teſtimonio probat ὁ δειπνολόγος, cactum apud Siculos inter eſculenta locum habuiſſe. Quod de Phania non ſemel queſti ſumus, omnia illius corrupta eſſe in his libris, idem queri licet de Epicharmi pulcherrimis fragmentis huic operi interſertis. Non pes, non caput, non veſtigium ullum in illis ſanum. O ſi aliquis oriatur Aeſculapius, qui iſta

Chironia et defoeda ulcera nobis ſanet! Interea liceat nobis clinici medici vices obire. Epicharmi verba ita ſcribuntur etiam in probatae fidei libris: Μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι. Τοῖς ἄλλοις μὲν φαγεῖν ἐντὶ λαχάνοις εἰς ✝ τὸ πιὸν αἴκα τις ἐκτρίψας καλῶς παρατιθῇ νιν, ἀδύς ἐσιν· αὐτὸς δ' ἐπ' αὐτῷ χαιρέτω. Quis iſta intelligat? *Nemo, hercule, nemo.* Si ita ſcribas, omnes facile intelligent: Μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι. κὴν ἄλλοις· Κάκτον φαγεῖν ἐντὶ λάχανον. εἰς τὸ πῖον αἴκα τις ἐντρίψας καλῶς παρατιθῇ νιν, ἀδύς ἐσιν· αὐτὸς δ' ἐπ' αὐτῷ χαιρέτω. *Papaver, feniculus, & aſperi cacti.* Et alio loco: *cactum olus licet edere. Quem ſi appoſueris in pingue probe intritum, ſuavis eſt: ipſe per ſe valeat.* τὸ πῖον, ut Latinis *pingue*, de omni genere pinguedinis et κνίσσης, oleo, butyro, adipe et ſimilibus. Carduos ſive cactos Siculos, (nos vocamus *artichaus*, vel potius *cardes*: nam *artichaus* ſunt cynara) bifariam menſis inferebant: vel per ſe, crudos, ſine ulla omnino σκευασίᾳ, vel pingui madentes, et oleo aut butyro unctos. Hodie uterque mos ab antiquo manet. Ego vero aſſentior Epicharmo cactos paratos et conditos crudis et inunctis anteponenti. Duo loci in unum erant confuſi, ut ſaepe alibi. Sequitur alius locus: Θρίδακας, ἐλάταν, σχῖνον, ῥαφανίδας, κάκτους. Doctis placet: ἐλάταν, σχοῖνον· *abietem, juncum.* Sed omnia exemplaria probant σχῖνον. Quin ego alteram potius vocem corrigendam cenſeo. Nam quis locus abieti inter eſculenta? Scribo ἔλαιαν, σχῖνον· *oleam et ſquillam.* τὴν σκίλλαν, ait Plutarchus in Pericle, ἔσιν ὅτε καὶ σχῖνον ὀνομάζεσι. Cratinus in Thrattis Periclem σχινοκέφαλον appellavit, quod ſcillae inter bulbos nobiliſſimae caput haberet ſimile. σχῖνος, aliàs lentiſci, in condimentis uſus non facile dixerim. Poſtremo afferuntur ex eodem Epicharmo haec: Ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἔοικε μάραθα καὶ κάκτους φέρειν, ἴφυον, λάπαθον, ὀτόσυλλον, σκόλιον, σερίδια, δράκοντυλον, πτέριν, κάκτον, ὀνόπορδον. Hic vero multa digna animadverſione. Initio ſcribam lubens: Ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἦκε μάραθα καὶ κάκτους φέρων· *venit rure alius feniculum et cactos ferens.* p.146. Iphyum inter bulbos ex Theophraſto notum qui ex Plinio emendant tiphyum, audiant Heſychium: ἴφυα, ἡ λυχνὶς ἄνθος. ἔνιοι λάχανον, ὃ ἡμεῖς λαβαντίδα καλοῦμεν, οἱ δὲ ἄνθη ἄγρια τῶν σπειρομένων. Vel ἃ σπειρ. Ubi velim obſervent rei herbariae periti, quid appellet *lavantidem.* Lavendulam, opinor, intelligit, quae tamen oleracei generis non videtur eſſe. *Otoſtylum* neſcio quid ſit. ἔρπυλ-

λον Dalecamp. ingenioſe, etſi non aſſentior. Et hoc quoque in illis prope infinitis numero, quae ignoramus veterum legentes ſcripta. De ſcolymo pro voce σκόλιον accedo ejus ſententiae. σερίδα habetur in MSS., non σερίδια. *Dractylum* recte Dalec. fecit *atractylidem*. In fine ſcribe καὶ τὸν ὀνόπορδον. Nam quod onopordum cardui genus eſſe doctis placet, quo auctore ſuam ſententiam nobis probabunt? In Graecorum commentariis invenio, onopordum eſſe ἐλξίνην, quae herba muralis eſt. Nicandri Graecus interpres plura illius nomina commemorat, nulla tamen iſtius facta mentione, ad Theriaca. ἐλξίνη, ait, καὶ κλύβατις, καὶ σιδηρῖτις, καὶ παρθένιον, καὶ περδίκιον, πάντα ἐπὶ ἑνὸς φυτοῦ. Epicharmi locos ſequitur Philetae diſtichum: Γηρύσαιτο δὲ νεβρὸς, ἀπὸ ψυχὴν ὀλέσασα, Ὀξείης κάκτου τύμμα φυλαξαμένη. Hoc vult Philetas, hinnulum ſive hinnuli oſſa apta eſſe ad lyram, ſi modo caverit ſibi vivus, ne a cacto pungeretur. Ex oſſibus hinnulorum tibias facere ſoliti veteres, poſteaquam Thebani reliquos Graecos id docuerunt, ut refert Athenaeus l. IV. Atque illorum haec fuit opinio, oſſa hinnuli, quem cactus pupugiſſet, faciendae lyrae eſſe inepta. Heſychius: Κάκτος, ἄκανθα, ὑφ' ἧς ἐὰν πληγῇ νεβρὸς, ἀχρεῖα ἴσχει τὰ ὀστᾶ εἰς αὐλούς. Reperi etiam vetus ſcholion in optimis et antiquiſſ. cod. hoc loco adſcriptum: ἐὰν ὁ νεβρὸς ὑπὸ τῆς κάκτου πληγῇ, ἀχρεῖα τὰ ὀστᾶ εἰς αὐλοὺς ἴσχει. Quid jam iſto Philetae diſticho planius? Sequentia verba de Sopatro Paphio jam expoſuimus. Ptolemaeus, rex Aegypti, philologus inſignis, cinaram deſcribit aculeatam, neque aliter edulem, quam demptis aculeis. Ait enim: καὶ ἡμῖν προσέφερον ψιλοῦντες τῶν ἀκανθῶν. Ex hoc loco probare nititur Euſtathius, aliud eſſe cinaram, aliud cactum, quia non ſit adeo aculeata cactus. καὶ ὅρα, inquit, τὸ ψιλοῦντες ἀκανθῶν, ἐξ ὧν φαίνεται, μὴ αὐτόχρημα κάκτον εἶναι τὴν ἐν τοῖς ἄρτι λεγομένην κινάραν. αὕτη γὰρ ἐχ ἕτω τραχύνεται ταῖς ἀκάνθαις. Cinari inſulae, inquit Athenaeus, Semus fecerat mentionem. Hic eſt Semus Delius, ſcriptor non incelebris famae. Cinarum inſulam σκληρὰν, ἄκαρπον καὶ φυλεύεσθαι κακὴν, Gyaris parem, ex Plutarcho de exilio habemus cognitam. De palmae cerebro omnia vulgo nota. Νίκανδρος Γεωργικοῖς ſcribunt veteres, non Γεωργικῷ. Et ita aliis in locis. Illud venuſtum et παροιμιῶδες in fine libri: δόξομεν ἐγκέφαλον ἔχειν, pro *ſapere*. Cerebrum enim φρονήσεως ἀρχὴ, inquit Hippocrates.

ISAACI CASAUBONI

ANIMADVERSIONUM

IN

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS

LIBER TERTIUS.

p.147.

Caput Primum.

Callimachi dictum: Magnus liber magnum malum. Grammaticus *pro* philologo. *Coronae ex fàba Aegyptia. Triplex ejus fabae utilitas.* διαφύσεις, φλέβες, fila. διάφορον, *pecunia. Proverbium explicatur:* Τὸν σικυὸν τρώγουσα, γύναι, τὰν χλαῖναν ὕφαινε. *Tragaſaeus ſal. Alia nonnulla.*

Libri tertii excerpta ſic incipiunt: Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς τὸ μέγα βιβλίον ἴσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ. Non eſt iſte Callimachus grammaticus alius a Cyrenenſi ſtirpis regiae poëta omnibus noto. Grammaticum appellat propter humaniorum literarum profeſſionem. Seneca et ſapientes omnes discrimen ingens, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης, ſtatuunt inter grammaticum et philologum: uſus loquendi apud multos contrarium obtinuit. Itaque etiam e Graecis nonnulli inter grammaticum et philologum aut criticum non diſtinguunt. Hoc ſenſu ſeparabat Philo Judaeus τὴν γραμματικὴν ἀπὸ τῆς γραμματιϛικῆς, ſicut diximus in commentario noſtro de Critica. Poëtam vero Callimachum hic intelligi, dubitandum non eſt. Conſtat, doctiſſimum virum calumniandi anſam invidentibus praebuiſſe, quod multa quidem, ſed brevia carmina ederet. Ipſe de hac malevolorum calumnia conqueritur in Apollinis hymno: Ὁ φθόνος Ἀπόλλωνος ἐς ἕκατα λάθριος εἶπεν·

Οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν, ὃς ἄδ', ὅσα πόντος, ἀείδει. Propterea ſolitus dicere Callimachus, magnum librum magnum eſſe malum. Martialis alluſit, ut monuit Scaliger: *Cui legiſſe ſatis non eſt epigrammata centum, Nil ſatis eſt illi, Caeciliane, mali.* Tandem ut os obturaret malis hominibus, magnum poëma Hecalen inſcriptum coactus eſt edere. Scholiaſtes ad ſuperiores verſus: ἐγκαλεῖ διὰ τέλους τῶν τὰς σκώπτοντας αὐτὸν, μὴ δύνασθαι ποιῆσαι μέγα ποίημα· ὅθεν ἠναγκάσθη ποιῆσαι τὴν Ἑκάλην. Scripſit et opus aliud poëticum τῶν Αἰτίων, *Cauſſarum*, quod ſine dubio longius fuit poëma, quam ipſa Hecale, ſed, ut videtur, poſterius ſcriptum: ideo hic ſcholiaſtes Hecalen potius nominat, quam Cauſſas. In verſu Nicandri de faba Aegyptia ſcripſimus ex libris ὄφρα θερείης, non θερίσσης. Fabam Aegyptiam, inquit, fere, ut poſſis per aeſtatem flore uti ad corollas. Paulo poſt ſcribit Athen., coronas
p.148. ex hoc flore κεύτωνος ὥρᾳ eſſe ψυκτικωτάτας. Triplicem fabae hujus utilitatem diſerte explicat poëta. Prima eſt floris ad coronamenta: ſecunda ciboriorum, maturo fructu, ad epulas: tertia radicis item ad edendum ex juſculo. De radice Aegyptiae fabae colocaſio proprie dicta idem Nicander: — κυάμοιο λέψας κολοκάσιον, ἐντμήξας τε. Scribendum κυάμου. *Fabae Aegyptiae colocaſium*, id eſt, radicem, *decorticatum intrivit.* Vel hoc modo: — κυάμου λέψας, κολοκάσιον ἐντμήξας τε. *Fabam, dempto cortice, et colocaſium ſimul conſciſſum miſcuit.* Theophraſti deſcriptionem confer cum ea, quae exſtat in epitome Steph. voce Ἄκη. Scribe autem apud Stephanum: ἧς ὁ κάρπὸς ἤ τε ῥίζα πάντως ἐσὶν ὀφιώδης τῷ ποικίλῳ καὶ ταῖς κεφαλαῖς. Et: κολοκάσιον μέντοι καλοῦσι τὴν ῥίζαν· τὸ δ' ὑπερφυκὸς κιβώριον, ὄψιν ἰδίαν ἔχον, ἐδώδιμός τε τὰς φλέβας παρέχον. Quas vocat Theophraſt. διαφύσεις, quaſi *ſciſſuras* vel *ſeparatas fibras*, Stephanus φλέβας, *venas*, Martialis *fila* iſto verſu: *Improba cum morſu fila manuque trahes.* Ciborium proprie ipſa eſt faba Aegyptia vel ejus folliculus, non planta, quae fert fabam. Pro planta aliquando accipiunt, ut mox Diphilus: οἱ δὲ γινόμενοι κύαμοι ἐκ τῶν κιβωρίων. Sic colocaſia proprie fabae radix: apud Plinium l. XXI. c. 15. eſt integra planta. Quod Diphilus vocat ἐριώδες, *lanoſum*, cum ait, κρεῖττον δ' ἔσι τὸ ἠκισμα ἐριώδες, Plinius *araneoſum: colocaſiam e Nilo metunt, cum coctus eſt, araneoſo in mandendo.* Martialis: *Nilinum rid bis olus lanasque ſequaces.* Defectiones aquarum pro certis miraculis paulo poſt narratae. Non tam

miraculoſas quibusdam e veteribus eſſe viſas, ex iis jure colligas, quae ſcribit Strabo de aquis Aedepſiis l. I. Miraculum enim non eſt, quod habet perſpicuam cauſſam naturalem. διάφορον pro certa pecunia accipitur in iſtis: διάφορόν τι ἔταξαν διδόναι τοῖς πίνουσι. Ad Theophr. Charact. eam vocem expoſuimus. Proverbium ſub finem horum excerptorum commemoratum, Τὸν σικυὸν τρώγουσα, γύναι, τὰν χλαῖναν ὕφαινε, *cucumerem edens, o mulier, laenam texe*, quomodo ex Ariſt. interpretati ſint peritiſſimi rei herbariae medici, non me latet. Frigidam ejus fructus facultatem et Veneri noxiam putant indicari veteri hoc dicto. Non negamus, et cucumerem et peponem frigidum ſortiri temperamentum atque ἀναφρόδιτον· malim tamen hoc proverbium aliter interpretari: quod inter ruſticos jactatum exiſtimamus, ut alia multa ad rei familiaris curam, non diſciplinam morum pertinentia. Admonebantur hoc dicto mulieres, quarum opera veſtes olim confectae, ut, cum erit maturus ὁ σικυὸς, de hyeme cogitent et parandis familiae hibernis veſtibus, cujusmodi eſt laena. Viri docti ſi attendiſſent ad vocem χλαῖναν, p.149. aliam interpretationem noſtrae huic non praetuliſſent: quae ſimpliciſſima eſt, et, niſi fallor, veriſſima. Nunquam Graecis aliud ſignificat nomen hoc, quam hyemale indumentum. Ut in alio proverbio: χλαῖναν ἐν θέρει τρίβεις. σικυὸν in hoc verſu et *cucumerem* et *peponem* poſſumus interpretari. Affecta aeſtate et cucumis eſtur et pepo. Huic praecepto ſimile eſt: Βαίτη καὶ θέρεος καὶ χειματός ἐσιν ἀρίση. Quo admonentur matres familiarum, ut lacernas omni tempore ſuis paratas habeant: hyeme propter frigus, aeſtate propter imbres et alia aëris incommoda. Affine et illud: θὺς αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται· ποιεῖσθε καλιάς. In ima cera horum excerptorum prae ſe ferunt chirographi libri: Φρύνιχος δ' ἐντραγεῖν φησι σικύδιον. Sed ἐν Τραγαῖς etiam mox, ubi temere haec verba repetuntur. Fortean pro ἐν Τραγῳδοῖς· quam Phrynichi fabulam Athenaeus et Suidas commemorant. At in MSS. codice, cujus mihi nuper copiam fecit vir ampliſſimus, Andreas Huraldus Meſſaeus, ita legitur: ῥαφανίδιον δ' ὑποχορισικῶς εἴρηκε Φρύνιχος .... τρόπῳ. Sine dubio ullo pro Φρ. Μονοτρόπῳ. Ea fabula hodieque notiſſima eſt, ſaltem titulo tenus, inter Phrynicheas. Adi l. VI. c. 12. Paulo ante ſalem Tragaſaeum manifeſto in Troade Athenaeus collocat, conſentientibus geographis: diverſe tamen ſentientium opinionem refert Pollux l. VI. c. 10.

CAPUT SECUNDUM.

Σικυᾶ expenſum etymon. κίειν, κύειν. σύεσθαι, σεύεσθαι. ἡδύγαιον. Plenilunio creſcere cucumeres et echinos. Βιος καθάρειος. Sacra *ficus Athenis.* *Ἡγητηρία ficus. Alexidis fabula* Poeta. *συκοφάντης. προστίθεσθαι πρὸς τὄνομα.*

Deinceps cum auctore ipſo res nobis futura eſt, non cum illius mutilatore. Adhuc autem in guſtationis deſcriptione verſatur Athenaeus. Nam eo cucumeres pertinent, non minus quam pepones, de quibus libro ſuperiore dictum eſt. Theophraſti verba ex ipſo fonte ita ſcribe: *καὶ τούτων τὸν μὲν Λακωνικὸν ὑόρευόμενον βελτίω γίνεσθαι, τὰς δ' ἄλλας ἀνυόρεύτους.* Deinde pro *εὐχυλότεροι* codd. Theophraſti habent *γλυκύτεροι.* Etymum vocis *σικυὸς* ex Demetrio Ixione ita explicatur: *ὠνομάσθαι σικυὰς ἀπὸ τῦ σεύεσθαι καὶ κίειν· ὁρμητικὸν γὰρ ὑπάρχειν.* In quibus verbis poſita literula una alterius loco falſiſſimam ſententiam doctiſſ. viro affinxit: quaſi putaverit Demetrius, Veneri naſci cucumeres. Quis ita alienus a lectione medicinae auctorum, quin hoc falſum eſſe ſciat? Frigidum eſſe cucumerem, omnes uno ore affirmant medici, eſſe igitur *ἀφροδισίων ἐφεκτικὸν*, inimicum Veneri, mox Athenaeus obſervat ex Diphilo. Galenus vero diſerte l. II. de facult. ſimpl. med. inter ſemen cohibentia recenſet melopepones et cucumeres: *ἥν τε πέπονες*, inquit, *ἥν τε καὶ μὴ πέπονες ὦσιν.* Quomodo igitur Demetrium excuſabimus? Literae unius mutatione ſcribendum aio *κίειν* pro *κύειν*, *progredi* pro *uterum gerere.* Senſus eſt, *σικυὸν* dici a *σεύεσθαι* et *κίειν*, quae verba motum et
p.150. progreſſum in ulteriora ſignificant: quia haec planta eſt *ὁρμητική*, id eſt, late funditur in cucumerario. Erat ſcribendum *συκιὸς*, ſed facta eſt duarum vocalium *υ* et *ι* transpoſitio. Euſtath. V. in Il. comment. de vocibus diſputans, quae ſunt compoſitae ex duabus ſignificationis ejusdem, ut *γήπεδον*, *δάπεδον*, *ὀροθύνω* et *ἠλέματον*: *ἐκ τῦ σύεσθαι, ἤγουν ὁρμᾶν, καὶ τῦ κίειν ἡ συκῆ· καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ κατὰ τὰς παλαιὰς καὶ ὁ σικυὸς κατὰ μετάθεσιν ἢ τροπὴν διχρόνων.* Significatione parum differunt *σεύεσθαι* et *σύεσθαι*. Tamen ad etymum ſatius eſt, cum Euſt. ſcribere *σύεσθαι*. Hanc tamen ſententiam noſtram et emendationem verborum Demetrii Ixionis Joſephus Scaliger non probat.

κύειν enim in explicatione hujus etymi ſignificare ſeminoſum eſſe: unde σπερματίας σικυὸς ſub finem l. II. e Cratino et aliis. Addebat, κίειν poëtarum tantum eſſe verbum, neque hic locum habere poſſe. Poſtremo, σικυὸς, aiebat, ſcribitur, non σικιὸς, ut eſſet ſcribendum, ſi deduceretur a κίειν. Mihi non videtur ad rem multum facere, quod κίειν ſit vocabulum poëticum. Nam pleraeque dictiones poëtis propriae ſunt antiquiſſimae, quae primis temporibus cum eſſent communes et vulgo uſitatae, nihil cauſſae dici poteſt, cur non iis ſint uſi priſci onomatothetae in novis nominibus fingendis. Itaque veteres critici in exprimendis verborum etymis ab antiquis dictionibus non ſolent abstinere. Euſtathium inveniſſe ſcriptum κίειν et probaſſe, docent verba, quae ex eo protulimus. quaeque non uno duntaxat loco in ejus commentariis leguntur. Ne id quidem multum me movet, quod σικυὸς Graeci ſcribant, non συκιὸς per jota in penultima: nam hujusmodi literarum transpoſitiones nusquam non occurrunt in etymologiis Graecarum dictionum. In hoc vero nomine etiam rationem afferunt grammatici, cur σικυὸς potius ſcribatur, quam συκιός· ne videlicet affinitatem aliquam videretur habere cum nomine σῦκον, ficus. Euſtathius prolixe ad Od. ρ.: ὥσπερ ἡ συκῆ παρὰ τὸ σύειν καὶ κίειν, ὅπερ ἐςὶ ὁρμᾶσθαι, ἕτω κατὰ τὰς παλαιὰς καὶ ὁ σικυός. ἐτράπη γὰρ καὶ ἐπ' αὐτῆ τὸ υ εἰς ἰῶτα διὰ τὸ ἀσυνέμπτωτον, ἵνα μὴ καὶ τῷ σικυῷ σύκα ἐμφαίνηταί τι. Fateor alioquin, verbum κύειν de arboribus uſurpari ad gemmandum ſeſe comparantibus. Sic dicit Dioscorides, ficus ἐγκύας εἶναι, *praegnantes eſſe*, μήπω τῆ ὀφθαλμῆ βεβλαστηκότος, *priusquam gemma prodierit*, quod Latini *gemmare* dicunt. Scimus etiam, ὁρμητικὸς ſaepe dici de impetu ad generationem. Si quis igitur, retenta lectione κύειν, cucumerem ὁρμητικὸν exponere voluit, *qui ſe pouſſe*, ut Galli loquuntur, id eſt, qui magno impetu fertur ad germinandum, per me licet. At Dalecamp.: *quoniam eo cibo Venus accenditur*. Contra veritatem et notiſſimam cucumeris naturam. Heraclides Tarentinus, ut obſervat auctor, ἡδύγαιον appellavit cucumerem. Vellem adjeciſſet, utrum κυρίως, an ἐπιθετικῶς. Nam quidquid ubere et laeto ſolo provenit, ἡδύγαιον appelles licet, tanquam ἡδεῖαν ſive καλὴν ἔχον γῆν. Plenilunio manifeſtum in hortis capere cucumeres incrementum, probat deipnoſophiſta p.151. exemplo echinorum. Clarum id exemplum et omnibus notum ex philoſophis et poëtis etiam. Sunt ad manum

Oppiani de ea re verſus elegantiſſimi, quos inde lector petat. Lucilius: *Luna alit oſtrea, et implet echinos, muribu' fibras Et pecui addit.* Inter alia ficuum elogia dicitur hic fructus melioris vitae dediſſe mortalibus principium. Initio cibus hominum glandes faginae ac quernae fuerunt, deinde cognita eſt ficus, et ejus fructus prae glandibus probatus. Hoc fuit alius vitae initium, quam ſolent Graeci modo ἥμερον vel ἀλληλεσμένον βίον, ut docemus l. XIV., appellare, modo καθάρειον. Itaque errant, qui hoc loco, ἡ συκῆ ἡγεμὼν τῆ καθαρείᾳ βίᾳ τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο, ingenioſi ſunt in mutanda lectione, quam etiam Euſtathius habet. Addit: δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῆ καλεῖν τὰς Ἀθηναίας ἱερὰν συκῆν τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον εὑρέθη. Ego non reperio ullum locum in urbe Athenis aut agro Attico, qui diceretur ἱερὰ συκῆ. Fructum ipſum ita vocatum memini legere in epigrammate de Phytalo, ficus inventore, apud Pauſaniam in Atticis: Ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν, Ἣν ἱερὰν συκῆν ἡνητῶν γένος ἐξονομάζει· Ἐξ ἧ δὴ τιμὰς Φυτάλε γένος ἔσχεν ἀγήρως. *Hegeteriam* ficum Euſtathius appellat ἡγητορίαν, quia ita hic legerat. De ea fuſe Heſychius: quem vide, ac vel doce me, quale apud Athenienſeis feſtum fuerit Paraplynteria, vel diſce a me, ſcribendum eſſe in Heſychio ἐν γὰρ τῇ ἑορτῇ τῶν Πλυντηρίων. Porphyrius quoque l. II. de abstin. ab anim. hegeteriae meminit, pompam Solis et Horarum ex ritibus Athenienſium deſcribens. Alexidis verſus et ſupplendi ſunt ex l. II. et ita diſtinguendi ex lege metrica: — οἷα δ' ἡ χώρα Φέρει, Διαφέροντα πάσης, Ἱππόνικε, τῆς ὀλκαδίας· Τὸ μέλι, τὰς ἅρτας, τὰ σῦκα· σῦκα μὲν, νὴ τὸν Δία, Διαφέροντα καὶ πάνυ γ' αὕτη Φέρει, βοσκήματα, Ἔρια, μύρτα, θύματα, τυρὰς, ὕδωρ διαφέρον Σφόδρ', ὥστε καὶ γνόλην ἂν εὐθὺς Ἀττικὸν πίνων ὕδωρ. Verſus trochaici ſunt tetrametri catalectici. Alexidis fabula, quae paulo poſt Ποιητὴς nuncupatur, non alia eſt, quam quae l. VI. Ποιηταί. Pollux l. IX. Ποιήτριαν iſtius poëtae fabulam citat: quae an eadem ſit cum iſta, quaerendum eſt. In ea fabula reprehendit illos poëta, qui vocem συκοφάντης excogitarunt ad denotandam hominis alicujus improbitatem. Ἔδει γὰρ, inquit, ὅσις χρησὸς ἦν ἠδύς τ' ἀνὴρ, Τὰ σῦκα προστεθέντα δηλῶν τὸν τρόπον. Senſus eſt: debuit hoc potius fieri, ut, ſi quis eſſet vir probitate inſignis, nomini illius inſereretur vox συκῆ in teſtimonium virtutis. Puta, ut vel φιλόσυκος appellaretur, vel συκάγαθος, bo-

mo eximie bonus. Ut dicitur βαπόνηρος, *inſigniter malus.* Vel συκολόγος, aut συκόβιος, aut *ſycocharmus.* προστίθεσθαι ſic accipe in his verſibus, ut apud Ariſtophanem: Περὶ τενόματος δὴ ταῦτ' ἐλοιδορέμεθα· Ἡ μὲν γὰρ ἵππου προσετίθει πρὸς τὄνομα, Ξάνθιππον, ἢ Χάριππον, ἡ Καλ- p. 152.
λιππίδην. Aelianus verbo συμπλέκεσθαι in eandem ſententiam uſus epiſtola quadam: Θρασυλέων, οἶμαι, ἦν ὄνομα αὐτῷ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον συμπεπλεγμένον θηρίῳ. Sic et in ſequentibus uſurpat Alexis: Νυνὶ δὲ πρὸς μοχθηρὸν ἡδὺ προστεθὲν, Ἀπορεῖν πεποίηκε, διὰ τί τἄθ' ἕτως ἔχει. *Nunc,* inquit, *cum* in voce ſycophanta *improbo ſit additum* et conjunctum *ſuave, incertum eſt, qua de cauſſa id ſit factum.* τὸ μοχθηρὸν eſt Φάντης, *delator, quadruplator:* τὸ ἡδὺ eſt vox συκῆ, leviter initio dictionis corrupta. Doctorum virorum interpretationes horum verſuum plane ſunt, quod ait Lucilius, *Pergula pictorum, veri nihil, omnia falſa.*

Caput Tertium.

Sminthia *Rhodiorum. Ficus poenae nomine aliquando exactae. Pherecratis fabula* Crapatalli. Φιβαλέοι *homines:* Φιβάλεως. χελιδόνια σῦκα. *Lyncei Samii epiſtolae. Proverbium* Λυγκέως ὀξυωπέστερος. Caunaeae *ficus, non* Cauniae. Toxaliae *ficus. Proverb.* πέπων ἐρινὸς ἄλλως ἐξερινάζεις λόγῳ.

Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθείων. Teſtatur Strabo, locum fuiſſe in agro Rhodiorum Sminthia dictum, l. XIII. De eo loco et nominis hujusce cauſis egerat Philomneſtus, ſive, ut l. X. ſcribitur, Philodemus. διὰ τὸ εἶναι τότε τὰ ἐπιζήμια καὶ τὰς εἰσφορὰς σῦκα, οἶνον καὶ ἔλαιον. Ante receptum uſum nummorum pecuniae locum in contractibus, mulctis, praemiis et omne genus collationibus obtinuerunt res ad humanos uſus neceſſariae, ut docent nos antiquiſſimi quique auctores, et probant jurisconſulti auctoritate ſummi vatis. Non igitur mirum eſt, apud Rhodios aliquando poenae nomine

exactas fuiſſe ficus, item oleum, vinum et ſimilia. Sic apud veteres Romanos ovis et bos. Τό τε ϑειοφαγὲς, μητρῴον ἐμοὶ μελέδημα. Expoſuimus iſta libro ſuperiore c. XIV. ἀτὰρ καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλλοις. Pollux l. VII. c. XXX.: σῦκα δὲ τῶν διφόρων ἐν Κραπατάλοις Φερεκράτης. Melius Κραπατάλλοις. Sic corrige et l. X. c. IX., ubi editum Κραπαττάλοις. Heſychio auctore, fatui nomen eſt aut nummi cujusdam. Sed et minutos piſces quosdam ita vocari idem ſcribit: atque inde exiſtimavit Dalecampius nomen inditum huic fabulae. Ex Polluce diverſam ſententiam licet afferere. Sic ille l. IX.: ὄνομα δέ τι νομίσματος καὶ κραπατάλλης εἴτε παίζων εἴτε σπουδάζων Φερεκράτης ὠνόμασεν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι. λέγει δὲ, τὸν μὲν κραπάταλλον εἶναι ἐνάδρα (legebam ἐν ἕδρᾳ· Scaligero placebat εὔεδρον·) δραχμήν. ἔχει δ' αὐτὸς ὀκτὼ εὐθείας· τὴν δ' εὐθεῖαν εἶναι τριώβολον καὶ δύνασθαι ὀκτὼ πιδάβας. Hactenus Pollux. Ὡς καλοὶ καὶ Φιβαλέοι. Neque de arbore ficu neque de fructu haec poſſunt intelligi. Illa συκῆ dicitur: hi σῦκα. De perſonis igitur accipiendum. Φιβαλέες aut Φιβάλεις vocabant Attici homines
p. 153. aridos et exſuccos. Auctor comici interpres ad Acharnenſeis. καὶ τὰς μυρρίνας δὲ Φιβαλέας λέγουσι. Malim Φιβάλεως· nam ita potius et caricae et myrti dictae. Vide illum enarratorem, et in Etymologico. χελιδονίων δὲ σύκων μνημονεύει Ἐπιγένης. Heſychius paulo aliter: Χελιδόνεως, εἶδος ἰσχάδων. Cauſſam appellationis rimamur l. IX. Σιληρῶν ἀδρὸς πινακίσκος. Interpres σύκων. Fortaſſe non male. Etſi poteſt dubitari, an ponerentur ficus in πινακίσκοις. τῶν δὲ ἐν Ῥόδῳ γινομένων σύκων μνημονεύει Λυγκεὺς ἐν ἐπιστολαῖς. Exſtabant olim Lyncei Samii epiſtolae, quarum et Harpocration meminit in Ἰθύφαλλος. In his fuit una ad Diagoram, qua contendens varia eſculenta Rhodi nata cum Atticis, palmam Rhodiis adjudicabat. Conferendus hic locus cum altero huic gemino infra eodem libro, ubi de panis generibus disputatur: item alio, qui l. VII. in ſermone de apuis. Reperies et alios ſimiles. Τὰ δ' ἐρινεὰ τοῖς Λακωνικοῖς, ὥσε συκάμινα σύκοις δοκεῖν ἐρίζειν. Deeſt verbum ex aliis ejusdem epiſtolae locis ſupplendum, ἀντιπαραβάλλεσιν, aut ſimile. Senſus eſt: ſi ficus Rhodiacae, erineae nomine dictae, iis comparentur, quae Athenis Laconicae dicuntur, tam impar fore certamen, quam ſi ficubus contendantur ſycamina, id eſt, mora. Si quis aliter interpretetur, non ero pertinax, modo intelligatur ſimilis aliqua comparatio.

καὶ ταῦτ' ἐκ ἀπὸ δείπνου. *Atque haec convivis meis appositi, non finita coena, sed incipiente.* Sic infra, ubi de pane. Vide c. 25. εἰ ὁ Λυγκεὺς ἐγεύσατο, ὥσπερ ἐγὼ, ὀξυωπέστερος ἂν ἐγεγόνει παρὰ πολὺ τὸν ὁμώνυμον. *Oculorum acie Lynceus cognominem sibi Lynceum superasset.* Dalecampius Lynceum proverbio celebratum propter miram videndi facultatem lyncem bestiam esse credidit primus et solus. τὰ ἀπὸ Καύνων τῆς Αἰολικῆς πόλεως ὡς διάφορα ἐπαινῶν. Melius scribas Καυνῶν, ut rectum sit Καῦναι. Unde fit gentile nomen Καυναῖος. Atque ita scribi debet in sequenti versu Parmenonis: Ἦλθον μακρὴν θάλασσαν ἐκ ἄγων σῦκα Καυναῖα φόρτον. Non Καύνεα φόρτον. Etiam apud Ciceronem *Caunaeus* scribendum, quod exauditum est: *Cave ne eas. Cauneas* caret analogia. *Caunias* alienum ab eo sono. Caunae Aeolidis oppidi nomen: Caunus alius oppidi in Caria. A Καῦνος fit Καύνιος. At Καυναῖος est a Καῦναι, ut Ἀθηναῖος et Θηβαῖος. τοξαλίων δὲ σύκων. *Toxalias* ficus inamoenas atque ingratas palato fuisse, declarat, qui sequitur, Apollodori locus. An igitur ita dictae, quod sagittae instar palatum vulnerarent? Sic *crucium* vinum, quod bibentibus esset ingratum, ut crux. Πέπων δ' ἔρινος ἀχρεῖος ὢν Ἐς βρῶσιν, ἄλλας ἐξερινάζεις λόγῳ. Sophocleum hoc proverbium simile est illi: *Lepus tute es, et pulpamentum quaeris.* Sed scribendum Πέπων ἐρινὸς, cum accentu in ultima. Arboris nomen est ἐρινὸς et ἐρινεός· fructus ἔρινος, inquit Eustathius, vel potius ἔρινον, ut σῦκον, quod clarum ex sequentibus Athenaei: qui observat, dixisse Sophoclem πέπων ἐρινὸς, quod arboris nomen est, pro πέπον ἔρινον, quomodo fructus appellatur, inquit. Caeterum τροπικῶς p. 53.
id dictum admonet Athenaeus. Ita autem vertendum: *tu cum sis grossus nihili et insipidus, ad comedendum inutilis, alios verbis increpas tanquam ignavos et insipidos.* πέπων accipio hic, ut apud Homerum, quando probri loco aliquis dicitur πέπων, mollis et ignavus. Adrianus Junius, magni judicii vir, aliter interpretatur: cui non assentior. Dalecampio multo minus, emendanti ὁ πέπων. Reclamant libri, reclamat Eustathius, reclamat sententia: quam, opinor, primi nunc indicamus vere. ἐξερινάζεις λόγῳ valet *oratione tua ἐρινὸς vocas.* Non enim usitata significatione verbum hoc usurpatur, sed nova et insolente, ut multa apud tragicos et comicos, quando praesertim loquuntur homines irati. Aut, si mavis, interpretare ἐξερινάζεις λόγῳ *verbis lacessis*, et ad contentionem

provocas: ut sit allusum ad originem vocabuli, quod ab ἔρις deducunt grammatici. Etiam apud Latinos caprificus in significatione vitii usurpatur, etsi aliter, ut: — *et quae semel iutus Innata est, rupto jecore exierit caprificus.* Priorem versum integrare sic possumus: Πέπων ἐρινὸς αὐτὸς ὢν ἀχρήϊος.

CAPUT QUARTUM.

Σύριχοι, συρίσκοις ἄξξιχοι, ἄρσιχοι. κόλυθρα et κόλυτρα. *Plinii locus de paeonia collatus cum Athenaei verbis.* ἀποματαίσμοί. ἀτόπημα. *Veteres saepe de iisdem non eadem dicere.* κυδωναῖα σῦκα. *Antiphanis comoedia* Scleriae. Graestonia *Macedonica.* βρύειν. *Theophrastus non semel emendatus.*

Distingue Alexidis versus: — καὶ τί δεῖ λέγειν ἔθ' ἡμᾶς τὰς τὰ σῦχ' ἑκάστοτε Ἐν τοῖς συρίχοις πωλοῦντας. Erat editum συρίσκοις. Si metri rationem non habeas, optime. Hesychius: συρίσκος, ἀγγεῖόν τι πλεκτὸν, εἰς ὃ σῦκα ἐμβάλλουσι· τινὲς δὲ ὑρίσκον. Sed versiculi modulus eam vocem aspernatur. συρίχοις igitur scribendum: aut, quia alibi, quod sciam, ea vox non legitur, ἀρίχοις. Quae dicitur Ciceroni *fiscina ficorum*, Graecis est σύκων ἄριχος, vel ἄῤῥιχος, vel ἄρσιχος, et ἀρίσκος. Itemque συρίσκος et ὑρίσκος. Tanta est linguae hujus volubilitas. Emendandus in hac voce Theophrastus in magno opere de caus. plant. l. I. c. 7.: καὶ διὰ τοῦτο ἐν ὑπερῴοις τιθέασι, καὶ κρεμαννύουσιν ἐν ἀξαρίχοις. Legendum enim ἐν ἀῤῥίχοις. Quid sit paulo post ἐγκάψας τὸ κέρμα εἰς τὴν γνάθον, ad Theophrastum pridem exposuimus. Ex Ameriae Glossis refertur, ἐρινακὰς vocari grossos caprifici. Hesychii exemplaria vocant ἐρινάδας. Eidem βασίλεια sunt nobiles caricae: accuratius noster. κόλυτρα, melius Eustathius, quam nostri, κόλυθρα. De glycysside sive paeonia ex Seleuco refert Athen.: γλυκυσίδην τινὰ καλεῖσθαί φησι, σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιστα ἐοικυῖαν· φυλάττεσθαι δὲ τὰς γυναῖκας, διὰ τὸ ποιεῖν ματαϊσμούς. Eruditus interpres, qui
p.155. suam ex Plinio et Dioscoride emendationem hujus loci

imputat lectoribus, non unam anſam ſui carpendi vel aequiſſimis judicibus dedit. Quid enim? Hoccine eſt auctorem aliquem emendare, appingere illi, quicquid velis, et contrariam quoque ſententiam affingere? Hac mercede neque Athenaeus neque alius auctor corrigi velit. Utrumque autem a Dalecampio factum hoc loco. Aliena eſt neque Athenaei haec ſententia: *paeoniam in cibo ſumptam rubra foeminarum profluvia ſiſtere.* Ficta et Athenaei verbis contraria, quae deinceps ſequitur: *ac valere contra malum mentis et infatuationes.* Athenaeus plane contrarium ſcribit: *paeoniae eſu abſtinere foeminas, quod fatuitatis cauſſa ſit*, id eſt, impellat illas ad pedendum. ματαίζειν eſt ὑωρλίνειν, *facere, quod ſit indecorum, et gerere ſe ſtulte* Quidam e veteribus hac vote uſi ad notandum peculiare illud ἀτοπήματος genus, cui obnoxius Claudius Imperator. Phavorinus apud Stobaeum: ὁ Βοιώτιος ἐντυχὼν θησαυρῷ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπάρας τὸ σκέλος ἀπεματτέτσε. *Boeotius quidam annis LXX. major invento theſauro oppedit.* Damoxenus comicus ἀσχημονεῖν ea notione uſurpavit de male paratis cibis loquens: τοιγαρῦν σρόφοι Καὶ πνευμάτια γινόμενα τὸν κεκλημένον Ἀσχημονεῖν ποιῦσι. Equidem non aliter hic interpretarer τὸ ποιεῖν ματαϊσμὸς, niſi ob oculos verſarentur Plinii verba. *Eſtur*, ait, *etiam contra malum mentis.* Ψύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω; κέλεται δέ με θυμός. Divinabam, abiiſſe in diverſas ac prope contrarias ſententias Plinium et Seleucum, quod in auctore, unde hauſerunt ambo, lectionem diverſam nacti eſſent: Plinium legiſſe ποιεῖν πρὸς ματαϊσμὸς, Seleucum ποιεῖν ματαϊσμός. Verbum φυλάττεσθαι utrique ſententiae poſſe aptari, certum eſt. Heſychius: Γλυκυσίδη, φυτὸν ποιὸν συντελῦν πρὸς ἀτοπήματα τῶν γυναικῶν. Neque Plinii neque Seleuci ſententiae haec recte accommodaveris: ſed ad facultatem poeoniae ſiſtendi rubros mulierum fluores. Ita enim interpreter hic vocem ἀτόπημα. Quanquam non neſcimus, poſſe eam dictionem accipi etiam ἀντὶ πορδῆς. Quem inhoneſtum flatum Artemidorus πνεῦμα ἄτοπον appellat l. I. c. 70. ἔρεγμὸς, ait, καὶ κύαμος σάσεώς εἰσι σημαντικοί· ὃς μὲν διὰ τὸ δεδῆχθαι, ὃς δὲ, διὰ τὸ πνεύματος εἶναι ποιητικὸς ἀτόπε. Nam ſi de morbo Claudii intelligeret, quare faceret proprium mulierum? Non ſcripſiſſe eadem de vi ejusdem herbae Plinium et Seleucum, ſi quis miretur, nae ille rem miratur parum admirandam. Quid enim frequentius? Vel quod praecedit de ſimilitudine paeoniae cum ficu, quis alius

veterum dixit cum Seleuco? Tamen addit μάλιστα. σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιστα ἐοικυῖαν. Postremo emendationi Dalecampii opponimus Eust. auctoritatem, qui ante annos prope CCCC legebat, ut nos hodie, ad Od. ω. Platonis comici locum de glycysside nollem periisse. Cleophontem ejus fabulam laudat et Pollux l. X. c. 13. κυδωνάλια σῦκα apud Eustathium sunt κωδωνάτα. Neutrum rectum,
p.156. si vere Hesychius: κοδώνεα, σῦκα χειμερινά. Assentior Dalecampio super illis ex Theophrasto: οἷον ἡ χαρίτιος Ἀράτειος καλαμένη. Quantumvis consentiant omnia exemplaria antiqua. Quid sit, ad Theophrastum θεῶ διδόντος videbimus. Pro ὅσαι παρ' αὐτῆ αἱ βλαστήσεις scribe ὅσαι περ αὐτῆ. Male apud Theophr. ὑπὲρ αὐτῆ. Et πρωτερικὴν per ω magnum, non προτερικὴν, ex Hesychio. Locus, qui paulo post exitare dicitur ἐν τρίτῃ Φυτικῶν αἰτιῶν, petitus est e V. ejus operis. τρίτῃ tamen omnes codd. nostri. Antiphanis Σκληρίας diu habui de mendo suspectos. Postea reperi incerti poëtae fabulam Sclerias tribus locis apud Stobaeum. Recte mox nostri libri omnes περὶ τὴν Βισαλτίαν Ἀμφίπολιν. Vide Plinium l. IV. c. 10. Minus recte Eustath. Βισ. καὶ Ἀμφίπολιν. Graestonia Macedonica est, quam alli Crestonam vocant, et in Thracia collocant Macedoniae vicinam. Adi Stephani Epitomen. Observemus proprium et elegans verbum in Theopompi loco: τὰς ἐλαίας, ἐν ᾧ χρόνῳ βρύειν εἰκὸς ἦν. De oliva proprie dicitur βρύειν florere incipiente. Graeci magistri: τὸ βρύειν πυριολεκτεῖσθαι λέγεται ἐπὶ τῆ τὴν ἐλαίαν ἀνθεῖν. Sequitur ex Theophrasto: πάντα τὰ ἐν σκίλλῃ φυτευθέντα καὶ ἧττον αὐξάνεσθαι, καὶ εὐβλαστῆ γίγνεσθαι. Hoc ita philosophus: ὅλως δὲ πᾶν ἐν σκίλλῃ φυτευόμενον ἔβλαστε. Scribe εὐβλαστὲς, ut legit Athenaeus. Alibi in eadem sententia usus voce εὐβλαστία, ut de caus. l. V. c. VII. Scribe etiam cum Dalecampio ἔμπροσθεν φέρει τῆ φύλλῃ, et ad l. V. de caus. adi c. I. Et paulo post καρπὸν δὲ τοῦτο τῶν σύκων πέπονα καὶ γλυκὺν ἔχει, cum doctissimo Gesnero.

Caput Quintum.

Σῦκα λευκόφια et μελανόφια. *Sycea Titan. Andrifti Naxiaca. Superſtitio veterum, puerorum oculos ficu recente fricare.* Perſae *comoedia incerti auctoris.* Ananias *jambicorum poëta. De vocibus* ὄγκος *et* λαγαρός. εὔογκος.

Inter alia multa, quae ab Athenaeo recenſentur, ficorum vel nomina vel cognomina λευκόφια ſunt et μελανόφια. Nam et ſcripta manu exemplaria ſic legunt. Sed mendum nihilominus ineſſe huic ſcripturae cenſeo, et ſcribo λευκόφαια et μελανόφαια. Pullus color inter album et nigrum eſt medius; quae pulli coloris ſunt, ut ficus, prout ad albedinem aut nigredinem accedunt, leucophaea dicuntur aut melanophaea, id eſt, *albopulla* et *nigropulla*. Doctis, qui λευκόφυα corrigunt et μελανόφυα, accedere non poſſum. De Sycea Titane legi poſſunt Stephani Ἐθνικά, ubi totidem fere verbis eadem fabula narratur. Andriſcus paulo poſt nominatus ſcripſerat Naxiaca, cujus hiſtoriae meminit Parthenius c. 9. et 19. Locus e Perſis dramate Pherecratis inſignem veterum ſuperſtitionem continet: quam ne aſſequi valerent interpretes, depravatio lectionis fecit. Ait Athenaeus: Φερεκράτης ἢ ὁ πεποιηκὼς τὰς Πέρσας φησίν· Ἤν δ' ἡμῶν σῦκόν τις ἴδῃ διὰ χρόνου νέον ποτὲ, Τῷ ὀφθαλμῷ περιμάττομέν γε τοῦτο τῶν παιδίων, ὡς καὶ ἰάματος ἐν τῷ τυχόντος τῶν σύκων ὑπαρχόντων. p. 157. Legi debet τῷ ὀφθαλμῷ περιμάττομέν γε τούτῳ τῶν π., atque ita exponi: *Pherecrates, aut quisquis eſt, qui Perſas docuit, ait: Si quis noſtrum recentem ficum tandem videat, oculos tenerorum puerorum illa fricamus: ceu habentibus ficis etiam medendi non mediocrem facultatem.* Poſtrema verba non ſunt Pherecratis, ſed Athenaei, cauſſam ejus moris afferentis. περιμάττειν τῷ ὀφθαλμῷ eſt id, quod expreſſimus. Ad Theophraſtum hanc vocem exponebamus. Infeliciſſime Dalec. pro μασσᾶσθαι accepit. In XI. Geopon. germanus huic mos ex Zoroaſtre docetur. Spondebat ille magus, oculos integro anno illi non dolituros, qui conſpectae primum roſae tribus calycibus eos terſiſſet. Ζωροάστρης λέγει, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα μὴ ἀλγεῖν τὰς ὀφθαλμὰς τὸν ἐν πρώτοις ἰδόντα ἐπὶ τῷ φυτῷ (de roſa loquitur) μεμυκυίας πάλυκας, καὶ τριῶν ἐξ αὐτῶν ἀπομαξάμενον τὰ ὄμματα

Valde haec illuſtrant Pherecratis locum. Caeterum de auctore ejus fabulae dubitatum fuiſſe a veteribus criticis, palam facit Athenaeus, qui tamen alibi non ſemel Pherecrati eam tribuit. ſicut etiam Ariſtophanis vetus interpres aliquammultis locis. Et Pollux l. VII. c. 11.: Φερεκράτης εἴρηκεν ἐν Πέρσαις. Ad Ranas vero comici ſcholiaſtes dubitationem ſuam prodit ſatis, laudans ſine nomine τὸς ποιήσαντας τὸς Φερεκράτος Πέρσας. Ananii, quem jambopoeum auctor vocat, qui proferuntur verſus, non ſunt jambici, ſed Hipponactei ſcazontes: jambicis tamen potiſſimum claruiſſe, cognomen declarat. Ariſtophanes in Ranis et ejus ſcholiaſtes hos illius tres jambos nobis ſervarunt: Ἄπολλον, ὃς πε Δῆλον ἢ Πυθῶν' ἔχεις, Ἢ Νάξον, ἢ Μίλητον, ἢ θείαν Κλάρον, Ἴκε καθ' ἱερὰ, ἢ Σπένθας ἀφίξαι. Quia ſoliti veteres ficos avidiſſime comedere, uſus eſt auctor in ea re verbis ἐπιπίνειν et καταπίνειν, cum ait, ſuccum ſalſum acrimonia mixtum generare μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα, et paulo poſt καταπίνομεν αὐτὰ ταχέως ὑ λεάναντες. Hoc eo potiſſimum dicimus, ut ſciamus, quid mox appellet πολλὸς καὶ μεγάλος ὄγκος. Sic ille: διαλύεται μὲν ὖν ταχέως· διότι πολλῶν καὶ μεγάλων ὄγκων εἰσενεχθέντων, μετὰ μικρὸν χρόνον λαγαροὶ γινόμεθα καθ' ὑπερβολήν. Haec ita Dalecampius: *itaque multis ficuum eſu valde auctam molem corporis brevi poſt tempore gracileſcere ac extenuari ſupra modum.* Fatemur, carnem ex ficorum alimento generatam eſſe parum firmam, ſed ὑποῤῥοῦφον καὶ ἐκ ἐσφιγμένην· caeterum de eo ne per ſomnium quidem cogitabat, cum haec ſcriberet, Athenaeus. Vir optimus neque τὸ μεγάλος ὄγκος, neque vocem λαγαρὸς intellexit, quibus nihil frequentius in Graecorum medicorum libris. Sententia auctoris eſt: ficus in ven-
p. 158. triculo diſſolvi facile, hoc eſt σῦκα eſſe εὔπεπτα. Id ex eo conſtare, quod, poſtquam illarum multas et magnas moles in ventriculum conjecimus, non multo poſt fiamus λαγαροὶ, id eſt, liberi ab impedimento ventriculi et laxi, quod evenire non poſſet, ſi manerent indigeſtae ficus. Apud philoſophos ac medicos multis diverſisque modis vox ὄγκος accipitur: quod fuſe probamus alibi, plurimis Theophraſti, Galeni et aliorum id genus magnorum ſcriptorum locis illuſtratis. Interdum ὄγκος eſt cibus in ſtomachum admiſſus, qui ſua mole illum impedit, ſi majore copia ſit ſumtus. Galenus Ὑγιειν. l. VI. in παχύνσεως curatione: ὄγκος ἐδεσμάτων ὀλιγοτρόφος ἐδίδου. Intelligit cibos, qui mole implerent ventriculum, non multum ta-

gnoſcimus ex Athenaeo, qui illius XXVI. librum alibi laudat: cum vix centum verſibus conſtet tota illa enumeratio. Multa de eo, atque etiam ex eo multis locis geographus. At Boeotiam totam commentario illuſtraverat Apollodorus Athenienſis: quem auctor laudat non multo poſt ἐν ε περὶ νεῶν κατελόγῳ, id eſt, l. 5. *operis editi ad explicandum navium recenſum.* Apollonia, quam mox cognominat τὴν Μόρδιον, olim Μορδαῖον fuiſſe dictam, auctor Stephanus. Ac fortaſſe ita etiam hic ſcribendum. Ait trapezorhetor Naucratita: χυμόν τε ἀναδίδωσιν εἰς τὸ σῶμα τὸν καλούμενον ξυσικόν. Quid appellat χυμὸν ξυσικόν; Quid interpres *ſuccum radentem?* Galeno auctore ita qui- p. 160.
dam appellarunt atram bilem. ἡ μέλαινα, inquit de bile loquens, κακοηθεσέρα μὲν πολὺ καὶ αὕτη τῆς κατὰ Φύσιν. ὄνομα δὲ ἰδὲν ἴδιον κεῖται τῷ τοιούτῳ χυμῷ, πλὴν εἴπε τινὲς ἡ ξυσικὸν, ἢ ὀξώδη κεκλήκασιν αὐτόν. *Bilis atra malignior longe eſt, quam quae ſecundum naturam habet. Proprium vero tali humori nullum impoſitum eſt nomen, niſi quod fuere, qui radentem aut acetoſum vocarent.* Apparet, non fuiſſe hoc nomen uſu tritum in medicorum ſcholis, et ex eo, quod dicit Galenus τινὲς κεκλήκασιν, et magis ex illo, quod in rei medicae ſcriptoribus adeo infrequens occurrat ξυσικῆ χυμῆ mentio. Inter ſapores ξυσικὸν nominari a Rufo Epheſio, incognitum Ariſtoteli et Theophraſto aliisque antiquis, probe ſcimus: ſed id ad hunc locum nihil pertinet. Porro Galenus, cum dicit, atram bilem ita fuiſſe a quibusdam nominatam, Praxagoram antiquum medicum tacite innuit: quod quidem Athenaei indicio ſcimus, qui ſubdit ſtatim: ξυσικὸς δὲ γίνεται χυμὸς ἐξ αὐτῶν ὁ λεγόμενος ὑπὸ Πραξαγόρα. Quae interpretamur: *humor, quem ex iis confieri diximus, is eſt, quem Praxagoras ξυσικὸν vocavit.* Auctor ille, unde haec verba deſcribit Athenaeus, τὰς δὲ πλείας προσαράμενοι μᾶλλον πέπτομεν, ionice videtur ſcripſiſſe. Nam προσαίρεσθαι edendi ſignificatu ejus dialecti eſt. Inde προσάρματα, *cibi*, apud Hippocratem. Alii potius dixerunt προσφέρεσθαι. Emendavimus ex libris: καὶ Ἀλκμάν. ἔτι δὲ Κάνθαρος ἐν Τηρεῖ. Deſunt verba Alcmanis, quae tamen ne Athenaeus quidem fortaſſe appoſuerat, contentus, digitum intendiſſe, ut ſaepe alibi. Cantharus, poëta comicus, inter alias fabulas *Tereum* docuerat. Auctor Suidas. Scripſerat et Philetaerus quoque *Tereum*, et ex Latinis poëtis Livius Adronicus et Accius. In Canthari verſu, Κυδωνίοις μήλοισιν εἰς τὰ τιτθία, deeſt verbum ἐτόξευον vel ἔβαλλον.

De amante loquitur, qui ſuam ἐρωμένην malis in ſinum conjectis petebat. Ut: *Malis me Galatea petit.* Et paſſim poëtae. *Cydonia* mala etiam κοδύμαλα fuiſſe olim vocata, probatur auctoritate Hermonis, qui Gloſſas Κρητικὰς conſcripſerat. Non ſunt ferendi, qui Gloſſas κριτικὰς, id eſt, *judiciarias*, ut vertunt, ſunt commenti, prorſus ἀκρίτως. Olim docti multi Gloſſas, id eſt, obſcurarum vocum interpretationes, et, ut nunc vocant, Λεξικὰ ediderant. Nam γλῶσσαν et γλώσσημα nuncupabant vocabulum vulgo incognitum: vel quia peregrinum et barbarum, vel quia jam obſoletum et oblivioni traditum. Eſt enim et verborum quidam interitus. Unde illud ſapientiſſimi Imperatoris, M. Antonini Philoſophi, l. IV.: αἱ παλαι συνήθεις λέξεις γλωσσήματα νῦν. ὅτως ἂν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι πολυυμνήτων νῦν τρόπον τινὰ γλωσσηματά ἐσιν. Auctores antiqui Gloſſarum celebrantur Amerias, Seleucus, Pamphilus, Nicander Colophonius, Philetas, Philemon, Timachidas, Hermonax, alii. Sed fuere, qui unius tantum gentis vocabula ſuſciperent interpretanda: ut Philemon, cujus Ἀττικαὶ λέξεις, et Ariſtophanes, cujus *Gloſſae Laconicae* non multo ante laudabantur. Similiter Hermonax Creticae dialecti tantum vo-
p. 161. ces complexus opere ſuo, titulum ei fecerat Γλῶσσαι Κρητικαὶ, cujus libri aliquoties meminit Athenaeus. Neque debemus dubitare, etiam hoc loco de iisdem Gloſſis eum loqui. Quare etiam Ἑρμώναξ, quam Ἕρμων, melius ſcriberetur, niſi fuit iſte binominis, ut multi in literis ſacris. De voce κοδύμαλα Heſychius eadem. Alcmanis verba ſic interpretare: *Alcman malum ſtruthium* (vocat κοδύμαλον), *cum inquit: minus quam codymalum.* Heſychius quoque κοδύμαλον ex quorundam ſententia malum ſtrutheum interpretatur.

CAPUT SEPTIMUM.

Nicandri Ἑτεροιούμενα τύποι Καύμα. Arianus *vel* Rhianus *auctor* Ἡρακλείας. Phaulia *mala.* μηλέα ἐαρινή. ἐπιμηλίς. ὀξύμαλα Περσικά. ἄδεια, μάδερα. *Proverb.* χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσί τ' Ἄννωνος πλάναις. *Plinii locus cum Theophraſto collatus. Quando citrium malum coeperit edi.*

Ἑτεροιούμενα inſcripſerat poëma quoddam ſuum Nicander ejusdem ferme argumenti cum Metamorphoſi Naſonis.

men alerent. Catalogum ὄγκων ἀτρόφων ex Eraſiſtrato habes in l. Galeni de miſſ. ſangu. contra Eraſiſtr. In eo albo ponuntur et caricae. Simeon Sethi de anetho: διαφορητικόν ἐστι καὶ ὠμῶν ὄγκων πεπτικόν. Id eſt: *crudos in ventriculo cibos concoquit.* L. II. dictum eſt de aceto: καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, τὰ ἐν τῷ ὄγκῳ, διαλύει. Verba ſunt Heraclidae Tarentini, qui novo loquendi genere ſic expreſſit illa, quae ſua mole ſtomachum (abutar ea voce cum multis) habent impeditum. L. IX. dicuntur Athenaei ſucci e carnibus caprinis πολὺν χρόνον ὑπομένειν ἐν τοῖς ὄγκοις. Hic ὄγκος aliter accipitur pro corporis mole, id eſt, corpore ipſo et ea, quam ἕξιν vocat alibi, ut diximus l. I. c. 10. Philo legat. ad Caium: ἐπὶ πλήρεσι τοῖς ὄγκοις ἀπλήρωτοι ἐπιθυμίαι. A priore ſignificatione dicuntur cibi εὔογκοι, qui non diſtendunt ventriculum, nec male habent. L. VIII. ait auctor, piſces ſaxatiles eſſe εὐόγκους καὶ πέπτεσθαι ταχέως. Errat Dalec., qui putat, dici εὐόγκους, quod molem corporis impleant: quod eſt contra ejus artis, quam magna cum laude profitebatur vivus, principia. At cibos illos, qui ventriculum complent, nec multum tamen nutriunt, ὀγκώδεις dicunt Graeci. Artemidorus l. I. de albis oleribus, puta rapa, napis, cucurbita aliisque id genus, ſunt, inquit, omnia haec ὀγκώδη καὶ ἄτροφα. Etiam de perſonis εὔογκος dicitur. Euripides Bellerophonte: — ἐξ ὧν γίνεται βροτοῖς Εὔογκος εἶναι γαστρὶ μὴ πλησμένῃ. Hoc eſt, ut paulo poſt loquitur Athenaeus, ἀλύπως διάγειν καὶ ἡδὲν ἐνοχλεῖσθαι. Hoc ipſum verbo λαγαρὸς declaratur ab auctore. Eo utimur in ſignificanda re laxa, non adſtricta, non plena et farta. Sic λαγαρὸς et εὐρυκοίλιος apud Hippocratem junguntur. Contra apud Themiſtium λαγαρὸς et μεσὸς opponuntur, et orat. IV. ejusd. βρόχοι λαγαροὶ καὶ ἀσθενεῖς, *compedes laxae, et quibus facile eſt ſe exuere.* Sed viris doctis pudorem incutiant haec verba ex l. VIII.: λάπτειν, ἐκπέπτειν τὴν τροφὴν, καὶ κενούμενον λαγαρὸν γίνεσθαι. Si quis putaverit, deſiderari hic aliquid, ut ſit plena ſententia, ei licet per me ita ſcribere: διαλύεται μὲν ἓν ταχέως· δῆλον δὲ, διότι πολλῶν καὶ μ. (*Extremo capiti adjice haec.* Pro μὴ ταχὺ διαλυομένων τῶν σύκων habent omnes MSS. τῶν σωμάτων. Quod idem eſt: nam σώματα vocat, quos modo ὄγκους dixit.)

p. 159. CAPUT SEXTUM.

Τὰ ἐπιγινόμενα *sive* ἐπιπινόμενα τοῖς σύκοις. *Aristophanis* Προαγών. ὥρα *pro aestate. Demetrii Scepsii* Τρωϊκὸς διάκοσμος. *Apollonia* ἡ Μόρδιος. *Quid sit* χυμὸς ξυσικός. προσαίρεσθαι, *edere.* προσάρματα, *cibi. Cantharus, poëtae comici*, Tereus. Cydonia *mala et* κοδύμαλα. *Glossae* Creticae.

Cur ficus succum corpori praebeant salsum aut acrem, cum ipsae natura sua sint νιτρώδεις, caussam hanc affert deipnosophista: ἁλυκώτερον δὲ ποιήσει ἢ δριμὺν ἐκ τῶν ἐπιγινομένων. *Salsiorem* succum *edet aut acrem propter ea, quae adjungi solent.* Suadent veteres medici in quorundam morborum curatione, ut fici non solae comedantur, sed cum aliis: puta, si quis oppilatione laboret, cum thymo, thymbra, calamintha, origano, pipere aut gingibere. Haec sunt, quae ἐπιγινόμενα vocat auctor, quasi *adscititia.* Nisi legendum ἐπιπινόμενα· quoniam ita paulo ante in eadem sententia scriptum est: χυλὸν δ' ἁλυκὸν δριμύτητα ἔχοντα ἀναδίδωσι μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα. Lege cum Dalec. καὶ εἰς λεπτομερεῖς τόμους ἄγει, non τόπους. Verum nomen est unius fabularum Aristophanis, Προαγών, rectequе mox scriptum ἐν Προαγῶνι. Meminit Julius Poll. l. X. c. 9. De Nicophonte sive Nicophrone sub libri finem dicemus. Ficis πρὸς τῷ χειμῶνι γινομένοις opponuntur τὰ ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ὡρῶν, id est, *provenientibus imminente hyeme illae, quae media aestate maturae sunt.* ἀκμὴ ὡρῶν est plena et ferventissima aestas. Dalecamp. *in suae tempestivitatis articulo.* Quasi oblitus esset, ὡραῖον mel Plinio verti *aestivum:* aut quasi apud Galenum IV. in Epidem. comm. non legisset, ὥραν significare aestatem per excellentiam. Sic Galenus: ὡραῖον δὲ ἐγχωρεῖ μὲν καὶ τὸ κατὰ τὴν προσήκουσαν ὥραν γινόμενον ὡς ἐπαινοῦντα λέγειν αὐτόν· ἐγχωρεῖ δὲ καὶ μόνον ὀνομάζειν τὸ κατὰ τὸ μέσον θέρος. Ita etiam interpretare mox μήτε κατεξηραμμένας λίαν ὑπὸ τῆς ὥρας ἔξει· *quorum succi non sint aestatis fervore exhausti.* Ista, Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τῶν Τρωϊκῶν διακόσμων, verte: *Demetrius Scepsius in XV. ordinationis Trojanarum copiarum.* Intelligit commentarium librum a Demetrio conscriptum in eam partem Boeotiae Homericae sive βοιωτ. β. Ἰλ., qua recensentur Trojanorum copiae. Immensum fuisse id opus, co-

Multa ejus carminis hodieque fragmenta leguntur apud veteres ſcriptores, Tzetzem maxime et Antoninum Liberalem. Inde afferuntur hic ſuper mentione Siduntis duo iſti verſus: *Αὐτίχ' ὅγ' ἐκ Σιδόντος ἠὲ Πλείσθ ἀπὸ κήπων Μῆλα ταμὼν χλοάοντα τύπας ναιήσατο Κάδμος.* Periculoſae plena aleae res eſt, ut ante dicebamus, ex paucis verbis integram ſententiam veſtigare. Enimvero *Φοβέμενος ἀδελς τροπαιον ἐσήσατο*, ait vere Plato. Tentare autem quid nocet? Videtur ergo poëta de amante haec eeciniſſe, qui familiari antiquis more nomen ejus, quam peribat, cortici mali inſculpſerat. *τύπας* enim Cadmi quid aliud quam literarum characteres interpretemur? Vulgo creditum olim, literas inventum eſſe Cadmi. Auſonius: *Pingens aridulae ſubdita paginae Cadmi filiolis atricoloribus.* Arianus, auctor Ἡρακλείας, ut mox dicitur, is eſt fortaſſe poëta, ex quo profert Pollux l. II. hunc verſum: *Αὐχένος ἐξ ὑπάτοιο κύβοις ἐπιτέλλεται ἰξύς.* Niſi tamen Ῥιανὸς legendum, quem res Herculis deſcripſiſſe quatuor libris, teſtatur Suidas. Ipſe Ἡρακλείδα vocat. Etiam Piſander et Phaedimus id argumentum tractaverant, et Ἡράκλειαν ediderant uterque. In Antigoni verſu ſcribe: *Ἠιχί μοι ὡραίων πολὺ φίλτερος ἠὸ' ἄρα μήλων.* Vel *ἠὸ' ὁριμάλων*, aut *ὁριμήλων*. Non *ἠὸ' ἀριμήλων*. *Phaulia* mala qualia fuerint, non explicat deipnoſophiſta. Heſychius magna quaedam mala ſic ſcribit vocata: quod notandum duximus, nam aliud nomen prae ſe fert. Sed molem ſine ſapore in illis puto fuiſſe. *μηλέαι ἐαρινῆς* etiam Theophraſtus meminit, ut init. II. Hiſtor. Lege mox: *τεθαύμακα τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην πιπρασκόμενα μῆλα.* Non *ἐν τῇ Ῥώμῃ*. Nam caſum quartum retinent omnes antiqui. In Theocriti verſu, Μᾶλα p. 162.
μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο Φυλάσσων, ſcribunt omnes ad unum codd. Δ. *Φέρεσα*. *ἐπιμηλὶς* etiam Heſychio piri genus eſt. Dioscoridi aliud ea vox ſonat: item aliud Galeno. Vulnus grave ſequentia acceperunt verba: quod ne diſſimulatum periculoſius noceat, aperiendum eſt, et ita ſcribendum: Ἑσπερίδων δὲ *μήλων ἔτως καλεῖσθαί τινά φησι Τιμαχίδας ἐν τῷ τετάρτῳ εἰπών . . . . . καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς θεοῖς φησι Πάμφιλος ταῦτα.* Deſunt verba Timachidae. Praeterea anacoluthon eſt in auctoris oratione: nam rectum erat Ἑσπ. *μήλων μνημονεύσι*. Doctiſſimus Dalecamp. emendat *ἐν τῷ τετάρτῳ Δειπνων*, memor, laudari l. VII. Timachidam *ἐν τῷ ἑβδότῳ τῶν Δείπνων*. Caeterum ex iis, quae de Heſperidum

malis hic leges, emendabis Heſychii codices, ubi ſcriptum perperam: ἐν Λακεδαιμονίᾳ βρωτά τινα μῆλα, pro ἐν Λακεδαίμονι ἄβρωτα. In Theophraſti loco auctiores una voce MSS. καὶ καρύα καὶ βαλάνα καὶ τ. De iſtis Philotimi, τὸ Περσικὸν φησι λιπαρώτερον καὶ μεγχρώδες εἶναι, quid videretur, diximus l. II. c. 13. In epitome tamen Hoeſcheliana, ut in editis, μεγχρῶδες. Dalecampium ſaepe de ſuo liberalem multa auctori largiri, de quibus non cogitavit, diligens lector multis locis deprehendet: cujusmodi eſt, quod ait, Perſicum malum *rancedinem ſterioremque excitare*. Cujus ſententiae nullum omnino in Athenaei verbis exſtat veſtigium. Sequitur ex Ariſtophanis Gloſſis Laconicis: τὰς Λάκωνας καλεῖν ὀξύμηλα Περσικα, ἄτινα ἄδρια. Mirum poſſit videri, pruna duobus nominibus eſſe appellata a Spartanis, *oxymala Perſica*, praeſertim cum Heſychius ſolam vocem ὀξύμηλα interpretetur κοκκύμηλα. Non tamen id ſatis argumenti ſit ad inducendum hoc loco τὸ Περσικά. Nam ea voce ſublata, non habet hic locum Athenaei haec obſervatiuncula. Sed corrupta ſunt poſtrema pro ἃ τινας ἄδρια. *Quae*, ait Ariſtoph., *alios vocare adria*. Libro ſuperiore pruna dicebantur μάδρυα, quaſi μαλόδρυα. Auctore Heſychio ἄδρυα Siculis appellabantur, quae aliis ἀκρόδρυα. In Hoeſcheliana epitoma nihil horum. Placent nobis, quae de iſtis, ὥσπερ εἰς αἶγας ἠμὰς ἀγρίας ἀποπέμπων τὰς ζητοῦντας, olim Erasmus ſcripſit. Fortaſſe tamen reſpectum ad fabulares capras, quae Phrygibus quondam oracula edidiſſe dicuntur. Clemens Alex. in Προτρ.: εἶτ' ἐν ἀρχαίοις τοὺς Φρύγας διδάσκουσιν αἶγες μυθικαί. Et mox: συνέμποροι τῇσδε τῆς γοητείας αἶγες, αἱ ἐπὶ μαντικὴν ἠσκημέναι. Proverbii ſpeciem habent, quae ſtatim ſequuntur: Εἴ μέν τι τούτων Ἰόβας ἱσορεῖ, χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσί τ' Ἄννωνος πλάναις. *Si quid horum retulit in libros ſuos Juba, dignus eſt, quem oblectent Libyci libri de erroribus Annonis.* Simile illi: *Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi.* Λιβυκαὶ βίβλοι καὶ Ἄννωνος πλάναι figura eſt ἓν διὰ δυοῖν. Jam olim Carthaginienſes navigationem in Atlantico Oceano inſtituerunt, et terrarum aliquas plagas multis poſtea ſeculis incognitas aperuerunt. Claſ-
p.163. ſis praecipuae dux fuit Anno vel potius Hanno e proceribus Carthaginienſium. Sed neque περίπλους ab illo editus, neque libri de eodem argumento ab aliis confecti fidem apud homines invenerunt. Inde natum proverbium, quod ita videtur fuiſſe conceptum: Εἴ μέν τι τού-

των ἰσορεῖ τις, χαιρέτω Λιβυκαῖσι βίβλοις ταῖσι τ' Ἀννωνος πλάναις. Mox in Theophrasti loco non agnoscunt philosophi codices ista: *ἀνδράχνης, καὶ καρύας.* Quae tamen sunt in MSS. et epitoma Hoesch. Sequitur statim ex eodem Theophr.: *Φέρει δὲ τὰ μῆλα πᾶσαν ὥραν· τὰ μὲν γὰρ ἀφῄρηται, τὰ δὲ ἀνθεῖ, τὰ δὲ ἐκπίπτει.* Theophr. habet *ἐκπέπτει*, non multum diverso sensu: eamque lectionem tuentur epitome et Eustathius, qui quidem aliud agebat, cum haec Pamphilo tribueret VII. in Od. comm. Plinius ita vertit: *Arbos ipsa omnibus horis pomifera est, aliis cadentibus, aliis maturescentibus, aliis vero subnascentibus.* Quod dixit Theophrastus *πᾶσαν ὥραν, quocunque anni tempore*, Plinius negligenter *omnibus horis.* Et *τὰ δὲ ἐκπέπτει, aliis maturescentibus*, immutato verborum ordine. Citrium malum cepisse edi narrat doctus convivator memoria suorum avorum, cum ad illa usque tempora nemo inter esculenta habuisset. Plutarchus, seculo uno antiquior, suis temporibus parum adhuc id fuisse in mores receptum significat, affirmans, plerosque seniorum, qui tunc viverent, insolentes ejus cibi penitus abstinnisse. *πολλὰ γάρ*, inquit, *τῶν ἀγεύστων καὶ ἀβρώτων πρότερον ἥδιστα νῦν γέγονεν. Multa, quae nemo antea gustare aut edere voluisset, suavissima sunt facta.* Exempli loco affert oenomeli, vulvam, cerebrum, sicyopeponem, piper et hoc ipsum Medicum malum. Plinius de malo Assyria: *pomum ipsum alias non manditur.*

Caput Octavum.

Antiphanis Βοιωτία. Βέρβεια. *Mos Alexandriae, fontes tollere morsu aspidis. Theopompi historici elogium.* κώνειον *pro venenato poculo simpliciter.* λεπάδες ἄστετοι. κηκίβαλοι. τηθυνάκια. ἀναρῖται *et* νηρῖται. σκιφύδρια. σκίφος. *Solenes* μακρογόγγυλοι. γογγυλόσκηνος. *Conchae* ἀμαθῖτιδες. Amathus *et* Amathos. *Dialectus deorum.* τέλλη *pro* τελλίνη.

Ait: Ἀντιφάνης ἐν Βοιωτίῳ. Quotiescunque in his libris laudatur Antiphanes Βοιωτίῳ, legendum censeo mu-

tato genere Βοιωτίᾳ, quemadmodum aliis aliquot locis melius ſcriptum. Illo ſane, qui l. IX. principio habetur, ubi ſcriptum Βοιωτίῳ, Pollux legit Βοιωτίᾳ l. X. c. 23. Βέρβεια in verſibus Euripidi ancillae barbarae barbarum eſt nomen, ut ſervorum pleraque omnia. Fruſtra eſt vir doctus, qui emendabat βραβεῖα πολυτίμητα. Ait: καὶ ἀσπίσι δηχθέντες ὁδὸν ἔπαθον. Soliti Alexandrini non ſolum feris laniandos fontes objicere, verum etiam venenatorum animalium morſibus interficere, ſicut Athenienſes cicutae hauſtu. Galenus in comm. de ther. ad Piſon. p. 164. hoc illorum publicum inſtitutum commemorat his verbis: Πολλάκις ἐθεασάμην ἐγὼ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀλεξανδρείᾳ τὸ τάχος τῶν ὑπ' αὐτῶν (de aſpidibus loquitur) γιγνομένων θανάτων. ὅταν γάρ τινα τέτῳ τῷ νόμῳ τῆς κολάσεως κατακριθέντα φιλανθρώπως καὶ ταχέως ἀποκτεῖναι θέλωσιν, προσβάλλοντες αὐτῶν τοῖς στέρνοις τὸ θηρίον, καὶ ποιήσαντες ὀλίγον περιπατῆσαι, ὕτω ταχέως ἀναιροῦσι τὸν ἄνθρωπον. *Vidi ſaepe in magna Alexandria, quanta celeritate mortem aſpides inferant. Quoties enim damnatum aliquem lege ſupplicii hujus cum aliqua humanitate et cito volunt interficere, pectori ſerpentem admovent, et paſſus aliquot ambulare jubent: atque ita hominem brevi enecant.* Verum eſt elogium, quo Theopompum hiſtoricum auctor afficit: μαθέτω παρὰ Θεοπόμπου τοῦ Χίου, ἀνδρὸς φιλαλήθους καὶ πολλὰ χρήματα καταναλώσαντος εἰς τὴν περὶ τῆς ἱστορίας ἐξέτασιν ἀκριβῆ. Veritatis amantem ait fuiſſe, ejusque perveſtigandae ſtudio magnam pecuniae vim inſumtiſſe. De impenſis Theopompi non tacet Dionyſius Halic. in ep. ad Pompejum. De amore veritatis non deſunt qui obſtrepant. Athenaeus ipſe l. VI. δυσμενέστατον appellat, parum conſtans ſibi. Sed quia ingenua libertate vitia hominum Theopompus carpſerat, multorum odia veritas illi paraverat. Itaque βάσκανον et aliorum virtutibus invidentem multi pronuntiarunt, quos refellit Dionyſius. Lucianus de conſcr. hiſt.: τὴν αὐτὴν τῷ Θεοπόμπῳ κατηγορίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων. Hinc Theopompinum ſcribendi genus nominat Cicero, cum de omnibus omnia libere palam dicuntur, ad Attic. l. II. Scribi malim: περὶ Κλεάρχου διηγούμενος τοῦ Ἡρακλεώτου, Ἡρακλεωτῶν τῶν ἐν τῷ Πόντῳ τυράννου. Vel: τοῦ Ἡρακλεωτῶν τῶν ἐν τῷ Π. τ. Quia in multis Graeciae oppidis legitimus, ut ita dicam, et uſu plurimo cognitus veneni modus cicutae propinatio fuit, κώνειον ſimpliciter pro venenato poculo uſurparunt: ſicut pyxis dicitur

etiam ex auro et argento, et χάλκεα poëtis etiam ferrea et chalybea. Sexcenta his ſimilia. Ita debuerant accipere interpretes, cum ait noſter: καὶ ὡς τοῖς πλείσοις ἐδόκει κώνειον πιεῖν. Non de *potu cicutae*, ut verterunt. Nam ſequitur ſtatim: πίνοντας τὸ ἀκόνιτον, de eodem veneno, ut clarum eſt, et admonuerunt ante nos viri doctiſſimi: quibus aſſentiri non debes Athenaei codices emendantibus. Stephanus: Λέγεται καὶ ἀκόνιτον δηλητήριον φάρμακον, ὡς Ἀθήναιος ἐν τῷ τρίτῳ Δειπνοσοφιστῶν, ὅτι (malim ἱστορῶν) τὰς προφαγόντας τὸ πήγανον μηδὲν πάσχοντας ἐκ τοῦ κωνείου. Manifeſto hic ſcriptor imitatione Athenaei κώνειον pro venenata potione ἁπλῶς uſurpavit. Ita autem hic legunt et membranae omnes, et Hoeſcheliana epitoma. Finito ſermone de citro, ait: Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Δημοκρίτου. Ubi ſcribendum aliquando putavimus τοῦ Λαρηνσίου. Democritus enim Romani hominis nomen non eſt. Illum autem, qui ſuper citrio malo modo disputavit, et Romanum fuiſſe, et e primoribus, colligitur ex praecedentibus paulo ante verbis: εὖ οἶδα, μαθὼν παρὰ πολίτου ἐμοῦ πιστευθέντος τὴν τῆς Αἰγύπτου ἀρχήν. Praefecturam p. 165. Aegypti alii fuiſſe creditam, quam Romano civi, putandum non eſt. Sed patuit late per ea tempora jus civitatis Romanae. Verum de iſto Democrito et caeteris convivis plura ἐν τοῖς προλεγομένοις. In iſtis Epicharmi, Ἄγε δὲ παντοδαπὰ κογχύλια, Λεπάδας, ἀσπέδας, σραβήλας, κηκιβάλας, τηθυνάκια, ſcribi probem cum MSS. Λεπάδας ἀσπέτους, *lepadas multas*. Nam ἀσπέδας nusquam invenias. ἀσάκους emendari, non probo: etſi enim τῶν ὀστρακοδέρμων ſunt aſtaci, non tamen de genere conchyliorum. Strabeli ex Athenaeo et Heſychio noti: tamen in exaratis manu conſtanter κραβύζους. De *cecibalis* amplius quaeramus. *Tethynacia* ſunt parva τήθυα: de quibus multa in ſequentibus. ἀναρῖται ſive ἀνηρῖται iidem cum iis, quos νηρίτας alii vocarunt. In multis dictionibus τὸ α impune adeſt aut abeſt. Sic ſtrabeli et aſtrabeli iidem. σκιφύδρια Epicharmo ſunt, quae aliis ξιφύδρια. Heſychius: ξιφύδρια, κοχλία. Sic et σκίφος pro ξίφος. Et piſces quoque ſciphiae non alii a xiphiis, ſed ab iſtis Epicharmi conchyliis diverſi longe. Sciphydrium Latine *gladiolus*. De hoc genere ait Epicharmus: Τὰ γλυκέα μὲν ἐντὶ ἐπέσθειν, ἐν πάγει μὲν δ' ὀξέα. Corrigo: Τὰ γλυκέα μὲν ἐντὶ ἐπέσθεν, ἐμπαγέμεν δ' ὀξέα. *Qui* gladioli *dulces quidem ſunt in edendo, acuti autem in perforando*. ἐμπαγέμεν Doricum pro ἐμπήγειν, nam πήγω di-

cebant pro πηγνύω· vel pro ἐμπαγῆναι. Quod ita accipiendum: ὥστε ἐμπαγῆναί τινα αὐτοῖς ῥᾳδίως, *ut facile aliquis trajici ab illis poſſit.* Vel hic locus interpretum commenta de etymo vocis σκιφύδρια ſatis refellit. Addit Epicharmus: Τάς τε μακρογογγύλας σωλῆνας. Emendabat doctiſſimus Gesnerus μακροκογχύλας. Sed cur editam non feramus lectionem? μακρογόγγυλος *longus ac teres* ſignificat, ut πολυποίκιλος *multus et varius.* Solenes, qui etiam dicti ſunt digiti, et δόνακες, et αὐλοί, quare non poſſunt μακρογόγγυλοι appellari? Sic de alia conchyliorum, ut videtur, ſpecie factum nomen γογγυλίσκηνος, id eſt, Heſychio interprete, γογγύλον ἔχων τὸν οἶκον ἢ τὸ σῶμα. Deinde commemorantur Epicharmo nigrarum et albarum concharum genera. Sed verſus ille corruptiſſimus eſt, qui ad nigras pertinet. Scribitur enim: ἅπερ κογχόθηρα πᾶσιν ἐς τρισώνια. Scripta manu lectio nihilo melior: ἅπερ κογχόθηραν πᾶσιν ἐς τρισῶκα. Auctor epitomae, quae ſanare non poterat, praetermiſit prudenter. De nigris ita Epicharmus: Θάτεραι δὲ ταὶ κόγχοι αἱ ἀμαθίτιδες τε κακοδόκιμοί τε κηγόνοι· Τὰς ἀνδροφυκτίδας πάντες ἄνθρωποι καλέοντι, Ἄμμες δὲ λευκὰς τοὶ θεοί. Lego κἄγγονοι, et fortaſſe etiam κἀδόκιμοι. *Alterae* ſive alterius generis *conchae ſunt fabuloſae, et male audiunt, ceu generationis inimicae: has vulgo mortales appellant* ἀνδροφυκτίδας, *virifugas, nos dii vocamus albas.* Dalecampius ἀμαθίτιδας conchas putat dictas ab Amatho Veneri ſacra. Amathuntem, puto, voluit dicere. Atque hujus ſententiae auctor illi Conradus Gesnerus: qui Veneris conchas eſſe putat, quas χοιρίνας et porcellanas vulgo appellant. Ne aſſen-
p.166. tiar doctiſſ. viro, facit analogia. Qua enim proportione ἀμαθῖτις ab Ἀμαθοῦς poſſit deduci? Quin potius commune hoc epithetum eſſe cenſemus illarum concharum, quae in limo generantur. Nam, ut ait Nicander, teſtaceorum, quae ille vocat ὀστρακόρινα, Πολλὰ μὲν ἐν πέτρῃσι, τὰ δ' ἐν ψαμάθοισι νέμονται. Et humanae ſapientiae pater, in βορβορώδει quidem limo oſtrea, in ἀμμώδει vero conchas naſci. Quod huc facit in primis. ἄμαθος enim, ut docent grammatici, ὁ ἀμμώδης τόπος. Ut mirum non ſit, Epicharmo appellari κόγχας ἀμαθίτιδας, quas ait philoſophus generari in locis ἀμαθώδεσιν, aut, quod idem eſt, ἀμμώδεσι. Si probarem a loco iſtud nomen inditum, non ab Amathunte Cypri, ſed ab Amatha, oppido Siciliae, deducerem, ſervata analogia: cujus maxima ſemper ratio a ſapientibus habetur. Emendat deinde Dalecampius καλοδό-

κιμοι et ἀνδροφύτιδας. Nos cauſſam non videmus, cur edita lectio repudietur. Homerum imitatur Epicharmus in iſtis: Ἄμμες δὲ λευκὰς τοὶ θεοί. Separat dialectum deorum ab humana: qua de re in Cratylo Plato. Additur et alius Epicharmi locus: ἐν δὲ Μούσαις γράφεται· Ἀντὶ τᾶ κόγχος ἀντέλλην καλέομες· ἔστιν δ' ἄδιστον ῥέχος. Prima verba procul dubio corrupta ſic emendamus: Ἐντὶ κόγχος, ἃν τέλλην καλέομες. Vocem τέλλην interpretatur Athenaeus ſequentibus verbis: τὴν τελλίναν λεγομένην ἴσως δηλοῖ.

CAPUT NONUM.

Alcaei locus ab antiquis criticis tractatus. Sopater Φλοιακογράφος· Φλοίακες. Hilarotragoediae *vel phlyacographiae auctor Rhinthon. Homerica locutio:* ἔβη με ἀκοὰς ἐμὰς μελῳδὸς ἦχος. *Epicharmi* Prometheus πυρκαεύς. *Fabularum Aeſchyli album auctum et correctum.* χηραύβης *et* χήραψ. *Ararotis poëtae nomen reſtitutum variis locis.* Cocalus *fabula. Cratini* Archilochi. Πόλεις *vetus comoedia.* κτένες ἐκ Μηθύμνης. *Multa emendantur et illuſtrantur.*

In hoc de conchyliis oſtreisque ſermone Alcaei locus ab Athenaeo profertur, de cujus lectione vera et interpretatione doctiſſimi viri, Ariſtophanes grammaticus et Dicaearchus, diverſa cenſuerunt. Alcaei verba ſunt haec: Ἐκ λεπάδων χαίνοις φρένας ἀ θαλασσία λεπάς. Quidquid nonnulli muginentur, fatendum eſt, ita ſcripta haec ſenſum nullum habere. Legimus nos: Ἐκ λυπάων δ' ἰαίνοι σε φρένας ἀ θαλασσία λεπάς. Vel: ἰαίνοις, ὦ θαλασσία λεπάς. Optat jucunda omnia amiculae: in his, ut lepade marina animum oblectet, ut ſolent pueri fiſtula. Vide ſequentia Athenaei. Inter oblectamenta juventutis fuerunt et conchyliorum genera quaedam, ex quibus varia ſibi ludicra pueri conficiebant. Ariſtophanes pro λεπὰς emendabat χέλυς. Credo, quia ad illa, quae diximus, puerilia oblectamenta parum aptas exiſtimabat eſſe marinas patellas. Quantum huic emen-

p.167. dationi tribuendum sit, amissis Alcaei poëmatis, aestimare hodie non licet nobis. Videtur tamen primus ejus odae versus non obscure alteri lectioni favere: Πέτρας καὶ πολιᾶς θαλάσσης τέκνον. Nam quid aliud lepas, nisi rupis et maris progenies? Errant, qui Sopatrum appellari non ferunt Φλοιακογράφον. Super membranas et epitomen Eustathius fidem facit huic lectioni. Φλοίακες in magna Graecia dicebantur histriones et mimi. Mimorum poëtae Φλοιακογράφοι, vel etiam Φλύακες aut Φλοίακες simpliciter. Stephanus de urb.: Ῥίνθων Ταραντῖνος Φλύαξ, τὰ τραγικὰ μεταῤῥυθμίζων εἰς τὸ γελοῖον. Vir doctus Φλύαξ aliter accipit. Fallitur. Hujusmodi poësis proprio nomine hilarotragoedia appellabatur, vel phlyacographia. Suidas ejus auctorem facit Rhinthonem. Ῥίνθων, ait, Ταραντῖνος κωμικὸς, ἀρχηγὸς τῆς καλουμένης ἱλαροτραγῳδίας, ἥ ἐστι Φυλακογραφία. Scribendum Φλυακογραφία. Nihil interest inter Φλύαξ et Φλοίαξ. Idem alibi de Sotade: ἔγραψε Φλύακας, ἤτοι κιναίδους. De hoc Sopatro plura c. 31. In ejus verbis elegantia est Homerica: ἔβη με ἀκοὰς ἐμὰς ἦχος. Ut: ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; Membranae tamen et epitome τελλίνης ἐξαίφνης μέγας, non μέτις. In altero versu μελῳδὸς ἦχος pro μεμελῳδημένος aut ἐμμελής. Sequitur: Πᾶ δ' ὁ Ἐπίχαρμος ἐν Πύῤῥᾳ καὶ Προμηθεῖ φησι. Illud Πᾶ pro καὶ quomodo huc irrepserit etiam in MSS., nescio: nam ad superiora pertinere non videtur. Caetera sic lego: Ἐπίχαρμος ἐν πυρκαεῖ Προμηθεῖ Φ. Epicharmum hoc nomine fabulam docuisse, testatur Pollux l. XXIII. Promethei fabulam per partes poëtae varii docuerunt, et cognominibus sua dramata distinxerunt. In Aeschylearum tragoediarum indice legas: Προμηθεὺς δεσμώτης, Προμηθεὺς πυρφόρος, Προμηθεὺς λυόμενος. Sed et Προμηθεὺς πυρκαεὺς ab Aeschylo composita est, ut affirmat conceptis verbis Julius Poll. l. IX. Quare augeatur, me auctore, antiquus ille catalogus fabulae istius nomine. Etsi fortasse verius, Προμηθεὺς πυρκαεὺς non aliam esse fabulam, quam quae appellatur ibid. Π. πυρφόρος. Est enim πυρκαεὺς, qui ignem accendit. Quare ita potius videatur restituendus ille locus: Πρ. πυρκαεὺς ἢ πυρφόρος, Πρ. δεσμώτης, Πρ. λυόμενος, servato fabularum ordine. Restituatur etiam in eodem albo corruptum nomen alterius dramatis, aut certe praetermissum: nam in litera Θ prima censeri debuit fabula Θαλαυοποιοὶ, auctore eodem Polluce l. VII. c. 26. Sed ad pensum redeamus. Ex hac igitur fabula Epichar-

mi iſta laudantur: Κἄν τις Ἑλλήνων τῶν ἀνδρί τ' ἂν θᾶσαι δὴ καὶ λεπὰς ὅσσα. Nae bono fuerunt ſtomacho, qui haec concoxerunt, interpretes! Nos foede omnia inquinata affirmamus, et ita emendamus, ipſa corruptae lectionis veſtigia prementes: Καὶ τελλίναν τε κ' ἀναρίταν θᾶσαι δὴ καὶ λεπὰς (vel λεπάδ'), ὅσα, *tellinam et anaritam hanc ſpecta, ac patellam marinam, qua magnitudine ſint.* Conſidera ſuperiores ejusdem poëtae locos, et faviſſe hic nobis Muſas non dubitabis. Θᾶσαι valet *cerne.* Exſtat apud Theocritum et Sophronem, ejusdem dialecti poë- p. 168. tas. Mox in Sophronis loco, Μελαινίδες γάρ τοι νησῶν τι ἐμὶν, ſcribo νίσσονται aut νισσῶνται, *venient* ſive afferentur. Lege etiam τὸν ἀγροιώταν χηράβαν vel χηράμβαν ὀνομάζει. καὶ Ἀρχίλοχος δὲ τῆς χηράβος μέμνηται. Senſus eſt: alios in maſculino genere iſtud nomen extuliſſe, ὁ χηράβης, vel, ut ſcribunt membranae, ἡ χηράμβης, alios in foeminino, ἡ χηρὰψ vel χήραψ, ut λαίλαψ. Herondam comicum, cujus Συνεργαζομένας auctor hic laudat, non invenio alibi: neque in Aeſchyli Perſis verba, quae ex ea fabula proferuntur. In allatis ex Archippi Piſcibus ἐσχάραι nominantur cum echinis: de quo vide ad l. VII. c. ult. Araros, poëta comicus paulo poſt citatus, filius fuit Ariſtophanis. Nomen illius ſaepe corruptum ab imperitis hominibus, ut apud Polluc. l. VI. c. 8.: εἴρηκε τὸ χορτάζειν Ἀριſοφάνης, καὶ τὸ χορτάζεσθαι ἀραρῶς. Scribendum Ἀραρώς. At l. VII. c. 14. recte εἰπόντος Ἀραρότος. Sed non recte Pollux, qui in ejus verſu pravam lectionem verae anteponit, nam ſcribi debet locus, quem affert: — παρθένος δ' εἶναι δοκεῖς Φορῶν κροκωτοὺς καὶ γυναικείαν ϛολήν. Non, ut legit Pollux, Φορῶν κροσσωτὰς, metro reclamante. Clemens Alex. l. VI.: τὸν μέντοι Κώκαλον τὸν ποιηθέντα ἀραρότως τῷ Ἀριſοφάνει ποιεῖ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ὑπαλλάξας ἐν Ὑποβολιμαίῳ ἐκωμῴδησεν. Inepta et abſurda prorſus lectio. Scribe: τὸν μέντοι Κώκαλον τὸν ποιηθέντα Ἀραρότι τῷ Ἀριſοφάνες υἱεῖ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ἐν Ὑποβ. ἐκ. Clariſſima ſententia. Etſi de auctore ejus fabulae aliter ſentiunt alii: non enim filio Araroti, ſed patri Ariſtophani Cocalum adſcribunt. In vita Ariſtophanis: πρῶτος δὲ καὶ τῆς νέας κωμῳδίας τὸν τύπον ἐπέδειξεν ἐν τῷ Κωκάλῳ, ἐξ ὃ τὴν ἀρχὴν λαβόμενοι Μένανδρός τε καὶ Φιλήμων ἐδραματούργησαν. Quibus verbis confirmari vides, quod dicebat Clemens de Philemonis furto. Ex argumento Pluti diſces veram cauſſam, cur fabulam Cocalum alii pa-

alii filio jam olim adſcripſerint. Sophronis mox verba allegorice accipienda, ut docet Demetrius Phalereus. Sophron, inquit, ἐπὶ τῶν γυναικῶν ἀλληγορεῖ, οἷον ἐπὶ ἰχθύων, σωλῆνες γλυκύπρεσων κογχυλιον, χηρᾶν γυναικῶν λίχνευμα. Diſtingue: Τίνες δ' ἐντί ποκα, Φίλα; τόδε τοι μακραὶ κόγχαι· σωλῆνες τᾶτί γα. *Quinam hi ſunt piſces, o amica? Iſtud quidem conchae longae: iſtud vero ſolenes.* Cratini fabula Archilochi ſcripta, ut videtur, in contumeliam ejus poëtae atque aliorum. Clemens Alex. Strom. l. I.: Κρατῖνος γᾶν ἐν τοῖς Ἀρχιλόχοις ποιητὰς καταλέξας, ἔφη· Οἷον σοφισῶν σμῆνος ἀνεδιφήσατε. Sic legendus hic locus. Sic Teleclides, alius comicus, uni ſuarum fabularum *Heſiodi* nomen indiderat, auctore Athenaeo. Sic alii poëtae. Falluntur, qui hujus fabulae titulum aliter putant interpretandum. Verſum Cratini ſcribe, ut in vulgatis: Ἡ μὲν πίννῃσι καὶ ὀσφέοισιν ὁμοίη· non σηπίῃσιν, quod in noſtram editionem ex MSS. neſcio quomodo irrepſit. Fabulae, cujus nomen erat Πόλεις,
p. 169. incertum fuiſſe auctorem, declarat auctor, cum ita loquitur: Φιλύλλιος δὲ, ἢ Φρύνιχος, ἢ Ἀριστοφάνης ἐν Πόλεσιν. Et l. VIII. ſic: Φιλύλλιος τε ἢ ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις. Idem tamen hoc ipſo libro verum auctorem Philyllium agnoſcit: Φιλύλλιος ἐν Πόλεσι. Et ſimiliter Julius Poll. l. VII. c. 24. ac l. X. c. 28. Apud Clementem Alex. l. V. Strom. Φιλύδεος perperam nominatur, qui nullus unquam fuit in rerum natura. Quare ita corrige: ὁ κωμικὸς Φιλύλλιος βέβυ τὸν ἀέρα βιόδωρον ὄντα διὰ τούτων γινώσκει. In iis igitur, quae habentur hic ex illa fabula, lege ὄσφεια, non ὄσφεα. Vide c. 13. Deinde ſcribunt optimi libri κτένας ἐκ Μιτυλίνης, non, ut editum eſt, ἐκ Μηθύμνης. Duo ſunt ejusdem inſulae Lesbi oppida, Methymna et Mitylene: quorum in antiquis libris ſaepe invenimus permutata nomina, ut nic, et l. X. Ἑρμείας ὁ Μιτυληναῖος habent MSS., non Μηθυμναῖος. Iſto loco ſtant ab edita lectione veteres auctores, qui κτένας Μηθυμνικὰς celebrant, Clemens Alex. Paedag. l. II. et Pollux l. VI. c. 10. Quare nihil mutandum neque hic neque infra paulo poſt, ubi iterum laudatur hic locus. Poſt Αἴρετε ἀνθρακίδας pone τελείαν σιγμήν· nam ſequentia ab alio verbo pendent, quod deſideratur.

Caput Decimum.

Agias, Dercylus, *vetuſtiſſimi ſcriptores.* Babylonii *Ariſtophanis. Proverbium: κόγχην διελεῖν. Aeſchyli* Glaucus. Ποτνιεὺς *vel* Πότνιος. Satyri *Phrynichi. κώφυκοι. κρεῖοι vel κριοί. σκιλλώδης et κολλώδης. τραχηλοι et τραχήλιαι. ὠτάριον ſive* auricula Veneris.

Invenio inter antiquiſſimos Graeciae ſcriptores eos, qui Athenaeo nominantur, cum ſcribit: Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν Ἀργολικοῖς. Clemens Alex. hos pariter conjungit in hiſtoria capti Ilii l. I. Strom.: Ἀγίας δὲ καὶ Δερκύλος ἐν τῇ τρίτῃ μηνὸς Πανήμου. Scribitur in Clementis codicibus Αἰγίας. Sed Agiae puto huic fuiſſe nomen: nam in Euſebio Ἄγις eſt ſcriptum, apud quem Κερκύλος male pro Dercylo. Etiam Polluci l. III. c. 3. Ἀγίας ὁ κωμικὸς nominatur. Qui an iſte ſit, an alius, difficile dictu eſt: ego alium putem. *Babylonii* Ariſtophanis, cujus fabulae meminit mox auctor, inter celeberrima ejus poëtae dramata fuerunt: facit mentionem Julius Poll. l. IV. c. penult. et l. IX., itemque l. X. Saepius Priſcianus l. XVIII.: *Ariſtophanes Babyloniis: ἐννεύσι μοι φεύγειν οἴκαδε. Nos quoque ſimiliter: annuit me fugere domum.* Argumentum ex parte indicat auctor vitae Ariſtophanis: διήχθρευσε αὐτῷ ὁ Ἀριστοφάνης, ὅτι ἐν δράματι αὐτοῦ Βαβυλωνίοις διέβαλε τῶν Ἀθηναίων τὰς πληρωτὰς ἀρχὰς παρόντων ξένων. *Ariſtophanes* Cleonis *factus eſt inimicus, quod in una ſuarum fabularum, Babyloniis, Athenienſium magiſtratus ſorte electos praeſentibus peregrinis vituperaverat.* Vide illius interpretem Graecum ad Aves, et in voce Ἰσριανὰ Heſychium. Vetus Graecorum erat proverbium, quod ex Heſiodis Teleclidis in concharum mentione affertur, *κόγχην διελεῖν, conchan aperire.* Apud Suidam paulo aliter: ὥσπερ κογχύλην διελεῖν. Locum habet, cum aliquid facillimum factu eſſe ſignificare volumus. Heſychius: κόγχην διελεῖν, παροιμία ἐπὶ τοῦ ῥᾳδίως τι ποιῆσαι. Simile huic aliud proverbium de re viliſſima: κόγχης ἄξιον. Heſychius: κόγχης ἄξιον, ἐπὶ τοῦ ὑ τελείαν ἐτίθεσαν. Depravatiſſime. Scribe: ἐπὶ τοῦ εὐτελοῦς λίαν ἐτίθεσαν. Sophronis mimi alii dicebantur viriles, alii muliebres, ex ipſo argumento. Muliebrium hic, virilium alibi fit mentio. Et horum et illorum apud Pollucem l. IV. c. 24. p. 170.

et aliis locis. In Etymologico magno legimus: Σώφρων ἐν τοῖς γυναικείοις τροπαίοις· Πρὶν αὐτὰν τὰν νόσον εἰς τὸν μυελὸν σκιρωθῆναι. Dubio procul corrupta eſt vox τροταίοις. Legendum ſtatim Αἰσχύλος ἐν Ποτνιεῖ Γλαύκῳ· non autem Ποντίῳ Γλ. *Glaucum marinum* nemo veterum Aeſchylo editum fuiſſe eſt auctor. *Potnienſis Glaucus* poëtae illius nota fabula eſt ex Strab. l. IX., Heſychio in ἀμφίσωπιν et Ξιφίρα λιμήν, et ipſo laterculo tragoediarum ejus poëtae. Erat ſcriptum Ποτνίῳ, unde poſtea factum Ποντίῳ. Πότνιος autem et Ποτνιεὺς idem, ut adnotat in Ethnicis Stephanus. Non deſunt, qui nullo cognomine Glaucum nominent, ut Pindari interpres ad od. I. Pyth. Verſum ex Ariſtonymi comici (de quo multa Suidas) Theſeo ſcribi ſic malim: Κόγχος ἦν βάπτων ἄλλων ὁμοίως. Satyros Phrynichi fabulam reperies nominatam l. III. Pollucis c. VII. et in ſchol. Ariſtoph. ad Nebulas. Quod ait, aſperas conchas vocatas fuiſſe a Macedonibus κωρύκας, admonet nos, ut Heſychium in ea voce emendemus: nam hodie perperam οἱ δὲ λόγχην pro οἱ δὲ κόγχην. Addit Athenaeus: ὑπὸ δὲ Ἀθηναίων κρεῖκες. In Eupolidis verſu ita interpretamur vocem κρεῖκες l. IX. Heſychius vocat ſine diphthongo κριάς. Similis διττογραφία in aliis vocis hujus ſignificatibus, ut dicebamus l. ſuper. c. 14. Muſculos inter conchas deſcribens Athenaeus, quosdam illorum eſſe ait σκιλλώδεις, κακοχύλους τε καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀπειθεῖς. *Squillam reſipientes, mali ſucci et ſaporis ingrati.* Non defuere, qui vocem σκιλλώδεις mutandam cenſerent cum hic, tum paulo poſt: quorum ſententiam refutavit doctiſſ. Gesnerus accurata disputatione. Accedat nunc auctoritas membranarum omnium et epitomae, in qua σκυλλώδεις exaratum eſt, parva menda. Alibi junguntur in ſimili ſententia κακόχυλοι καὶ κολλώδεις, ut paulo poſt in explicanda ſolenum natura. Cum ſcribit ἐψόμενοι τὸ καθ' ἑαυτὲς καὶ οἱ τράχηλοι τῶν πορφυρῶν αὐθετέσι πρὸς τὰς τῶν σομάχων διαθέσεις, potes accipere de genere purpurarum, quas *trachelos* vocabant. Heſychius: τραχήλους, τὰς πορφύρας. Sed addit idem: ἔνιοι τὰς σπονδύλους τῶν κογχυλίων, *quidam interpretantur de vertebris conchyliorum.* Sane in hoc auctore locos invenias, ubi tracheli nomi-
p. 171. nantur conchyliorum proprium genus, ut ſtatim in Poſidippi verſu: Πίννας, τραχήλους, μύας. Item alios, ubi pars cerycis aut purpurae aliusve conchylii ita nominatur, non κυρίως quidem, ſed ἀναλόγως. Has partes

nius etiam brevius: *orbes totidem, quot habent annos.* Falluntur, qui ex Ariſtotele interpellant hoc loco Athenaeum. At de ſequentibus verbis quid dicemus? *αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τῆ βυθῆ.* Nam aliter habent omnes hodie Ariſtotelis codices: *αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τῆ βύσσε ἐν τοῖς ἀμμώδεσι καὶ βορβορώδεσι.* Utram lectionem probabimus et veram dicemus? Ariſtotelicorum librorum ſcriptura ait, pinnam *e byſſo oriri in locis ſabuloſis et coenoſis:* noſtra, *ex ipſo talium locorum fundo.* Utraque ſcriptura ſuas rationes ſuosque auctores habet. Adnaſci pinnis quandam, ut cum Tertulliano dicam, mucoſam lanoſitatem, evincit magiſtra ſtultorum *αὐτοψία.* Recentiores naturae conſultiſſimi viri, qui pinnam deſcripſerunt viſam ſibi tractatamque ſaepius, plerique omnes in hoc conſentiunt. In veterum tamen philoſophorum Graecorum et Latinorum ſcriptis, ſi iſtum Ariſtotelis locum excipias, altum de hac re ſilentium. Illius tamen beatiſſ. pater Baſilius meminit. Qui quidem auream lanam vocat iſtud ſive lini ſive lanae rudimentum. Ita p.173.
enim ſcribit conc. in hexaëm. VII.: *πόθεν τὸ χρυσῆν ἔριον αἱ πίνναι τρέφουσιν, ὅπερ ἐδέλς τῶν ἀνθοβαφῶν ἐμιμήσατο;* Et in orat. ad divites: *ὅταν σπεδάζηται παρ' αὐτοῖς τὰ ἐκ θαλάττης ἄνθη, ἡ κόχλος, ἥ τε πίννα, ὑπὲρ τὸ ἐκ τῶν προβάτων ἔριον.* Quam appellat Baſilius lanam auream, Ariſtoteles (ſi modo ita ille ſcripſit) ratione coloris byſſum nominat: nam byſſi color, ut auri, ſub flavi genere continetur. Lanam vocat et Procopius; cujus exſtat ſuper hoc inſignis locus in comment. de Juſtiniani fabricis. *χλαμὺς*, inquit, *ἐξ ἐρίων πεποιημένη, ἐκ οἷα τῶν προβάτων ἐκπέφυκεν, ἀλλ' ἐκ θαλάσσης συνειλεγμένων. πίνναις τὰ ζῶα καλεῖν νενομίκασιν, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐρίων ἔκφυσις γίνεται.* Memini, cum ante annum Fonte-Eblaudi ſive, ut hodie appellatur, Fontebellae aquae eſſem, ac ſingula oculis uſurparem, quae in illo noſtrorum regum palatio rara viſu ſpectatuque digniſſima furor bellorum civilium pauca de multis fecit reliqua, fimbrias veteris cujusdam marſupii pro verae pinnae byſſo mihi oſtendiſſe nobilem virum a Beringen, regis cubicularioſum primicerium. Illud *κειμήλιον*, quantum recordor, eſt hujusmodi. Marſupium erat formae non multum ab illis diverſae, quae patres noſtri zonae appenſa geſtabant: niſi quod magnitudine longe ſuperat vel maxima, quae eſſent illis temporibus in uſu. Opus e plumis factum eſt, eleganti et exotico artificio quodam: qua manus immitti-

tur. fimbriae ſunt aſſutae, coloris pulli, ſubtiliorem ſtuppam cannabinam ſimilitudine quadam referentes. Harum materiam eſſe byſſum e pinna, non dubitabat regius praefectus ampliſſimis viris Merico de Vicq et Suffrido Calignoni, Navarrae Cancellario, mihique affirmare. Sic enim viſum eſſe aliquando eximia eruditione praedito archiatro Dortomano, qui apud Mompelienſes diu medicinam docuerat, et pinnas ſaepius aiebat vidiſſe. Non igitur adeo abſurda eſt Ariſtotelicorum exemplarium lectio, ac cenſuerunt nonnulli. Rurſus pro altera, ἐκ τῆ βυθῆ, pugnant neque paucae neque invalidae rationes. Primum ſic habent omnes antiqui MSS., itaque Hoeſcheliana epitome: ſicque rei natura poſtulat. Nam vere ἐκ βυθῆ naſcuntur pinnae, non illae ſolum, quas ἐμβυθίας paulo poſt auctor vocat, ſed omnes omnino. Oppianus: Ὄφρακον αὖ βυθίας μὲν ἔχει πλάκας· ἐν δέ οἱ ἰχθὺς Ναιετάει. Deinde quale eſt hoc loquendi genus, ut dicatur pinna ex eo filo naſci, per quod adhaeret ſolo, in quo generatur? Mitto dicere, τὸν βύσσον pro τὴν βύσσον Graecum non videri. Poſtremo illud, quo innititur pinna, nusquam alibi philoſophus, nusquam ſcriptor ullus byſſum appellavit, ſed radicem aut quaſi radicem. Sic in V. Hiſtor. legimus, pinnas ἐμπιζῶσθαι. Athenaeus quoque non multo poſt, ὅσαι ἂν, inquit, πίνναι πέτρας ἢ σπιλάσι προσφυῶσι, ῥιζοβολῶσι. Iterum idem, naturam radicis hujus explicans, διήκει, inquit, ἐκ τῆ σώματος ἡ σὰρξ μέχρι μέσα τῆ κόγχα οἱονεὶ ῥίζα. Plinius, quod dixerat
p. 174. philoſophus, ὀρθὰς φύεσθαι τὰς πίννας, eleganter vertit *naſci eas ſurrectas ſemper*, nulla facta moleſtae iſtius appendicis mentione; an incuria, an certo conſilio?

CAPUT DUODECIMUM.

Ariſtophanis Phoeniſſae. *Athenaei allucinatio. Pherecratis* Automoli. παραφθορά. ἀκαλήφη *unde dicta.* κωμῳδία *pro comico joco.* χῆμαι παχεῖαι. *Solenes* ἐρανοχρώματοι. ἀφορμή. σπαταύγαι. βρίσσοι *vel* βρύττοι. *Ariſtophanis* Holcades *et* Inſulae.

Mendum ingenue profitentur prima verba χρείας Ariſtophanicae ex Phoeniſſis: Ἀριστοφάνης ἐν Φοινίσσαις, ἔτως,

fuiſſe ad cibum expetitas, ſcribit Heſychius in Ταραντῖναι. Petronius: *mox cibis validioribus paſtus, id eſt, bulbis cochlearumque ſine jure cervicibus, hauſi parcius merum.* Oſtreum, quod ὠτάριον Graeci vocant, Aeolibus ſolitum dici aurem Veneris, ex Antigono Caryſtio docet convivator noſter, ex quo emendabis iſta Heſychii: ἓν Ἀφροδίτης, οἱ ἀλισῖς ὄσρεόν τι ἔτω καλῶσι. Imo vero οἱ Αἰολισῖς. Nam lectionem noſtram tuetur Euſtathius ad Il. ῥαψ. ρ.

Caput Undecimum.

Περὶ ζώων et περὶ Φυτῶν *apud Athenaeum quomodo capiendum. Teſtaceorum diviſio Ariſtotelica. Mos Athenaei, citare ex libris de partibus, quae ſunt in Hiſtoriis. Obſcurus locus Ariſtotelis:* αἱ πίνναι ἐκ τῦ βυθῦ φύονται, *vel* βύσσυ. *De byſſo pinnarum.*

Obſervandum eſt lectori ſcriptoris hujus, cum ab illo vel Ariſtoteles ἐν τῷ περὶ ζώων, vel Theophraſtus ἐν τῷ περὶ Φυτῶν laudantur, ſic accipi verba illa debere, ut ſi diceret ἐν τῇ περὶ ζώων, Φυτῶν πραγματείᾳ· qua appellatione continentur, quaecunque alter eorum variis operibus ſcripſit de natura animalium, alter de plantarum. Solet autem Athenaeus, quicquid de eadem re variis locis diſperſe ſcriptum invenit apud illos, in unum congerere. Sic cum ſuper oſtreis ait, Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων, ὄσρεα, φησὶ, pleraque omnia deſcribuntur, quae de oſtreis philoſophus dixerat, non in iis ſolum libris, qui hodie exſtant, ſed quaedam etiam in iis, quos hodie non habemus. Nam Hiſtor. l. IV. c. 4. ὀσρακοδέρμων diverſa non parum inſtituitur diviſio: qui tamen locus cum iſto eſt conferendus. Recte autem doctiſſimus Gesnerus, quo loco ſcriptum eſt etiam in membranis, etiam in epitoma, λεπὰς δὲ δίθυρον καὶ λειόστρακον, legendum cenſuit μονόθυρον et τραχυόστρακον. Nam ſi haberet patella duas θύρας, id eſt, teſtas, haerere ſaxis non poſſet, quod huic oſtreo proprium atque ἰδιαίτατον eſt. Ipſius Ariſtotelis verba ſunt de part. l. IV. c. 5.: τοῖς δὲ μονοθύροις ἐν τῷ πυθμένι ἡ μήκων, οἷον ταῖς λεπάσι. Oſtreorum distributio, quae

ex Ariſtotele hic affertur, in duo genera *συμφυῶν* et *μονοφυῶν*, longe clarius in Philoſophi Hiſtoriis explicatur. *συμφυὲς*, ait Athenaeus, *μῦς· μονοφυὲς δὲ καὶ λειόστρακον σωλῆν καὶ βάλανος. Cohaerentibus teſtis conſtat muſculus: una teſta enque laevi ſolen et glans.* Quanto clariora et dilucidiora verba, quae adſcribemus? *τῶν διθύρων τὰ μέν ἐσιν ἀνάπτυκτα, οἷον οἱ κτένες καὶ οἱ μῦες. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ μὲν συμπέφυκε, τῇ δὲ διαλέλυται, ὥσε συγκλείεσθαι καὶ ἀνοίγεσθαι. τὰ δὲ δίθυρα μέν ἐσιν, ὁμοίως δὲ συμπέφυκεν ἐπ' ἀμφότερα, οἷον οἱ σωλῆνες.* Oſtreo-
p.172. rum *διθύρων*, quae binis foribus utrinque concluduntur, quaedam ait eſſe ex parte hiantia, ut pectines et muſculos: quaedam utraque ex parte cohaerentes fores habere, ut ſolenes. Quibus verbis contradicere vides philoſophum deipnoſophiſtae. Nam hic ſolenes facit *μονοφυεῖς*, ille *συμφυεῖς*. Quod diſſidium etſi non nego poſſe componi, tamen an iſtas *ἐναντιοφανείας* in ſuis ſcriptis reliquerit philoſophus accuratiſſimus, jure dubites. Quae ſequuntur, obſcura ſunt: *κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν κόγχη*. Dalecamp.: *ambobus id commune generibus eſt, quod operiuntur teſta.* Frigida plane ſententia: nam cum de ſolis teſtaceis ſit ſermo, quid erat opus hac admonitione? et quare dicit *ἀμφοῖν* potius, quam *πᾶσιν*; Enimvero quae philoſophi mens fuerit, non divino: verba autem hoc ſonant, *commune ex ambobus eſt concha.* *ἐξ ἀμφοῖν*, ex utroque genere, *τῶ μονοφυῶς καὶ συμφυῶς*. Ait, conchas, quae peculiaris eſt ſpecies teſtaceorum, naturam utriusque generis participare: tam eorum, quae clauduntur, quam eorum, quae ab uno tantum extremo. Mox ſcripſimus *ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων*, (nam vox *ἰσορίας*, quae in nupera editione remanſit, furcillis hinc extrudi debet:) ut locis aliis quamplurimis, ubi ita ſemper omnes MSS., et qui Romae ſervantur, aut in aliis Italicis bibliothecis, et is etiam, quem magni Huraldi beneficio penes nos habemus. Etſi non ſunt allata verba ex eo opere, ſed ex Hiſtoriis: qua de re l. VII. dicemus. Ibi etiam exponimus c. V. ſequentia verba: *Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος,' προσθεὶς* (aut potius *προθεὶς*) *τὸ λιχνόν.* et caetera. Purpurarum incrementa cognoſci ex helice atque orbibus teſtae, ſcribit Athenaeus poſt Ariſtotelem: *Φανερὰ ἡ αὔξησις ἐκ τῆς ἐν τῷ ὀστράκῳ ἕλικος.* Ingenioſo compendio expreſſit, quae plusculis verbis dixerat philoſophus: *καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Φανερά ἐσιν ἡ αὔξησις τοῖς διασήμασι τοῖς ἐν τῷ ὀστράκῳ τῆς ἕλικος.* Plĩ-

Ἔχε, τὸ πρῶτον πάντων ἵφυα φῦναι· εἶθ' ἑξῆς τὰς κραναὰς ἀκαλήφας. Mutata diſtinctione facile emendaveris: ἐν Φοινίσσαις· Οὕτως ἔχε· τὸ πρ. Sed in collectaneis Suidae aliam invenimus emendationem: Εἰκὸς δήπου πρῶτον π. Phoeniſſarum autem Ariſtophanis et Julius Poll. meminit l. X. c. 2. et c. 34. Sed fallitur Athenaeus, qui κραναὰς ἀκαλήφας interpretatur haec de urticis marinis: nam de planta recte Dalecampius accipit, vel ipſo Athenaeo auctore, qui l. II. de ea herba disputans hoc uſus teſtimonio; ut taceam comici ſcholiaſten non aliter interpretantem ad Veſpas. Sequitur: Φερεκράτης δ' ἐν Αὐτομόλοις· Κἂν ἀκαλήφαις τὴν ἴσον χρόνον ἐστεφανῶσθαι. Reſtitue in integrum poëtae hanc ſententiam ex melioribus Athenaei libris, quibus Suidas uſus: Νὴ τὴν Δήμητρ', ἀνιαρὸν ἦν τὸ κακῶς ᾄδοντος ἀκούειν. βαλοίμην κἂν ἀκαλήφαις τὸν ἴσον χρόνον ἐστεφανῶσθαι. *Ecce moleſta res eſt, male canentem audire. Malim vel urticis tamdiu eſſe coronatus.* Exſtat etiam in Ariſtoph. ſchol. ad Equites: unde potius fortaſſe hauſit Suidas. Atque illius fabulae mentionem facit etiam Pollux l. VI. c. 30. et Clemens Strom. l. VII. Urticam marinam a piſcatoribus dictam ἀκαλήφην refert deipnoſophiſta κατὰ παραφθοράν, id eſt, leviter corruptis vocibus, unde origo illi. Quod verum eſt. Nam ἀκαλήφη dicitur, ut ſtatim additur, quaſi ἀπαλὴ τῇ ἁφῇ· poſito κ loco τοῦ π, et mutato ſpiritu. In eo eſt ἡ παραφθορά. Grammaticorum propria vox iſta: quam malo conſilio mutant quidam in παραφοράν. Euſtathius: ἐξ Ἰβύκου παρεφθάρθαι τοῖς τεχνικοῖς δοκεῖ τὸ βυκανίζειν. Caeterum in hac voce nullius literae neceſſaria mutatio: non tantum enim ἀπαλὸς, ſed et ἀκαλὸς dicunt Graeci pro molli et tenero. Unde fluvius ἀκαλαρρείτης, *placide fluens*, et Ἀσκάλαφος, quaſi Ἀκάλαφος, proprium hominis nomen, cui tenera et mollis cutis. Joci, quem ait ineſſe huic verſui ex Lyſiſtrata Ariſtophanis, Ἀλλ' ὦ τηθῶν ἀνδρειοτάτη καὶ μητριδίων ἀκαληφῶν, explicationem petat lector ex Euſtathio ac Suida: nam neque Athenaeus neque interpretes rem ſatis aperiunt. In epitome ſcriptum invenio μέμικται κωμῳδία β πρὸς τὴν τροφὸν καὶ μητέρα, pro eo, quod noſtri libri habent, μέμνηται γὰρ κωμῳδικῶς πρὸς τὴν τηθὴν καὶ μητέρα. Proba vero lectio epit., quam et membranae confirmant, in quibus diſerte exaratum μέμικται Appellat κωμῳδίαν jocum comicum: ſicut τραγῳδίαν dicimus pro lamentabili comploratione. β valet δίττη, *gemina*. Initium loci ex Diphilo deſcripti ſic omnes p. 175.

ſcribunt veteres, etiam eclogarius: Χημῶν δὲ τῶν παχειῶν αἱ μικραὶ καὶ λεπτὴν ἔχουσαι τὴν σάρκα. In editis τῶν παχυτῶν· quod ne nos quidem ſcimus quid ſit. Videtur tamen altera lectio contradictionem continere: nam quomodo dicentur chemae παχεῖαι, id eſt, craſſae, quae et paruae ſint et carne defectae? Deinde quae ſubjungitur pars altera hujus distributionis, aperte damnat hanc lectionem. Ait enim αἱ δὲ παχεῖαι. Atqui abſurdum eſt, duas alicujus generis ſpecies eodem nomine εἰδοποιῷ, ut loquuntur, ἀντιδιαιρεῖσθαι. Legendum cenſeo τραχειῶν. Alioquin expedire me hinc non queo. De ſolenum colore auctoris verba ſic ſcripſimus: καὶ οἱ μὲν ἄῤῥενες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσι καὶ ὁ μονοχρώματοι. *Mares illorum virgati ſunt, neque unicolores.* Legebatur καὶ ἀρχυοχρώματοι, *caerulei coloris.* Praeter auctoritatem ſcriptae lectionis, quam ſecuti ſumus, falſum eſt, ſolenes coeli colorem imitari. Quin unguium potius colore ſunt: quam eam ob cauſſam putant quidam veterum dictos eſſe onychas: etſi Plinius foeminas tantum ita appellat. Confirmant ſequentia de foeminis ſolenibus: οἱ δὲ θήλεις μονοχρώματοι. Inde Plinius: *Foeminae ſunt unicolores.* In Phaniae verbis ἀφορμῆς λαβόμενος valet *nactus pecuniam ad exercendum mercaturam.* ἀφορμὴ et ἐνθήκη mercatorum ſunt voces, pluribus expoſitae nobis alibi. Scribo: οἱ μείζονες καὶ ἐαρινοὶ εὔσομοι. Nam ἐνεάριοι nulla analogia probat. Oſtrea ἐαρινὰ ſaepe leges. Miram deprehendimus varietatem in appellationibus echinorum ex Ariſtotele. Ait: τό τε τῶν σπατάγγων. Vetus lectio partim habet σπατάνων, partim σπαράγγων. Heſychio auctore ſcribendum σπαταγγῶν. Ait enim: σπατάγγαι, οἱ μεγάλοι ἐχῖνοι οἱ θαλάσσιοι. Sequitur: καὶ τὸ τῶν καλυμένων βρίσσων. Atque ita quidem hodie codices Ariſtotelis. Sed Athenaei omnia antiqua exemplaria ſcribunt βρυσῶν. Audiamus vero Heſychium: Βρύττος, εἶδος ἐχίνου πελαγίου, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης· οἱ δὲ ἰχθύν· οἱ δὲ τρισυλλάβως βριγόνην. Idem auctor alibi: Ἄμβρυττοι, εἶδος ἐχίνων θαλαττίων. Ἀριστοτέλης δὲ αὐτὰς βρύννας καλεῖ. Scribe βρύττας. Ariſtophanis Holcades mox nominatae videntur ob oculos Athenienſium poſuiſſe ingentem rerum omnium copiam, quae ex ſubjectis imperio ipſorum inſulis eo importabatur. Pollux l. X. c. 20.: εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκάσιν ὁλκὰς οἴνου. Meminit et multis aliis locis. Itemque Heſychius in ἀπεσκευάλισε. Semper hic poëta miſeram inſulanorum ſub Athenienſium imperio conditionem

miseratus est. Quare puto et hanc fabulam illum docuisse, et aliam, cujus index Νῆσοι, *Insulae*, apud grammaticos solum supereſt, ut insanum populum leniret, et mansuetudinem condocefaceret: vel certe, ut ad retinendum maris imperium suos cives hortaretur.

Caput Decimum Tertium.

p.176.

Ἐχῖνοι πεζῇ ἐμπορεύονται. *Laconis apophthegma exponitur. Ionis Chii* Phoenix aut Caeneus. *Ostrea optima. Archestrati locus.* ὄστρεια *et* ὄστρεα. Pelorides *conchae. Theophrasti codices suppleti. Plinius defensus a quorundam reprehensione.*

Epicharmi fabula fuit *Hebes nuptiae*, plena nominibus omne genus ciborum: quod facile potest intelligi ex allatis inde a deipnologo Naucratita testimoniis. Igitur echinorum ita meminit Siculus poëta: Καρκῖνός θ' ἵκοντι, ἐχῖνός τε, τοὶ καθ' ἁλμυρὰν ἅλα νεῖν μὲν οὐκ ἴσαντι, πεζαὶ δ' ἐμπορεύονται μόνοι. Legendum πεζᾷ pro πεζῇ, vel πεζοί. *Advenient cancer et echinus: qui nare quidem more caeterorum, quae aquas inhabitant, nesciunt, sed soli aquatilium pedatim gradiuntur.* Spinae echinis pro pedibus, ait philosophus. Itaque ingredi est his in orbem volvi. ἐμπορεύεσθαι pro simplici πορεύεσθαι, *gradi.* Lacone dignum est apophthegma illius Spartani, qui, in os injecto per summam rerum imperitiam echino cum omnibus spinis, ὦ Φάγημα, inquit, μιαρὸν, ὅτε μὴ νῦν σε ἀφέω μαλακισθεὶς, ἔτ' αὖθις ἔτι λάβοιμι. *O cibe impure, neque nunc ego te prae mollitie animi dimittam, neque iterum posthac sumam* Putavit homo durus, suae constantiae interesse, ne vinci ab echini aculeis videretur. Est fere illi simile exemplum, quod de Mario narratur, cum ei varices secarentur. Dalecampius μαλακισθὲν corrigens et Laconi constantis viri gloriam, et sibi fidelis interpretis ademit. Illud mox recte idem: Ἴων ὁ Χῖος μαρτυρεῖ ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ, pro Φοινίκῃ καινῇ. Quod ex aliis locis pareret corruptum. Interdum Phoenicem simpliciter eam fabulam vocant critici. Pollux l. IX.: Ἴων ἐν Φοίνικι σαφέστερον· Ἀλλ' ὦ θυρέτρων τῶνδε κωμῆται θεοί. Ita scribe apud Pollucem. Ostrea omnium optima sunt, ait auctor,

τὰ θαλάττια, ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παραχέηται. *Marina, quando lacus adjacet aut fluvius.* Intelligit aeſtuaria, quasque Graeci vocant λιμνοθαλάττας et ϛομαλίμνας. Auſonius: *Oſtrea Bajanis certantia: quae Medullorum Dulcibus in ſtagnis reſtui maris aeſtus opimat.* Mox pro ψόφες ποιεῦσι placet cum Dalecampio ψῆφας· id enim videtur auctor ſenſiſſe. Adjuvant nonnihil ſequentia: καὶ πρὸς τὰς ἀρήσεις ἐϛὶν ὠκ εὔοδα. Controverſia tamen ea emendatio non caret: et ψόφας retinet, quantum eſt veterum librorum, de quibus aliquid nobis compertum. In ultimo Nicandri verſuum ſcribebam: Γλίσχραι τελλῖναί τε, καὶ αὐτῆς φαλερὰ πίννης. Sed fortaſſe aliud hic latet. ἀλλὰ σύνες γε, *ſed attende*, vel *obſerva*. Archeſtrati verſum, Τὰς μῦς Αἶνος ἔχει μεγάλας, ὄϛρεια δ' Ἄβυδος, ad verbum Ennius: *Mures ſunt Aeni, aſt aſpra oſtrea Abydi.* Sed videtur
p. 177. Graecus poëta *muſculos* aut *mytilos* intelligere, non mures: nam mus piſcis nihil commune habet cum iis conchis, quas myas appellat etiam Plinius. Sequente verſu invenio in MSS. Τὰς ἄρτας Πάριον. Vulgo Τὰς ἄρκτας. De quo velim docti cogitent. Archeſtratus: τὰς δὲ πτένας ἢ Μιτυλήνη. Ennius: *Mytilenae eſt pecten.* Proximus verſus eſt depravatiſſimus: Πλείϛους δ' Ἀμβρακία παρέχει, καὶ ἄπλατα † μετ' αὐτῶν. Eclogarius more ſuo hemiſtichium integrum omiſit, quod propter mendas non intelligebat. Conabamur ad Apuleji Apologiam κάπρας τε μετ' αὐτῶν. Rationes ibi reddidimus. Ennius leviter a nobis emendatus: — *caprosque apud Imbracienſeis.* ὄϛρεια, inquit Athen., μόνως ἅτως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. *Oſtrea vocabant antiqui tantum ſic:* nempe ὄϛρεια. Quod ait ἅτως, videtur indicare, in proximo Philyllii exemplo fuiſſe eam vocem. Atque id puto verum: nam cum de oſtreis hic auctor agat, quo Philyllii haec verba, ſi in illis nulla oſtreorum mentio? Supra, ubi pluribus deſcriptus eſt iſtius poëtae hic locus, oſtrea nominantur inter caetera. Sed ὄϛρεα ibi male ſcriptum pro ὄϛρεια, ut admonebamus c. 9. Non haec animadverterunt, qui pro ἅτως ſcribi volunt ὄντως. *Peloridas* conchas ſcribit vocatas παρὰ τὸ πελώριον. Etſi verum eſt, has conchas fuiſſe πελωρίας, id eſt, *ingentes*, non tamen haec vera nominis ratio: dictas enim a Peloro, Siciliae promontorio, ubi ſolitae capi, omnes conſentiunt. Vide l. I. Sequitur non longe Theophraſti locus de margaritis ex ejus commentario luculentiſſimo de lapidibus. Exſtat hodieque ille liber, ſed mutilatus et incuria majorum male habitus. Hujus adeo

Fig. 1.

Fig. 2.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Margaritae λίθοι, ὀσᾶ, nuclei, concharum vitia *et* verrucae. *Tonitrua dicta aliis juvare, aliis impedire concharum generationem. Fabulae multorum poëtarum* Παιδίον *inscriptae. Tituli Graeci Latinarum fabularum.* ἐφθοπώλια *Alexandrina.* ἐξ ὑδάτων κρέα. γαστέρες *et* κοιλίαι *inter esculenta.* Πλᾶτος *vel* Πλάσιοι *a multis comicis editae.* ὑαγὼν *pro* σιαγών. Ὀρύα *vel* Ὀρᾶα *Epicharmi fabula. Eupolidis* Caprae. *Cratini* Pytina.

Margaritas appellant Graeci et λίθους et ὀσᾶ, ut Athenaeus: ἐξ ὧν ἐξαιρῶντες ὀσᾶ λευκὰ, προσαγορεύουσι μαργαρίτην. Plin. *nucleos quosdam corporum:* vulgo Latini *uniones.* Tertull. eleganter *concharum vitia et verrucas.* Observa vocem προσαγορεύουσιν, *appellant:* ii nempe, apud quos haec concha nascitur. Barbarum ergo vocabulum est, non Graecum: ut paulo post scribitur. Utro autem genere melius dicatur Graecis, μαργαρῖτις an μαργαρίτης, disputat Galenus l. IX. de facult. simpl. medic. Frequentia tonitruum et imbrium vi adjuvari margaritarum generationem, ex Isidoro Characeno, ut videtur, clare docet Athenaeus. Plinius contrarium plane scribit: *Si fulguret, comprimi conchas, ac pro jejunii modo minui. Si vero et tonuerit, pavidas ac repente compressas, quae vocant physemata, efficere, specie modo inani inflata, sine corpore. Hos esse concharum abortus.* Ammianus Marc. l. XXIII.: *Concussae vero saepissime metu fulgurum inanescunt, aut debilia pariunt, aut certe vitiis defluunt abortivis.* Paullo post scribitur in epitoma: χωρίσῃ τὴν μαργαρῖτιν ἀπὸ τῆ κόγχε, μὲν ἀκέτι τρέφει. Sine voce ἀμπέχεσα, quae in edita lectione torquet me. Lego mox Μένανδρος ἐν Παιδίῳ, non autem Παιδίῳ. Nam illud alterum probo, inventum apud Stobaeum serm. 60. et Polluc. l. XIX. c. 50. Adscribam, quae Pollux affert, quia non sunt aliena ab iis, quae hic leguntur: Χρυσᾶν ἐπόρισας. εἶδε λιθοκόλλητον ἦν, καλὸν ἂν ἦν ἔτως. Videntur etiam affinia iis esse, quae ex Naevii Pedio in Nonio exstant: *Quot res vis hunc privari pulchras, quas uti solet*, et: *Mollicomam, crocotam, chirodotam, ricam.* An igitur Menandri fabulam
p. 179. Naevius Latinam fecerat? Si ita est, *Paedo* in Nonio corrigendum non minus, quam in Athenaeo. Saepe

and the Sun's Declination, and the Hour of the Day, to find the Azimuth and Altitude of the Sun.

Let the Sun's Declination be 23° 30′ North, and the Hour of the Day 9 in the Morning, or 3 in the Afternoon, and the Latitude of the Place 51° 32′ North; to find the Azimuth and Altitude of the Sun.

Make the Meridian of the Globe to coincide with the Horizon, and elevate the Pole 51° 32′ above the Horizon; then bring the Sun's Place in the Ecliptick to the Meridian, and set the Index of the Hour-Circle to 12; then bring the Sun's Place in the Ecliptick to the Eastern Part of the Horizon, and the Index will point at 9 in the Morning; then bring the Sun's Place in the Ecliptick to the Western Part of the Horizon, and the Index will point at 3 in the Afternoon

quales poëta describit, etiam Aristophanes ita nominat isto loco sane quam faceto in Nubibus: *Ὥσπων γαστέρα τοῖς συγγενέσι· κἄτ' ἐπὴ ἔσχαν ἀμελήσας· Ἡ δ' ἄρ' ἐφυσᾶτ'·*
p. 180. *εἶτ' ἐξαίφνης διαλακήσασα πρὸς αὐτὼ Τὼ ὀφθαλμὼ μὲ προσετλῆτε, καὶ κατέκαυσέ μὲ τὸ πρόσωπον.* Plane istud convenit ventribus sanguine et pingui plenis, quorum Homerus meminit, quosque Tertullianus *botulos cruore distentos* nominat. De his Leo Imperator eleganter: *ὡς χιτῶσι τοῖς ἐντέροις τὸ αἷμα διαλαμβάνοντες διδόασι τῷ γαστρὶ*, in LVIII. constit., quae botulorum et omnino sanguinis esum vetat. Ait auctor *καὶ ἑξῆς*, *et deinde*, cum tamen sequentia verba in fabula Aristophanis modo recitatum locum praecedant. Rescribe *κοιλίαν ὑείαν*. Ait: *Κρατῖνος Πλάτοις*. Aliis haec fabula inscribitur *Πλάτος*, ut Aristophaneam laudat Pollux l. II. Scripserat et Archippus eo nomine fabulam, teste eodem Polluce l. VII. c. 14. et scholiaste Aristophanis ad Vespas. Laudantur et Anaxilae atque etiam Antiphanis *Πλάσιοι* in his libris. In Xenophontis testimonio, *Σιαγόνα μικρὰν συνεσταλμένην*, libri notae melioris *μικράν*. Observatur Athenaeo, maxillam Graecis non solum *σιαγόνα* esse dictam, verum etiam *συαγόνα* per *υ*. Legendum vero *ὑαγόνα*, ut in excerptis. Eustathius: *Τοῖς δὲ τὸ κατ' ἀρχὴν ἓν σύμφωνον ἀποβάλλουσι συντακτέον καὶ τὸ σῦς ὗς, σμικρὸς μικρὸς, καὶ τἄλλα, ὅσα ἑτέρωθι ἔιται· ἐν οἷς καὶ τὸ σιαγὼν ἰαγὼν τὸ καινότατον.* Deinde sequuntur haec ipsa verba Athenaei, quamvis dissimulato auctoris nomine. Quas reliqui Graeci *χορδὰς*, Epicharmus Siculus *ὀρύας* appellavit, *ἐπιγράψας τι*, inquit auctor, *καὶ τῶν δραμάτων Ὀρύαν*. Non puto, haec aliter scripta esse Athenaeo, nam eadem lectio apud Eustathium, in epitoma et membranis: et tamen apud Epicharmum legit aliter Hesychius. *Ὀρῆα*, inquit, *χορδὴ, καὶ σύντριμμα πολιτικὸν, εἰς ὃ Ἐπιχάρμου δρᾶμα*. Quid autem intelligit glossographus hic per *σύντριμμα πολιτικόν*; An edulii genus alicui civitati peculiare? Puta Syracusis, unde ortus hic comicus, et ubi scripsit. Et fortasse *ὑπότριμμα* melius scriberetur. Sed moveor vocis *πολιτικὸν* insolentia, ut putem, aliud longe diversum voluisse Hesychium. Videntur quidam existimasse, eam Epicharmi fabulam vituperationem continuisse corporis cujusdam sive collegii reipub. Syracusanae, quod poëta appellavit *Ὀρύαν* vel *Ὀρῆα*. Itaque legendum conjicio: *καὶ σύσημα πολιτικὸν, εἰς ὃ Ἐπιχάρμου δρᾶμα*. Eupolidis *Caprae* nota fabula ex Plutarcho Sympos. l. IV., Macro-

bio, Polluce l. IX. c. 24., Erotiano in Πρόμαλον et ſcholiaſte Ariſtoph. ad Veſpas. Cratini *Pytinam* nominat Pollux l. X. c. 14. et ſaepius eod. l. Priſcianus l. XVIII.: Cratinus in Pytina: Ἀτὰρ ἐννοῦμαι δὴ τὰ τῆς μοχθηρίας Τῆς ἡλιθιότητος τε τῆς ἐμῆς. Argumentum ejus comoediae cognoſces ex interprete Graeco Ariſtophanis Equitum.

Caput Decimum Quintum.

Alexidis et Turpilii Fugitivi vel Leucadia. Nuptiae *diverſorum poëtarum.* χορδῆς μέσαιον. Crateuas. Pancratiaſtes *Theophili et aliorum poëtarum.* σιλ- p. 181.
φίῳ σφενδονᾶν. *Nuptiarum* αἱ ἀκμαῖαι et αἱ ἔωλοι ἡμέραι· repotia, παλίαι, ἐπίβδαι, ποδοξοφίαι. *Boves in Cypro* σκατοφάγοι. *Sus Veneris hoſtia. Pherecratis* Μεταλλεῖς. *Alexidis et Pomponii* Aleones. *Pherecratis* Dulodidaſcalus. ἐφθοὶ πόδες.

Athenaeus: Ἄλεξις δ' ἐν Λευκαδίᾳ ἢ Δραπέταις. Fecerat de Graeca Latinam hanc fabulam Turpilius, vetus comicus: nam ejus poëtae *Fugitivos et Leucadiam* citant Varro, Nonius, alii. Pollux l. X. c. 21. laudat Alexidem in Λευκάδι, de quo nihil pronuntio: etſi ſuſpicor, Λευκαδίᾳ ſcribendum eſſe, et de hoc dramate intelligendum. Saepe enim, ut ante dicebamus, binomines fabulas altero tantum appellant veteres critici. In Alexidis verſu, Χορδαρίᾳ τόμος ἦπε, καὶ περικομματίων, ſcribe metri gratia καὶ περίκομμά τι. Idem poëta alibi: Τὸ περίκομμ' ἀπόλλυται. Ariſtophanes in Equitibus: Περικόμματ' ἐκ σᾶ σκευάσω. Ait: Ἀντιφάνης ἐν Γάμοις. L. IV. Γάμος hoc drama appellatur. Sed et alius poëta, Diphilus, Γάμας comoediam ſuam inſcripſerat, teſte Athenaeo l. VI. E Latinis tres dramaticos poëtas *Nuptias* docuiſſe invenio, Pacuvium, Pomponium, Laberium. In hemiſtichio Antiphanis, Ἐκτομὼν χορδῆς μέσαιον, ultimum verbum non intelligo. μεσάραιον Graecum eſt, exponiturque Heſychio venter aut inteſtina tenuia. Ei voci locus hic dari fortaſſe debet. Aut μέσατον ſcribendum, vel μεσάτιον. Ait: ποδῶν δὲ, καὶ ὠτίων. Repetendum ex longinquo μνημο-

νεύει. Prava diſtinctio fraudi fuit eruditiſſimo viro, ſed hunc errorem auxit ille inſigniter, cum πολλὰ ἔχων ſcripſit pro ἔχον. Nam hoc auctor voluit: *Pedum, auriculorum et roſtri meminit Alexis in Crateua aut Pharmacopola: cujus teſtimonium multa continens eorum nominum, de quibus eſt quaeſtio, paulo poſt proferam.* Invenies locum Alexidis p. 107. Κρατεύας autem in fabulae hujus titulo ſcribendum eſſe, doctis omnino aſſentior. Etſi vix unquam ſine menda ſcriptum hoc nomen in MSS. Nam etiam in optimis Κρατίᾳ invenimus aut Κρατείᾳ, quod proprius abeſt a recto. Hic eſt Crateuas, nobilis ῥιζοτόμος, nominatus Hippocrati, Dioscoridi, Plinio, Galeno, aliis. Ait: Θεόφιλος Παγκρατιαστῇ. Inter novae comoediae poëtas fuit hic Theophilus, ut Pollux docet l. IX., ubi de voce παρεμβολὴ disputans, quae in locum vetuſtioris στρατόπεδον ſucceſſit, e Theophili Pancratiaſte profert hunc verſum: Εἶτ' ἐν χάραξι μὲν ταῦτα καὶ παρεμβολῇ. *Pancratiaſten* docuerant etiam Alexis et Philemon, et ex Latinis Ennius. Anaxilae e Coquis poſtremus verſus ſcribi debet: Ἀκροκώλι' ἐψεῖν ἐσι, ῥύγχη, καὶ πόδας. Sequitur: καὶ ἐν Καμψοῖ. Scribo Καλυψοῖ ex l. IV. Circe et Calypſo nomina fabularum hujus poëtae, ex Homero nota omnibus. In iſto Axionici, Ζωμοποιῶ θερμὸν ἰχθὺν ἐπαναπλάττων, ſcribunt excerpta Ζωμοποιόν. Fortaſſe ſcribendum Ζωμὸν ποιῶ. Proximus verſus letaliter affe-
p.182. ctus eſt. Tertius monſtrum eſt merum: Οἴονται ἄνω ἑτεράλικα σιλφίῳ σφενδονῶν. Debellemus hoc monſtrum, ſi modo pares ſumus tanto incepto. Lego: Οἱὸς (vel potius Ὑὸς) ὠτάριά τε κ' ἀκροκώλια σιλφίῳ σφενδονῶν. Vocem certe ὠτάρια recte a nobis reſtitutam hoc loco, liquebit attendenti ad ſeriem verborum Athenaei. σιλφίῳ σφενδονᾷν interpretor ſilphii condimentum vibrare et reſpergere ſuper cibos. Durum dictum. Sed quid miremur? Coquus loquitur. Nec mendam tamen abeſſe praeſtabo. σιλφίῳ ἐπιγανεῖν eodem ſenſu dixit Alexis: Μυελὸν ἀφεῖλον ἐπιγανώσας σιλφίῳ. Non multo minus inſolens uſus verbi ἐπιδονεῖν in Antiphanis Paraſito: Ἔφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς. Poſtrema poëtae verba aut potius glorioſuli coqui ſunt iſta: ὥσε πάντας ὁμολογεῖν, Τῶν γάμων κρείττω γεγονέναι τὴν ἕωλον ἡμέραν· *adeo ut faterentur omnes, Ipſo nuptiarum primo die lautiora eſſe repotia.* Nuptiarum ſolennitas pluribus diebus celebrabatur. Primum vocabant γάμους· ſecundum ἐπίβδα, ut Pindarus, vel παλίλα. Heſychius: Γάμοι, ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν γάμων· ἡ δὲ δευτέρα

παλία. Sic dictus is dies ἀπὸ τῦ πάλιν ἰέναι, ſi tamen integra ſatis illa lectio. Latini vocant *repoſtia*. Axionicus eleganter ἔωλον ἡμέραν. Graecis ἔωλα dicuntur omnia, quae deſierunt eſſe ἐν ἀκμῇ novitatis. Sic M. Tullius ἔωλον vocat librum, qui primam novitatis gratiam amiſit. Sic transacto nuptiarum die primo, qui deinceps ſequuntur, etſi ſunt feſti, ἔωλοι tamen jure dicuntur. Libro quarto opponit auctor τὰς ἀκμαίας τῶν γάμων ἡμέρας et τὸ ἔωλον τῆς συμποσίας. Non erat ferendum, tam elegantem locum tam male adhuc eſſe expoſitum. ἔωλον ἡμέραν deſinentis feſti pulchre in ἐκφράσει Καλανδῶν deſcribit Libanius. Ejus verba adſcribemus: ſunt enim venuſtiſſima. τετάρτη, inquit, ἡμέρα τὴν μὲν ἀκμὴν τῆς ἑορτῆς ἀμβλύνει· τὸ πᾶν δ' ἔτε ἡ μετ' ἐκείνην σβέσαι δύναιτο ἄν. ἀλλ' ὥσπερ αὖρά τις ἔτι λεπτὴ πνέουσα, κατέχει τὰς ἀνθρώπες ὁ καιρὸς ἐν εὐφροσύναις ἀμυδροτέραις. Pherecratis Λῆροι adducuntur in teſtimonium a Polluce l. VI. c. 19. et l. X. c. 22. Non exſtat in praecedentibus locus ille, quo rejicit nos, cum ait: ὅτι κυρίως λέγεται ῥύγχος ἐπὶ τῶν συῶν, προείρηται. Aeoloſicon Ariſtophanis et Gerytades inter celeberrimas ejus poëtae fabulas paſſim memoratae. De Aeoloſicone quaedam Platonius περὶ διαφορᾶς κωμῳδιῶν. Inde prolata verba ſic concinnes licet cum interpretibus: Καὶ μὴν ἐς τὸ δεῖπνον ἀκροκώλιά σοι τέτταρα ἥψησα ταχερά. Antiphanis verba ſunt: Ἔπειτα καὶ ἀκροκώλιον ὗειον Ἀφροδίτῃ; γελοῖον· ἀγνοεῖς. ἐν τῇ Κύπρῳ δ' ἕτω φιληδεῖ ταῖς ὕεσι, δέσποτα, ὥςε καταφαγεῖν ἀπεῖρξε τὸ ζῷον, τὰς δὲ βᾶς ἠνάγκασε. Poterant negotio nullo in legem vel jamborum vel trochaicorum haec verba cogi: qui putabunt eſſe tanti, ingenio ſuo obſequantur. Mendum in foedo verbo foedum detegemus nos, et pro καταφαγεῖν, *comedere*, emendabimus σκατοφαγεῖν, *ſtercus vorare*. *Ita ſues amat Venus*, inquit, *ut in Cypro, cum cogeret boves ſtercoribus veſci, ſues ea neceſſitate exemerit, imo vetuerit facere.* Qui neſcit, quae περὶ τῶν σκατοφάγων βοῶν vetuſtas fabulata eſt, conſulat Feſtum in *Cyprio bovi* et paroemiographos. Quod ſequitur, ὅτι δὲ ὄντως Ἀφροδίτῃ ὗς θύεται, μαρτυρεῖ Καλλίμαχος, illuſtrabunt, quae ſcribit Ariſtophanis interpres ad verſum hunc ex Acharnenſibus: Ἀλλ' ἀχὶ χοῖρος τῇ Φροδίτῃ θύεται. Pro Τυρία recte viri eruditi Τυήρια. Vide Euſtathium Ἰλ. λ. Ait: Φερεκράτης δ' ἐν Μεταλλεῦσι. De auctore hujus fabulae non conſenſerunt critici veteres. Eratoſthenes Nicomacho eam attribuebat. Harpocration: p. 183.

Ἔσι δὲ δρᾶμα Φερεκράτες Μεταλλεῖς· ὅπερ Νικόμαχόν φησι πεποιηκέναι Ἐρατοσθένης ἐν ἑβδόμῳ περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. Erotianus in Ἀρωῷ Pherecrati adjudicat, ut Athenaeus. Alexidis Κυβευταὶ aut verſa aut imitatione expreſſa videtur fuiſſe a Pomponio. Ex cujus *Aleonibus* laudant hunc verſum grammatici: *At ego ruſticatim tangam, urbanatim neſcio.* In nupera editione male diſtincta ſunt iſta: κἀν Παννυχίδι ἢ Ἐριθοισι· quae recte ſunt a Dalecampio accepta. *Dulodidaſcalus* Pherecratis paſſim in his commentariis laudatur: alibi offendere non memini. In ea fabula fecerat poëta τῶν ἐφθῶν ποδῶν mentionem: ſed et apud Hippocratem, qui Pherecrate antiquior eſt, πόδας ὄϊος ἐφθὲς, *pedes ovinos elixos*, aliquot locis legere memini.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Τυρὸς ἐπεδόνει. Ecphantides *poëta comicus. Tageniſtae Ariſtophanis.* ἀπόβασις ἠπάτιος. δέλφακος ὀπωρινῆς ἠτριαῖα. Collabi *placentae aut panes.*

Durum dictum eſt, quod ex Antiphanis Paraſito affertur: ἐφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς. Excuſabamus ſupra inſolentiam phraſeos, quia haec coquus aut paraſitus loquitur: quibus ſolent optimi poëtae loquendi genera tribuere ganeoni et homini inter ollas ac patinas educato convenientia. Aliter qui ferri queat τὸ ἐπεδόνει, non video. δονεῖν eſt ſtrepitum in turba facere. Hic ſimpliciter ad declarandam rei copiam uſurpatur: quia fere copiae comes ſtrepitus et τάραξις ſive δόνησις. Fortaſſe etiam ἐφθοῖς ſcribendum. Ecphantides, cujus ſubjectum eſt teſtimonium, antiquus fuit comicus, ſed ita obſcurus, ut parum abſit, quin ipſius etiam nomen cum ſcriptis e memoria hominum ſit deletum. Servatur adhuc alicubi, ut hic et in gloſſis Heſychii, cujus ſunt verba: Ἐκκεχοιριλωμένη, ἐ Χοιρίλε ἔσα (ſcrib. τὲ X. vel ὡς X. ἔσα). Ἐκφαντίδη γὰρ τῷ κωμικῷ Χοίριλος θεράπων ἦν, ὃς συνεποιεῖτο κωμῳδίας. In Ariſtophanis ſcholiis alicubi Φραντίδης pro Ἐκφαντίδης memini obſervare. *Tageniſtarum* Ariſtophanis meminit ejus interpres Graecus ad Ranas aliisque locis, et Pollux l. X. c. 23. Poëtae verba: πα-

ρχτέταμαι γὰρ λιπαρὰ κάτων. Ita melius, quam, ut in ipſius ſcholiis ad Acharnenſes, παρατέταμαι γὰρ ἐσθίων. Saepe diximus, veteres grammaticos in recitandis auctorum locis parum fuiſſe religioſos, et verbis ſuis ſaepe illorum χρείας corrupiſſe, ſervata ſolum ſententia. Sequentia non intelligo: ἀλλὰ Φέρετ' ἀπόβασιν ἡπάτιον. Dalecamp. videtur legiſſe ἀπόφυσιν ἡπατίκ vel ἡπατίαν, qui vertat *hepatis extremam fibram.* Jecoris ἀποφύσεις et πτερύγια, quae Hieronymo *pinnulae*, et ἀποσχίδας ſcio quid Galenus aliique medici Graeci appellent: ἀπόβασιν hoc ſenſu legi nunquam. Pro ἀπόφυσιν etiam ἀποφυάδα ſcribi poteſt. Sic enim ἀποφυάδας ἐντέρων dixit philoſophus l. II. Hiſtoriarum. Omnino de hoc loco parum mihi conſtat. ἡπατίκ quidem non dubium legi debere, ut ſtatim καπριδίκ. Aut certe ἡπατίων, ut in Eubuli verſu: Ἡπάτια, νῆσις, πλεύμονες, μήτρα. Sed audendum hic, opinor, aliquid. Si ad probabilem aliquam ſententiam locum hunc in omnibus MSS. corruptiſſimum volumus refingere, poſſumus ita concinnare: ἀλλὰ Φέρετ' ἢ προβάτειον ἡπάτιον, ἢ καπριδίς νέα πόλλοπά τινα. Jecur ovinum, ut arbitror, intelligit. Sic alibi hanc vocem cum adjectione ſimili legas: puta, aut ὕειον, aut αἴγειον, aut ἄρνειον. Pergit Ariſtophanes: ἢ σπληνὸς, ἣν ἔσιν. Proba, ut videtur, lectio. Tamen aliud ſuadent membranae, p. 184, quae habent ἢ σπληνὸς, ἢ νῆσιν. Sic vocatur pars inteſtinorum et ipſa inter cupedias. Corrupta manifeſto, quae ſequuntur: ἢ δέλΦακος, ἢ ῥίνης, ἢ τριέα. Dalecamp. emendavit ἢ κερέα. Non erat illa conveniens hujus loci morbo medicina. Infra hoc in libro ita ſcribitur: ἢ δέλΦακος ὀπωρινῆς τρίαινων. Vir optimus ut corruptiſſimam hanc γραΦὴν damnat: ego probo, non ut rectam, ſed ut rectae proximam. Legendum enim: ἢ δέλΦακος ὀπωρινῆς ἠτριαῖα. Partem ſuillorum inteſtinorum ἠτριαῖα vocabant. Idem poëta in Theſmophoriazuſis: Οὐ δὴ σχαδόνες, ἐδ' ἠτριαῖον δέλΦακος. Lucianus Lexiphane: παρεσκεύασο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, δίχηλα ὕεια, καὶ σχελίδες, καὶ ἠτριαῖα. Jam vocem ὀπωρινῆς aſſerimus auctoritate Athenaei, qui l. IX. ex hoc loco probat, uſurpaſſe Ariſtophanem nomen δέλΦαξ genere foeminino. Eſſet autem probatio illius nulla, ſi ſcripſiſſet Ariſtophanes ἢ ῥίνης. Addit poſtremo comicus μετὰ πολλάβων χλιαρῶν. *Collabi*, ait vir doctus, *placentae clavis ſimiles, qui fides in citharis tendunt.* Vertibulas, puto, aut verticilla intellexit. At quomodo erunt aut dicentur placentae iſtae

Leonidam esse auctoris illius nomen, cujus mox verba afferuntur. Ille vere unus fuit e convivis, ut docent clare sequentia haec non multo post: *περιενεχθέντος τῦ καλαμένυ ὠρχίυ, ὁ Λεωνίδης ἔφη.* Philologum fuisse et criticum, haec evincunt: *καὶ ὁ Διονυσιοκλῆς ἔφη· Ὅτε μέν ἐσι τὰ ποιήματα, ὦ ἀγαθὲ Λεωνίδη, ὑμῶν ἐσι κρίνειν τῶν δοκιμωτάτων γραμματικῶν.* Sic enim recte legit etiam Dalecamp. illo in loco *ὑμῶν*, non, ut editum est, *ἡμῶν*. Errant etiam, qui *Δήμων* putant esse a *δῆμος*. Est enim Demon aut Damon vetustissimi auctoris rerum Atticarum nomen. Is ipse est, cujus testimoniis Plutarchus in Theseo saepius utitur, et scholiastes quoque Aristophanis proverbia explicans *ὁ Διὸς Κόρινθος* ad Ranas, et *Noctuam Athenas* ad Aves. An idem sit Damon, qui de Byzantio scripserat teste Athenaeo l. X., non scio. Fuit et Damius Colophonius scriptor alius multo recentior, cujus nonnulla exstant in Athenaei de machinis bellicis libello. Thymoetes, cujus meminit Damon, Oxyntae, regis Athenarum, ex concubina filius fuit: qui ultimus stirpis Thesei regnum obtinuit, mox scelere partum imperium scelere amisit, spoliante Melantho Messenio. Pausanias, Eusebius, alii. Deinceps de vulva suilla ita scribitur: *Μήτρα ἐξῆς ἐπεισηνέχθη, μητρόπολίς τις ὡς ἀληθῶς ἅσα καὶ μήτηρ τῶν Ἱπποκράτες υἱῶν, ἃς εἰς ὑωδίαν κωμῳδυμένυς οἶδα. Deinde illata est vulva, metropolis revera et mater filiorum Hippocratis, quos propter ingenium suillum scio esse comicis irrisos.* Non sunt isti magni Hippocratis liberi, Telesippus, Demophon et Pericles, de quibus exstat vetus dictum, *Tres fratres*, sed lurconis cujusdam Athenensis soboles, quae proverbium sustulit: *Τῦ πατρὸς τὰ παιδία.* Helluo pater, helluones filii. Horum ait fuisse metropolin et matrem vulvam suillam: quasi porcos appellaret porca natos. Non ex alio animali numerosior materia ganeae. Alludit autem scriptor eruditissimus ad versus Antiphanis in Philometore, qui super vulva aliquanto post citantur: aut etiam fortasse ad dictum Chrysippi, qui Archestrati carmen, quo ganeonum gulam erudiit, *μητρόπολιν τῆς Ἐπικύρυ Φιλοσοφίας* nominavit. Apage viri docti emendationem *μητροποιὸν* scribentis pro *μητρόπολιν*. In Platonis loco e Protagora scribe *συνεῖναι*, non *συνιέναι*. Ipsum vide. Scribe etiam locum e Philebo sic: *ζῶντες ὐκ ἀνθρώπυ βίον, ἀλλά τινος πνεύμονος, ἢ τῶν, ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείων ἔμψυχά ἐσι σωμάτων. Non hominum, sed pulmonum vitam vivunt, et eorum marinorum,*

p. 186.

quae in teſtaceis corporibus ſunt animata. Non ἐμψύχων. Poſtrema verba periphraſin continent ignaviſſimorum oſtreorum, quorum vita non multum differt a vita plantarum. Platonis locum illuſtrabunt Galeni verba, quae adſcribam ex comm. de embr. in ut. format.: ὥσε τὸ κυέμενον ἐ μόνον ὡς φυτὸν ἔτι τὴν διοίκησιν ἔχειν, ἀλλ' ἤδη καὶ ὡς ζῶον, ὁποῖα ζῶα χῆμαί τ' εἰσὶ, καὶ κήρυκες, καὶ πίνναι, καὶ ὄρφακ, καὶ λεπάδες, ἤτοι γ' ὀλιγίσης, ἢ ἐδ' ὅλως δεόμενον κινήσεως σφυγμικῆς. Talia ſunt etiam tethya, ſpongiae, holothuria aliaque hoc genus zoophyta, de quibus accurate Ariſtoteles l. IV. de part. anim. In X. Nicomach. et I. ad Eudem., qui ſemper dormiunt, φυτῶ ζῆν βίον dicuntur. Pro quo Hieronymus ad Pammachium: *in modum glirium vivere.* Caeterum *oſtrei vitam vivere* paulo aliter uſurpat Plutarchus in comm. ſalubr. praecept., de iis loquens, qui neceſſitatem uno eodemque ſemper modo vivendi ſibi impoſuerunt. ἐκ ἀσφαλὲς, ait, ἐδὲ ῥᾴδιον, ἐδὲ πολιτικὸν, ἐδ' ἀνθρωπικὸν, ἀλλ' ὀρέξ τινὸς ζωῇ προσεοικὸς, ἢ σελέχιε, τὸ ἀμετάσατον τᾶτο. Ulpianum ait Cynulcus τὰς ἀκανθας συνάγειν, aſſiduas illius disputationes de vocibus reprehendens. Spinas vocabant grammaticorum quaeſtiunculas. Antiphanes in epigrammate de grammaticis: ἀτυχεῖς σῆτες ἀκανθοβάται. Sunt, quibus placet ἀκανθοβόται, *qui ſpinis veſcuntur.* Sed verum omnino eſt ἀκανθοβάται, *per ſpinas ingredientes.* Quod unica hac voce Antiphanes intellexit, pluribus expreſſit Athenaeus: Ὡς ἀν' ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν ἀεὶ διατρίβων, *verſans aſſidue inter echinopodas et aſperas onones.* Echinopus et ononis ſive anonis aculeatarum herbarum genera ſunt.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

Strena ἐπινομὶς *et* εὐαρχιτμός. *Strenae origo. Ulpiani* καινοφωνία. *Paenula* ἄχρηιος. *Lexiphanes Luciani.* ὀπτὸς, *qui eſt in conſpectu.* ἀφόρητα ὑποδήματα. εὐήτρια *calceamenta.* ἐξέφρησα, *exii.* παῖ Λεῦκε. Φαινόλης. ἀπολούμενος, *loturus.* ἦν δ' ἐγώ. ὑπώπιον *et* πρόσκομμα. *Euſtathiani codices.*

p.187. Ulpianum reprehendit Cynulcus, quod ſtrenam Romanorum Graece dixiſſet ἐπινομίδα. Mihi videtur hic Ari-

ſtarchus et imperite facere et inhumane. Exiſtimo enim, ita ab Ulpiano vocatam non ſtrenam quamcunque, ſed eam, quae Imperatori de more donabatur anni novi initio. Haec vero elegantiſſime poteſt dici ἐπινομίς· quippe data ultra legitimum canonem et onera neceſſaria: quod pulchre exprimitur Graeca illa voce. Notabamus ad Suetonium, deeſſe Graecis vocabulum, quo Latinum *ſtrena* reddant ἓν ἀνθ' ἑνός. Quare laudanda potius Ulpiani induſtria, qui iſtud non inepte excogitavit, quam reprehendendus conatus, etiamſi minus eſt, quod voluit, aſſecutus. Alii Graeci novum verbum εὐαρχισμὸς finxerunt in eam rem, ut pridem diximus. Recte autem Athenaeus ſcribit, ſtrenae et morem et nomen ab antiqua traditione ductum eſſe veterum Romanorum. Symmachus l. X.: *Ab exortu pene urbis Martiae ſtrenarum uſus adolevit, auctoritate Tatii regis: qui verbenas felicis arboris ex luco Streniae anni novi auſpices primus accepit, D. D. Imperatores. Nomen indicio eſt, viris ſtrenuis haec convenire ob virtutem, atque ideo vobis hujusmodi inſigne deberi, quorum divinus animus magis teſtimonium vigilantiae, quam omen exſpectat.* Quae deinceps ſequuntur reprehenſiones Ulpiani, omnes ejusmodi ſunt, ut ex illis, (ſi modo injuria ei non fit) appareat hominis ingenium prorſus *Φιλόκαινον*. Neque enim adduci poſſumus aut ullo modo debemus, ut viro exacte et ſollicite docto ex hellenismi imperitia has ſtribligines excidiſſe arbitremur. Verius puto, Ulpianum his vocibus et loquendi generibus uſum vel per jocum, ut eos rideret, qui ſerio ita loquerentur, vel ut πολυαναγνωσίαν ſuam venditaret, auresque eruditorum in ſe converteret. Fieri enim poteſt, ut iſta, quorum nomine hic reprehenditur, apud ſcriptores non poſtremae notae reperiſſet. Multa enim, ut ſcimus, etiam Ciceronibus et Demoſthenibus, nedum poëtis, qui ſibi omnia licere volunt, exciderunt notanda nobis potius, quam imitanda. Contra Ulpianus, cum in antiquis ſcriptoribus ſemel fortaſſe horum aliquid obſervaſſet, illo uti non verebatur. Hinc illa ſartago loquendi, cujus hic a cynico philoſopho accuſatur. Ait igitur: ἀ σὺ εἶ ὁ καὶ τὸν καινὸν καὶ ἐθέπω ἐν χρείᾳ γενόμενον Φαινόλην, (εἴρηται γὰρ, ὦ βέλτιστε, καὶ ὁ Φαινόλης) εἰπών; Παῖ Λεῦκε, δός μοι τὸν ἄχρηστον Φαινόλην. Quid in Ulpiano reprehendatur hic a Cynulco, non viderunt interpretes. Natalem mitto nimis ubique Natalem. Dalec. exiſtimavit, notari vocis *Φανόλης* inſolentem uſum pro *Φαινόλης*. Sed fallitur vir

optimus: nam ita verti debuit: *nonne tu is es, qui novum, et quo uſus nondum eram, Φαινόλην, (reperitur enim, vir optime, paenula dicta Φαινόλης) dixiſti ἄχρησον; Puer Leuce, da mihi paenulam ἄχρησον.* Videtur Ulpianus puerum ſuum Latine compellans paenulam petiiſſe. Cynul-
p. 188. cus ut Graece idem diceret, *Φαινόλης* pro Latino verbo poſuit. Sed Ulpiani reformidans ingenium excuſationem adjicit. ideo ſe ea voce uti, quia exſtaret apud ſcriptores nonnullos. At Ulpianus ab illo caſtigatur ob dictionem *ἄχρησος*, qua uſus erat ſane quam inſolenter pro *ἀδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενος, qui nondum fuit in uſu* Id verbi hac notione barbarum eſſe, conſtat. Quare etiam diſertiſſimus et hellenismi peritiſſimus Lucianus in Lexiphane hanc vocem non praetermiſit. Ille liber ingenioſiſſime confectus veluti laterculum quoddam eſt omnium dictionum *ἀδοκίμων*, quas ſemidocti homines Athenaei et Luciani temporibus magno cum eruditorum faſtidio ſoliti uſurpare. Verba Luciani ſub indocti cujusdam perſona haec ſunt: *πυθόμενος δ', ὅτι ὁ στρατηγὸς ὀπτός ἐστι, λαβὼν ἄχρησα ἱμάτια, εὐήτρια καὶ ἀΦόρητα ὑποδήματα, ἐξέΦρησα ἁμαυτόν.* In his paucis verbis multae ineptiae notantur. *ὀπτὸς* ridicule poſitum pro *ὁρατὸς, qui poteſt videri, qui incipit eſſe in conſpectu.* Nam etſi id vox illa ſignificet, non eſt tamen ea notione in uſu. Vide l. VIII. c. 4. *ἄχρησα ἱμάτια* pro nova et, ut Cynulcus interpretatus eſt, *μηδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενα.* Inſulſe et barbare: nam *ἄχρησον* eſt contrarium *τῷ χρησῷ*, et rem improbam ſignificat. Simile peccatum in *ἀΦόρητα* pro *nondum geſta.* Sic accipe paulo poſt, cum ait Pompejanus Philadelphenſis ore Cynulci: *κόμιζέ μοι τὰς βλαύτας τὰς ἀΦορήτους καὶ τὴν ἀΦεσρίδα τὴν ἄχρησον.* Inepte etiam *εὐήτρια* appellat calceamenta. Eſt enim textrinae vocabulum, et veſti ſubtili ac bene textae convenit. Plato in Politico: *λεῖον καὶ τὸ λεγόμενον εὐήτριον ὕΦασμα ξυνάγοντα ἐξ αὐτῶν.* Strabo l. XV.: *τὰς εὐητρίας ὑΦαίνεσθαι σινδόνας.* Hic fatuus *εὐήτρια ὑποδήματα, elegantes calceos* ſignificans, dixit. Etiam Aeſchylus in Dictyurgicis (vel Dictyulcis, ut nominat Heſychius), ducta translatione a veſtibus, aliud neſcio quid *εὐήτριον* vocaverat, ſicut obſervat Julius Poll. l. VII. c. 10. Poſtremo et ineptum et *βλάσΦημον* eſt pro *exii ἐξέΦρησα*, quod valet *ἐξήρρησα, in perniciem abii.* In verbis Ulpiani *τὸ Λεῦκε* perperam putarunt eſſe adjectivum: nam aliud *λευκὸς*, aliud *Λεῦκος*. Sic vocabant ſervos interdum *παῖ Λεῦκε*· non *παῖ* tantum, aut proprio

ſolum nomine. Alexis: Παῖ Στρομβιχίδη, μὴ τῶν χειμερινῶν ἀργυρωμάτων. Vocabulum φαινόλης multo ante Athenaei ſaeculum Graece loquentibus et ſcribentibus cepiſſe uſurpari, et indicat obſcure Cynulcus, et ſcimus nos verum eſſe ex epiſtolis Pauli Apoſtoli. Putamus autem, ut jam diximus, praeter τὸ ἄχρηστον caetera Latine dixiſſe Ulpianum. Sequitur alia caſtigatio: εἰς βαλανεῖον δέ ποτε πορευόμενος, ἐκ ἔφης πρὸς τὸν πυνθανόμενον, Ποῖ δή; Ἀπολέμενος, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπείγομαι; Duo hic notantur. ἀπολέμενος ſtulte pro ἀπολεσόμενος, *iuturus*, cum ſignificet *periturus*. Sed mirum quid praetexi iſti voci quiverit. Cauſſa enim dici nulla poteſt, cur ex ἀπολεσόμενος fiat ἀπολέμενος. In caeteris quo colore peccata tegi potuerint, perſpicuum. λέμενος pro λεόμενος ſcimus dixiſſe Atticos: pro λεσόμενος nemo unquam. Praeterea p. 189. in Lexiphane hoc non eſt notatum a Luciano. Scribebam aliquando ἀπολεσόμενος, ſatis in eo ratus ineſſe ἀκυρολογίας, quod pro λούεσθαι dixerit ἀπολέσθαι. Illud enim rectum, hoc non rectum: quemadmodum ex VII. Pollucis intelligimus et uſu auctorum meliorum. Propterea Lucianus ſuum illum barbarum ita loquentem inducit: δέος, μὴ ἐν λατρίῳ ἀπολεσώμεθα. Et paulo ante: χαίρω μετὰ κάματον ἀπολεόμενος. Ubi tamen ſcribi malim ἀπολέμενος, ut duplex ſit culpa, et ἀκυρολογία, et τὸ βλασφημον. Eclogae Hoeſchelianae vulgatam lectionem aperte confirmant: etſi aliter, quam in editis, ſententia ibi concipitur. καὶ περὶ βαλανείε, inquit, ἠρώτα τὸν παῖδα, Ποῖ δὴ ἀπολέμεθα; Retinendum igitur τὸ ἀπολέμενος· quam firmat etiam, quod ſubjicitur, ea die periiſſe Ulpiano paenulam Canuſinam, ſubreptam a balnearibus furibus vel praemiatoribus. Nam indicare voluit Cynulcus, habuiſſe omen illam non minus infauſtum, quam ineptam vocem ἀπολέμενος. Sic mox: ἔπειθ' ἕτως ἀπολέμεθον, *poſt iſta lavabimus nos duo*. Alterum, quod in Ulpiani ſuperioribus verbis notatur, eſt ἦν δ' ἐγώ· quae voculae tunc frequentes erant in ore τῶν Ἀττικιστῶν. Lucianus non uno loco hujus ſuae inſulſitatis eos admonet, et, prout meriti erant, ſalſe irridet. In voce ὑπώπιον error perſpicuus eſt, qui deinceps notatur a Cynulco: neque hic quicquam obſcuri. Facetus vero nimis cenſor iſte errorem errore corrigit, et plane, quod ait vetus verbum, ἥλῳ τὸν ἦλον, πασσάλῳ τὸν πάσσαλον. Non enim minus eſt abſurdum, πρόσκομμα appellare plagam ſub oculo acceptam, quam ὑπώπιον nominare vulnus tibiae

illatum. Scribe παρά τινι τῶν Φίλων ἰατρῷ cum vulgatis: hoc malo, quam ἰατρῶν, quod habent MSS. Ait Cynulcus: παρά τινι τῶν Φίλων ἰατρῷ ὑπαλειψάμενος τὰ ὑπὸ τὰς ὀφθαλμὰς παχεῖ φαρμάκῳ. Euſtathius, extr. comment. in Il. ῥαψ. μ. totam hanc hiſtoriolam deſcribens, mirificam prorſus lectionem affert, quam unde ſit nactus, non divino. Sic enim ille: ἀκούσας τῶν τις καὶ ἀσείων καὶ ἔσω λόγε, τὴν κεφαλὴν εἰς νέωτα ταινίαις διαλαβών, ὅ ἐστι φατνίαις, καὶ ἐρωτηθεὶς, τί πάθοι; πρόσκομμα, ἔφη. Unde illud εἰς νέωτα, *anno ſequente?* Unde illud ταινίαις; Quod tamen ceu plane γνήσιον Athenaei non profert ſolum, ſed etiam interpretatur.

CAPUT UNDEVICESIMUM.

Ἄνθρωπος ἐκ ἀπάνεργος. ὀνοματοθῆραι, θηρολέξης, λεξιθὴρ, λεξιθηρεῖν. ὑποδησάμενος τὸν πώγωνα. ὠμόλινον, involucre. ὀδοντὴ ξύστρα. περιδεῖσθαι πώγωνας. ὀπτὸς τάριχος, *cutis ſqualida.* συντρίβεσθαι, συντριβή. *Inferiae menſe Februario factae ex more Graecorum.* καίειν *de frigore.* καύματα, caumata. ἀποκαύματα, *pedum perniones. Nix calida quibusdam.*

Transit Cynulcus, miſſo facto Ulpiano, ad ſimilem Pompejani Philadelphenſis criminationem, cui hoc tribuit
p.190. elogium: ἄνθρωπος ἐκ ἀπάνεργος, ὀνοματοθήρας δὲ καὶ αὐτός. Id eſt: *homo induſtrius, ſed verborum etiam ipſe captator.* ἐκ ἀπάνεργος valet πανοῦργος, *ſolers* et *induſtrius:* nam ea vox interdum in bonam partem accipitur. ὀνοματοθήρας dicitur, cujus omne ſtudium in vocularum obſervationibus poſitum. Philo Jud. de Eſſenis loquens: φιλοσοφίας τὸ λογικὸν ὡς ἐκ ἀναγκαῖον εἰς κτῆσιν ἀρετῆς λογοθήραις ἀπολείπουσιν. Idem ſignificat θηρολέξης, ut explicat Heſychius. Leges apud A. Gellium λέξεις τηρεῖ l. II.: Nimis minute ac prope etiam ſubfrigide Plutarchus in Epicuro accuſando λέξεις τηρεῖ. Gravius ſonat λεξιθὴρ apud Epiphanium: ſic enim ſolet appellare eum, qui undique ex ſacris literis voculas aucupatur ad ſui dogmatis confirmationem. Ut l. II. contra Arrianos: προκηδή-

σαντες τοίνυν οἱ λεξιθῆρες εὐθύς. Et paulo poſt: περιελείπετο δὲ τοῖς λεξιθήρεσι τὸ τᾶ ἁγίᾳ πνεύματος πρόσωπον. Et λεξιθηρεῖν ſaepe apud eundem magnum ſcriptorem. Hujus igitur Pompejani ineptias videamus. De illis, βλαύτας ἀφορήτους et ἐφεσρίδα ἄχρηστον, dictum jam ſuper. cap. Addit: ἐγὼ γαρ ὑποδησαμενος τὸν πώγωνα προσαγορεύσω τᾶι ἑταίρᾳ. Videtur fuiſſe moris, ut, qui promiſſam barbam alerent, eam nodo adſtringerent, aut neſcio quomodo vincientes componerent: quod hodieque facere multos videas. Hanc barbae δέσιν Pompejanus intelligit: qui tamen, ut inepte uſus in ea re verbo ὑποδεῖσθαι, βαρβαρισμᾶ reus peragitur a Cynulco. Sic accipiebam apud Lucianum verba Lexiphanis: ἐγὼ μὲν ὑποδησάμενος ἐξιομην τὴν κεφαλὴν ὀδοντῇ ξύστρᾳ· niſi tamen ὑποδησάμενος ſignificat ibi *involutis humeris linteo*. Ita enim fieri amat, quoties aut caput pectimus, aut operam tonſori damus. Plautus Captivis: *Ne id quidem involucre injicere voluit, veſtem ut ne inquinet.* Graecis ἀμόλινον, ut Pollux adnotat. ὀδοντῇ ξύστρα, *dentata ſtrigil*, ridicula periphraſis pectinis. Caeterum qualis iſta fuerit barbae δέσις, nondum didici ex lectione veterum. Nam περιδεῖσθαι πώγωνας in Concionantibus diverſo plane ſenſu mulieres dicuntur, quae ut viros mentiantur, imberbe mentum adſcititia barba ſibi veſtiunt. Pergamus: ὀπτὸς γάρ ἐσι μοι τάριχος. νόμιζε δὲ τᾶ ἐλαίᾳ τὴν λήκυθον. *Eſt mihi aſſum ſalſamentum. Tu vero affer mihi olei ampullam.* Nihil eſt in his verbis, quod prima facie cujusquam eruditas aures jure offendat. Nam quod arbitrantur interpretes, ἐλαίᾳ λήκυθον inepte dici, tam falluntur judicii, quam faciunt imperite, cum vertunt *trullam*. Non poterant abſurdius. Caeterum στλεγγὶς καὶ λήκυθος, *ſtrigil et ampulla*, adeo nota ſuppellex eſt balineas petentium in omnibus Graecis Latinisque ſcriptoribus, ut admonuiſſe pudeat. Sic autem accipio hic quoque τᾶ ἐλαίᾳ λήκυθον. Quare etiam praecedentia verba, ὀπτὸς γάρ ἐσι μοι τάριχος, interpretor de cute ſquallida et illuvie deformata, quae inſulſa translatione appellatur *aſſatum ſalſamentum*. Lexiphanes hoc dixit: καιρός ἐσι χρίεσθαι τὸ ἡλιοκαές. Subjicit Cynulcus: πρότερον γὰρ συντριβησόμεθον, *prius enim amho defricabimur*. Hoc quidem Pom- p.195
pejanus voluit, ſed verbo uſus eſt et alieno et inominato. ξύεσθαι et τρίβεσθαι Graeci hoc dicunt. At συντρίβεσθαι idem eſt, ac Latinis *conteri*. Quid ſit discriminis inter συντρίβειν et τρίβειν vel ἐντρίβειν, nemo ignorat linguae

hujus non imperitiſſimus. Levitici c. VI. 28. interpretatione τῶν LXX, ut putant: σκεῦος ὀσράκινον, ὃ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ καὶ κλύσει ὕδατι. *Vas teſtaceum, in quo fuerit coctum,* συντριβήσεται, *confringetur: ſin autem in aereo vaſe coxerit,* ἐκτρίψει, *detergebit illud, et aqua abluet.* Inde συντριβὴ, *calamitas.* Baſilius: ὅταν σοι προσέλθῃ ἀδικηθείς, μὴ περιίδῃς αὐτῷ τὴν συντριβήν. Jure ergo irriſi doctis, qui de balneorum frictionibus loquentes eo verbo uſi, ut Pompejanus hic et Lucianeus Lexiphanes: εἶτα συντριβέντες, καὶ ἀλλήλας καταναωτισάμενοι, καὶ ἐμπαίξαντες τῷ γυμνασίῳ. Quod ſequitur de menſis Februarii appellatione et inferiis, quae eo menſe dabantur manibus defunctorum, ex Latinis ſcriptoribus et Plutarcho nemo hodie neſcit. Id vero inſtitutum a Graecis manaſſe ad Romanos, paucis fortaſſe notum eſt. Obſervamus tamen nos, in diverſis Graecorum urbibus eadem ſacra eodem tempore ſolita celebrari. De Athenienſibus teſtis Heſychius. Μιαραὶ ἡμέραι, inquit, τῶ ἀνθεσηριῶνος μηνός, ἐν αἷς τὰς ψυχὰς τῶν κατοιχομένων ἀνιέναι ἐδόκουν. Antheſterion inter menſes Atticos Februarii Romani et Martii partem complectitur. Similiter Apolloniatas menſe Antheſterione ſolitos τὰ νόμιμα συντελεῖν τοῖς τελευτήσασι, ſcribit Athenaeus l. VIII. Porro quae hic de expiationibus mortuorum dicuntur, non alio ſpectant, quam ut totius anni frigidiſſimos fuiſſe illos dies ſciamus. Ideo ait: ἐν ᾧ τῷ χειμῶνός ἐϛι τὸ ἀκμαιότατον. Cum igitur haec anni tempeſtas eſſet, hic coeli ſtatus, tamen ita loquitur Pompejanus: ἀπ εἶδές με πολλῶν ἡμερῶν διὰ τὰ καύματα. *Plures ſunt dies, cum non vidiſti me propter caumata.* Quid appellat *caumata?* Non ſane, quod ſomniavit Dalecampius, cujus ſubtile commentum prorſus eſt a vero alienum. *Caumata* Graeci Latinique auctores dies anni ferventiſſimos nominant. καίειν enim *urere* eſt. Infra h. l.: κραταιᾷ καύματος ὥραν, *validi aeſtus tempore.* L. XIV.: τὰ περισκελῆ καύματα, *difficillimi ad tolerandum ardores.* Clemens: ἐκιθάριζεν ὥρᾳ καύματος θερόμενος ἡλίῳ. Hieronymus ad III. cap. Iſaiae: *dicuntur Graece* θέριρρα *ab eo, quod* ἐν θέρει, *hoc eſt, in aeſtate, a caumate corpora protegant foeminarum.* Sed putidum eſt, pluribus id velle probare, de quo nemo poteſt dubitare ſanus. Inſaniam igitur illorum potius notemus, qui contrariam ἀπ διαμέτρα ſignificationem huic nomini attribuerunt. Non enim ſolus Pompejanus hoc morbo laboravit. Lu-

ciani Lexiphanes: *ἐκεῖνος διαφθήσα, τὸ τε πρύος ἔνεκα, καὶ ὅτι καύματα· οἶσθα γὰρ, ὡς ἐν πρύει σφοδρῷ γίνεται τὰ καύματα.* Nunc erroris hujus fontem aperiamus. Calor et frigus etsi contraria sunt, diversis tamen viribus eosdem effectus edunt in corporibus animalium, germinibus, floribus, fructibus et aliis. Flacciditas primum exhausto p.192. succo aut corrupto, deinde ariditas, casus etiam saepe, postremo color ater. Frigoris enim vehementia naturalem calorem intus compellente, fit illa, quae Aristoteli et Theophrasto dicitur *ἀντιπερίστασις*, Galeno *ἐπανάπλησις*, recentiorum nonnullis *circumobsistentia*. Et caloris et frigoris effectum eadem voce, *καίειν*, *urere*, Graeci Latinique scriptores expresserunt. Nam *frigus urere* aut *nivem* dixerunt Aristoteles, Theophrastus, Xenophon, Virgilius, Plinius, Lucanus, nemo non. Proprie tamen *καίειν* ignis est: qui autem *τὰ ψύχη καίειν* dicunt, eos *οὐκ ἀληθῆ λέγειν*, pronunciat Theophrastus l. de igne. Nescivere harum locutionum diversam esse rationem isti imperiti, qui summum frigus *καῦμα* censuerunt tam bene posse dici, quam recte effectus ejus *καῦσις* appellatur. Hinc etiam aliorum stulta manavit sententia, nivem calidam esse affirmantium, quia dicatur *pedes urere*. Et pedum perniones *ἀποκαύματα*. Nam ita vocavit recentior Graecia, quae vetustiores *χίμετλα*, auctore Suida. Galenus de fac. simpl. med. testis hujus vesaniae, rem sibi fuisse scribens cum homine, cui ita videretur. Apponam illius verba, quia sunt elegantissima: *παραπλήσιον ποιοῦσι τῷ λέγοντι τὴν χιόνα τῷ πυρὶ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἐργάζεσθαι, καί τις ὑπὸ συνηθείας τῆς εἰς τοσοῦτον ἀλλοκότου χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἔφη μοί ποτε, μηδὲν κωλύειν φάναι, τὴν αὐτὴν ἔχειν ποιότητά τε καὶ δύναμιν τῷ πυρὶ τὴν χιόνα· καὶ γὰρ καὶ ταύτην ὤφθαι πολλάκις ἀπεκαίουσαν τοὺς πόδας τῶν δι' αὐτῆς ἐπὶ πολὺ βαδισάντων. τῶν μέντοι τοιούτων ἀνθρώπων ὁ σμικρὸς χρόνος χρεία τὸν ῥύπον ἀποκαθῆραι τῆς ψυχῆς.* Legant ista et similia his sexcenta in summi illius viri scriptis, quibus persuasum est, perire studiis sapientiae, quicquid temporis impenditur studio linguarum. Sed hunc errorem *ἐπιδήμιον* alibi satis castigavimus.

CAPUT VICESIMUM.

Natales Minervae. Pallas ἀλέκτωρ. Ἠλεκτρα ἄλεκτρος. ἄδικος ἡμέρα. ἡ τῆτες ἡμέρα. Θεωρὸς ἄχρηστος. ἀρχὴ ἀνυπόστατος, potentatus intolerandus. *Miliarium, ἱπνολέβης. μέναν δρος, virgo. μενεκράτης, columna. βαλάντιον, jaculum. μυξήρια, murium latibula.* Uranopolis *Macedoniae. Heraclides* Lembus. *ὀρθροβόας, βροτοκέρτης. μάρκος, μάρκων. Opera male posita in nugis. Alia quaedam observata.*

Addit Cynulcus: *τῆς δὲ τῶν Παναθηναίων ἑορτῆς ἐπιτελεμένης, δι' ἣν καὶ τὰ δικαστήρια ἀναπαύεται, ἔφη· Γενέθλιός ἐστι τῆς ἀλέκτορος Ἀθηνᾶς, καὶ ἄδικος ἡ τῆτες ἡμέρα. Cum celebrarentur Quinquatria, essetque propterea justitium, dixit* Pompejanus: *Natalis est innuptae Minervae, et hic dies nefastus est.* Rem gestam Romae narrat auctor. Itaque Παναθηναίων ἑορτὴ festum est Quinquatriorum Romanorum, non Panathenaeorum Athenienſium: ejus solemnitatis prima dies censebatur Minervae γενέθλιος. Ovi-
p. 193. dius: *Sanguine prima vacat: nec fas concurrere ferro: Causſa, quod est illa nata Minerva die.* Palladem vocat ἀλέκτορα, hoc est, ἀειπαρθένον, *semper virginem.* Sic Electram volunt dictam quasi ἄλεκτρον aut ἀλέκτορα· quo alluſum maligno animo ab Helena isto versu in Euripidis Oreste: Παρθένε, μακρὸν δὴ μῆκος Ἠλέκτρᾳ χρόνε. *O virgo, vere Electra quae manes diu.* Hoc primum notandum in Pompejani verbis ut καινὸν et κενόν. Simul alterum non minus insolens: ἄδικος ἡμέρα, *dies nefastus, justitium.* Lexiphanes etiam insolentius: ἦν μὲν γὰρ ἄδικος ἡμέρα καὶ ἄλογος. Tertium prioribus par et simile: ἡ τῆτες ἡμέρα pro *dies hodiernus.* Nam τῆτες de praesente anno dicitur, non de hodierna die. Subjicitur: ἐκάλεσε δέ ποτε καὶ τὸν ἐκ Δελφῶν ἐπανελθόντα ἡμῶν ἑταῖρον, ἀδὲν αὐτῷ χρήσαντος τὸ θεὸ, ἄχρηστον. *Sodalem noſtrum Delphis aliquando reversum, cum ei nullum responsum deus dedisset, vocavit* ἄχρηστον. Voluit dicere ἄπρακτον· sic enim solent Graeci auctores loqui. Fortasse et ἀχρηματίστον licet. Sequens nota controversi juris est: Θαυμαστὴ δ' ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἡ ἀνυπόστατος. *Mirandum est Romanorum imperium, cujus vim et impetum nemo sustineat.* Athenaeo

non probatur, hac notione uſurpari vocem ἀνυπόϛατος. Non deſunt magni ſcriptores, quorum judicia cenſurae Athenaei opponamus. Ita enim ſaepe uſurpant Demoſthenes, Polybius, Diodorus Siculus et Dionyſius Halicarnaſſeus, ſcriptorum cenſor ſeveriſſimus verborumque diligentiſſimus. Verba illius ſunt l. IX.: ὁ γὰρ ἀκονιτί γ' ἂν ἐδόκουν ἀποθανεῖν Σίκκιον, ἄνδρα καὶ ῥώμην καὶ ψυχὴν ἀνυπόϛατον. Vertere potes *intolerandus*. Quomodo dixit Juſtinus: *Caeterum intolerandi forent, ſi, quantus his impetus eſt, vis tanta et perſeverantia eſſet.* Vel *inſuſtentabilis*. Lactantius l. VII. c. 17.: *Hic inſuſtentabili dominatione vexabit orbem.* Athenaeus, auctor libelli de mach. bell., in deſcriptione arietariae teſtudinis: ἄτινα φερόμενα διὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παλμῶν ἀνυπόϛατον ποιοῦνται τὴν βίαν. In altera tamen ſignificatione uſitatius hoc nomen. Gloſſarii auctor cum deipnoſophiſta eam ſolam agnoſcit: ἀνυπόϛατος, τὸ μὴ ὑφεσὸς, *ſine ſubſtantia*. Didymus, ſive quis eſt alius auctor libelli de proverbiis: Οὐκ πόκας ζητεῖς· ἐπὶ τῶν ἀνυπόϛατα ζητούντων. Etiam Hieronymus, vir longe doctiſſimus, ambiguum eſſe apud Graecos hoc vocabulum fatetur. Poſtea reprehenditur Pompejanus, quod vas calefaciendae aquae parari ſolitum Romae, miliarium appellatum, Graece nuncuparet ἱπνολέβητα. Miliarium in Gloſſario vertitur θερμηρόν· quae vox corrupta non eſt, ut docti putant, ſed ſubaudiendum ἄγγος, et ita accipiendum, ut cum ait Heſychius, κελέβην eſſe ποτηρίου εἶδος θερμηρᾶ. Ut non videatur neceſſaria eorum conjectura, qui θέρμητρον emendant. Vocem ἱπνολέβης damnat et Lucianus. Facit enim Lexiphanem ita loqui: ὁ μέντοι ἱπνολέβης ὑπερπαφλάζων εἰς κεφαλὴν ἡμῖν ἐπέτρεπε τὰς ἄνθρακας. De hoc genere vaſorum, in quibus aquam calefaciebant, quaedam adnotabamus ad Theophraſti Characteres c. de impudentia. A Pompejano p. 194. transitur ad Dionyſium tyrannum: quem narrat auctor etiam in verba ſaevitiam ſuam extendiſſe, et novas ſignificationes multis illorum attribuiſſe. Virginem, inquit, vocabat μένανδρον, ὅτι μένει τὸν ἄνδρα, *quia virum exſpectat*. *Columnam* μενεκράτην vel μενεκράτη, ὅτι μένει καὶ κρατεῖ, *quia manet*, neque loco movetur, eademque κρατεῖ, id eſt, *continet* ſive *ſuſtinet* aedificium. Jaculum βαλάντιον, ὅτι ἀναντίον βάλλεται, *quia contra jacitur*, id eſt, in hoſtes, qui ſunt e regione. Vana eſt, quam afferunt, diſtinctio, quaſi βαλάντιον cum unico λ crumenam ſignificet, cum duobus jaculum. Meliores libri hic

num λ agnoſcunt. Et in gloſſographorum commentariis ita ſcriptum: *βαλάντιον τὸ ἀκόντιον, διὰ τὸ βάλλειν τοὺς ἐναντίους.* Quae illorum obſervatio paene perſuadet mihi, etiam alios, praeterquam Siculum tyrannum, *βαλάντιον* pro jaculo uſurpaſſe. Murium latibula vel, ut vocat Plautus, *cubilia μυϛήρια, ὅτι τοὺς μῦς τηρεῖ, quia in illis poſita murium ſalus.* Sed legendum eſt ex epitoma: *καὶ τὰς τῶν μυῶν διεκδύσεις*, non *δ' ἐκδύσεις.* Uranopolis ab Alexarcho rege condita ea eſt, cujus Plinius meminit in deſcriptione Macedoniae. Heraclides Calatianus, hiſtoriarum conditor, unde Lembi cognomen invenerit, fruſtra ſatagunt hodie docti poſt Diogenem Laërtium, quem potius conſule in Heraclide Pontico. *ὀρθροβόαν* ſcribendum, non *ὀρθοβόαν.* Significant prope idem *ἀλεκτρυὼν* et *ὀρθροβόας.* Scribe etiam, ut eſt editum et habent MSS., *βροτοκέρτην*, non autem *βροτοκέρην.* Alius dixiſſet *βροτοκάρτην.* Initio epiſtolae Alexarchi *μάρκων* legitur in Vindelicianis excerptis pro *μάρμων.* Videtur correctioni favere, quod in Gloſſis Heſychii ſcriptum eſt: *Μάρκος, ἐντολή.* Nam inde *μάρκων, imperator, vel ex.* Sed cum fateatur Athenaeus, ita obſcuram eſſe hanc epiſtolam, ut ne Apollo quidem illam poſſit intelligere, morari iſta nos non debent. Major temporis, rei precioſiſſimae, habenda ratio eſt, quam ut ejus jacturam in his moleſtis nugis facere velimus. Interpretes conatos eſſe iſta vertere, demiror equidem. Nam quid eſt operam ludere, ſi hoc non eſt? Feciſſent conſultius multo, ſi, quem laborem vaniſſimi hominis epiſtolae, quam nemo queat intelligere, impenderunt, in aliis conſumpſiſſent facilibus ad intelligendum, quae ipſis tamen haudquaquam ſunt intellecta, ſaepe etiam mutata perperam. Ut cum hoc ipſo loco, *καὶ τοῖς Κασσανδρέων δὲ ἄρχουσι τοιαῦτά ποτ' ἐπέστειλε*, reſcribit Dalecamp. *Κασσάνδρα*, et *ἄρχοντας* vertit *duces.* Sane quam incogitanter. Certum eſt, epiſtolam miſſam fuiſſe magiſtratibus Caſſandrenſium. Caſſandrea oppidi Macedonici nomen omnibus notum. Sequuntur Antiphanis jocoſi verſus de discrimine, quod ſtatuunt philoſophi inter *εἶναι* et *γίγνεσθαι.* Multa Plato ſuper ea re in Protagora. Sed turbant nonnihil prima verba Antiph., quae propterea epitomae confector more ſuo praetermiſit iſto loco: *Ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν, ἢ διαλέ-*
p. 195. *πτων, ἀσίτων, συκίνων λέγονθ', ὅτι.* Vocem *διαλέπτων* diviſimus metri gratia, ut ſaepe in comicis. *διάλεπτος, pertenuis*, proba vox et Ariſtophanica. Dalec. emendabat

διαλεκτικῶν. Invitus ab optimo viro toties diſſentirem, *ni me id invitet ut faciam fides.* Non enim poſſumus ullo modo ei aſſentiri, refragante lege metri. Sed illa disjunctiva ἢ ante διαλέπτων cedo quo pertineat. Sine dubio vera eſt conjectura noſtra de iſto verſu, quem ita cenſemus emendandum: Ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφισῶν, νὴ Δία, Λεπτ. Corruptelae hujus cauſſa et origo patet. Septimum a fine verſum ita ſcribe: Οὐκ ἔσιν ὅτε περ γέγονεν, ὅτε μὴ γέγονέ πω. In excerptis poſterius hemiſtichium iſtius verſus et prius ſequentis non leguntur. In extremo conſule verſui et ſcribe: ἀᾧ ἂν ὠ πόλλων μάθοι.

Caput Vicesimum Primum.

Ἀριστόνικον κράτος. λυσανίας κακῶν. ὁ θυμὸς ἦν ἀμυνίας. ἀντήνωρ σποδός. ἕκτωρ Jupiter, et ἀρίσαρχος. ἕκτωρ χαίτης κεκρύφαλος. ἕκτοτορες, *anchorae.* ἄμφις οἶνος. *Lens* δημόκριτος. *Jupiter* Ἀγαμέμνων *Spartae dedicatus.* Ἡγεσίλαος. *Aſpis* ἰοχέαιρα. τροχοπέδη, ſuſſamen. ἰσχάδες, *anchorae.* *Samus* ἀποῤῥώξ *Athenienſium.* γυνὴ ἀκάθαρτος. κυνοφόντις ἑορτή. χορτάζεσθαι. *Sophili* Φύλαρχος. κοιλιοδαίμων, κοιλιόδουλος, ἀλβιογάστωρ. *Callimedon* ὁ Κάραβος. διεκπαίειν.

L. X. inter griphorum ſpecies ponitur haec: τὸ ῥήματα λέγειν ἀνθρώπων ὀνόμασιν ὅμοια. *Verbis uti, quae ſimilia propriis ſint virorum nominibus.* Exemplum ibi affertur: Λαβὼν ἀρισόνικον ἐν μάχῃ κράτος. *Referens e pugna clariſſimae victoriae praemium.* ἀρισόνικον κράτος periphraſis eſt νίκης. Alibi proprium nomen hominis Ariſtonicus. Eadem ratio eſt illorum, quae iſto loco ex Simonide, Aeſchylo ac Nicandro affert Athenaeus. Similiter etiam in comici Nebulis Philippides dicitur Strepſiadi λυσανίας πατρῴων μεγάλων κακῶν. Ubi ſcribit eruditiſſimus ſcholiaſtes, ſic de induſtria locutum poëtam, ut Sophoclem irrideret, qui vocibus νικομάχας, παυσανίας et ἀτρεΐδας eſſet uſus hoc modo. Sed et in Equitibus dixit idem comicus: ἀλλ' ὁ θυμὸς εὐθὺς ἦν ἀμυνίας. *Statim fuit ille*

animus ad defenſionem ſui paratus. Cum proprium ſit Amynias, non minus quam Lyſanias. In Aeſchyli Agamemnone ἀντήνωρ στοδὸς cinis ille dicitur, qui vivi hominis loco domum mittebatur e Troja. Sic ἕκτωρ apud Sapphonem Jovis eſt epithetum, ut in Simonide Ζεὺς ἀρισαρχος. Aliis ἕκτωρ dictus eſt paxillus, qui temonem continet: nonnullis calanticae vel reticuli epithetum. Heſychius: ἕκτορες, πάσσαλοι ἐν ῥυμῷ. Σαπφὼ δὲ τὸν Δία. Λεωνίδης δὲ τὸν κροκύφαντον. Poſtrema ſignificatio facit ad verſum hunc epigrammatarii poëtae: Πορφύρεον χαίτης ἕκτορα κεκρύφαλον. Lycophroni ἕκτορες ſunt anchorae: Πεύκης ὀδόντας ἕκτορας πλημμυρίδος. Luçianeus Lexiphanes hoc imitari in quotidianis ſermonibus non eru-
p.196 beſcebat. Ait enim: ἕκτορά τινας ἀμφισόμους καὶ ἰσχάδας σιδηρᾶς ἀφείς. Videtur et ἄμφις οἶνος, cujus mentio facta l. I., is eſſe, quem ἀμφικλεῖ appellant alii: vinum dubium ſive ancipitis exiſtimationis. Eſt vero Amphis nomen κύριον. Simile eſt etiam l. II. in Lycophronis verſu δημόκριτος Φακῇ. *lens plebi grata.* Si modo δημόκοινος ſcribendum non eſt, quod nos cenſemus, ut ibi diximus c. 14. Lacedaemone colebatur olim Ἀγαμέμνων Ζεύς. Poteſt videri ita dictus Jupiter ἀγαμέμνων a Spartanis, ut a Sapphone appellatus eſt ἕκτωρ, a Simonide ἀρίσαρχος. Tamen aliter pii patres acceperunt, qui Agamemnonem mortalem Jovis cognomine pro deo habitum et cultum fuiſſe Spartae hoc argumento probant. Athenagoras in apolog. orat.: ὁ Ἰλιεὺς θεὸν Ἕκτορα λέγει, ὁ δὲ Λακεδαιμόνιος Ἀγαμέμνονα Δία σέβει. Verum ad Cynulcum redeamus. Memini, inquit, Aeſchylo dictum orcum ἀγησίλαον, hoc eſt, *ducem populorum.* Callimachus: Καὶ μόνος, οὗτε θάνῃ, πεπνυμένος ἐν νεκύεσσι Φοιτάσει, μεγάλῳ τίμιος Ἀγεσίλᾳ. Ita accipiendum l. XV. in Nicandri verſu, ubi tenebrae magnae interpretibus: Σαύρην θ', ἣ χθονίῃ πέφαται σέφος Ἡγεσιλάῃ. Nicander, addit Cynulcus, aſpidem vocavit ἰοχέαιραν, hoc eſt, *veneno gaudentem*, vel *fundentem venenum.* Id nomen Dianae quaſi proprium eſt, ut: Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' ὄρεος ἰοχέαιρα. Sed tunc aliud ſignificat: *fundens ſagittas*, vel *ſagittis gaudens.* Sequitur: Πλάτων ἐν τῷ Πολιτικῷ. Interpretes: *Plato in libris de republica.* Falſiſſimum hoc: nam locus ſumptus eſt e ſingulari dialogo, cui nomen Politico. In eo libro ſcriptum: τῆς τῶν ἀγελαίων τροφῆς ἔστι μὲν ἔνυδρον, ἔστι δὲ καὶ ξηροβατικόν. Herodes Atticus, quem facit Athenaeus auctorem vocis τροχοπέδη, non

multo fuit illo grandior: vixit enim M. Antonino philoſopho imperante, ipſe clariſſimus, ut narrat Philoſtratus l. II. de vitis ſophiſtarum. Primus ergo Herodes τροχοπέδην nominavit lignum, quo rotarum impetum in declivibus locis aurigae cohibent. Alii ἐπoχλέα vocarunt: Latini *ſufflamen*. Gloſſarii auctor in ejus vocis interpretatione eleganter τροχῶν ἀγκύριον. Minus placet, quod ſubjungit idem grammaticus: βοήθεια, κάθισμα ἁμάξης. Non ſemel alibi obſervavi, laborare interdum Graecos in Latinis dictionibus exprimendis. Ejusmodi haec eſt. Nam verbo *ſufflamino*, quo uſus Auguſtus, cum dixit, *Haterius noſter ſufflaminandus eſt: ita videtur non currere, ſed decurrere*, parem in tota Graecia non reperias. ἰσχάδας pro anchoris etiam Lexiphanes Luciani poſuit, cujus verba paulo ante recitavimus. Demadis oratoris, (vel, ut Ariſtoteli et Plutarcho placet, Periclis) dictum, Aeginam eſſe λήμην τῆ Πειραιῶς, ad Strabonis l. IX. olim expoſuimus. Samum idem orator vocavit ἀποῤῥῶγα τῆς πόλεως. Nihil hic mutationis opus. Samum miſſa fuerat Athenienſium colonia. Hanc vocat ἀποῤῥῶγα Athenienſium, quaſi avulſum a corpore ſuo partem. Redit tandem Cynulcus ad Pompejanum. De illo enim videtur p. 197. ſentire, cum ait: ὁ δ' ὀνοματοθήρας ἅτος σοφιστὴς ἀκάθαρτον ἔφη γυναῖκα, ἧς ἐπεσχημένα ἦν τὰ γυναικεῖα. Graecis medicis καθάρσις appellantur mulierum menſes, quorum ſuppreſſio ἀκαθαρσίη dicitur Hippocrati non ſemel. Inde igitur ἀκάθαρτος. Quod tamen uſu probatum non eſſe, declarat haec Athenaei cenſura. κυνοφόντιν ἑορτὴν, cujus meminit Ulpianus Cynulco reſpondens non ſine ſtomacho, non memini alibi legere. Videntur Argivi feſtum Cynophontin, vel potius Κυνοφόντια (uti legi malim), inſtituiſſe pacandae Dianae, cum ſacros illi canes occiderent ſub caniculae exortum: quo maxime tempore id animal rabioſum metuit fieri. Verſum Cratini ſic lege: Ἧστε πανημέριος χορταζόμενος γάλα λευκόν. De voce χορτάζεσθαι ita habe. Proprie jumentis hoc verbum convenit, quorum pabulum Graecis dicitur χόρτος, *fenum*. Inde χορτάζειν βᾶς apud Heſiodum. Deinde ad alia translatum eſt animalia: ut apud Platonem χορτάζειν ὑῶν πόλιν. Tandem etiam de hominibus dici cepit. Praeter exempla ab Athenaeo allata habes alia apud Polluc. l. VI. c. 8. Et ita in Evangelio aliquot locis. Priſcianus l. XVIII.: Graeci dicunt χορτάζω σὲ ἄρτῳ, et χορτάζω σὲ ἄρτον. In Sophocleo verſu malim: Ὃν τοῖσι παγχόρτοισιν [illegible]

μεν. Sophili comoedia Φύλαρχος alibi inscribitur Φίλαρχος, et ita etiam Suidas. Verba illius ita distinguimus; — γαστρισμὸς ἔσαι δαψιλὴς, Τὰ προοίμι' ὡς ὁρῶ δὲ χορτασθήσομαι. Hesiodi versus, qui mox indicatur, hic est: Μηδ' ἀναβάλλεσθαι εἰς τ' αὔριον εἴς τ' ἔννηφι. Ulpiani de voce κοιλιοδαίμων sunt verba: Εὔπολις τὰς κόλακας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι ἔτω κέκληκεν. Eupolidis drama Κόλακες laudantur passim ab antiquis. In ea fabula eleganter poëta appellavit parasitos κοιλιοδαίμονας· quorum nempe deus venter est, et, ut loquitur Paulus Apostolus, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία. Vetus scriptor anonymus historiae Romanae: Ἰάνιος ὄνομα, εἰς τὴν ἱππάδα τελῶν, καὶ Φαγεῖν ζῶν, (scribo καὶ πρὸς τὸ Φαγεῖν ζῶν) συνήθης ἦν τοῖς ὑπάτοις, κοιλιοδαίμων τε καὶ ταχηνοκνισσοθήρας. Simile est κοιλιόδελος apud Palladium in vita Marci abbatis: et in his libris alibi ὀλβιογάστωρ. Clemens Alex. de hoc genere hominum: καί μοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἀδὲν ἄλλ' ἢ γνάθος εἶναι. Idem scriptor eruditissimus Eupolidis hoc verbum nove usurpavit pro daemone, ganeonum praeside. Sic enim scribit in II. Paedag.: τῶν δὲ ἀμφὶ τὰς Φλεγμαινούσας κυπταζόντων τραπέζας, τὰ σφέτερα τιθηνουμένων πάθη, δαίμων καθηγεῖται λιχνότατος· οὗ ἔγωγε ἂν αἰσχυνθείην κοιλιοδαίμονα προσειπεῖν καὶ δαιμόνων κάκιστον. De Callimedonte Carabo plura Athenaeus et h. l. et aliis quoque. Nam quoties idem ab illo repetitur? Plutarchus in Phocione: σιωπῶντος δ' ἐκείνου καὶ διαμέλλοντος, ἀναπηδήσαντα Καλλιμέδοντα τὸν Κάραβον, ἄνδρα θρασὺν καὶ μισόδημον, εἰπεῖν. Alexidis postremus versus, mutilus in omnibus exemplaribus, simili modo expleri
p. 198. possit recte: Ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ Κάραβος Ἐφθῆς ἴσως προσίετ' ἂν ὁ τάλας ἀποθανεῖν. *Pro patria*, inquit, *amues parati sunt mori: pro matrice sive vulva cocta Callimedo Carabus etiam mortem appetere fortasse sustineat.* Fabulam inscriptam Ἰσοριογράφος Daleçampius Amphicli nescio cui tribuit, perturbatis Athenaei verbis, quae non sunt obscura: et pro διεξέπαιον legit διεκπαίζων, quod interpretatur διαπαίζων. Emendatio prava: interpretatio falsa. Sic lego: — τὴν σοὰν Διεξέπαιεν Ἀμφικλῆς, μήτρας δύο Κρεμαμένας Δείξας, ἐκεῖνον πέμπε, φησὶν, ἐὰν ἴδῃς. *Irrupit per porticum Amphicles, et ostensis sodali cuidam suo vulvis duabus, quas gestabat, illum, quem nosti, ait, mitte ad me, si viderit.* διεκπαίειν est vi sibi viam facere per aliquem locum. Sic διεκπαίσασθαι τὰς θύρας apud Dionysium Halic. Frequens verbum hi-

ſtoricis, alibi nobis expoſitum. Κρεμαμένας pars verſus eſt, cujus caetera verba, ut ad ſententiam non neceſſaria, auctor ſuo more praetermiſit. Simillimum eſt in Characteribus Theophraſti c. de ruſticitate *κομίσασθαι ἀπὸ τῆ βραχίονος τὰς ταρίχους.* Quae ibi ſcripſimus, vocem *κρεμαμένας* nobis hoc loco explicant.

Caput Vicesimum Secundum.

Antiphanis verſus de variis rebus Cyrenenſium. Cyrenenſes aurigatores, Silphium Cyrenaicum. Coria Africana. Agri Cyrenaici βηνοί. μαζοί. Vulva ἐκβολὰς et ἐκτομίς. διξίθυμος ὀξάλμη. ἔθω pro ἔδω. πλακοῦς ὑβριστής. Atticae placentae.

Plurimus olim laſerpitii uſus fuit in paratura ciborum inter condimenta. Teſtimonio ſunt innumeri veterum ſcriptorum loci, ubi *σιλφίου* mentio fit et *ὀπῆ*. Tanta enim plantae hujus aeſtimatio fuit, ut generalem vocem *ὀπὸς* propriam ſibi fecerit ob ſingularem praeſtantiam. Ac licet multis Graeciae, Syriae Mediaeque locis ſilphium naſceretur, unde ſuccus exprimebatur in uſus menſarum, omnibus tamen praeſtabat longe ſuccus ille, qui e regno Cyrenaico in Graeciam deferebatur. Hic igitur, ut omnium optimus et praeſtantiſſimus, *ὀπὸς* Graecis ſcriptoribus dictus. De eo ſcribit auctor: *τῆ δὲ ὀπῆ μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Δυσέρωσι, περὶ Κυρήνης τὸν λόγον ποιούμενος· — ἐκεῖσε δ' ἐκπλέω, Ὅθεν διεσπάσθημεν ἐρρῶσθαι λέγων, Ἅπασιν ἵπποις, σιλφίῳ, συναρίσι, Καυλῷ, κέλησι, μαζοῖς, πυρετοῖς, ὀποῖς.* Antiphanis fabula, niſi fallor, *Δυσέρως* inſcripta erat, non *Δυσέρωτες*. Prima comici verba ita diſtingui debent: *— ἐκεῖσε δ' ἐκπλέω, Ὅθεν διεσπάσθημεν· ἐρρῶσθαι λέγων Ἅπασιν ἵπποις*, etc. Haec aliquis loquebatur, quem vis major Cyrenen detulerat, unde pedem referens et navigationem in patriam inſtituens, *Ego*, ait, *illuc navigio contendo hinc abiens, unde ſumus divulſi: longum vale dicens omnibus equis*, et caeteris rebus univerſis, quibus abundat regio Cyrenaica. In enumeratione mercium Cyrenaicarum res diverſiſſimas poëta conjungit, conjunctiſſimas ſeparat. Nam *ἵπποι, συναρίδες, κέλητες* ejusdem generis, pertinentque ad rem p. 199.

equeſtrem ac curulem. Cyrenenſes equitandi et aurigandi peritia olim nobilitabat. Ideo Pindarus εὔϊππον Cyrenen vocat in oda ad Arceſilaum Cyrenaeum. Enarrator ibi: τὴν Κυρήνην εὔϊππον εἶπεν, οὐκ ἐκ τῶ παρατυχόντος, ἀλλ' ὅτι Ποσειδῶν τὰς Λίβυας διδάξεις τὴν τῶν ἁρμάτων κατάζευξιν. Inde Barcaei currus Graecorum literis celebrati, ut Sophoclis in Electra, et aliorum. τῆς Κυρηναίων ἁρματηλασίας meminit et Xenophon VI. Paed. et Lucianus in enc. Demoſth. Quin adeo frequentatus in illa gente curruum uſus, ut etiam intra urbis pomoeria curru veherentur, ſicut Romani rheda aut carrucis. Alexis: Ἄνθρωπος εἶναί μοι Κυρηναῖος δοκεῖς· Κἀκεῖ γὰρ ἄν τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἕνα καλῇ, Πάρεισιν ὀκτωκαίδεκ' ἄλλοι, καὶ δέκα Ἅρματα, συννωρίδες τε πεντεκαίδεκα Similiter σίλφιον, καυλὸς et ὀπὸς cognita ſunt. πυρετὸς in hoc albo ponit jocoſe, aërem ejus tractus inſalubrem eſſe ſignificans, in quo plurimum homines febricitent. Aut ſcribe, ſi lubet: μαχοῖσιν, πυροῖς, ὀπ. Nam vim magnam frumenti. ut et olei, Cyrenis exportari ſolitam, teſtimonio ſit lex 61. Dig. Locati conducti. Alioquin vocem μαχοῖς loco movendam ſuadet metrica lex, et ſcribendum: πυρετοῖς, μαχοῖς, ὀποῖς. Sed quid appellat μαχάς; Nimis enim ridiculum, in laterculo nobilium mercium *mammas* ponere. An μάσθλαις ſcribendum? ut coria intelligantur, quorum hodieque magna copia in Italiam atque Hiſpaniam importatur ab iis mercatoribus, qui cum Afris e regno Fez et Marocho rationem commerciorum ineunt. Idem factitatum jam olim, docebat Hermippus l. I. Ἐκ μὲν Κυρήνης κυνλὸν καὶ δέρμα βόειον. An potius ſine ulla vocum transpoſitione ſcribi debet μασπέτοις, πυρετοῖς, ὀποῖς; Quid ſit maſpeton, declarant in hiſtoria laſerpitii Theophraſtus, Dioscorides et Plinius. Minus placet, quod probavimus aliquando. μαχὰς eſſe, quos vocabant Cyrenenſes βυνάς. Ager illorum in tres partes erat diviſus. eam, quae ad mare, βυνὰς, et montes. βυνὰς appellabant regionem mediam inter reliquas duas, in qua plurimi erant colles, vel, ut loquitur Hirtius, grumi natura excellentes. Herodotus: τετέων τε δὴ συνοικεομένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσίων χώρων τὰ μέσα ὀργῇ συνοικίζεσθαι, τὰ βυνὰς καλέουσι. Quos illi βυνὰς, Attici vocabant μαχάς. Heſychius: τὰ εἰς ὕψος ἀνέχοντα τῆς χώρας καλοῦσι μαχάς. Sic debent haec ſcribi. Vide et Pollucem. Joſephus Scaliger ſcribebat: μασπέτοις, τυροῖς, ὀποῖς. Suſpectum eſt, quod ſequitur: τῆς δὲ δικ-

φορᾶς τῆς περὶ τὴν ἐκτομίδα μνημονεύει Ἵππαρχος. Si vera haec lectio, ἐκβολὰς vulva et ἐκτομὶς idem ſunt. Quod equidem vix poſſum in animum inducere. Ejecti- p.200.
tiam vulvam porcariae longe anteponit Plinius. Ex eo divinabam hujusmodi lectionem: τῆς δὲ διαφορᾶς τῆς ἐκβολάδος παρὰ τὴν ἐκτομίδα, vel παρὰ τὴν ἐκτομάδος. Pronuntient eruditi τὴν ἀρέσκουσαν. Sopatri verſus: Δίεφθα, λευκανθεῖσα, τυρῷ τε δέμας. Scribo: τυρᾶται δέμας, caſeo obtegitur tota. Sed vocem δίεφθα non praeſtabo ſanam, ac fortaſſe verum eſt, quod Joſephus Scaliger excogitavit: Δι' αἰθάλα καυθεῖσα, τ. Thymo adjecto fieri de oxalme thymoxalmen, ex Dioscoride ſcimus: ſed non concedemus, propterea recte feciſſe interpretem, qui Sopatri verſum, Τὴν δηξίθυμον ἐντὸς ὀξάλμην ἔχων, de thymoxalme interpretatus eſt. Sine ulla controverſia δηξίθυμον ὀξάλμην appellat δριμεῖαν, acrem. Archeſtratus in eadem re: καὶ μήτραν ἁφθὴν ὑὸς ἔν τε κυμίνῳ, Ἔν τ' ὄξει δριμεῖ. Euſtathius Ὀδ. δ.: τοιαύτης δὲ σύνθεσις ἅλμης καὶ παρὰ Σωπάτρῳ ἐν τῷ δηξίθυμος ἅλμη· ἔνθα τὸ δηξίθυμος ταυτόν ἐστι τῷ δακέθυμος. Legas apud eundem paulo ante et πικρὰν ἅλμην. Quod ſequitur de non ſolitis olim in guſtatione apponi vulvis, lactucis et caeteris id genus, expoſuimus jam ante l. ſuper. De lactucis idem Martialis: *Claudere quae coenas lactuca ſolebat avorum, Dic mihi, cur noſtras inchoet illa dapes.* IX. verſu Archeſtrati ſcribo ὧν ἂν ὑπάρχῃ Ὥρῃ, potius quam ὡς. In XI. verſuum Archeſtrati ſcribe ἁδὲν ἔθοντες, ut in epitoma Hoeſchelii, pro ἅδοντες. Nam et Euſtathius ſic legit, ubi disputat de obſoleto verbo ἔθω. XIV. ita ſcribitur: Πτωχείας παράδειγμα καλῆς ἐφθῆς, ἐρέβινθοι. Scribo: Πτ. π. καλῆς, ἐφθοί τ' ἐρέβινθοι. Dalecampius vero ſic: φακῇ ἐφθῇ, ἐρ. Non ſequor hunc ducem. πλακοῦς ὑβρισὴς ita dictus, ut χῖος δυνάσης, etiam apud Latinum poëtam Lucilium. Quod ait de placentis Atticis, confirmat Plato l. III. de rep., ſuis civibus fugiendas praecipiens Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας. Interpretare iſta ſic: εἰ δὲ μὴ ἄν πε Αὐτὸν ἔχῃς ἑτέρωθι, μέλι ζήτησον ἀπελθὼν Ἀττικὸν, *ſicubi non ſit tibi Atticae placentae copia, abi ſtatim, et mel Atticum inquire: nam hoc illud eſt, quod ſuperbas facit placentas Atticas.* Damoxeni Συντρόφους nominat ex hoc loco Suidas.

CAPUT VICESIMUM TERTIUM.

Damoxeni comici verſus qua illuſtrantur, qua emendantur.

Percurramus Damoxeni verſus, quos nobis Athenaeus conſervavit fere ad 70. Iis continetur ſermo a coquo habitus cum neſcio qua muliere: cui narrabat ille, artem ſuam edoctum ſe fuiſſe ab Epicuro. Cum exclamaſſet mulier ſimilis non credenti, is cocus aegre ferens, Sceleſta, inquit, neſcis, naturam, cujus interpres Epicurus, omnium artium eſſe matrem, atque omnium diſciplinarum prin-
p. 201. cipia in ſe continere? Verſus poëtae, quibus haec dicuntur, corrupti ſunt. V. ita habet: Τοῦτο δὲ τί ἐστιν, εἰπέ μοι, κεκαθήγησαι. Fortaſſe κεκαθηγέτα, o magiſter. ἡγέτης etiam dicitur, et pro καθηγητὴς καθηγέτης, ut Μεσηγέτης. Deinde ſcribo: Μάγειρος ἦν κἀκεῖνος; οὐκ ἤδεις; Θεοὶ, Ποῖος μάγειρος! ἡ Φύσις πάσης τέχνης Ἀρχέγονός ἐστιν, ὦ ἀλιτηρίε σύγε. Illud οὐκ ἤδεις; a coquo pronuntiatur. Si ſcribas οὐκ ἤδειν, mulieris erunt verba; *hoc ego neſcivi hactenus.* IX.: Οὐκ ἔστιν ἑτὲρ τοῦ πονεῖν σοφώτερον. Scripti τοῦ ποιεῖν, *uſu et praxi.* In XIII. ſcribunt veteres: Μὴ Δημόκριτόν τε πάντα διανεγνωκότα. Hunc philoſophum potiſſimum coquus nominat tanquam praecipuum naturalis philoſophiae auctorem, et quem Epicurus in multis erat imitatus. Paulo poſt innuit poëta, de ſaporibus fuiſſe ſcriptum a Democrito: quod verum eſſe, ſextus de cauſſ. plant. docet, itemque Galenus l. II. de elem. et alibi. XV.: Καὶ τὸν Ἐπικούρε κανόνα μισθώσω σαφὲς, Ὡς ἐκ διατριβῆς. Dalec. μίσθωσαι vel μίσθωσον. Sed verſus deſit opus eſt, ſi volumus eam eſſe, quam expreſſit Dalecampius, ſententiam. σαφὲς in extremo verſu mihi ſatis ἀσαφές. Illud ὡς ἐκ διατριβῆς interpretor ὡς ὢν ἐκ δ. *Comparа tibi canones Epicuri, tanquam unus aliquis ex alumnis ejus diſciplinae.* In XIX. ſcripta lectio ἐπὶ δύσιν Πλειάδων. XXV. ita ſcribe: Τίς παρακολουθεῖ ταῦτα; τοιγαροῦν σφόφοι Καὶ πνευμ. *Quis coquorum ad iſta attendit?* Sed ταῦτα pro τοῖσδε non eſt ferendum. XXXI. verſus ſphinx eſt, cui opus Oedipo: Χυμὸς λέγεις. Δημόκριτος ἐδὲν πρᾶγμα τά. Legi poteſt: Χυμὸς λέγεις; Δημόκριτος ἐδέν. ταῦτα δὴ Γινόμενα ποιεῖ τὸν φαγόντ' ἀθρητικόν. Prima verba ſunt illius, quam alloquebatur cocus. Admirata enim, quod vocabulo philoſophorum ac medicorum χυμὸς in praecedente verſu eſſet uſus hic cocus, quid? ait, χυμὸς τῷ

noſti, et de iis loqueris? Jam ergo Democritum phyſicum nihil eſt cur miremur. Pergit deinde coquus: haec, inquit, quando ita fiunt, acutum reddunt illum, qui cibis ita paratis veſcatur. *ἀϑρητικὸν* vel ad aciem oculorum, vel acumen ingenii potes referre. XXXVI. ita emendamus, ut ſit aliquis ſenſus: *Οἷ' ἔσιν. ἐϑαύμην ὅταν ἴδῃς ἐξ ἰχϑύων Ἐναντίων αὐτοῖσι ποιοῦντας μίαν.* In ſequente diſtingue: *εἰς ταύτην, λαβὼν Ἔκ.* Initio XL.: *Ὅς μοι κέχρηται.* Senſus eſt: quoties videbis aliquem coquum ex diverſis et contrariae naturae piſcibus unum cibum parare, eumque ſeſamo reſpergere, oppedat ad illorum unumquodque, hoc eſt, factum illius improbet atque aſpernetur, quicunque utetur me coquo, meque audiet. Scribe XLIII.: *Καὶ συμπλεκομένης ἐχὶ συμφώνως ἀφάς.* Translatio eſt a lucta *συμπλέκεσϑαι ἀφὰς*, pro *μίσγεσϑαι μίξεις.* In XLVII. *σὺ δέ*; vel *σὺ δὲ τί*; ſcribi malim. Dixerat coquus, ſe in contemplatione occupatum alios ſinere manum operi admovere. Quaerit foemina: *σὺ δὲ τί*; *tu interea quid facis?* Reſpondet autem: *λέγω τὰς αἰτίας, Καὶ τὸ ἀποβαῖνον ὀξύ. Cauſſas expono, quarum eventus ſtatim apparent.* Verſus L. principium conclamatum eſt, nobis quidem. *Ὁμαλιζέτω τοῖς ϛάχεσι.* p. 203. Tentabamus tamen: *Ὁμαλιζέτω τις ἐσχαραν.* Nam hoc vult iſte imperator: *curet aliquis, ut toto foco ſit ignis aequalis.* Vel: *planum aliquis mihi faciat hunc focum.* Sequentia ſcribe ſic, adjuvante Hoeſcheliana epitoma: — *πρώτη λοπὰς Ζεῖ ταῖς ἑφεξῆς ἐχὶ συμφώνως. νοεῖς Τὸν τύπον. Ἄπολλον. καὶ τί φαίνεται τέχνη. Heus tu*, ait, *prima olla non fervet aequaliter caeteris.* Puta, ſegnius aut vehementius. *Jam tenes formam meorum imperiorum et artis totius.* Ἄπολλον eſt admirantis et aſſentantis. Pronuntiatur a muliere. Sequentia ſunt coqui. Mulier haec, cum audiſſet, fieri mixtionem *κατὰ συμφωνίαν* in paratu ciborum, quaerit verſu LV.: *Πῶς ἐσιν αὐτοῖς*; *quae harmonia eſt in cibis?* aut, quis concentus? Reſpondet magiſter: *quae habent inter ſe harmoniam διὰ τεσσάρων, aut διὰ πέντε, aut διὰ πασῶν, ea compono invicem, obſervatis paribus intervallis. καταπυκνοῦν τὴν ἡδονὴν*, quod Epicurus dicitur mox feciſſe, valet *praeceptis exſtruere voluptatem.* Hoc eſt, artem parandarum voluptatum componere multorum eo pertinentium praeceptorum obſervatione. Eſt enim ars omnis plurium praeceptorum finem eundem habentium *σύστημα* et *καταπύκνωσις.* Sic verſu quarto *τάλαντα κατεπύκνωσα τέτταρα.* Graeci rhetores

inter ornamenta orationis ponunt, quam vocant, *κατακύκλωσιν* ſententiarum: qua figura unus omnium Thucydides plurimum utitur. Porphyrius in vita Plotini *καταπυνθάσθαι* poſuit pro frequenter in ſcriptis uſurpare: *καταπεπύνωται δὲ καὶ ἡ μετὰ τὰ Φυσικὰ τῦ Ἀριστοτέλους πραγματεία.* Poſtremum verſum ita ſcribo: Ἀφῶμεν οὖν τὰ λοιπά. δῆλα δὴ πάλαι. Omittamus, inquit hic magiſter, alia omnia ſtudia, et philoſophiae Epicuri nos dedamus. Reſpondet muliercula: ex iis, quae diſputaſti, ſic faciendum eſſe dudum intelligo. Sed haec in Damoxeni verſus ſatis.

CAPUT VICESIMUM QUARTUM.

Caput glauci, et quaeſtionis caput. Antiphanis fabula Στρατιώτης ἢ Τύχων. *Trierarchi ſumptibus exhauſti.* Carides *urbs.* Macars. Iaſus, *Cariae oppidum. Eupolidis fabula* Δῆμοι. *πρόσωπον καρίδος μασθλητίνης. καρὶς et σκαρὶς. καρίδος et καρῖδος, et ſuper ea re canon grammaticus.*

Damoxeni *ῥῆσιν* excipit locus ex ea Platonis fabula, cui nomen *Συνεξαπατῶντι.* Sed de fabulae hujus auctore l. ult. quaedam diſputamus, ubi cauſſam exponimus, cur Βάττων ſcribendum eſſe ſuſpicemur. Verſus X. ita ſcribitur hic: Ὦ Σωσία, *πάντῃ τυχὸν δώσεις ἐμοί.* Depravate quidem, l. tamen VII. depravatius multo: Εὖ, *σῶς ἅπαντας, ἢ τυχὸν δώσεις ἐμοί.* Scias, pridem factum, cum inſedit vitium huic verſui: nam eclogarius illum praetermiſit, quod loci jam tum corrupti certum indicium eſt. Lego autem: Ὦ Σωσία, *πάντῃ τάχ' ἐνδώσεις ἐμοί.*
p.203. *O Soſia! omnino futurum eſt, ut cito manus mihi des mutata ſententia.* Sic loquitur ſenex, nihil habiturum Soſiam exiſtimans, quod hiſceret adverſus argumentum, quo illius ſententiam refellit. Dixerat ſervus ex ſententia Epicuri, poſitam eſſe felicitatem in voluptatis perceptione. Refutat herus iſto argumento: Si voluptas eſſet bonum, omnes eam ſectarentur philoſophi: atqui hoc falſum: nam omnes illam oderunt ſapientes: ergo et prius illud falſum. Ait poëta: Καὶ *τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν ὡς περὶ πράγματος.* Sic petunt caput piſcis, ut in tra-

ctandis quaeſtionibus et negotiis ſolet rei caput peti. Hoc eſt, τὸ κεφάλαιον. Glauci piſcis caput maxime ſolitum expeti, clarum eſt ex l. VII. et Polluce. In his ſequentibus verbis, καὶ παρ' Ἀντιφάνῃ δ' ἐν Στρατιώτῃ τυχὸν παραινέσεις εἰσφέρων, ſuſpicionem mendae injecerat vitium orationis. Poſtea didici ex l. IX. et XIV., ſcribendum eſſe ἐν Στρατιώτῃ ἢ Τύχανι. Pollux ſimpliciter *Militem* appellat fabulam hanc l. IX. Deinceps ſcribe cum epitoma: ὥς τις ἄνθρωπος φύς. Et mox: ἢ χορηγὸς αἱρεθείς. Quod ait. Ἡ τριπαρχῶν ἀπήγξατο, ex eo intelligimus, ſolitum aliquando fieri Athenis, ut trierarchatu functi laqueo collum ſibi frangerent: haud dubie propter magnitudinem ſumptuum, qui totum ſaepe patrimonium funditus evertebant. Erat enim iſtud onus in rep. Athenienſium onus omnium maximum. Mox erat uſitatius: εἰσαναλίσκειν τύχοι. Sed repugnant MSS. et epitom. In III. verſu Theogneti pro ἐρεῖς in MSS. eſt ἐρεῖ. Utrumque reſpuit lex metri. Deinde ſcribendum: ἀλλότριον ἴσθ' ὁ πλεῖστος ἀνθρώπῳ, πάχνη. Non πάχνης. Sicut ſtatim: Σοφία δ' ἴδιον πρύταλλος. Sextus verſus, Οἴῳ μ' ὁ δαίμων φιλοσόφῳ συνῴκισε; parodia eſt Euripidei verſus ex Andromeda, ubi clamabat miſella ceto alligata: Οἴῳ μ' ὁ δαίμων θηρίῳ συνῴκισε! Similiter Ulyſſes in Cyclope Philoxeni, in antro illius inhumani coclitis concluſus, Οἴῳ με, ait, ὁ δαίμων τέρατι συγκατείρξε! Vide Graecos paroemiographos. Ariſtophanes quoque videtur alluſiſſe illo verſu: Οὕτω πολυφόρῳ συγκέκραμαι δαίμονι. Octavo, Ἀντέστροφέν σε τὸν βίον τὰ βιβλία, ſimile eſt, quod in Actis Apoſtolorum Feſtus ait ad divum Paulum: μαίνῃ, Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. In tertio verſu Alexidis ἐν τοῖς ἰχθύσι verte *in foro piſcario*. Ad Theophraſti Charact. genus hoc loquendi exponebamus. Paulo poſt in Epicharmi loco ſcribe κάραβοι δὲ τῶνυμα. Ait: Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἱστορίας. Locus eſt l. V. Hiſtor. c. VII. De vocis μορίων adjectione ante diximus. In iſtis, ὀχεύονται δὲ τὸ ἔαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ, mutavit de induſtria ordinem verborum Ariſtotelis, qui ſcripſit: ὀχεύεται δὲ ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ ἔαρος. Amat enim philoſophus verborum trajectiones, ut alibi dicebamus. Sequentia, γίνονται δ' οἱ μὲν κάραβοι et caetera, habentur Hiſtor. l. V. c. 17. Debemus mox Hoeſchelianis excerptis horum emendationem: ὅτι καὶ πόλις ἦν Καρίδες περὶ Χίον τὴν νῆσον. Nam editum erat πολλαὶ ἦν καρίδες. Non ſolum perperam, verum etiam p. 204.

ridicule, propter illa, quae ſubjiciuntur ex Ephoro: in cujus verbis μετὰ Μάκαρος ſcripſimus ex membranis, *cum Macare*, vel potius *Macare duce*. Vulgo μετὰ μάκαρας, quod interpretes fecit ineptire. Caeterum Caridas oppidum illud tantum Stephanus agnoſcit, quod in Phrygia ait fuiſſe. Iaſus Cariae urbs, de qua Archeſtratus, Ἦν δέ ποτ' εἰς Ἴασον Καρῶν πόλιν εἰσαφίκηαι, ex libris de geographia non eſt incognita. In Anaxandridae loco ſcribe ψηττοδίοις per η. Neſcio, quid ſit in eo verſu καὶ σκιροδαρίοις μετὰ καβιδίων. Interpretes unde ſuam lectionem exſculpſerint, neſcio: nullum enim illius veſtigium neque in edita ſcriptura, neque in manu exaratis. Noſtra conjectura propius accedebat ad vulgatam: καὶ σκιφυδρίων. De ſciphydriis diximus c. 8. Vel etiam, ſi forte, κοσκινιδαρίοις. Mox lego: Οὐκ ἐπικερυφῶς ὀρθὸς, ὦ βέλτιστ', ἔσῃ. Non ἐπικερυφώς. Et fortaſſe: Ἐρυθρότερον καρῖδος ὀπτῆς σ' ἀποφανῶ. Etſi ferri poteſt ὀπτῶν. Scripſimus καὶ Ὠφελίων Καλλισχρῷ ex librorum auctoritate, a quibus teſtimonium dicit Suidas. *Demos* fabulam Eupolidis laudant et grammatici, ut Pollux l. VII. c. 27. et 30. nec non l. IX., Harpocration in ὀξυθύμια. Priſcianus l. VIII.: *Impetro illam rem dicimus, ſicut et Attici. Eupolis* ἐν Δήμοις· Λέγε, τἄ ἐπιθυμεῖς, καὶ ἐδὲν ἀτυχήσεις ἐμοῦ. In Eupolidis verſu, Ἔχων τὸ πρόσωπον καρίδος μασθλητίνης, auctor Etymologici μασθλητίνης interpretatur δερματίνης, *coriaceae*. Sed aſſentior Dalecampio ad colorem referenti: nam μάσθλην aiunt veteres etiam calcei phoenicei genus. Sic autem paulo poſt Epicharmus καρίδες Φοινίκιαι, vel, ut in epit., Φοινίκεαι. Carides autem nomen dicuntur inveniſſe ἀπὸ τᾶ κάρα, *a capite*. In Etymologico ſic: παρὰ τὸ σκαίρω σκαρίς· ἢ παρὰ τὸ κάρα καρίς. Sed longe diverſi generis ſunt ſcarides ſive ſcari a caridibus. Deinceps auctor cauſam explicat, cur Attici ſcriptores in voce καρίδες mediam corripuerint. Eſt autem ratio, quam affert, quamque aſſecuti non ſunt interpretes, haec: apud Atticos quanta eſt diſſyllaborum in ις deſinentium prior, tanta eſt in illorum obliquis media ſyllaba. Ut βολὶς, βολίδος, γραφὶς, γραφίδος. Contra ψηφὶς, ψηφῖδος, κρηπὶς, κρηπῖδος. In καρὶς priorem corripiebant Attici: unde quid ſequatur, clarum eſt. At illi poëtae, qui priorem in ea voce producebant, mediam quoque in obliquis neceſſario longam ſtatuebant. Sophronis verſum malim ita ſcribi: Ἴδε καλὰς καρίδας, ἴδε καμμάρως, ἴδε φίλα. Dorica formatio in voce καμμάρως

cauſa exſtitit depravationis. κριδάς interpretatur Athenaeus *caridas*. Heſychius addit: ἢ τὰς μικρὰς ἐγχελώρας, τὰς δὲ ἐρυθρὰς κραμμάρους. In titulo fabulae Epicharmi Λόγος καὶ λογίναι etſi poſtremam vocem non intelligo, ſuſpicor tamen, non multo aliter poëtam ſcripſiſſe. Nimis enim manifeſta ejus ſcripturae veſtigia exſtant omnibus aliis in locis, ubi fit ejus fabulae mentio, ut cum ſcribit noſter l. VIII.: τοιαῦτα δὲ καὶ Ἐπίχαρμος παίζει, ὥστερ ἐν Λόγῳ καὶ λόγον εἶναι. Hephaeſtion in Enchiridio: p. 205. Ἀριστοξένα καὶ αὐτὸς Ἐπίχαρμος μνημονεύει ἐν Λόγῳ καὶ Λογγίνος. In quem locum exſtat hoc ſcholiolum neſcio cujus, parum, ut videtur, integre ſcriptum: ὁ Ἐπίχαρμος τὸ οἰκεῖον δρᾶμα ἔτως ἐκάλεσε Λόγον καὶ Λογίαν.

Caput Vicesimum Quintum.

Jecinorum varius apparatus. ἐπικάμπτειν pro involvere. ἐκλογή. σκευασίαι et σκευάσεις. πνευμόνιον. Alcaeus comicus. πυγαργοὶ, λευκόπυγοι et μελάμπυγοι. Adoleſcentes τηγάνων σύντροφοι. Τριβαλλοποπανόθρεπτοι. ἄσσειν. τρισμακαρίτης.

Sequitur jam aliud cibi genus. Ait enim: Ἐξῆς εἰσεκομίσθη τηγανισὰ ἥπατα. Variis modis olim jecinora parabantur. Frixorum in ſartagine facit hic Athenaeus mentionem: toſtorum in cinere meminit aliquoties Hippocrates, ut in l. II. de morb. muliebr.: ἥπαρ τ' ἐν σποδιῇ ὀπτὸν αἰγὸς ἢ βοός. Et de natura muliebri: ἢν τίκτουσα ἐξανεμωθῇ, ἧπαρ ὄϊος ἢ αἰγὸς ἐς τέφρην ἐγκρύψας. Nove dixit Epicharmus: τὸν ἄρτον ἐπικάμψας ἐπιπλόῳ, *panem omento involvens.* ἐπικάμψας poſuit pro ἐντυλίξας. Sicut mox dicitur ἐπιπλόῳ ἐντυλιχθείς. Hunc inſolentem vocis iſtius uſum obiter illuſtrare voluit Athenaeus, cum ſubjungit: καὶ ὁ Χῖος δὲ Ἴων ἐν ταῖς Ἐπιδημίαις ἔφη τὸ ἐπικάμψας. Quorum verborum ſententia eſt: vocem ἐπικάμψας ſimiliter, ut Epicharmus, uſurpavit Ion Chius in fabula Epidemiis. Obſervemus σολοικοφανὲς, quod interpretibus fraudi fuit: πᾶσα δ' ἡ ἐκλογὴ χρησίμη ἔσα εἰς πολλὰ, ἐπεὶ τὰ νῦν διὰ μνήμης ὑ κρατεῖς, αὐτὸς ἐγὼ διεξελεύσομαι. *Integrum Alexidis locum utilem ad multa, quando tu illum nunc memoria non tenes, ipſe recitabo.* Erat planius: πᾶ-

σαν δὲ τὴν ἐκλογὴν χρησίμην ἔσαν εἰς πολλὰ, ἐπ. Sed ita multis locis et Athenaeum et Aelianum loqui, poteſt facile animadverti. Appellat ἐκλογὴν locum poëtae, et, ut locutus eſt ſupra, cum huc nos rejiceret, τὸ μαρτύριον. Neque aliud ſunt ἐκλογαὶ, quam excerpti ex auctoribus loci, ut fieri ſolitum a ſe incredibili diligentia, ſcribit Athenaeus l. VIII. Sic alibi uſurpat auctor, ut l. XV.: ἔχει δὲ ὅτω ἡ πᾶσα ἐκλογὴ ἔσα ἐκ τῶ διεσκευασμένη δράματος. Caeterum habere τὸ κάμπτειν aliquando ſignificationem τῶ ἐντυλίττειν, probant etiam, quae dicentur l. IV. c. 8. Alexidis VII. verſus ita ſcribendus: Θαρρεῖν κελεύσας ἕνεκ' ἐμοῦ γ', ἄτ' ἀδὲ ἐν Φήσας ἀδικήσειν, ἐπρ. *Juſſi bono animo eſſe piſciculos illos minutos, quippe illorum nulli me facturum injuriam affirmans.* In X. ſcribe: Ὅτι δεῖ γυναικός. Mox ſcribendum: Αἰσχύνεται πελιδνὸν εἶναι χρώματι. Etiam illa corrupte ſcribuntur: ὥσα τὰς Δειπνοῦντας εἰς τὰ λοιπὰ διεμβάλλειν ποῶ. Legendum enim: εἰς τὰ λοπάδι' ἐμβάλλειν ποῶ. Confirmatur haec emendatio poëtae ejusdem teſtimonio, qui in alia fabula hunc verſum et ſequentem totidem paene literis uſurpavit more Homerico. Sic enim ille in Aſclepioclida: — ὥσε τὰς Δειπνοῦντας εἰς βατάνειά γ' ἐμβάλλειν ποῶ Ἐνίότε τὰς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Quod igitur ibi dixit εἰς βατάνεια, hic εἰς λοπάδια. Verſu XXIV., Τὰς σκευασίας, πάντων δὲ καὶ τὰς σκευάσεις, vel bis idem dicit, vel σκευασίας interpretandum *res neceſſarias ad cibos parandos*, σκευάσεις *ipſam parandi actionem.* πνευμόνιον, cum ait, ὡς ἐν τοῖς πεκαλυμμένοις ἡπατίοις αὐτὴ πνευμόνιον ἔλαβε, non pulmonem integrum ſignificat, ſed fruſtum pulmonis, ut κρέα τρία, *tria fruſta carnium.* Sic explicandum et τὸ ἡπάτιον. Verſus a Metanira uſurpatus ingenioſiſſime, Ἀπολῶλα, πέπλων μ' ὤλεσαν περιπτυχαὶ, pronuntiabatur apud poëtam, unde ſumtus eſt, ab Agamemnone noto uxoris ſcelere moriente. Non multo aliter apud Aeſchylum exclamat ille: Οἴ μοι, πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν ἔσω. Hiſtoriolam de Metanira excipiunt haec verba: μήποτε δὲ καὶ Κρωβύλος ὁ κωμῳδοποιὸς αἰσχυνόμενον εἶπε τὸ τοιοῦτο ἦπαρ, ὥσπερ καὶ Ἄλεξις, ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ, λέγων ἔτως. Videndum eſt, *num et Crobylus comicus ejusmodi jecur αἰσχυνόμενον*, pudibundum, *imitatus Alexidem, dixerit in Pſeudypobolimaeo, cum ait.* Verſus Alexidis, quem reſpicit, XVII. eſt in praecedente ecloga: Αἰσχύνεται πελιδνὸν εἶναι χρώματι. Pſeudypobolimaeus Crobyli, non Alexidis, fuit drama. Vide l. VIII. ſub fin. et l. IX. Ob-

p. 206

fecro, quanta haec virorum eruditorum negligentia? Ariſtophanis *Tagenißas* nominat ſcholiaſtes comici ad Ranas. Alcaeus, cujus laudatur hic fabula *Palaeſtra*, non ille nobilis fuit lyricus, ſed alius comicus. Utrumque ſaepe laudat noſter, ſed lyricum quidem ſine ulla carminis inſcriptione, aut ſimpliciter, Alcaeus in Odis: comicum ſemper cum indice fabulae, unde quidque ab eo ſumitur. Decem comoedias eum docuiſſe, auctor Suidas. In his libris nominantur hae quinque: *Palaeſtra*, *Nuptiae ſacrae*, *Sorores ſtuprum paſſae* vel *adulterantes*, item *Ganymedes* et *Calliſto*. Sextam, *Endymionem*, invenio apud Pollucem l. IX. Septimam, *Pyſiphaën*, in ejusdem l. X. Hac ipſa fabula cum Ariſtophane Plutum ſuam docente certaſſe Alcaeum in Attico theatro, veteres critici auctores ſunt. Tertium Alcaeum nominat Suidas, antiquiſſimum tragicum. Hujus non meminit, opinor, Athenaeus. Harpocration fortaſſe, cum ait: Ἀλκαῖος ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τὰς πόρνας λύχνικὰς ἀδελφάγρας εἶπε Verſus ex Eubuli Laconibus, Ἐγὼ δέ γ' εἰμὶ τῶν μελαμπύγων ἔτι, non recte vulgo accipitur: falluntur enim, qui hepatos piſces dici putant μελαμπύγους. Senſus eſt: *Ego vero non ſorum bilem haleo, quod commune eſt omnibus hominibus ſed hoc amplius ex validiſſimis fum et robuſtiſſimis.* Translatitium eſt, molles homines Graecis fuiſſe dictos πυγαργοὺς ſive λευκοπύγους, ſtrenuos ac vere viros μελαμπύγους. De quibus circumferebatur proverbium: μὴ τῷ μελαμπύγῳ τριτύχοις. Corruptiſſimus eſt ſecundus verſuum Eubuli ex Orthana: Ἔρεσος ἀπήδει, τηγάνων τε σύντροφα. L. VI. p. 207. ita ſcriptum: Ἔρωσα Φοιτᾷ, τηγάνῳ τε συντρυφᾷ. Totum locum ita cenſemus ſcribendum: — πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ Ἔρωσα Φοιτᾷ, τηγάνῳ τε σύντροφα Τριβαλλοπανόθρεπτα μειρακύλλια. Videtur deſcripſiſſe ſolennitatem aliquam, cui interfuerint formoſiſſimae quaeque totius urbis foeminae, et quantum erat adoleſcentulorum mollium et effoeminatorum. Pro φοιτᾷ poteſt legi etiam πηδᾷ, *exſultat* et *ſalit*, ut in VI. verſu. Luxurioſi adoleſcentes dicuntur τηγάνῳ σύντροφοι, qui inter ſartagines et alia culinae inſtrumenta vitam degere ament. Priorem vocem III. verſus ſyllaba una auctiorem fecimus: nam ſcriptum ubique Τριβαλλοπανόθρεπτα, quod interpretari non poſſumus. Noſtra lectio idem eſt ferme, ac βωμολόχος. Duo exprobrantur hac voce, ſtudium ganeae et illiberalis ac ſordidus victus: nam Triballos et Illyrios vocabant illiberaliter educatos et ſordide viventes. In X. recte in-

terpretes Δήμητρος κόρη. Scribe etiam cum litera ſubſcripta ᾄσσει. Eſt enim pro αἴσσει, non pro ἄττει. Penultimum non ſatis aſſequor. Ulpianus cum ait de Myrtilo, convivarum uno, qui modo de ſartagine et frixis in ſartagine veterum loca recitavit, Ὡς εὖ νενικυάγηκεν ἐπὶ τῇ τηγάνῳ Ὁ θεοῖσιν ἐχθρὸς Μυρτίλος, alludit elegantiſſime ad fabulam de Myrtilo, Oenomai auriga, qui Myrtoo mari nomen dedit. Eidem ſordes exprobrat et victum domi illiberalem, cum negat, illum quicquam eorum comediſſe a ſe emptum, de quibus tam multa diſputaverat. Ediſſe quidem Myrtilum tales cibos, non negat Ulpianus, ſed in eam rem ſumtus unquam feciſſe. Non debebant iſta ſecus accipi. Lege mox cum interpretibus εἰς τὸν Μυρτίλον νέος ἔπεσε, non νέον. Placet mox edita lectio: Ὁ τρισμακαρίτης εἰσφέρειν. Non τρισμακάριος, vel τρισμακάριτος, ut in MSS. Jocus eſt in voce μακαρίτης, quae homini vivo non magis convenit, quam Latinorum *divus*. Sic aliquanto poſt: μακαρίας ἂν αὐτὰς, μᾶλλον δὲ μακαρίτας εἶναί φημι.

CAPUT VICESIMUM SEXTUM.

Artus rex Meſſapiorum. Collatio panis eſcharitae Rhodiorum cum forenſi Athenienſium. ὀβελίαι veterum et noſtri hodie. συναυλία. ἀναπήφειν. Tabarites *panis et* Achaïnas. *Ariſtophanis fabula* Γῆρας. *Panis* ἐγκρυφίας. Laganum *et* apanthracis. *Alia quaedam.*

Thucydidis de Arto rege locus exſtat hiſtoria tertia: ſed *Artam*, non *Artum*, nominant ejus codices. καὶ τῷ Ἄρτᾳ ἀνανεωσάμενοι τινα παλαιὰν φιλίαν. Athenaeus legit Ἄρτῳ. Apud Suidam in voce Μεσσαπίων mendas multas emendabit, qui non gravabitur cum Athenaeo conferre. Diſtinguendum paulo poſt: — τοῖς ἄρτοις ὅσας Ἰσᾶσι παγίδας οἱ ταλαίπωροι βροτοί. Lyncei Samii locus, quo pa-
p.208. nes eſcharitae Rhodiorum contenduntur cum agoraeis Athenienſium, et corrupte ſcriptus eſt, et partim inconcinne, partim contra auctoris mentem verſus eſt. Totum igitur ſubjicere viſum ex emendatione noſtra, et Lyncei mente. *Jam cum apud Athenienſes in pretio ſint panes,*

qui vocantur ἀγοραῖοι, his nihilo deteriores prima mediaque coena Rhodii menſis apponunt: feſſis vero et ſatiatis convivis, ſuaviſſimam oblectationem novam inferunt, panem illum optimum dictum ἐσχαρίτην, qui dulcibus et mollitie ſic temperatus eſt, eamque habet, dum infringitur ac veluti friatur, cum paſſo convenientiam excitandi orexin, ut plane mira res ſit: atque ut ſaepe jam ebrium cernas tanquam ſobrium et recentem pocula repetere: ſic prae voluptate, qui eſchariten panem comedit, famem renovat. Panis ἀγοραῖος eſt, qui vaenum in foro exponitur. Hunc fuiſſe Athenis eximium, Archeſtratus indicat his verbis: — *τὸν δ' εἰς ἀγορὰν ποιεύμενον ἄρτον Αἱ πλειναὶ παρέχεσι βροτοῖς κάλλιϛον Ἀθῆναι.* At ἐσχαρίτης Rhodius, (alius enim eſt vulgaris ἐσχαρίτης, de quo loquitur Philiſtion infra) non ſimplex panis fuit, ſed *μεθόριος ἄρτϛ καὶ πλακοῦντος*, ut eleganter Pollux ſcribit. Erat enim conditus *μειλίγμασιν*, hoc eſt, melle aliisque rebus dulcibus. Nomen invenit ex eo, quod in foco nudo torreretur, non, ut ἐγκρυφίας, cineribus tectus, vel, ut doctis quibusdam viſum, quod craticulae coquendus imponeretur. Hunc Lynceus vocat *διάχρησον* inſolenti voce, id eſt, *omnino bonum.* Solebat autem hic panis ita comedi, ut hodie eſtur, qui in Gallis vocatur *oblies* a Graeca voce ὀβελίας. Sub finem coenae panem hunc menſis calentem adhuc inferebant, et ex paſſo edebant, ut apparet ex verſibus Antidoti, quos juvat hic apponere, ut intelligatur convenientia panis hujus cum noſtro, quem diximus. Sic ille: *Λαβόντα θερμὰς ἐσχαρίτας, πῶς γὰρ ἔ; Τάτϛ ἀνειλίττοντα βάπτειν ἐϛ γλυκύν.* Quod ait, eſchariten calidum apponi ſolitum, et in vinum dulce intingi, et quidem evolutum expanſumque, omnia obeliis noſtris ſic conveniunt, nihil ut queat magis, maxime quidem de evolutione quod ſcribit. Nam quia tenuis eſt hic panis, vi caloris gyrat ſeſe atque in orbem volvit: Graecus quidem, dum in foco torreretur; at noſter, qui alio modo fit, dum igni admovetur menſae imponendus. Etiam vox *ἐνθρυπτόμενος*, qua uſus Lynceus hoc loco, ab obeliis aliena non eſt. Comminuuntur enim facile, ac quaſi friantur, dum poculo induntur: magis, ſi prius, quam intingantur, ori admoveas. Mendas autem, quibus obſidetur iſte locus, ita tollendas cenſemus: *καὶ τοιαύτην ἐνθρυπτόμενος ἔχει πρὸϛ τὸν γλυκὺν συναυλίαν, ὁμῦ προσβιαζόμενος, ὡϛ θαυμαϛόν τι συντελεῖ· καὶ καθάπερ ἀναν.* Abſurde ſcriptum eſt in vulgatis *συναυλιασμὸν*, unde fecimus *συναυλίαν*, *ὁμῦ*.

Praecedens vox τοιαύτην satis probat, scribendum esse συναυλίαν. Id verbi proprie tibicinum simul tibias inflantium concentum significat: deinde ad alia venuste transfertur,
p. 209. ut hoc loco, et saepe apud scriptores. Post vocem προσβιαζόμενος inserimus ὡς, et καὶ ante καθάπερ. Quarum mendarum eadem origo est, de qua saepe diximus. ἀναπήφειν et ἀναπαιπῆν pluribus exprimere coacti sumus, tum propter penuriam Latinae linguae, tum ut lucem afferremus huic loco interpretibus nimis tenebricoso. L. IV. ἐκπήφειν eodem ferme sensu usurpatur: πχρειμέιοι καὶ καρηβαρῶντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἀγουένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξεπήφουεν. *Omnes expergiscebamur, ut sobriis hominibus similes fiebamus.* Ubi iterum errant interpretes. Epitome, quam his scriptis inspeximus, non minus, quam vulgati codices, corrupta, vocem tamen συναυλίαν integram retinuit. In eadem καθάπερ γάρ. *Tabarites* panis in ecloge dicitur Ταβυρίτης. Errant, qui a Tabis, oppido Ciliciae vel Lydiae, ut placet Stephano, pani huic nomen volunt inditum: nam Ταβίτης vel Ταβαίτης fuisset dicendum. Parvum fuisse et qui ore capi posset, declarat versus Sopatri: Ταβαρίτης δ' ἄρτος ἦν πλατύγναθος. Eclogarius tamen, quasi interpretans vocem πλατύγναθος, de suo adjecerat: ἔστι δὲ μέγας ἄρτος. Sed fallitur. *Achaïnas* panis a loco nomen habuit: oppido nempe illo, nisi fallor. unde Achaïnos cervos poëtae appellarunt. Acclamatio usitata in Megalartiorum festo: Ἀχαΐνην σέατος ἔμπλεον τράγον. Haud dubie corruptum doctis sanandam relinquimus. Nam medicina, quam facit huic loco Dalecampius, τρώγεσα solum emendans pro τράγον, pristinam illi, si quid judico, sanitatem non affert. Fortasse rectum sit, Ἀχαΐνην σέατος ἔμπλεον ἄρτον, favente nonnihil, quod scribit ex hoc loco Eustathius, solitum ἄρτον ἐπιλέγεσθαι. Aristophanis fabula Γῆρας, *Senium*, diversa est ab alia ejusdem, passim nominata in his libris, Γηρυτάδης. Quo nomine etiam Antiphanes fabulam docuerat, nisi fallunt nos Athenaei codices. *Senii* argumentum declarant, quae supersunt, fragmenta. De senectutis incommodis egisse comicum, constat ex petitis inde versibus, qui apud Pollucem l. IV. c. 15. Postea inducebantur senes quidam recocti ac priori aetati restituti, qui fortuna sua abutentes ferebant cuncta passim atque agebant. Indicio sunt verba Athenaei hoc loco: ποιεῖ δὲ λέγεσαν ἀρτόπαλιν, διηρπατμένων αὐτῆς τῶν ἄρτων ὑπὸ τῶν τὸ γῆρας ἀποβαλόντων. Postrema vox mi-

rifice expoſita ab interpretibus. Sed γῆρας ἀποβάλλειν eſt *ſenectutem exuere*. Hujus dramatis ſaepe meminit Julius Pollux. At l. X. c. 20. ita ſcribe hunc ex eo verſum: Ἐφ' ὑδρίαν δανείζειν πεντάχαν ἢ μείζονα. Idem alibi: Ἀριστοφάνης Γήρᾳ· Σὺ δ' ἐχ ἠγῇ μ' ὂν δι' ὀλίγας ἡμέρας. Corrige: Σὺ δ' ἐχ ἡγῇ μα κὸ' ὀλίγας ἡμέρας; Panis ſubcineritii ſive *encryphiae* etiam Hippocrates facit mentionem popular. morb. l. VII.: ἄρτος ὡς ἡμιχοίνικος ἐγκρυφίης. De *dipyro* ſive *nautico* pane afferuntur teſtimonia Eubuli e Ganymede et Alcaei, item e Ganymede. Sed aut intercidit penitus Eubuli locus, aut illius ſunt iſta ſolum: Διπύρας τε θερμάς. Sequentia, οἱ δίπυροι δ' εἰσί τίνες; Ἄρτοι τρυφῶντες, velint nolint docti viri, Alcaeo p. 210. aſſerimus nos. Pollux l. VII. c. 10.: Ἀλκαῖος ἐν Γανυμήδει διπύρας ἄρτας εἶπεν· Οἱ δὲ δίπυροι ἄρτοι τινές εἰσι τρυφῶντες. De Alcaei comici fabulis ſuper. c. diximus, Eubulum quoque Ganymedem docuiſſe, teſtis Athenaeus l. VI. *Laganum* et *apanthracis* inter placentas vulgo cenſentur: neque video cauſſam, cur hic inter panum ſpecies eorum fiat mentio. ἀνθρακίδας Graeci vocarunt, ait enarrator Ariſtophanis, omnes cibos ſuper pruna toſtos,

Caput Vicesimum Septimum.

Explicatur, quaenam fabulae dicantur aliarum διασκευαὶ *et* ἐπιδιεσκευασμέναι δράματα. *Item, quae priores et poſteriores.* διασκευάζειν, *interpolare librum.*

Athenaei verba ſunt: Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ καὶν Μέσαις, τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα διασκευή ἐστι τῶν προκειμένων. Quid hic ſit διασκευή, intererat fidei interpretum quaerere diligentius, vel eo ſaltem nomine, quod non pauci in hoc auctore ſimiles ſunt locì, quos eadem opera omnes expoſueris. Putarunt docti viri, διασκευὴν appellari fabulam, quae alteri velut praeluderet, eſſetque poſterioris *apparatus et diſpoſitio*, ut illi vertunt. Nos contra l. I. c. 23. διασκευὰς et διεσκευασμένα vel ἐπιδιεσκευασμένα δράματα ſolita appellari dicebamus fabulas ſemel jam ſcriptas editasque, ſed, quia non ſteterant, nova lima et impenſiore diligentia correctas et interpolatas. Morem hunc

fuiſſe veteribus comicis, ut idem argumentum ſaepius tractarent. et emendatas fabulas pro novis in ſcenam deferrent, teſtis comici ſcholiaſtes ad Nebulas, ſcribens: Δοκοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι κωμικοὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων τὰ αὐτὰ εἰσάγειν δράματα. Has fabulas proprie appellarunt διεσκευασμένα δράματα, ut loquitur Athenaeus l. XV., vel ἐπιδιεσκευασμένα. Galenus docet clare in Hippocr. de ſalubri diaeta. ἐπιδιεσκευάσθαι, ait, λέγεται βιβλίον ἐπὶ τῷ προτέρῳ γεγραμμένῳ τὸ δεύτερον γραφὲν, ὅταν τὴν ὑπόθεσιν ἔχον τὴν αὐτὴν καὶ τὰς πλείσας τῶν ῥήσεων τὰς αὐτὰς. τινὰ μὲν ἀφῃρημένα ἐκ τοῦ προτέρου γράμματος ἔχει, τινὰ δὲ προσκείμενα, τινὰ δὲ ὑπηλλαγμένα. παράδειγμα δ' εἰ βούλει τούτου σαφηνείας ἕνεκα, τὸν δεύτερον Αὐτόλυκον Εὐπόλιδος ἔχεις ἐκ τοῦ προτέρου διεσκευασμένον. Critici veteres in argumento Nebularum Ariſtophanis: Ἀριστοφάνης ἀποῤῥιφεὶς παραλόγως, ᾠήθη δεῖν ἀναδιδάξας τὰς δευτέρας καταμέμφεσθαι τὸ θέατρον. ἀτυχῶν δὲ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ἑπειτα, οὐκέτι τὴν διασκευὴν εἰσήγαγεν. αἱ δὲ δεύτεραι Νεφέλαι ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος (ἐδιδάχθησαν). τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ προτέρῳ· διεσκεύασαι δὲ ἐπὶ μέρους. Paulo poſt: καθόλου μὲν οὖν σχεδὸν παρ' ἅπαν μέρος γεγενημένη διόρθωσις· τὰ μὲν γὰρ περιῄρηται, τὰ δὲ πέπλεκται, καὶ ἐν τῇ τάξει καὶ ἐν τῇ τῶν προσώπων διαλλαγῇ μετεσχημάτισαι. Perſpicuum ex his eſt, quid Athenaeus
p.211. intelligat, quoties aliquam fabulam alterius appellat διασκευήν. Quod verbum diverſo ſenſu uſurpant interdum critici: ut, cum ſcribunt, discrimen fuiſſe inter veterem et novam comoediam et ratione ὕλης, *materiae*, et ratione διασκευῆς, *formae et texturae*. ἐν μὲν γὰρ τῇ τῆς νέας διασκευῇ, inquiunt, χορὸς οὐκ ἔδει· ἐν ἐκείνῃ δ' ἔδει. Sed aliud eſt, διασκευὴν attribuere fabulae, aliud, ipſam fabulam appellare διασκευὴν alterius. Athenaeus l. IX. μετασκευάζειν verbo appoſitiſſimo uſus, de iſtiusmodi fabularum emendatione loquens. Anaxandrides, inquit, ὅτε μὴ νικῴη, λαμβάναν ἔδωκε εἰς τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν, καὶ ὐ μετεσκεύαζεν, ὥσπερ οἱ πολλοί. *Quoties victoriam non referebat, fabulam in manus ſumtam tradebat diſcerpendam ad thuris cucullos, neque, ut plerique ſolent, eam corrigebat.* Porro iſta recentata dramata interdum nomen diverſum habuerunt a priore, cujus rei exemplum eſt iſto loco. Nam prior Epicharmi fabula nomen habuit *Hebes nuptiae*, poſterior *Muſae*. Sic l. IX. *Butalion* Antiphanis dicitur fuiſſe διασκευὴ τῶν Ἀγροίκων ἑνός, *interpolatio unius agreſtium:* quae verba ibi expendemus. L. XI.

Diphili *Miles* appellatur διασκευὴ τῆ Αἰρησιτείχες, fabulae prius ab eo editae. Interdum commune fuit utrique fabulae idem nomen, ſed prioris et poſterioris cognomine invicem diſtinguebantur. Sic πρωτέρας et δευτέρας Θεσμοφοριαζούσας interpretabamur l. I. Sic ejusdem comici πρώτας et δευτέρας Νεφέλας. et priorem ac poſteriorem Pacem, nec non Plutum priorem et alterum laudatum invenias. Eupolidis Autolycum πρῶτον καὶ δεύτερον Galenus, Pollux aliique citant. Archippi priorem et poſteriorem Amphitryonem. Neque ſolum comici hac diligentia uſi, verum et tragici quoque nonnunquam. Exemplum eſto in Euripidis Hippolyto, de qua tragoedia ſcribunt veteres: ἔσι δὲ ἕτος ὁ Ἱππόλυτος δεύτερος καὶ σεφανίας προσαγορευόμενος· ἐμφαίνεται δὲ ὕσερον γεγραμμένος· τὸ γὰρ ἁπρεπὲς καὶ κατηγορίας ἄξιον ἐν τούτῳ διώρθωται τῷ δράματι. Phrixum etiam poëtae ejusdem priorem et poſteriorem laudat Ariſtophanis ſcholiaſtes. Non ſemper autem utraque fabula producta eſt, ſed tantum altera: qua de re plura erunt dicenda l. VI. c. 6. Ab hac notione verbi διασκευάζειν manavit affinis alia, cum pro librum corrumpere accipitur. Galenus de dogm. Hippocr. et Plat. l. VI.: τὰ δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταφέρεσθαι λεγόμενα τέτταρα ζεύγη φλεβῶν ἐμβεβλῆσθαί τέ μοι δοκεῖ τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἱπποκράτες συγγράμμασι, καὶ διεσκευάσθαι φανερῶς. *Videntur mihi inſerta eſſe libris iis, qui ſub Hippocratis nomine exſtant, et manifeſto adjecta eſſe verbis auctoris.* L. VIII.: γεγραμμένα δὲ τῷ Ἱπποκράτη βιβλία περὶ φύσεως ἀνθρώπε, προστεθέντος δ' αὐτῷ καὶ τοῦ περὶ διαίτης μικρῦ βιβλιδίε, καί τινος παρεντεθείσης ἀνατομῆς φλεβῶν, ἣν ὁ διασκευάσας δοκεῖ μοι προσθεῖναι τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπε καὶ τῷ περὶ διαίτης. Diogenes Laërt. in Democrito: τὰ δ' ἄλλα, ὅσα τινὲς ἀναφέρεσιν εἰς αὐτὸν, τὰ μὲν ἐκ τῶν αὐτοῦ διεσκεύασται, τὰ δ' ὁμολογεμένως ἐσὶν ἀλλότρια. Aliquando etiam pro libri depravatione διασκευὴ ponitur. Ariſteas, ſcriptor antiquiſſi- p. 212.
mus: ἐπεὶ καλῶς καὶ ὁσίως δαιμονεύεται, καὶ κατὰ πᾶν ἠκριβωμένως καλῶς ἔχον ἐσὶν, ἵνα διαμένῃ ταῦτα ἕτως ἔχοντα, καὶ μὴ γένηται μηδεμία διασκευή. Mox: ἐπέλευσε διαράσασθαι, εἴτις διασκευάσει, προστιθεὶς ἢ μεταφέρων τι τὸ σύνολον τῶν γεγραμμένων, ἢ ποιέμενος ἀφαίρεσιν. Ex his intelligimus, quam late pateat vox διασκευὴ apud criticos. Galenus paulo aliter l. II. de Hippocr. ſcit. et Plat.: τέτες τὰς ὑμένας ἐτόλμησάν τινες ἐκ εἶναι λέγειν, ἀλλ' ὑπ' Ἐπιρατείε διεσκευάσθαι δόγματος ἕνεκεν κατασκευῆς. Scri-

be: ἀλλ' ὑπ' Ἐρασιστράτε διεσκευάσθαι δόγματος ἕνεκεν κατασκευῆς. *Auſi ſunt quidam dicere, nullas eſſe hujusmodi membranas, ſed ab Eraſiſtrato eſſe falſo adjectas ſtudio defendendi ſui dogmatis.* Apud eundem magnum ſcriptorem ſaepius legas νόθον καὶ διεστκευασμένον, tanquam ἐκ παραλλήλε poſita vocabula, in Hippocraticis commentariis. Porro autem, quas vocabant dramatici poëtae διασκευὰς, alii auctores νέας vel δευτέρας ἐκδόσεις. Saepe enim accidit, ut ſcriptores accurati editos a ſe libros ſub incudem revocarent, ſerio caſtigatos denuo ederent, et, ut de ſe ait Tertullianus, properatum opus pleniore ſcriptione reſcinderent. Unde eveniebat aliquando, ut in doctorum manibus ſcripti ejusdem duae diverſiſſimae editiones verſarentur. Quo ex fonte errores multos manaſſe non dubitamus, obſervatos ſaepe nobis etiam in antiquiſſimis veterum auctorum manuſcriptis. Ejusmodi eſt, quod de Eunapio ſcribit Photius, cujus verba non gravabimur adſcribere: Δύο πραγματείας τὴν αὐτὴν περιεχούσας ἱστορίαν συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πίστεως κατασπείρει βλασφημίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣν καὶ νέαν ἔκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται. Lege, quae ſequuntur. Similiter et Zoſimus, alter Chriſtiani nominis hoſtis, hiſtoriae prius publicatae νέαν ἔκδοσιν poſtea edidit, auctore eodem Photio.

CAPUT VICESIMUM OCTAVUM.

Panis ὅμορος, σαιτίτης, ἡμιάρτιος. *Platonis* Nox longa. *Panes* Cicilii *et* collabi. *Euſtathii error. Phrynichi fabula* Poaſtriae. *Mulieres* ποάστριαι. ὀρνίθης ἄρτος. *Philyllii fabula* Αὐγή. πυροὶ τρίμηνοι. μακωνίδες. *Papaver et ſeſamum.* ἐνθαλάμια. *Chryſocolla. Semen lini inter eſculenta, itemque cannabinum.* Olen. ἐτνίτας ἄρτος, λεκιθίτας, *et* πανός. Blaeſus *ſcriptor.* ναξός.

Epicharmus in ea fabula, de qua proximo capite diximus, panum haec enumerat genera: κριβανίτην, ὅμορον, σαιτί-

τὴν, ἐγκρίδα, ἀλειφατίτην, ἡμιάρτιον. Quid appellat panem ὅμομον; Auctore Hesychio, ὁμῆρα vel ὅμορα dixerunt similaginem cum melle et sesamo coctam. Inde et p. 213. panes quosdam ὁμορίτας appellarunt, quorum meminit idem Hesychius. Non dubito, de his sentire Epicharmum, et mox quoque Sophronem. σαιτίτης in excerptis et quibusdam MSS. σατίτης dicitur. Et Hesychius, nisi est mendum: σατίας, ἄρτου εἶδος. Eustathius legit, ut nos, σαιτίτης. In glossis Hesychii σεατίτης placentae cognomen. ἡμιάρτιος panis a figura dimidiati circuli nomen invenit. Hesych.: ἡμιάρτιον, εἶδος ἄρτου ἡμικυκλῶδες. In fine verborum Sophronis lacunam explebam, et scribebam: καὶ ἡμιάρτιον καὶ σαιτίταν. Nam eorundem fecisse illum mentionem, ait Athenaeus, quorum modo Epicharmus meminit. Sed reperi postea in Huraldino codice eam vocem, cujus in libris aliis tenues solum exstant reliquiae. Ita igitur scribe: καὶ ἡμιάρτιον ἐπιΐθεται. Sequitur ex eodem poëta: Εἰς νύκτα μ' αἰτιᾷ σὺν ἄρτῳ πλακίτᾳ. Lego ἐσιᾷ σὺν ἄ. π. Et statim τοῖς παιδίοισι νεαλῇ, *recentem*, ut tollatur lacuna. Platonis comici fabula, cujus index erat *Nox longa*, laudatur et Polluci l. VI. c. 33. Videtur non dissimilis fuisse argumento Amphitruoni Plauti. Nox enim longa fuit illa, qua natus Hercules. In ea fabula Plato τὰς μεγάλας ἄρτους καὶ βυπαρὰς Κιλικίας ὀνομάζει, inquit Athenaeus. Operae pretium sit, Eustathii verba adscribere de collabis et Ciliciis panibus disputantis: Ἐν τοῖς τὰ δειπνοσοφιστὰ Φέρεται, ὅτι δοκοῦσιν οἱ Κίλικες, ἴσως μὲν οἱ Ὁμηρικοὶ, ἴσως δὲ ἕτεροι, ἐκ ἀγαθοῖς ἄρτοις χρῆσθαι· διὸ καὶ οἱ Κίλικιοι ἄρτοι ἐκ ἔπαινον εἶχον, οἱ αὐτοὶ τοῖς κολλάβοις ὄντες. Et mox superiora Athenaei verba respiciens, ὅρα τὸ μεγάλας, inquit, ὃ κωλύει ψωλοσκους τὰς κολλάβους νοεῖν. Sed errat Eustathius, cum panes Cilicios et collabos eosdem putat. Imposuit illi suus codex Athenaei, in quo sequentia aliquanto post Athenaei verba, τῶν κολλικίων δ' ἄρτων, οἱ αὐτοὶ δ' εἰσὶ τοῖς κολλάβοις, ita invenit scripta: τῶν Κιλικίων δ' ἄρτων. Magno errore. Sequitur non longe: Φρύνιχος δ' ἐν Ποαστρίαις. Hanc ipsam fabulam et l. X. puto intelligi, scriboque etiam ibi Ποαστρίαις, non Παιστρίαις. Nam Phrynichi Poastrias nominant Pollux l. VII. c. 10. l. X. c. 36. et Harpocration in ἐξάλης. Reperio, et Aristophanem eodem titulo fabulam docuisse: nam auctor commentariorum in Aves Ποαστρίκας Aristophaneas laudat. Ποάστριαι sunt mulieres sarritrices, quae herbas nocivas de hortis tollunt vel sege-

tibus. Archippus comicus: Σκαφεῦσι, κηπωροῖσι, τοῖς τ' ὀνηλάταις, Καὶ ταῖς γυναιξὶ προσέτι ταῖς ποαιρίαις. Heſychius ſcribit, omnes in univerſum mulieres, quae opus ruri faciant mercede conductae, ſic fuiſſe vocitatas. Et Pollux docet, ποάιριον veteres appellaſſe ſarculum aut aliud ſarritionis inſtrumentum, quod ejus aetate vocabatur χορτοκόπιον. Pergit auctor: ὀρνίδα δ' ἄρτα μέμνηται Σοφοκλῆς. Scribendum ὀρίνδα, auctoribus Heſychio et Polluce. Locum Ariſtophanis e Tageniſtis emendavimus jam ante c. 16. Philyllium in Αὐγῇ laudat iterum l. IX.
p. 214. et tertium l. XI. magno librorum conſenſu. In Suidae collectaneis legas: Ἀνάλφιτον, Φιλύλλιος Αἰγεῖ. Scribo Αὐγῇ. Probatur, fieri collabos e recente tritico, quia dixit Philyllius: Αὐτὸς φέρων πάρειμι πυρῶν ἐκγόνας τριμήνων, γαλακτοχρῶτας πολλάβας θερμάς. Cave, confundas πυρὰς τριμήνας, id eſt, triticum ante menſes tres collectum, cum trimeſtri tritico, de quo Plinius l. XVIII. c. 7. μακωνίδας panes papavere ſparſos fuiſſe, ipſum nomen arguit. Ideo Virgilius dixit *Cereale papaver*, quia, inquit Servius, panis ipſo adſpergatur. Inter condimentarias herbas papaver et ſeſamum non poſtremum locum tenebant. Multa de vario eſu papaveris Galenus l. VII. de facult. ſimpl. medic. Ideo cum aliquid ſtudioſe politum ſignificare vellent, σησαμοειδὲς et *papavere ac ſeſamo ſparſum* dicebant. Petronius: *audiunt mellitos verborum globulos, et omnia dicta factaque quaſi papavere et ſeſamo ſparſa.* Maconidibus Alcmanis non erant diſſimiles, quae alii Graeci ἐνθαλάμια vocabant, et ipſa papavere ac ſeſamo condita. Heſychius: ἐνθαλάμια, πλάσματα ἐκ μήκωνος καὶ σησάμης. In teſtimonio Alcmanis ſcripſimus, ἐπισεφεῖς σελίνῳ τε, σησάμῳ τε, ex MSS. et epitoma. Vulgo ἐπισέφοισαι λίνῳ. Mendoſe. Etſi linum poteſt locum hic habere, ut ſtatim: χρυσοκόλλα ἐστὶ βρωμάτιον διὰ μέλιτος καὶ λίνα. Heſychius chryſocollam ait parari ἐκ λινοσπέρμα καὶ μέλιτος. Sic ſemper λῖνον de lini ſemine interpretandum, quando inter illa cenſetur, quibus veſcimur. Indebant cibis ſemen lini, ut acrimoniam illis conciliarent. Ideo Artemidorus l. I. c. 70. inter acria nominat junctim ceu cognata ſeſamum, lini ſemen et ſinapi. Galenus l. V. de facult. ſimpl. pharm. lini ſemen inter illa habet, quae et alimenti et pharmaci uſum praeſtent. L. autem VII. docet idem, ſolitum ſemen lini et frictum et non frictum menſis praeparari. Plutarchus in l. de Iſide inter lini laudes ponit, quod καρπὸν εὐώδιμον ἀναδίδωσι.

Idem erat et cannabini feminis usus inter tragemata, ut scribit Galenus l. II. de facult. aliment. In versu Aristophanis, Κολλύραν μεγάλην, καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ, nescio, quid moverit interpretes, ut κάνδυλον legerent. Scimus, quid candylus fuerit olim, et quale cibi genus: sed errare foede, qui eam vocem huc inferciunt, hoc quoque scimus. Omnes manu exarati Athenaei codices κόνδυλον habent: ita etiam legit Eustathius. Ita in Aristophane scribitur hodieque. Postremo antiquus comici enarrator de ea lectione ne dubitare quidem nos finit. In ecloga ex Epilesmone Pherecratis scriberem: Ὤλεν, ὀβελίχν σποδιῇ, ἄρτε δὲ μὴ προτιμᾷν. Olen proprium viri nomen. Hunc monet, ut obelias quidem torreat et paret, sed ne pani anteponat: hoc est, ut obeliis utatur, non ut ἐδέσμασι, sed ut ἡδύσμασι. Subjicitur: εὐνίτας ἄρτος ὁ προσαγορευόμενος λεκιθίτας. Paulo post, ubi plura de hoc pane, scribitur ἐνί-ας. Vera lectio est ἑτνίτας. Hesychius: ἑτνίτας, ἄρτος, εἶτος ὁ λεκιθίτας. Convenienter Athenaeo. *Lecithitae* mentio fit l. VIII. in χελιδονιζόντων cantico. χελιδὼν καὶ λεκιθίταν ἐκ ἀπωθεῖται. Sed panem hunc in placentarum censum alii referunt. Eustathius λεκιθίταν interpretatur πλακοῦντα, ᾧ παραμέμικται καὶ ὠὸν λέκιθος, placentam, cui admixtum ovi luteum. Quo illis mens, qui *Lecithitam* dictum tradunt ob effusum oleum, qui λέκυθος sit *trulla olearia?* Quot verba in his, tot portenta. Non capio satis, quod sequitur: πανὸς ἄρτος. Μεσσάπιοι καὶ τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσματα. Vellem, planius animi sui mentem exposuisset: nam haec aenigmatis similia. An hoc vult, πανὸν apud quosdam Graecorum panem dictum fuisse? Eclogarius ita excerpsit: πανὸς δέ τις ἄρτος ἔτω καλεῖται, ὅτι Μεσσάπιοι τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσμια φασι. Etiam MSS. meliores Athenaei πλήσμια scribunt, non πλήσματα. Blaesus, qui deinceps laudatur, illaudatus est auctor, nedum ut ejus fabula *Mesotriba* nobis aliunde sit cognita. L. XI. nominatur ejus drama Σατῦρνος, *Saturnus*. Ex quo suspicamur, sub imperio Romano vixisse illum et scripsisse. Hesychius unus praeterea, quod sciam, e veteribus Blaesum nominat duobus locis: quorum alter est in litera M, alter in Φ, uterque medicinae egens. De nasto pane et de voce νασὸς, cujus gratia tam acerbe Galenus exagitat Asclepiadem, dicemus alibi ἀκριβῶς. Ad manum sunt, quae de eo pane sive placenta scripsere Pollux, Hesychius atque Etymologici magni auctor. p. 215.

Pro eo, quod hic ζυμίτης appellatur iſte panis, in Heſychio reperies ἀζυμίτης.

CAPUT VICESIMUM NONUM.

Κνησὸς, *panis raſilis.* Θρόνος, Βάκχυλος, σποδίτης, ἄρτων κεκρύφαλος. *Ereſi* περικύμων μαζός. *Panis Tegeaticus* σεμιδάλεως υἱός. Γοναῖς δεικνύειν. *Thearion. Mithaecus, Sarambus.* κριβανίων ἐδώλια. Collices *Theſſalici. Chryſippus Tyaneus.* Materia. Cappadocii *panes.* λαχμὰν *Syrorum.* Boletinus.

Κνηστὸς ἄρτος ποιὸς παρὰ Ἴωσιν, inquit auctor ex Artemidoro Epheſio. Non explicant haec, quale genus panis ita fuerit Ionibus appellatum. Minus multo id ſcias ex Heſychio, cujus haec: κνηστος ἄρτος. Ἀρτεμίδωρος. Cauſſam nominis ſuſpicatur fuiſſe Euſtathius διὰ τὸ κνᾶσθαι, ὡς ῥινὸς, καὶ ἔτω διαδίδοσθαι, quod raſus diſtribueretur. Hodie panis imponendi menſis procerum cruſta inciditur, ac fere tota adimitur. An hic eſt κνηστὸς, id eſt, *raſilis* panis? An κνηστὸν eum potius appellarunt, quem idiotismus noſter *pain graté?* Id enim eſt κνᾷν. Homerus: αἴγειον κνῆ τυρὸν Κνήσι χαλκείῃ. Inde caſeus κνησός. Similiter igitur dictus panis κνησός. L. XII. in deſcriptione candauli, qui fuit Lydorum cibus: γίνεται ἐξ ἐφθῆ κρέως, καὶ κνηστῆ ἄρτε, καὶ Φρυγίε τυρῆ. Ut probetur, Θρόνον panem quendam eſſe dictum, proferuntur Neanthis verba: Ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτε τὸν καλέμενον Θρόνον λαμβάνει. Probatio erit clarior longe, ſi ſcribas τῆ καλεμένε Θρόνε. Planior item oratio, ſi νέμει ſcribas in fine pro νέμεσι. De pane *bacchylo* hoc tantum Athenaeus, eum eſſe, qui dicatur Eleis σποδίτης. Exſpectabam poſt iſta teſtimonium aliquod veterum ſcriptorum, qui bacchylum nominaſſent. Nullum affertur: ſed Diphili, qui ſpoditae meminit. Heſychius: Βάκχυλον, σποδίτην ἄρτον Ἠλεῖοι. Vulgo edunt σπονδίτης. In verſu Diphili, Ἄρτες σποδίτας χρυσιρήτας περιφέρει, tertiam dictionem non dubito vitium continere. De eo, qui ἀποπυρίας dicebatur et ζυμίτης, conſule, ſi libet, in

p.216.

illis vocabulis Heſychium. Cratini verba inquinatiſſima ſunt: Πρῶτον ἀποπιρίαν ἔχω ζυμιτκμικόδε πλέκς κνέφκλον. Lego: ἀποπυρίκν ἔχω ζυμίτκν, μὰ Δι', ὁ πλέων κεκρύφκλον. *Habeo panis meritii fermentati non plenum reticulum.* κεκρύφκλον appellat, quem γύργκθον alii Graeci, Latini *reticulum panis*, ut dicebamus ad Theophraſtum. Poteſt etiam ita: ἔκπλεων γκφάλων, ut de aceroſo pane intelligamus. γκάφκλον, *tomentum*, pro acere tritici non invenuſte uſurpaverit. Strabo auctor eſt, Ereſum, Lesbi oppidum, ſitam fuiſſe in colle, pertinuiſſeque ad mare. Hoc voluit Archeſtratus iſto verſu: Ἐν Λέσβῳ, κλεινῆς Ἐρέσκ περικύμονι μκχῷ. Ubi ſcribi malim: Ἐν Λέσβῳ κλεινῇ, κ' Ἐρ. Vox περικύμων improprie loco tribuit, quem non ex omni parte pulſat fluctus. Melius idem alibi: Πίνειν ἐκ Λέσβε περικύμονος ἐκγεγκῶτκ. Corrige ſequente verſu operarum errorem, ac ſcribe: Λευκότερ' κἰθερίκς χιόνος. Legit dein Dalecampius θεοὶ ἥπερ ἔδκσι. Noli ſequi. Nam verum et rectum eſt: θεοὶ εἴπερ ἔδκσι Ἄλφιτ', ἐκεῖθεν ἰὼν Ἑρμῆς κὐτοῖς ἀγοράζει. *Si dii veſcuntur panibus hordeaccis, illuc itat Mercurius, ut inde panem ipſis comparet.* Simile eſt l. I. Varronis de Plauto: *Muſas Plautino ſermone locuturas fuiſſe, ſi Latine loqui vellent.* Panem Tegeaticum σεμιδάλεος υἱὸν vocat Archeſtratus, ſicut paulo ante Philyllius collabos πυρῶν ἁγόνες. Antiphanis ſuper Atticis panibus allata ecloga ſic deſinit: Μίμημα χειρὸς Ἀττικῆς, ἧς δὴ γονκῖς Θεκρίων ἔδειξε. Poſtrema verba difficultate non carent. γονκῖς interpretantur docti *poſteris*, id eſt, ἐκγόνοις. Quaerant, cui probent. Nos ſic: *quos panes Thearion Panathenaeis edidit*, ceu artis ſuae ſpecimen. Mos veterum omne genus artificum, ſolennibus feſtorum diebus de palma invicem contendere. Non enim ſoli poëtae ſuas fabulas committebant, verum etiam omnes alii, quicunque artis alicujus fiduciam habebant. Hae ſunt, quas Graeci δείξεις, Latini *commiſſiones* paſſim vocant: de quibus non repetam, quae nota ſunt omnibus. Dicam tantum, verbum ἔδειξεν hic aliter accipiendum non fuiſſe. γονὰς interpretor *Minervae feſtum natalitium.* Panathenaeorum et Quinquatriorum id fuit argumentum. Sequitur Platonis locus, et in eo haec verba: Θεκρίων, ὁ κρτοκόπος. κκὶ Μίθκικος, ὁ τὴν ὀψοποιΐκν συγκκτκγεγρκφὼς τὴν Σικελικήν, κκὶ Σάρκμβος ὁ Κάρκβος, ὁ κάπηλος. Hodie apud Platonem ſcribitur ἀρτοποιὸς, non p. 217. ἀρτοκόπος, ex nupera viri docti emendatione, imo, ut

vides, corruptione. Etiam Xenophon usus eo vocabulo, ut observat Pollux. Thearion, Mithaecus et Sarambus a Platone nobilitati etiam in aliorum scriptis leguntur. Themistius orat. I.: Μίθαικός τις ὢν ἔνδοθεν ἢ Θεαρίων. Scribe apud eundem orat. IV.: κάπηλος ἔτος ἢ αὐτοπώλης κομψότερος; μικρῷ Σαράμβα καὶ Θεαρίωνος. Illa, ὁ Κάραβος. non sunt apud Platonem, imo vero, ut censeo, non sunt Platonis, sed Athenaei variam scripturam codicum Platonis obiter indicantis. Lego audenter ἢ Σάραβος, ὁ κάπ. Sic quidam istum nominant, non Sarambum. Vide apud Tzetzem in X. chil. Pollux neque hoc neque illud, sed Sarabonem, si modo ita scripsit l. VII.: Σαράβωνα ὁ Πλάτων κάπηλον ὠνόμασεν, ἐπαινῶν αὐτὸν ἐπ' οἰνεργίᾳ. Plerique tamen *Sarambum* indigetant: in his etiam Dicaearchus in geographicis fragmentis. Apud Plautum celebris vinarii nomen est *Exeerambus* in Asinaria: *Sed vina heri quae vendidi vinario Exterambo.* Ego non memini eam viri appellationem usquam apud Graecos legere. Ac fortasse *Sarambo* scripserant et Plautus et Graecus ille comicus, quem poëta Latinus sequitur auctorem, et Aristides rhetor in Themistocle. Subjicit Athenaeus ex Aristophane: Ἥκω Θεαρίων ὡς ἀρτοπώλιον λιπών, Ἵν' ἧσι κριβάνων ἐδώλια. Postremum verbum, quia Graecum non arbitror, muto, ac scribo ἐδώλια. Sic appellat bases, quibus insistunt cribani. Illas dico aeneas mensas sub testa poni solitas, quarum meminit Athenaeus l. VIII.: ἐνέθηκα κριβάνῳ, ὑποθεὶς τράπεζαν χαλκῆν, ἐσκέθευσά τε τῷ πυρί. In fornace calcaria solum lapide sternebant, qui dicitur Catoni *fortax* c. 38., ut conjiciebat magnus Turnebus. Ergo ita exponamus: *Adfuit Thearion, relicto meo artopolio, ubi sunt clibani.* κριβάνων ἐδώλια periphrasis pro *clibani.* Furnis lateres erant subjecti, ut paulo post dicitur. Non multo post ex Ephippo: Παρ' Ἀλεξάνδρα δ' ἐκ Θετταλίας κόλλικα φυγὼν κρίβανος ἄρτων. Prima verba ita verte: *cum edisset collicem ab Alexandro e Thessalia missum.* Alexander, opinor, est Pheraeorum tyrannus. Pherae enim Thessaliae oppidum. Collices Thessalici omnium optimi. Archestratus: Κόλλιξ Θεσσαλικός σοι ὑπαρχέτω. Extrema sunt corrupta. Fortasse κριβάνιον, vel ἐκ κριβάνου ἄρτων. In iis, quae mox loquitur Arrianus, agnosce reliquia veteris poëtae, cum ait: ἡμεῖς γὰρ ἔτε ἀλφίτοισι χαίρομεν, (πλήρης γὰρ ἄρτων ἡ πόλις). Si unam adjicias dipodiam, integri fuerint senarii duo. Ait Arrianus: ἐπεὶ καὶ ἄλλῳ Χρυσίππε

τῷ Τυανέως συγγράμματι ἐνέτυχον, *incidi in alium Chrysippi Tyanei librum.* Cur ait alium? Nihil enim praecessit, quo istud referas. Scribe ἐπεὶ κἀγὼ X. Et statim ἔρχομαι λέγων non recte positum pro ἔρχομαι λέξων. Herodot.: ἔρχομαι ἐρέων vel Φράσων. Athen. non multo post: ἔρχομαι κἀγὼ λέξων τι περὶ αὐτῶν τὰ τῆς τέχνης. Chrysippum Tyaneum, ex quo tam multa recitat hic Arrianus, recentem Athenaei temporibus scriptorem fuisse, indicio sunt Romana vo- p. 218.
cabula, quibus utitur. Ut: δεῖ δὲ τὴν ματερίαν ἀνειμένην ποιεῖν. *Materia* Latinis est, quam vernaculus sermo noster *pastam* appellat. Plinius: *Durat sua Piceno in panis inventione gratia ex alicae materia.* Panis *Cappadocii* etiam l. IV. fit mentio in Carani nuptiis: προσεδόθη καὶ ἀργυρᾶν ἀρτοφόρον ἄρτων Καππαδοκίων. Addit: τὸν δὲ τοιοῦτον ἄρτον οἱ Συροι λαχμᾶν προσαγορεύσι. *Syris dicitur lachman iste panis.* Hebraeis dicitur panis לחם, *lechem*, Syris et Chaldaeis לחמא, *lachma.* Proprius ad vocem *lachman* accedit Chaldaica dictio in glossis Aruk לחמניות, *lachmanijoth:* quam interpretantur de ultimis mensae ferculis. Sed monuit me ex aliorum Rabbinorum commentariis Petrus Chevalerius, vir linguae sanctae, dum viveret, peritissimus, mihique ob singularem pietatem et morum probitatem charissimus, לחמניות Syris fuisse appellatas, quas nos Francoceltae vocamus *oblias:* de quo satis diximus in praecedentibus. *Boletinus* et *bolites* videntur esse, quem alii βωλίαν. Hesychius tamen mazam, non panem, nominat. βωλία, ait, βωλίς· μάζης εἶδός τι ἐν ταῖς θυσίαις. Vox Romana est *tracta*, ubi scribitur: εἰς δὲ τὰ καπυρίδια καλούμενα τράκτα μίξεις, ὥσπερ καὶ εἰς ἄρτον. Quid essent *tracta* vel *tractae* in panificio, exposuit pridem Josephus Scaliger ad Tibullum. Inde reperiet studiosus lector. Frequens vox Catoni in placentarum confectione.

CAPUT TRICESIMUM.

Explicatur Diogenis dictum, placentam *appellantis* panem probe confectum. *Placentae praecipuae veterum delitiae.* σαμίτης *panis*, διαγόνες, δάρατος, ἐτνίτης καὶ ἐρεικίτης, ξηροπυρίτης, κυλλάζις *Aegyptius.* ὀξίζων *panis.* βλῆθα. βλωμὸς, buccea, quadra. βρωμίτης. Φύση, μᾶζα τετριμμένη καὶ ἄτριπτος. καρδαμύλη. τολύπη. *Mos veterum, ſumendi aliquid de re ſacra, quod* ὑγίεια *vocabant. Sanitas Romae praemii loco data.* Danaïdes *Ariſtophanis.* Dalnis *Apollophanis.*

Vetus dictum eſt, non oportere τοῖς ῥύσμασι uti cum ἐδέσμασι. Haec ſunt alimenta, quibus neceſſario veſcimur, ut exhauſtas corporis vires reficiamus: illa ſunt ſcitamenta, quibus appetitum irritamus. Perditiſſimi catillonis ſit, non alimentis velle ali, ſed gulae irritamentis. Hoc discrimen ſublatum ivit Diogenes Cynicus, cum aviditate magna placentam vorans, (Gregorius Nazianzenus σησαμῆντα ait fuiſſe, ſcribens in priore Julianea, non ſine alluſione ad hanc hiſtoriam, Diogenem prae cupediarum amore poſtpoſuiſſe τὰς εὐτελεῖς ἄρτας τοῖς σησαμοῖσι) interrogatus, quid ederet, *panem*, inquit, *probe confectum.* Cujus reſponſionis obſcurae multis vis paret ex iis, quae ante diximus. Significavit enim canis impurus, ſibi eſſe ἐδέσματα, quae ſint aliis ῥύσματα, neque ullam ſe inter illa discrimen facere. Frugi hominibus placen-
p.219. tae ad oblectationem, panis ad nutritionem eſtur. Porro in hoc maxime genere cupediarum gulae dediti homines olim deprehenſi. L. VII. Epicureus quidam icadiſta pro mortuo dicitur elatus placenta fervente devorata. Horatius: — *Porcius infra Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.* Propterea dicebat Bion, μὴ δυνατὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, εἰ μὴ πλακοῦντα γενόμενον ἢ Θάσιον· *non poſſe aliquem vulgo omnibus placere, niſi placenta fieret aut vinum Thaſium.* Hieronymus ad Marcellam: *Non ſunt ſuaves epulae, quae non placentam redolent.* Et de eo, quem cibus non juvat, paroemiace dici ſolet: hic ne placentam quidem libenter edit. Chryſoſtomus hom.

II. ad populum Antiochenum: *ὁ μὴ τὴν χρείαν ἀναμένων, κἂν πλακοῦντας εὕρῃ κειμένους, ἐκ αἰσθήσεται τῆς ἡδονῆς, τῆς ὀρέξεως αὐτὸν μὴ διαγηγερμένης.* Hinc illud proverbiale dictum de re gratiſſima: *melle et placenta frui.* Seneca ep. LIII.: *amicos incolumes cogitare, melle et placenta frui eſt: eorum, qui fuerunt, retractatio non ſine acerbitate quadam juvat.* Probo, mox *λοπαδάγχαι* ſcribi, ut emendant docti, non *λοπαδάγχναι.* Similes ſunt voces in hoc ſcriptore *λοπαδοφυσηταὶ* et *λοπαδαρπαγίδαι.* De pane *thargelo* habes apud grammaticos. De *thalyſio* etiam apud Theocriti interpretes in ejus poëtae Thalyſia. *σαμίτην* panem invenio nusquam: itaque lego *καὶ τὸν σησαμίτην.* Sed placet omnino lectio, quam ſubjecit nobis epitoma Hoeſcheliana, in qua verba haec, *καὶ τὸν σαμίτην*, iſto loco non habentur, ſed paulo mox hoc modo: *ἔστι δὲ καὶ ὁ σησαμίτης καὶ ὁ πυραμὲς διὰ σησάμων πεττόμενος, καὶ τάχα ὁ αὐτὸς τῷ σησαμίνῳ ὤν.* In excerptis quidem *σαμίτης* ſcriptum eſt, ſed quis non videt, *σησαμίτης* eſſe ſcribendum neceſſario, hac admiſſa verborum textura? Scribendum: *ὃς ταῖς ἀῤῥηφόροις γίνεται.* De arrhephoriis feſto et virginibus arrhephoris Harpocration, Suidas, alii. *διαγόνας* explicat Heſychius, *οἱ παρεῖθεντο τοῖς θεοῖς.* Pro *ἕτως καὶ δῆλόν ταί* malim *εἰσί τε καὶ δηλοῦνται.* Praeterea ſuſpecta ſunt *παλάμενον δ' ἄρτον ὑπὸ Θεσσαλῶν.* Panis *ταράτα* ſupra facta mentio ex Nicandri gloſſis. Scribe etiam *ἑτνίταν* et *ἑρεπίταν.* Non eſt diverſa ratio nominis, nam etiam *ἕτνος* eſt *ἕψεγμὸς* ſive *πυρὸς ἐρῤῥυσγμένος.* *Xeropyritam* alibi non memini legere: memini *ψεροπυρίταν* adnotare apud Heſychium, ubi ſuſpicio mendae non habet locum. Ejus verba ſic eduntur: *ψηροπυρίτας, ἀπόπυρος ἄρτος. οἱ δὲ, πυριεφθής. οἱ δὲ, καπός.* Dubitare non poſſumus de eodem pane utrumque loqui, imo ejusdem gloſſographi verba utrumque deſcribere. Heſychium, ſi quid judico, ſui codices in errorem induxerunt: longe enim Athenaei lectionem antepono. Aegyptii, inquit, *τὸν ὑποξίζοντα ἄρτον κυλλάσιν καλοῦσι.* Eruditiſſimus Dalecampius *ὑποξίζοντα ἄρτον* interpretatur *ſubacidum panem.* Sic *acidas* vel *acidulas aquas* vocant Latini, quae Graeci *ὀξίζοντα ὕδατα.* Alio tamen nos rapit auctoritas Julii Pollucis, qui pro *ὑποξίζοντας* dixit *τὰς εἰς ὀξὺ ἀνηνεγμένους, fiſtigiatos* vel *turbinatos* ad inſtar ſorborum. Heſy- p. 220.
chii locum foede corruptum non praeter rem hic correxero: *κυλλάσις ἄρτος τις ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ ῥιζῶν ἐξ ὀλύρας.* Cedo iſtas radices, ex quibus conſit cyllaſtis. At

CAPUT TRICESIMUM PRIMUM.

Percurruntur Pſeudoheſiodi verſus. Bosporus ταριχόπλεως. *οἱ πιθόγαστροι.* Cybia quadrangula. *ἀδαλές. ἁλιτευχεῖς, piſcatores. Salſamenta ἀμφαλλαξ τεθέντα. τὰ θύννια. βίκοι, orcae ſalſament.* Samii *Cratetis. Alexidis drama* Ἀπεγλαυκωμένος.

Abſoluto eo ſermone, quem de panibus convivae habuerunt, transit auctor ad ſalſamenta. Initio proferuntur verſus 13. quos Euthydemus pro Heſiodeis in libro de ſalſamentis protulerat. Sed nae fuit hic homo aut imperitus vehementer, aut impudens inſigniter, qui putaverit, reperiri poſſe tam fatuos lectores, quibus id probaret. Stultitiam hominis ſive fraudem docte hic Athenaeus coarguit, validiſſimisque rationibus confutavit. Verſus ſunt neque docti, neque elegantes, neque πῖνον illum vetuſtatis ullo modo redolentes. Haec fuere illo-
p.222. rum vitia jam olim: nunc iſthoc amplius, etiam mendis deformibus ſunt inquinati. Quibus orii plus eſt, quam nobis, et major rei coquinariae peritia, iis nos emendationem hujus μαγειρικῆς ῥήσεως non invidemus. Interpretes quid praeſtiterint, quid nos praeſtare valeamus, ex iſtis lector cognoſcat. Verſus primus et ſecundus, ab eclogario pro deploratis habiti, nobis non ſunt emendabiles. Vir doctus, quem nullae ſalebrae toto opere cogere potuerunt, ut ſubſiſteret, emendabat: πρῶτον μὲν ψυκὴς καὶ κριθὴν, τὴν ἐπὶ θολυην. Quanto erat tutius tacere, quam adeo abſurda loqui? Nos verba auctoris praeſtare non poſſumus, mentem poſſumus et loci totius ſententiam. Loquitur enim de confectione ſalſamentorum, pendetque hic verſus a voce τμήσσοντες initio quarti. Illo igitur continebantur neceſſario piſcium et cetorum partes, ex quibus ſalſamenta conſtabant: puta, caput, κλεῖθες, ἧτρον vel ἧτριον, ὑπογάστριον et omnia inteſtina. Fuere etiam partes, quas vocarunt τραχήλες et ὦμοι, etſi proprie neque collum, neque armos habent piſces. Ita interpretor, quae ſola ſuperſunt recte ſcripta, verba ἄμφαξις σόμα de ore ſcombri aut thunni utrinque acuto: caetera non poſſum emendare. Ex iis, quae diximus, facile, qui erunt acutiores, emendabunt. Ita vice cotis fuerimus functi. In II. ὠδάξαντο pro ἠνδάξαντο

placebat ſcribi: ſed hoc quam univerſae ſententiae conveniat, non video. In III. legendum: Οἷς ὁ ταριχόπλεως ἄδε Βόσπορος. Piſcatores et cetarios Ponticos intelligit. Pleraque ſalſamenta e Ponto afferebantur in Graeciam. Ideo Bosporum vocat ταριχόπλεων, *plenum ſalſamentorum.* Res clara: nec opus teſtimoniis, quae in his libris multa. Scribe etiam οἱ πιθόγαστροι, *quibus venter inſtar dolii eſt.* Non πυθόγαστροι. Gulae deditos vocabant γάστρωνας, πίθους, ἀσκούς et θυλάκους, ut ad Theophraſtum dicebamus. Sic et Dalec. ſcribit, ſed aliter interpretatur: quod non probo. IV. ita habet: Τμήσσοντες, τετράγωνα τὰ χητρία τεκταίνονται. Ingenioſe Dalec.: τὰ κύβια τεκταίνονται. Nam cybia fuiſſe dicta quaedam ſalſamenta, certum. Illis vero optime quadrat τὸ τετράγωνα. Sic enim multa propter quadratam figuram a cubo ſunt denominata. Sed abit longe haec emendatio ab edita ſcriptura: etiam eo nomine ſuſpecta, quod τὸ υ in ea voce ſemper auctores corripiunt. Scribo τετράγωνα ταρίχη τεκταίνονται. Vel τὰ ἴτρια. Quanquam hoc non placet. V. verſus: Ναὶ μὴν οὐκ ἀδαλὲς θνητοῖς γένος ὀξυρύγχων. Putarunt, ἀδαλὲς eſſe idem, atque ἀηδὲς, *inſuave.* Verte: *Certe quidem mortalibus non eſt innocuum genus oxyrynchi.* Heſychius: ἀδαλὲς, ὑγιές. Quippe δηλεῖν eſt *laedere:* unde δηλητήρια, *venena.* In VI. ſcribo ἁλιτρυχεῖς, *piſcatores:* ἁλὶ τρυχόμενοι. VII. verſum, Καὶ σκόμβρων βυθίων τε, καὶ εὐχόρτε λιβιβάττεων, qui concinnarem, multa veniebant in mentem: quod probarem, nihil ſuccurrebat. Plus animi fuit Dalec., qui de raja hic agi divinavit: eam, puto, intelligens, quae Graecis λειόβατος. Sed rajae iſti quis locus inter ſalſamenta? aut quomodo εὔχορτος dicetur λειόβατος; In VIII. ſcribe κολιῶν cum interprete. κολίας enim, non κόλιος, dicitur. Reliquos verſus ita ſcribe et diſtingue: Ἰόνιον δ' ἀνὰ κῦμα Φυγὼν Γαδειράθεν ἄξει Βρέττιος, ἢ Καμπανὸς, ἢ ἐξ ἀγαθοῦ Τάραντος, Ὀρκύνοιο τρίγωνα, τά τ' ἐν σκόμβροισι τεθέντα Ἀμφαλλὰξ ..... δείπνοισιν ὀπηδεῖ. In lacuna deeſt μακάρων ἀνδρῶν, aut alicujus ſalſamenti nomen, vel aliud quid ſimile. Senſus eſt, ſalſamenta ex orcynis et vetulis thunnis e Gadibus et freto Herculeo deferri in Graeciam ab Italis mercatoribus, Bruttiis, Campanis, aut Tarentinis. Salſamenta multa nomen a figura habebant: ut melandrya, cybia, tetragona et trigona, quae hic nominantur. Pro ἀμφαλλὰξ neſcio quid legerit Dalec., qui vertit *hilares:* quaſi eſſet ab ἁλαλάζω. Non eſt dubium, τε-

p. 223.

ϑέντα ἀμφαλλὰξ dici fruſta ſalſamentorum in orcis collocata aliud ſuper aliud. ἀμφαλλὰξ valet ἐναλλάξ. Recte mox legit Dalec. ὑμῶν ἐϛι κρίνειν. Nam criticus fuit Leonides, quem alloquebatur Dionyſiocles profeſſione medicus, quemadmodum c. 18. dictum eſt. Illud, quod ſtatim ſequitur, τῶν δὲ πιόνων τὰ ϑύννια, Dalecamp.: *ex pinguibus vero* τὰ κὐχένια, *id eſt, cervici, faucibus, claviculis propinqua.* Muſarum fidem! unde haec inaudita lectio, ad cujus interpretationem tot verba neceſſaria? Omnes libri, etiam eclogarii, etiam Natalis, habent ϑύννια, vel ϑύννεια, aut ϑυννεῖα. Cur mutavit? eadem verba iterum recitantur pag. 120., ubi conſtat ſibi Dalecamp., neglecto librorum omnium conſenſu. Quod eo magis mirum, quia illo in loco poſt iſta verba ſtatim ſubjicit auctor explicationem vocis ϑύννια. Sequuntur verſus Archeſtrati, quorum primus non eſt integer. In II. βίκοι appellantur orcae fictiles magnae, in quibus ſalſamenta habebantur. Auctor excerptorum ſcribit: ὅ τ' ἐν κύβοισι ταριχεύεϑαι ἔμελλεν. Sed βίκοισι confirmat Euſtathius. Βίκοι, inquit, κεῖνται καὶ ἐπὶ μειζόνων ὀϛρακίνων ϲκευῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ, Σικελῆ ϑύννι τέμαχος Τμηϑὲν, ὃ τ' ἐν βίκοισι ταριχεύεϑαι ἔμελλεν. Mox addit Euſtathius, vas iſtud βιτίναν a vulgo appellari τῶν κοινολεκτούντων. Cratetis comoediam *Samios* laudant paroemiographi in proverbio, Ἵππῳ γηράϲκοντι τὰ μέλονα κύκλ' ἐπίβαλλε, et Pollux l. VII. c. 14. Quae de *elephantino ſalſamento* inde afferuntur, griphi habent ſpeciem. ἐλεφάντινον τάριχος interpretari licet durum inſtar corii elephantini, cujus durities vel ex joco Plauti nota: *Herus meus elephanti corio circumtectus eſt.* Aut ſiccum exſuccumque ſalſamentum intellexit, *eburnum* vocans, quia ſplenderet, ut cornua laternarum. Favet huic interpretationi vox λαμπρὸν in ſubjecto Ariſtophanis loco. Poteſt etiam ita eſſe dictum ceti fruſtum maximum ſalitum ultra uſitatum modum. Antiphanes: καταβεβρωκὼς σιτία ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων, id eſt, plurima. ϲκυτίνη χύτρα eſt *olla coriacea.* ἥψε eſt ab ἕψω, vertendumque *coquebat.* Pro
p. 224. πευκίνοισι κύαϑοι ſuſpicor ſcribendum πυκινοῖϲι κ. Caetera non aſſequimur: imo fortaſſe aſſequi ἀδύνατον, amiſſa Cratetis fabula. In verſu II. Ariſtophan. Ἡ Κράτητι ſcribo, non Ἦν Κρ. Et ἐκόμιζεν, opinor, melius, quam ἐνόμιζεν. Drama Alexidis non ſemel ab Athenaeo citatum ſub nomine Ἀπευγλευκωμένη in cujusdam contumeliam editum videtur, quem poëta fingebat mutatum in

γλαῦκον, id eſt, *piſcem glaucum*, vel *marinum deum*, ut erat Glaucus, aut in γλαῦκα, *noctuam*. Hoc Graeci dicunt una voce ἀπογλαυκῶσθαι. Titulum igitur fabulae hujus ſcribe cum Dalecampio ubique Ἀπεγλαυκωμένος, ut ἀπεγλυμμένος et ſimilia, de quibus l. II. c. 15. Sic legit et interpretatur Galenus apud Hippocratem ἐγλευκισμένος, pro quo eſt hodie ſcriptum in VII. Epid. ἐκγεγλευκισμένος. Locus e fabula Πονήρα, *Aerumnoſa*, vel Πονηρὰ, *Improba*, deſcriptus ſic deſinit in omnibus libris: εἶθ' ἕψων ποτὲ Μυελὸν, ἀφεῖλον, ἐπιγανώσας σιλφίῳ. Vidit acute eruditiſſ. Dalec., nullum hic eſſe locum voci μυελόν. Scripſit igitur Μαλακὸν ἀφ. Quae mutatio ſi cui alienior videatur, ſtatuat ille de noſtra: ἕψων ποτ' ἐς Πύελον ἀφεῖλον. *Coctum exactumque in patinam conjeci*, πύελον grammatici interpretantur λεκανίδα. Patinam grandiusculam intelligo. Sed ut ne diſſimulem, parum mihi hic liquet.

CAPUT TRICESIMUM SECUNDUM.

Differentia inter συμβολὰς *et* σύμβολα. κοινωνία ἀπὸ συμβόλων. *Pollucis duplex error notatur. Proverbium:* Ne ſymbolum quidem habet, *Alia nonnulla.*

Sequuntur verſus plusculi ex Apeglaucomeno Alexidis deſcripti: quorum mentem ut facilius caperemus, utiliter admonet nos Athen., quis illos apud poëtam pronunciarit. Ait igitur: ἐν τῷ Ἀπεγλαυκωμένῳ σύμβολά τις ἀπαιτήσειν φησι. Hic vero Dalecamp. ἀδὲν ὑγιές· quem multi loci arguunt nullum inter συμβολὴν et σύμβολον diſcrimen ſtatuiſſe. Atqui συμβολὴ eſt collatio eraniſtae ad convivium: quisque enim, quod ad manum erat, conferebant. Eae partes dictae συμβολαὶ, et convivium hujusmodi ἔρανος vel δεῖπνον ἀπὸ συμβολῶν. Mutato vero genere σύμβολον vocabant anulum vel quidvis aliud arrae loco ſolitum dari ei ſodalium, qui jubebatur coenam parare. Terentius: *Heri aliquot adoleſcentuli coiimus in Piraeeo, In hunc diem ut de ſymbolis eſſemus. Chaeream ei rei Praefecimus: dati anuli: locus, tempus conſtitutum eſt.* Apud Lucianum mater objurgans filiam, quod amaſium ſuum

nimis amaret, nimisque ei fideret, διὰ τοῦτο, ait, πρώην οὐκ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνοούσης ἐμοῦ, ὁ δὲ ἀποδόμενος κατέπιε. De hoc anuli uſu loquitur Plinius l. XXXII.: *Celebratior anuli uſus cum foenore cepiſſe debet: argumento eſt conſuetudo vulgi ad ſponſiones etiamnum anulo exiliente, tracta ab eo tempore, quo*
p. 225. *nondum erat arra velocior.* Plinii opinionem firmant vetuſtiores ſcriptores. Theophraſtus in fragmento quodam, ubi disputat de forma et jure contractuum: τάττεσι δέ τινες καὶ τὸν ἀραβῶνα, πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερίζοντες· ἄτοπον γὰρ, ἐὰν δακτύλιον δῷ τῶν δέκα ταλάντων. Non ſolum autem anuli continentur appellatione συμβόλου, ſed generaliter, quicquid arrae loco datur. Lyſias in oratione de Ariſtophanis pecuniis: λέγων, ὅτι ἔλαβε σύμβολον παρὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου φιάλης χρυσῆς, ὡς Ἀριστοφάνην λαβεῖν ἐκκαίδεκα μνᾶς ἐπ' αὐτῇ. Quin et teſſerae illae, quarum olim in contractibus uſus loco praeſentis pecuniae, σύμβολα dicebantur. Sic apud Theophraſtum in Characteribus ab eo, qui lucar pendere debuit, pro pecunia exhibetur σύμβολον. De his ſymbolis accipiendum, quod ſcribit Iſidorus l. V.: *Veteres, quando aliquid ſibi promittebant, ſtipulam tenentes frangebant: quam iterum jungentes ſponſiones ſuas agnoſcebant.* Deſcribit Iſidorus teſſeram ligneam, qualis olim fuit interdum, qua utebantur, qui jus hoſpitalitatis inter ſe colebant, ut ex Euripidis ſcholiaſte aliisque diſcimus. Plautus imaginem cerae impreſſam et ad ſimilem uſum relictam vocat *ſymbolum*, ſed genere maſculino: *Ea cauſſa miles hic reliquit ſymbolum, Expreſſam in cera ex anulo ſuam imaginem: Ut, qui huc afferret ejus ſimilem ſymbolum, Cum eo ſimul me mitteret.* Idem poëta Bacchidibus: *Eo praeſente homine, oſtendit ſymbolum, Quem tute dederas, ad eum ut ferret filio.* Poſtea ſymbola dicta ſunt pacta inter diverſos populos, quibus totum jus commercii inter ipſos continebatur. Hac notione uſurpat illam vocem auctor orationis περὶ Ἁλοννήσου, ubi multa de iis. Inde dicta ἡ ἀπὸ συμβόλων κοινωνία, cujus meminit Ariſtoteles init. III. Politic. et alibi. Caeterum quia olim in frequentiſſimo uſu poſitum, ut anulum darent pro ſymbolo, veteres grammatici ἁπλῶς σύμβολον expoſuerunt *anulum*. Quibus accedit Plinius libro jam dicto. *De nomine*, ait, *anuli ambigi video: Graeci a digitis appellavere: apud nos priſci ungulum vocabant: poſtea et Graeci et noſtri ſymbolum.* Haec quia vul-

go parum cognita esse animadvertimus, visum explicare paulo diligentius. Sed nostris hominibus facile ignosco, cum videam harum rerum inobservantia doctissimum Pollucem errasse errorem crassissimum. Scribit ille l. IX.: *ἐρῇ δ' ἂν καὶ σύμβολον βραχὺ νομισμάτιον, ἢ ἡμίτομόν τι νομίσματος.* Putat symbolum pecuniae certae nomen esse, eamque fuisse *ἡμίτομον* et semicirculo similem suspicatur: affert deinde suae utriusque sententiae argumenta. Prius elicit ex his Hermippi verbis in Phormophoris (ita enim emendari debet vulgata lectio *ἐν Ὁρμοφόροις*): *Παρὰ τῶν κατηλῶν λήψομαι τὸ σύμβολον.* Posterius ex istis ejusdem: *Οἴμοι, τί δράσω σύμβολον κεκαρμένος;* Vide vero, quam facile fit in hoc genere litterarum errare ac decipi. Nam falsam esse Pollucis opinionem, ex iis, quae jam diximus, p.226. patet. Priorem Hermippi versum pronunciabat aliquis a caupone anulum simul repetiturus et pecuniam daturus: ita enim fieri solitum. Et ita interpretanda isto loco Athenaei verba: *σύμβολά τις ἀπαιτούμενός φησι.* Quae ineptissime ab interpretibus versa sic exponi debent: *quidam, a quo symbola repetebantur, sic ait.* Ex verbis poëtae apparet, cauponem illum fuisse, qui pro anulo rationes asserebat suas, ex quibus probabat, amplius se in convivium impendisse, quam quanti erat datum symbolum: atque ita rationes quidem parent, sed anulus *οἴχεται*. Jure enim suo utitur, qui datum arrabonem vendit, non soluta pecunia *ἐν τῷ ὡρισμένῳ χρόνῳ*, ut ait Theophrastus. Neque dubium est, caupones, genus hominum scelestissimum et fraudulentissimum, incautos adolescentes hac fraude solitos saepe afficere. Quare alterum Hermippi locum, cujus adeo mirabilem interpretationem commentus est Pollux, horsum traho, et verto: *Hei mihi, quid faciam symbolo emunctus? κεκάρθαι* sive *κεκαρῆναι*, unde Latinum *carere*, eleganti translatione dicitur, qui aliqua re spoliatus est et emunctus. Notum illud: *Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτα μὲν ἐκείρατο δόξαν.* Quod vertit Tullius: *Consiliis nostris laus est attonsa Laconum.* Neque tamen nego, loco symboli vel tesserae fuisse aliquando usurpatos dimidiatos nummos et, ut appellat Pollux, *ἡμιτόμους*, *segmenta dimidiatorum nummorum.* Scio enim, illustre ejus rei exemplum exstare in nostris etiam historiis, quum res gestas explicant Childerici, Francorum regis. Sed nihil hoc ad versum Hermippi. Quoniam autem symbolum non dabatur, nisi ab iis, qui praesente pecunia deficiebantur, ex eo natum proverbium de homine paupere:

Ne ſymbolum quidem habet. Archippus in fabula Ἡρακλῆς γαμῶν· Ἀνδρῶν ἄριστος καὶ μάλις' ἐμοὶ ξένος, Ἀτὰρ παρ' ἐμοί γ' ὢν εἶχεν οὐδὲ σύμβολον. Laudat hunc quoque locum Pollux et cum aliis male interpretatur. Ex his clarum, quid ſibi velit Heraclitus in eximia illa ad Hermodorum epiſtola, cum ait: Γελάσω τὰς ἐν ξυνδείπνοις γενομένας διὰ δακτύλων πλείονας; Senſus eſt, non riſurum ſe, verum fleturum potius ſtultitiam eorum, qui, in tenui re cum ſint, atque etiam fortaſſe egeſtate, nedum paupertate, convivia tamen aſſidue datis anulis celebrant.

CAPUT TRICESIMUM TERTIUM.

Mus piſcis. Cichorea inter edulia. Delcanus *piſcis.* Delco *fluvius:* Delcus *lacus.* λεπτινὸς καὶ λεβιανός. γνωτίδια *ſive* ἀγνωτίδια. Οὔδρος *grammaticus.* τίλτον μέγιστον. *Sopatri Paphii fabula* Μυσακῷ Θητίον. *Tyriorum* cottana *et* lepidium. *Platonis fabula* Ζεὺς κακούμενος. *Ariſtophanis* Δαιταλεῖς. τάριχος, *homo nihili.* πλώνειν. maledicere. *Cratetis drama* Ferae. *Hermippi* Artopolides. τάριχος πίονα. *Chionidae comici* Mendici *et* Heroës.

p.227. Nunc Alexidis verba percurramus: quae quidem, uti diximus, ab eo proferebantur, qui accepto ſymbolo pignoris loco convivii ſumptus fecerat, ſive ille caupo fuit, ſive unus ſodalium. Is igitur ſymbolum repetenti his verbis reſpondet: Παρ' ἐμοῦ δ', ἐὰν μὴ καθ' ἓν ἕκαστον πάντα δῷς, Χαλκοῦ μέρος δωδέκατον οὐκ ἂν ἀπολάβοις. Falleris, inquit, ſi ſperas, te recipere a me vel tantillum poſſe ejus, quod pro ſymbolo mihi tradidiſti, niſi omnia prius ſigillatim ſolveris, quae in epulas a te imperatas inſumpſi. Ait χαλκοῦ μέρος δωδέκατον, *chalci duodecimam partem*, pro eo, quod eſt, ullam vel minimam partem. χαλκοῦς aereus fuit nummus pretii memini. Videtur iſte pro ſymbolo accepiſſe aureum aliquem vel argenteum nummum magni pretii. In III. verſu ſcriptum ἀβάκιον ψῆφον λέγε. Corrigo ἀβακίε ψῆφον λαβέ. Verſu IV.: Ἓς' ὠμοτάριχος πέντε χαλκῶν. Dalecamp. δέκα χαλ. Sine auctore, quod

ſciam: et verſus reſpuit. V.: Μῦς ἑπτὰ χαλκῶν. *Mus ſeptem chalcis.* Dalec.: *Marina teſtudo.* Quid audio? An ignorabat, piſcem eſſe, qui *mus* appelletur? At quoties ejus mentio in hoc auctore? VI. diſtingue: Λέγε. τῶν ἐχίνων ὀβολός. ἀγνοεῖς ἔτι. In VII. et VIII. parum mihi ſatisfacio. IX. ita editur: Ὠνεῖν κεχειρών γε ἐκ ἐπράξατ' ἀδὲ ἕν. Mendoſiſſime. Scribebam: Ἰῶν γῆν κιχορείων ἐκ ἔπραξά σ' ἀδὲ ἕν. Qui de caritate caeterorum quereris, ea ſaltem, quae levia ſunt, ut cichorea, gratis habuiſti. Quae ſubjiciuntur de olerum caritate, favent huic ſententiae. κιχόρεια ciborum in cenſu ponit Julius Pollux. Horatius: *Me paſcunt olivae, Me cichorea levesque malvae.* Quo autem modo pararentur a coquis, habes apud Galenum ex Eraſiſtrato in lib. de ſect. ven. ap. Eraſiſtr. Antepenultimus eſt: Ὥσπερ πυρετὸς ἀνῆκεν, εἶτ' ἐν ἐπιτέλει. Scribo: ἔτι νέν τ' ἐπὶ τέλει. *Delcanus* piſcis, auctore Euthydemo, a Delcone fluvio nomen invenit: vel, quod ego probem magis, a Delco lacu, cujus reperio mentionem apud Heſych., qui etiam ἰχθυοφόρον, *piſcoſum*, vocat. Sequitur: τὸν λεπτινὸν λεβιανὸν ὀνομάζων. Poſtremae vocis primas literas temere repetitas cenſeo, errore translatitio. Nam λεβίαν ὀνομάζων ſcripſerat auctor, ut puto. *Lebiae* piſcis alibi mentio, *lebiani* nusquam. Lebiam dictum fuiſſe et leptinum, ſcriptum alibi non eſt. Hepatum et lebiam ejusdem piſcis diverſa nomina inveniri, ſciunt eruditi: quos velim de hoc loco ſtatuere. Mox: μεθ' ἓς περὶ Σινώπην. Scribe: μεθ' ἓς τὰς περὶ Σ. Et ſtatim: ὑπὸ μέν τινων καλεῖσθαι γνωτίδια. Non longe ſcriptum invenies ἀγνωτίδια. Atque eam probo ſcripturam, fretus auctoritate epitomae. Grammaticus ille, qui in libris editis vocatur inſolenti nomine *Uder*, Οὖδρος, in quibusdam manu exaratis claro nomine Οὔαρος, *Varus*. Ita literulae unius mutatione labore inſanum magno liberamur quaerendi, cujas hic Uder fuerit: qua de re ſuo loco dictum eſt. In hoc verſu ex Antyllo dramate, Τίλτον μέγιστον ἄξιον δραχμῆς, ſustulimus p.228.
ridiculam lectionem Τίλιτον. Nam quae comminiſcuntur interpretes ad illius interpretationem, lectu ſunt indigna. τίλτον μέγιστον eſt fruſtum maximum ſalſamenti, quod τίλτον vocabant. Heſychio et Polluce teſtibus, τίλτον appellarunt εἶδος ταριχίου λεπιδωτοῦ· quod interpretor *ſpeciem ſalſamenti facti e ſquammoſis piſcibus.* Nam τίλαι vel ἀποτίλαι eſt *deſquammare.* Ariſtophanes: τὸν σαπέρδην ἀποτίλαι χρὴ καὶ καταπλύναι. Eſt autem ſaperda ſive cora-

cinas de genere ſquammoſorum. Plato comicus: *καὶ παρὰ τὸν ἅμα Τίλτον τάριχος ἐπριάμην τοῖς οἰκέταις.* Sequentes verſus neque diſtinguuntur recte, neque ſine mendis ſcribuntur. Eos ita abſterſis mendis concipimus: — *δυοῖν Γ' ὀβολοῖν, ὃ γ' ἐκ ἂν κατεφάγοιμεν ἡμερῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ, ἀεὶ κατεσθίοντες. ἐ δυώ-δεκά γε. ὑπερμέγεθες γάρ ἐστι.* Scribe paulo poſt: *, τί διαφέρει τῶ προκατειλεγμένα ἡμιταρίχια, ἐ ὁ κἀλὸς ὑμῶν Ἀρχέστρατος μέμνηται.* In editis omiſſa vocula ἐ, quia geminare eam diphthongum improbus γραφεὺς noluit, totam ſententiam obſcuravit, quae nunc clariſſima eſt. Archeſtrati locus ſupra recitatus eſt, ubi haec verba: *ἀμφορέως ἐντὸς νέον ἡμιτάριχον.* Sopater Paphius, qui deinceps laudatur, is eſt, qui alibi *φλοιακογράφος* appellatur, ut dictum eſt c. 9.; neque alium puto eſſe ab illo, qui parodus paſſim nominatur, quique l. IV. *φάκιος παρῳδός.* Hujus poëtae fabula hic laudatur *Μυσικὴ Θητίου.* Qui meminiſſem horum verborum ſub fin. l. IV., *Σώπατρος ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μύσαι*, ſuſpicabar, hic quoque eandem fabulam intelligi, et ſcribebam *ἐν Μύσαις ἢ Θύτῃ.* Sed in eod. l. IV. leges haec verba: *καὶ ἐν Μυσικῇ δὲ Θητίῳ φησίν.* Itaque nihil hic audendum. Cum ait Plutarchus, convivarum unus, *ταῦτα δὲ τὰ βρώματα ὅτι πολλῷ ἡδίω ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν περισπουδάστων κοττάνων καὶ λεπιδίων, οἱ πειραθέντες ἴσασι.* Ulpianum intelligit, hominem Tyrium, et cibos Tyriis familiares, cottana et lepidium. Hoc ita eſſe, ipſe Ulpianus docet nos, de quo Athenaeus l. IX.: *ὀξυλίπαρον δὲ τί ἐστι; πλὴν εἰ μὴ καὶ κόττανα ὑμεῖς καὶ λεπίδιον, τὰ πάτριά μοι νόμιμα βρώματα, ὀνομάζειν μέλλετε.* Cum ſit nullum ovum ovo ſimilius, quam hi duo loci: Dalecamp. tamen cottana diverſe interpretatur hic et l. IX. Sed quaecunque ab illo ſcripta ſunt ad hunc locum, ſunto per me indicta: nimis enim dat ſe ridicule. Cottana propriae Syris ficus, Plinii etiam teſtimonio l. XIII. c. 5.: *Syria praeter hanc peculiares habet arbores: in ficorum genere caricas, et minores ejus generis, quae cottana vocant.* De lepidio conſulendi ſunt rei herbariae auctores. Sed hoc diſcamus ex iſtis duobus Athenaei locis, peculiarem fuiſſe Tyriis aut certe Syris herbae iſtius inter ea, quibus veſcimur, uſum. Ait: *Κρατῖνος ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ.* Videtur ſcripta fabula in tyrannum Alexandrum, qui pro Baccho voluit coli. Meminit Pollux multis locis, l. VII.
p. 229. et l. X. Laudo mox hanc ſcripturam, *Πλάτωνι Διὶ καλαμένῳ*, non, ut alibi invenias, *καλαμένῳ*, et in his libris,

et apud Pollucem l. VII. c. 29. Hinc igitur emendabis. At Δαιταλεῖς Ariſtophanis, quorum proxime fit mentio, non recte vertunt *Epulones*. Nam quod docuit me unus Galenus, ei fabulae nomen ab Atticae populo, qui ſic appellabatur. Adſcribam verba Galeni, quia plurimum faciunt ad cognoſcendum ejus comoediae argumentum. Sic igitur ille in praefatione Lexici Hippocratei, de γλῶττα voce diſputans: *νομίζω δή σοι τὰ ὑπ' Ἀριστοφάνους ἀρκέσειν, τὰ ἐκ τῶν Δαιταλέων ὠδέ πως ἔχοντα· Πρὸς ταυτά σοι λέξω, Ὅμηρε, γλώττῃ τίνι καλῶσι κόρυκα. προβάλλει μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ δράματι ὁ ἐκ τῆς δήμου τῶν Δαιταλέων πρεσβύτης τῷ ἀκολάστῳ υἱεῖ, πρῶτον μὲν, τὰ κόρυκα τί ποτ' ἔστιν, ἐξηγήσασθαι· μετὰ δὲ τοῦτο, τί καλῶσιν ἀμεινὰ κάρηνα. ἐκεῖνος μέντοι ἀντιπροβάλλει τῶν ἐν τοῖς Σόλωνος ἄξοσι γλωττῶν τὰς εἰς δίκας διαφερούσας.* Sequentia ibi legant ſtudioſi: multa enim ex eo dramate deſcribuntur. Scholiaſtes illius poëtae ſcribit ad Nebulas, Daetaleis fabulam omnium primam ab Ariſtophane fuiſſe commiſſam. In qua, ait, *σῶφρον μειράκιον εἰσάγει καὶ ἕτερον ἄχρηστον. εὐδοκίμησε δὲ σφόδρα ἐν τούτῳ τῷ δράματι.* Ex iſta fabula recitat deipnoſophiſta verſus hos: *Οὐκ αἰσχυνοῦμαι τὸν τάριχον τετονὶ Πλύνων ἅπασιν, ὅσα σύνοιδ' αὐτῷ κακά.* Quorum major eſt elegantia, quam exiſtimaverint viri eruditi. Nam τάριχος hic virum nequam aut ſceleſtum ſignificat, non, quod ea vox proprie ſonat. Obſervabamus ad Theophraſtum, ſalſamenta inter viliſſimos cibos eſſe habita: unde proverbium manarit, *ταρίχους ἀξιώτερος*, apud Ariſtophanem. Ex eo ταρίχους appellarunt ſordidos homines et improbos. Ita accipitur in paroemia, quae paulo poſt recitatur ab Athenaeo: *Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος, ὥνπερ ἄξιος.* Etſi poteſt iſte verſiculus etiam ſimpliciter accipi de ſalſamentis, quae plagis contunduntur, ut duritiem remittant: quo in genere principatum obtinet Germanorum *ſtockfiſch* et ſalpa: *qui piſcis*, ait Plinius, *nusquam percoqui poteſt, niſi ferula verberatus.* Apud b. Chryſoſtomum leges ταριχεύεσθαι ὑπὸ κακῶν. Cynulcus l. ſequ. dictionem τάριχον per circumlocutionem expreſſit, de Magno hunc verſum pronuntians: *Εἶδες τὴν Θασίαν ἅλμην, οἷ' ἄττα βαύζει.* Nam Θασία ἅλμη idem valet ac τάριχος. Sic autem eum locum emendamus ex ſcripta lectione, ut ibi dicemus. Etiam in voce πλύνειν venuſta eſt ἀμφιβολία. Nam in propria ſignificatione id verbi convenit ſalſamentis, ut cum ait idem

poëta: *τὸν σαπέρδην ἀποτίλαι χρὴ, καὶ καταπλύναι, καὶ κατεκπλύναι, καὶ διαπλύναι.* Et Athenaeus ipſe h. l.: *πάντας δεῖ τὰς ταρίχεις πλύνειν.* At in hominem *τάριχον* alia notione competit, pro maledicere et probris onerare. Ariſtophanes: *ψευδῆ κατεγλώττισε με, κἀκυκλοβόρει, κἀπλυνεν.* Et Demoſthenes non ſemel. Crates comicus ſuorum dramatum uni fecerat nomen *Θηρία*, *Ferae*. Suſpicor, fuiſſe ſcriptum in guloſos et helluones, quos
p. 230. *θηρία* vocavit. Itaque pleraque omnia genera ciborum hac fabula nominabantur, ut ex ſuperſtitibus reliquiis licet intelligere. Quidam etiam aliis omnibus indicti et innominati praeter Cratetem: ut *τάκωνες*, de quibus Pollux l. VI. c. 9. Ejus fabulae meminit Athenaeus hoc loco et l. VI., ubi multi ex illa verſus. Hermippi *Ἀρτοπωλίδων* etiam Pollux facit mentionem l. VII., imo ipſe Ariſtophanes, cum ait in Nebulis: *Εἶθ' Ἕρμιππος αὖθις πεποίηκεν εἰς Ὑπέρβολον.* Nam de Artopolidibus Hermippi ſentire Ariſtophanem, docent ſcholia. Sed obſervemus verba Athenaei: *ἰδίως δ' ἐσχημάτισαι παρ' Ἑρμίππῳ ἐν Ἀρτοπώλισι· Καὶ τάριχος πίονα.* Jubemur a doctis ſcribere *τάριχον πίονα*. Non repugnabo, ſi docuerint me, quid ſit, hac lectione admiſſa, illud *ἴδιον* et Hermippi peculiare, quod in illis verbis admonemur ab Athenaeo obſervare: nam *τάριχον* dici maſculino genere, quot jam exemplis probatum eſt? In vulgata lectione ineſt elegans generis metalepſis, in iſta quidem voce Hermippo peculiaris, in aliis vero familiaris multis poëtis. Nam *τάριχος πίονα* ſimile eſt illis Nicandri, *ψολόεις ἐχίδνη*, et *καταψυχθέντος ἀκάνθης*, item *νιφόεντι δειφῇ*, et *μορόεντος ἐλαίης*. Sic apud ſummum vatem *ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον*, de quo etiam Hermolaus Byzantius, et *θῆλυς ἐέρση*, *θῆλυς ἀϋτμή*. Itemque *πελὸν ἐφ' ὑγρήν*. Sophoclis verſum, qui ſequitur ſtatim, *Νεκρὸς τάριχος*, *εἰσορᾷν Αἰγύπτιος*, non aliter omnes codices ſcriptum exhibent. Neque laudo emendantes *Νεκρὸς τάρ*. Puto namque, alluſum ad veterum Aegyptiorum *ταριχεύσεις* et cadaverum condituras, de quibus Herodotus l. II. De Cephiſodori comici *Sue* vide l. VIII. In teſtimonio Pherecratis e Fugitivis pro *λέκιθον*, *vitellum ovi*, legit Dalecampius *λήκυθον*, et pro *ὀρφανὸν ταρίχιον*, *ὄρφνιον*. Quae emendationes pluriſnum habent probabilitatis. Niſi eſt comicae licentiae dictum, *ὀρφανὸν* falſamentum pro ſolum et ab omnibus aliis rebus deſtitutum. Chionidae comici nomen *Χιονίδης*

ſcribendum per o parvum, ut ſemper apud Suidam, non per ω, ut hic. *Mendicos* ejus poëtae fabulam laudat hic Athenaeus. Sed apparet ex l. IV., dubitatum eſſe ab antiquis criticis de ea fabula: ὁ τὰς εἰς Χιονίδην ἀναφερομένας Πτωχὰς ποιήσας. Obſcurus plane poëta et lucifuga, cujus tamen *Heroas* invenio laudatos a Polluce l. X. c. 8. et Suida in ἄγνος.

Caput Tricesimum Quartum.

Menandri Epitrepontes. αἱ εἰθισμέναι περιφοραὶ τῶν παρατιθεμένων ἐδεσμάτων. *Mos circumferendi cibos. Epicharmi* Ἀγρωστῖνος. τάριχος τέλειος. Βρομώδης et Βρωμώδης. *Coenae principium ex quibus cibis melius.* σκιλλώδη *quae dicantur. Strabonis locus.* Sexitana *ſalſamenta.* ποτιφόριμον τέμαχος. *Salſamenta* ὠραῖα. τρυφνός. παρασάγγαι καὶ ἄγγαροι *voces barbarae.*

Non fero aequo animo, haec ita ſcribi: Μένανδρος Τρέπεσιν. Imbutus enim ſum perſuaſione, legi debere Ἐπιτρέπεσιν. Equidem poëtae hujus fabulam novi nullam, cujus eſſet index Τρέποντες, atque adeo fuiſſe nullam cenſeo. Ἐπιτρέποντες vero Menandri laudatur l. XIV. et apud Stobaeum ſerm. XXX., nec non apud Harpocrationem in ματρυλεῖον et ἐχῖνον. Suntque de ea comoedia haec illius verba: Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀφόβου πρώτῳ ἔτως ἤρξατο· Εἰ μὲν ἐβούλετο Ἄφοβος, ὦ ἄνδρες δικασταί, δίκαια ποιεῖν, περὶ ὧν διαφερόμεθα, τοῖς τε οἰκείοις ἐπιτρέπειν, ἀντὶ τῶν διαιτητὰς αὐτὸς αἱρεῖσθαι. ὅθεν καὶ Μενάνδρου δρᾶμα Ἐπιτρέποντες. Priſcianus l. XVIII. citat Menandrum ἐν Ἐπιτρίτοις. Legendum ſuſpicor Ἐπιτρέπουσι vel Ἐπιτρόποις. Sidonius Apollinaris l. IV. ep. 12.: *Nuper ego filiusque communis Terentianae Hecyrae ſales ruminabamus: ſtudenti aſſiſtebam, naturae meminens et profeſſionis oblitus. Quoque abſolutius rhythmos comicos incitatae docilitate ſequeretur, ipſe etiam fabulam ſimilis argumenti, id eſt, Epitrepontes Menandri in manibus habebam.* Verſus Alexidis de duobus Chaerephili ſalſamentarii filiis, Ἰδὼν ἐπὶ τῶν ἵππων, δύο σκόμβρους ἔφη Ἐν τοῖς Σατύροις p. 331.

εἶναι, intelligo de equitum transvectione. Huic intererant duo iſti adoleſcentes, equis, ſicut alii, vehentes, cum dixit Timocles, duos ſcombros inter Satyros verſari. Cur equites appellet Satyros, quaeſtionis eſt. At filios Chaerephili ſcombros fuiſſe dictos, ex l. VIII. certum. Antiphanis e Curide locus tertium verſum habet uno pede claudum. Scribe: — *κἂν ἔπω τύχῃ Παρὼν Εὔθυνος ἀπολογίζων αὐτόθι*, Χρ. Trochaeus in ſecunda ſede jambi loco ex licentia comica: quanquam id apud Graecos rariſſimum. Quae alibi toties appellavit propomata, pluribus verbis circumloquitur, cum ait ex Heraclida Tarentino: *λεπτέον σύμμετρον τροφὴν πρὸ τῆ πίνειν, καὶ μάλιστα τὰς εἰθισμένας προπαρατίθεσθαι περιφοράς. Mediocris cibus, prius quam bibas, ſumi debet: ii maxime, qui ſolent ante alia appoſiti circumferri.* Guſtationem, inquam, intelligit: quae, ut l. ſuper. dicebamus, nihil eſt aliud, niſi *αἱ εἰθισμέναι προπαρατίθεσθαι περιφοραί*. Guſtationum *ὕλην* duobus ferme libris Athenaeo deſcriptam duobus verbis complectitur Heraclides, addens: *λέγω δὴ λαχάνων καὶ ταρίχων γένη*. Olera enim et res ſalitae praecipua fuerunt antecaenii materia. Plutarchus docte genus utrumque eſt complexus, *λεπτὰ καὶ τομὰ* nominans. Solebant autem in veterum conviviis appoſitae lances circumferri, ut ſingulis convivarum carpendi fieret poteſtas. Epictetus in enchiridio: *Μέμνησο, ὅτι ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι. περιφερόμενον γέγονέ τι κατά σε; ἔκτεινας τὴν χεῖρα κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. ὅπου ἥκει; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ πάρεμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε.* Praeclare iſta explicant circumferendi conſuetudinem. Infra l. IV.: *ἄλλα δ' ἐσθίειν περιεφέρετο πολλά*. Et ſtatim: *σύαγρος κατὰ πινάκων περιεφέρετο ἑκάστῳ*. Quanquam iſto loco *περιφέρεσθαι* potius ſignificat *in circuitu cuique apponere*. Paulo poſt ob-
p.232. ſcuratum prava diſtinctione locum illuſtra et ſcribe: *ἐν οἷς ἐστι καὶ τὸ σίσαρον καλούμενον, (ὃ μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Ἀγρωστίνῳ, κἂν Γῇ καὶ Θαλάσσῃ, καὶ Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν) ἀσπάραγος, τεῦτλον τὸ λευκόν*. Erat enim continuandus catalogus ab auctore inſtitutus rerum, quae ſimul laxant et ſtomachum juvant. Diòclis auctoritas pertinet ad ſiſer, non ad ſequentia. Eundem locum Dioclis habuit ante oculos Plinius, ſcribens l. XX. c. 5.: *Siſer erraticum ſativo ſimile eſt et effectu: ſtomachum excitat, faſtidium absterget. Ex aceto laſerpitiato ſumtum, aut ex pipere et malſo, vel ex garo urinam ciet, ut Ophion credit,*

et Venerem. In eadem ſententia eſt et Diocles. De ſativo ſiſere vide eund. l. XIX. c. 5. Epicharmi *Agroſtinum* laudat Heſychius in Κόλαφος. Syracuſanae dialecti eſt vocabulum ἀγρωξῖνος pro ἀγροῖκος, *ruſticus.* Ἀγροῖκον autem multi comici docuerunt, ut Antiphanes, Philemon, Anaxandrides, alii. Scribe cum antiquis ἁλιευτικόν ἐστιν ἐλαφρίσεων. Eodem numero paulo ante τῶν τὰς ἐλαφρίσεις ποιούντων. Quid appellatur τάριχος τέλειος καὶ μὴ βρομώδης; *Salſamenta perfecta* interpretor probe macerata, indurata et ſiccata. Talia evadunt, quae rite ſalita ſunt. Contra, quae non ſatis diu in muria ſervaveris, viroſa fiunt, et facile corrumpuntur. βρομώδης ſcriptum in membranis pro βρωμώδης. Sic alibi ἄβρομος pro ἄβρωμος. Quam ſcripturam etiam in libris Dioscoridis invenias ſaepe. Φυλλίδα quid mox appellet, diximus l. ſuper. c. 25. Corrupta ſunt, quae ſubjiciuntur: ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν. Nullam ex his ſententiam ullis fidiculis elicias: ſine dubio deeſt aliquid. Attende diligenter auctoris menti: videbis, non aliud eum velle, quam hoc: utile eſſe, ſi coenae principium ducatur a parum nutrientibus, qualia ſunt, quae modo enumeravit, ut, primo edendi impetu per ita ſedato, caeterorum, quae multum alunt, tanto minus comedatur. Lego: ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὸ τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα ἀποκύειν, καὶ μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν. Affinitas vocum ἀποκύειν et ἀπολαύειν fraudi fuit loco iſti, ut aliis μυρίοις ὅσοις. Negotium faceſſunt nobis, et quae iſtis adhaerent: τὰς δὲ ἀθρόας ἐν ἀρχῇ πόσεις ἐκκλιτέον· δύσκλητον γὰρ εἰς πλείονα τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Quid enim eſt δύσκλητον; Enim plane hic aqua haeret. Aſſentiebar doctis legentibus δύσχρηστον γὰρ τὴν πλείονα τ. Sed excerpta aſſenſum meum ſufflaminant, in quibus ſcriptum: δύσκλητοι γὰρ (nempe αἱ πόσεις) εἰς τὴν πλείονα τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Cogitemus amplius. At mox ſcribe ex iisdem ὁ δὲ σκόμβρος κεῖφος potius, quam κάφως. Sed majoris momenti eſt, quod ſequitur: ὁ κολίας δὲ κολλοσκιλλωδέσερος. Nam ſcribendum ex epitoma et membranis σκιλλωδέσερος, ut ex conjectura olim emendabat doctiſſimus Conr. Gesnerus. Antiqui medici Graeci appellare ſolent σκιλλώδη, quae volunt intelligi palato eſſe ingrata aut ſtomacho parum conducibilia. Sic dicebat Hiceſius, quosdam eſſe μύας σκιλλώδεις et παπυχύλους καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀπειθεῖς. Scilla non omnis eſt edulis, ut p. 233. ait Theophraſtus: et illius, quae editur, acrimonia pa-

rum grata, ſaepe etiam noxia. Lucumonis illius acumen, qui negat, Strabonis ſubjectum deinceps locum exſtare hodie in Strabonis codicibus, pridem retudimus. Nam ſi totidem literis eadem non ſcribuntur in noſtris libris, mirum non eſt. Quoties diximus, hunc eſſe morem veterum criticorum et grammaticorum, ut in laudandis priorum ſcriptis parum ſint religioſi? Non enim verba ut plurimum, ſed ſenſum ſpectant ſolum. Exempla ejus rei in Athenaeo quamplurima: in Euſtathio et id genus aliis prope infinita. Porro *Sexitana* ſalſamenta, vel, quod eſt idem, Ἑξίτανα, illa ipſa videntur eſſe, quae apud Galen. in III. de facult. alim. Σαξάτινα, apud Martialem *ſaxitana* nominantur. Epicharmi *Fugitivum Ulyſſem* adducit in teſtimonium et Pollux l. IX. In ejus verbis malim Ποτιφόριμον τὸ τέμαχος ἦν. Id eſt, *eſui aptum.* Nam ποτιφέρεσθαι Dores, quod alii προσφέρεσθαι, *cibum ſumere.* Alioquin Heſychius φόριμον exponit λυσιτελές, *utile.* Pro quo dicunt Dores ποτίφορος, ut in Nemeonicis Pindari: ποτίφορος δ' ἀγαθοῖσι μισθὸς ἕτος. Scio, fuiſſe viros doctiſſimos, qui ſcriberent non longe infra τὰ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ταρίχων ὠραῖα πάντα. Sed placet nimis edita ſcriptura ὠὰ πάντα, quam et epitoma tuetur, et omnes MSS. Horaea piſcium nusquam legi: ſed ὠραῖα ſolum ταρίχη. Ubi de ſaporibus recitantur Mneſithei Athenienſis placita, lego cum viris doctis οἱ δὲ σρυφνοὶ τὰς ἐκκρίσεις ἴσχασι. Acerbos ſuccos adſtringere, adeo verum eſt, ut σρυφνὸν quaſi συφνὸν conſtet appellatum a verbo σύφω. In verbis Xenophontis legunt veteres ἢ κακῆς καὶ ἀσθεν. Sane quidem τὸ μὴ aſuerit melius. Paulo poſt epitome: πέπτειν ὑμᾶν τοιάτας λόγας ὃ δυνάμενος. Elegantius, quam, ut editum eſt, Φέρειν τοιάτ. Pro exemplo vocum alienigenarum, quibus olim uſi Graeciae ſcriptores, affert τὰς παρασάγγας, καὶ τὰς ἀσάρας. Seribendum vero τὰς ἀγγάρας, vel τὰς ἀσάνδας· quod tamen probo minus. Utraque vox Perſica: utraque optimis auctoribus Graecis uſurpata. Multa Euſtathius ad Ὀδ. τ. de barbaris hisce vocabulis.

CAPUT TRICESIMUM QUINTUM.

Archilochi dictum: πάντα ἄνδρα ἀποσκολύπτειν. ἀντιπροπίνειν. Decocta veterum Graecorum. ταύρειον ὕδωρ. Sophoclis fabula Αἰγεύς. *Ὑόεις fons. An calidam veteres Graeci biberint. σπλάγχνοισι συγγίνεσθαι. Anuli physici. περιβόητον ποιεῖν. βάψαι ἐρύταινα. Servorum vetus jusjurandum: μηδέποτε πίοιμι ὕδωρ ἐλευθέριον. Comicorum ferme omnium scena Athenis. Vinum ἐλευθέριον apud Xenarchum comicum. Auctor fabulae* Aliptria.

Jure merito Cephisodorus, Isocratis discipulus, ut ait noster, inter veterum dicta improba Archilochi istud ponit: *πάντα ἄνδρα ἀποσκολύπτειν.* Est enim illi Neronis p.234. simile, quod refert Suetonius. *Ex nonnullis*, inquit, *comperi, persuasissimum habuisse eum, neminem hominem pudicum aut ulla corporis parte purum esse. σκολύπτειν* et *ἀποσκολύπτειν* obscoenissimae impuritatis genus significare, ex Harpocratione et Polluce liquet. Aliis verbis eandem *ἀσχημοσύνην*, ut voce utar divi Pauli, nequissimus poëtarum expressit init. Equitum. Quod autem ex Theodoro, nescio quo, affertur, *πλέον μὲν ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον*, ante illum dixerat Hesiodus: *Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἔνι Φορτία θέσθαι.* Qui versiculus a Plutarcho exponitur in lib. de aud. poët. Theodori verba ita concipiebat Scaliger: *πλεῖον μὲν ἔχειν, τὸ δὲ ἴσον ἐπαινεῖν.* Sed utrum hic auctor prorsa oratione scripserit, an vorsa, nescimus. Prima verba ex Antiphanis Alcestide ita malim scribi: — *ἐπὶ τὸ καινοργεῖν φέρῃ; Οὕτως ἐκεῖνος, τοῦτο γ. Tibi nova inventa placent? Etiam illi: quî quidem est persuasus* etc. Restitue postmodum prava distinctione depravatum locum, ac scribe: *ἀλλὰ προπίνω σοι, ἔφη, φιλοτησίαν, (διψῇς γὰρ λόγων) παρ' Ἀλέξιδος λαβὼν ἐκ Πυθαγοριζούσης.* De se dixit Cynulcus *λαβὼν*, non de Ulpiano, ut male arbitratur Dalecampius. Sensus est: quandoquidem tenet te non vini, sed verborum sitis, propino tibi in testimonium amicitiae locum hunc Alexidis, in quo decoctae fit mentio: quod tu avebas scire. Ita accipitur verbum *ἀντιπροπίνειν* in. l. IV. Decoctam vetustis temporibus fuisse cognitam, probat deipnosophista

teſtimonio Alexidis, ubi ſunt haec: *ὕδατος ἀπέφθε κύαθος, aquae decoctae cyathus.* Recte hoc quidem Athenaeus: caeterum decoctam Neronianam, cujus erat illis temporibus promiſcuus uſus, antiquioribus Graecis fuiſſe incognitam non dubitamus. Vulgaris decoctae meminit Hippocrates popular. l. VI.: *ὕδωρ ἀφεψηθὲν τὸ μὲν, ὡς δέχηται τὸν ἥρα· τὸ δὲ μὴ ἔμπλεον εἶναι καὶ ἐπίθημα ἔχειν.* Ad propoſitam quaeſtionem, ubi exſtaret in ſcriptis veterum *ταυρείᾳ ὕδατος* mentio, reſpondet Cynulcus: *τὸ δὲ ταύρειον ὕδωρ ὠνόμασεν, ὦ Φίλε, Σοφοκλῆς ἐν γαι... ἀπὸ τῶ περὶ Τροιζῆνα ποταμῶ Ταύρα, παρ' ᾧ καὶ κρήνη τις Ὑόεσσα καλεῖται.* Tolle laceri codicis indicium, et ſcribe *ἐν Αἰγεῖ.* Ejus fabulae argumentum divinare licet ex Plutarchi Theſeo. Conjecturam autem fecimus ex verbis Heſychii, cujus locum turpiſſime deformatum adſcribam, ut emendem. Vulgo editum: *Ταύρειον πόμα, ἀπὸ Αἰγειτδόρα ποταμῶ Σοφοκλῆς τροιζῦνα τάρα καὶ κτύνη ὑόεσσα.* Lego: *Ταύρειον πόμα, Σοφοκλῆς ἐν Αἰγεῖ, ἀπὸ Ταύρα ποταμῶ περὶ Τροιζῆνα, παρ' ᾧ καὶ κρήνη Ὑόεσσα.* Abſque dubio ex eodem fonte ſuos rivos derivarunt Athen. et Heſych. Itaque eadem ambiguitas ſententiae apud utrumque, *παρ' ᾧ* enim vel ad Sophoclem poteſt referri, *in cujus fabulis etiam Hyocis fons nominatur:* vel ad Taurum fluvium, *prope quem fons etiam eſt Hyocis* ſive *Hyoëſſa,*
p. 235. Totidem literis haec leges apud Euſtathium Ἰλ. λ. An calidam et veteres biberint in conviviis, (de quo hic aliquid Athenaeus) disputat multis Julius Poll. l. IX. Eupolidis verſus ita digere et ſcribe: — *τὸ χαλκίον Θέρμαινέ θ' ἡμῖν, καὶ θύη πέπτειν τινὰ Κέλευ', ἵνα σπλάγχνοισι συγγενώμεθα. Calefacito nobis miliarium, et victimas cura coquendas, ut ex viſceribus una ſimus et epulemur.* Mos erat veterum, invitare amicos ad ſacrificiorum epulas. Lynceus Samius: *Μάγειρ' ὁ θύων ἐστὶν, ὁ δειπνίζων τ' ἐμέ.* Accipe *σπλάγχνα*, ut in Suetonio *viſcus*, de victimae parte, quae non adolebatur, ſed convivis apponebatur. Sic ille de Vitellio: *Ne in ſacrificio quidem aut itinere ullo temperavit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus et farra paene rapta e foco manderet.* Proprie inteſtina ſic vocabant: ſed et carnes, et generaliter quicquid de victima edebatur, *viſcus* dixerunt, ut notat Servius. Unde eſt *viſceratio* pro *κρεανομία*· neque enim ſolis inteſtinis veſcebantur in ſacrorum epulis. Ita autem dictum *σπλάγχνοισι ξυγγίνεσθαι*, ut apud Ariſtophanem *σπλάγχνοισι παραγίνεσθαι*, intereſſe convivio ſacro. Cleon in Equit. ait:

Ἢ μήποτ' ἀγοραῖς Διὸς σπλάγχνοισι παραγευοίμην. Nicomachus vetus poëta: Ὁμῶ δὲ ταῖς σπονδαῖσι διαλογίζεται, Τοῖς συμπλέουσιν ὁπόταν ἐπιβάλλει μέρος. Τιθεὶς τὰ ἴδ' αὐτῶ σπλάγχν' ἕκαστος ἐσθίει. Συγγίνεσθαι σπλάγχνοις dixit pro ἐπὶ σπλάγχνοις, *ex viscoribus epulari*. Paulo aliter I. II. explicabamus ξυγγίνεσθαι ὀρυπέσεσιν pro *comedere*. Hic ξυγγίνεσθαι id potius est, quod Latinis *una esse*. Juvenalis: *Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto, Una sumus, ait.* De istis, τὸ χαλκίον Θέρμαινέ τε, praetermittenda non sunt, quae scribit Pollux: Ἐγὼ δὲ τὸ ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις Ἀριστοφάνης εἰρημένον, τὸ χαλκίον θερμαίνεται, ἕτω πως ἦκουον, ὡς εἰς ποτὸν εὐτρεπιζομένων τῶν γυναικῶν· ταυτὸν δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Εὐπόλιδος Δήμοις ἐστὶν εἰρημένον. Vide, quae sequuntur. Errant, qui Antiphanis hunc versum. Παρὰ Φερτάτῃ δακτύλιός ἐσί μοι δραχμῆς, putant emendationis egere. Anulum intelligit de genere eorum, quos physicos vocabant. His putabant inesse vim sanandi aut potius avertendi morbi. Aristoph.: — *Φορῶ γὰρ πριάμενος* Τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐθάμῃ δραχμῆς. Nota sunt, quae de hujusmodi anulis docti pridem adnotarunt. Multa Marcellus Empiricus de iis: apud quem c. 9. ad ileon vel colum praescribitur *anulus de auro, texta tunica exusta, qui habeat in ambitu rotunditatis utriusque, id est, exterius et interius, Graecis literis scriptum:* Θεὸς κελεύει μὴ νύειν κόλον πόνῳ. In iis trochaïcis, qui afferuntur ex Alexidis *Alciptria* sive *Unctrice*, interpretes nihil viderunt. Sensus est: Si officinam nostram infamaveritis, hauriens ferventem aquam de medio lebete maximam trullarum in vos effundam. Distinctiones aliquot alienis locis positas ita restituas: Ἐὰν δὲ τἐργαστήριον ποιῆτε περιβόητον, κατασκεδῶ, νὴ τὴν Φίλην Δήμητρα, τὴν μεγίστην ἀρύταιναν ὑμῶν, ἐκ μέσου βάψασα τοῦ λέβητος ὕδατος. p.236. In malam partem debet accipi τὸ περιβόητον ποιεῖν. Haec dicebat ancilla aliptae, adolescentium, qui comessabundi fores pulsabant, petulantiam castigans, propriae infamiae metu. *Βάψαι ἀρύταιναν* quid sit, ad Theophrastum satis exposuimus. Junge ὑμῶν cum κατασκεδῶ. Deinde scribe: εἰ δὲ μή, μηδέποθ' ὕδωρ πλοιμ' ἐλευθέριον. Id est, *nisi id fecero, ne fiam unquam libertatis compos.* Etsi verum est, quod dixit Plautus: *hoc poëtae faciunt in comoediis, Omnes res gestas esse Athenis autumant:* interdum tamen aliter se habet, et fingitur ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος esse non Athenis Atticis, sed in alia urbe Graeciae. Videtur id factum ab eo poëta, cujus

haec ſunt. Alluſit enim iſtis verbis ad morem Argis ſervatum, ut manumiſſi hauſtum biberent aquae e fonte Cynadra. Euſtathius: *ἐν Ἄργει Κυνάδρα κρήνη, ἐξ ἧς ἔπινον οἱ ἐλευθερούμενοι. ὅθεν τὸ Κυνάδρᾳ ἐλευθέριον ὕδωρ παροιμιακῶς ἐπὶ τῆς κατ' ἐλευθερίαν ζωῆς.* Liberae aquae meminit et Pauſanias in Corinth. Sed fuiſſe videntur inter ſervos et ſervas uſitata olim genera loquendi, *εἴθε πίοιμι τὸ ἐλευθέριον ὕδωρ*, et contra, *μηδέποτε πίοιμι ὕδωρ ἐλεύθερον*, niſi hoc aut illud fecero. Alludebat horſum mulier illa, quam Xenarchus poëta faciebat jurare *τὸν Φρικτότατον ὅρκον*, ut narrat auctor l. X.: — *ἐμοὶ γένοιτο σᾶς ζώσης, τέκνον, Ἐλεύθερον πιεῖν οἶνον ἀποθανεῖν.* Serva erat, quae loquebatur. Voluit dicere: utinam, priusquam moriar, libertatem poſſim conſequi. Sed prae amore vini temulenta anus vinum *ἐλευθέριον* dixit, cum aquam deberet. Caeterum de ſabulae iſtius, cui index *Ἀλείπτρια*, auctore ne veteribus quidem conſtabat. Athenaeus vel Antiphanem ait eſſe, vel Alexidem. Julius Poll. Amphidi attribuit. Sic ille ſcribit l. VII. c. 3.: *Τὰ δ' ἀλείπτα ἐκ ὄντος ἐν χρήσει, ἀλειπτρίαν εἰρήκασιν οἱ μέσοι κωμικοὶ, καὶ Λυσίας ἐν τῷ Διοφάντᾳ περὶ χαρίτων· Ἀμφίδος δὲ καὶ δρᾶμά ἐστιν Ἀλείπτρια.* Sic ſcribendus hic Pollucis locus.

CAPUT TRICESIMUM SEXTUM.

Ratio frigefaciendae aquae. ὕδωρ ψυχρότερον ἀεραρότος. Homo φυτόν. Color δευσοποιός. ἀβυρταίκη et ἀβύρταικος. ἐκβακχεύειν ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαις. Eubycles comicus. θεῖαι ἄλλαι ἐπινοίαι. Apollodori Ἀπολιπεῖσα. Alexidis Γυναικοκρατεία. κνισολοιχὸς et κνισοκόλαξ. γῆν ἐπιέσσασθαι. Multa emendantur et illuſtrantur.

Vel Athenaei error eſt memorialis, vel librariorum, qui iſta ſcripſerunt: *Πλάτων δ' ἐν πρώτῳ Πολιτείας.* Nam locus eſt l. IV. Non ſemel obſervavimus, α et δ ſedes invicem permutaſſe in manu exaratis libris. Abundat vox una in iſtis: *φησὶ ψυχεῖα* (ita melius membranae) *κατασκευάσθαι θέρες ὀρυκτὰ, ἔνθα χλιερὸν* (ſic paſſim MSS. et

epitome pro χλιαρᾶ) ὕδατος πλήρη κεράμια καταθέντες ὕδα- p.237.
τος, κομίζονται χιόνος ἐδὲν διάφορα. Posterius enim ὕδατος induci debet, atque ita volebam edi. κομίζονται est *referunt domum*, non *hauriunt*. Obſervandum eſt, quod ait, aquam injici in haec frigidaria, quae ſit tepens. Poteſt intelligi, quae propter anni tempus intepuerit: poteſt etiam accipi de quaeſito tempore admota ad ignem aqua. Nam ut quam frigidiſſima fiat aqua, calefacienda prius eſt, quam in ſpecum demittatur aut puteum. Cauſſam explicat Alexander eo problemate, cujus initium: Διὰ τί τὸ θερμαινόμενον καὶ εἰς Φρέαρ χαλώμενον ψυχρότατον ποιεῖται. Similis ratio frigefaciendae aquae eſt, quam ex Protagorida mox deſcribit auctor: ſole enim prius calefaciebant. Nae male de nobis meriti ſunt, qui iſtud Alexidis e Paraſito teſtimonium primi ſic ſcripſerunt: Καὶ γὰρ βάλομαι Ὕδατός σε γεῦσαι. πρᾶγμα δ' ἔσι μοι μετὰ Φρέατος ἔνδον ψυχρότερον ἀραρότος. Quid ſignificant poſtrema verba? Aut quid eſt Φρέαρ ἀραρός; Lege ψυχροτέρα Ἀραρότος. *Volo*, ait, *aquam tibi propinare. Mihi autem res eſt cum puteo*, id eſt, puteum habeo, *frigidiorem Ararote*. Araros poëta comicus non inter primos, ac ne ſecundos quidem. Inde occaſio venuſtiſſimi joci. Simillime Gnathaena Diphilum poëtam riſit, cum coenanti apud ſe et frigidam laudanti, *non mirum*, inquit: *ego enim aquam frigefacio injectis in lacum tuarum comoediarum prologis*. Vide l. XIII. De Ararote dictum nobis c. 9. Hominum genus vocat Φυτὸν poëta Alexis, cum ait: Εἶτ' ἐ περίεργόν ἐσιν ἄνθρωπος Φυτόν. Platonis vox eſt ἄνθρωπος Φυτὸν ἡμέριον, ἐκ ἔγγειον. VI. verſus ita ſcribitur: Ἀκτῆς τροφῆς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν. Mendoſe. Neque ad rem facit, quod ἀκτὴ apud Homerum de farina dicitur. Scribe: Καὶκ τῆς τροφῆς δὲ τῆς καθ' ἡμέραν. Vel: Καὶν τῇ τροφῇ δὲ τῇ καθ' ἡμ. VIII.: Ζωμὸν δὲ ταύτῃ μέλανα μηχανώμεθα. ταύτῃ, nempe *mazae*, non, ut Dalec., *eodem die*. Mazam candidam in jus nigrum intingebant, cujus etiam M. Tullius meminit. Sed mirum, juri nigro aliud potius opponi, quam jus album. Nam de maza item ſequens verſiculus eſt exponendus, niſi referre volumus ad oculorum ὑπογραφάς· nigro enim inficiebant ſibi eam partem, quae formoſae volebant videri. Notabis, δευσοποιὸν χρῶμα nigrum dici hoc verſu, Τὸ καλὸν δὲ χρῶμα τῷ δευσοποιῷ χρώζομεν, cum proprie omnis ſuaſus color, ut Latini loquuntur, δευσοποιὸς appelletur. XI. ſcripſimus, ut erat in membranis: Τὸ δ' ὄψον ἐὰν μὴ θέρμον ᾖ,

διασύρομεν. *Obſonium niſi calidum apponatur, vituperamus.* Sic etiam in epitome. Vulgo Τὸ δ' ὅλον. Unde fecit Dalec. Τὸν δεῖλον. Non inepta quidem conjectura, ſed quae veritati non debeat facere praejudicium. Quantopere ferventes cibos expetierint veteres, admonuimus l. I. c. 6. Si ὄψον velis piſcem interpretari, non pugnabo. XIII.: Ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαισι δ' ἐκβακχεύομεν. Abyrtaca Perſici inventi cibus erat, quem acrimonia commendabat. Theopompus: Ἥξει δὲ Μήδων γαῖαν, ἔνθα καρδάμων Πλείσων ποιεῖται καὶ πράσων ἀβυρτάκη. Huic affinis fuit alius
p. 238. cibus, quem νεοδάρτην vocabant. Heſychius ſcribit, eſſe ἔδεσμά τι ἀβυρτακῶδες. Nec ἀβυρτάκη ſolum legas, ſed etiam ἀβύρτακος, ut apud Polyaenum l. IV. ἐκβακχεύειν ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαις dixit comicus pro ἐπιμαίνεσθαι ταῖς ἀβ., quod uſitatius eſt. *Perdite amare et cum furore expetere.* Contrarium eſt in ſuperiore verſu ἐκπιτίζομεν, quod mutant male in ἐ πιτίζομεν. ἐκπιτίζομεν eſt lente et cum faſtidio bibimus quaſi pitiſſantes, vel deguſtare experiundi gratia vix ſuſtinemus. Hoc enim eſt *pitiſſare*, ut notum ex Terentio. Sequitur: Εὐθυκλῆς δ' ἐν Ἀσώτῳ ἢ Ἐπιστολῇ. Ita ſcribi recte, probat Suidas, qui loci hujus meminit. Pauciſſimas ediderat fabulas: unicam invenio praeter iſtam. Laudatur enim in *Atlanta* a paroemiographis in proverbio βᾶς ἑβδομος. Apud Pollucem l. VI. c. 37. fortaſſe ſcribendum: καὶ ἡμίκακον δὲ Εὐθυκλῆς λέγει καὶ Σοφοκλῆς. Nam quis ille Euclides, quem nominat vulgata ejus loci lectio? *Aſotum* vel *Aſotos* plures Graeci comici docuerant: etiam e Latinis Ennius atque Caecilius. Cujus poëtae itemque Afranii *Epiſtolam* quoque laudant Feſtus, Priſcianus, Nonius. ἔψυχον mox ſcribi jufferam, non ἔψυχρον. Operarum error eſt et quod ſequitur: — Λύσιππος ἐν Βάκχοις, pro Βάκχαις. Lyſippi Bacchas ex Athenaei l. III. et VIII. nominat Suidas. Pollux quoque meminit l. VII. c. 17. C. autem 11. ejusd. l. ſcribe ſic iſtum Lyſippi verſum: Ἐπιγνάψας καὶ θειώσας τὰς ἀλλοτρίας ἐπινοίας. Non, ut editum eſt, θειάσας. Nam Pollux hoc teſtimonio probare voluit, ſulphuris aliquem fuiſſe uſum in officinis fullonum. A θεῖον vero, quod ſulphur ſignificat, non dicitur θειάζειν, ſed θειοῦν. Elegantiſſime autem Lyſippus eum, qui aliena inventa interpolet ceu veſtem obſoletam, fulloni comparat. Corrupti ſunt et Heſychii codices in mentione hujus poëtae, quo loco vocem βάδιος explicat. παρὰ Λυσίππῳ, ait, τὸ ὄμμα. Scribe τὸ ὄνομα. Poëtae ver-

ſus: Κύων δέ τις ἐβόα δεδεμένος, ὥσπερ βάδιος. Id eſt, *tanquam fasuus.* Ait deipnoſophiſta: λάκκα meminit Apollodorus ἐν Ἀπολιπάσῃ. Fortaſſe ſcribendum eſt ἐν Ἀπολιπᾶσι. Reperio namque, laudari hunc poëtam in Καρυσίοις ἀπολιπᾶσι. Exemplum habes apud Suidam in ἐγκομβάσασθαι. Suſpectum eſt etiam, quod ſequitur ſtatim: Ἄλεξις δ' ἐν Γυναικοκρατείᾳ. *Alexis in expeditione mulierum.* In Pollucis codicibus l. IX. ſcriptum Γυναικοκρατείᾳ, *Imperio muliebri.* Scribe: κνισολοιχὸς γάρ τις εἶ, καὶ κατὰ τὸν Σάμιον ποιητὴν Ἄσιον, τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, κνισοκόλαξ. Edita lectio facit auctorem vocis κνισολοιχὸς Aſium poëtam, de quo Strabo et Pauſanias: falſo, ut ex ſubjectis illius verbis liquet. Neſciebant Graece, qui κνισολεῖχος emendabant: repugnat enim analogia, et quantum eſt veterum grammaticorum. In editis libris praeter accentum nihil mutandum. Simonidis elegantiſſimum eſt epigramma, quo nivem injici ſuo poculo a convivatore vel pincerna poſtulat. In primo verſu ſcribo τῇ, non τήν. Sed ipſos poëtae verſus recitabo: ſunt enim elegantiſſimi, et obſcuritatis habent nonnihil. Τῇ ῥά ποτ' Οὐ- p.239.
λύμποιο περὶ πλευρὰς ἐκάλυψεν Ὠκὺς ἀπὸ Θρῄκης ὀρνύμενος Βορέης, Ἀνδρῶν δ' ἀχλαινων ἔδακε Φρένας, αὐτὰρ ἐκάμφθη Ζωὴ Πιερίην γῆν ἐπισσαμένη, Ἔν τις ἐμοὶ γ' αὐτῆς χεέτω μέρος. ἁ γὰρ ἔοικε, Θερμὴν βασάζειν ἀνδρὶ Φίλῳ πρόποσιν. Quae ita vertebamus οὐδὲ πάρεργον et omnino aliud agentes: *Picrii coſtas qua circumtexit Olympi E regno Thracum flans vehemens boreas, Quaeque inopes laenae afflixit, verum eſſe moleſta Deſiit in tumulo viva repoſta diu, Hujus partem aliquis dato mi. Ferventia amico Turpe nimis fuerit pocula porrigere.* γῆν ἐπιέσσασθαι dicuntur mortui, quando ſunt ſepulti ac terra ceu veſte amicti: id enim eſt ἐπιέσσασθαι. At hoc loco feſtiviſſime dicitur de nive in terram defoſſa, ut ſervaretur, ea ratione, quam ante deſcripſit auctor, aut ſimili. Ideo ait nivem terra obrutam fuiſſe vivam: imo ut viva ſervaretur, nec periret. Daleçampius τὰ ἐπισσαμένη deduxit a πιέζω. Parum abeſt, quin exclamem: Δῆμάτερ τῆς σοφίας! Olympi montes dicti olim quam plurimi: de Pierio, qui in Pieria Macedoniae, poëtam loqui, certiſſimum eſt ex IV. verſu. Elegans eſt antitheſis in verbis ἔδακε Φρένας, *mordebat* ſive urebat, hyemis videlicet tempore, et ἐκάμφθη, *mollita eſt.* Nam aeſtate nix eſt gratiſſima. Dalec. tamen reſcribebat ἐπέμφθη, abſurda multis modis conjectura.

CAPUT TRICESIMUM SEPTIMUM.

Ζωμῦ κεχρημένος. *Antiphanis drama* Bombylius. *πέταχνον*, *poculi genus.* *χεβρόδλαψος*, *edulium Syrorum.* Sanchoniathon *et* Mochus, *scriptores Tyrii.* *μυξίλη.* Nicophon, Nicophron *et* Nicochares, *poëtae.* *Fabula* Χειρογάστορες *et* Ἐγχειρογάστορες. *κορύξασθαι et κοκκύξασθαι.* *Antiphanis* Antea. *χόνδρος.* *ῥοφήματα.*

In verſu III. Aſii, vetuſtiſſimi poëtae, Ἄκλητος, *ζωμῦ κεχρημένος*, *invocatus*, *juſculi egens*, neſcio, quid legerit vir doctus, qui vertit *juſculum ſorpſit.* Noſtra lectio veriſſima eſt. Homerus: *κομιδῆς κεχρημένος.* Ac videtur mendici deſcriptionem Homericam Ὀδ. ρ. eſſe imitatus: Homero enim juniorem puto Aſium cum Euſtathio. Sequitur: Ἀντιφάνης μνημονεύει ἐν Βομβυλίῳ. Bombylium vocabant genus poculi, de quo diximus alio loco. Inde huic fabulae nomen videtur inditum ob frequentem bombylii in ea mentionem. Pollux tamen l. X. c. 46. Antiphanem laudat ἐν Βομβυκίοις. Utrum id ſit diverſae fabulae nomen, an hujus noſtrae, pronuntiare non auſim. Emenda verſum iſtum Alexidis, Ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πενταδράχμῳ τινί, et ſcribe, Ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πετάχνῳ τινί. Vulgatam ſcripturam lex metri clamat corruptam. Noſtrae emendationis auctor et fundus Athenaeus ipſe, qui l. XI. nos huc rejicit, et ſic ſcripſiſſe
p. 240. affirmat. Media in hac voce corripitur, ut prior in τέχνη. Ait deinceps: Ἐξῆς ἐπεισηνέχθη πλακοῦς ἐκ γάλακτος, ἰτρίων τε καὶ μέλιτος. Dalecampius ſuſtulit hinc vocem ἰτρίων, et ſcripſit σησάμε. Quam emendationem neque epitome, neque veteres codices admittunt: verum haec faciente numine ad l. XIV. *χεβρόδλαψος* quodnam edulium in idiomate Syrorum appellaretur, vellem Athenaeus explicuiſſet. Vox eſt ex pluribus compoſita. Olim ſcribebam *χεβροδάλε*, ὄψε πατρίε· ut minutalis aut farciminis genus ea voce ſignificetur. Tale quid Syri intelligunt vocabulo תכבדה, cujus origo a כבד. Hebraeorum magiſtri volunt eſſe *ὑπότριμμα* quoddam ex carnibus et ovis. דל autem *λεπτὸν* ſignificat. Sed hoc divinare eſt, quo non aſpiramus nos: neque unquam pudebit fateri, ea neſcire, quae neſcimus. At quinam ſunt iſti hiſtoriae Phoeniciae ſcriptores genere Tyrii, de quibus

Cynulcus Ulpianum compellans? πλὴν εἰ μὴ παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ (ita ſcribendum, non Φοινικὰ) συγγεγραφόσι, Σαναιλήωνι καὶ Μωχῷ, τοῖς σοῖς πολίταις. Enimvero peregrinus ſit in rep. literarum oportet, qui neget, pro Σαναιλήωνι ſcribendum eſſe Σαγχωνιάθωνι. Hujus antiquiſſimi hiſtorici meminerunt multis locis Philo, Joſephus, Euſebius, Porphyrius, alii. Berytium quidam illum appellant, ut Porphyrius: alii Tyrium, ut Athenaeus. Suidas: Σαγχωνιάθων, Τύριος φιλόσοφος, (ἔγραψε) Πάτριαν Τυρίων τῇ Φοινίκων διαλέκτῳ. *Sanchoniathon, Tyrius philoſophus, ſcripſit Tyriorum Origines lingua Phoenicum.* Mochum nominat inter auctores rerum Phoeniciarum Tatianus extr. h, cujus locum operae eſt adſcribere. Γεγόνασι παρὰ τοῖς Φοίνιξι τρεῖς ἄνδρες, Θεόδοτος, Ὑψικράτης, Μῶχος. τούτων τὰς βίβλους εἰς Ἑλληνίδα κατέταξε Φωνὴν Χαῖτος, ὁ τὰς βίβλους τῶν φιλοσόφων ἐπ' ἀκριβὲς πραγματευσάμενος. Meminit Mochi hujus etiam Euſebius in Προπαρ. Emendavimus mox: δότε, ἔφη, μυείλην· ἃ γὰρ ἂν εἴποιμι μύερον. Legebatur prius μυειλήνε· claro ac manifeſto mendo, ſi attendiſſent interpretes. Utebantur interdum veteres cavo pane ad juſculi hauſtum aut pultis. μυείλην vocabant et panem illum, et alia in ſimilem uſum parata inſtrumenta. Lege Pollucem l. VI. c. 12. et ſcholia Ariſtophanis in Equites: nam inde dixit comicus μυειλλᾶσθαι ἀμφοῖν χεροῖν, *haurire ambabus manibus.* Ecce iterum ſimilem errorem ex eadem cauſſa, quae μυειλήνε pepererat nobis. Sequitur enim: καὶ ὡς τὸ πεπέριον ὀνομάσαντα παρέθε; Scribendum πέπερι, inducta ſyllaba, quae perperam geminata eſt. Nicandri verſus, quem reſpicit, exſtat l. II.: Πολλάκι δ' ἢ πέπερι πόψας νέον, ἢ ἀπὸ Μήδων Κάρδαμον. In III. verſu Nicandri malo ſcribi Χίδρα μὲν ἐκτρίψειας. Quid ſit χίδρον, disputamus l. IV. Per ι autem ſcribi ſemper debere hoc nomen, non per υ ψιλὸν, diſtricte admonent nos γραμματικῶν παῖδες. Scribe deinde, ac verſum unum ex membranis adjice: Ζωμὸν δὲ βρομέοντα κατάντλασον αὐτὸν ἀπ' αὐτῆ Ἀρνύμενος, ἵνα μηδὲν ὑπερζῇ· πνίγε δὲ πῶμα Ἀμφιβαλών. Horum verbo- p.241.
rum interpretationem Athenaeus in erudita periphraſi Nicandri verſuum, quae ſtatim ſequitur, non praetermiſit. Poſtremum verſum, Ἡρέμα δ' ἐν χλιάων κοίλοις ἐκδαίνεο μύερος, ita corrige: Ἡρέμα δὲ χλιαρὸν (vel λιαρὸν, ut interpit.) κοίλοις ἐξαίρεο μύερος. Confer cum Athenaei paraphraſi. Sequitur non longe: λέγει Νικοφῶν, ὁ τῆς

ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, ἐν τοῖς Χειρογάστορσιν. Sic et l. IX. ac l. XIII. fabulae iſtius auctor *Nicophon* Athenaeo nominatur. Etiam Harpocration in κορδακισμὸς et Pollux l. IV. c. 7. atque aliis locis *Nicophontem* veteris comoediae poëtam agnoſcunt auctorem. Ariſtophanis ſcholiaſtes ipſum *Nicophontem*, at fabulam illius Χειρογαστόρων γένναν nuncupat. Suidae tamen Νικόφρων dicitur hic comicus, non ſolum in ea voce, ſed et aliis in locis: drama vero Ἐγχειρογάστορες. Similiter Πανὸς γονὰς et Pandoram *Nicophroni* tribuit idem non ſemel: Athenaeus, comici interpres ad Aves, Pollux l. VII. c. 10. et l. X. c. 34. *Nicophonti.* Scribit autem Suidas, *Nicocharem*, alium comicum, et ipſum Χειρογάστορας edidiſſe, quod confirmat noſter, qui l. XIV. et Nicocharem et hanc illius fabulam nominat. In ecloge Nicophronis reſtituimus ex epitoma ἐγκριδοπώλαις. ἐγκρίδες de genere ſunt placentarum. Quando ait Aemilianus *βέλομαί σε δίκην ἀλεκτρυόνος ἐμφορηθέντα τῆ χόνδρῳ κορύξασθαι*, cenſeo, ſcribendum eſſe κοκκύξασθαι, *canere.* At κορύξασθαι eſt *certare:* quod parum convenit huic loco. De gallo gallinaceo fere uſurpant Attici verbum ᾄδειν aut κοκκύζειν, quod ab interprete comici alibi exponitur δίκην ἀλεκτρυόνος βοᾶν. Hic

p.242. ſimpliciter pro λέγειν capitur, ut declarant ſequentia: καὶ διδάσκειν ἡμᾶς etc. Ait: Ἀντιφάνης παρατιθέμενος ἐξ Ἀνταίας. L. XII. laudatur Antiphanes ἐν Ἀνταίῳ. Suſpicor, non aliter hic eſſe ſcribendum: nihil ſtatuo tamen. III. verſum illorum, qui ex fabula afferuntur, ita concipe, poſita majore diſtinctione in ſecundi fine: Οὐ Θετταλικὸν τὸν χρηστὸν εἶναι φασὶ δέ; Duorum, qui hic loquuntur, dixerat alter, ſe habere chondrum Megaricum: alter ſubjicit, mirari ſe, quod non Theſſalicum potius emerit, qui optimus cluat. Sequentium verborum ſententia eſt imperfecta. Ea autem, niſi menda ſubeſt gravior, ita ſcribenda: Τῆς Φοινίκης σεμίδαλις ἐκ πολλῆς σφόδρ' ἐξ—ηγημένη. Teſtimonio Ariſtophanis, quo probatur, χόνδρον veteres poſuiſſe pro ſorbitione, addi poteſt ex Hippocratis Περὶ παθῶν libro: ῥοφήματα δὲ ἐν ταῖσι νόσοισιν ἅπασι διδόναι, ἢ πτισάνην, ἢ κέγχρον, ἢ ἅλητον, ἢ χόνδρον. Idem ſapiens alibi χόνδρα ῥοφητὰ mentionem facit. Dixerunt autem Graeci ῥοφήματα, quae noſtri hodie *potages eſpois.* Theophraſtus in l. de igne ab aquis ſeparat ῥοφήματα hoc discrimine, quod ſint σωματωδέστερα καὶ παχύτερα. Libro huic finem imponit auctor: Ἐχέτω τέλος ἥδε ἡ βίβλος,

ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων ἔχεσα τὴν κατασροφήν. Desinat hic liber iste, finem nactus in sermone de cibis. Sic loquitur, quasi absolverit omnem ciborum historiam et enarrationem. Quod falsum est: tantum enim de iis egit, qui ad gustationes pertinent. Itaque lege *περὶ τῶνδε τῶν ἐδεσμάτων, in sermone de cibis hujus generis.* Ex queis videlicet antecoenia constare solent.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER QUARTUS.

Caput Primum.

Argumentum libri quarti, quinti et ſexti. Caranus *Macedo.* Hippolochus *et* Lynceus *diſcipuli Theophraſti.* *προπίνειν et ἀντιπροπίνειν.* *ςλεγγίς.* *Panaria veterum.* *γύργαθος*, reticulum. *ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα, item πλεκτὰ, ἐλεφάντινα.* Chytri, *feſtum Athenienſium.* *οἱ καὶν τοῖς χύτροις λειτουργήσαντες.* *λειτουργεῖν de hiſtrionibus.* *σκληροπαῖκται.*

Exhauſta materia univerſa guſtationum, ſupererat, ut ad coenam ipſam convivator nos deduceret: quod tamen ab eo factum non eſt. Nam ad ciborum hiſtoriam non eſt rediturus ante librum VII., ubi piſces enumerantur, qui fuerunt coenae legitimae caput. Liber ille ita incipit: Ἐπιτελεσθέντος δὲ ἤδη τοῦ δείπνου. Conferri debent cum iſtis verbis, quae ſcripta ſunt extr. l. III.: *ἐχέτω τέλος ἤδη ἡ βίβλος, ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων*
p. 243. *ἔχουσα τὴν καταςροφήν· ἀρχὴν γὰρ τοῦ δείπνου ἀπὸ τῶν ἑξῆς ποιησόμεθα.* IV. liber, V. et VI. varios ſermones continent, habitos a convivis, dum poſt guſtationem exſpectatur coena. Initio iſtius narrat deipnoſophiſta, qua magnificentia Caranus Macedo nuptiarum ſuarum ſolemnia celebrarit. Hujus hiſtoriae auctor Hippolo-

chus Macedo in ea epiſtola, quam ſcripſerat ad Lynceum Samium, aequalem ſuum et ſtudiorum in Theophr. ſchola conſortem. Ait enim de Hippolocho, fuiſſe illum Theophraſti diſcipulum: libro autem ſuperiore de Lynceo idem dictum eſt. *συμπεριφέρεσθαι δείπνῳ* quid ſit, expoſuimus infra c. XXV. Fruſtra ſunt, qui iſta verba, *τὰ ὅμοια κἀκεῖνα ἀντιπροπίνοντος αὐτῷ*, de mendo habent ſuſpecta: ſunt enim *Κρότωνος ὑγιέστερα*, quod aiunt. *προπίνειν* proprie eſt praebibere et alteri calicem porrigere. Sed poni ſolet *ἁπλῶς* pro *tradere*, *praebere*, et, ut ſcribit Pindari ſcholiaſtes ad VII. od. Ol., *ἀντὶ τοῦ χαρίζεσθαι*. Joannes Chryſ. in *περὶ ἠπιότητος* oratione: *τοῖς ἀξίοις ἀπωλείας σωτηρίαν ἐπιπροπίνει*. Hinc apud ſummum oratorem *προπίνειν τὴν Ἑλλάδα*, et *προπίνειν τὴν ἐλευθερίαν*, *tradere per proditionem*. L. ſuper. dicebat Cynulcus, ſe Ulpiano *προπίνειν Φιλοτησίαν*, cum illi veterum teſtimonia ſuggereret, quorum erat cupidiſſimus. Similiter ait hoc loco, *ἀντιπροπίνειν τὰ ὅμοια* Lynceum Hippolocho, cum ejusdem argumenti literas ad eum daret. Miror autem, ſi recte habet, quod paulo poſt ſcriptum eſt, *οἱ μὲν συγκεκλημένοι ἄνδρες ἦσαν εἴκοσι*, *convivae erant homines viginti*, qua ratione quove jure inter *πολυανθρώπους εὐωχίας* cenſeatur infra hoc convivium. Suſpicio nobis eſt, excidiſſe literam unam, neceſſario reſtituendam hoc modo: *ρ' καὶ εἴκοσι*. *C et viginti*. Certe non eſt numerus editus pro caetera magnificentia. Et erat Caranus ſponſus nec tenuis cenſus nec plebeji ſanguinis: ſponſa vero Proteae illius filia fuit, ut arbitror, cujus originem et nobilitatem commemorat aliquanto poſt Hippolochus. Nam quorſum illa de Protea, ſi ad ſponſae genus indicandum non pertineant? Hippolochi narrationem non integram huc transtulit auctor: ſed ſumma tantum, ut ait, illius capita, quae tamen ipſa non ſine noxa ad nos perveniſſe, vel hoc mihi perſuadet. Scribo autem *ἐδόθησαν Φιάλαι ἀργυραῖ ἑκάστῳ μία δωρεάν*· non *δωρεά*. Sic melius MSS. Sequitur: *προεστεφανώθη δὲ καὶ ἕκαστος, πρὶν εἰσελθεῖν, στεφάνῳ χρυσῷ*. Quodnam fuerit coronamenti genus *στέφανος*, explicamus l. XV. Hippolochus *στέφανον* appellat non multo poſt: *ἐπὶ πᾶσί τε χρυσοῦς στεφάνους, ὁλκὴν ἴσχι τῷ πρώτῳ στεφάνῳ*. *ἀφθονία σεσωρευμένη* Hippolocho, quae Plauto *ſtruices patinarum*. Mox ſcribendum *τοῖς κατόπιν διεδίδου παισί*· non autem *πᾶσι*. Sicut paulo poſt *ἐπεδώκαμεν καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις*. De hoc more veterum multa olim ad Theophr. diximus. Lego deinde: *ἐπὶ*

πλεῖσον ἔπινεν· ἦν γὰρ π., vel: ἔπινε πλεῖσον· ἦν γ. π., re-
p.344. ſtituta in ſuum locum voce ἔπινεν, quae abeſſe non poteſt ſine pernicie ſententiae: etſi ne in membranis quidem aliter. Non damno editam lectionem in iſtis: Ἤδη δὲ ἡμῶν ἠδέως ἀπηλλοτριωμένων τῦ σωφρονεῖν, *cum jam eſſet bona mens a nobis alienata.* Sed neque manu exaratam improbo, ἀπηλλαγμένων τῦ σωφρονεῖν. Quaſi eſſet iſtis ſtrenuis potoribus oneri ac moleſtiae mens recta, vel potius pudori. Diriuscula transpoſitio in iſtis videtur: ἐμοὶ μὲν γυμναὶ δοκῶ. Mollius ſonat ſcripta lectio: ἐμοὶ μὲν δοκῶ, γυμναί. Sequitur: πίναξ ἀργυρᾶς ἐπὶ πάχος ὀκ ὀλίγον περίχρυσος ὅσος, ὥςε δέξασθαι μέγεθος χοίρε. Videtur ſcribendum περίχρυσος ὅλος, τοσῦτος, ὥςε δέξ. Alibi docebamus, panaria veterum et Graecorum et Romanorum reticulato opere ſolita fieri: quare etiam Horatio et Juvenali *reticulum* appellari vas illud, in quo vaenales panes ad mercatum deferebantur: Theophr. aliisque Graecis γυργάθους. Hoc nunc repetimus, ut explicemus iſta Hippolochi: κελεύει ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα δοθῆναι, *dari juſſit panaria plexa e loris elephantinis.* Reticulati operis clarum argumentum vox πεπλεγμένα. *Lora elephantina* fortaſſe aliquis capiat de corio elephanti. Sed ἱμάντας arbitror appellare Hippolochum virgas ſubtiles ex ebore, quibus ceu vimine utebantur in contexendis panariis iſtis. Ita exponendum eſſe, declarat, quod ſequitur de panariis argenteis. Nam quae iſta argentea praeceſſerunt, erant dubio procul eborea. Atque haec ſunt, quae poſtea vocantur πλεκτὰ ἐλεφάντινα. Interpretibus, qui ex eboris ramentis confici poſſe caniſtra arbitrati ſunt, difficile, credo, non erat, quod inter ἀδύνατα omnes mortales omnium aevorum habuerunt, funem ex arena nectere, ut eſt verbum vetus. Legunt vero interpretes ὡς καὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀνασεσαγμένων. Nos omnium membranarum lectionem reſtituimus, ἀνασεσωσμένων, id eſt, *quod nobis ſervarentur, quae menſae fuerant appoſita.* Ideo n. ſportulas afferri juſſerat Caranus, ut in eas convivae congererent, quicquid domum ad ſe vellent auferri. Ait deinceps: ἐπεισβάλλεσιν ἡμῖν οἱ κὰν τοῖς Χύτροις τοῖς Ἀθήνῃσι λειτουργήσαντες. Praeſtantiam hiſtrionum ſive τῶν Διονύσε τεχνιτῶν his verbis ſignificari, non eſt obſcurum. Quare ita verte: *ingrediuntur noſtrum triclinium hiſtriones, digni, qui vel Athenis per Chytrorum ſolemnia producerentur.* Non eſt dubium, feſtum Athenienſium Chytros per multos ſcenicos

artifices ſolitum celebrari. Ideo inter praecipua oblectamenta, quibus fruerentur, qui in ea urbe viverent, ponit mox Hippolochus Λήναια καὶ Χύτρους θεωρεῖν. Eſt vero nota ambitio eorum, qui publicos ludos Athenis ſuo ſumptu edebant: nullis enim parcebant impenſis, quo poſſent hiſtriones peritiſſimos coëmere, et ſumptuoſiſſimo choragio inſtructos in ſcenam producere. Non ſemel mirati ſumus, λειτουργεῖν uſurpaſſe Hippolochum de hiſtrionibus, quibus proprie id verbi minime convenit: ſed p. 245. eis potius, quorum ſumptibus ludi curabantur, et hiſtriones inſtruebantur. Nemo oratores Graecos legit, quin hoc ſciat. Iſtud igitur obſervemus. Simul quaeramus, quinam ſint σκληροπαῖκται inter ludicrarum artifices Hippolocho nominati. Nam quod Dalecamp. σκληροπῆκται emendabat, ad theatralia pegmata referens, veriſimile non eſt, nedum verum. Vir magnus emendabat σκιροπαῖκται. Quae ſcriptura non longe abit ab ea, quam exhibent MSS., in quibus eſt ſine λ σκηροπαῖκται. Sed vellem expoſuiſſent, qui iſti ſint σκιροπαῖκται, quae ratio nominis, et quis veterum mentionem fecerit ſciropaectarum. Scimus eſſe, qui voces σκιρὸς aut σκιρὸς et σκιραφία de luſione ſcruporum interpretentur: ſed id quoque ſine auctoritate. Nos putamus, legi poſſe ψηφοπαῖκται. Poteſt legi et σφαιροπαῖκται. Quod tamen haud probem. Nam rectum et verum eſt omnino ψηφοπαῖκται. De eo genere hominum et ludicro dictum eſt l. l. c. 15. Praeſtigias iſto loco deſcriptas ſimilium multarum hiſtoriarum collatione illuſtravimus in libro de venatione amphitheatrali.

Caput Secundum.

Θήβη, *arcula.* Thebae, *et nomina Thebana multa Syriaca.* τύπον Νηρηίδων. μηχανὴ σχαστηρία. Φρύγματα. *Lucernae machinoſae. Sigilla lucentia in coenationibus.* σιβύναι *et* σιγύναι. *Ariſtotelis et Theophraſti diſcipulorum disputationes hodiernis diſſimiles. Erucae inter cibos.* ϛρεπτοὶ *et* στρέμματα, ſpirae.

Videamus, ſi qua ſint in reliqua Hippolochi narratione, quae diligentiam noſtram deſiderent. Ait Hippolochus:

ἂν θήβῃ καταχείμενος ἀργυρᾷ. Nemo dubitabit, verum esse θήκῃ. Mirum tamen, unde manarit edita lectio, quae in multis etiam antiquis habetur, θήβῃ. Antiquissimi Graeci eam vocem a Syris mutuati, (תבה, *theba*, enim illi) videntur usurpasse pro sua. Hesychius certe agnoscit et interpretatur κιβώτιον. Graeci interpretes Exodi c. 2. θίβην vel θίβιν dixerunt: quae vox fuit b. Augustino incognita, ut ipse scripsit. Puto, allusisse eo Hesychium. Thebas inde nuncupatas a Cadmo Phoenice, non ignorant, qui alia multa tractus illius nomina ad suam originem facile revocari posse animadverterint. At Rabbini vice versa Graecum θήκη suum usu fecerunt: nam illis תיק aut תיקה pro theca non infrequens. Ait: τὰ δὲ τοῖς θεράπουσιν ἀποδεδώκαμεν. Malim ἐπιδεδώκαμεν. Nam ἀποδοῦναι sententiae non convenit. Jam dixit: ἐπεδώκαμεν ἔν καὶ ταῦτα τοῖς ἀθλοις. Paulo ante verbo διαδοῦναι usus est in ea sententia. Ait: αἰτεῖ σκύφον χοαῖον. *Scyphum poscit, qui congium caperet.* Haec priscorum MSS., haec Eustathii lectio: non, quod visum interpretibus, χρυσοῦν. Ait: ἐφ' οἷς λεχθεῖσιν οἱ δ' ἐννέα πάντες ἀνέσαν. Eleganter Homeri verba sententiae
p.246. suae accommodat. Ἰλ. η.: Ὡς νείκεσσ' ὁ γέρων, οἱ δ' ἐννέα πάντες ἀνέσαν. Si verum est, convivas non fuisse plures viginti, putem, scripsisse Athenaeum: οἱ δ' ἐννέα καὶ δέκα πάντες ἀνέσαν. Jam enim unus ex eo numero exemptus erat, Proteas, de quo dictum est. Ait: μεθ' ἃς ὀρχηστρίδες διεσκευασμέναι τρόπον Νηρηΐδων. Hoeschelii epitome: τύπον Νηρηίδων. Fortassean non male. Ait: τῷ ποτῇ δὲ προϊόντος. Scribendum πότῳ· nam aliud ποτὸς, aliud πότος. Sic paulo post: καὶ ὁ Κάρανος ἄρξας πότου. Non, ut legitur, ποτοῦ. Et mox ἀναπεταννύουσι τὸν οἶκον verte *explicant coenationem*, vel *aperiunt*. οἶκος est triclinium ipsum, ubi coenabant, vel in ea coenatione separata pars quaedam instar cellae. Etiam Latinis *oeci*, ut ad Theophrastum observabamus. Ait: καὶ ἀναπεστασθεισῶν, ὀξέως ἐφάνησαν λάθρα κατὰ μηχανὰς σχασθέντων τῶν φραγμάτων, καὶ Ἔρωτες, καὶ Ἀρτέμιδες, καὶ Πᾶνες. Vetus inventum est mechanicorum, parva molitione varias rerum species exhibere in loco eodem aut subjecto, et, ut loquitur auctor libri de mundo, παντοδαπὰς ἀποτελεῖν ἰδέας. Id totum peragebatur ope illius, quam Graeci σχασηρίαν μηχανὴν appellant, designatam Hippolocho voce σχασθέντων. Auctor libri de mundo inter artis illius mirabilia cum neurospastarum solertiam refert, tum eo-

rum induſtriam, qui *διὰ μιᾶς ὀργάνου σχασηρίας πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀποτελοῦσιν, quia aſtutia unius converſionis multa et varia pariter adminiſtrant.* Sic interpretatur Apulejus. Sed non habent, opinor, Latini propriam vocem, qua exprimant Graecam *σχασηρία*, quae et *χασηρία* Heſychio dicitur. *Vertibulas* tamen Auſonius Latine nominat vel *σχασηρίαν* vel ſimile quid in eleganti oſcillorum deſcriptione. *Harum*, inquit, *vertibularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum: elephantus bellua, aut aper beſtia: anſer volans* etc. Petronius: *Larvam argenteam attulit ſervus ſic aptam, ut articuli ejus vertebraeque in omnem partem flecterentur.* Eſt autem, niſi fallor, *σχασηρία* mechanicis Graecis, quod noſtris *un reſſort.* Huic enim optime quadrat, quod tribuunt Graeci *τῇ σχασηρίᾳ*, continendi vim et impellendi aut laxandi, hoc eſt, motus et quietis quaſi principium et incentivum. Ergo haec verba, *σχασθέντων τῶν Φραγμάτων λάθρα κατὰ μηχανὰς*, hoc ſignificant, tabulata illa ſive pluteos, qui objecti erant fabrefactis candelabris, quae poſtea apparuerunt, artificio ingenioſo et mechanico fuiſſe remotos. *Φράγματα* appellat Hippolochus, quae Plato aptius in non diſſimili narratione in. VII. de republ. *παραφράγματα. Erotes, Panes, Dianae* et *Mercurii* ſunt lucernae vel candelabra ad ſimilitudinem Cupidinis, Panis, Dianae et Mercurii elaborata. Etſi autem, quod hic commemoratur artificium, mirabile admodum nihil habuit: aliis tamen inventis ſubtilioribus anſam praebuit. Non enim dubium eſt, quin ab hoc principio ventum ſit ad coenationes iſtas verſatiles, quarum Seneca, Suetonius et Lampridius meminerunt. Porro autem p.247. fieri ſolitum olim, ut in nocturni luminis inſtrumentis artis ſuae peritiam oſtenderent mechanici: cujus rei nobile exemplum ſuppeditat hiſtoria coenae illius, quam in Cilicia exhibuit Cleopatra Antonio, ut narrat Plutarchus. Huc etiam pertinet machinoſa illa lucerna, quae ipſa ſibi oleum miniſtrabat, teſte Sozomeno l. I. Sigillis Cupidinum et Panum, quae ait Hippolochus lucernarum uſum praebuiſſe, reſpondent ſimulacra juvenum heroïcis temporibus, rudi adhuc ſeculo et incognitis lucernis, in angulis coenationum deſtitui ſolita, ut facem tenentes lucerent. Homerus de Phaeacibus canit: *Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες, Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσι.* Lucretius in opulentae domus deſcriptione

poëtae locum non tam imitatus eſt, quam expreſſit prope verbatim, quod non obſervant illius interpretes: — *aurea ſunt juvenum ſimulacra per aedeis Lampadas igniferas manibus retinentia dextris, Lumina nocturnis epulis ut ſuppeditentur.* Ait Hippolochus: *σύαγροι σιγύναις ἀργυραῖς διαπεπρονημένοι περιεφέροντο ἑκάστῳ.* Nihil intereſt, ſive *σιγύναις* ſcribas, ſive *σιβύναις*, ut in epitoma. Venabulum ita vocant, telum *ὁλοσίδηρον*, aprorum venationibus aptum. De eo multa in commentario noſtro de venatione amphitheatri. Caeterum hic locus ſuperiorem noſtram de convivarum numero conjecturam labefactare nonnihil videtur. Nam ut cuique convivarum ſuus aper apponeretur, quod ſcribitur eſſe factum, 120. apros in triclinium illatos oportuerit, ſi ſtat illa noſtra emendatio. Lector igitur eruditus ſtatuat, utrum duorum ſimilius vero debeat videri: aut convivarum celebris adeo convivii tantam fuiſſe paucitatem, aut tantam aprorum copiam potuiſſe reperiri. De Mandrogene, urbicario mimo, adi l. XIV. Iſte, inquit Hippolochus, *πολλὰς κατέῤῥηξεν ἡμῶν γέλωτας, multa ridicula in nos effudit,* vel, *multos riſus a nobis expreſſit.* Sic melius, quam ut interpres. Ait: *σὺ δὲ μόνον ἐν Ἀθήναις μένων εὐδαιμονίζεις, τὰς Θεοφράστου θέσεις ἀκούων.* Mallem *ἑαυτὸν εὐδαιμονίζεις. Tu hoc uno te cenſes beatum, quod Athenis manens Theophraſti diſputationes de propoſita theſi audias.* Mos ſummorum virorum fuit, Ariſtotelis et Theophraſti, diſcipulos exercere propoſita ad defendendum aut oppugnandum quaeſtione aliqua, quae dicebatur e re *θέσις*. Conſtat autem, fuiſſe in illis disputationibus non minus facundiae certamen, quam acuminis et *εὐρεσιλογίας*. Nihil enim ſimile erat earum contentioſarum *λογομαχιῶν* et, ut appellat Romanus ſapiens, circumſcriptionum, quibus hodie ad duritiem frontis infelix juventus eruditur. Ideo dicebat Strabo l. XIII., ſolitos Theophraſti diſcipulos *θέσεις λημνθίζειν*, hoc eſt, *de re propoſita oratorio more disputare.* Ait: *θύμα καὶ εὔζωμα καὶ τὰς καλὰς ἐσθίων τρεπτάς.* p. 248. Membranae: *καὶ εὔζωμον.* Erucae olim inter tenuiorum lautitias, aliquando etiam in beatorum menſas, admiſſae: ut in Naſidieni coena apud Horatium. *τρεπτοὶ* et *τρέμματα* operis piſtorii nomina ſunt, a figura ſic dicti, qua fingebantur. Eadem nominis ratio eſt in ea, quam Latini *ſpiram* vocant: cujus fingendae modum habes apud Caton. c. 77.

Caput Tertium.

Μικροτράπεζοι Φυλλοτρῶγες. *Defenditur contra Ariſtophanem, qui narraverat Athenis, Perſas aſſare boves integros.* *Tapetes ſtrati* μέχρι τῆς ἄρκτου. *Thraces* butyrophagi. λάκκοι δωδεκάκλινοι. *Miniſtri menſae alte cincti.* *Sparta* εὐρύχορος. Phiala lepaſta. *Bulborum* σιρὸς δωδεκάπηχυς. σειρὰ *bulborum, et olerum faſciculi,* ἕψαναι. Siri *Thracum.* δεσπόσυνοι, *heriles filii.* ὤχρος *et* ὠχρός. δόλιχος *genus leguminis.* *Jocus in* εὐρύπρωκτον *et impudicum.*

In Antiphanis verſibus ex Oenomao ſcripſimus, auctoribus libris chirographis, μικροτράπεζοι Φυλλοτρῶγες, *tenuis menſae, et oleribus foliisque herbarum victitantes.* Pro τέρας mox ſcriptum inveni τέτταρας, quod non concoquo. Fruſtra fuit Ariſtophanes, cum tantopere eum rideret, qui dixerat, Perſarum regibus ſolitos apponi boves integros in clibano toſtos. Ex iis, quae dicentur infra h. l. de victu eorum regum, vera illum parebit loqui, quem pro mendace inſignito ſuggillat comicus. Anaxandridae tetrametri de nuptiis Iphicratis cum filia Cotyis, etſi non ſunt perobſcuri, quaedam tamen habent, quae nos exercere poſſint. Primorum verborum mens pendet ex iis, quae apud poëtam praecedebant. Κἂν ταῦτα ποιῇς, ὥσπερ Φράζω, λαμπροῖς Δείπνοις δέχεσθ' ὑμᾶς. Scribendum δέξεσθ' ὑμᾶς, ut in membranis, vel fortaſſe ἡμᾶς. *Si haec feceris, quae dixi tibi, ſplendido convivio excipiemur.* Dalecampius multa mutavit, ut eam ſententiam eliceret, quam probavit. Nobis non lubet, ac ne licet quidem, eſſe ingenioſis, ubi nihil neceſſe. Quemadmodum autem ἀρανομήκη illa dicimus, et *coelos tangere* ac *ferire vertice*, quae ſunt praealta: ſic Anaxandrides, ut ſignificaret ingens illud viae ſpatium, quod fuerat tapetibus conſtratum, eos ad urſam usque pertinuiſſe dixit. Ita haec interpretor: Κατὰ τὴν ἀγορὰν μὲν ὑπεστρῶσθαι Στρώματα μὲν ἀλουργὰ μέχρι τῆς ἄρκτου. Dalecamp. retulit ad temporis diuturnitatem, quo manſere conſtrati tapetes: quam interpretationem non probo. Sed quod ſequentia, Δειπνεῖν δ' ἄνδρας βύτυρόν φασ' Ἀϋχμηροκόμας μυριοπλήθεῖς, emendat, ſcribitque βυκό-

λὰς, plane damno. Planiſſime enim proba eſt lectio edita. Thracas poëta facit butyrophagos, cum in Graecia vix butyri adhuc eſſet uſus cognitus, ut docemus alibi.
p. 249. Veteres cum alicujus cubiculi vellent magnitudinem indicare, dicebant: *tot lectos capit.* Unde eſt appellatio tricliniorum, et οἴκων τετρακλίνων, ἑπτακλίνων, atque etiam εἰκοσακλίνων et τριακοντακλίνων. Eo alluſit Anaxandrides: Τὰς δὲ λέβητας χαλκᾶς εἶναι μείζως λάκκων δωδεκακλίνων. Proprie non λάκκοι, ſed oeci dicuntur δωδεκάκλινοι, *lectos 12. capere.* Moris erat, ut, qui in conviviis miniſtrarent, alte cingerentur, quo eſſent expeditiores. Horatius: *puer alte cinctus acernam Gauſape purpureo menſam perterſit.* Ideo Anaxandrides: Αὐτόν τε Κότυν περιεζῶσθαι, ζωμόν τε Φέρειν ἐν χοῒ χρυσῆ. Scribo deinde τάς θ' ἁρμονίας μεταβάλλειν. Repetendum ſemper τὸ Φασίν. Senſus eſt: Aiunt, Antigenidam tibicinem, Argam cantorem et Cephiſodotum citharam pulſantem ei convivio interfuiſſe, et ceciniſſe modo quidem Spartam amplis florentem choreis, modo Thebas ſeptem portarum, mutato harmoniae genere. Errat Dalec., qui εὐρύχορον Σπάρτην mutat in εὐρύχωρον. Quo etiam modo ſcriptum invenimus in epitoma Hoeſcheliana. Perperam. Homericum eſt ejus urbis epithetum, ut: Ἣ δ' εἰς εὐρύχορον Λακεδαίμονα Παλλὰς Ἀθήνη Ὤιχετο. De ea voce multa poëtae interpretes. De Spartanis choreis Plutarchus in Apophth. Apollo fatidicus in oracullo, quod refert Herodotus: Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο. Lectio, quam edidimus, eſt prompta e membranis. Si libeat minimum ab ejus veſtigiis recedere, ſcribam: τότ' αὖ ἐπὶ Θήβας τὰς ἁρμονίας μεταβάλλειν. Non cenſeo dubitandum, hanc eſſe veram lectionem. Cum autem et phiala et lepaſta ſui generis diverſa pocula ſint, ut didicimus ex l. XI., probem ſcribi Φιάλην τε καὶ λεπαστὴν potius, quam, ut editum eſt, Φιάλην τε λεπαστήν. Cum inter alia, quae dotis nomine accipit Iphicrates a rege Thracum, recenſet comicus βολβῶν σιρὸν δωδεκάπηχυν, non abſurde conjiciebamus, ſcribendum βολβῶν σειράν. Et Dalec. in mentem venit hujus conjecturae: ſed vir optimus perabſurde vertit *bulborum torquem.* Nos βολβῶν σειρὰν interpretamur *lineam bulborum:* ſicut dicitur Jurisconſultis *lineu margaritarum.* Sic hodie caepas in forum deferunt ad inſtar catenae nexas invicem more ſertorum, non autem transfixas, ut fit in unionibus. Alia olera in faſciculum colligata proſtabant. Virgilius in

Moreto: *Vaenales olerum fasceis portabant in urbem.* Hieronymus consol. ad Pammachium: *mundant legumina, olerum fasciculos in ferventem ollam dejiciunt.* Ex istis verbis docemur, non solitos solvi istos fasciculos, sed, ut emebantur in olitorio foro, ita in ollam conjici. Ejus rei causam explicat Galenus, Erasistratum subsannans, quod in curatione cujusdam morbi scripsisset, εἶναι δὲ δέσμια, (de cichoreis loquitur) ὅπως εὐμετάθετα ᾖ. Galeni verba sunt in l. de sect. venae contra Erasistrateos, qui erant Romae: ἆρ' ἐπινοεῖς, ἔτι δύνασθαί τινα ἐπιμελέσερον γράψαι τὰ σμικρότατα τῶ μηδ', ὅτι χρὴ δεσμίδια ποιεῖν τῶν κιχωρίων, ὅπως εὐμετάθετα ᾖ, σιωπήσαντος; εὔδηλον γὰρ, ὅτι τὰ λελυμένα δυσμετάθετα γίνονται. Videntur Graeci istos fasciculos ἐψάνας proprie appellasse. p. 250.
Hesychius: ἐψάναι, αἱ τῶν λαχάνων δέσμαι. Ita exponemus σειρὰν βολβῶν, si cui placeat emendatio. Sic minores aves vendebant in lineam digestas. Hesych.: τίλλοντες τὰ ὄρνεα καὶ τιθέντες ἐπὶ πίνακος ἐπώλην, τὰ λεπτὰ ὁρμαθίζοντες. Nobis nunc perplacet, quod est editum et in omnibus codd. scriptum, σιρόν. σιρὸς est fovea in usum granarii vel apothecae cavata. Hesych. etiam πίθον interpretatur, quia in doliis praeter vinum etiam alia servabant. *Siros* vocant auctores rei rusticae, Varro et Columella. Varro hoc amplius sirorum in Thracia plurimum fuisse usum scribit. Cur igitur hic mutemus, ubi de rege Thraciae sermo est? At istud fortasse mutandum: τούτων δ' ἔσαι πολὺ σεμνότερον καὶ λαμπρότερον. Praecedit γάμος. Itaque scribendum σεμνότερος et λαμπρότερος. Nisi malumus πρὸς τὸ σημαινόμενον referre: nempe δεῖπνον. Quod verum censeo. δεσπόσυνοι sunt *heriles filii*, non *heri*. Scio, grammaticos veteres δεσποσύνας et δεσποτίας interpretari *vernas*. Sed pro herili filio accipi, non obscuro testimonio docemus. Appianus l. IV. bell. civil.: ἕτερος ἀπελεύθερος τάφον δεσπότᾳ Φυλάσσων τὸν δεσπόσυνον προγραφέντα ἐφύλασσεν ἐν τῷ τάφῳ μετὰ τῆς πατρός. Additur: ἐ σμύρνης καὶ Συρίας ὀδμαί. Scribe cum epit. σμύρνης Συρίας. In eadem mox κολλίκων pro χολίκων. Et πολυποδίων, non πολυποδείων, quod aliud fit, et sententiam faciat imperfectam. Scribe: λαθύρων, ὄχρων, δολίχων, μέλιτος. Leguminum nomina sunt ὄχρος et δόλιχος. At ὠχρὸς aliud significat. Idem liber θυννίδας ἀφθαὶ scribit pro ὀπταί. In extremo hujus eclogae inest jocus comicus, cum ait poëta: γέραγος, τετεὶ (malim ἢ τετ.) τῆς χάσκοντος διατεινομένη διὰ

τῇ πρωκτῇ καὶ τῶν πλευρῶν διακόψειε τὸ μέτωπον. Jocus, inquam, eſt in hominem muliebris patientiae. Graeci impudicos vocabant εὐρυπρώκτας vel λακκοπρώκτους. Hoc vult, gruem illam adeo longum habuiſſe roſtrum, ut, ſi per anum immittatur impudici illius, quem digito indicabat hiſtrio, qui iſta pronuntiabat, ad latera usque penetrare, et frontem ipſam tundendo perforare queat. Inſigniter εὐρύπρωκτον voluit ſignificare et morbo nefando prae caeteris infamem.

CAPUT QUARTUM.

Ἀηδία Ἀττική. ἡ ἐν Ἄξει παρασκευή. *Coquilaus* βλιχανώδης, βληχώδης, βλιχώδης. *Ionicus* πλύταξ ὑποξάσεις ποιῶν. ὑποβινητιῶντα et πασχητιῶντα βρώματα. τὰ εἰς ἀναξόμωσιν. *Philemonis* Μετιὼν ἢ Ζωμίον. *Ariſtophanis fabula* Ἀνάγυρος, *item* Ἀναέργυρος *et* Ἀγήρως. *Epilyci comici* Καραλίσκος. παραμασήτης *et* παραμασύντης. Βαυκίζεσθαι τὰ λευκά, *et de baucidibus quaedam.* συμφορὰν εἰσορᾷν. *Theodectes adjutor Euripidis.*

In iis verſibus, qui ex Lyncei Samii Centauro afferuntur, non capio iſta: — ἀηδία γάρ ἐσιν Ἀττική, Ὥσπερ ξενική. Scribo, ut intelligam: Ὡς πὰρ ξένοις γε. *Victus*
p.251. *Atticus*, inquit, *non placet, nobis ſaltem peregrinis.* In reſponſo Hegeſandri ſcribit eclogarius τῆς ἐν Ἄξει διασκευῆς. Malo tamen παρασκεύῆς. Ea voce intelligitur, quicquid in coenam ſolitum apponi ab Athenienſibus. Quartum verſum ex *Apolipuſa* Diphili ita corrige: ——τί δὲ Τοῦτ' ἔσι πρός σε τὸν μάγειρον; τῆς τέχνης Ἡγεμονία τίς ἐσιν αὕτη γ', ὦ πάτερ, Τὸ τῶν ἑδομένων τὰ σώματα προειδέναι. Eadem ſententia apud Martialem: *Non ſatis eſt ars ſola coco: ſervire paratum Nolo: cocus domini debet habere gulam.* Poſidippus: Καὶ τὰ σώματα γινώσκει τῶν πεκλημένων. Ὥσπερ γὰρ εἰς τἀμπόρια, τῆς τέχνης πέρας Τοῦτ' ἔσιν, ἂν εὖ προδράμῃς πρὸς τὸ σῶμα. XII. verſum ita concipe: Ἀψινθίῳ σοφὶ δεῦσον, ὅσα γ' ἂν παρατιθῇς. Ultimum vero ſic: Πάντες βλιχώδεις εἰσὶ καὶ μαγοὶ λάκης.

Apud Hippocratem ſaepius leges *ἐμέει σίαλα καὶ λάπην.* Pro *βλιχανώδεις*, quod verbum eſt non nauci, Dalecampius ſcribebat *βληχώδεις*, repugnante modulo verſus. Nos fecimus *βλιχώδεις* per jota, memores, veterem criticum Epiclem exponere apud Hippocratem *βλιχῶδες τὸ λελιπασμένον μετὰ γλοιώδους ὑγρασίας ἀκαθάρτου. Pingui obſitum cum viſcoſo humore et impuro.* Hic vero Diphilus ita vocat homines pituita laborantes, eamque ob cauſam *ἀποσίτους.* Rara enim ciborum appetentia, quibus eſt pituita moleſta. Idcirco addit *μεσοὶ λάπης.* Nam et *λάπη* genus pituitae. Menandri verſus ſubjiciuntur, quorum nonus expleri poteſt hoc modo: *Ἐκ τῆς ὀρεινῆς, Ἀρκαδικὸς, τἀναντίον Ἀθάλασσος.* In XI. *Ἰωνικὰς πλάτας ὑποσάσεις ποιῶν.* Quid ſit *ὑποσάσεις ποιεῖν*, dubitavi diu: nam viri docti interpretatio, ut eſt, ſic viſa ſemper abſurda. Referebam aliquando ád mollem inceſſum et motus Ionicos cum ſtaticulis. Sed veram interprétationem docuit me Julius Poll., cujus ſunt verba l. VI. c. 9.: *αἱ περιτταὶ σκευασίαι ὀνθυλεύσεις καὶ μονθυλεύσεις ἐκαλοῦντο· ὡς καὶ παρὰ Μενάνδρῳ αἱ ὑποσάσεις ζωμὸς παχὺς ἀμύλῳ πηγνύμενος.* Haec Pollux, reſpiciens absque ullo dubio hunc ipſum Menandri locum. Sunt igitur *ὑποσάσεις* condimenta, ita dicta, quod in imo ſubſidant. Locum Menandri tangit Socrates Hiſtor. III. cap. 8., ubi differit de vocibus *ἑψία* et *ὑπόσασις.* Sic ille: *παρὰ Μενάνδρῳ σημαίνει ἡ ὑπόσασις τὰ καρυκεύματα· ὡς εἴ τις λέγει τὴν ἐν τῷ πίθῳ τῦ οἴνυ τρύγα ὑπόστασιν.* Vocem *πλάτας* ſumpſit Menander ab Eupolide: nam ut illius propria adnotatur a veteribus criticis. Pollux l. III.: *ὁ δ' Εὔπολις πλάτας πέπαικε. ὑποβινητιᾶν* eſt Venerem appetere. Inde *ὑποβινητιῶντα βρώματα* Menandro, *cibi ad Venerem ſtimulantes.* Clemens Alex. Menandrum imitatus *πασχητιῶντα* appellavit in II. Paedagogi: *πόρρω γάρ ἐσι τῶν πασχητιώντων ἐδεσμάτων ἡ τράπεζα τῆς ἀληθείας.* Recte Dalecampius *τὰ εἰς ἀνασόμωσιν βρώματα* interpretatur, quae valent ad reſtituendam orexin amiſſam. Martialis hoc dicit *reficere nauſeam.* Proprie *ἀνασόμωσις* eſt oris obturati. Caelius Aurel. tard. paſſ. l. II. c. 10. *oſculationem* vertit, p. 252.
et *ἀναστομῶν oſculari.* Nam *τὰ στόμια* venarum et arteriarum ei dicuntur *oſcula.* Paſſim apud medicos *ἀνασόμωσις φλεβῶν* vel *τῶν ἀγγείων* appellatur venarum apertio. A qua ſignificatione non recedit, cum pro reſtituto ciborum appetitu uſurpatur. Fere enim contingit faſtidium ciborum, cum os ventriculi alienis humoribus eſt ob-

ſeſſum: cui malo ut medicina fiat, aperiendi ſunt occluſi meatus. Fit autem hoc vel cibis ſucci ſubtilis, cujusmodi ſunt illa, quae Plutarcho appellari λεπτὰ καὶ τομὰ dicebamus l. II. c. 17., vel pharmacis ejusdem facultatis. Lege Galenum de comp. medic. κατὰ τόπους l. VIII. Laudatur deinceps Philemo comicus ἐν Μετιόντι ἢ Ζωμίῳ. Non displiceat nobis, quod doctis quibusdam placet, Μεθύοντι. Aliter tamen etiam l. VIII. Cicadas veteribus fuiſſe eſitatas, et obſervat hic Athenaeus, et nos probavimus l. II. c. 16. In eam rem citatur deipnoſophiſtae Ἀριστοφάνης Ἀναγύρῳ. Obſervare licet, veterum comicorum plerasque fabulas ab Atticis populis eſſe denominatas. Idem de hac comoedia videtur ſentiendum: nam Anagyrus appellabatur tribus Erechtheidis pagus quidam. Quanquam non Ἀνάγυρος, ſed Ἀναγυρᾶς fuit illi δήμῳ verum nomen. ut dicebamus l. II. c. 11. Memini tamen reperire alibi ſcriptum Ἀναργύρῳ, cui ſcripturae favet locus Pollucis l. IX., ubi ſcriptum corrupte Ἀριστοφάνης ἐν τῷ ἐν Ἀργύρῳ pro ἐν τῷ Ἀναργύρῳ. Alibi apud eundem Pollucem illo ipſo libro citatur Ariſtophanes ἐν Ἀγύρῳ. Certum eſt, locum eſſe corruptum. Sed quomodo emendabimus? An ἐν Ἀναγύρῳ, ut aliquot locis ſcriptum in Athenaei codd.? An ἐν Ἀγῆρῳ, ut in l. XIV.? Verum eſt Ἀναγύρῳ, niſi fallor: nam et apud Pollucem ita ſcribitur l. X. c. 12. et c. 13. bis. item c. 21. et c. 25. Obſcurus poëta eſt Epilycus, cujus fabulam Κωραλίσκον laudat mox auctor. Κοραλίσκον vocat Suidas per o parvum. Κωραλίσκος eſt *adoleſcentulus*, ut interpretatur Heſychius. Similis inſcriptio earum fabularum, quibus Παιδίον fuit index, ut dicebamus l. ſuper. E Nicandri ſubjectis verſibus tertium melioribus ingeniis ſanandum relinquimus. Libri omnes corruptiſſimi, in quibus pro καύκασον ſcriptum Θαῦκωνον vel ἄηυκῶον. Ne in ſequentibus quidem verſibus omnia praeſtabo integra. In ultimo ſaltem ἄρυσαι ſcribendum, non ἄμυσαι. *Hauri* e vasculo, quod σταμνίον modo appellavit. Deſtituunt nos libri etiam in ſequentibus verſibus Diphili vel Soſippi. Alexidis *Tarentini* nominantur et Polluci l. X. c. 13. παραμασύντης in ejus verſibus exponitur de paraſito. L. VI. παραμασήτης ſcriptum ex eodem poëta: quod videtur ἀναλογώτερον, nam μασᾶσθαι dicimus. Sed utrumque dixerunt Graeci. Heſychius: μασύντης, παράσιτος. Penultimus verſus ita ſcribitur: Καυκιζόμενον τὰ λευκὰ, τὸν ἄβαλλόν θ' ἅμα. Scio, καυκὶς reperiri pro βαυκὶς· hic tamen Βαυκιζόμενον ſcribi malim. Heſychius, ubi docuit,

βαυκίζεσθαι usurpari pro θρύπτεσθαι, subjicit haec: βαυκιζόμενον, τρυφερὸν καὶ ὡραϊσήν. Videtur optimus ille grammaticus hunc ipsum Alexidis locum ante oculos habuisse, cum haec scriberet. Est igitur βαυκίζεσθαι τὰ λευκὰ per lasciviam ostentare baucidas (id calceamenti genus) albas. Baucides fere crocei coloris erant, ut scribit Pollux. Hic ostentator ineptus albas gestabat, easque inter saltandum subinde ostentabat. Homo stultus multis nominibus! Nam in totum ineptae ad saltandum erant baucides, non minus quam illae, quae hodie nobis a subere, id est ἀπὸ τῆς φελλῆς, appellantur *pantofellae*. Baucidibus solitum suber suppingi, (vel quia hibernum erat hoc calceamenti genus, vel quia a mulierculis gestabatur, quae mendacio staturam irent adjutum,) declarat incerti poetae versiculus apud veteres magistros: Ὁ φελλὸς ἐν ταῖς κακίαις ἐγκεκάττυται. Verum haec alio loco melius et uberius. Posterius hemistichium ad incitas redegit nos saepe. Membranae nos destituunt. Breviator hunc versum circumscripsit, reliquos omnes describens. Causam diximus jam multoties. Scribo τὸ νάβλον θ' ἅμα. Videtur ineptulus hic inter saltandum calceos ostentasse et nablum, quod manibus tenebat. Paene praetermiseram admonere de gravissimis mendis, quae versum IV. et V. deformant. Sic enim legitur: συμφορὰν λέγεις, ἆρ' ἂν Φαίνης ἄν, εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω. Quis ista intelligit? Nemo, hercule, nemo. Lego planissima et certissima sententia: συμφορὰν σέ γ' εἰσορᾷν Φαίης ἂν εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω. Eleganter συμφορὰν ὁρᾷν de re molesta, et quam videas ingratiis. Paulo aliter apud Sophoclem θάνατος τἀδ' ἀκοῦσαι, et similia. A libris est τὸ Φαίης pro Φαίνῃς. Caetera ab ingenio. De Theodecte versus est Antiphanis: Ὁ τὰ κεφάλαια συγγράφων Εὐριπίδῃ. Hoc est, qui Euripidi fabulas suas componere aggressuro summa capita describit, et primam faciem tragoediae delineat. Locum ex Alexidis Ἰσοστάσιῳ ita concipe: Ἀπὸ συμβολῶν ἔπινον, ὀρχεῖσθαι μόνον Βλέποντες, ἄλλο δ' οὐδέν. ὄψων ὀνόματα Καὶ σιτίων ἔχοντες, οἷον Κάραβος, Καὶ Κωβιὸς, καὶ Σαμίδαλις. Interpres pro Βλέποντες legit Θέλοντες. Non video, cur necessum sit mutare. At οἷον in tertio versu pro ὄψον necessario rescripsimus. p. 253.

CAPUT QUINTUM.

Percurritur elegans parodia Matronis. βορεασμοὶ et βορεαζαὶ apud Athenienſes. ἀρανὸς ὀπτανιάων. ὄσμυλοι et ὀσμύλια. χονδροφυὴς. παλάμῃ ἐποχέχθην. Aqua roſacea veteribus incognita. Multa alia obiter obſervantur: multa emendantur.

Multum Athenaeo debemus, qui Matronis parodiam nobis conſervavit deſcriptam iſto loco. Carmen eſt et ingenioſum et leporis ac venuſtatis pleniſſimum. Merebatur profecto ejus venuſtas, ut plus paulo operae in il-
p.254. lius interpretatione viri docti ſumerent. Tirones, quibus eſt otium, ſi me audient, ſingula hujus parodiae cum Homerico fonte, unde ſunt derivata, contendent. Suave erit ac iucundum conſiderare, qua dexteritate ſententias poëtae in diverſiſſimum ſenſum Matro hic detorſerit. Multa item eruditiſſimi Dalecampii *παρερμηνεύματα* nullo negotio et animadvertent et corrigent. Utriusque exemplum eſto hoc, a nobis raptim et properanter editum: feſtinamus enim ad alia, neque recentes nunc ſumus ab Homeri lectione, in quo tamen totius negotii hujus cardo verſatur. Primus verſus, *Δεῖπνά μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπα καὶ μάλα πολλά*, quod nemo non videt, ex iſto factus eſt, *Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά*. Proximus, *Ἃ Ξενοκλῆς ῥήτωρ ἐν Ἀθήναις δεῖπνισεν ἡμᾶς*, totus eſt Matronis, niſi quod Homericum verbum *δεῖπνισεν* uſurpavit. Sequens, *Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λιμὸς*, totus eſt poëtarum principis, unica voce excepta: *Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἕσπετο λαός*. Etiam quartus, *Οὔ δὴ καλλίσους ἴδον ἄρτους ἠδὲ μεγίσους*, ſine dubio Homeri eſt, etſi non memini nunc, quomodo apud illum ſcribatur. Similis verſus in VI. Il.: *Ὅς κάλλισος ἦεν ποικίλμασιν ἠδὲ μέγισος*. Quintum cum leges, *Λευκοτέρους χιόνος; ἔσθειν δ' ἀμύλοισιν ὁμοίους*, veniat in mentem neceſſe eſt iſtius de Rheſi equis, *Λευκότεροι χιόνος, θεῖειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι*. Similis alia ejusdem poëtae parodia: *Λευκοτέρας χιόνος ἰδέειν, ἀμύλοισιν ὁμοίας· Τάων φυομένων ἠράσσατο πόντια γαστήρ*. Sextus: *Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο πεττομενάων*. Quantum memini, apud poëtam legitur paulo aliter de equabus Dardani, quas Boreas adamavit. Alicubi ſub Il. fin. recordor legere hunc verſum: *Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο*

βοσκομενάων. Hic vero Τάων intellige ἀμύλων. *Quarum, dum coquerentur*, ſive *recens cocturum vel Boreas poterat affici deſiderio.* Senſus autem eſt, adeo bonos panes illos aut placentas fuiſſe, ut etiam Borealia celebrantibus apponi potuerint. Moris fuit Athenis, Boreae ſacra facere demerendi illius gratia. Magna ſolennitate is dies celebrabatur, atque inprimis lautis opiparisque epulis. βορεάζειν hoc dicebant, et βορεασμὸν ſuperſtitionis hujus ritum. Heſychius: Βορεασμοί, Ἀθηναῖοι οἱ ἄγοντες τῷ Βορέᾳ ἑορτὰς καὶ θοίνας, ἵνα ἄνοτοι (malim ἄνοσοι) πνῶσιν. ἐκαλοῦντο δὲ βορεασμοί. Videtur dicere, thiaſotas horum ſacrorum fuiſſe appellatos βορεασμούς. Ego arbitror, βορεασμὸν id eſſe, quod jam diximus: at qui ſuperſtitionis hujus ſacra concelebrarent, eos eſſe dictos βορεασταὶς, ut εἰκαδιστὰς, τετραδιστὰς, et ſimiles. VII.: Αὐτὸς δὲ Ξενοκλῆς ἐπεπωλεῖτο σίχας ἀνδρῶν. At Homerus ſic: Αὐτὸς δὲ κτίλος ὣς ἐπεπωλεῖτο σίχας ἀνδρῶν. VIII.: Στῆ δ' ἄρ' ἐπ' ἀϊδὸν ἰὼν, σχεδόθεν δέ οἱ ἦν παράσιτος. Duo hemiſtichia, quae variis locis in Ulyxea leguntur, conflavit in verſum unum. In priore nihil mutavit. Poſterius ita habet: σχεδόθεν δέ οἱ ἦλθεν Ἀθήνη. IX.: Χαιρεφόων, πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Invenies in poëmate de Ulyſſe: Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. X.: Νήστης, ἀλλοτρίων εὖ εἰδὼς δειπνοσυνάων. Scribendum p.255. Νῆσις. Apud Homerum memor ſum legere εὖ εἰδὼς ἱπποσυνάων et λελασμένος ἱπποσυνάων. Caetera comparent ſtudioſi adoleſcentes, quibus, ut dixi, plus eſt otii, quam mihi. In XII. non intellexerunt interpretes, quid eſſet ἠρανὸς ὀπτανιάων. Eſt vero culinae ſive camini luculenti periphraſis. Ariſtophanes κάπνην vocat in Veſpis: τί ποτ' ἄρ' ἡ κάπνη ψοφεῖ; Hoc eſt, ut ſcribit ſcholiaſtes, καπνοδόχη. ἔστι δὲ σωληνοειδὲς ἐπὶ τῶν μαγειρίων. Appianus in IV. ἐμφ. ad vocem ἠρανὸς accedit, καπνώδεις ὑπωροφίας nominans. His duobus verſibus, Οἷς ἐπιτετράφαται μέγας ἠρανὸς ὀπτανιάων, Ἡμὲν ἐπισπεῦσαι δεῖπνα χρόνον, ἠδ' ἀναμεῖναι, lepidiſſima coqui periphraſis continetur: neque audiendus vir doctus, qui οἱ μὲν et οἱ δὲ ſcribit in poſteriore. Homer. de Horis: Τῇς ἐπιτετράφαται μέγας ἠρανὸς Ὄλυμπός τε, Ἡμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος, ἠδ' ἐπιθεῖναι. In XV. εἴδατα ſunt *cibi*. Poëtica vox eſt Homero frequens. Nollem accepiſſet vir doctus pro εἴδεα, quod declarant illius verba: *cibariorum omnigenas ſpecies*. XX. verſus: Ἐν καθαρῷ, ὅθι κύματ' ἐπ' ἠϊόνος κλύζασκε. Si animadvertiſſet Dalecampius, ſumtum eſſe ex Il. rh. ψ.,

nunquam illa ſcripſiſſet, quae pro interpretatione horum verborum nobis reliquit. Legant tirones Euſtathium. Similis error in verſu LXXXVI.: Ἐν καθαρῷ, ὅθι περ λοπάδων διεφαίνετο χῶρος. Cum unica dictione mutata ſit ex Homerico: Ἐν καθαρῷ, ὅθι περ νεκύων διεφαίνετο χῶρος. XXIV. absque ulla varietate in omnibus membranis et epitoma ita conceptus eſt: Τὰς δ' ὁ Κύκλωψ ἐφίλει, καὶ ἐν ἔρεσιν ἐξεπεφύκει. Scribebam Τὸν δ' ὁ Κύκλ., et cum ſequenti verſu continuabam. Deſcribit unum aliquem e ſervis Xenoclis, illum nempe, qui pinnas menſae intulerat. Eum ait Cyclopi fuiſſe dilectum, atque adeo a Cyclope in ſuo antro generatum: horridum aliquem ſervum, viſu turpem et altero oculo captum deſignat. Joſephus vero Scaliger, cum ſuperioribus hunc verſum jungens, ſcribendum arbitrabatur: Τὰς δ' ὁ Κύκλωψ ἔφλη, καὶ ἐν ἔρεσιν ἔξεσε φύκη. Has, inquit, mandebat Cyclops, et in montibus eradebat τὰ φύκη. Nam apuae cum multa alga capiuntur, quae eſt φῦκος, et algas ipſas ſuperiore verſu vocabat λιπαρὰ πρίδεμνα. ἔφλη ſive ἔφλα valet *manducabat*, *vorabat*. Menander: Κύψας καθ' αὑτὸν τῶν τραγημάτων ἔφλα. XXV.: Πίννας ἤλθε φέρων καὶ ἄμυλα ἠχήεντα. Poſtrema manifeſti vitii ſunt comperta. Proclive eſſet emendare καὶ ἀμύγδαλα ἠχήεντα, niſi et praecedentia obſtarent, et magis ſequentia. Scribe igitur vel cum acutiſſimo Scaligero καὶ τήθη μυελόεντα, vel, ut cenſemus nos, καὶ ὀσμύλι' ἠχήεντα. Vocem ἠχήεντα omnino retinendam puto: eſt enim Homeri, quo reſpexiſſe parodum non dubito. Osmyli inter polyporum ſpecies recenſentur. Et ὀσμύλια dixiſſe Ariſtophanem in Danaïdibus, ex Athenaeo et Polluce diſcimus. Olim ſcribebam καὶ κογχύλι' ἠχήεντα. XXVI.: Ἃς καταφυγότριχος πέτρης λευκὸν τρέφει ὕδωρ. Sine controverſia verum eſt, quod Scaliger divinavit: Ἃ κατὰ φυκότριχος
p.256. π. XXVII. χονδροφυῆ paſſerem interpretor, cui mollis caro inſtar alicae. XXIX.: Οὐδ' ἐφθὴν τρώσας ἵνα εἴκοσε Φοῖβος Ἀπόλλων. Scaliger: Οὐδ' ἔφθην τρῶσαί μιν, ἄασε δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων. Invenimus in optimis Hoeſchelii excerptis τρώγειν. Itaque ſic verſum concinnamus: Οὐδ' ἔφθην τρώγειν, ἐπεὶ ἄασε Φ. Ἀ. Homerus: ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ. XXXII.: Ἄψ δ' ἐλόμην χάρμῃ, λαιμὸν δ' ἄπληστον ἄμυξα. *Mugilem prehendi et in contrariam partem traxi per vim, et Stratoclis inexplebile guttur unguibus laceravi.* Nihil hic mutandum cenſeo. XLVI.: Πολλὰ δ' ἄνακτα πάντα κατὰ σέγας ἦλθ' ὁ μάγειρος. Corripit

posteriorem in σέγας, non sine exemplo. Theocritus: Ἁ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει. Sed et σέγος idem significabit. Scaliger tamen κατὰ σίχας malebat. Sensus est, isse, redisse cocum saepius e culina in superiorem contignationem, ubi coenatio. ἄναντα κάταντα eleganter appellat scalas. In Homeri versu Il. ω. ῥαψ. loci acclives et declives sic dicuntur. XLIX.: Αὐτὰρ ἀπ' Εὔβοιαν λοπάδες τόσαι ἐσιχόωντο. Melius in excerptis ἀπ' Εὐβοίας. Sic versu XCV. ἐκ Σαλαυῖνος. Poëta intelligit patinas Carystias, quas fuisse Athenis in pretio, discere est ex l. IV. LIII.: Οἴη δ' αὖ θύννε κεφαλὴ θαλαμηϊάδαο. Recte Dalecampius Οἵη. Optime vero Scaliger θαλαμωνιάδαο· ut alludat ad Homericum Τελαμωνιάδαο. Θαλάμαι *piscium cubilia*. Mox ἕνεκα τευχέων Αἱρομένων interpretor *propter lances, quae auferebantur de mensa*. Ea est, quam appellat parodus insignem calamitatem et θεήλατον, cum ait: τὸ δὲ πῆμα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι. LVI.: Ῥίνη, τὴν φιλέεσι. Repetendum est verbum ἦλθε. LXX.: Οὔ πλήρης περ ἐὼν κρατερὸς παλάμῃ ἐπορέχθη. In epitome κρατερῶς. Scribe igitur: Οὔ πλήρης περ ἐὼν κρατερῶς παλάμῃ ἐπορέχθην, ΓεύσασΘ' ἱμείρων. Utrumque dicunt poëtae, χειρὶ ἐπορέγεσθαι et χεῖρα, *manu protensa aliquid petere*. Scribe etiam τὸ δὲ ἀμβροσίη μοι ἔδοξεν. LXXVI. scribe: Σάνδαλα δ' αὖ παρέθηκαν (vel παρέθηκεν) ἀειγενῆ ἀθανατάων. Planos pisces, cujusmodi est solea, vocat sandala immortalium: Nereïdum videlicet et aliarum Nympharum marinarum. LXXIX. corruptus est, et vulnus codicibus illatum, cui neque excerpta afferunt medicinam. LXXXI.: Μόρμυρος ἂν τάδ' ἔην, μεγάλη σπάρος, ἧς ὁ μάγειρος. Scaligero placet: Μόρμυρος, ἄντα δ' ἔην γαλέη, σπάρος, ἧς ὁ μάγειρος. Acutissimi viri conjecturam adjuvant excerpta, in quibus diserte scriptum ἄντα et ἧς. LXXXV.: Κεῖτο δέ τις βοτάνη, ἣς ἀδεὶς ἥπτετο δειπνῳ. In membranis Κεῖτο δέ τις βατὶς et δείπνε, quorum neutrum convenit. LXXXIX.: Καλὴν δ' εἰσεῖδον, πῶς ἔτρεμεν. Nihil variant MSS. Videtur ad Necyiam respicere, ubi τὸ εἰσεῖδον aliquoties usurpatur. Aliter judicabat Scaliger, qui ex aliis Homeri locis emendabat: Καλὴν δ' ὡς εἶδον, πῶς ἔτρεμον. Sequentem vero versum perspicue mendosum sic idem corrigebat: Κεῖτ' ἀγχοῦ κύλικι πλείῃ· χέρας ὧν ἀπέρυκον. XCII.: Ὄψομαι, ἀλλά με τυρώδει καὶ μάζῃ ὀτρηρῇ. Scriptura veterum τυρῷ δεῖ καὶ μάζῃ ὀτρηρῇ. Deest aliquid ad perfectionem sententiae. Hoc enim vult: eras pro

his lautitiis oportebit caseo et properata maza esse con-
p.257. tentum. XCIII.: Νηλὴς δ' ἐχ ὑπέμεινε· βιάζετο γὰρ βαχέεσσι. Crudelem vocat τὸν κωλῆνα, cujus partem capere non potuerat. Caussam continet posterius hemistichium: quia, inquit, vi et impetu convivarum in frusta discerptus est. Omnes manu exarati praeferunt βαδέεσσι pro βαχέεσσι. In versu poëtae, quem παρῳδεῖ, est βελέεσσι. XCVII.: ἵν' Ἀθηναίων κατέκειντο φάλαγγες. Infelicissime Dalecamp.: *ubi Athenienssium phalanges consstiterant.* Itane? κατέκειντο *consstiterant?* Si hoc voluit parodus, cur mutavit Homericum verbum ἵσαντο; Sic enim poëta: ἵν' Ἀθηναίων ἵσαντο φάλαγγες. Atqui phalanges Athenienssium Matroni nihil aliud nisi convivae, quos ex alio Homeri loco εἴκοσ ἀνδρῶν supra vocabat. Hi non ἵσαντο, sed κατέκειντο, *jacebant* in convivialibus lectis. CV.: Χεῖρας νιψαμένοισιν ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων. Vera procul dubio scriptura. Posterius hemistichium apud principem vatum leges non semel. Tamen in excerptis scriptum ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥόδων τε. Si liberet argutari, dicerem, rosaceam aquam intelligi, esseque figuram ἓν διὰ δυοῖν. Sic hodie finitis epulis vel rosacea, vel nardina, aut similis lavandis manibus funditur. Sed aquae rosaceae nulla dum fuit, neque multo post notitia: verum olei tantum rosacei. Alibi diximus, ὁ et α saepissime permutata reperiri in antiquis membranis. Sic hoc loco ῥόδων male legerunt pro ῥοδῶν. CVI.: Ὥραῖος παῖς ἦλθε φέρων μύρον ἠρινὸν ἡδύ. Non clam me est, flores distingui in vernos et aestivos, ut μύρον ἐαρινὸν sive ἠρινὸν dictum videri queat factum ex floribus vernis. Puto tamen alienum hoc a veritate, et scribo ἴρινον aut εἴρινον: nihil enim refert, ut diximus l. V. Et profecto non aliter scripsit Matro. Vide l. XV. CX.: Λέσβιος, ὃ δὴ πλεῖσον ἀνὴρ ὑπὲρ ἄνδρα πεπώκει. Lesbium vinum ita praestans, ut in eo bibendo certarent homines sese invicem superare. CXIV.: ἣν δ' ἀμάμαξυν ἐπίκλησιν καλέουσι. Uvarum genus quoddam vocabant ἀμάμαξυν. Proba et integerrima lectio.

Caput Sextum.

Ciborum περιφοραὶ et παραφοραὶ in conviviis Atheniensium. Discrimen inter voces ἔψημα, ζωμὸς et ῥόφημα. Clementis locus emendatur. ζωμὸς λευκός. Polemonis liber περὶ τῦ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρου. Quid sit κάναθρον. Locus Xenophontis ex Plutarcho emendatus. Eupolidis fabula Eilotes. *Voces Laconicae* αἶκλον, κόπις, Φυσίκιλλος, βέσκερος. *Diana* Corythallia *Spartae culta.* Tiassa *fons. Epicharmi* Periallos. *Alia nonnulla.*

Alexidis versus, quibus convivia Attica ridet, ita scribi debent: Ἔγωγε δύο λαβεῖν μαγείρους βέλομαι, Οὓς ἂν σοφωτάτους δύνωμ' ἐν τῇ πόλει· Μέλλοντε δειπνίζειν γὰρ ἄνδρα Θετταλὸν, Οὐκ Ἀττικηρῶς, ἀθ' ἁπηκριβωμένως † λιμῷ παρελθεῖν, ἀλλὰ δὴ καθ' ἓν' Ἕκαστον αὐτοῖς παρατιθέντα μεγαλίως. In III. versu scripsimus μέλλοντε pro μέλλοντα, referendum ad duos coquos, de quibus dixit: etsi proprie δειπνίζειν de magistro convivii dicitur, non de coquis. Penultimum sine ope librorum emendare potis non sum: ac videtur aliquid amplius, quam hujus versiculi caput, deesse. Eclogarius eo praetermisso scribit: ἀθ' ἁπηκριβωμένως ἕκαστον αὐτοῖς παρατιθέντα, μεγαλίως δέ. Poëta hoc videtur voluisse, sic parandum esse convivium, ut singulis convivis singulae patinae aut lances probe instructae apponantur: neque enim περιφορᾶς ciborum futurum locum, ut in Athenienſium mutationibus. Alibi vocantur hae ferculorum circumlationes παραφοραὶ a Cynulco: quia plerosque convivarum praeteribant tantum cibi, non concessa carpendi facultate. Eo videtur spectare verbum παρελθεῖν. Locus e Centauris Lyncei Samii ante descriptus hujus mentem aperit. Scribe autem συτρόπεζοι δ' εἰσὶν ὄντως, non ἅπαξ. Sequitur elegans historia de conviviis duobus Athenis celebratis: in qua multa peccat ἀθρόως interpres. Adscribemus igitur integram Latine: *Narrant, cum Athenis duo non ita antiqua celebrarentur in Lyceo et Academia convivia, Academiae quidem coquum fictilem patinam in alios usus intulisse: ministros vero sacrorum omnes eam fregisse: quoniam videlicet res longe posita non rite quaesita atque intus recepta esset, cum iis oporteat abstinere, quae sunt procul. Lycei vero coquum, qui salitam carnem in modum salsamenti ex piscibus* p. 858.

concinnaverat, flagris fuisse caesum, tanquam versutum et improbe ingeniosum. κατάξαι πάντας τὰς ἱεροποιὰς puto significare, consensu et jussu omnium, quibus sacra curae, fractam esse patinam. Alioquin non male scribas πάντως, *omnino*, nulla excusatione admissa. Lege δέοντος aut δέον ἀπέχεσθαι τῶν μακρόθεν. Mox in verbis Platonis discrimen constituitur inter olera et ἐψήματα hac nostrorum librorum lectione: καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς· ἐψήματά τε ἑψήσονται. Sed melius apud Platonem: καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς, ἐψήματα ἑψήσονται. Cave, confundas haec tria, ἔψημα, ζωμὸς et ῥόφημα. ἐψήματα appellabant cocta olera, aut legumina, vel alia absque carne: ζωμὸν jusculum, in quo carnes coxerant. Clemens Alex. Paedag. l. II. tenuis mensae cibos enumerans: βολβοὶ, ἐλαῖαι, λαχάνων ἔνια, γάλα, τυρὸς, τά τε ὡραῖα, ἐψήματά τε παντοδαπὰ ζωμῶν ἄνευ· κἂν ὀπτᾷ δέῃ κρέως, ἢ ἑφθᾷ μεταδοτέον. Separat Clemens ἐψήματα et ζωμὰς, et statim addit: *sin carnibus sit opus.* Unde clarum est, ζωμὰς id esse, quod diximus. Sed non ferenda est menda, quae optimi scriptoris sententiam corrumpit. Nam scribendum est: κἂν δέῃ κρέως, ὀπτᾷ μᾶλλον ἢ ἑφθᾷ μεταδοτέον. *Si carnium opus sit, assatas, quam jurulentas, praestat apponere.* Ita scribendum esse declarant, quae sequuntur. Affert enim exemplum discipulorum domini Jesu Christi, qui illi post resurrectionem cibum petenti dederunt ἰχθύος ὀπτᾶ μέρος. Quid sit ῥόφημα, exposuimus l. super. Quod diximus significari voce
p.259. ἔψημα, Galenus appellat et ζωμὸν, sed cum adjectione λευκόν. Sic ille Ὑγιειν. l. IV.: προσαγορεύω δὲ λευκὸν ζωμὸν, ὅταν ἄνευ σαρκός τε καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον τῆς ἄλλης καρυκείας σκευασθῇ, ἀνήθῳ τε καὶ ἁλῶν ἐμβληθέντων εἰς ὕδωρ σὺν ἐλαίῳ καὶ πράσῳ βραχεῖ. Sed notanda sunt verba, quae ista praecedunt: εἰ δὲ σαρκὸς βούλοιτο γεύσασθαι, τὴν τῶν πετρικῶν ἰχθύων ἢ ὀνίσκων ἐν λευκῷ ζωμῷ καλῶς ἐψήσαντα διδόναι. Ex his intelligimus, appellatum fuisse *album jus*, in quo vel olera tantum vel etiam pisces cocti fuissent, at non item, in quo carnes. Idem Galenus l. III. de facult. alim. capite eo, quo tractat de piscibus carnem habentibus mollem, album jus ita fuse describit: αἱ τῶν μαγειρικῶν λοπάδων σκευασίαι τὰ πίπαν ἀπεψίας εἰσὶν αἴτιαι· κάλλισται δ' εἰσὶν εἰς πέψιν αἱ διὰ τοῦ λευκοῦ ζωμοῦ. γίγνεται δὲ ὅτος, ὅταν, ὕδατος δαψιλοῦς ἐμβληθέντος, ἐλαίᾳ τις αὔταρκες ἐπιχέας, ἀνήθῳ τε καὶ πράσῳ μικρὸν, εἶθ' ἡμιέφθους ποιήσας, ἐπιβάλλοι τοσοῦτον ἁλῶν, ὡς μηδὲπω

Φαίνεσθαι τὸν ὅλον ζωμὸν ἁλμυρόν. Significationi huic vocis *ἔψημα* adfine eſt nomen *ἐψάναι*, quo ſignificabantur olerum faſciculi, ut c. 3. dicebamus. Non autem olerum tantum fiebant *ἐψήματα*, ſed et legumina cocta vocarunt *ἐψήματα*. Ariſtoteles l. II. de part.: *τὰ τῶν χερόπων ἐψήματα καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν, διὰ τὸ γῆς εἶναι τὸ πλεῖσον μέρος, ἐξιόντος τοῦ μιχθέντος ὑγροῦ, γίνεται σκληρὰ καὶ γεηρὰ πάμπαν.* Alibi docet idem, vocata eſſe *ἐψήματα*, quibus, cum frigefiunt, ſuperficies in tenuem cruſtam concreſcit. De gener. anim. l. II.: *τοῖς δὲ ὑγροῖς μὲν, σωματώδεσι δὲ, θερμαινομένοις περίεσται, καθάπερ ἐν τοῖς ἐψήμασι ψυχομένοις, τὸ περίξηρον.* Legas alibi *τὸ ἐκ κέγχρου ἔψημα*, quod proprie *κεγχρίνην* appellabant. Mox legunt antiqui *ἐκπλαγέντα κελεῦσαι*, non *ἐκπλαγέντα προκείμενα κελ.* Et paulo poſt *Εἰκότως ἀνδρικώτατοι ἁπάντων εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι.* Sequitur non longe: *Πολέμων δ' ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρῳ τοῦ παρὰ Λάκωσι καλουμένου δείπνου κοπίδος μνημονεύοντα Κρατῖνον ἐν Πλούτοις λέγειν.* Deeſt verbum *Φησὶν* aut *παράγει*. Et miro ſermonis compendio *ἐν τῷ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρῳ* dictum pro *ἐν τῷ περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι κανάθρου*. Nam hoc vult: *Polemon in eo commentario, quo expoſuit, quid ſit κάναθρον apud Xenophontem, ſcribit* (vel *profert*), *Cratinum in Plutis feciſſe mentionem earum epularum, quae Lacedaemone celebrantur, et κοπὶς dicuntur.* Locus Xenophontis eſt in Ageſilai encomio, ubi de magni ducis frugalitate loquens, *ἐννοησάτω δὲ*, ait, *ὡς ἐθοίναζεν ἐν ταῖς θυσίαις· ἀκουσάτω δὲ, ὡς ἐπὶ πολιτικοῦ κανάθρου κατῆει εἰς Ἀμύκλας.* Scias autem, obſcurum fuiſſe antiquis criticis Xenophontis hunc locum, quando Polemon vocis *κανάθρου* interpretationem integro commentario erat perſecutus. Diverſas ſuper ea dictione veterum ſententias nos quoque obſervavimus. Nam Athenaeus paulo poſt ex Didymo grammatico *κάναθρον* interpretatur *καμαρωτὸν ξύλινον ἅρμα, currum ligneum fornicatum.* Homeri interpretes nihil aliud fuiſſe volunt, niſi quem Homerus *πείρινθα* et *ὑπερτερίην* vocat: Latini veteres *ploxemum* aut potius *ſirpiculum*. p. 260. Hoc enim e vitili materia conſtabat, ut et canathrum, ex eorum ſententia, qui *πλέγμα* et *ψίαθον* expoſuerunt. Heſychius diverſas opiniones attigit: ideo verba illius non ſunt praetermittenda. *κάναθρα, ἀσπάβη ἢ ἅμαξα πλέγματα ἔχουσα, ἐφ' ὧν πομπεύουσιν αἱ παρθένοι, ὅταν εἰς τὸ τῆς Ἑλένης ἀπίωσιν. ἔνιοι δὲ ἔχειν εἴδωλα ἐλάφων ἢ γυπῶν.* Poſtrema verba corrupta ſunt. Scribe *εἴδωλα τραγελάφων*

καὶ γρυπῶν. Plutarchus: κάναθρα δὲ καλοῦσιν εἴδωλα γρυπῶν ξύλινα καὶ τραγελάφων, ἐν οἷς κομίζουσι τὰς παῖδας ἐν ταῖς πομπαῖς. Sed obſervanda nobis ſunt praecedentia ejusdem graviſſimi ſcriptoris verba: καὶ τὸ κάναθρόν φησιν ὁ Ξενοφῶν οὐδέν τι σεμνότερον εἶναι τῆς ἐκείνε θυγατρὸς, ἢ τῶν ἄλλων. *Narrat Xenophon, canathrum filiae Ageſilai nihil ornatius fuiſſe, quam aliarum.* In Xenophontis codicibus vulgatis de canathro filiae Ageſilai ne verbum quidem exſtat hodie: verum ſuperius allata diſertiſſimi auctoris verba ita, niſi fallimur, legit Plutarchus in ſuis codicibus: ἀκουσάτω δὲ, ὡς ἐπὶ πολιτικῆ κανάθρᾳ ἡ θυγάτηρ αὐτῆ κατῆσε εἰς Ἀμύκλας. Quia ſunt aliquot eaedem literae ſimiles in κανάθρᾳ et θυγάτηρ, aliud agens librarius alteram vocem omiſit, ut tot locis obſervavimus et indicavimus. *Eilotes*, Eupolidis drama mox citatum, Pollux etiam commemorat l. IX. Sequitur deinde expoſitio duarum Laconicarum vocum, κοπὶς et αἶκλον, quam mutuatus eſt auctor a Polemone, cujus propterea facta modo eſt mentio. Polemonis locus incipit ab his verbis: δεῖπνον δ' ἔσιν ἰδίως ἔχον ἡ κοπίς. Deſinit ante iſta: ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. Hunc ſcriptorem Spartanum fuiſſe vel Sparta oriundum, declarat, quod ait: εὐωχῶσιν, ὁ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους. Laconica vox eſt φυσίλλος, quam Athenaeus interpretatur parvulum panem: vulgo Lacedaemone panem vocabant βέσκερον, aut panis certe genus quoddam, auctore Heſychio. *Coryballia Dianae* Spartae culta feſto die Tithenidiorum ea eſt, quae in aliis Graeciae urbibus dicebatur Κορυθρόφος. Dubitari enim non poteſt, ſic dictam, quod faceret τὰς κόρυς θάλλειν. Alii tamen peculiare nomen ea voce ſignificari putant. Fanum hujus deae fuit, teſte Athenaeo, παρὰ τὴν λεγομένην Τίασσον. Lego Τιάσσαν, ac verto *prope Tiaſſam fontem*, nam de fluvio dixiſſet τὸν, non τήν. Heſychius: Τιάσσα, κρήνη ἐν Λακεδαιμονίᾳ· τινὲς δὲ ποταμόν. Pauſanias ait fluvium. Addit Polemon: θύουσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνοὺς ὀρθραγορίσκους. Puto, ſcripſiſſe Polemonem ὀρθαγορίσκους vel ὀρθαγορικούς. Cauſſam afferemus ſequenti capite. Ibi etiam dicemus, cur iſta verba, τὸ δὲ αἶκλον καλούμενον ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων Δωριέων καλεῖται δεῖπνον, interpretibus non recte accepta, ſic verti debeant: *At illud, quod dicitur* αἶκλον, *aliis quidem Doribus ſignificat idem, ac* δεῖπνον, *coena.* Putavit Polemon, τὸ αἶκλον aliud Spartae, aliud apud caeteros Doras ſignificare. Epicharmi fabula, ex qua affertur teſtimonium a Polemone, l. VI.

duplici nomine inſcribitur, Ἐλπὶς ἢ Πλοῦτος. Apud Pollucem vero l. X. c. 36. ſimpliciter, ut hoc loco: ἐν Ἐλπίδι Ἐπιχάρμη εἴρηται τὸ τῆ γείτονος καλιόν. Scribo verba Epicharmi: Ἐκάλεσε γάρ τύ τις ἐπ' αἴκλον ἐκών· τὺ δὲ ἐκὼν ὤχεο τρέχων. *Vocavit te aliquis cupide ad convivium: tu cupide cripuiſti te fuga.* Quae autem poëtae ejus fabula appellatur hic Περίαλλος, ſub finem libri Περίκλος uno λ dicitur. Fortaſſe Περίλαος verum iſtius dramatis nomen. Id erat uſitatum viri nomen in Sicilia, ut ſcimus ex hiſtoria Phalaridis. Sed et περίαλλος Graecum vocabulum eſt, de eo, qui caeteris praeſtat, aut vult videri praeſtare. Nunc dicamus, quid Lacedaemone vox αἴκλον ſignificaverit ex ſententia Polemonis. Verba ſunt illius: ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι τοῖς εἰσιοῦσιν εἰς τὸ Φειδίτιον μετὰ δεῖπνον τὸ καλούμενον αἶκλον, εἰσφέρουσιν ἄρτους ἐν ἀρίχλοις. Prava diſtinctio aliud Polemoni affingit, quam quod ipſe ſenſit ac dixit. Scribe: μετὰ τὸ δεῖπνον, τὸ καλούμενον αἶκλον εἰσφέρουσι. Exiſtimavit enim Polemon, appellaſſe Lacedaemonios aeclum apophoreta, quae dabantur convivis, qui phiditia agitaverant. Hoc quoque ſequens diſputatio probabit. p. 261.

CAPUT SEPTIMUM.

Didymi contra Polemonem diſputatio. Didymus dictus Βιβλιολάθας *et* Χαλκέντερος: *Origenes* Συντακτικός. *Currus* καμαρωτοὶ, camerae. *Tentatus Epilyci deſperatus locus.* Βάραθρες *et* ἀβάραθρες. τολύπαι. καταγγέλλειν τὴν ἑορτήν. προφυράματα μαζῶν. *Multa alia emendata.*

Poſteaquam recitavit Athenaeus integrum locum Polemonis de Spartanorum conviviis, ſubjicit haec verba: πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικός· *cui contradicens Didymus grammaticus haec ſcribit.* Eſt vero prolixus admodum, qui deſcribitur ex Didymi ſcriptis, locus: continuatur enim per aliquot paginas usque ad haec verba, περὶ δὲ τῆ τῶν Φειδιτίων δείπνε Δικ., aut etiam fortaſſe ad iſta, Δημήτριος ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πρώτῳ τῆ Τρωϊκῆ διακόσμε. Solent auctores poſt recitatum alicujus ſcriptoris

teſtimonium, paulo praeſertim longius, his aut ſimilibus verbis lectorem admonere: *Haec ille.* Ut modo Athenaeus: ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. Id quia ab illo factum non eſt poſt allatum Didymi locum, divinandum nobis hodie eſt, quousque illius grammatici verba extendantur. Qua de re, jam diximus, quid noſtri judicii eſſet: neque dubitamus, idem nobiscum judicaturos, qui fuerint cunque γόνιμοι κριτικοί. Falſus eſt judicii, dubio procul, eruditiſſimus Dalecampius, cum putavit, deſinere Didymum loqui in iſtis: ἀλλὰ κενῆσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν. Hic error multorum errorum optimo viro cauſſam praebuit. Et ſane mirum eſt, non vidiſſe illum, reprehenſionem Polemonis a Didymo factam, ut teſtatur clare Athenaeus, ſequentibus maxime verbis contineri. Quod autem ſcribit auctor, Didymum hunc, editis CIↃ CIↃ CIↃ
p.262. IↃ libris, Βιβλιολάθαν, *oblivionem librorum*, eſſe cognominatum, quod ſuorum ſcriptorum ſaepe non meminiſſet: de numero librorum conſentit Suidas, cognomen vero aliud ei tribuit: Χαλκέντερον enim fuiſſe dictum, ut ſi Latine dicas *Aënoventrum* vel *Aënocordum*, quod indefatigabili diligentia in ſtudiis uteretur. Non dubito, alluſiſſe auctores hujus appellationis ad Homericum hemiſtichium, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη. Ego Origenem potius Chalcenterum appellaverim, cujus incredibilis aſſiduitas et vigiliae ſex millia librorum pepererant: propter quae cognomen meruit Συνταχτικῆ. Verum haec obiter. Nunc Didymi verba percurramus. Principio ut explicaret, quid eſſet κάναθρον apud Lacedaemonios, quia canathri uſus praecipuus, uti videtur, erat in Hyacinthiorum celebratione, totum ſolemnitatis ejus ritum deſcribit Didymus. In ea narratione plana ſunt omnia et ſana, niſi cum ait de virginibus Spartanis: αἱ μὲν ἐπὶ κανάθρῳ τῶν ξυλίνων ἁρμάτων φέρονται. Scribendum enim: κανάθρων, καμαρωτῶν ξ. Quam lectionem ſuper. c. expoſuimus. Currus tectos vocat Didymus καμαρωτὰς, ut Strabo naves tectas vocatas ait καμάρας, Tacitus *cameras.* Quin iſta quoque tecta vehicula Graeci καμάρας nuncuparunt. Pollux l. X. c. 12.: τὰ δὲ κατάσεγα καὶ σεγασὰ ὀχήματα καὶ καμάραι. ἕτω γὰρ ὠνόμασεν Ἡρόδοτος. Theodoreti ΘεοΦιλὴς Maeſyma, Herveto interprete (nam graece is liber, quod ſciam, editus non eſt): *Cum medici deſperaſſent et puerum moriturum aperte dixiſſent, non abjecit mulier ſpem meliorem, ſed illam imitata Sunamitidem mulis imponit cameram.* Videtur fuiſſe in Graeco τοῖς ἡμιόνοις ἐπιτίθησι τὴν κα-

μάραν. Paulo poſt currum vocat, et temonem ei ac rotas tribuit. Imperitia librariorum ex καμαρωτῶν fecit καμάρῳ τῶν. Inſulſe, ſicut apud Joſephum l. XII. Orig. ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν gemino errore ſcriptum pro ῥομβωτήν. Neque aliter in Ariſteae narratione. Canathris Spartanarum virginum reſpondent Romanorum *carpenta* et *pilenta*, quibus ad deorum aedes foeminae vehebantur: item plebejae *arcerae* et *capſi*, de quibus Nonius, Iſidorus, alii. Obſcuritatem habent haec quoque: αἱ δ' ἐφ' ἁμίλλαις ἁρμάτων ἐζευγμένων πομπεύσιν. Appellat, opinor, ἁμίλλας ἁρμάτων ἐζευγμένων currus eo modo et ornatu junctos, quo jungi ſolent in ludis Circenſibus. Aliae virgines, inquit, pompae interſunt tectis pilentis vectae: aliae curribus deferuntur agoniſticis. Transit deinde Didymus ad deſcriptionem copidum Laconicarum. Haec vero pars inquinata adeo eſt, ut ſine memorabili facinore extricare hinc me non queam. Edita ſcriptaque lectio ſic habet: τῆς δὲ κοπίδος μνημονεύει καὶ Ἀριστοφάνης ἢ Φιλύλλιος ἐν ταῖς Πόλεσιν, Ἐπίλυκός τε ἐν Καραλίσκῳ, λέγων ὅτως· Πότ' ἂν κοπιδοιώσωμαι ἐναμυκλαῖον, παραγγέλλωσι βάρακες πολλὰ οἱ κάρτα καὶ δωδέμασοι μάλα ἀδεῖς. Tot mendis haec deformantur, ut temeritatis potius notam reformidare debeam, quod ea reſtituere aggrediar, quam veniam deſperare, ſi parum, quod volui, praeſtiti. Sic autem ſcribo: Ὁπόταν κοπίδα οἴσωμαι ἐν Ἀμυκλαῖον ἱερὸν, ὅπερ ἀγγέλλωσι βάρακες πολλοὶ, καὶ ἄρτοι, καὶ ζωμὸς μάλα ἁδύς. Hoc eſt: *quando copida feram ad ſacrum Amyclaeum, quod jam denuntiant baraces multi, et panes, et jusculum ſuave admodum.* Moris erat copides celebrare in Amyclaeo templo. Eo igitur conveniebant, et tam ſacrificii quam convivii apparatum deferebant. Epilycus hoc vocat κοπίδας οἴσειν εἰς Ἀμυκλαῖον ἱερόν. Non potuimus aliud excogitare, quod huic loco magis conveniret. Eleganter vero ait poëta, baraces, qui tota Lacedaemone parari incipiebant, dare ſignificationem imminentis feſti: ut ſi quis hodie dicat, liba et id genus alia, quae pridie Oſchophoriorum, ſive Ramalium noſtrorum ſtudioſe confici ſolent, indicia eſſe inſtantis ejus ſolennitatis. Apud Strabonem et Pauſaniam καταγγέλλειν τὴν ἑορτὴν dicuntur, qui de more feſta indicebant. Pro βάρακες Dalecampius emendat ἀβάρακες, quoniam ſequitur: τοῦτο γὰρ ἀβάρακες δηλοῦσιν, ἀχὶ τολύπας. Nos e contrario poſteriorem ſcripturam emendandam ex illa priore affirmamus. Ita enim abstergendae maculae eorum verborum: τοῦτο γὰρ οἱ βά-

p. 263.

ρακες δηλῶσιν, ἀχὶ τολύπας, ὥς φησι Λυκόφρων· ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν, ὡς Ἐρατοσθένης. Vocis hujus varias interpretationes doctorum hominum recitant et Heſychius, et qui Etymologicum Magnum compoſuit: ſed praecipuarum expoſitionum auctores ex Athenaeo aut potius Didymo novimus. Heſychii verba in vulgatis libris corruptiſſima ita ſcribe: *βάρακες τὰ προφυράματα τῆς μάζης. Ἀττικοὶ δὲ βήρακας. δηλοῖ δὲ καὶ τολύπην.* Mox iterum: *βάραξ, ἴβραξ παρὰ Λίβυσι· καὶ φίραμα ϛρογγύλον, ἀφ' ἧ αἱ μᾶζαι γίνονται, καὶ ἐρίων τολύπαι.* Ex his verbis diſcimus, quid appellaverit *προφυράματα μαζῶν* Eratoſthenes: univerſam nimirum maſſam, quae in mactra ſubacta eſt, priusquam in plures mazas dividatur. De tolypis mazis libro priore diximus c. 29. Sed notanda vox *ἐρίων* in Heſychii gloſſa. Oſtendit enim, Lycophronem, cum *βήρακας* exponeret *τολύπας*, non ſolum de mazis tolypis ſenſiſſe, verum etiam de lanarum glomis. Redeamus ad Epilycum. Eſt vero caeterorum verborum emendatio plane inſignis, *καὶ ἄρτοι, καὶ ζωμὸς μάλα ἀδὺς*, ex iſtis, *κάρτα καὶ δαιδέμασοι μάλα ἀδεῖς.* In quibus etſi certa latent verae ſcripturae veſtigia, veritatem tamen ex illo puteo Democriteo *ἀνιμᾷν* et extrahere prope erat nefas, niſi poëtae locum ſuis verbis expreſſiſſet Didymus, incontinenti ſubjiciens: *διαρρήδην λέγων μάζας ἐν ταῖς κοπίσι παρατίθεσθαι, (τοῦτο γὰρ οἱ βάρακες δηλοῦσιν, ἀχὶ τολύπας, ὥς φησι Λυκόφρων· ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν, ὡς Ἐρατοσθένης·) καὶ ἄρτες δὲ, καὶ ζωμόν τινα καθηδυσμένον περιττῶς.* Id eſt: *quibus verbis diſerte ſignificat Epilycus, in copidibus ſolas apponi mazas, (nam iſtud vox βάρακες ſignificat: non lanarum glomos, ut ait Lycophron: aut primam maſſam mazarum, ut Eratoſthenes,) et panes, ac jus quoddam exquiſitae ſuavitatis.* Ita concipimus Didymi verba in edita lectione peſſime affecta, et propter amiſſas parentheſeos notas, et propter mendas, de quibus jam diximus.
p.264. Poſtrema Didymi luce meridiana clarius probant, non aliter fuiſſe concipiendam Epilyci ſententiam, quam uti eſt a nobis factum. Omnes membranae hic nos deſtituunt, niſi quod *ἀδὺς* ſcriptum in illis offendimus: quae vera ſcriptura, ut probavimus.

Caput Octavum.

Ορθαγορίσκοι *et* ἐρθεαγορίσκοι. βορθαγορίσκια. Perſaeus *vel* Perſeus, *et* Sphaerus, *ſcriptores rerum Spartae. Didymus Polemonem reprehendit de voce* αἶκλον. ἀνδρεῖα, συναικλεῖαι, ἀναίκλειοι. *Spartani magiſtratus* harmoſyni. *Lauri folia inter bellaria. Epaicla duplicia.* χορηγεῖν, παραχορηγεῖν *et* ἐπιχορηγεῖν. Cammata *et* cammatides. Cothon *poculum Spartiatarum.* ζωμὸς ἱκανὸς παραπέμπειν.

Sequitur: ἀλλὰ μὴν ἐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησι Πολέμων, οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι. ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται. Reſtituimus veram lectionem ex antiquae fidei membranis, et optima optimi Hoeſchelii epitoma. In ſuperioribus contradixit Didymus Polemoni minus aperte: hic vero aperte et ſine circuitione eum reprehendit. Dixit Polemon, ut vidimus ante: θύεσι δὲ καὶ τὰς γαλαθηνὰς ὀρθαγορίσκας. Ultimum verbum reprehendit Didymus, Polemonem errare affirmans, quod non ſcripſerit ὀρθραγορίσκας· eſſe enim deductum ab ὄρθρος vocabulum. Utramque dictionis hujus γραφὴν ſuos habuiſſe auctores, certum eſt. Absque litera canina ſcribit cum Polemone etiam Heſychius. ὀρθαγόρικος, ait, χοιρίδιον μικρόν. Qui non obſervant, ſuperius corrigendam eſſe ſcriptionem vocis hujus in Polemonis verbis, exempta litera ρ, quid invenient, quod in Polemone Didymus reprehendat? Sed de ea conjectura dubitari jam non poteſt. Caeterum neque Polemon neque Didymus vocem Laconicam Laconice extulerunt. Nam Lacones dicebant aliter. Heſychius: βορθαγορίσκια, χοίρεια κρέα. καὶ μικροὶ χοῖροι βορθάκεοι. Λάκωνες. Ubi vides, illud ρ, pro quo pugnat Didymus, non habere locum. Additur a Didymo: ὥσπερ Σαῖος ἱστορεῖ. Legi in codice bibliothecae Palatinae ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ. Is eſt ſcriptor, qui mox Περσεὺς nominatur. Prius ſcribebam ὥσπερ ΣΦαῖρος ἱς. Nam etiam Sphaeri laudantur libri non multo poſt, ejusdem et argumenti et tituli. Pergit Didymus: ἔτι φησὶν ὁ Πολέμων, καὶ τὸ δεῖπνον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων αἶκλον προσαγορεύεσθαι. Hic jam aliud in Polemone carpitur. Dixit enim, αἶκλον aliud Spartanis ſignificare, aliud caeteris Doriçe loquentibus: his αἶκλον valere idem, ac δεῖ-

πνον, coena vel *convivium.* Hebraeum eſt אכל, *comedit,* unde *ocei* et *ocil,* cibus: ex eo *aeclum,* Gallice *un repas.* Lacedaemoniis ita appellari apophoreta, de quibus diximus extr. c. 7. Errare Polemonem, ait Didymus, *παρα-*
p.265. *πλησίως,* inquiens, *ἁπάντων Δωριέων ἔτως αὐτὸ καλούντων.* Verte: *quum omnes Dores ſim liter coenam appellent αἶκλον.* Sententiam ſuam probat clare in ſequentibus, allato etiam teſtimonio Alcmanis, poëtae domo Laconis. Verba Alcmanis haec ſunt, imo, ut dicam melius, ita ſcribuntur hodie: *Κῆπειτα, μύλαι, ὀρυφῆται κἠπὶ ταῖς συναικλείαις.* Lego: *Κἠπὶ τά τ' ἀνδρεῖα φοιτᾷ, κἠπὶ τὰς συναικλείας.* Emendationis noſtrae non obſcura veſtigia in ſcripta lectione. Quae poſtea vocata ſunt Spartae phiditia, prius dicebantur *ἀνδρεῖα,* ut in polit. ſcribit philoſophus. *συναικλείας* Didymus ipſe interpretatur *συνδείπνια.* Sic, quem alii Graeci vocant *ἄδειπνον,* Lacedaemonii *ἀναίκλειον,* ut indicio eſt Heſychius. Sed quod probare inſtituerat, melius demonſtrat alter locus Alcmanis: *Αἶκλον δ' Ἀλκμάων ἁρμόξατο. Coenam Alcmaeon inſtruxit,* vel *id convivium rexit Alcm. ἁρμόξατο* pro *fuit harmoſynus,* ut ſaepe *ἁρμόττειν* pro *eſſe harmoſta,* et id genus alia. Harmoſyni Spartae praefecturam in mulierum mores obtinebant, quos dubium non eſt in conviviis praeſertim publicis munus ſuum exercuiſſe. *κλαματίδας* et *κάμματα* paulo poſt ſignificationem habere diverſam dicuntur. Aliis criticis ambae voces idem deſignant: ipſa videlicet lauri folia, quibus liba iſta involvebantur. Sequitur Athenaei aut Didymi obſervatio: *ἔθος ἦν τοῖς πάλαι, Φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι. Solitos veteres lauri folia comedere inter bellaria.* Opinio fuit antiquorum, laurum ad valetudinis conſervationem conducere, et, ut loquitur auctor Geopon. in XI., *ὑγιείας εἶναι ἐργασικήν.* Ex eo mos iſte inſtitutus. Sed et aliae erant cauſae, cur folia laurea manderent, ut ad Theophraſtum dicebamus. Martialis: *Foetere multo Myrtale ſolet vino: Sed fallat ut nos, folia devorat lauri.* Porro moris hujus teſtimonium affertur a Didymo ex incerti poëtae Cyclopibus, quod ita etiam membranae nobis exhibent: *Φύλλα σὺ δείπνων καταλύσεις. ἡ δὲ καθάπερ σχημάτων, ἣν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν Φειδίτια κομίζεσι, σκευοπ.* etc. Hic primum obſervandum eſt, pravam diſtinctionem in mirum errorem impuliſſe viros doctos. Putarunt enim ſuperioribus verbis, *ἣν μὲν γὰρ τοῖς παισὶ παρέχεσι,* reſpondere haec, *ἡ δὲ καθάπερ σχημ.* Quod tam falſum eſt, quam abſurdum. Iſta enim pars

ſunt ſuperioris teſtimonii. Apodoſis vero eſt in ſequentibus: ἦν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρ. Φ. κομ. Epaïclorum, inquit, paratura duplex eſt. Alia ſit in gratiam puerorum, neque impenſa, neque opera magna. Alia Epaïcla conſiunt, ut in virorum phiditia deferantur: quorum ratio tota eſt diverſa. Deinde videamus, an ullo ſmegmate maculae illae poſſint elui, quibus infectum eſt hoc veteris poëtae teſtimonium. Et poſſe equidem puto. Lego enim: Φύλλα σὺ δείπνων κατολύσεις ἡδέα τῶν τραγημάτων; *Tune illa tolles folia ſuavia, quae inter bellaria ſolent apponi?* Cogitemus, quorſum ſpectet, qui hoc recitat teſtimonium. Nempe hoc vult unum probare, ſolitos veteres φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι. Profecto hoc ſatis certum argu- p.266.
mentum eſt, non aliter poëtam ſcripſiſſe. Quod hic dicitur, epaecla (vel, ut conſtanter alii libri ſcribunt, ἐπαΐκλα) ex certis quibusdam animalibus parari, explicatur aliquanto poſt, ubi de mattya agit. Nam ibi enumerantur, quae hic vocat ὡρισμένα ζῶα. Ait: παραχορηγοῦντος αὐτὰ τοῖς Φειδίταις ἑνὸς τῶν εὐπορούντων. *Cum bos ſumptus ſupra legitimas impenſas faciat divitium aliquis.* χορηγεῖν eſt neceſſarios ſumptus facere, παραχορηγεῖν ultra modum praeſcriptum legibus aut moribus aliquid praeſtare. Idem ſignificat ἐπιχορηγεῖν. Quare etiam epaecla haec vocantur ἐπιχορηγήματα τῆ συντεταγμένα δείπνα. Manifeſto depravatus eſt aut mutilus Nicoclis, qui ſubjicitur, locus: Διακόσας δὲ πάντων ὁ ἔΦορος, ἤτοι ἀπέλυσεν, ἢ κατεδίκασεν· ὁ δὲ νικήσας ἐζημίωσεν ἐλαφρῶς, ἤτοι κάμμασιν, ἢ καμματίσιν. Videtur ſcribendum: ὁ δὲ νικήσας τὸν νικηθέντα ἐζημίωσεν. *Victor a victo multae nomine exigit vel cammata vel cammatidas.* καμματίδες exponuntur hoc loco, αἷς κάπτουσι τὰ ψαιστά. Sed voci κάπτουσι nullus hic poteſt eſſe locus. Hoc dicunt alii σκέπτουσι. Quomodo hic ſcribendum: aut κάμπτουσι, quod pro ἐντυλίττειν erit poſitum, ut dictum eſt l. ſuper. c. 24. Ac videtur Nicocles voluiſſe, κάμματα, *liba*, dicta eſſe a verbo κάπτω, *abſorbeo, avide comedo*: καμματίδας vero, quibus liba involvebant, a κάμπτω, *flecto, involvo.* In deſcriptione phiditiorum ex Dicaearcho leguntur iſta inter caetera: εἶτα μᾶζαν μὲν, ὅσην ἂν ἕκαστος ἢ βούλόμενος, καὶ πιεῖν πάλιν ὅταν ἢ θυμὸς ἐκάστῳ, καθ' ὃν παρακείμενός ἐστι. Etſi non eſt obſcurus horum verborum ſenſus: obſcuriſſimum tamen eſt, quo pertineant illa καθ' ὃν παρακείμενος. Sine cunctatione mendae locum arguimus, et ſcribimus θαρρούντως valde: ὅταν ἢ

θυμὸς, ἑκάστῳ κώθων παρακείμενός ἐστι. *Apponitur unicuique ſuum poculum, ut, cum libuerit, bibat.* κώθων proprium eſſe Spartanorum poculum, ac proinde optime huic ſententiae convenire, liquido conſtat ex l. XI. Mox ſcribo ἐνίοτε δὲ ἀδ' ὁτιῶν πλήν. Nam edita ſcriptura, ἐνίοτε δέ τι μόνον πλ., capi non poteſt. Quod ſequitur, πλὴν ὄψον τι μικρὸν, ἔχον σαθμὸν ὡς τέταρτον μάλιστα, clamat vitium. Deeſt enim ponderis nomen. Scribo ὡς τέταρτον μνᾶς μάλιστα. Ut ſcias, quanta ſit haec parcimonia, cum pro obſonio daretur cuique carnis tam exiguus modus, qui librae quadrantem non excederet, fac veniat in mentem ejus, quod Pollux ſcribit, qui multi cibi, aut etiam, ſi vis, plurimi erant, octo minas carnium uno die comediſſe. Cujus demenſi pars triceſima ſecunda ſolum eſt, quae iſtis phiditis exhibebatur. Plura hac de re ſcripſimus ad Julium Capit. in Maximino. Mire uſus eſt verbo παραπέμπειν, cum ait: πλὴν ὅγε ἀπὸ τούτων ζωμὸς, ἱκανὸς ὢν παρ' ἅπαν τὸ δεῖπνον ἅπαντας αὐτοὺς παραπέμπειν. Id ſignificat *deducere aliquem et comitari.* Ita levatur itineris moleſtia: facundus enim comes pro vehiculo eſt. Inde translatum vocabulum de eo dicitur venuſte, quod, alii rei adjunctum, eam reddit gratiorem. Senſus
p. 267. igitur eſt, tanta copia jus apponi, ut ſufficiat vel ſolum ad levandam omnibus ſicci panis moleſtiam: libentius enim ex jure panis eſtur, quam ſolus et ſiccus. Scribe deinceps: ὅσον εἰς αὐτὴν ἀρκεῖν τὴν συνουσίαν νομίζοντες· τὸ γὰρ πλείονα τῶν ἱκανῶν παρασκευάζειν, περιττὸν εἶναι, μὴ μέλλοντά γε προσφέρεσθαι. *Quantum ad convivium illud putent ſufficere: nam plura apparare, quam quae ſint ſatis, ſupervacuum eſſe, quando illa non ſis comeſurus.* In voce προσφέρεσθαι frequenter lapſi interpretes. Scribo etiam: Μετὰ τὸ δεῖπνον εἴωθεν ἀεὶ παρά τινος κομίζεσθαι, (ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ πλειόνων) παρ' αὐτοῖς κατ' οἶκον ἠρτυμένη ματτύη, ὃ καλοῦσιν ἐπάϊκλον. Plana ſententia, quae in edita lectione non procedit.

Caput Nonum.

Σκιάδες et umbrae. *Carnea feſtum, μίμημα τῆς στρατιωτικῆς ἀγωγῆς. Φρατρεία. ἐνωρίτερον, ἐν ὥρᾳ*, mature, de die, *convivia* tempeſtiva. *βύτακες quid Spartanis. Lex illorum de non alenda barba in ſuperiore labio. Alia multa.*

Σκιάδες, quarum ex Demetrio Scepſio auctor meminit, ſimiles erant iis, quas veteres Latini *umbras* vocabant, ut ſcribit Feſtus: de quibus dicemus plura l. V. c. 7. Carnea, Lacedaemoniorum feſtum, vocat Demetrius *μίμημα στρατιωτικῆς ἀγωγῆς.* Habuit igitur ea ſolemnitas convenientiam aliquam cum Judaico feſto, quod XV. Tiſri celebrabant, et חג הסכות vocabant: LXX. *ἑορτὴν σκηνῶν·* alii ſcriptores ſacri *σκηνοπηγίαν.* Quaeri poteſt, quid appellaverit *Φρατρείαν* hic ſcriptor, cum ait: *ἔχει τε ἑκάστη σκιὰς* (ita ſcribendum, non *σκια*) *Φρατρείας τρεῖς.* Dalecamp. legi voluit *ἐκ Φρατρειῶν τριῶν τρεῖς*, audace et immani conjectura. Conſtat, tribuum partes *Φρατρείας* eſſe nuncupatas in rep. Athenienſium. An et in Spartana *πολιτείᾳ* eadem fuerit ejus vocis ſignificatio, non facile dictu eſt. Atque omnino, ſi quid judico, difficultate non caret hic locus. Scribe *μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμῳ χάριν παρεσκευάζετο.* Recte Dalec. *dicis cauſſa.* Vocem *συμπεριενεχθεῖσιν* explicamus infra c. 26. Sequens periodus imperfectam ſententiam continet, niſi repetas ex praecedentibus verbum *παρεσκευάζοντο.* Imo vero, qui me audiet, diſtinctas ſententias culpa librariorum in unam conjunget ac ſcribet: *ὅταν δὲ καὶ παραγένοιντο, μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμῳ χάριν παρεσκευάζετο καὶ ἄλλα αὐτοῖς, στρωμνάς τε τοῖς μ.* Quae ita vertet ſermonis Graeci peritus: *quin ſi quando ad phiditia convenirent, poſtquam dicis cauſſa paululum una fuiſſent, mox parabantur eis cum alia, tum etiam lecti etc.* Pergit Demetrius: *οἱ δὲ πρότερον ἐπὶ τῶ κλιντῆρι ψιλῷ διακαρτερῶντες τῆς κλίνης παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν, ὅτε τὸν ἀγκῶνα ἅπαξ ἐρείσειαν.* Lego *διεκαρτέρουν* vel *διακαρτερῶντες ἦσαν. Veteres Spartani*, inquit, *quamdiu convivabantur, ſuper nuda lecti ſponda durabant, poſtquam ſemel cubito fulciri coeperant.* Scribe *βρωμάτων παντοδαπῶς πεποιημένων*, non *παντοδαπῶν.* p. 268. Legi in epitoma *ἦρξεν δὲ τῆς τοιαύτης βλακείας*, quo loco editum eſt *καὶ τούτων ἦρξαν.* Nihil tamen mutandum cen-

ſeo. Sequitur deinde ratio vivendi, qua uſus Cleomenes, rex Spartae. Qua in narratione primum illud occurrit nobis animadvertendum: *πολλῶν δὲ πρεσβειῶν παραγινομένων πρὸς αὐτὸν, ἐδέποτε ἐνωρίτερον τὸ κατειθισμένε συνῆγε καιρὸν.* Quia *ὡραῖα* Graecis appellantur, quae elegantia ſunt. Dalec. vertit *ἐνωρίτερον elegantius.* At enim proxima verba, *τὸ κατειθισμένε καιρὸν*, virum doctum ſui erroris admonere debuerant. Igitur *ἐνωρίτερον* vel *ἐνωρέτερον* poſitum pro *ἐνωρότερον.* Quod ſignificat *μᾶλλον ἐν ὥρᾳ.* Graeci dicunt *ἐν ὥρᾳ*, quod in idiotismo noſtro *bona hora.* Ariſtophanes Veſpis: *ὁ κηδεμὼν ἡμῖν ἐφεῖτ' ἐν ὥρᾳ ἥκειν.* Idem Concion.: *ὅτι τοσοῦτον χρῆμ' ὄχλε Οὕτως ἐν ὥρᾳ ξυνελέγη.* Theocritus id. XXII.: *ἐπεὶ δειπνεῦντες ἐν ὥρᾳ, Εἰ μέμνη, τᾶς γαστρὸς ἐφειδόμεθα.* Philoſtratus in vita Apoll. l. II.: *ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν ἐκ ποτε νύκτωρ τε καὶ ἐκ ἐν ὥρᾳ ἀναλύοντες.* Latini varie exprimunt. M. Tullius *mature.* De convivio Verris apud Rubrium: *mature veniunt, discumbitur.* Alii *de tempore.* Hirtius vel Oppius de bello Hiſp.: *Ipſe de tempore coenavit.* Plautus *tempori:* Capteiveis: *Numquid vis?* Heg. *Venias tempori.* Inde elegans vox facta *temporius.* Gloſſae veteres: *Temporius, ἐνωρότερον.* Quas coenas tempeſtivas Cicero appellat, quaeque alii *convivia tempeſtiva*, ſolita de die inchoari contra majorum diſciplinam, ea ſunt Graecis *ἐνωρότερα δεῖπνα*, et *tempeſtive coenare δειπνεῖν ἐν ὥρᾳ*, vel *συνάγειν.* Addit poſtea: *ἐπί τε τῷ τρίποδι ψυκτὴρ χαλκῆς ἐπέκειτο, καὶ κάδος, καὶ σκαφίον ἀργυρῆν δύο κοτύλας χωρῶν, καὶ κύαθος.* Plutarchus haec paulo aliter. Craterem vocat, quem Athenaeus *ψυκτῆρα.* In tripode autem fuiſſe ait *φιάλας ἀργυρᾶς δικοτύλες δύο.* Cado vinum continebatur. *Scaphia* inter potoria vaſa etiam Latini nominant, Plautus et Tullius. Pro *κύαθος* malim *κύαθοι.* Plutarchus: *καὶ ποτήρια ὀλίγα.* Retrahe mox fugitivas literas in ſuum locum. *πιεῖν δὲ ἐ προσεφέρετο, εἰ μή τις αἰτήσει. ἐνεδίδοτο δὲ* etc. Scribendum: *εἰ μη τις αἰτήσειεν. ἐδίδοτο δὲ κ.* Non intelligo, quae ſequuntur: *τὸ δὲ πολὺ πρῶτον καὶ ὅτε προσευξειεν ἐκεῖνος, ἕτως ἤτεν καὶ οἱ λοιποί.* Si modo vani conjectores non ſumus, hoc vult auctor, in Cleomenis conviviis ſervari ſolitum hoc inſtitutum, ut nemini vinum funderetur niſi petenti. Iſtud cum jam dixerit, nunc addit, ut plurimum Cleomenem omnium primum fuiſſe, qui vinum poſceret: deinde, ubi datum eſſet ab illo ſignum, ita popoſciſſe et reliquos convivas. Ita ſcribo: *τὸ δὲ πολὺ πρῶτον αὐτὸς*

ἦτει, καὶ ὅτε προσνεύσειεν ἐκεῖνος, ἕτως ἦτεν καὶ οἱ λοιποί. Mendum ſubolent etiam iſta: τὰ δὲ παρατιθέμενα ἐπὶ μὲν τραπεζίᾳ ἦν τῶ τυχόντος· τὰ δὲ λοιπὰ, ὡϛε μὴ ὑπεραίρειν, μήτε λείπειν. Quid appellat τὰ λοιπά; Nam et MSS. eam ſcripturam agnoſcunt. Senſus poſtulat tale quid: τὰ δ' ἦν τοιάδε vel τοσαῦτα, ὥϛε. Aut ſic: τὰ δὲ λοπάδια, ὥϛε. At Dalecamp. non aſſentior transferenti in alienum locum haec verba, ὡς εἰς τὸ μηδὲν δαπανᾷν, vertentique *ſumptus ut nullus fiat.* Periodum hanc ita p.269. verte: *neque rurſus ita contendendum in hoc eſſe, ut ſine ulla utilitate ſumptus facias, excedens moderatum vivendi modum.* δαπανᾷν εἰς τὸ μηδὲν et fruſtra impenſas facere dicit, qui plura apponit, quam poſſint a convivis comedi. Similem ſententiam ſuper. c. exponebamus. Diſtingue ſic primum verſum ex Antiphane: — ἐν Λακεδαίμονι Γέγονας; ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον Ἐϛίν. Difficile dictu eſt, quid intelligat hic poëta, cum inter Laconica inſtituta etiam hoc ponit, τὸ Φορεῖν τὰϛ βύϛακαϛ. Eruditi viri conſentiunt, βύϛακαϛ hic dici τὰϛ μύϛακαϛ, *barbae pilos, qui labium ſuperius veſtiunt.* Sed obſtat huic interpretationi lex Lacedaemoniorum, qua erat cautum, ne cui fas eſſet, τὸν μύϛακα τρέφειν. Auctor Plutarchus in Agide et de ſera num. vind. Non debemus autem exiſtimare, elegantiſſimum poëtam in tanta ignoratione Laconicae diſciplinae eſſe verſatum, ut rem ignoraret omnibus notam, qui oculorum ſaltem ſenſum haberent. Heſych. βύϛαγα (ac fortaſſe βύϛακα ſcripſerat) exponit πώγωνα. Si volumus ita hic accipere, jam nulla difficultas. Barbam enim Lacedaemonios aluiſſe, nemo dubitat. Sed cur diceret τοὺϛ βύϛακαϛ potius, quam τὸν βύϛακα; Praeterea etſi Heſychio plurimum tribuo, mihi tamen ſuſpecta haec illius interpretatio. Nobis in mentem hujusmodi lectio et interpretatio veniebat: Φορεῖν τοὺϛ βύϛακαϛ Μὴ καταΦρόνει. *Ne ita mores Spartae aſperneris, ut audeas in ſuperiore labro pilos alere.* καταΦρονεῖν vox eſt, ut Servius loquitur, praegnans, pro καταΦρονῶν τολμᾷν, *prae contemptu audere aliquid.*

CAPUT DECIMUM.

Κεκραμένον ὑδαρῦς. βάμβα, βαμβακεύειν et ἀβαμβάκευστα. ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι. Heraclides Cumaeus, auctor Παρασκευαστικῶν. *Heraclides alius, ſcriptor libri* Περὶ σκευασίας καὶ δοκιμασίας Φαρμάκων. *Regis Perſarum miniſtri albati. ἐδέατρος. παρητῆσθαι. Rex Perſarum ſemel anno caput σμώμενος.*

In iis, quae de Cretenſium conviviis recitantur, pauca ſunt, quae morari lectorem queant. Ait: *εἰσὶ δὲ παντα-χῦ κατὰ τὴν* Κρήτην *οἶκοι δύο ταῖς συσσιτίαις.* Codex Huraldinus *κατὰ τὴν πόλιν*, ſenſu nihil variante: nam *παντα-χῦ* ſignificat in ſingulis Cretae urbibus. Malo, quod eſt editum, conſentientibus Italicis codd. et edit. Ait: *τὸν δὲ ἄλλον, ἐν ᾧ τὲς ξένες κομίζεσι.* Liber idem *κομίζεσι*, quod verbum huic loco quam convenientiſſimum eſt. Significat enim *κομίζειν* curare aliquem, et res neceſſarias ei miniſtrare. Inde *κομιδὴ* ea cura, quae de hoſpitibus habetur. Crebra apud poëtam et alios ſcriptores vocabula. Sed
p. 270. repugnant huic lectioni ſubjecta ſtatim verba, *κοιμητήριον προσαγορεύεσι.* Nam *κοιμιστήριον* fuerat dicendum: quod verbi in nullo invenimus exemplarium. Ait: *εἶτα ποτη-ριον ἐν ἑκάστῃ τραπέζῃ παρατίθεται κεκραμένον ὑδαρῦς.* Malim *ὑδαρῶς*, etſi conſenſum librorum non aſpernor. *ἀβαμβάκευτα* recte ex Heſychio docti interpretati ſunt cibos *ἄνευ μαγγανεύματος* paratos, et ſine ullo exquiſito coquorum artificio. Sed originem vocis non omnes habent cognitam. Eſt autem a *βάμβα*, quod pro *βάμμα* uſurparunt Dores. Heſych. auctor eſt, ita appellaſſe Syracuſanos *colorem* et alia quaedam: nam *βάπτειν* eſt *tingere*. Inde eſt *βαμβακεύειν* de mangonizatione ciborum. Mox: *καὶ τράπεζα τριτη δεξιᾶς εἰσιόντων εἰς τὰ ἀνδρεῖα.* Melius *ἐκ δεξιᾶς*, vel *ἐν δεξιᾷ*. Quae ex Herodoto et Xenophonte deſcribuntur, conferant ſtudioſi cum ipſis auctoribus. Poſtea narrat ex Theopompo, Thyn, regem Paphlagoniae, *ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνῦντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν.* Quod Dalec.: *fercula omnia centum menſae appoſuiſſe.* Imo vero *omnia centena.* Puta, centum boves, centum apros, centum oves, et ita de caeteris, quae inter edulia locum habent. Sic dixit Strabo *πάντα θύειν ἑκατὸν*, ut olim expoſuimus. Parthenius *Ἐρωτ.*

c. 9.: καὶ αὐτὴν δημοσίᾳ θάπτεσιν ἐν τῷ πεδίῳ, πάντα ἐκκο τὸν ἐνεγίσαντες αὐτῇ. Acutum eſt Artaxerxis dictum de Thye, captivo ſuo, ſplendorem prioris vitae in epulis retinente, ὅτι ἔτως αὐτῷ δοκοίη ζῆν, ὡς ταχέως ἀπολέσειε. Sic melius, quam ἔτος. Simile eſt in Apolog. Tertulliani: *Megarenſes*, inquit, *obſonant, quaſi craſtina die morituri.* Quia plures fuerunt Heraclidae, qui editis libris nomen ſuum poſteritati commendarunt, ideo ſolent diſtingui accurate: ut, cum ſcribit Athenaeus hoc loco, Ἡρακλείδης δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν, addit haec, ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ut diſtingueret hunc Παρασκευαστικῶν ſcriptorem ab Heraclide Tarentino, qui Σκευασίας inſcriptum librum ediderat. Utriusque meminit Laërtius in Heraclide Pontico, quatuordecim ejusdem nominis ſcriptores breviter commemorans. Cumaeus, ut videtur, regum Perſidis victum et totam δίαιταν eo in opere deſcripſerat: Tarentinus, profeſſione medicus empiricus, aegrotis ac bonae valetudinis curioſis conſuluerat. Nam Galenus hujus librum ita inſcribit, Περὶ σκευασίας καὶ δοκιμασίας φαρμάκων, l. VI. de facult. ſimpl. medic. Fuere praeterea Heraclidae duo alii, quorum Laërtius non meminit, domo Syracuſani, qui de re culinaria libros ediderant, teſte Athen. l. XII. Ex Cumaeo Heraclida refert auctor, ſolitos, qui Perſarum regibus miniſtrarent, ἐσθῆτας καλὰς ἔχειν, *elegantes veſtes gerere.* MSS. λευκὰς pro καλὰς habent. Sic Romanorum Caeſarum miniſtri fuerunt albati, et certum eſt, apud omnes fere gentes olim honeſtiorum veſtes fuiſſe albas: quod pluribus alibi probamus. Cave confundas δεῖπνον et πότον regum Perſarum, quae duo ſeparatim deſcribit Heraclides, a Dalecamp. vero perperam confunduntur. p. 211. Depravata paulo poſt lectio eſt, cum ita ſcribitur: τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλὴν, ἕ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν, καὶ τῶν ἄρτων ἴσας διαιροῦνται. Quid ſibi illa volunt, ἕ ἰδεῖν; Lego ἕ οἱ ἐδέατροι. De qua voce ſcribunt veteres, Graecum nomen iſtud eſſe, at τὴν χρείαν εἶναι Περσικήν. *Mactatae victimae*, inquit, *e regia in veſtibulum afferuntur ad eos, qui ſumptu regis aluntur, ubi ab epularum praefectis et carnes et panes in portiones diſtribuuntur, et dividuntur aequaliter.* Juvat, quod ſequitur: τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραλειπομένων ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν. De his portionibus Daniel loquitur c. 1.: Καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασι-

λεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆ βασιλέως καὶ ἀπὸ τῆ οἴνυ τῆ πότυ αὐτῆ. Cur ad ſolum prandium, non item ad coenam regis Perſarum proceres venirent, cauſſam hanc affert Heraclides: διὰ τὸ παρῃτῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνυς ὑποδέχωνται. Id eſt: *propterea quod rex hujus officii gratiam illis fecit, ne bis veniant, ſed et ipſi ſuos quisque convivas excipiant.* Haec mens auctoris. διὰ τὸ παρῃτῆσθαι tantundem ſignificat, ac ſi dixiſſet διὰ τὸ τὸν βασιλέα ἔχειν αὐτοὺς παρῃτημένυς. Ut apud Lucam Euangeliſtam: ἐρωτῶ σὲ, ἔχε μὲ παρῃτημένον. Paulo poſt, ubi ex Herodoto narrantur ſumptus, quos olim fecit Antipater Thaſius, cum Xerxis exercitum prandio excepit, καὶ γὰρ, inquit, ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ κρατῆρας παρετίθεντο, καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον. Poſtrema verba, ſi modo ſana ſunt, hoc ſignificant, non ſolum prandentibus omnia fuiſſe exhibenda magnifice, verum etiam a prandio πότους agitantibus pretioſis poculis menſas inſtruendas. Aliud eſt δεῖπνον vel ἄριστον, aliud πότος, ut non ſemel diximus. Ita poſſumus non inepte hanc lectionem interpretari. Sed cum de comeſſationibus iſtis nihil ſcriptum ſit ab Herodoto, cujus verbis auctor loquitur, cenſeo, ineſſe huic loco vitium ex negligentia librariorum profectum. Lego: καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον ἔλαβον. *Atque iſta* omnia aurea et argentea vaſa *poſt coenam capiebant.* Xerxis videlicet milites. Herodot.: οἱ δὲ πλησθέντες, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες, ἔτω ἀπελαύνεσκον. Fuit, cum aliter medicinam iſti loco facerem, et cum ſequentibus jungens ſcriberem: καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆ δείπνυ. εἰ δὲ Ξέρξης δὶς ἐσιτεύετο. Sequitur ex eodem hiſtoriae patre de natalitio regis Perſarum convivio, quod τυκτὰ vocabant: τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μόνον. Non dubito, veram eſſe hanc lectionem, quam et Athenaei editi ſcriptique omnes codd. tuentur, et ipſius Herodoti. Tamen et Valla apud Herodotum et Dalecamp. hic κοσμεῖσθαι pro σμᾶσθαι legerunt interpretatique ſunt. Putarunt enim, σμᾶσθαι τὴν κεφαλὴν nihil eſſe aliud, quam ſordes capitis radere: quod ſemel in anno factitatum a rege Perſarum, ne nos quidem verisimile putamus. Enimvero σμᾶσθαι operoſiorem curam denotat: cum adhibito ſmegmate caput probe defricatur, quod viri cordati non ſaepe
p.272. faciunt anni ſpatio, multi ne ſemel quidem multis annis. Sic dixit Diodorus Sic. in V. hiſtor.: τιτάνυ ἀποπλύματι

σμᾶν τὰς τρίχας συνεχῶς. Itaque ſicut Romani Caeſares et Francorum veteres reges diem illum ſoliti feſtum agere, quo vel ipſi vel eorum liberi barbam ponebant, aut caeſariem incidebant, ſi rex Perſarum ſolemni die caput curabat.

Caput Undecimum.

Modus ſumptuum convivalium. Sacrificia veterum tenuia. Menandri fabula Δύσκολος, *et argumenti ejusdem oratio Libanii.* Ciſtae ὀψοφόροι. *Philoxeni Cytherii ſcripta nugatoria. Platonis comici* Phaon. *Sumptus in roſas.* Androres. *Flores in reticulis ad olfactum.*

De ſumptibus in convivia olim factis loquens Athenaeus, amplius talento impendi vulgo in Graecia non ſolitum, auctoritate Menandri probat. Verſus ex ejus comici *Methe* allati, unde id colligitur, et recte ſcripti, unica voce excepta, et apertiſſimi ſunt, ut fere Menandri omnia. Quo magis miror, in tam plana rectaque via errare virum doctum potuiſſe. Senſus eſt: Non pari ſumptu cuticulam mortales curare, et diis ſacra facere. His pro luculenta hoſtia offerri vix decem drachmarum oviculam. In convivium unum facile integrum talentum impendi: iis videlicet emendis, quae menſae apponenda ſunt, aut conducendis acroamatis. Poëtae verba ſubjiciam: Εἶτ' ἐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν· Ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἠγορασμένον δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα, Αὐλητρίδας δὲ, καὶ μύρον, καὶ ψαλτρίας Ταύτας, τὸ Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι, Μικροῦ τάλαντον γίνεται τὸ κατὰ λόγον. In tertio verſu ſcripſimus δέκα, non δώδεκα, jubente metri lege: neque aliter l. VIII. Sententia haec a multis poëtis tractata eſt, ut alio loco docet auctor, et probat Clemens Alex. Strom. l. VII. Tertullianus in Apolog.: *Volo et ritus veſtros recenſere. Non dico, quales ſitis in ſacrificando, cum enecta et tabidoſa quaeque mactatis: cum de opimis et integris ſupervacua quaeque truncatis, capitula et ungulas, quae domi quoque pueris vel canibus deſtinaſſetis.* Eodem ſpectat et alter ab Athenaeo allatus locus ex poëtae ejusdem *Dyscolo*. Quem etiam adſcribemus,

quia in illo ſunt nonnulla nobis animadvertenda: — ὡς θυεσι δ' οἱ τοιχωρύχοι Κοίτας φέροντες καὶ ϛαμνί', ἀχὶ τῶν θεῶν Ἕνεκ', ἀλλ' ἑαυτῶν. ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὲς, Καὶ τὸ πόπανον. τᾶτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ Ἅπαν ἐπιτεθέν. οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν Καὶ τὴν χολὴν ἔτ' ἐς τὰ βρώματα τοῖς θεοῖς Ἐπιθέντες αὐτοὶ τἄλλα καταπίνουσι. Ex ipſo fabulae titulo apparet, publicos mores objurgatos fuiſſe ab eo, qui iſta pronuntiabat. Δύσκολος enim eſt
p. 873. moroſus homo, cui nihil placet, niſi quod ipſe faciat, imo ne illud quidem. Talis fuit olim Timon ille, oſor et odium mortalium. Mores hominum hujusmodi deſcripſerat Menander ea fabula: cujus mentio apud Harpocrationem, Ariſtophanis interpretem et Suidam. Libanius quoque rhetor id ipſum praeſtiterat integra oratione: quae cum Athenis recitata eſt, miros tulit plauſus, ut in epiſtolis ſcribit S. Baſilius. In II. verſu ſcribendum Κίϛας, non Κοίτας. Ineptum eſt putare, de lectiſterniis poëtam ſentire. Spondeo, de ciſtis eum loqui, in queis deferre moris erat cibos ad ſacrorum epulas neceſſarios. Grammatici κίστας vocant ὀψοφόρας, et ita deſcribunt: ἀγγεῖα πλεκτὰ εἰς ἐδεσμάτων ἀπόθεσιν. Quam recte igitur ciſtae conjunguntur ϛαμνίοις; quod oenophori genus fuiſſe, nemo neſcit. Sed vetus eſt ſive conſuetudo ſive error librariorum, ſcribere κοίτη pro κίστη, et κοιτὶς pro κιϛίς. Ptolemaeus Hephaeſtionis f.: Ἥραν δὲ δωρήσασθαι χλαμύδα, καὶ Ἀθηνᾶν αὐλὸς, Νηρέα δὲ τὰς ἅλας καλαμένας ἐν κοιτίδι. Ita nuper eruditiſſimus Hoeſchelius edidit. Recte Heſychius: κοίτη, κίστη, ἐν ᾗ τὰ βρώματα ἔφερον· αἱ δὲ μικραὶ κοιτίδες. Penultimum verſum ita ſcribe ex Clemente: Καὶ τὴν χολὴν, ὁστᾶ τ' ἄβρωτα τοῖς θεοῖς. Etſi poterat tolerari noſtra lectio, melior eſt tamen Clementina. Sed apud Clementem multo plura emendationis egent: quod ex noſtrae γραφῆς comparatione faciendum ſtudioſo lectori relinquimus. Locus eſt eo, quem diximus, libro. Subjungitur his ῥῆσις ſatis longa ex Philoxeni Cytherii Convivio. Exſtat et l. XIV. alius locus ex eadem fabula. Conſtat nobis ex utriusque lectione, poëtam mira ingenii laſcivia convivium fictum a ſe fictis vocibus planeque inſolentibus deſcripſiſſe. Ludicra enim res fuit tota et ridiculi cauſſa ridicule a faceto poëta deſcripta. Quare mirum non eſt, obſcura haec eſſe: ut interea de mendis nihil dicam. Nos et emendandi utrumque locum et interpretandi laborem omnem inanem cenſemus. Quis enim ſe ratione aſſecuturum ſperet, quod

ſine ratione et τᾷ γελοίᾳ μόνον χάριν bambalio aliquis effutierit? Torquere autem ſe in iſtis, quid aliud eſt, quam Philetae infelicem diligentiam imitari? Omiſſis igitur moleſtis adeo nugis, quod inſtat, agamus: ſi prius tamen dixerimus, *Phaonem*, Platonis fabulam, cujus hic facta mentio, raro quidem inveniri in veterum ſcriptis nominatam, interdum tamen, ut apud Harpocrationem in ἀναίνεσθαι. Hiſtoriam coenae illius, quam exhibuit Cleopatra Antonio, habet Plutarchus. Ex quo ſimul et Athenaeo ipſo ſcripſimus Ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ pro eo, quod Dalec., ἐν Λυκίᾳ. Plutarchus ſcribit, juſſam ab Antonio Cleopatram εἰς Κιλικίαν ἀπαντῆσαι. κυλίκια, quorum paulo poſt in hac hiſtoria mentio, quid fuerint, l. XI. explicatum. Sequitur: ταλαντείας εἰς ῥόδα μισθὰς δέδωκε. Roſa olim non poſtrema cura et amor eorum, qui nepotinis ſumptibus oblectabantur. Exemplum hoc inſigne, et quod narrat Suetonius in Nerone c. 27. Similia in aliorum imperato- p. 274.
rum vitis. Secuti ſumus membranas, cum ita ſcripſimus: καὶ κατεῤῥώθη ἐπὶ πήχυια βάθη τὰ ἐδάφη. Hoc eſt πηχυαῖα. Teſtantur tamen eruditi homines, in Farneſiano codice ſcriptum eſſe ἐπὶ πυκνὰ βάθη, quod placet minus. Sed quid ſibi volunt membranae, in quibus conſtanter ſcriptum reperimus τὰ ἐδάφη τῶν δένδρων; Non video, qui ferri appendix iſta queat: niſi ſcribamus τὰ ἐδάφη τῶν ἀνδρώνων, et per ἀνδρῶνας intelligamus coenationes. Proprie, ut ſcribit Vitruvius, *Graeci ἀνδρῶνας appellabant oecos, ubi convivia virilia ſolent eſſe, quod eo mulieres non accedant.* Sed Aegyptiam reginam Cleopatram non adſtringebant leges plebi Graecarum mulierum poſitae. Praeterea quia virilia convivia celebrari ſolita in andronibus, dicere licet, vel gynaeconitidem Cleopatrae ἀνδρῶνα potuiſſe ſic appellari, ut dictum ſcimus ab optimis auctoribus οἰνοχοεῖν νέκταρ, ἵππους βουκολεῖσθαι, χειρονομεῖν σκέλεσιν, et ſimilia. Sic cucurbitulam appellamus, quae eſt ex aere aut vitro: pyxidem, quae ex argento vel auro. Athen. l. XII.: ἀνθινά τε πολλὰ τῶν ἐδαφῶν ἐν τοῖς ἀνδρῶσι κατεσκεύαζο. Etſi longe alia ibi ſententia eſt: favent tamen haec verba nonnihil conjecturae noſtrae. Additur in eadem periodo: ἐμπεπεστασμένων δικτύων τοῖς ἕλιξι. Quid ſignificet hic dictio ἕλιξι, non ſcio: et mendae ſuſpicionem movet illud quoque τοῖς, quod ἕλιξι non convenit, ſed ταῖς. Suſpicor, ſcribendum τοῖς κάλυξι. Nihil enim convenientius in mer[illegible]

venit: κάλυξ autem proprium roſarum vocabulum eſſe, nemo dubitat. Senſus eſt, ſuper roſas, quibus pavimentum erat conſtratum, retia fuiſſe expanſa, ne ingredientium pedibus auferrentur, et ſoli planities aequalis ubique corrumperetur. Reticulorum iſtum uſum nemo mirabitur, qui obſervaverit conſuetudinem veterum involucris pellucidis aut etiam reticulis involvendi roſas, quo facilius earum fragrantiam perciperent. M. Tullius in Verr. l. V. ſive de ſuppliciis: *Nam, ut mos fuit Bithyniae regibus, lectica hexaphoro ferebatur, in qua pulvinus erat pellucidus Melitenſi roſa fartus: ipſe autem coronam unam habebat in capite, alteram in collo, reticulumque ad nares ſibi apponebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſae.*

CAPUT DUODECIMUM.

Σχεδία. Διονυσιακὰ ἀθύρματα. τὰ ἐξ Ἰταλίας ἀκροάματα. *Mos praelucendi et ſpectandi e tectis. Tecta veterum, Judaeorum, Graecorum et Romanorum.* προφαίνειν ἐκ τῶν τεγῶν. *Prov.:* ſtare in extrema tegula. *Athenaei memoria ſuſpectae fidei.* Πλάταια et Πλαταιαί. παρατάττεσθαι τοῖς Ἕλλησι. περιγίνεσθαι. *Alia multa obſervata.*

Multa perperam accipiunt interpretes in ea, quae ſequitur, de eodem Antonio narratione. Ut, cum σχεδίαν *coenaculum* interpretantur in iſtis: περίοπτον ὑπὲρ τὸ θέατρον κατασκευάσαντα σχεδίαν. Significat enim pontem theatro fuiſſe impoſitum, ſuper quo fictitium iſtud antrum eſt exſtructum. Cum Διονυσιακὰ ἀθύρματα vertunt *ornamenta ludorum Bacchicorum*, pro *Bacchi crepundia* vel *ludicra*. Cum τὰ ἐξ Ἰταλίας ἀκροάματα *quos ſuper convivium memoriter varia recitaturos accerſiverat, Italis hominibus*. Potuit vero ignorare vir in Graecis auctoribus ita verſatus, ἀκροάματα eſſe *hiſtriones* et *mimos*, neque aliter vertendum eſſe, cum et Latini ſic loquantur? Hi autem ſunt illi ipſi, quos in vita Antonii appellat eleganter Plutarchus τὰς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Κῆρας. Etiam iſta non intellexit interpres: ἀπὸ τῶν τεγῶν λαμπάσι φαδιχυμένης πάσης
p. 275.

τῆς Ἀθηναίων πόλεως. Quae ex veteri more lucem accipere debent: ſoliti enim antiqui, non Judaei tantum, (de quibus ex ſacris literis conſtat, ſed et Graeci et Latini tecta ſuarum domorum ita confecta habere, ut in ea ſpectandi cauſſa adſcenderetur, quoties aut pompa duceretur, aut alia cauſſa ſtimularet. De Graecorum tectis conſtat ex hoc loco. Nam ita vertendum eſt: *cum tota Athenienſium urbe eſſent, qui facibus e tectis praelucerent.* Lucianus Alectryone: οἱ δὲ, ὁπότε προίοιμι, καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ἐωρακέναι τὸ ζεῦγος, τὴν ἀφεσρίδα. Tacitus de Agrippinae adventu Brunduſium: *Atque ubi primum ex alto viſa claſſis, complentur non modo portus et proxima maris, ſed moenia ac tecta.* De Latinorum tectis en teſtes lucupletes. Virgilius in XII. de monomachia loquens Aeneae ac Turni: *Invalidique ſenes turres et tecta domorum Obſedere.* Et ita alibi idem. Plinius in Paneg. de Trajani in urbem ingreſſu loquens: *Videres referta tecta ac laborantia, ac ne eum quidem vacantem locum, qui nonniſi ſuſpenſum et inſtabile veſtigium caperet.* Hieronymus in epitaphio Fabiolae: *Non plateae, non porticus, non imminentia deſuper tecta capere poterant proſpectantes.* Dio Caſſ. in Nerone: οἱ κέραμοι καὶ αὐτοὶ πάντων τῶν τῇδε οἰκοδομημάτων ἐκρύπτοντο ὑπὸ τῶν ἀναβεβηκότων. Claudianus III. de laudibus Stiliconis, loquens de reditu illius in urbem: *Nonne vides et plebe vias, et tecta latere Matribus.* Plutarchus in Cicerone: τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τὰς ϛενωπὰς, λαμπάδια καὶ δᾷδας ἱϛώντων ἐπὶ ταῖς θύραις· αἱ δὲ γυναῖκες ἐκ τῶν τεγῶν προὔφαινον ἐπὶ τιμῇ καὶ θέᾳ τὸ ἀνδρός. Cave, aſſentiaris doctiſſimo et Graecae linguae peritiſſimo viro, qui προφαίνειν ἐκ τῶν τεγῶν interpretatur *ſpectare e tecto*; cum προφαίνειν ſit *praelucere.* Locus ille periculoſus, quem intelligit Plinius, is eſt, unde manavit proverbium Latinorum de ſumme periclitantibus: *ſtare in extrema tegula.* Seneca epiſt. 12.: *jucundiſſima eſt aetas devexa jam, non tam praeceps: et illam quoque in extrema tegula ſtantem judico habere ſuas voluptates.* Ex his autem duorum ſcriptorum locis licet colligere, non habuiſſe Romana tecta illam loricam, qua munire juſſus eſt lege dei populus Judaicus ſua tecta. Formam hujusmodi tectorum deſcribit Euſtath. his verbis X. Odyſſ. commentario extr.: πίπτει δὲ, ait, καταντικρὺ τέγος ὁ Ἐλπήνωρ ἐν ὑπαίθρῳ ἄνω καί- p. 276.
μενος, διὰ τὸ τὰ δώματα μὴ κεραμωτὰ, ἀλλ' οἷα καὶ νῦν, ὡς εἰκὸς, μυριαχῇ, ὧν ταῖς δοκοῖς γῆ ἐπαμᾶται, ὡς

ἐντεῦθεν τὴν στέγην χρήσιμον εἶναι καὶ πρὸς τὸ ἐγκοιμᾶσθαι. Id est: *cadit Elpenor e tecto, cum sub dio jaceret in summa domo, quia tecta non fiebant e tegulis: sed, uti videtur, erant, qualia nunc quoque locis infimis videntur, aggestam super trabes terram habentia: ut in ejusmodi tectis etiam cubare aliquis posset.* Haec Eustath. de antiquissimorum temporum tectis et quibusdam etiam sui saeculi: quibus non dissimilia sunt, quae de multiplici genere tectorum, queis est usa rudis antiquitas, disputat docte Vitruvius l. II. At illa, de quibus locuti sumus, quamvis erant plana et sine fastigio, tamen et tegulas habuerunt: nisi cum in illis aut horti instituebantur, aut viridaria. Nam et in tecta olim Romae scandebant sylvae. Plinius l. XV. c. 14. Seneca epist. 125. et alii. Sed haec praeter institutum. Imperatorem Cajum cognomen inveniisse Caligulae scribit Athenaeus διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεννηθῆναι, *quod in castris esset natus.* Sed haec causa proxima non est: verum illa, quam ex Latinis scriptoribus et Dione norunt omnes. Redit mox Athenaeus ad tenuem Graecorum victum, de quo dicere instituerat libri hujus initio, et ait: εἰς ταῦτά ἐστιν ἀποβλέποντα τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀγαπᾷν τὴν Ἑλληνικὴν πενίαν. Cui bono adjecta sint ista, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, non capio, et delenda censeo vel mutanda. Qui mox dicitur ex Herodoto Αὔταμνος, in MSS. est Ἄτταμνος. Scribendum, ut in Herodoto, Ἀτταγῖνος, nisi Athenaeus ipse memoria hic lapsus, sicut videtur feciisse, cum addit: ὃν φησιν Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐννάτῃ μεγάλως πλούτῳ παρεσκευάσθαι. Hoc est: *a divitiis magnifice paratum*, sive *magnis divitiis instructum fuisse.* Audiamus Herodotum: Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεσε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους. *Attaginus Phrynonis f. Thebanus, cum magnifice omnibus rebus necessariis se instruxisset, hospitio excepit Mardonium et alios L. e praecipuis.* παρασκευασάμενος μεγάλως vernaculo sermone diceremus, *après avoir faict des grands préparatifs.* Sequitur elegans auctoris jocus in alieniissimum sensum a Dalec. detortus. ἡγοῦμαι δὲ, inquit, ὅτι οὐκ ἂν περιεγένοντο, οὐδ' ἂν ἐδέησε τοῖς Ἕλλησι περὶ Πλάταιαν παρατάττεσθαι ἀπολωλόσιν ἤδη ὑπὸ τῶν τοιούτων τροφῶν. Si esset verum, ait Athenaeus, quod dixit Clitarchus, Boeotos, cum Persas conviviis exciperent, non aliud eis appositiisse, quam illas ciborum quisquilias, quibus soliti ipsi se alere, *perissent, opinor, Persae, neque illis opus fuisset stare in acie contra Graecos in*

campis Plataicis: quippe queis jam tales cibi perniciem attu-lisſent. περὶ Πλαταιῶν auctoritate Homer. licet tueri. Omnes alii Πλαταιὰς ſemper. παρατάττεσθαι τοῖς Ἕλλησι dictum pro eo, quod eſt uſitatius, πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Utrumque invenient tirones apud optimos ſcriptores: hoc tamen vel maxime viros doctos videtur in errorem impuliſſe. Sed et περιγίνεσθαι male acceperunt pro *vincere:* nam idem ſignificat hic, atque apud Herodotum, cum illo ipſo in loco ait: τετέων πάντων ὄψεαι, ὀλίγε τινὸς χρόνε διελθόντος, ὀλίγας τινὰς τὰς περιγενομένας. Ac fortaſſe illum locum auctor reſpiciebat haec ſcribens: nam de iisdem Perſis editum eſt illud, quod refert Herodotus, dictum fatidicum. p. 277.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Maza loco panis. Mazonomi. *Mos veterum acclamandi in conviviis,* εὖ δειπνήσειας, *vel* ζήσειας. μάζων. *Terrores nocturni.* οἱ τιμωροί. *Cultri in uſum menſarum.* παρατέμνειν. κόρμα *vel* κῶρμι. *Mos veterum Gallorum, vertere ſe ad dextram inter adorandum.*

Καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν ἄρτυσιν τῶν ἱερείων ἁρμόττοντα. *Et alia, quorum uſus in conditura carnium.* Peſſime Dalecampius: *et alia, quae rite faciundis ſacris convenirent, omnia.* Quia vocem ἱερεῖον ita capiendam eſſe non videbat, ut l. I. dicebamus c. 11., etiam vocabulum ἄρτυσις, cujus notiſſima ſignificatio eſt, male accepit. πλὴν τῶν περὶ τὸν μάγειρον σκευῶν ὁ χορηγός. Pro ἃ παρεῖχεν ὁ χορηγός. Et fors fuat ita auctor ſcripſerat. μᾶζα νόμα χάριν. *Maza dicis cauſſa appoſita.* Sic loqui amant ſcriptores de iis, quae non tam ad uſum, quam ad ſpeciem, parari ſolent: cujusmodi fuit aſſis Cajanus in veterum mancupiis. Cur hic dicatur maza appoſita fuiſſe tantum dicis cauſſa, vellem expoſuiſſet: nam alioquin coenas frugales, qualis erat, quae hic deſcribitur. frequentabat maza, non, ut ulli legi aut inſtituto ſatisfieret, ſed ut locum panis obtineret, ſicut docuimus alibi ex Ariſtophane. τῶν παρά τισι καλουμένων μαζονόμων, ἀπὸ τῆς χρείας ἐλαφρότων τὴν ἐπωνυμίαν. Initio mazonomi dicti a mazis,

quae apponi in iis ſolitae: poſtea quaevis lances rotundae et ligneae. Gloſſas Heſychii ſic emendabis: *Μαζονόμον τὸν κύκλον, ἢ τὸν ξύλινον πίνακα.* Varro de r. r.: *ut in eodem tecto ornithonis incluſum triclinium haberet, ubi delicate coenitaret, et alios turdos videret in mazonomio poſitos coctos.* Pro mazonomus dixerunt et *mazophorus* vel *mazophoris.* Heſychius: *μαζοφορὶς ὅμοιον κανῷ. ἐν κεραμείῳ κοτταβίδι.* Scribe *κεραμέᾳ*, ut lib. XI. *καὶ ὁ προσφέρων ἂν εἶπεν, εὖ δειπνήσεις.* Lego *εὖ δειπνήσεις*, adſtipulante ſcriptura l. XI. Simillima formula *εὐφημίας* convivialis Graecis et Romanis in uſu, *ζήσεις*· cujus meminit Dio in Commodo. In moribus noſtris veſtigia clara ſunt ejus conſuetudinis: precamur enim, ut proſit, quod eſtur aut bibitur. *μάλιστα δὲ τοῖς λεγομένοις μάζωσι, (τοῦτο γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἡ Διονυσιακὴ σύνοδος ἔχει τὄνομα).* Ait, *μάζωνας* vocari convivia Bacchica. Olim, ut apparet, generale id fuit conviviorum omnium nomen. An a Graeco *μᾶζα*, quaſi locus, quo mazae congererentur? An potius ab Hebraeo מזון, *mazon*, id eſt, *cibus*, *opſonium?* At *μᾶζα*
p. 278. eſt illorum מצה, *matſab:* quod genus panis aut placentae illis ſignificat. *τοῦτο ποιοῦντες ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς ἀμφόδοις γινομένων νυκτερινῶν φόβων.* Addit Euſtathius, ſed de ſuo: *ὧν αἰτία εἶναι ἡ Ἑκάτη ἐδόκει.* Hecaten in compitis fuiſſe cultam, notiſſimum eſt: quae fuit dea *χθονία*, et, ut appellatur a Theocrito, *δασπλῆτις*, id eſt, interprete Heſych., *difficilis accedentibus. ὑπὸ τῶν τιμούχων ζημιῶται.* Sic vocabantur magiſtratus in aliquot Graecorum civitatibus, ut in hac Naucrati et Maſſiliae. Strabo l. IV. *καὶ τούτων μεταλαμβάνων κοτύλην οἶνου.* Puto, deeſſe aliquid: nam ſententia eſt pendens et imperfecta, oratio autem *ἀσύντακτος καὶ ἀκατάλληλος.* Utcunque vulnus obligaveris, ſi ſcribas: *καὶ τούτων μεταλαμβάνων ἅμα λαμβάνει κοτύλην οἴνου. ὃς πρὸ ἐνιαυτοῦ καὶ πρὸ τοῦ μέλλειν. Antequam deberet quemquam excipere.* Ferri poteſt fortaſſe haec lectio: magis tamen probem, quod aliquando repoſueram, *πρὸ τοῦ ἐπαγγέλλειν.* Non multo ante ſcriptum eſt: *ἐπαγγείλασθαι ἐκιάσαι Γαλάτας πάντας ἐνιαυτόν. Ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸ δεῖπνον πάντες.* In deſcribendo Xenophontis loco uſus auctor conſuetudine ſua: multa enim praetermiſit, quae ad formam convivii minus pertinebant; quaedam etiam aliter ſcripſit, quam Xenophon, ut iſta: *ἀλλὰ καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν βουλόμενοι.* Nam in autographo eſt: *ἀλλὰ καὶ προσέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν.* Sine cauſſa Dalecampius, quae ab Athe-

Fortaſſe ſcribendum *ἐοικόσι μικροῖς βίκοις*. Quod autem ſubjicitur, etiam lances eos habuiſſe ſimiles, ad materiae ſimilitudinem refero, non figurae. *παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὑτὸ καλεῖται δέρκομα*. Scribendum: *παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὑτό· καλεῖται δὲ κόρμα*. Id eſt: *bibitur vulgo zythum per ſe; et vocatur corma*. *καθ' αὑτὸ* intellige merum, ſine melle: quo temperari ſolitum dixit ab iis, qui vinum quidem bibere non poterant ob cenſus tenuitatem, ſed erant tamen caetera turba, de qua nunc loquitur, paulo ſaltem beatiores. *κόρμα* vero omnino ſcribendum cum membranis et epitoma. Dioscorides vocat *κῆρμι*, et Marcellus Empiricus *curmi*. *περιφέρει δὲ ὁ παῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιά*. Orſus a dextris deſinebat in laevis. Si hoc voluit, poterat omittere *καὶ τὰ λαιά*. Quis enim non ita intelligit *οἰνοχοεῖν ἐνδέξια* apud poëtam? *καὶ τὰς θεὰς προσκυνεῖσιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι*. Imo vero Galli religioſius putarunt, ſiniſtrovorſum ſe vertere in adorando, quam dextrovorſum more Romano. Plinius l. XXVIII. c. 2.: *In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus: quod in laevum feciſſe Galli religioſius credunt*. *καὶ ῥίψαι αὐτῷ παρατρέχοντι. Eique feciſſe currenti ad ipſius currum*. *παρατρέχειν* eſt currere juxta currum, quo vehitur is, quem honoris cauſſa proſequeris. Ita olim moris fuit, ut ad Suetonium notabamus. *διότι καὶ τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει*. Adulatio ingenioſa non inelegantis poëtae ad exprimendam Bituiti beatitatem ſummam et liberalitatem. Eadem *ἔννοια* apud Latinos poëtas. Perſius: — *quicquid calcaverit hic, roſa fiat*. Et: — *nunc non e manibus illis, Nunc non e tumulo fortunataque favilla Naſcentur violae?* *κεχωρισμένην εἶχε, καὶ τὴν τράπεζαν μόνῳ, καθάπερ ἥρῳ*. Lege: *μόνος, καθάπερ ἥρως*. Convenit hoc veterum opinioni, quam de ſuis heroïbus habebant: quia enim moroſos et iracundos putabant, ad illos accedere verebantur. Propterea ut
p.280. rem miram fingit comicus in Avibus, eſſe locum quendam, *ἔνθα τοῖς ἥρωσιν οἱ ἄνθρωποι συναρισῶσι καὶ ξύνεισι*. Ad quem locum plura enarrator. *τὸ δὲ ποτὸν κεκραμένος οἶνος οἷος δήποτε ὕδατι ψυχρῷ. Potus erat vinum qualecumque aqua frigida dilutum*. Nihil hic fuit mutandum interpretibus. *καὶ τῶν προσφάτων καθιερωθέντων*. Scribe *προσφάτως, recens mactatorum*. Haec *κυρία* notio vocis hujus. *ταύτην δ' εἶναι ὁμολαν ταῖς ἐγγυθήκαις*. De incitegis dicimus l. ſequ. c. 13. Dalecamp. recte vertit *repoſitoria*. *ἐν*

τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν. Scripta lectio ἐν γλ τῶν ἱστοριῶν. Hoc eſt, τρίτῃ καὶ τριακοστῇ. τὲς Τυρρηνές φησι πρὸς αὐλὸν πυκτεύειν. Alibi docemus, Graecos ſcriptores πυκτεύειν ſaepe pro μονομαχεῖν uſurpare: quomodo hic cenſeam capiendum. παρατεθέντων κωλήνων τὸ μηρίον ὁ πράτισος ἐλάμβανεν. Exponimus l. IX. c. 1. καὶ πιστωσάμενοι τὴν δόσιν. *Donatione firmata.* Intellige, caveri ſolitum perituro vel pignoribus captis, vel chirographo, vel fidejuſſione. Nam ſolutio mercedis conventae differebatur poſt caedem moriturientis: imo tunc tantum promiſſum praemium deberi incipiebat. Mirum plane genus contractus: quando teſtator ad heredes jus transmiſit, quod ipſe habuit nunquam, neque habere potuit vivus. καθ' ὃ δικαιότατός ἐσιν ἕκασος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι. *Quibus contendunt unusquisque, quod juſtiſſimum ſit, ſibi potiſſimum caput amputari.* Torquent ſe hoc loco interpretes in exprimenda voce ἀποτυμπανισθῆναι, quae hic quidem perſpicue ponitur pro eo, quod paulo ante dixit, τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι. Euſtathius docte, poſtquam iſta ex Athenaeo verba Euphorionis deſcripſit, καὶ ὅρα, inquit, τὸ ἀποτυμπανισθῆναι ταὐτὸν ἐν τῷ τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι. Ariſtophanis locum ex Phoeniſſis ita ſcribe et diſtingue: — ἐς Οἰδίπα δὲ διπτύχω κόρω Ἄρης κατέσκηψ'· οἵγε μονομάχα πάλης Ἀγῶνα νῦν ἱσᾶσι. *In geminos Oedipi filios Mars ingruit: qui luctae ſingularis et gladiatoriae certamen nunc inſtituunt.* δέτται in vulgata lectione gloſſa eſt corrupta vocis poëticae δίπτυχος pro διττός. κατασκήπτειν eſt cum pernicie aliquo ingruere more fulminis. Eleganter hic de Eteocle et Polynice uſurpatur, qui ſoli totius belli aleam ſubibant. πάλην μονομάχον interpretati ſumus *luctam ſingularem et gladiatoriam*, ut appareat mens Athenaei, qui ex iſto loco probare inſtituit, gladiatores jam tum fuiſſe notos. In quo equidem aſſentiri illi non poſſum. Quid enim gladiatoribus commune cum iis, quos veteres hiſtoriae narrant ſingulari certamine decertaſſe? Antiquiſſimi fuit moris, commiſſione unius duorumve aut trium parium ſalutem contrariorum exercituum redimere, et ex eventu ejus pugnae populorum controverſias dirimere. Exempla ſunt in hiſtoria ſacra Hebraeorum, Graeca, Romana. Hi ſunt, de quibus ait mox Athenaeus plura ſe alibi ſcripſiſſe. Ait enim: ὅτι δὲ καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ ἡγεμόνες ἐμονομάχων, καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίων, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν. Videtur eruditiſſimus vir alio in opere eorum ducum hiſtorias collegiſſe, p. 281.

qui pro salute sui exercitus ceu publicas victimas se devoverunt. Utinam exstaret is liber hodie! Quae fuit hujus viri diligentia, disceremus inde, opinor, fortium aliquot virorum et nomina et res gestas, quarum fortasse hodie funditus exstincta est memoria. Fuit et illud veteribus ducibus genus μονομαχίας non incognitum, cujus quotidie exempla eduntur a male consulta nobilitate Gallica. Rixae inter nobiles ex levibus saepe offensis cientur. Offensam condonare et ignoscere, quod sapientes magnanimitatis proprium putarunt, turpe et ignominiosum habetur. Unicum hodie nobilitatis sincerae specimen est, suum jus armis persequi. In hoc cardine vertitur summa illorum existimatio, et is, quem falso honorem vocitant. Qui injuriam parvam magnam sibi factam arbitratur, illius auctorem ad singulare certamen provocat. Concurritur. Horae momento alter ambove mutuis vulneribus pereunt. Certissimum est, nullum saeculum ex veteri historia nobis cognitum adeo crebra hujus insaniae exempla vidisse, atque hoc nostrum plane ferreum. Aliquando tamen factum esse jam olim, ut controversias suas magni duces pugna ex provocatione finirent, dubitari nequit. Exemplum illud antiquissimum est, quod narrat Diodorus l. XVII. de Corcagi ducis Macedonis pugna cum Dioxippo Athenienso. Ac fieri potest, ut de privatis hujusmodi pugnis Athenaeus illo in libro, ad quem nos rejicit, tractasset. Inter argumenta declamationum, quae apud rhetores leguntur, exstat haec lex, Νόμος τὰς ἀρισεύοντας μονομαχεῖν. Quae lex nisi ficta est, ut pleraeque in illis libris, duos idem virtutis praemium poscentes committebat. Exstat apud Sopatrum et Marcellinum in Hermogenis commentariis.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Diyllus *historicus. Jejunia Judaeorum et veterum Christianorum. Tempus finiendi jejunii ortus vesperi vel hora nona.* Φιλοσοφία *pro religione Christiana.* περιφερόμενα ὁρᾶν πάντα. προπιὼν ὑστώπα. τὴν ὥραν. *Homerus dictus Syrus et Indus.* δέμας *et* βίος. ἀναίτασις. παρατείνειν. τί τηνικάδε; Νόσων *scriptores. Alia multa.*

Διύαλος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ ἑνάτῃ τῶν ἱστοριῶν. Noli quaerere, quis hic fuerit Diyalus. Scribendum enim

Δίϋλλος. Hic eſt Diyllus, de cujus hiſtoriarum libris dicebamus ad Laërtii l. V. Θάψας τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν ἐν Αἰγαῖς. Rex et regina ſunt Aridaeus, Alexandri filius, et ejus uxor Eurydice. Vide, ſi eſt operae, Diodorum et Juſtinum. Reges Macedoniae Aegis fuiſſe ſolitos ſepeliri, etiam Plinius adnotavit. ἕτως ἥσε τὸν βασιλέα. Inepta lectio. Nam ἥσε debet ſcribi. *Ita oblectavit et cepit regem.* περὶ ἀρχαίων συμποσίων ἐπισάμενοι. Legendum ἐπισάμενος. *Haec habui*, inquit, *viri amici et convivae, Graecorum longe principes, dicenda, quae ſcirem, de antiquorum conviviis.* Quia convivarum plerique erant Graeci, propterea eos appellat τῶν Ἑλλήνων πολὺ πρώτους. Nihil moratus ipſum convivii dominum, civem Romanum. Sed non unus locus eſt, in quo auctoris vel judicium vel gratiam in textura horum dialogorum deſideres. ὥσπερ ἐν ἀμάξαις ἴδον παρ' ἡμῖν ἐγώ. Cauſſa non erat, cur corruptam librorum Athenaei lectionem ἐν ἀμαώχις ſincerae, quae apud Platonem ſervata eſt, exſtatque in omnibus MSS. Athenaei, quisquam praeferret. Qui non ignorant, quid ſit ἐξ ἀμάξης λαλεῖν, *ex plauſtro loqui*, de obſcuritate loci hujus conqueri non poſſunt. Adi Suidam et paroemiographos. ὥσπερ νησείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον, ὃ Φασι μὴ Φανέντος οἱ τὴν χρησὴν ταύτην ΦιλοσοΦίαν εὑρόντες νόμιμον εἶναι μηδενὸς γεύεσθαι. Carpit deipnoſophiſta religionem aliquam, quae temporibus illis recens erat introducta. Nam illa verba, οἱ τὴν χρησὴν ταύτην ΦιλοσοΦίαν εὑρόντες, de primis auctoribus novae religionis accipi debent. An ad ritus ſuperſtitionis Iſiacae reſpiciebat? Nam certum eſt, eorum ſacrorum myſtas magnam caſtimoniam prae ſe tuliſſe, ſaepeque jejunaſſe. Ego non dubito, hominem Aegyptium aliud potius ſpectaſſe, et τὴν χρησὴν ταύτην ΦιλοσοΦίαν ironice appellaſſe religionem Judaeorum aut Chriſtianorum. Nam quod ait, nefas grande habitum eſſe, ante ortum ſtellae jejunium ſolvere: purus putus eſt Judaïcus ritus. Hieronymus adverſus Jovin. l. II.: *Apoſtolus non exſpectans ſtellam more Judaico, ſed hora ſexta in ſolarium pranſurus aſcendit.* Idem poſtea ſervatum a Chriſtianis: quorum notae ſunt ſtationes, xerophagiae et crebra jejunia. Non omnia autem jejunia eodem tempore frangebant. Ut plurimum ſub initium noctis corpori procurando operam dabant. Exſpectabant igitur veſperuginis exortum, et, ut ait Athenaeus, τὸ ἀνατέλλον ἄστρον. Hic erat illis καιρὸς νόμιμος ἀπονησισμᾶ. Multi ſcriptores

id tempus horam nonam vocant. Prudentius: *Jejunamus, ait, recuſo potum: Nondum nona diem reſignat hora.* Caſſianus Collat. II. c. 26.: *hora nona refectionis tempus indultum eſt.* Erant alia jejunia, quae ulterius extendebant. Nam Paſchale jejunium non ante galli cantum ſolvebant. Clemens l. V. can. 12.: ἀπονηστεῦσαι δὲ προσέταξε τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, ἀλέκτορος φωνήσαντος. Et can. 19.: ἀπὸ ἑσπέρας πέμπτης μέχρις ἀλεκτρυοφωνίας ἀπονηστζόμενοι ἐπιφωσκούσης μιᾶς σαββάτων. Canon Paſchalis inedi-tus: ὁ ὀγδοηκοσὸς ἔννατος τῆς ἕκτης συνόδε τὰς τᾶ σωτηρίε πάθκς ἡμέρας ἐν νηστείαις εἰσηγεῖται καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει τῆς καρδίας ἐπιτελεῖν τὰς πιστός· μέσων δὲ νυκτῶν ἀπονηστίζεσθαι. Quod autem φιλοσοφίαν interpretamur religionem, non mirabitur, qui Graecos patres le-
p. 283. gerit: ubi paſſim Chriſtiana pietas ita appellatur. Exempla ſunt apud ſ. Chryſoſtomum ſingulis paginis. Unum afferam non diſſimilis ſententiae ex homil. XIII. in epiſt. ad Rom.: ὁ νενεκρωμένος τότοις πενίᾳ συζῶν καὶ νηστείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ σκληρᾳγωγίᾳ τε καὶ φιλοσοφίᾳ ἐν ἑσπέρᾳ τῆς ἀναγκαίας μεταλαμβανέτω τροφῆς μόνον. Eidem ſanctiſſimo patri ὁ διὰ πίστεως φιλοσοφῶν uſitata eſt hominis Chriſtiani periphraſis. Et in priore ad Cor., Chriſti crux, inquit, πάντας ἐποίησε φιλοσόφος τὸς ἀγροίκος. Vide init. homil. LIII. in Joann. ἢ ἐνθάδε πάντα, ὥσπερ τὸς πυρέσσοντας, περιφερόμενα ὁρᾷν. L. IX.: τοσαῦτά σοι περὶ τῶν φασιανικῶν ὀρνίθων ἔχω λέγειν, ὃς ἐγὼ διὰ σὲ, ὥσπερ οἱ πυρέσσοντες, περιφερομένης εἶδον. Jocus eſt in verbi περιφέρεσθαι varia ſignificatione. Convivae, qui loquuntur, interea dum funus fit prandio, ut ille ait, cibis non fruuntur niſi oculis, dum eos vident circumferri, ut erat veterum conſuetudo. Hoc ipſum accidit febricitantibus ἀποσίτοις, quibus ut plurimum ſimul admoventur et amoventur fercula, faſtidiente cibos ſtomacho. Sed et morbi genus eſt σκοτόδινος vel σκότωμα dicti, Latinis *vertigo*, quo laborantes omnia cernunt ſe moventia et rotantia. Eo alluſum ab auctore. Simile eſt l. VI. de paraſito, cui contigerat aliquoties cibum, qui de more circumferebatur, oculis tantum participare. Πτολεμαῖε, inquit, πότερον ἐγὼ μεθύω, ἢ δοκεῖ μοι ταῦτα περιφέρεσθαι; Ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες. Non indicantur, cujus ſint hi verſus: quod docet nos integrior ex libris melioribus lectio. Scribe: ὄμνυμι δ' ὑμῖν, ἄνδρες, κατὰ τὸν ἡδὺν Ἀντιφάνη, ὃς ἐν τῇ Παρεκδιδομένῃ ἔφη, αὐτ. Ἡμῖν ἐλέσθαι τᾶτον ἂν ζῆν τὸν βίον. Omnino ſcribendum Ἢ μὴν ἐλ.

Quis non agnoſcit uſitatiſſimam Graecorum in jurejurando formulam: ὄμνυμι, ἢ μήν. Deeſt autem μᾶλλον. ut paſſim apud Graecos et Latinos. πλεονάζων ἐν ταῖς προσφωνήσεσι πρός σε περὶ τῶν ἐπιφανῶν κλήσεων etc. *Cum multus ſim in te appellando exponendisque tibi conviviis illuſtribus, ad quae fuerim vocatus, vereri ſubit, ne in plenitudinem incidas, et de me queraris. Ideo viſum, coenae te facere participem apud Cebetem Cyzicenum coenatae. Sed prius, quam ad has epulas redeas, potionem bibe ex hyſſopo.* In explicandis auctoribus ibi plurimum ſaepe moleſtiae, ubi minimum utilitatis: ſicut fere accidit, quoties per jocum aliquid dicitur. Tale eſt epiſtolae hujus principium: cujus ne unum quidem verbum recte interpretes ſunt interpretati. Senſus is eſt, quem expreſſimus. Intelligendum autem eſt, Parmeniſcum ejusdem argumenti literas ſaepius ſcripſiſſe, quibus ſplendidas coenas ei deſcribebat: ſicut ſolitos facere mutuis epiſtolis Lynceum et Durim non ſemel narratur Athenaeo. Hoc plane erat, quod aiunt Graeci ἐσιᾷν λόγοις, et comedendos ſermones, ut Plautus loquitur, dare. Ideo ſcribit Parmeniſcus, vereri ſe, ne ex hujusmodi epulis plethoram Molpis contraxerit et ſtomachi faſtidium: quo ut illum liberet, velle ſe ait convivium ei narrare non multae lautitiae, ſed mul- p. 384.
ti joci. Poſtrema verba obſcura ſunt: προπιὼν δ' ὑσσώπου τὴν ὥραν, ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑσίασιν. Diſtinctione tollitur obſcuritas: προπιὼν δ' ὑσσώπου, τὴν ὥραν ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑσ. *Sed ubi hauſeris aquam ex hyſſopo, mature ad hos dapes redi.* πιεῖν ὑσσώπου, ut φαγεῖν ἄρτου. Aquam intelligo, ubi maceratum fuerit hyſſopum. Calida ea herba eſt, neque inutilis languenti ſtomacho. τὴν ὥραν pro ἐν ὥρᾳ. De quo ante dictum ſatis. ἄλλων δὲ τὸ ἀπὸ τῆς Πειρήνης. Haec aqua, ut l. II. proditur, omnium in Graecia aquarum leviſſima. καὶ τὴν μὲν ἐξηντλῆμεν φακήν, ἡ δ' ἐπεισρέει. Senarius ex aliquo tragico ſumptus, qui in proverbium abiit. Arrianus in Euxini periplo: ὡς ἐπεισρεῖν ἡμῖν ἑκατέρωθεν ἀφθόνως τὸ ὕδατος, τοῦτο δὴ τὸ τραγικὸν, καὶ τὴν μὲν ἐξηντλῆμεν, ἡ δ' ἐπεισρέει. Πρώτιστον οὖν ἀνθηρὸν ἐπὶ ταύτῃ φέρων. Haec et ſequentia obſcuriſſima ſunt. Ut ea illuſtremus, ante omnia ſciendum. his verſibus duos loquentes introduci. Alter parum aſſuetus ſplendidioris vitae lautitiis, convivium neſcio quod deſcribens, pro magnis delitiis narrat fuiſſe cuique appoſitum lentis τρυβλίον. Atque hoc ille vocavit primo verſu δειπνάριον ἀνθηρόν. Quod cum huic non probaretur, interfatur et ait:

Πρώτιςον ἐκ ἀνθηρόν. Hoc, quod primum recenſuiſti, ſplendidum non eſt. Pergit alter in narratione inſtituta. Itaque ſequentia ita diſtingue: B. Πρωτιςον ἐκ ἀνθηρόν. A. ἐπὶ ταύτῃ Φέρων Εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μέγας, Ὑπό τι δυσώδης. *Poſt lenticulam proſiluit in medium ſaperda magnus.* Φέρων vacat prorſus, ut ſaepiſſime. De illo dicendi genere, ὑπό τι δυσώδης, ſatis dictum ad primum Suetonii. Poſterius hermiſtichium verſiculi hujus non poſſum corrigere. ἀνθίαν piſcem intelligo. Ὃν πολλὰ ταῖς κίχλαις ἤδη λέγειν. Reſtituo pedem, qui deeſt manifeſto: Ὡς πολλὰ χαίρειν ταῖς κίχλαις ἤδη λέγειν. τὸν Ὅμηρον Σύρον ὄντα τὸ γένος κατὰ τὰ πάτρια ἰχθύων ἀπεχομένους ποιῆσαι τοὺς ἀρχαίους. Syros abſtinuiſſe piſcibus, et ejus rei cauſſam docemur l. VIII. At Homerum fuiſſe Syrum, tam verum eſt, quam fuiſſe Indum, aut, quod multi tamen crediderunt, Aegyptium. Clemens Alex.: Ὅμηρον οἱ πλεῖςοι Αἰγύπτιον Φαίνουσι. ἢ μόνον ἀνέγνωτε σύγγραμμα κύτῃ τὸ περιέχον λεκίθε καὶ Φακῆς σύγκρισιν. Dalecamp. emendat ληκύθε. Male. Vertit autem *olearias irullas.* Etiam hoc male. Vocat σύγγραμμα, quod fuit poëmatium joculare. Poëta eo carmine lentem cum piſo contenderat. Euſtathius VI. in Odyſſ. comm.: εἰς ὄσπριον Φακῆν γράψαι λέγεται Ὅμηρος, ἐκθέμενος λεκίθε καὶ Φακῆς σύγκρισιν. λεκίθε δὲ, δηλονότι ἐ τῶ ἐν τοῖς ὠοῖς, ἀλλὰ ὀσπρίε κροκοειδῶς, ὅπερ κρασνικῶς καλεῖται ὁ λέκιθος. Haec ille. ἐνδεδέσθαι τῷ σώματι καὶ τῷ δεῦρο βίῳ τὰς ἁπάντων ψυχάς. Haec veterum multorum philoſophorum ſententia, animam quaſi in ergaſtulo contineri in hoc corpore: ideo δέμας illud dici, et vitam
p.285. βίον, quaſi βίαν. Themiſtius: τοῦτο γὰρ δέμας καλοῦσιν, ὡς δεδεμένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ Φύσιν· ἐδὲν γὰρ, ἐν ᾧ πέφυκεν εἶναι, κατέχεται βίᾳ· καὶ τὸ δεδέσθαι, τὴν τε βίαν ταύτην παραγαγόντες ὠνόμασαν βίον, ὥσπερ, οἶμαι, τὴν ἑσπέραν Ὅμηρος ἕσπερον. Epiphanius in epiſt. ad Johannem epiſcopum Hieroſolymitanum, de erroribus Origenis loquens: *Exinde veritatem hiſtoriae allegoriae depravans mendacio, infinita verba multiplicat: et ſimplices quosque varia perſuaſione ſupplantans, nunc aſſerit, animas juxta Graecam etymologiam* ψυχὰς ἀπὸ τοῦ ψυχεσθαι *idcirco vocitatas, quia de coeleſtibus ad inferiora venientes calorem priſtinum amiſerint, nunc, corpus hoc ob id juxta Graecos* δέμας, *id eſt, vinculum, ſive juxta aliam propriotatem cadaver dici, quia animae de coelo ruerint.* Hactenus Epiphanius, interprete Hieronymo. Ego vero non

video, quam tandem etymologiam ſecutus Origenes putaverit, idem eſſe δέμας ac πτῶμα, *cadaver.* καὶ διελπασθαι τὴν ϑεόν. Scribe τὸν ϑεὸν ex membranis. διὸ πάντας εὐλαβεμένες τὴν τῶν κυρίων ἀνάςασιν φοβεῖσθαι τὲ ζῆν ἐκόντες ἐκβῆναι. Egregie emendamus hunc locum, in quo viri docti ἀδὲν ὑγιές. Legendum, literula unica detracta, ἀνάτασιν. Id eſt: *propterea omnes, qui deorum, in quorum poteſtate ſunt, minas verentur, timere vita exire ſponte ſua.* οἱ κύριοι ſunt dii, qui et κρείσσονες dici ſolent. Sic ſtatim: μετὰ τῆς τῶν κυρίων γίνεσθαι γνώμης, *accidere ex deorum ſententia.* ἀνάτασις eſt comminatio, et ἡ μετὰ πικρίας ἀπειλὴ, ut Graeci interpretantur. Proprie ſignificat baculum attollere, qui eſt minitantium geſtus. Philo Judaeus in commentariolo Ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύϑερος: ἐπανατάσεων δὲ καὶ ἀπειλῶν, ἃς σοφοῖς ἀνδράσιν ἐπανατείνονται καὶ ἀπειλοῦσί τινες, ἧκιςα φροντιςέον. In editione Philonis magni Turnebi leges ἐπανασάσεων, eodem, atque hic, errore. Leges apud b. Chryſoſtomum τὴν ἀπειλὴν ἐπανετείνατο. Sopater vel Marcellinus in Hermogenem: ὁ τῷ πένητι πλέσιος ἐπανατεινάμενος τὰς χεῖρας, καὶ κρινόμενος ὕβρεως, ἀρνήσεται, ὡς οὐχ ὑβρίζων τᾶτο ἐποίησε. Syrianus in eadem ſententia dixit τὰς χεῖρας ὥσπερ οἰκέτῃ προσάγειν. Adjiciamus illud quoque animi cauſſa: ſicut ἀνατείνειν eſt *minari*, ita παρατείνειν eſt *cruciare.* Proprie extenſionem id verbum ſignificat. Quia autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν ſolet accipi ſimpliciter pro torquere, aut quoquo modo cruciare. Sic accipiendum moneo in hoc loco Xenophontis, qui tot viros doctos exercitos habuit fruſtra, Παιδ. l. I.: εἰ δὲ πάνυ σπουδάζει φαγεῖν, εἴποιμι ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐςιν, ἕως παρατείναιμι τᾶτον, ὥσπερ ἄτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σᾶ κωλύων. Vertendum: *donec hunc ego ita cruciem, ut ipſe me cruciat, ab aditu ad te prohibens.* Graeci grammatici in ſimilibus locis exponunt ἐπιτρίβειν. Quod verbum ſignificat vexationem et cruciatum. μόνον τε τὸν ἐν τῷ γήρᾳ ϑάνατον ἀσπασίως προίςασθαι. Lego προσίεσθαι, *lubenter admittere, probare.* ἐ γὰρ ἐπίσασθε, ὦ ταλαίπωροι. Hic incipit Cynulcus ex ſua perſona loqui, et ſuos convivas alloqui, abſoluta deſcriptione Parmeniſceae coenae. Τὸ γὰρ ἐσθίειν πολλὰ καὶ κρέα φαγεῖν etc. p.286. Clemens Alex. Strom. l. VII.: κωθρία ἀπὸ τῆς κρεοφαγίας ἐγγίνεται. Androcydes: οἶνος καὶ σωμάτων ἐμφορήσεις σῶμα μὲν ῥωμαλέον ἀπεργάζονται, ψυχὴν δὲ νωχαλεςέραν. πρὸς τὰς πυνθανομένας, τί τηνικάδε, *quid iſtud horae ibi*

ageret. Praecedunt haec verba, ἑσπέρας βαθείας. Plena oratio fit: τί τηνικάδε τῆς ἡμέρας ποιεῖς ὦδε; Nam ita loquuntur Graeci. Ariſtophanes de Avibus: πηνίκ' ἐστὶν ἄρα τῆς ἡμέρας; Φησὶ γὰρ ἕτος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων. Plures poëtas et ſcriptores alios edidiſſe olim Νόστους, docet Suidas. Index operis argumentum fuiſſe oſtendit reditum in patriam vel Graecorum, everſa Ilio, vel Argonautarum e Colchide, vel aliam ſimilem hiſtoriam. In hypotheſi Medeae Euripideae quod exſtat *Noſtorum* fragmentum, de Iaſonis et caeterorum Minyarum rebus agit. Auctor *Noſtorum* hic dicitur Anticlides, cujus Νόστος et laudat Clemens Alex. in Protr., et nominat Suidas. Mox citatur Lyſimachus ἐν τρίτῳ Νόστων, fitque ejus operis mentio etiam in Pindari antiquis ſcholiis. Plutarchus de flum.: καλεῖται δὲ Ἀδρήστεια, καθὼς ἱστορεῖ Πλησίμαχος ἐν Β' Νόστων. Scribendum ἱστορεῖ ὁ Λυσίμαχος. Alexandrinum fuiſſe, didici ex Apollonii interprete l. I. Steſichorum quoque Νόστους ſcripſiſſe, Phalaridis ad ipſum epiſtola docet. Interdum ſine auctoris nomine laudatur ſcriptor Νόστων, quaſi incertus. Apollodorus Bibl. l. II., Nauplius, ait, uxorem duxit. ὡς μὲν οἱ τραγικοὶ λέγουσι, Κλυμένην τὴν Κατρέως, ὡς δὲ ὁ τὰς Νόστους γράψας, Φιλύραν. Περιμήδην, Εὐρύβιον, Εὐρίπυλον. Alii horum caedem aliter narrant. Vide Apollodorum Bibl. l. II. εἰ καὶ πάντα Ἡρακλέους ζηλωταί. Diogenes Laërt. in Antiſthene et nos ibi.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

Τραγικὸν ἡ Φακῆ. περὶ Φακῆς λοπάδ' αὔξειν. λοπὰς et τρυβλίον. *Urticarum eſus.* Bolbophace *edulii genus.* πολφοί. *Antiphanis drama* Ὅμοιαι. *Aegyptus lentium fertilis.* Φάκινοι *homines.* *Sopater* Φάκιος. χαλκήλατος κολοσσὸς Φάκινος. *Alia item multa.*

Tragica res eſt lenticula, ait Cynulcus, reſpiciens eo, niſi fallor, quod tragici quidam poëtae ejus leguminis ſaepiuſcule et frigidiuſcule meminiſſent. Nam cum tragoedia circa reges et principes verſetur, lenticulae nullus eſſe locus in ea poëſi videtur. Notum, quantopere ex-

agitatus fuerit Euripides a comicis propter Telephum, quem mendicum ac fortaſſe lenticulae ſorbitiuncula ſe oblectantem induxerat. Athenaei verba ſic eduntur: *τραγικὸν γὰρ ἡ Φακῆ ἐσιν. Ἀρχάγχθος ἔΦη πω γεγραΦένχι ῥοΦοῦντχ Ὀρέσην τῆς νόσχ πεπαυμένον, Φησὶ ΣώΦιλος ὁ κωμῳδοποιός.* Non poſſum in animum inducere, p.287. haec ita recte ſcribi, ac lego: *τραγικὸν γὰρ ἡ Φακῇ ἐσιν, Ἀρχάγχθος ἔΦη. ἧς γε καὶ ῥοΦῶντα Ὀρέσην τῆς νόσχ πεπαυμένον, Φησὶ ΣωΦ.* Planiſſima ſententia. Integer eſt ſenarius, quem ex Sophilo affert. Timonis Phliaſii verſum corrupit vox *Ζηνώνειον*, alieno loco inſerta. Pertinebat enim ad praecedentem aut ſequentem verſum hoc modo: *Καί γε Φακῆν ἐψεῖν ὃς μὴ Φρονίμως μεμάθηκε Ζηνώνειον.* Cratetis ſubjecta verba, *Μὴ πρὸ Φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς ϛάσιν ἄμμε βάλῃς*, non dubito eſſe deſumpta ex encomio lenticulae, quod ab eo fuiſſe editum, teſtatur Demetrius Phal. in lib. *περὶ ἑρμηνείας*. Eſt vero Crates poëtico loquendi genere uſus, quod ne doctiſſimi quidem viri videntur intellexiſſe. Sic enim vertunt et Eraſmus, et alii omnes: *Ante lentem ne auge ollam.* Atqui erat vertendum: *Ne lenticulae practuleris patinam.* *λοπὰς* eſt *patina*, in qua lautiores cibi ſoliti apponi, ut et doctiſſimus Eraſmus ait recte, et notiſſimum eſt. Lenticulam apponebant non *ἐν λοπάδι*, ſed *ἐν τρυβλίῳ*, in paropſide ut plurimum fictili. Diphilus: *Φακῆς κατ' ἄνδρα τρυβλίον μεσὸν μέγα.* Quid inter *λοπάδα* et *τρυβλίον* interſit, declarat hiſtoria Philoxeni l. VI. Philoxenus, ait, *παρακειμένων ἐλαῶν, καὶ μετὰ μικρὸν προσενεχθείσης λοπάδος ἰχθύων, πατάξας τὸ τρυβλίον* (in quo erant olivae) *ἔΦη· Μάϛιξεν δ' ἐλάαν.* Poëticum verbum eſt *ἀέξειν* vel *αὔξειν*, quo utuntur pro ſtudere alicui rei, eamque curare. In Sardanapali epigrammate: *Εὖ εἰδὼς, ὅτι θνητὸς ἔΦυς, σὸν θυμὸν ἄεξε.* Id eſt, *genio indulge*, et cuticulam cura. Apud Homerum et Heſiodum *θάρσος ἀέξειν*, et *πένθος ἀέξειν*, et ſimilia multa, pro uti plurimum aliqua re. Sic igitur et apud Cratetem *λοπάδα αὔξειν* exponemus *ſtudere patinis.* Plutarchus, ut vim hujus vocis exprimeret, *ὑπερβαίνειν* verbo uſus eſt recte: nam *αὔξειν πρὸ Φακῆς* eſt neglecta lenticula transire ad patinas. Verba magni illius ſcriptoris ſunt in comment. praecept. ſalubr.: *αὐτός δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ Φακῆς λοπάδ' αὔξων ἀεὶ, μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν ἐπὶ τὸ θρῖον καὶ τὸν ἰχθύν, εἰς ϛάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν καὶ διαῤ-*

βολας. Sequuntur duae gnomae ex Chryſippo, quibus parſimonia et victus tenuitas commendatur. Prior eſt: Μή ποτ' ἐλαίαν ἔσθι' ἀκαλήφην ἔχων χειμῶνος ὥρᾳ. *Si habueris urticam, olivam ne edito hyeme.* Frugi homines carnium et piſcium loco olivas eſitabant: auctor tamen hujus praecepti etiam ab his monet abstinendum. Urticae, ut ſcandix et ſimilia agreſtia olera, non pauperum, ſed mendicorum menſis conveniunt. Alterum praeceptum: βολβοφακὴν βαβαὶ βαβαὶ, βολβοφακὴ δ' οἷον ἀμβροσίη ψύχης κρυόεντος. Tres voces primae vitium codicum noſtrorum arguunt, niſi alieno loco poſitae ſunt: quod verum cenſeo. Debuere enim ſubjici hexametro verſui, quo praeceptum hoc continetur, per hiemem pro ſummis delitiis habendam eſſe bolbophacen, id eſt,
p.288. habenti bolbophacam non alias delitias hieme eſſe quaerendas. Sequi debent iſta: βολβοφακὴν, βαβαὶ, βαβαί! Quae verba ſunt cujusdam, qui aut rem aut nomen βολβοφακῆς abominabatur. Eſt autem bolbophace, quam ex Ariſtophane Pollux nominat πολφοφακήν. Veteres magiſtri explicant πολφὸς μηρύματα ἐκ ϛαιτὸς, *farinae ſubactae maſſam in fila diductam et productam.* Ex quo facimus conjecturam, non ignoraſſe veteres genus illud edulii, quo plurimum delectantur Provinciales, et eorum vicini Allobroges, quos Delphinates nunc appellant. Probe ſubactum φύραμα tritici excellentiſſimi ducunt tractu in tenuiſſima fila, ex quibus ceu tela quaedam texitur, aliis filis ſtamen, aliis ſubtemen referentibus: deinde, ubi opus confectum eſt et ſole ſiccatum, in ollam coquendum conjiciunt, fitque plane βρῶμα πολτῶδες, quod Erotianus ait eſſe πολφές. Ipſi a tenuitate et ſubtilitate filorum *menus* vocant. Sed addunt Graeci polphos leguminibus ſolitos immiſceri: unde ratio apparet compoſitae vocis πολφοφακή. Sic *betam cum lenticula* curioſum genus pulmenti τευτλοφακὴν Aſclepiades appellavit, ut ſcribit Aurelianus. L. VII. leges in Pherecratis verſu λειριοπολφανεμώνην, quia etiam cum herbis quibusdam polphi parabantur, ut lilio et anemone. In Ariſtophanis verſu, Πτισάνην διδάσκεις σαυτὸν ἑψεῖν ἢ φακὴν, placet judicium ſcribentium αὐτὸν, ſublata litera, quae perperam repetita fuit. In ſequenti verſu ἥδιϛον ὄψον ſcribit Euſtath., non ὄψων. Ex iſtis Epicharmi, quae ſtatim ſequuntur, Χύτρα δὲ φακέας ἥψετο, male intellectis exſculpſerat olim Eraſmus proverbium, quod nullum unquam fuit, ut recte Graecae linguae peritiſſimus vir, Henricus Stephanus,

admonuit. Magna ſane Eraſmi incogitantia, cum ἥψετο, *coquebatur*, interpretatus eſt *attigit*, ἥψατο. Sed habuit doctiſſimus Eraſmus occupatam alibi mentem, cum illa ſcriberet: non enim ex ignorantia, verum ἐκ τῆς ἀπροσεξίας ortus hic illius error. At Dalecampium, qui neque vidit hunc errorem, neque recte monentem Stephanum audire voluit, nemo negaverit Heſiodeum illud ſuſtuliſſe, Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλα ἀκούῃ. Fabula Antiphanis, quae hic inſcribitur Ὅμοιαι, ea eſt, de qua l. XI.: Ἀντιφάνης ἐν Ὁμοίοις. Alibi citatur idem poëta ἐν Ὁμωνύμοις. Antiphanis verba ita fortaſſe concipienda: εὖγε γίνεται. ἢ φακῆν ἑψὲ, ἤ με δίδασκε, τῶν ἐπιχωρίων τις εἶς. *Bene res habet. At tu vel lentem coque, vel, quis ſis indigenarum, doce me.* ἕψειν de eo dicitur, qui aliquid coquendum curat: ut in apophthegmate Antigoni regis apud Plutarchum γόγγρον ἕψειν. Aegyptum lente abundare et ſcribit Plinius, et teſtatur Virgilii verſus: *Nec Peluſiacae curam aſpernabere lentis.* Teſtatur et Cynulcus his verbis: ἀλλ' ὑμεῖς γε οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας, ὦ Πλούταρχε, σύντροφοί ἐσε τῷ Φακίνῳ βρώματι, καὶ πᾶσα ὑμῶν ἡ πόλις πλήρης ἐσὶ Φακίνων. *At vos pulchrae Alexandriae cives, o Plutarche, lente plurimum veſcimini: atque adeo univerſa urbs veſtra plena eſt Φακίνων, lenteorum.* Nempe βρωμάτων, aut aliarum rerum a lentibus denominatarum. Sed videntur Graeci Φακίνας appellaſſe a cibi hujus utilitate homines abjectos et nihili, hoc eſt, eos, qui hodieque Italis et Gallis *faquini* nominantur. Non enim caret joco, quod ait Cynulcus, plenam eſſe Alexandriam Φακίνων. Similis jocus in his: ὧν καὶ Σώπατρος ὁ Φάκιος παρῳδὸς μέμνηται ἐν δράματι Βακίδῃ. Alibi poëtam hunc Φλοιακογράφον vocat: hic Φάκιον jocoſe pro Πάφιον, (fuit enim Paphius) alludens ad Φακῆν legumen, et homines, ut videtur, Φακίνας. Index fabulae Βακίδης merito ſuſpectus mihi. Neque ullam fabulae hujus mentionem facit Suidas. Cenſeo ſcribendum, ut ſaepe alibi, ἐν Βακχίδι. Paulo poſt vocat Μνησῆρας Βακχίδος. At l. XIV., δελφάκων, inquit, σιτευτῶν ὁ Φλυακογράφος Σώπατρος ἐν Βακχίδος γάμῳ μνημονεύει. Scribit Suidas, feciſſe alicubi Athenaeum mentionem fabulae Sopatri, cui titulus Φακῆ. Locus, quem reſpicit, exſtat init. l. VI. Caeterum verba Sopatri ſunt haec: Οὐκ ἂν δυναίμην εἰσορῶν χαλκήλατον Μέγαν κολοσσὸν Φάκινον, ἄρτον ἐσθίειν. In editionibus omiſſa virgula poſt Φάκινον, quam ex conjectura. Euſtathio et libris reſtituimus, fecit, ut a ſenſu

p. 289.

aberrarent interpretes plus quam ἡμέρας δρόμον. Negat, qui haec loquitur, posse panem comedere, cum appositam sibi tanta copia lenticulam cernat. *Colossum aereum magnum lenticularem* appellat paropsidem, in qua erat lens apposita. Ejus magnitudinem, altitudinem et plenitudinem declarat colossi appellatio. Voluit enim poëta intelligi, eam paropsidem cumulatam atque in altum exaggeratam fuisse ὑπερπυπερισσῶ. Elegans locus profecto et dignus, qui a nobis non praetermitteretur. Sopatri versus excipiunt Euripidei, quorum primus ab interprete non est animadversus. Hic nempe: Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον; De eo, quod subjicitur, Diogenis Cynici dicto adi ad Laërtium: nam Dalecampius, ut pudori suo consuleret, sententiam dissimulavit. Locus ex Euripidis Supplicibus paulo aliter apud poëtam legitur. Scribendum mox: Χρύσιππος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῇ εἰς τὴν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείαν. Aut inducenda ista εἰς τήν. Pherecratis est hic versus, Πένητας εὐπατρίδας οὐδὲ εἷς ὁρᾷ, ut docet lectio, quam ex epitoma restituimus. Sensus hic est: Nemo unquam vidit pauperem, qui inter nobiles locum suum obtineret. εὐπατρίδαι dicuntur bono genere prognati, qui patrem suum ciere queant. Posse etiam patricios quamvis nobiles in paupertatem venire, quis dubitat? Ergo erunt quidam πένητες εὐπατρίδαι. Quod negat tamen poëta, quia, ut ille ait, *pauper ubique jacet*, neque unquam pro nobili habetur. In sequente ecloga ejusdem Pherecratis scribe sic versum II.: Καὶ κύλικα, κἀντραγεῖν, ἵν' ἥδιον πίω. *Da poculum, et ad edendum aliquid, ut eo libentius bibam.*

---

p. 290. CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Κόγχος, conchis. περισσορύφητος οἰζύς. *Maza* ἐκταίη. *Maza* ἐκ Τέω *vel* Τείη. κόγχος αὐσταλέη. *Mazae Eretriacae. Eretria* λευκάλφιτος. κογχίον μικρὸν. *Herus Zenonius.* πραθῆναι ἐπ' ἐξαγωγῇ.

Postquam multa dixisset Cynulcus de lentibus, gratissimo sibi legumine, cum nihilominus abstinere ab earum esu convivas videret, ἀλλ' ἡμῖν γε, inquit, ποίησον δοθῆναι

ἄρτον, μεθ' ἧς μηδὲν τῶν πολυτελῶν, ἀλλὰ καὶν τὴν πολυθρύλλητον ἔχῃς φακῆν, ἢ τὸν καλούμενον κόγχον. Haec illum fecit loqui Athenaeus consulto consilio, ut esset occasio dicendi de voce κόγχος, quae deinceps sequitur. Enimvero cur de Athenaeo jure expostulemus, caussam praebet nobis iste locus: ubi cum tam multa de nomine κόγχος disputentur, quid tamen hic eo verbo intelligere debeamus, non est ab illo expositum ἐδ' ἐν αἰνιγμοῖς, quod aiunt. Certissimum est, falli eruditum interpretem, qui in vulgata significatione κόγχον accipiens de generis tantum differentia hic agi putavit: quasi aliud nihil tota hac disputatione ageretur, quam ut probet auctor, non solum κόγχην. sed et κόγχον dixisse veteres. Ille vero ea de re ne cogitavit quidem isto loco: quod affirmare licet absque ulla temeritatis suspicione ejus verba saltem legenti. Quid? nonne suo loco dictum est l. III., ubi de conchis et ostreis agebatur, utroque genere solitam eam vocem usurpari? τὰς κόγχας, ait, ἔστιν εὑρεῖν λεγομένας καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς. Nos arbitramur, caussam non adjectae interpretationis esse, quod in communi usu tum versaretur vox κόγχος ea notione, qua hic accipitur. Quare hoc tantum docere instituit Athenaeus, etiam antiquos notum habuisse eum cibum, et ita appellasse, ut tum vulgo nominabatur. Quod si recte divinamus, cibus, quem auctor intelligit appellatione κόγχα, faba est non fresa, sed integra et cum folliculo, quam Romani *conchen* et *concham* dicebant. Sensus igitur est: petit Cynulcus, dari sibi panem, et cum eo aliquid non de lautioribus cibis, sed vilioribus: puta, ait, lenticulam, de qua tam multa jam dicta sunt, vel quam vocant conchen Romani, Graeci veteres κόγχον. Memineris, Romae hos sermones haberi. Itaque τὸν καλούμενον debemus exponere *eam, quae vulgo hic vocatur conchis.* Quid convenientius lenticulae conjungi poterat, quam conchis? Nam et hanc pauperum fuisse ὄδσμα, ex Juvenalis sat. III. et XIV. notissimum est. Martialis: *Cum Saxitani ponatur cauda lacerti, Et, bene si coenas, conchis inuncta tibi.* Memineris etiam, Cynulcum esse, qui κόγχον nominat. Solitus hic vir rerum appellationes, quae erant Romae in usu. inter loquendum retinere, cum magno saepe aurium Cituciti fastidio. Sic l. III. pastoritia fistula exceptus est, quod διπόκταν appellasset, quam Romani *decoctam.* Ergo etiam hic conchen appellans κόγχου risum meretur convivarum. Nam sequitur: γελασάντων δὲ p.291

πάντων, καὶ ἐπὶ τῷ κόγχῳ μάλισα. Ille vero irriſores ſuos docte ἀντιμυκτηρίζει, locum Timonis afferens, ubi κόγχος id ſignificat, quod Romae conchis. Illius ſunt hi verſus: Οὔτε μοι ἑκταίη μᾶζ' ἀνδάνει, ἔτε καρύκη Ἐκ Λυδῶν, λιτῇ δὲ καὶ αὐσαλέῃ ἑνὶ κόγχῳ Ἑλλήνων ἡ πᾶσα περισσοτρύφητος οἰζύς. Hoc vult Timo, ut indicat mox Cynulcus, ſibi homini frugi et parco κόγχον magis placere, quam mazam ἑκταίην aut Lydiam carycam. Sed expendenda ſunt nobis verba Timonis: nam et hic eſt, quod nos exerceat. ἑκταίην μᾶζαν interpretantur *ante ſextum diem factam.* Quae expoſitio ſi admittatur, cauſſa nulla eſt, cur miremur, non probari Timoni mazam ἑκταίην. Quae enim voluptas, aut mazam aut panem ſex diebus ſervatum comedere? Viderint docti, quam hoc quadrare putent Timonis menti. Ego abſurdum cenſeo. Probabilius ſit, interpretari ἑκταίην *grandem.* Ut *grandis polenta* apud Perſium: *Invigilat ſiliquis et grandi paſta polenta.* Proprie eſt maza, quae ſex hominibus alendis ſufficiat. Sic panes ἑκταῖος interpretatur Heſychius τὰς ἐκ χοινίκων ἕξ. Choenix autem, ut ſcribit Diogenes Laërt., victus erat hominis diurnus. Ita poſſumus exponere editam lectionem, ἑκταίη μᾶζα. At neque in manu exaratis Athenaei codd., neque in epitoma invenimus ἑκταίη ſcriptum, ſed vel ἧτε, vel ἑκτέω. Legendum exiſtimo ἐκ Τέω, extra verſum quidem: in verſu autem ἡ Τηΐη vel Τεΐη. Nam utrumque rectum, ut docet in Ἐθνικοῖς Stephanus. Favent conjecturae ſequentia Cynulci verba, quibus comparat has mazas cum Eretriacis: quaſi innueret, utrumque genus a loco, unde afferretur, nomen inveniſſe. Quare ſenſus erit. non placere Timoni cibos longe accerſitos, cujusmodi eſt maza Teïa aut Lydia caryca, ſed pro omnibus delitiis, in quibus parandis tantum alii laboris ponant, abunde ſufficere vilem et ſordidam couchām, uſitatum Graecorum omnium cibum. De caryca Lydorum ſatis l. XII. et alibi. κόγχος αὐσαλέη per contemptum dicitur, ut *ſcabioſum far* Perſio. Pro περισσοτρύφητος exſtat in MSS. περισσότρυφος. Quod non probo. Placet περισσοτρύφητος οἰζὺς eo ſenſu, quem expreſſimus. Quod diximus, in fama fuiſſe Eretriacas mazas, id Cynulcus probat allato hoc verſu Sopatri: Ἐρέτρειαν ὡρμήθημεν εἰς λευκάλφιτον. *Venimus Eretriam, ubi alba farina.* Quia Sopater Eretriam vocat λευκάλφιτον, putat Cynulcus, ſatis hoc argumenti eſſe ad probandum, mazas excellentes fieri ſolitas Eretriae. Non male argumentatur:

nam ἄλφιτα Graeci vocabant farinam, ex qua fiebant mazae. Itaque λευκαλφίτος valet hoc loco *mazas habens candidas*. De Strattidis *Phoeniſſis* alio loco diximus. Sopatri Νεκυία argumentum habuit ex Homeri Necyia Ὀδ. λ. Ait Larenſis, M. Varronem in Latinis ſcriptis ſuis feciſſe mentionem Graeci proverbii τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον. Id verum p.292.
eſſe, teſtis A. Gell. l. XIII. c. 27. *Videte*, inquit, *ne exiſtimetis, ſemper atque in omni loco mortales multos pro multis hominibus eſſe dicendum: ne plane fiat Graecum illud de Varronis ſatura proverbium*, τὸ ἐπὶ φακῇ μύρον. Graecum proverbium explicat Martialis epigr. l. III., cujus initium: *Unguentum, fateor, bonum dediſti Convivis, here, ſed nihil ſudiſti*. Habet proverbii ſpeciem, quod ait Larenſis: σὺ δέ μοι δοκεῖς, ὦ Κύνελκε, (τέτῳ γὰρ χαίρεις τῷ ὀνόματι, ὃ λέγων, ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκληκε) κατὰ τὸν σὸν Τίμωνα εἶναί μοι καλός τε μέγας τε, ὃν ἐπιστάμενος. *Videris mihi, o Cynulce, homo bonus et magnus, qui hoc neſcias*. Fatuos vocabant longos et magnos, ut apud Graecos Latinosque poëtas paſſim. Verſus eſt Homeri Ἰλ. Φ.: Οὐχ ὁράᾳς, οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε. Tamen non ex Homero, verum ex Timonis Sillis ſumit Larenſis. Sed aliter fortaſſe diſtinguendum, producta parentheſi usque ad εἶναι. Ut ſit ſenſus, Theodorum Cynicum in hoc Timoni ſimilem eſſe, quod gaudeat magis Cynulcus dici aſcititio nomine, quam eo, quod a matre fuerat inditum, ſicut Timo lubentius audiebat Μισάνθρωπος, quam Timo. Caeterum hanc conjecturam infirmant, quae dicimus de Timone ſequ. c. In Antiphanis verſu κογχίον μικρὸν eſt *pauca concha*, hoc eſt, parum conchis. κογχίον, ut apud Latinos *lenticula*. Sextus verſuum Sopatri ſic editus a nobis, ut habetur in membranis. Lego Πρὸς πῦρ καπνίζων. Senſus eſt: Volo de vobis, o philoſophi, ſumere experimentum, utrum vere an falſo de malorum tolerantia vos jactetis. Ego vos ad ignem admotos fumo cruciabo: deinde ſi quem veſtrum crus reducere videro, dum torrebimini, addicam illum hero Zenonio et immiſericordi, ea lege, ut extra fines deportetur, qui quidem ſapientiam ementiatur, et falſo nomen philoſophi ſibi vindicet. Haec mens poëtae: qua cognita, obſcuri nihil in illius verbis. In ſeptimo cave aſſentiaris Dalecamp., qui ὃ σπάσαντα ſcribit pro συσπάσαντα. Duos poſtremos ita ſcribe: Ζηνωνικῷ πραθήσεθ' ἑτοῖς κυρίῳ Ἐπ' ἐξαγωγῇ, τὴν Φρόνησιν ἀγνοῶν. *Zenonius berus, inclemens et miſereri neſcius*. Erat enim Zenonis dogma,

τὸν σοφὸν ἀν ἐλεηθήσεσθαι, *non cadere in ſapientem miſericordiam.* Lege Ciceronem pro Mur. παραθήσεται κυρίῳ ἐπ' ἐξαγωγῇ, ut editum eſt, negamus eſſe Graecam orationem. At πραθῆναι ἐπ' ἐξαγωγῇ frequens apud oratores et Graecos jurisconſultos. Poenae ſervilis genus erat, hac lege atque omine vendi, ut extra fines deportetur ſervus nequam. Aelianus in epiſtolis: τὴν δὲ νύμφην ἀποδώσομαι κἀκείνην ἐπ' ἐξαγωγῇ, ἐὰν μή τι καὶ αὐτὴ τῶν ἔργων τῇ Φρυγίᾳ τε καὶ τῇ Θράττῃ συναπολαμβάνῃ. Proximos Antiph. verſus ita ſcribo: Τῶν Πυθαγορικῶν δὲ τυχὸν ἄθλιοί τινες, Ἐν τῇ χαράδρᾳ τρώγοντες ἄλιμα, καὶ κακὰ Τοιαῦτα συλλέγοντες. De alimo ante diximus.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

Antiphanis fabula Κύριος Κώρυκος. μελαγχρὴς. λέπειν *mazam.* δι' ἡμέρας πέμπτης. *Antiphanis* Δραπεταγωγός· *item* Θομβυκίων. συλλαβοπευσιλαβηταί. ζηταρετησιάδαι. *Zenonis libri futiles. Mos circumferendi horologia.* Viatoria penſilia. *Timon* Φιλόμηρος. ψυχὴ τελεβώδης.

p.293.

Non auſim praeſtare ſinceritatem hujus lectionis: κἀν τῷ Κυρίῳ Κωρύκῳ δ' ἐπιγραφομένῳ φησί. Nam alibi ſimpliciter haec fabula Antiphanis inſcribitur Κώρυκος. Quanquam non hoc tam me movet, quam quod divinare nequeam, quid ſit Κύριος Κώρυκος. Dalec. fortaſſe non male κἀν τῷ Κυρίᾳ Κωρύκῳ. *Domini pera*, aut *panarium*, vel *corycus*: ut de corycomachia, veterum exercitatione, accipiamus. Lege: — τῆς δὲ πλείσης τᾶ βολᾶ Μάζης μελαγχρῆ μερίδα λαμβάνων λέπει. *Mazae, cujus ſummum pretium ſit obolus, cruſtam nigricantem ſumit ac decorticat.* Significat, mazae male curatae et ſemiuſtulatae cruſtis iſtum veſci. μελαγχρὴς pro μελαγχροιὴς, ut apud Menandrum μελαγχρὲς μειράκιον. Auctor Euſtath. λέπειν hic mazae cruſtam auferre, ut arbori librum. In V. verſu e Tarentinis Alexidis ſcribe ἀποκτείνας μὲν ἕν. Cum ait, οἳ δι' ἡμέρας Δειπνεῦσι πέμπτης ἀλφίτων κοτύλην μίαν, non hoc dicit, quinque diebus eum cotylam hordeaceae farinae unam abſumere, ſed quinto quoque die ſolum ede-

re, et nihil edere, nisi mazam factam ex hemina farinae hordeaceae. Erat autem cotyla octava pars choenicis, qui censebatur legitimus modus diurni alimenti personae unius. Colloca τελείαν σιγμὴν post ista, νὴ Δί'. ἱερεῖον μὲν ἔν, Ὁποιονῦν (vel Ὁποῖον ἂν) κάλλιστον, ὦ βέλτιστε, ἔχει. Dixerat alter, existimare se, convivium amici Pythagorici, a quo erat invitatus, futurum ex instituto disciplinae Pythagoricae sine carnibus, sed pro illis datum iri caricas, uvas passas, caseum et similia. Respondet hic, longe aliter futurum: nam convivatorem victimam esse mactaturum omnium, quas haberet, maxime opimam. Δρακεταγωγὸς, fabulae unius Antiph. nomen, de eo interpretor, qui fugitivum retraxit. Mox Θομβυλίαν nomen est alius cujusdam fabulae ejus poëtae. Quod quid sit, non scio: nisi forte proprium viri. Alibi citatur Antiph. ἐν Βομβυλίῳ. Sed cogitemus amplius. Buccea, quam describit poëta, parva erat ἐκ τῆ πρόσθεν, id est, *ex anteriore parte, et qua poterat conspici.* συλλαβοπευσιλαβηταὶ in epigrammate contra philosophos sunt, *qui in interrogando syllabas captant.* Respicit dialecticorum interrogationes et sophistarum elenchos. Non placet, quod in epitoma inveni, συλλαβοπευσιλαλητάι. Si cui aliter videatur, per me licet interpretetur de iis, qui nihil nisi syllogismos et sorites loquuntur, quique minutis interrogatiunculis obvios cruciant. ζηταρετησιάδαι sunt, quos Latini vocant *aretalogos*, de quibus plura ad Suetonium. Scripturam excerptorum etsi non probo, adscribam tamen fidei meae caussa: ζηταρετησιδῆς. Epigramma istud debebant sequi versus Archestrati de Diodoro Aspendio: sed longissimo hyperbato obscuravit auctor seriem sermonis. p.294. Principium hyperbati est in his verbis: Ἀρχέστρατός τε ὁ Γελῷος ἐν τῇ Γαστρολογίᾳ, ἣν μόνην ὑμεῖς etc. Finis vero in istis longo post intervallo: Ἀρχέστρατος δὲ, ὦ Κύνελλε, ὃν ἀντὶ Ὁμήρου et seqq. Facit auctor mentionem librorum Stilponis, qui dialogos IX. ediderat non magnae rei, vel Diogene Laërtio teste: item Zenonis Stoici commentariorum, librum, opinor, intelligens ab eo editum Ἐρωτικῆς Τέχνης, *de arte amandi.* Sed et de republica libri turpiculi erant, saepe ut illorum discipulos ipsius puderet. Inter exempla vanissimarum quaestionum a Zenone tractatarum hanc affert Athenaeus: πῶς ταῖς ἐπιχύσεσι χρηστέον, *quomodo trullis vinariis sit utendum.* Hoc significat epichysis: qua voce etiam Varro utitur. Hac vinum hauriebant e cratera, quae mensae erat apposita.

Dicitur et *οἰνήρυσις*. Scribe paulo poſt: *ὡς ὁ σοφὸς πάντως ἂν εἴη καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς μόνος. Quod ſolus omnino ſapiens etiam bonus ductor exercitus ſit futurus.* Quod ait, quaeſitum eſſe a Cteſibio, quid utilitatis ex ſtudiis philoſophiae retuliſſet, de eodem interrogatus Ariſtoteles quid reſponderit, apud Diogenem licet legere. Simile quid etiam apud Eunapium in Aedeſio. Diffidentia fere comes eſt ſordium et avaritiae, quae in hominibus anguſti animi eam generat. Hoc vitium philoſophorum mendicabulis objicit Bato comicus hisce verſibus elegantiſſimis: *Ἔπειθ' ἕωθεν περιάγεις τὴν λήκυθον Καταμανθάνων τἄλλοιον, ὥστε περιφέρειν Ὡρολόγιον δόξει τις, οὐχὶ λήκυθον.* Tanta, inquit, te diffidentia tenet, *ut totum diem a mane ſummo circumferas ampullam, diligenter conſiderans* ſubinde, *quod intus eſt oleum: ut jure aliquis putet, non ampullam te huc illuc geſtare, ſed horologium.* Qui ex diffidentia metuunt alicujus rei jacturam, ſolent ei incubare, et ſubinde illam ſubjicere oculis ſuis, quibus ipſis miſeri vix credunt. Theophraſtus in ejus vitii deſcriptione: *καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον, καὶ κατὰ σάδιον ἀριθμεῖν, πόσον ἐστίν.* Quae verba pluribus ibi expoſuimus. *καταμανθάνειν* eſt diligenter aliquid explorare. An autem in ampulla oleum inſit, necne, motitatione aut pondere cognoſci poterat: nam ampullae, ut alibi dicebamus, ſcorteae fuerunt, aut fictiles, aut ex aere. Notabis antiquiſſimum morem circumferendi horologia: cujus nullum aliud teſtimonium puto in literis antiquis exſtare, niſi quod Vitruvius horum meminit l. IX. c. 9. appellatque *viatoria penſilia*. Hodie multiplicis formae horologia fiunt elegantiſſima, quae jam non utilitatis, ſed ornamenti gratia etiam proletariorum mulieres ſibi appendunt: adeo publicorum morum diſciplina eſt corrupta aut potius nulla. Scribendum deinde eſt: *οὐν ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου προσκυνεῖς διὰ τὴν γαστέρα, ἧς δ' λαμυρώτερον ἄδεν, ὁ Τίμων σοῦ φησί που.* De Epicuro dixit Timon in Sillis: *Γαστρὶ χαριζόμενος, τῆς δ' λαμυρώτερον ἄδεν.* Ex reliquiis poëmatum Timonis apparet, quam diligens in Hom. lectione fuerit. Multa n. illius uſurpat
p.295. pro ſuis, vel *ἀπαραλλάκτως*, vel leviter immutans, ut hic. Verſus enim Homeri eſt: *Οὐ γάρ τοι συγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο.* Fatuos et corrupti judicii homines, quibus nihil palatum ſapit, ſic deſcribit Archeſtratus: *Οὐδ' ἔσθειν ἐθέλουσ', ὅσσοι κάφην τελεβώδη Ψυχὴν κέκτηνται ἰνητῶν.* Quibus non erit major linguae Graecae uſus, quam nobis, aegre illis perſuadebitur, *τὸ τελεβώδη* Graecum

esse vocabulum. Atqui non tantum isto loco, sed et l. VII., ubi iterum describuntur Archestrati versus, in ea lectione scripti, cum editis consentiunt. Quid super eo verbo sit statuendum, judicent acutiores. Interea sunto conjecturae, quas subjiciemus, vel ἐκ ἐμπειρίας, vel εὐσοχίας nostrae monumentum. Potest scribi κέφην κ' ἐρεβώδη, *mentem levem et caliginosam.* Sic τόπος ἐρεβώδης apud Apollodorum. Potest etiam: Οὐδ' ἔσθειν ἐθέλησ', οἳ κέφην κ' ἐλλεβορώδη Ψυχὴν κέκτηνται. *Quibus mens est ellebori egens*, et, ut ait Persius, *ebria veratro.*

Caput Decimum Octavum.

Reprehendendi mos per imitationem. Diodorus Pythagorista insolens. περισάσιμος σοά. ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν. ταχέως καὶ παραχρῆμα. κόλαροι. μέλη πάραυλα. κροτητὰ μέλη. Ulysses *multorum comicorum fabulae inscriptae. Diphili* Ἐναγίζοντες. *Mos quorundam, tonsori saepius quotidie operam dare. Menandri dramata,* Ὀργὴ et Nauclerus.

Irridendi genus est, cum id, quod in aliquo carpere volumus, factis dictisve nostris imitamur. Nunquam comicus Graecus tragicorum aut dithyrambicorum poëtarum verba sesquipedalia subsannat, quin ampullas loquatur. M. Tullius hominem balbum irridens paene fit ille. Hujus nobis in mentem veniat necesse est, cum legimus, quae referuntur isto loco de Diodoro. Pythagoricae disciplinae aemulo, et Stratonico citharoedo, graphice faceto scurra. Diodorus iste de numero eorum fuit, qui cultu victuque separant se a caeteris mortalibus, famam gravitatis aut sanctimoniae inde aucupantes. Ideo dixit Timaeus, Diodorum ἐξηλλαγμένην εἰσαγαγεῖν κατασκευήν· quod pluribus explicat noster. Addit postea: πρὸς ὃν ἐπισέλλων ὁ Στρατόνικος, ἐκέλευσε τὸν ἀπαίροντα τὸ ῥηθὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ περὶ θρυπέπλα μανίας ὕβρεώς τε περισάσιμον σοὰν ἐχόντι Πυθαγόρᾳ πελάτῃ. Id est: *ad quem scribens Stratonicus, jussit eum, qui proficiscebatur, renuntiare, quod ipsi dixisset, Pythagorae clienti, cujus porticus magna frequentia celebratur*, dum disputat *de insania amictendi se*

more ferarum et insolentia. Non hic est stylus assuetus Stratonico, quod declarant multa ejus acute dicta, quae magni scriptores nobis conservarunt: sed induit Stratonicus φιλοκαινίαν orationis et καυνότητα, ut eadem vitia in factis illius, ad quem scribebat, irrideret. Porro Stratonici verba, quae hic describuntur, videntur esse titulus
p.296. atque ἐπιγραφὴ epistolae, quam Diodoro mittebat. Itaque vere Stratonici sunt tantum haec: Τῷ περὶ θηροπέπλῳ, et quae sequuntur. Caetera adjecit Timaeus: quem miror equidem seriam historiam professum his nugis chartas suas implevisse. Interpretibus nihil hic lucis assulisse, res ipsa loquitur: nostra interpretatio quam bene iis consentiat, quae de Diodoro refert Athenaeus, nemo non videt. Debemus Palatino codici elegantissimam vocem περισάσιμον. περισάσεις ποιεῖν, ut dicebamus ad Theophrastum, est *agyrtarum more turbam circa se cogere.* Inde locus περισάσιμος, *qui frequentia hominum celebratur.* θηρόπεπλον μανίαν quid aliud esse dicas, quam quod expressimus? Huc pertinent illa superiora verba, κομῶν, ῥυπῶν, ἀνυποδητῶν, et alia in eam sententiam. κομῶν est inhumanitas et insolentia hominis, qui deficit a caeterorum moribus et institutis: nam in corporis cultu, ut docet Varro, aliud est homini, aliud humanitati satisfacere. Paulo post ita haec distinguo: ὅτι δ' ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι περὶ τὰ δεῖπνα ἀεὶ τὸν νῶν ἔχετε, (δέον ὑμᾶς ἐπιφαγεῖν τι αἰτῆσαι, ἢ ἐπεσθίειν τι τῶν κυνικῶν βρωμάτων· ἅτε γὰρ χαριτογλωσσεῖν ὑμᾶς θέμις) δῆλον ἐξ ὧν καὶ Ἄ. Scio, quid de vocibus ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν mox scribatur: nihilominus tamen isto loco non putem otiosam esse praepositionem. ἐπιφαγεῖν et ἐπεσθίειν interpretor *edere post alium*, et, ut ita dicam, *arrodere jam rosa.* Scripsimus auctoribus membranis Εἴδες τὴν Θασίαν ἅλμην, οἵ' ἄττα βαύζει, cum esset editum θυσίαν· immani errore. L. super. veram lectionem exposuimus c. 32. In sequente versu ἐκ παραλλήλου dictum ταχέως καὶ παραχρῆμα. Neque mutanda est distinctio, ut sentiebat Dalec. Tertius versus elegantissimum proverbium continet, Οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι, de eo, qui maledicenti remaledicens et, ut dicitur Graeco proverbio, τὸν ξύοντα ἀντιξύων probe se vindicavit. Aliquanto post sequitur de Cynulco: ὑπὸ τῆς ἐμφύτου γαστριμαργίας καὶ ἡδυλογίας κολάκου ἀναγινώσκει, καὶ μέλη πάραυλα, καὶ ἀκρότητα κύμβαλα. Quid appellat κολάκους; Aut omnino quid ea vox significat? Nobis id verbi alibi nusquam lectum. Quin hic quoque

ΦΗΣΙ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥΣ ΕΙΣΑΓΕΙΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΑΛΛΑ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΤΟΥΣ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΧΡΟΝΟΙΣ ΕΩΣ ΤΟΥ ΝΩΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ ΕΠ' ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΣΑΓΕΙΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΗΣΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΙΘΕΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΔΗΛΟΥΣΘΑΙ ΦΗΣΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΕΝΩΧ ΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΩΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥΣ ΕΙΣΑΓΕΙΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΗΣΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΙΘΕΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΔΗΛΟΥΣΘΑΙ ΦΗΣΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΕΝΩΧ ΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟ

cujus praeceſſit locus de Arcadum conviviis, et in eo haec verba: ἡ πόλις παρεῖχε τὴν τοιαύτην ἀπαταν παρασκευὴν, πλὴν τῶν περὶ τὸν μάγειρον σκευῶν. Diphili drama, quod hic Ἐναγίζοντες, *Parentantes*, inſcribitur, alibi vocatur Ἐναγίσματα, *Parentalia*. Penultimus adductorum inde verſuum, Τὸ μνῆμα κατ' ἐνιαυτὸν ἕνα λίθον, neque legitimum pedum numerum, neque ſententiam implet. Lego: Τὸ μνῆμα, κατ' ἐνιαυτὸν ἕνα πωλεῖν λίθον. Locus eſt comicus παρὰ προσδοκίαν. Nam auditor exſpectabat verbum πρίασθαι. Volo, ait, legem ferre, quae Cteſippum coget monumentum patris tandem perficere: ut quotannis unum ſaltem teneatur ſaxum emere, ad conficiendum tandem patris monumentum, quod diu eſt cum aliquot lapidum defectu viſitur imperfectum. Quia aliquot ſaxa de tumulo Chabriae vendiderat Cteſippus, ut modo dictum eſt, id opus pro inchoato tantum habebatur ab iis, qui rei veritatem ignorabant. Ideo ait iſte, lege adigendum eſſe Cteſippum, ut operi incepto tandem colophonem imponat; ſed quia veritatem norat, qui haec loquitur, pro πρίασθαι dixit πωλεῖν, acerbo joco immanitatem Cteſippi perſtringens. Timoclis verſus de Cteſippo exponi debent convenienter menti auctoris, quod docti non fecerunt. Ait poëta: Οὐδ' ὁ Χαβρίᾳ Κτησιππος ἔτι τρὶς κείρεται, Ἐν ταῖς γυναιξὶ λαμπρὸς, ὢν ἐν ἀνδράσι Loqui-
p. 298. tur de Cteſippo paupere jam facto, et ait, mutatam ab eo eſſe vitae rationem, cum prius ter die tonderi ſoleret. Mollitiem objici certum eſt: cujus argumentum vult eſſe, quod ſolitus fuerit ter quotidie tonſori operam dare. Mos fuit θηλυδριῶν, barbam et pilos capitis diligenter tondere: et hoc amplius, alas axillarum, et alias corporis partes ſummo ſtudio vellere. Ideo vellent nollent tonſoris opera plurimum cogebantur uti. Apud Theophraſtum inter notas hominis, qui nomen comti et venuſti affectabat, leges τὸ πλειάκις ἀποκείρεσθαι. Itaque τρὶς κείρεται interpretor *ter quotidie operam dat tonſori* Sic λέσθαι πεντάκις τῆς ἡμέρας in verſu Menandri, qui ſequitur de eodem Cteſippo. Ὀργὴν Menandri et Athenaeus alibi, et Pollux laudat l. VI. c. 17. Locus Demoſthenis, ubi Cteſippi meminit, nomen ejus reticens, hic eſt in ea adverſus Leptinen: ἀλλὰ, νὴ Δία, τὸν παῖδα τῷ Χαβρίᾳ περιέδωμεν ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν; *Nauclerus* Menandri neſcio an ſit idem drama cum eo, quod aliis inſcribitur *Gubernatores*. Pollux: Μένανδρος Κυβερνήταις· Ἐπαλέσθετο αὐτὸν, ὅσις εἴη. Et Stobaeus ſerm. XXII.

Caput Undevicesimum.

Pythodelus Isoballion. Balliones. *Theopompi locus expositus contra Athenaei mentem. Athenienſium cum Tarentinis comparatio. Tarentinorum de ſe ipſis dictum. Otioſi pauperes vocati in jus Athenis. ζῆν ἐν περιουσίας. Diana τρίμορφος.* Apicius, *de quo Poſidonius.*

Axionici comici de Pythodelo aſoto verſus recitatur hic: Ὁ Πυθόδηλος ἔτος ἰσοβαλλίων. Quo in loco ἰσοβαλλίωνα dici exiſtimamus quaſi ἴσον Βαλλίωνι, *moribus Ballioni ſimilem.* Balliones in vetere comoedia, etiam Cicerone teſte, appellabant impuriſſimos homines, ut ſunt lenones et id genus. Lege Pſeudolum Plauti: quem poëtam et nomen illud, et caetera omnia, imo plerarumque fabularum integra argumenta de Graecis fabulis in ſuas transtuliſſe, nemo eſt, quin ſciat. Proximus verſus, Προσέρχετ' ἐπικαλέμενος ἀσωτότατος, transpoſitione vocum poſteriorum ſanandus eſt, ſiquidem illum volumus eſſe ſanum: Προσέρχετ' ἀσωτότατος ἐπικαλέμενος. Mox: Πολυεύκτου δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν· Ὄρνις κεκλήσῃ, φησί. διὰ τί, πρὸς τῆς Ἐσίας; Non eſt poëtae τὸ φησὶ, quod verſui illius eſt inſertum. Praeterea offendit me inſolens uſus verbi κωμῳδῶν. Sed nimis jam clarum, aliter ſcribi debere. Lege igitur et diſtingue: Πολύευκτον δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν, Ὄρνις κεκλήσῃ, φησί. διὰ τί, πρ. etc. Scribo deinde χωρίσαντές εἰσι. Atticum eſt pro ἐχώρισαν. Theopompi vero ſubjectum locum quod docti viri non recte ceperint, equidem facile illis condono: manifeſto enim fallit nos Athenaeus, niſi falſi ſunt omnes noſtri codices. Loquens auctor de Eubulo aſoto Athenienſi, teſtem laudat Theopompum, ut qui illius mentionem fecerit, et ſtatim verba iſta Theopompina ſubjicit: Καὶ τοσοῦτον ἀσωτίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ διενήνοχε τῶ δήμω τῶ Ταραντίνων, ὅσον ὁ μὲν περὶ τὰς ἐξιάσεις εἶχε μόνον ἀκράτως, ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰς προσόδους καταμισθοφορῶν διατετέλεκε. Quis non jure arbitretur, de Eubulo accipienda eſſe verba Theopompi, cum id clare adeo Athenaeus ſignificet? At ſi, miſſo Athenaei teſtimonio, ipſa hiſtorici verba conſideremus, clara luce clarius eſt, non de cive aliquo hic loqui Theopompum, ſed de univerſo Athenienſium populo, cujus comparationem p. 299.

inſtituit cum populo Tarentino. *Longe*, inquit, *ſuperavit luxu et avaritia populum Tarentinum: nam hic quidem epulis tantum usque modum deditus erat, Athenienſium vero populus etiam publicos urbis reditus in mercedem ſibi diviſit.* Ita accipio τὸ καταιωθοφορεῖν· nam ſententia interpretum aliena eſt a Theopompi ſententia, qui, ut vides, iſta voce Athenienſium πλεονεξίαν taxare voluit. Quae autem avaritia eſt, publica pecunia peregrinum militem alere? Scimus autem ex Demoſthene infamiam ejus populi, qui aera militum ſibi ſolitus dividere ad ludos ſpectandos. In quo uno duo inerant complicata vitia: τρυφὴ et amor voluptatum, cum ſpectacula anteponerent publicae ſalutis curae; avaritia et πλεονεξία, cum in eam rem dari ſibi de aerario pecuniam poſtularent, ſuae parci, publicae prodigi. Quod paulo poſt dicitur, Tarentinos omnes fere dies in conviviis transegiſſe, facile credat, qui Strabonis verba legerit de Tarentinis. Illum conſule l. VII. Tarentini, inquit Athenaeus, ſoliti dicere, τὰς μὲν ἄλλας ἀνθρώπους διὰ τὸ Φιλοπονεῖσθαι καὶ περὶ τὰς ἐργασίας διατρίβειν παρασκευάζεσθαι ζῆν, αὐτὰς δὲ διὰ τὰς συνουσίας καὶ τὰς ἡδονὰς ἀ μέλλειν, ἀλλ' ἤδη βιῶναι. Acutum ſcitumque dictum, et dignum, quod auctorem alium habeat, quam voluptarium populum. Is eſto Manilius, poëta inſignis, cujus ſunt verba luculentiſſima: *Quid tam ſollicitis vitam conſumimus annis, Torquemurque metu caecaque cupidine rerum, Aeternisque ſenes curis, dum quaerimus aevum, Perdimus, et nullo votorum fine beati Victuros agimus ſemper, nec vivimus unquam?* Quod in Graeco eſt παρασκευάζεσθαι ζῆν et μέλλειν ζῆν, dixit Manilius *victuros agere.* De Philippo, Alexandri patre, et ejus ſodalibus quae deinceps narrantur, ſimilia iis, quae l. VI. de iisdem. Rex Cypri, quem libri editi *Paſicyprum* appellant, excerpta *Paſicryppum.* At *Aethiops* ille Corinthius, qui mox dicitur fuiſſe Archiae comes conditori Syracuſarum, in omnibus libris idem nomen ſervat. De Archia multa Strabo aliique. Scribo τοῖς δὲ Παναθηναίοις ἵππαρχος ὢν ἐκρ., non autem ὕπαρχος. Primum ita habent excerpta noſtra: deinde ſic legendum eſſe arguit perſpicue Xenophontis Hipparchicus. Olim, inquit Athenaeus, aſotos, et quibus non ſuppeditabat, unde ſe alerent, ἐκάλεν τε οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ ἐκόλαζον. Scripta lectio ἀνεκαλοῦντο οἱ Ἀρ., id
p 3ce. eſt, *vocabant ad ſe in Areopagiticam curiam.* Sic uſus eſt verbo ἀνακαλεῖσθαι paulo ante: ἀνακαλεσαμένων αὐτὸν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. Commode accipe, quod ait, poenas luiſſe

τὰς μὴ ἐκ περιουσίας ζῶντας, *eos, qui pauperes viverent.* Hoc Graeca verba ſonant. Saevos judices, ſi paupertatem verterunt crimini, et pro maleficio vindicarunt: ſed laxiorem ſententiam ad eos reſtringe, qui ſimul pauperes et otioſi erant. Quin etiam ita fortaſſe ſcriptum fuerat: τὰς μὴ ἐκ περιουσίας ἀργῶς ζῶντας, *eos, qui in magnis opibus non conſtituti otioſe viverent.* Lege antiqua Athenienſium otioſi homines rationem vitae ſuae Areopagitis reddere tenebantur. Diogenes Laërt. in Solone. Scribe aliquanto poſt εἶπεν εἰς ταῦτα ἀνηλωκέναι, non εἰπὼν, nam praecedit ἀναγνούς. In verſu Amphidis, Πίνετ' ἑκάστης ἡμέρας δύ' ἡμέρας, conjecturam meam conſenſui librorum lubens praetulerim, δι' ἡμέρας, *bibunt ſingulis diebus totos dies.* Dianam et poëtae et pictores olim faciebant τρίμορφον καὶ τριπρόσωπον. Cleomedes l. II.: ὅθεν καὶ τριπρόσωπον τὴν Ἄρτεμιν ποιεῖν ἔθος ἐστίν. Eo reſpexit Diphilus, cum diceret, aſotos, qui dies totos vino ſeſe ingurgitant, κεφαλὰς ἔχειν τρεῖς, ὥσπερ Ἀρτεμίσιον, *tria capita habere, tanquam aliquod Dianae ſimulacrum.* συναναστρέφεσθαι τοῖς νέοις mox ſcribunt meliores libri, ubi caeteri συναναστρέφειν. Poſidonius, auctor hiſtoriae, quam commemorat noſter ſuper Apicio aſoto, is eſt, qui hiſtoriam τῶν μετὰ Πολύβιον libris duobus et quinquaginta deſcripſerat. Satis compertum eſt, vixiſſe illum ante everſam Rempublicam. Quamobrem Apicius iſte, cujus mentionem facit Athenaeus ex Poſidonio, alius omnino eſt ab illo ganeone praenobili, qui imperante Tiberio vivebat. Pater illius fortaſſe fuerit, aut avus. Nam a damnatione Rutilii Rufi, cujus dicitur iſte Apicius exſtitiſſe cauſſa, ad tempora Tiberii et poſterioris Apicii anni minimum centum intercedunt. De Apiciis plura l. I. c. 6. ἐπιδόσεων morem exponebamus ad Theophraſtum in charactere illiberalitatis, ubi etiam ſequentem de Phoco locum explicuimus.

CAPUT VICESIMUM.

Ἀσώτιον. ζωμήρυσις. τυρόκνησις παιδική. σκαφίδες. κυβηλίς. στελεός. Ariſtophanis fabula Σκηνὰς Καταλαμβάνουσαι. *Mos auctorum, fabularum titulos contrahere.* κακκάβη *et* κάκκαβος. βατάνιον *et* πατάνιον. χαίροντες ὀνομάζουσι. σίττυβος. *Alia quaedam.*

Proposuerat Ulpianus paulo ante duas quaestiones, alteram de voce ἀσώτιον, alteram de coquinae instrumento: deinde aliorum responsionem antevertens de asotis, quae legerat apud veteres, recitavit. Nunc ut orationi suae finem imponat, redit ad propositas quaestiones, et ait: περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ὧν φθάνω προβεβλημένως, εἴ τι λέγειν ἔχετε, ἀναπεπταμένας ἔχω τῶν ὤτων τὰς πύλας· ὥστε λέγετε, ἐπιζητῶ γάρ. καὶ Μάγνος εἴρηκε τὸ ἐπεσθίειν καὶ ἐπιφαγεῖν. Legendum aio: ἐπιζητῶ γάρ, καὶ ὁ Μά-
p.301. γνος εἴρηκε, τ. Jam, inquit, sermonis vices suscipite: quaero enim a vobis non illa tantum, quae dixi ante, verum hoc amplius, ubi legantur voces ἐπεσθίειν et ἐπιφαγεῖν, quibus modo usus est Magnus. Lege superiora cum vel mediocri attentione, neque dubitabis, ita scribendum et exponendum. Multa hic secius interpretes, maxime cum non animadvertunt. Aemiliano grammatico dari partes respondendi et quaesitis satisfaciendi. ἀσώτιον est *ganea*, dictum, ut μαγείριον et similia. Culinae vasa recensentur ex Anaxippi Citharoedo: cujus fabulae Pollux meminit l. X. ζωμήρυσις proprie est *trulla ad hauriendum jusculum:* ut οἰνήρυσις *trulla vinaria*. Sed coqui varie abutebantur: ut in tollenda ex olla spuma. Philippus in epigrammate: Ζωμήρυσίν τε τὴν λίπους ἀφρηλόγον. Vocat τυρόκνησιν παιδικήν, (nisi aliter scribendum) quia libenter radulam tractant pueri: vel quia plurimum ea utebantur in parandis infantium aut puerorum cibis. στελεὸν non puto esse radulae manubrium, sed per se accipi debere de quodam ligno manubrium securis similitudine quadam referente: cujus potuit esse in culinis multiplex usus. σκαφίδες sunt alveoli, vasa inter maxime necessaria coquinae. Errant, qui *pelvem* esse putant. Usus alveolorum multus. Antiphanes: Καὶ δημιουργοὶ μέλιτος αἴτησαι σκάφας. Ariston in epigrammate de coqui supellectile: Καὶ τὰν λαιμοτόμον σκαφίδα. Significat, alveolis solitum excipi sanguinem mactatorum

animalium. Iterum in eodem: Καὶ τὰν κρεοδόκον σκαφίδα. Quia, ut puto, in alveolis carnes coquendas lavabant. Sub finem in quibusdam haeret nobis aqua ob mendas codicis. κυβλίην ſcribunt excerpta: melius κυβηλίς, ut in Heſychio, qui hanc vocem diligenter expoſuit. Sequitur: τὴν χύτραν δ' Ἀριſτοφάνης ἐν Σκηναῖς Καταλαμβανόσαις. Etiam alibi ſic ſcriptum invenimus, ut l. VII., et ſemel in Heſychio, ſemel item, ni fallor, in ſcholiis Ariſtophanis, apud Pollucem vero ſaepiſſime. Nihilominus tamen mendi hanc ſcripturam arguere non dubitamus. Credimus enim, verum fabulae hujus indicem eſſe Σκηνὰς Καταλαμβάνουσαι, *Mulieres locum ad tentoria ſua occupantes.* Σκηναὶ Καταλαμβάνουσαι nihil poteſt Graecis ſignificare. At σκηνὰς καταλαμβάνειν dicuntur, qui in foro et viis publicis locum occupant, ubi ſua umbracula deſtituant. Ita ſoliti facere mercatores, quoties celebrabatur aliqua panegyris. Vetus Theocriti interpres: ἐν ταῖς πανηγύρεσι σκηνὰς ἐποίουν οἱ πωλοῦντες. Sic autem loquitur idem poëta in Pace: εἰς Ἴσθμια Σκηνὴν ἐμαυτῇ τῷ πέει καταλαμβάνω. Videtur Ariſtophanes deſcripſiſſe eo dramate mulierum tentoria ſua commodis locis figere cupientium jurgia et ἀκροχειρισμούς. Non defuere, qui hanc fabulam Platoni adſcriberent. Athenaeus l. XIV.: Ἀριſτοφάνης ἢ Πλάτων ἐν ταῖς Σκηναῖς. Solent auctores titulos dramatum hoc modo contrahere, ut cum Sopatri Βακχίδος Μνησῆρας appellant *Bacchidem*, de quo c. 15.; cum Sophoclis Ἀχαιῶν Σύνδειπνον ſimpliciter Σύνδειπνον ſcribit Heſychius; cum Archippi Ὄνος σκιὰν, cujus mentio p 302.
in ſcholiis Ariſtoph., tantum Ὄνον. Harpocration: Ἄρχιππος Ὄνῳ τραχηλίαις, ταῦτα καὶ τοπείοις εἰσάσιν ἐκ ἄνευ γόνυ. Emendamus: Ἄρχιππος Ὄνῳ· Τραχηλίαις ταῦτα καὶ τοπείοις ἰσᾶσιν ἐκ ἄνευ πόνυ. Ergo etiam Σκηνὰς cum legis, intelligere debes hanc fabulam. Heſychius: τριτοσάτης, Ἀριστοφάνης ἐν Σκηναῖς, τριτὺς, τριάς. Integer titulus fuit, ut diximus, Σκηνὰς Καταλαμβάνουσαι. Sic enim reſcribendum ubique eſt, et in hoc, et in aliis ſcriptoribus. Ut apud Heſychium in ὁ γὰρ ἄκαιθαι proverbio. Apud Pollucem l. VII.: Ἀριστοφάνης δ' ἐν Σκηναῖς, καταλαμβάνουσ' ἔφη καὶ τῶν πλατυλόχων διβολίαν ἀκοντίων. Corrige: Ἀρ. δ' ἐν Σκηνὰς Καταλαμβανούσαις ἔφη· Καὶ τῶν πλατυλόγχων. Adde alium locum eod. l. extr., item alios l. X. c. 5. et c. 19., nec non c. 24. et 25. Quibus tot locis potes adjicere alium Harpocrationis ſimiliter depravatum in Δήμαρχος. Atque huic noſtrae emen-

dationi ſuffragatur ampliſſimi Meſſaei codex MSS., non iſto quidem loco, ſed in alio gemino huic, quem ex conjectura emendamus l. VII. c. 19. Nam diſerte codex ille praefert eo loco Ἀριſοφάνης Σκηνὰς Καταλαμβανόσαις. Quod ait Aemilianus, comicum in iſta fabula κακκάβην dixiſſe, quam alii χύτραν, non omnium hoc fuit judicium. Pollux enim eo loco κακκάβην interpretatur patinam. καὶ κακάβην, inquit, τὴν λοπάδα ἐρεῖς, εἰπόντος Ἀριſοφάνους ἐν Σκηνὰς Καταλαμβανόσαις. In verſu Antiphanis recte Dalec. ἔγχελυς Βοιωτία, non Βοιωτίας. Neque aliter epit. Addit noſter: βατάνειον δ' εἴρηκεν Ἀντιφάνης ἐν Εὐθυδίκῳ· Ἔπειτα πολύπους τετμημένος, Ἐν βατάνοισιν ἐφθός. Scribe βατανείοισιν. Pollux l. X. c. 24.: ἐν Ἀντιφάνους Εὐθυδίκῳ· πολύπους τετμημένος ἐν πατανίοισιν ἐφθός. Athenaeus legit hic per β βατάν. Imo etiam Pollux ipſe. Ex ea fabula recitatur hic verſus ab Harpocratione: Ἐγὼ ξενιτευόμενος ἐρατευόμην. Pergit Athenaeus: Ἄλεξις ἐν Ἀσκληπιοκλείδῃ. Idem et Pollux, ſed leviter mutato dramatis nomine: Ἄλεξις δ' ἐν Ἀσκληπιάδῃ πατάνια εἴρηκε. Praeterea in verſibus, quos deſcribit inde Athenaeus, πατάνια Pollux legit per π. Athenaeus cum ſecunda litera β. Secundus verſus adjectione articuli fulciendus: Περὶ τὴν Σικελ. Mox ſcribe: — ἄλλος ἐπὶ τούτῳ μέγας Ἥξει τις ἰσοραπτέζος. Ita meliores codd., non Ἔξει. Paulo poſt, cum ait poëta, — ἐμοὶ δὲ τοὔνομα Οἴει διαφέρειν, εἴτε κάκκαβόν τινες Χαίροντες ὀνομάζουσιν, εἴτε σίττυβον; Apud Pollucem ſcriptum Χαίρουσιν ὀνομάζειν, apud Euſtathium et in epitoma ſimpliciter ὀνομάζουσιν. Omnes, retento ſenſu, verborum elegantiam et metri legem neglexerunt. Eſt enim venuſtatis Atticae χαίροντες ὀνομάζουσι pro *nominant* vel *nominare ſolent*. Sed non aſſentior Euſtathio, qui poëtae verba ſic accipit, quaſi κάκκαβος, λοπὰς et σίττυβος idem ſint. Nobis plane videtur contrarium. Ait enim, qui iſta loquitur, non curare ſe verborum proprietatem, neque videri ſibi quic-
p. 303. quam intereſſe, quo nomine vas illud appellet, ſive κάκκαβον, ſive λοπάδα, ſive σίττυβον. Haec iſte quidem: at caeteris omnibus Graece loquentibus aliud eſt κάκκαβος, aliud λοπὰς, et toto genere ab his diverſum σίττυβος. Heſychius δερματίνην σολὴν interpretatur. Eubuli ex Ione locum affert Athenaeus, ut probet, non ſemper eſſe idem βατάνειον et πατάνειον. Eundem recitat Pollux, ut evincat, non plane eſſe idem πατάνειον et λοπάς. Neuter firmo admodum argumento nititur. Nam quid mirum, ſi

bis idem dictum fit a comico? Qui fortaſſe ſtomachabundum aliquem ea loqui faciens, dedita opera battologiam ei attribuit. Sane cum ait *πατάνεια πυκινὰ ταρφέα*, diverſis vocibus idem bis dicit: niſi quis putet, *τὸ πυκινὰ* interpretamentum eſſe vocis poëticae *ταρφέα*.

CAPUT VICESIMUM PRIMUM.

Σφάκος. λοπὰς νεανική. Eupolidis Taxiarchi. *Structoris officium. Cratini* Cleobulinae. *Alexidis Δρωπίδης. πρυτανεῖα. Mulieres δημιοργοὶ Athenis. Ephebi nobiles miniſtri ſacrorum. νοσσάδες ὄρνεις. Alia non pauca.*

In teſtimonio ex Alexidis Lebete, quo et Pollux utitur l. VI. c. 10., non eſt nulla menda. II. verſu, Ἀλλά γε λέγ', ἃ δεῖ, ſcribe Ἀλλ' ἄγε, λέγ', ἃ δεῖ. In V. malit aliquis non ſine cauſſa *καυλὸν σιλφίε*. Sed nec ſine cauſſa placeat, quod eſt editum, *καυλὸν, σίλφιον*. Vide locum Antiphanis, quem exponimus l. ſuper. c. 21. In VI. recte libri noſtri *Κορίαννον αὖον, ῥᾶν, κύμινον, κάππαριν*. Male apud Pollucem *Κορίαννον αὖρον*. Quod male emendarunt nonnulli *Κορίαννον, δαῦκον*, corrupto metro: nam jambicos eſſe verſus teſtatur diſerte Pollux. Deinceps perturbata ſunt omnia: *Ὀρίγανον, γήτειον, σκορόδιον, θύμον, σφακὸν, σίραιον, Σέσελι, πήγανον, πράσον*. Reſtitue eadem opera et veram lectionem et metri legem: *Ὀρίγανον, γήτιον, ἄνισον, θύμον, σφάκον, Τότ' αὖ σίραιον, σέσελι*, (vel *πέπερι* ex Polluce,) *πήγανον, πράσον*. Vocem *ἄνισον* reſtituimus ex Polluce: ubi tamen *ἄνητον* minus bene editur. Omiſſum hoc nomen fuerat, quia in V. verſu *ἄνηθον* poëta recenſuerat: ſed aliud eſſe anethum, aliud aniſum, conſulti herbariae rei ſciunt. *σφάκος* eſt *ſalvia*, hoc eſt, *ἑλελίσφακος*. Scribe etiam paulo poſt: — *Τῆς ὀριγάνε Πρώτιςον ὑποθεὶς εἰς λοπάδα νεανικήν*. Nam *ὑποτιθεὶς* facit verſum hypermetrum et exlegem. *λοπὰς νεανικὴ* non eſt *olla nova*. Itane vir doctus nullum diſcrimen agnovit inter patinam et ollam? Deinde *νεανικὸν* non eſt *νέον*, ſed vehemens, more juvenum. Pro magno accipitur, ut apud Ariſtotelem I. Hiſtor. *πόροι νεανικοί*. Sic *λοπὰς νεανικὴ*, *patina ingens*, et apud Ariſtophanem in Pluto *κρέας νεανι-*

κὸν, *magnum fruſtum carnium.* Vocis ἐπιφαγεῖν citatur auctor Eupolis Ταξιάρχοις. Et Ταξιάρχες vocat Pollux eam fabulam, et Ταξιάρχας. Ut l. VII.: σιδηρῖτιν δὲ
p. 304. τέχνην ἐν Ταξιάρχαις Εὔπολις εἶρηκε τὴν Ξανθίᾳ τὲ Σιδηρέως, ἃ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐπιγέγραπται ΣΙΔΗΡΟΦΤΗΣ. Confer hunc locum Pollucis cum iis, quae ſcribit Heſych. in σιδηρῖτιν τέχνην. Antiphanis verſus de ſtructoribus ita emendabis: — ὃς πλυνεῖ σκεύη, λύχνες Θ' ἑτοιμάσει, σπονδὰς ποιήσει, τ' ἄλλ', ὅσα Τέτοις προσήκει. Quae fuerint ſtructoris partes, docet Athenaeus, allato Philemonis loco: Περὶ τὸ πτανεῖον ἐγίνεθ' ἡ σκευωρία. Τραπεζοποιός ἐστιν ἐπὶ τὲ διακονεῖν. Hoc eſt: *circa culinam non verſatur ars illius: eſt enim* τραπεζοποιὸς, *ſtructor, miniſterio praefectus.* Quam diverſa dicunt interpretes? Locus Xenophontis non eſt ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημ., ut ſcribitur in omnibus libris, ſed in I. De auctore culpae liberum eſto cujusque judicium. Menandri verba e Phania in jambici legem facile ita redigas: Φειδαλὸς ἦν τε καὶ ἀγορασὴς μέτριος. Cratini *Cleobulinae* nomen videntur habuiſſe a Cleobulina, Cleobuli, ſapientum unius, filia, quam libris ſuis Diogenes Laërt. prodidit nobis. Solent autem plurali numero inſcribi ſimiles comicorum fabulae: ut Ἀρχίλοχοι, Ὀδυσσεῖς, et ſimilia. Pollux n. ſingulari l. VII. c. 11., proferens inde vocem ἵπον· unde eſt ἱπᾶσθαι, *premi.* Quo etiam verbo uſus Cratinus, inquit, in hic verſibus: δώσεις ἐμοὶ καλὴν δίκην Ἱπάμενος ταῖς συμφοραῖς. Atque haec ea fine nunc refero, ut obiter ſtudioſos veterum poëtarum moneam, Ariſtophanem in Equitibus more ſuo Cratini verbis uſum pro ſuis, mutata ſolum voce συμφοραῖς in εἰσφοραῖς. L. X. ejusdem Pollucis c. 24 laudatur Cratinus ἐν Κλεοβούλῳ. Et apud ſcholiaſten Ariſtoph. initio Avium Κρατῖνος ἐν Κλεοβούλοις. Pendeo animi, ſitne eadem fabula, de qua diximus, an alia. Δρωπίδης Alexidis Δρῶπις eſt in libris Pollucis l. X. c. 26. Utrumutrum ſit verum, proprium videtur. Legi in Heſychio Δρόπις, τρυγητός. De quo cogitandum. Ariſtophanis eclogae e Nebulis prioribus expoſitionem petant tirones e Scholiaſtae Graeci eruditiſſimis commentariis: nam interpretes plus quam toto coelo aberrant a via. πρυτανεῖα in foro Athenienſium, quod in Romano *ſacramentum.* Varro: *Ea pecunia, quae in judicium venit in litibus, ſacramentum a ſacro. Qui petebat et qui inficiabatur, de aliis rebus uterque quingentos aeris ad pontificem deponebant: de aliis rebus item certo alio legitimo numero aſſium. Qui judicio vicerat, ſuum ſacra-*

mentum a ſacro auferebat: victi ad aerarium redibat. Scribo mox ἀλλ' ἐπ οἶσθα σὺ, vel οἶδάσι. Nam οἶδά συ non rectum. Ait Philyllius: Βούλεσθε δῆτ', ἐγὼ φράσω, τίς εἰμὶ ἐγώ; Ἡ τῶν προτενθῶν δορπία καλουμένη. Vultis, dicam, quis ego ſim? Dorpia dicor, primus Apaturiorum dies, quo die praeguſtatorum turba multum eſt operata. Ex verbis ſequentis ſenatusconſulti ita exponi debere hunc locum liquet. Sententia ejus ſenatusconſulti eſt haec: quo poſſit ſenatus, cujus hoc decretum eſt, feſtum Apaturiorum cum caeteris civibus concelebrare, per tot dies ſenatoribus remitti neceſſitatem veniendi in ſenatum, p 305. per quot dies reliquae curiae vacent: quinque nimirum dies ab eo. quem praeguſtatores celebrant. Athenis plures curiae fuere, Quingentorum, Areopagitarum, aliae. In Areopago videtur hoc ſenatusconſultum eſſe factum. Initio, quae fuit curiae hujus ſeveritas, pauca erant feſta, quibus legitimus ſenatus ab Areopagitis non ageretur: mutatione facta publicorum morum, paulatim et hoc mutavit. Reſtituimus antiquam lectionem in iſtis: τὰς δὲ τὰ πέμματα, προσέτι τε τὰς πλακοῦντας ποιοῦντας οἱ πρότερον δημιουργὸς ἐκάλουν. In editis neceſſaria voce ποιοῦντας locus erat mutilatus. Quod ſi mei arbitrii res fuiſſet, locum paulo aliter concepiſſem. Fuiſſe enim viros ullos, qui δημιουργοὶ appellarentur, quod placentas conficerent, et, ut loquitur auctor l. I., ἀπὸ τῆς τῶν πεμμάτων δημιουργίας, neque probant ſequentia Athenaei, neque verum cenſeo. Scripſerim igitur τὰς δὲ τὰ πέμματα, non τὰς, et ποιήσας, non ποιοῦντας. Mulierum δημιουργῶν mentio clara in ſubjectis teſtimoniis. Heſychius paulo arctius hanc vocem accipit: λέγεται καὶ γυνὴ δημιουργὸς, ἢ ἐν τοῖς γάμοις πέμματα πέσσει. Ita vult appellari, non publicas piſtrices, ſed eas mulieres. quibus in nuptiarum ſolemnibus munus ſolitum mandari fingendarum placentarum. Pollux explicat l. III. c. de nuptiis. Platoni l. V. de republ. inter muliebria opera recenſetur ἡ τῶν ποπάνων θεραπεία. Proclus interpres refert ad morem Athenienſium, qui ſoliti ſint in effingendis deorum libis mulierum uti induſtria. Verba doctiſſimi viri ſunt iſta: Ἔνθα καὶ ἔθος ἐδίδαξε τὸ Ἀττικὸν, ὡς ἄρα γυναῖκες ἦσαν ἐκ αἱ ἀλετρίδες μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ ποπανοποιοὶ μιμήμεναι τὰς Φύσεις, τὰς πλαττούσας, ὅσα τοῖς θεοῖς ἀνιῶσι ζῶα καὶ φυτά. Conferendus eſt cum iſtis Procli pulcherrimus Theocriti locus in deſcriptione pompae Ptolemaicae. Ait poëta recenſens pompae illius fercula: Εἰδατά θ', ὅσσα γυναῖκες

ἐπὶ πλαθάνῃ πονέονται, Ἄνθεα μίσγοισαι λευκῷ παντοῖ ἄμ' ἀλεύρῳ. Ὅσσα τ' ἀπὸ γλυκερῷ μέλιτος, τά τ' ἐν ὑγρῷ ἐλαίῳ Πάντ' αὐτῷ πετεηνὰ, τά θ' ἑρπετὰ τῷδε πάρεσι. Mos autem, de quo Plato et Proclus, non in omnibus ſacris obtinuit Athenis. Nam in Furialibus id miniſterium obibant nobiles ephebi: quod docet nos Philo Jud., cujus verba ſubſcripſi, quia ſunt elegantiſſima. Διό μοι δοκεῖσιν οἱ τῶν Ἑλλήνων ὀξυδερκέσατοι διάνοιαν, Ἀθηναῖοι, (ὅπερ γὰρ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη, ἢ ἐν ψυχῇ λογισμὸς, τοῦτ' ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι) τὴν ἐπὶ ταῖς σεμναῖς θεαῖς πομπὴν ὅταν ϛέλλωσι, δοῦλον μηδένα προσλαμβάνειν τὸ παράπαν, ἀλλὰ δι' ἐλευθέρων ἅπασα τῶν νενομισμένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιτελεῖν, καὶ ἐκ οἵων ἂν τύχῃ, ἀλλὰ βίον ἐζηλωκότων ἀνεπίληπτον· ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν πέμματα τῶν ἐφήβων οἱ δοκιμώτατοι σιτοποιοῦσι, πρὸς εὐδοξίας καὶ τιμῆς, ὅπερ ἐϛὶ, τὴν ὑπηρεσίαν θέμενοι. Ut ad penſum redeamus, ferri diutius non debet monſtrum lectionis in IX. verſuum Menandri: ὁ μάγειρος γὰρ ἐν Πι-
p. 306. χηχέτε ποιεῖ. Nam ex l. XIV. ſcribendum: ὁ μάγειρος γὰρ ἐγχύτους ποιεῖ, Πλακοῦντας ὀπτᾷ, χ. Probat autem, omnia perverſe agi, quia coquus opera dulciaria effingat, cum ejus ſit munus, carnes coquere aut piſces, et condimenta condire. E contrario ἡ δημιουργὸς, inquit, coqui aemula partes illius obit, carnes coquit, turdos parat, et alia curat, quae ad coquorum curam pertinent. Hic ſenſus eſt ſequentium verſuum: Ἡ δημιουργὸς δ' ἀντιπαρατεταγμένη Κρεάδι' ὀπτᾷ etc., vel, ut in l. XIV., Κρέα διοπτᾷ. Etſi autem laxa ſignificatione vocis δεῖπνον et antecoenia et miſſus omnes cum bellariis continentur: peculiari tamen notione ita vocabant miſſum medium, qui ex ſolidioribus cibis conſtabat. Ideo ſuper. l. extr. δείπνου ἀρχὴ eſſe dicebatur miſſus ille, qui guſtationem excepit. Ita accipiendum moneo verbum δειπνεῖν in XIV. et XVI. Menandri verſu de coena loquentis, ubi perverſa ſunt omnia: Ἔπειθ' ὁ δειπνῶν μὲν τραγηματίζεται, Μυρισάμενος δὲ καὶ ϛεφανωσάμενος πάλιν Δειπνεῖ . . . . . τὰ μελίπηκτα ταῖς κίχλαις. In poſtremo verſu deeſt vox una: haud ſcio, an σύναμα. Appellat νοσσάδας ὄρνεις Seleucus vel potius Panyaſis *pullos gallinarum*. Euſtathius: ὡς δὲ καὶ συγκόπτει τὸ οἰκεῖον ε ἡ τοιαύτη λέξις (νεοττὸς) κατὰ τὸ νεηγάτεον νηγάτεον, δηλοῦσιν αἱ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ νοσσάδες ὄρνεις. Lego mox cum doctis viris: Φέρεσθε τῇ παρθένῳ δῶρα σησαμίδας. At non illis aſſentior, cum in Simonideis verſiculis, Ὃς δερὶ πάντας νίκασε νέας

Lands under Crown Grant, subject to Mortgage. 281

41. (1) Where land under the provisions of this Act is subject to a mortgage, the mortgagee may, with the consent of the registered proprietor, transfer his mortgage to any person, and such person may be registered as mortgagee of the land.

Transfer of Mortgage by Mortgagee.

(2) The transfer shall be in the form in the Fifth Schedule to this Act, or to the like effect, and shall be executed by the mortgagee and the registered proprietor, and shall be registered by the Registrar, who shall make a memorial thereof in the register book, and shall endorse a memorial thereof upon the mortgage deed.

(3) The transferee shall thereupon become the registered mortgagee of the land, and shall have the same powers, rights, and remedies in respect thereof as the transferor had before the transfer.

(4) Until the transfer is registered the transferee shall not be entitled to exercise any power, right, or remedy in respect of the mortgage.

ρας ὅλης Ὥσπερ γυναικὶ γογγύλην μεμαγμένην. Illorum coquorum, quos Delii Ἀρτυσιλάϐας et Ἀρτυσιτράγας vocabant, ſubobſcura eſt nominis ratio: non aliter tamen libri manuales, niſi quod Ἀρτυσίλεω ſcribit eclogarius. In iſtis. Πολυκράτων ὁ Κρίθωνος Ῥηναίας δίκην γραφόμενος, ἃ Δηλίας αὐτὰς ὀνομάζει, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν ἑλεοδυτῶν ἐπιγιγράφατο, reſtituimus priſcam ſcripturam Ῥηναίας, quae improbo ſcelere fuerat mutata in Ἡρηναίας. *Polycrato*, ait, *Critbonis f., dicam Rhenaeis aliquando impegit: quos tamen Delios appellavit nunquam, ſed actionem ſuam inſcripſit: Adverſus* τὸ κοινὸν τῶν ἑλεοδυτῶν, *commune coquorum.* Rhenaei ſunt incolae Rhenae, vel, ut alii vocant. Rheneae, parvae inſulae ad Delum, quatuor tantum ſtadiorum intervallo diſſitae. Hanc Polycrates Samius olim Delio Apollini conſecravit. ἀλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον, *Delo annexam catenis*, ait Thucydides. Quare et Rhenaei ex eo Delii dicti. Imo vero omnes Delii Rhenaei erant: quia enim neque naſci neque denaſci in Delo fas erat, et primum et ultimum vitae diem in ea inſula omnes agebant. Puto tamen, excidiſſe hinc vocem ita reſtituendam: Ῥηναίας δίκην γραφόμενος, ἃ Ῥηναίας ἀδὲ Δηλίας αὐτὰς ὀνομάζει, *in actione contra Rhenaeos, neque Rhenaeos, neque Delios eos vocavit.* Non facile dixerim, qui ſit factum, ut in noſtra editione ſcribatur: Κρίτων δ' ὁ ποιμῳδοποιὸς ἐν Φιλοπαίγμονι. Nam prius edebatur Φιλοπράγμονι, quo nomine etiam Timocles comoediam docuerat. Ego non memini, quando hunc ſcriptorem cum MSS. contuli, et ex iis emendavi, usquam ita ſcriptum reperire: niſi forte in Palatino codice, qui nunc ad manum non eſt. Caeterum Critonis hujus drama *Aeolos* laudat Pollux l. IX. et *Meſſeniam* l. X. c. 7. Illum verſum, Ναύκληρον ἐν τῷ λιμένι ποιήσας ἄπλουν, interpretor, *cum in portu naviculatorem conſtituiſſet hominem navigationis expertem.* III. verſus eſt: Καὶ Φορμιῶσαι ναῦς ἀναγκάσας δύο. Equidem iſta non intelligo, niſi hoc ſimilive modo corrigamus: Καὶ ἀφορμίσασθαι ναῦς ἀναγκάσας δύο. *Cum coëgiſſet naves duas ſtationem deſerere*, id eſt, navigare. VI. verſu, Οὗτος τρία μόνον ἀγαθὰ κεκτῆσθαι δοκεῖ, ſcribendum eſt μόνος. Solus hic locus tria
p.308. habet paraſitis admodum utilia et bona. Quod ſequitur teſtimonium ex Achaeo, Τίς ὑποκεκρυμμένος μένει σαρκβάκων κοπίδων συνομώνυμε, corruptiſſimum eſt, neque interpretari prius, quam emendaveris, licet. Alius aliam afferet medicinam, nobis haec non displicebat: Τί δ' ὑπο-

κεκρυμμένος μένεις σαλάκων, κοπίδων σύ γ' ὁμώνυμε; Quid te clam occultans manes nequam, qui vulgo copis cluis? σαλάκων proprie quis dicatur, notum ex Ariſtotele et Theophraſto. Hic ſimpliciter accipio pro improbo aut nequam homine. Vocat autem *κοπίδων ὁμώνυμον*, quaſi dicas *victimarium* vel *carnium ad minutalia inciſorem. κοπίδας* in coquorum inſtrumento recenſent veteres. Ariſton in epigrammate de coqui ſupellectile: *Σπόγγον ὑπὸ ϛιβαρᾷ κεκλιμένον κοπίδι.* Ex eo *κοπίδας* appellarunt Delphi eos, qui in culinis copidas tractarent. Athenaei quae ſequuntur verba, hanc interpretationem non obſcure confirmant. Ait: *ἐπισκώπτουσι γὰρ οἱ Σατύρειοι τὸς Δελφὸς ὡς περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς θοίνας διατρίβοντας.* Doctis vIris *οἱ Σατύρειοι* ſunt *ſatyrici poëtae.* Minime vero. Non meminerant, ſatyram totam eſſe Romanorum: et ſi tragicorum erant quaedam ſatyrica dramata, at ipſi ex eo nunquam ſatyrici poëtae dicti. Scribo *οἱ Σάτυροι*, et intelligo Satyros, quos in Alcmaeonem ſuam introduxerat Achaeus. Ex praecedentibus ita exponendus eſt hic locus. Quae de ridiculis veterum Graecorum numinibus, Daetone, Ceraone et caeteris, paulo poſt narrantur, totidem fere literis apud Euſtathium leguntur in Od. comment. Non diſſimilia apud veteres Romanos deorum mendicabula, de quibus ſ. Auguſtinus et alii patres.

CAPUT VICESIMUM TERTIUM.

Hydraulica organa κατὰ κλέψυδραν. Cteſibius rerum pneumaticarum auctor. γίγγρος et γιγγραίνοι αὐλοί. Gingrire. *χηνίζειν. ἐγχορδᾶσθαι. ἡμμένος Φιλοσοφίας. πεταύρους ἐπιτεθειμένοι. προσώπια. ὄνοι γέμοντες οἴνου. Multa emendantur.*

Apud veteres Graecos et Romanos conviviorum haec ratio fuit, ut, poſtquam corpora dapibus ſatiaſſent, oculos auresque varie oblectarent. Ideo finitis epulis acroamata, tibicinae, ſaltatrices, et qui dicebantur Bacchi artifices, in coenationes introducebantur. Haec eſt cauſſa, cur Athenaeus XIV. demum l. de muſica et muſicis in-

ſtrumentis ſerio tractet. Nam qui fuit ordo conviviorum, idem eſt horum librorum, ut ſaepe diximus. Mirari igitur licet, quo conſilio vir eruditiſſimus huc inferſerit ſermonem de organis muſicis, qui deinceps hoc in libro habetur: eſt enim alieno loco poſitus, cum ad l. XIV., ut diximus, pertineat. Sed videtur Athenaeus nihil eorum voluiſſe praetermittere, quae in eo convivio dicta eſſent, cui apud Larenſem interfuerat. Quare etſi alius erat ab illo aſſignatus locus huic tractationi: quia tamen inter
p.309. epulas de muſicis quibusdam inſtrumentis ſermo ex occaſione inciderat, noluit auctor committere, ut ea pars τῶν ἐπιτραπεζίων λόγων in hoc opere deſideraretur. Verum hac de re plura nobis alio loco erunt dicenda. Nunc Athenaei verba percurramus. Ait: καὶ τὸ ὑδραυλικὸν δὲ ὄργανον δοκεῖ κλεψύδρας εἶναι. In excerptis κλέψυδρα εἶναι. Quo modo legere interpretes. Membranae κλέψυδρας. Sine dubio ſcribendum cum Euſtathio κατὰ κλέψυδραν. Abſurdum eſt dicere, *hydraulica organa eſſe clepſydram:* veriſſimum eſt, *clepſydram ea referre.* Ait: διϊκνουμένων ἀξόνων διὰ τῶ ὀργάνω. Haec videtur citra controverſiam recta ſcriptura, ut vidit etiam Dalecampius. Nam et Vitruvius *axes ex torno ſubactos* in hydraulicorum deſcriptione habet. Omnes tamen manu exarati codd. ἀξινῶν retinent. Ait: ἔοικε δὲ τὸ ὄργανον βωμῷ προγγύλῳ. Hero comparat βωμίσκῳ, Vitruvius *aras* et *arulae*, ut emendavit Turnebus. Addit: καί φασι τοῦτο εὑρῆσθαι ὑπὸ Κτησιβίου κειρέως ἐνταῦθα οἰκοῦντος ἐν τῇ Ἀσπενδίῳ. Legendum ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. Cteſibius enim Aſcrenus, ut vocatur a veteribus, res pneumaticas excogitavit Alexandriae in taberna ſui patris tonſoris, ut diſertiſſimis verbis narratur a Vitruvio l. IX. c. 9. Falſiſſimum eſt, quod putarunt docti homines, de Aſpendo, Pamphyliae civitate, haec poſſe accipi: nam omnino locus emendationis eget, niſi dicere lubeat, fuiſſe aliquam urbis ejus partem, quae ſic vocaretur, in qua habitaverit Cteſibii pater. De eo ſtatuant eruditi: ego enim nullam habeo cognitam Aſpendiam in urbe Alexandria, neque in ejus vicinia. Tryphone auctore de hydrauli Cteſibius mechanicus librum ediderat. Hoc poſtquam dixit Athenaeus, ſubjicit continuo: ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, εἴπερ τὸ ὄνομα σφάλλεται. Melius MSS.: εἰ περὶ τὸ ὄν. σΦ. *Ego vero neſcio, num in nomine ſit error.* Quis ille error in nomine, quem Tryphoni objicit? An quia mechanicum appellaverat Cteſibium hydraulicorum inventorem? Nam hy-

draulicorum ratiocinationes a tractatu de machinis Vitruvius quoque videtur ſeparare. An in eo potius eſt error, quod auctorem hydrauleos non Cteſibium appellaverat Trypho, ſed vel Chryſippum, vel neſcio quo alio ſimili nomine hodie in noſtris libris depravato? Sequitur de tibiis Phoenicum: *γιγραίνοισι γὰρ οἱ Φοίνικες, ὡς φησιν ὁ Ξενοφῶν, ἐχρῶντο αὐλοῖς.* Scribendum *γιγγραίνοις*, ut in Euſtathio, qui hunc locum deſcribit ad *ῥαψ.* Il. *σ.* Xenophontis locum quaerant ſtudioſi: mihi enim in mentem nunc non venit, quin, ſi memini ſatis, nulla hodie in ejus libris gingrinarum tibiarum mentio. Porro has tibias tradit Athenaeus ita dictas, quod eas inflare moris eſſet in Adoniis: nam Adonim, inquit, vocant Phoenices *Γίγγρην.* Pollux quoque: *ἡ Φοινίκων γλῶττα Γίγγραν τὸν Ἄδωνιν καλεῖ, καὶ τούτῳ ὁ αὐλὸς ἐπωνόμασται.* Aliis placet, a fictitia voce *γιγγρὶ* nominatas eſſe tibias gingrinas. Feſtus deducit a verbo *gingrire*, quod de anſeribus proprie uſurpatur. Etiam Graeci *χηνίζειν* de tibia canentibus dixerunt, ut ſcribitur in XIV. Hebraeorum עגור quidam expoſuerunt *anſerem*, inde *γίγγρος* et *γιγγρίζειν.* *τὸ* ע mutatum in *γ*, ſicut in aliis multis. Amphidis quintum verſum leviter emenda, et ſcribe: *Ἐν συμποσίοις ἐσί. τί δ' οὐκ ἄγεις.* Et in fine: *Ὅτι πάντα πράγματ' ἀνατριαινῶσι πρέτοις.* Elegantiſſimum verbum *ἀνατριαινᾶν*, *perturbare, miſcere omnia.* Nablum eſſe Phoenicum vel Hebraeorum inventum, ipſum nomen indicio eſt, ut ad Strabonem dicebamus. De nablo ait Sopater: — *οὔτε τῇ Σιδωνίᾳ νάβλα Λαρυγγόφωνος ἐκκεχόρδωται τύπος.* Hoc eſt: *neque Sidonii nabli fides ſunt corruptae. λαρυγγόφωνος τύπος* periphraſis eſt fidium, per quas intentas ſonus editur, ut per guttur vox prodit. *ἐκχορδᾶσθαι*, ut *ἐξαυλεῖσθαι.* Unde dicuntur *γλῶτται ἐξηυλημέναι* et *παρεξηυλημέναι.* Sequens Sopatri locus eſt corruptiſſimus, inſcriptio etiam fabulae obſcura, ut diximus l. ſuper. Pro *παγὶς* ſcribe *παγεὶς* cum interprete. Secundus Philemonis eſt imperfectus, hoc ſimilive modo ſarciendus: *Νάβλαν τιν'. ὁ δὲ νάβλας τί ἐσίν; εἰπέ μοι.* Et mox: *οἶσθα ἀγαθόν.* Sophoclis e Thamyra teſtimonium nihilo emendatius legitur in membranis, quarum haec lectio. *Λύρα μόναυλοί τε, χελμων τε ὡς*, et ſequente verſu *κωμασάσης.* At in iſto e Sopatri Bacchide, *Καὶ τὸν μόναυλον μέλος ἦχησε*, deeſt participium *λαβὼν* aut *ἀναλαβὼν*, ut in verſu praecedente eſt Anaxandridae: *Ἀναλαβὼν μόναυλον ηὖλων τὸν ὑμέναιον.* Deinde ſequitur Protagoridae locus ex eo libro, quem

p. 310.

ſcripſerat de ſpectaculis in ſuburbano Antiochiae Syriacae, Daphne dicto, celebrari ſolitis: Παντὸς δὲ ὀργάνε κατάμιτον ἧπται κροτάλων ὑπὸ Φανῇ πανδόρε, τῷ τε ἡδεῖ μοναύλῳ τὰς ἡδίσας ἁρμονίας ἀναμινυρίζει. Mendas eſſe in prioribus verbis multas, nemo eſt, quin fateatur. Dalecampii emendationes an genium habeant, alii judicent. Nobis ſic videtur eſſe ſcribendum: Παντὸς δὲ ὀργάνε κατὰ μίτον ἧπται, καὶ κροτάλων, ἡδυφώνε τε πανδόρε. *Periziam habet omnis organi fidibus conſtantis, et crepitaculorum, et pandori ſuaviter canentis.* ἧπται ſic accipiendum, ut apud Ariſtotel. ſaepe ἧπται Φιλοσοφίας, *animum appulit.* Et in Metaphyſicis: τοῦτο Φανερὸν τοῖς καὶ μετρίως ἠμμένοις. *Vel mediocriter verſatis in ea ſcientia.* ὄργανα κατὰ μίτον periphraſis eſt elegans eorum muſicorum inſtrumentorum, quae ἔντατὰ et καθαπτὰ nominantur. Aut legendum καταμίτε, quod erit idem atque ἐντατῇ. Jam pro ὑπὸ Φανῇ, quod a ſententia hujus loci eſt alieniſſimum, facimus ἡδυφώνε, quo nihil convenientius. Subjicit auctor elegantem locum Poſidonii de ridicula expeditione Apamenſium contra Lariſſaeos. Deſcribitur eorum ornatus, cum in procinctu eſſent: qui potius comeſſabundis adoleſcentibus conveniat, quam veram pugnam pugnaturis. In ea hiſtoria ſunt haec verba: πεταςὰ δ' ἐπιτεθειμένοι καὶ προσώπια, σκιὰν μὲν ποιοῦντα, καταπνεῖσθαι δ' ἐ κωλύοντα τὰς τραχήλες. Etſi nihil variant codd. MSS., tamen ſcribendum omnino πετάσες. Niſi cui probetur metaplasmus generis in hac voce. πετάσες vel πέ-
p. 311. τασα ἐπιτεθειμένοι valet *petaſati*, petaſos habentes capitibus impoſitos. Sic apud Pauſaniam: ἐπιτιθεμένη γυμναςῇ σχῆμα. Uſitatius eſt τὸ περικεῖσθαι in hoc loquendi genere. προσώπια non aliud ſunt, quam parvae perſonae, vel faciei tegumenta, ex tenui et ſubtili materia facta. Has perſonas ait Poſidonius ita fuiſſe aptatas, ut faciem quidam inumbrarent, at vento non obſiſterent, quo minus cervices afflaret. Apage larvas Dalecampii. Cenſen' vero, delicatulos iſtos vel ipſum nomen larvae patientibus auribus, et ut non ter in ſinum deſpuerent, fuiſſe audituros? Quid autem cogitabat vir optimus, cum negationem ante κωλύοντα tolleret? Sequitur: ὄνες ἐφελκόμενοι γέμοντας οἶνε καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν. Non neſcio, γέμειν recte poſſe verti aliquando *eſſe onuſtum*: ſed tunc, cum onus recipitur intus, et fit πλήρωμα τῇ βαςάζοντος. Sic navis γέμειν dicitur, onuſta eſſe: plena videlicet γόμε. Aſinos γέμοντας οἶνε non dixit Poſidonius

and which are distributed by the Act of Parliament, 30 & 31 Vict. cap. 133, intituled "An Act to amend the Law of Patents for Inventions," and the Acts amending the same.

Patent Commissioner, Registrar, Examiners, Officers, and Clerks.

3. The Governor in Council may appoint a Commissioner of Patents, a Registrar of Patents, Examiners, Officers, and Clerks, and may assign to them such duties as may be necessary for the purposes of this Act, and may remove them from office.

Fees.

4. The Governor in Council may establish such fees as may be deemed necessary for the purposes of this Act, and may alter or vary the same from time to time, and may direct by what persons and in what manner such fees are to be paid, and may exempt any person from the payment of fees.

Seal of Office.

5. The Governor in Council may provide a seal of office for the purposes of this Act, and may alter the same from time to time.

Records, Books, and Models.

6. The Governor in Council may provide for the safe keeping of the records, books, and models of the Patent Office, and may direct what records, books, and models shall be kept in the Patent Office, and may direct that copies of any records, books, or models in the Patent Office shall be made, and may provide for the proper authentication of such copies.

Evidence.

7. Copies of any records, books, or models in the Patent Office, purporting to be certified under the seal of office, shall be evidence in all Courts and before all persons, and shall have the same effect as the originals would have if proved in the ordinary way.

Rules.

8. The Governor in Council may make rules for the purposes of this Act, and may alter or vary the same from time to time.

ditos digitos esse oportet. Sic paulo post ait Athenaeus, Epigonum fuisse μεσικώτατον κατὰ χεῖρα. Ex his constare arbitror, scribendum esse in sequentibus: τοῦτο γὰρ εἶπε Τέρπνομα, τῶν μολπῶν ἥδυμα σημανέων. Duriuscule dictum pro τὸ τῶν μολπῶν ἥδυσμα σημ., *ut significaret dulcedinem cantilenarum illius.* ἥδυμα pro ἥδυσμα, ut θαυματὰ ἔργα apud poëtam pro θαυμαστὰ, et alia id genus, de quibus alibi diximus. Postea ait, nomen Eupalami omen habuisse, et evasisse illum tibicinem suavissimum. Lego: Ἤυλει δὴ γλεύκης μεμεθυσμένα παίγνια Μουσέων. *Ille igitur tibia canebat musto ebria ludicra Musarum.* Aut omnia me fallunt, aut verissime ita emendamus. Nam γλαύκης ineptum est multis modis. Nostrum γλεύκης plane confirmat vox μεμεθυσμένα. Battalus, Cotalus et Pancalus nomina sunt sodalium Theonis sive Eupalami, qui soliti dies condere cum illo potantes. Merito igitur poëta illos testes ciet dulcium Theonis modulationum. Haec de epigrammate Hedyli. Addit auctor, sicut καλαμαῦλαι vulgo dicebantur, qui calamos inflabant, ita dictos esse ῥαπαύλας τοὺς τῇ καλάμῃ αὐλοῦντας. Scripta lectio ῥαππαύλας. Eustathius ῥαπταύλας, melius: est enim pro ῥαπαταύλης. Quare etiam sequentia in Athenaeo corrigenda: τοὺς τῇ ῥαπάτῃ αὐλοῦντας, vel certe τῇ ῥαπάτῃ. καλ. Hesychias: ῥαπάτην καλάμην καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ αὐλοῦντας ῥαπάλους. Scribe ῥαπταύλους vel ῥαπαταύλους. Tibias ἑλύμους apud Sophoclem interpretatur Athenaeus Phrygias: alii longe aliter acceperunt, ut docebit te, si operae est scire, Hesychius. μεσοκόπους αὐλούς, qui hic nominantur, alibi non reperio. Breviator scribit μεσόκοπους, quam esse rectam scripturam, non dubito. Hesychius: μεσόκοποι αὐλοί, οἱ ὑποδεέστεροι τῶν τελείων, μέσοι. De hemiopis tibiis producitur Anacreontis testimonium in omnibus hodie exemplaribus valde corruptum. Ait Athenaeus: περὶ ὧν φησιν Ἀνακρέων· Τίς ἐρασμίην θρέψας θυμὸν ἐσέβην τέρεν' ὡς ἡμίοπον ὑπ' αὐλὸν ὀρχεῖσθαι. Tentarunt multi doctissimi viri horum verborum emendationem: quorum sententias non referemus, sed, quid nobis videatur, paucis aperiemus. Lego: Τίς ἐρασμίη σ', ὦ θέραψ, θυμὸν ἐσέβη, τερένων ἡμιόπων ὑπ' αὐλῶν ὀρχεῖσθαι; Videtur poëta Artemonem compellare, olim servum, postea luxus et mollitiei perfectum exemplum: quod ex alio ejusdem Anacreontis cantico scimus l. XII. magna ex parte descripto. In eum aut alium similis conditionis similiumque morum invehens poëta, *Quae*, inquit, *libido, o serve, te invasit sal-*

tandi ad teneras hemiopas tibias? Poſtrema ſane illa, τερένων ἡμιόπων ὑπ' αὐλῶν, non aliter concipienda eſſe, liquido conſtat ex ipſo Athenaeo ſcribente aliquanto infra: διὸ καὶ τέρενας αὐτὰς (τὰς ἡμιόπας) κέκληκεν ὁ Ἀνακρέων. p. 313. Non igitur eſt, quod vereamur omnibus membranis fidem hic abrogare: ſunt enim vitiatae omnes. Quanquam hoc leve eſt, praeut quod mox dicemus.

Caput Vicesimum Quintum.

Indicatur paginarum aliquot inſignis transpoſitio in omnibus antiquis codicibus commiſſa. Tibiae hemiopi, lyſiodi, citharisteriae. Euphorus *hiſtoricus. Proverb.* Μάγαδις λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγα. Βάρβιτος *et* Βάρμος. Phoenix *organum.* κλεψίαμβοι. *Theopompi drama* Ἀρμάτιον. Σκίνδαψος ὀξύϊνος. ὀξύα *et* πρόμαλος. *Anaxilai fabula* Λυροποιός. *Tibiae* pariambides. *Voces Doricae* αὐλέφιν *et* γεγαθεῖν. Pſalterium. *Ptolemaeus Euergetes. Alexandrini dicaces. Tibia* ἀλέκτωρ. *Ionis Chii* Φρεγοί. Idaeus ἀλεκτρυών. ἴδη. ἔκτυπος αὐλός. *Phrygius rhythmus. Tibiae* κώδων.

De hemiopis tibiis loquens Athenaeus, needum abſoluto eo ſermone, repente, quaſi oeſtro quodam percitus, alio transſilit. Plane enim παρὰ προσδοκίαν, quod aiunt, lectorem ſuum in diverſa rapit auctor, ἀσύγκλωστα συγκλώθων πράγματα, ut ait Plato, et, quae nihil omnino commune habeant, conjungens. Quid enim commune eſt disputationi de peregrinis et antiquis inſtrumentis muſicae cum enarratione Homericorum conviviorum? Fatebor hoc loco errorem meum: nam qui rationem nullam excogitare poſſem, cur res adeo disjunctae εἰς μίαν Μύκονον τότε λόγε eſſent congeſtae, ſcriptorem eruditiſſimum ſaepius apud me ἀταξίας et ſupinae cujusdam negligentiae reum egi, eoque nomine poenas ab illo exegi. ἀλλ' οὐκ ἦν ἔτυμος ὁ λόγος, dicebat olim Steſichorus, recantans opprobria, quae in Helenam temere effuderat.

Nobis quoque idem neceſſario faciendum. Nullum enim hic negligentiae exemplum ab auctore editum eſt, ſed magna potius facta illi injuria ab iis, qui hoc opus transſcripſerunt. Neſcio enim, quo caſu factum ſit, ut ex libro ſequente transferrentur aliquot pagellae in locum hunc et in medium ſermonem de tibiis hemiopis. Nam dubitari non poteſt, quin conjungi debeant, quae de illis tibiis hic dicuntur, cum iis, quae intervallo ſatis magno deinceps de iisdem obſervantur. Anacreontis verbis, quae ſuper. c. emendabamus, ſubjiciuntur iſta p. 177. in editione recente: *εἰσὶν δ' οἱ αὐλοὶ ἕτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων.* Quae deinde ſequuntur usque ad iſta, *Κατὰ μεταφορὰν Ἰξίων φησί· Τὸν δ' ἡμίοπον καὶ τον ἐλάσσονα* etc., quae habentur p. 182., omnia aliena ſunt ab hoc loco, pertinentque alio, ut facile quivis intelliget admonitus a nobis. Vide l. ſequ. c. I. Iis igitur in ſuum locum rejectis, conjungamus, quae malo exemplo divulſa ab aliquot retro ſeculis fuere. Quare ita continuemus integram Athenaei de hemiopis tibiis obſervationem: *οἴδαμεν*
p. 314. *δὲ καὶ τὰς ἡμιόπους καλουμένας, περὶ ὧν φησιν Ἀνακρέων· Τίς ἐρ. Θ. Θ. ἐσ. τ. ὡς ἡμ. ὑπ' αὐλ. ὀρχ. εἰσὶ δ' οἱ αὐλοὶ ἕτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων, κατὰ μεταφορὰν δ' Ἰξίων φησί· Τὸν δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα ταχέως ὁ μέγας καταπίνει. εἰσὶ δ' οἱ αὐτοὶ τοῖς παιδικοῖς καλουμένοις, οἷς ἐκ ἔσιν ἐναγωνίοις πρὸς τὰς εὐωχίας χρῶνται· διὸ καὶ τέρενας αὐτὰς κέκληκεν ὁ Ἀνακρέων. οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν* et caetera ad l. fin. usque. *Notas habemus et hemiopas tibias, de quibus Anacreon*, Quae, *inquit*, libido, o ſerve, te invaſit ſaltandi ad teneras hemiopas tibias? *Hae tibiae minores ſunt iis, quas perfectas vocant. Per translationem dixit Ixion:* Hemiopon et minorem cito magnus devorat. *Sunt autem iſtae tibiae eaedem cum iis, quas puriles vocant, quibus cum in commiſſionibus non eſſet locus, utebantur ad convivia. Ideo teneras dixit illas Anacreon.* Non poterant Platonica illa humani corporis *ἡμίτομα* aptius copulari aut arctius, quam iſta inter ſe cohaerent. Verſus Ixionis de piſcibus intelligi debet. *ἡμίοπος ἰχθὺς*, ut ſi Latine dicas *gingrinam apuam* pro parva: quia gingrinae tibiae erant breves. Piſces minutos praedam et eſcam eſſe magnorum, certum eſt, et multis magnis auctoribus teſtatum, ut olim dicebamus ad I. Strabonis. Athenagoras in apol. pro Chriſtianis eodem verbo uſus in eadem ſententia: *οἱ δίκην ἰχθύων ζῶντες· καὶ γὰρ ἕτοι καταπίνουσι τὸν ἐμπεσόντα ἐλαύνοντες ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθε-*

νέσσερον. Sed quisnam iſte Ixion poëta? Nam Demetrium Ixionem grammaticum ex Diogene Laërt. et Athenaeo ſatis habemus notum. Ixionem poëtam neque Athenaeus alibi, neque alius quisquam, opinor, commemorat e veteribus ſcriptoribus. Suſpicor, ſcribendum eſſe Ἴων φησὶ, non Ἰξίων φ. Ion Chius inter antiquiſſimos et celeberrimos poëtas notus omnibus. Tentari etiam poteſt, nec abſurde ſcripſiſſe Athenaeum: κατὰ μεταφορὰν δ' Ἰξίων φησὶν ..... Τὸν δ' ἡμ. In lacuna haec aut ſimilia deſunt: εἰρηκέναι Ἴωνα τὸν Χῖον· T. Atque haec de hemiopis Athenaeus et nos cum illo. Cum iſtis pulcherrime cohaerent, quae ſequuntur deinceps ad fin. huj. l. Pergit enim auctor varia tibiarum genera recenſere, de quibus dictum hactenus non eſt. Nimis certum, haec ita continuanda eſſe: clara enim et aperta eſt ſeries disputationis et ἡ τῶν λόγων ἀλληλεχία. Hunc tamen errorem tantum neque interpretes odorati ſunt, neque eruditus ille grammaticus, qui ante tot ſaecula epitomen horum librorum contexuit. Sequitur enim is quoque κατὰ πόδας ordinem, qui in libris editis. Nos ipſa potius Athenaei veſtigia premamus, et reliquam de tibiis disputationem percurramus. Ait igitur: οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν, τραγικῶν τε καὶ λυσιῳδῶν, καὶ κιθαριστηρίων, ὧν μνημονεύουσιν Εὔφορος ἐν τοῖς Εὑρήμασι. *De lyſiodis* tibiis adi ad l. XIV. κιθαριστήριαι tibiae adhibitae in concentum cum citharis. *Euphorus*, qui ſcripſit de priorum inventis, ſitne Ephorus, notus omnibus hiſtoricus, an alius, nondum conſtitui. Tibiam magadim et gravem et acutum ſonum edidiſſe ἐν ταὐτῷ, id eſt, ſimul, probat auctor teſtimonio Alexandridae, cujus eſt hic verſiculus: Μάγαδιν λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. Scio, ſic legi hunc verſum et alibi in Athen., et apud veteres nonnullos grammaticos. Sed mihi durius dictum videtur μάγαδιν λαλεῖν pro inter loquendum magadim imitari. Deinde etiam illud, ſi quid judico, duriusculum, μάγαδις μέγας aut μικρὸς pro gravi aut acuto magadis ſono. Excogitavimus igitur planiorem et non paulo venuſtiorem lectionem: Μάγαδις λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγα. Corruperunt, qui non videbant, particulam, ſimilitudinis indicem, venuſte omiſſam eſſe. *Loquar tecum*, ut *magadis*, *alte et remiſſe*. De tibiis ex hinnulorum oſſibus dictum l. II. extr. Ait: τὸν γὰρ βάρωμον καὶ βάρβιτον, ὧν Σαπφὼ μνημονεύει. Non βάρωμον, ſed βάρμον l. XIV. ſcribitur. Putabam, voce βάρμον alludi ad etymum vocis βάρβιτος. p. 315.

Nam perſuaſum fuit veteribus Graecorum criticis, *βάρβιτον* quaſi *βαρύμιτον* eſſe dictam: cum vel Strabone teſte barbara ſit ea vox Graecis et Syriaca. Sed baromum ſive barmum diſtinguit auctor a barbito. Additur: *Ἀριστόξενος δ' ἕκφυλα ὄργανα καλεῖ Φοινικικάς.* Legebam: *καὶ ἕκφ. ὄργ. καλεῖ καὶ Φοινικικά.* Neque enim *phoenicica* ullum muſicum organum nominatum. Pleraque autem eorum, quae hic commemorata ſunt, a Syris Graeci acceperant. Sed ſcribendum *καλεῖ Φοίνικας* ex l. XIV., ubi geminus huic locus: et ſcribit ibi Athen., *phoenicem* organum a Syris inventum *ταύτης τυχεῖν τῆς προσηγορίας.* Noli quaerere *κλεψιάγγας*, qui ſtatim nominantur ex Ariſtoxeno, apud ſcriptores alios. Nusquam reperies. Legendum *κλεψιάμβας.* Heſychius: *κλεψίαμβοι, Ἀριστόξενος μέλη τινὰ παρὰ Ἀλκμᾶνι.* Vides, eundem auctorem laudari ab Athen. et Heſychio. Nominis cauſſam explicat noſter l. XIV.: *ἐν οἷς παρελογίζοντο τὰ ἐν τοῖς ἰάμβοις, κλεψιάμβας ἐκάλουν.* Quare jubeamus *μακρὰν κλαίειν* commentitios iſtos *clepſiangos* et illa *furtiva vaſa*, interpretum ſomnia. In excerptis non melius *κλεψιάνας.* Platonis locum exple atque explica ex ipſo: nam pauculorum verborum praetermiſſio contrariam ejus menti ſententiam hic peperit. Plato enim negat, remp. a ſe inſtitutam artifices alituram *τριγώνων καὶ πηκτίδων* et caeterorum. Matronis imitatio Homerica eſt in his ita ſcribendis verbis atque exponendis: *Οἱ δ' ὑπὸ πασσαλόφιν κρέμασαν, ὅθι περ τετάνυστο Σκίνδαψος.* *Illi vero paxillo* id *appenderunt, unde etiam ſcindapſus pendebat.* Prima verba, quid paxillo appenderetur, non declarant. Fortaſſe aliud muſicum inſtrumentum; fortaſſe lagena vini, ut in illo Hermippi comici: *Χία δὲ κύλιξ ὑψῦ κρέμαται περὶ πασσαλόφιν.* Theopompi Colophonii poëma, *Ἁρμάτιον* in libris publicis inſcriptum, in membranis dicitur *Αἰμάτιον* et *Αἱματία.* De quo pronunciet quisque *τὴν ἀρέσκουσαν.* Inde ſunt haec: *Σκίνδαψον λυρόεντα μέγαν χείρεσσι τινάσσων Ὀξυΐνου, προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος.* Dalecamp. ſcribit *Ὀξύνων* init. poſter. verſ.: quod ſententiae non poteſt convenire. Lego *Ὀξυΐνου*, *fagineum.* Nam *ὀξύα* Theophraſti, quam *ſciſſimam* indigetavit Theodorus Gaza, judicio eruditorum fa-
p. 316. gus illa eſt, operibus ligneis apta arbor, de qua Plinius l. XVI. c. de lignis ſectilibus: *facilis et fagus, quanquam fragilis et tenera: eadem ſectilibus laminis in tenui flexilis, capſisque ac ſcriniis ſola utilis.* Ex hac arbore factum ſcindapſum ait poëta. Sed videntur ad ſcindapſi fabricam non

unius generis ligna desiderata. Ideo subdit: *προμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος. Elaboratum e ligno promali grandis.* αἰζήεντος valet εὐτραφῆς, interprete Hesychio. *τετυγμένον* interpretor non de praecipua scindapsi materia, sed de ligno ad quasdam partes necessario. Sic observat Theophrastus in V. de plantis, ilicem esse utilem non simpliciter ad lyram, sed ad *ζυγὰ λύραις καὶ ψαλτηρίοις.* Promalum esse arboris, non fruticis nomen, ad Theocritum probabamus. An sit myrica sive tamarix, quaerant amplius rhizotomi. Non memini legere alibi fabulae titulum Λυροποιὸς, cujus mox fit mentio: Ἀναξίλας, inquit, ἐν Λυροποιῷ. Apud Stobaeum tamen serm. LV. citatur Anaxilas ἐν Μυροποιῷ. Sed puto, scribendum Λυροποιῷ aut certe Λατροποιῷ. Pollux l. VII. c. 30. in sermone de balneis: Ἀναξίλας λατήρια ὠνόμασε τὰς νῦν λατῆρας, ἐν Λατροποιῷ λέγων· Ἐν τοῖς βαλανείοις δ' τίθεται λατήρια. Eadem repetit l. X. c. 10. *Pariambidas* videntur appellasse veteres tibiarum genus quoddam jambicis versibus aptum. Apollodorus, auctore Hesychio: *παρὰ τὰς ἰάμβας αὐτὰς φησι ποιῆσθαι, ἃς οἱ κιθαρῳδοὶ ᾄδουσιν.* Athenaeus testem citat Epicharmum, qui in Periallo sic illarum meminerit: Σεμέλα δὲ χορεύει, καὶ ὑπαλίσφιν σοφὸς κιθάρα παριαμβίδας· ἃ δὲ γεγαθεῖ πυκινῶν κρεγμῶν ἀκροαζομένα. Non semel questi sumus de Epicharmi fato, cujus omnia pridem haec cum fuere, pauculis fragmentis exceptis, quae in hoc potissimum scriptore hodie supersunt. Illa vero fere sunt omnia quam corruptissima. Quid enim hac lectione contaminatius? Lego: Σεμέλα δὲ χορεύει ὑπ' αὐλόφιν καὶ κιθάρᾳ καὶ παριαμβίδεσι. *Saltat Semele ad tibiam et citharam et pariambidas.* αὐλόφιν, ut πασσαλόφιν, et ὀσέοφιν, et similia. γεγαθεῖν verbum est Siculae formae, ut aiunt antiqui critici, pro γαθέω, ut πεπλήγω, πεποίθω et id genus. Tamen MSS. γεγήθει. Quod varie accipere est. De *psalterio* multa doctores ecclesiastici, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, alii. Sicut autem pleraque alia musica instrumenta a Syris mutuati sunt Graeci: ita hujus et inventum et nomen Syris imputarunt. Ac miratus sum saepe, jam inde a temporibus Nabuchodonosori, vetustissimi regis Babylonii, psalteriorum nomen in ultimum fere Orientem penetrasse. Nam apud Danielem פַּסַנְתֵּרִין, *pesanterin*, Graeca sunt ψαλτήρια. Videtur autem Athen. psalterium distinguere ab alio organo, quod vocat ψαλτήριον ὄρθιον, quodque proprio nomine *lyrophoenix* dicebatur. De hoc fortasse de-

bent intelligi b. Chryſoſtomi verba in proth. ad pſalm.: *ψαλτήριον τῶν ἐντατῶν μὲν ἦν, πλὴν ὄρθιον, καὶ ἄνωθεν*
p. 317. *εἶχε τῶν Φθόγγων τὰς ἁρμάς.* In verſu Sophoclis ſcribe *ἀντίσπαςα*, retracto accentu. Non enim poteſt eſſe pro *ἀντισπάςη*. Πολὺς δὲ, ait, *Φρὺξ τρίγωνος ἀντίσπαςά τε Λύδης ἐφυμνεῖ πηκτίδος συγχορδία. Multus reſonabat trigonus Phrygius, ſi contrario reſonabat Lydiae pectidis concentus.* Ptolemaeus, rex Aegypti, ſub quo vindicatas ab interitu literas ſcribit Athenaeus, in hiſtoriis dicitur Euergetes ſecundus: Alexandrinis et vivus et mortuus Cacergetes eſt appellatus, ut hoc loco docet auctor. Sic ſoliti Alexandrini in ſuorum regum mores magna libertate jocari, alium Gaſtronem aut Phyſconem, alium Cybioſacten appellantes: erant enim eo plane ingenio, quo fuiſſe Antiochenſes in Miſopogone prodit Julianus. Hic Ptolemaeus etiam contra fratrem bellum geſſit: quae cauſſa eſt, cur occiderit poſtea *πάντας τὰς κατ' αὐτὸν ἐφηβήσαντας.* Nam eorum maxime ſuſpecta erat fides tyranno, qui a pueritia cum fratre aſſueviſſent. In Ariſtophanis verbis inducendum *τὸ αὐτήν*. Ita plana erunt caetera. Ion Chius, inquit, tibiam vocavit *ἀλέκτορα* iſto verſu: Ἐκῆδ' *αὐλὸς ἀλέκτωρ Λύδιον ὕμνον Ἀχαιῶν.* In promptu cauſſa eſt: nam et gallus gallinaceus et tibiae cantu dormientes excitant. Similiter Aeſchylus *Solem* vocat *Jovis alitem*, id eſt, *ἀλέκτορα*, in Supplicibus: Καὶ *Ζηνὸς ὄρνιν τόνδε νῦν κικλήσκετε.* Scholiaſtes: *Ζηνὸς ὄρνιν, ἥλιον· ἐξανίσησι γὰρ ἡμᾶς, ὡς ὁ ἀλεκτρυών.* Poëtae hujus Φρυνὸς adducit in teſtimonium etiam Heſychius in *νιφόεσσα* Ἑλένη. In ea fabula cum Ulyſſe loquens Helena verſum hunc pronunciabat, quem in Ranis uſurpavit comicus: Ποθεῖ *μὲν, ἐχθαίρει δὲ, βούλεται δ' ἔχειν.* Ex eodem dramate adducit Athenaeus: Προθεῖ *δέ τοι σύριγξ Ἰδαῖος ἀλέκτωρ.* Ubi, ſicut obſervat auctor, *τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον εἴρηκε σύριγγα.* Offendit me orationis hujus *τὸ ἀμφίβολον*· difficile enim dictu, vox Ἰδαῖον quo pertineat. Eclogarius ita accipit: *ἀλλαχοῦ δὲ τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον σύριγγα κέκληκε. Gallum gallinaceum appellavit Idaeam fiſtulam.* Ἰδαῖον valet factam ex buxo, ut exponit Dalec., vel *in ſylva natam* ſimpliciter: nam *ἴδην* quamvis ſylvam dicebant etiam vulgo. Pollux: *ἔστι δὲ εἰπεῖν εὔθηρος γῆ καὶ εὔθηρος ἴδη.* Idem: *τόποι δὲ θηρίων, ἴδαι, νάπαι, ὕλαι, ὄρη.* Et: *τὰ δὲ ταῖς ἴδαις τε καὶ ὕλαις χαίροντα.* Alibi: *εὐναὶ λαγῶν, θάμνοι συνηρεφεῖς, ἴδαι ἀμφιλαφεῖς.* Apud Homerum Idaeus nobilis eſt Trojanorum praeco. Suſpi-

catus ſum nonnunquam, eo alluſiſſe Ionem, appellaſſeque praeconem fiſtulam et gallum gallinaceum, quarum appellationum ratio perſpicua. Athenaei verba huic menti inſerto *καὶ* accommodaveris: *τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδικῶν εἴρηκε καὶ σύριγγα.* In ſequente verſu, *Ἔκτυπον ἄγων βαρὺν αὐλὸν τρέχοντι ῥυθμῷ*, ſcripta lectio eſt *τρέχοντα*, quod refutat epitoma, in qua ſic eſt adnotatum: *Ἴων ῥυθμὸν τρέχοντα τὸν Φρύγιον καλεῖ.* Quid eſt *ἔκτυπος αὐλός*; *tibia canora et bene reſonans?* Sonus *ἔκτυπος*, *clarus et perſpicuus*, proprie locum habet in iis, quae de alio ſunt *ἀκριβῶς* expreſſa, et, ut Graeci loquuntur, *ἐκμεμαγμένα.* Non male tamen ſcripſerimus *σύκτυπα.* De Phrygio rhythmo ſcribitur in extr. l.: *βαρὺς γὰρ ἦτος. παρ' ὃ καὶ τὸ κέρας αὐτῷ προσάπτεσιν, ἀναλογῶν τῷ τῶν σαλπίγγων κώδωνι.* *Cornu illud*, inquit, *quod adjicitur tibiae Phrygiae, proportione reſpondet codoni tubae*, id eſt, vim eandem habet ad exacuendum gravem alias tibiae Phrygiae ſonum, quam in tuba codon. Eſt autem *κώδων* orificium tubae, qua exit ſpiritus. Sed notandum eſt, cum multa fuerint tubarum genera, (ſex enumerant veteres,) tibiam Phrygiam non cuicunque, ſed tantum Tyrrhenicae fuiſſe ſimilem. Euſtathius: *Ἔκτη*, (tubae ſpecies,) *Τυρσηνική, ἧς εὑρεταὶ Τυρσηνοὶ, ὁμοία Φρυγίῳ αὐλῷ, τὸν κώδωνα κεκλασμένον ἔχουσα, λίαν ὀξύφωνος.* Hactenus ad l. IV. p. 318.

Caput Vicesimum Sextum.

Diſputatur de ſede legitima fugitivae partis, de qua ſuper. c. dictum eſt. Veterum criticorum diſputationes de loco Homeri Ἰλ. β. De vocibus συμπεριφορὰ et συμπεριφέρεσθαι.

Etſi certi ſumus, invaſiſſe alienas ſedes diſputationem de Homericis conviviis, quae ſub l. IV. fin. legitur: unde tamen profecta eo pedem tetulerit, et quo rejici domum debeat, dubitari non ſine ratione poteſt. Occurrunt ſiquidem duo in hoc opere loci, ubi locari haec diſſertatio quam commodiſſime poſſe videatur. Nam et l. I. convivandi ratio heroum Homericorum prolixe, (quod ex epitoma facile intelligi poteſt,) fuerat expoſita, et l. V. bona pars eſt de conviviis ab Homero deſcriptis. Inclinat ta-

men eo ſententia, quod tutius putem ad l. V. iſta referre, quam ad I. Non leve, ſi quid judico, ejus rei argumentum eſt ipſa locorum vicinia. Eſt enim multo probabilius, ex ſequ. l. principio aliquot paginas in iſtius finem eſſe caſu quodam translatas ab imperitis et aliud agentibus exſcriptoribus vel bibliopegis, quam ex ullo alio, nedum primo. Sed multo clarius hoc ipſum parebit, ſi fugitivam hanc partem cum disputationibus primi quintique libri attente contuleris. Reperies non ſolum ſimilia, ſed omnino eadem eſſe iſta cum iis, quae l. V. differuntur. Quare eo rejiciamus cenſeo, quae nullum dubium eſt inde eſſe abſciſſa et avulſa. Porro ubi potiſſimum notari hiatus debeat in l. ſequ., nondum pro ſatis comperto habemus. Quanquam ne illud quidem nimis erit obſcurum ſtudioſe iſta cum illis contendentibus. Verum ſtatuat ſuper hoc quisque, ut erit libitum. Nos, quod inſtat, agamus. Prima verba ſunt haec: *Αἰσχύλος γοῦν κατὰ μέτρα σπεδάζοντας εἰσήγαγε.* Quo et quos? Merito duo iſta hic quaeras. Nihil enim in praecedentibus habemus, unde poſſit intelligi, quos vocet *σπεδάζοντας*, et quo *εἰσήγαγεν* illos, de quibus loquitur. Ex ſequentibus mens clara auctoris: etſi haeremus in verbis. Nam illud, *κατὰ μέτρα*, junxerunt interpretes cum proximo verbo *σπεδάζοντας*, hoc ſenſu: Aeſchylum in convivium, quod deſcripſerat in una aliqua ſuarum tragoediarum, in-
p. 319. troduxiſſe convivas metrorum ſtudioſos. Mihi iſta ſententia frigidiuscula videtur, ut eſt revera. Deinde *περὶ μέτρα* dicendum fuerat, non *κατά*. Quare aliter accipiendum. Sine dubio *σπεδάζοντας* appellat viros *σπεδῆς μεσοὺς*, ut loquitur Xenophon init. Sympoſii. Vide l. V. c. 2. In Huraldino exemplari, quod non minus hoc loco paginarum aliquot depravatione corruptum eſt, quam omnia Italica, mirificam vocem offendimus, *καταμεταπεδάζοντας*. Non poteſt id vocabulum ferri. Olim fortaſſe fuit *καταπεδάζοντας*, id eſt, *de rebus ſeriis ſerio agentes*. Sic l. VI. *κατεσπεδασμένος ἀνὴρ*, *homo navus*. Verte autem: *Aeſchylus in ſuis poëmatis convivas inducit de ſeriis tractantes*. Hoc vult Athenaeus, convivium Aeſchylo deſcriptum virorum gravium fuiſſe, Xenophonteum miſtum ex gravibus et plebejis, Homerum plura deſcripſiſſe ex diverſis generibus hominum et diverſorum morum. Melius, ait Athenaeus, poëta *διάφορα* fecit, *καὶ παρατιθέμενος συμπόσια*. Et ut ſententiae melius ſit, et ut ne vacet *τὸ καὶ*, ſcribo: *πολλὰ καὶ διάφορα παρατιθ. συμπ.* Cur

ita melius, cauſſam adjicit: *πάλιν γὰρ ἐξ ἀντιπαραβολῆς ὁρᾶται μᾶλλον.* Quid hic facit *τὸ πάλιν*; *Nempe hoc, quod Veneri donatae a virgine puppae.* Trudatur ergo vox inanis, et ejus loco ſcribatur: *τὸ καλὸν γὰρ ἐξ ἀντιπ.* Recte, ait, fecit Homerus, qui plura et diverſa convivia deſcripſit. Nam quod honeſtum eſt ac decet, rectius intelligitur ex comparatione plurium, quae ſint diverſa. Deinde enumerantur genera et cauſſae conviviorum, quae apud ſummum vatem leguntur. *τὰ δημοθοινίαν ἔχοντα* et *τὰ οἰκείων σύνοδον* opponuntur, ut feſta publica totius civitatis ſolemnitate celebrata, et quae privatim quisque cum amicis et neceſſariis agitat. Quis neſcit, quid appellent Graeci *δημοτελεῖς ἑορτάς*; Tamen viri docti inter *δῆμον* et *ὄχλον* neſciverunt facere discrimen. Sequitur disputatio veterum criticorum ſuper Homeri loco ex Il. *ρκψ. β.* Sapientiſſimus poëta inducit Menelaum ad fratris convivium venientem invocatum pro jure neceſſitudinis, quae eſt inter fratres: *Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος.* Subjicitur in noſtris libris hodie hic verſus: *Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν, ὡς ἐπονεῖτο.* Negat philologus, *τὸ ποιητὸ* eſſe iſtum verſum, ſed *παρεμβεβλημένον* et ſubditicium. Quantum ex Athenaeo colligitur, ejus appendicis auctor Ariſtarchus, aut certe propugnator. Adverſus hunc igitur haec disputatio inſtituta eſt. Ait: *Ἤιδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὡς ἐπονεῖτο.* Anceps eſt verſiculi hujus interpretatio. Si *τὸ κατὰ θυμον* jungas cum *ἐπονεῖτο*, erit ſenſus, quem probavit Dalec.: *norat, quod frater cruciabatur animo.* Euſtath. jungit cum *Ἤιδεε*, et interpretatur: *norat animo, quod frater ἐπονεῖτο, ἤγεν ἐνήργει περὶ θυσίαν, parabat ſacra et convivium.* Ait: *ὥσπερ δέον εἰπεῖν.* Euſtath. et epit. *δέον ὄν.* Haec omnia ex perſona Ariſtarchi dicuntur. Itaque *τὸ Φησὶν* in ſequentibus, *πότερον γάρ Φησιν, ὡς οὐκ ᾔδει τὸν ἀδελφὸν ἑστιῶντα*; mutandum videtur in *Φαὴ* vel *Φήσειεν.* Loquitur enim ipſe Ariſtarch. aitque: *Utrum dicet aliquis, neſciſſe Menelaum, fratrem convivium celebrare?* Hinc colligit Ariſtarchus, probabilem eſſe verſus, de quo quaeritur, ſententiam. Addit: *καὶ πῶς δ' γελοῖον, ὁπότε περιφανὴς ἦν βαθυσία καὶ πᾶσι γνώριμος*; Prior Ariſtarchi ratio ad probandum, quod veriſimile ſit, Menelaum reſciviſſe de convivio, quod ab Agamemnone agitabatur. Ridiculum eſt, inquit, putare, ignoraſſe Menelaum rem omnibus vulgo notam. Erat enim ſacrificium ſplendidiſſimum, et in eam rem multae magnae- p.320.

que victimae mactatae. Sequitur altera ratio: *πῶς δ' ἂν ἦλθεν, εἰ μὴ ᾔδει;* *Quomodo*, inquit, *ad convivium* Agamemnonis *veniſſet* Menelaus, *ſi eum convivari neſciſſet?* Ad viſendum aegrum nemo ſe accingit, niſi qui ſciat, aegrotare: neque coenaturus quisquam ad alium venit, quin ſciat, illum coenare. Quare cum ad fratrem acceſſerit Menelaus, ut ejus convivio intereſſet, ignorari ab eo non potuit, fratrem convivium celebrare. Quantum ſit roboris in hoc argumento, alii viderint: mens quidem Ariſtarchi haec. Hinc diſce, *τὸ ἐπουεῖτο* cum Euſtath. exponendum eſſe neceſſario: nam altera interpretatio ne veniſſe quidem videtur unquam Ariſtarcho in mentem. Subjicitur: *ἦ, νὴ Δία, περισπωμενον, φησὶν, αὐτὸν εἰδὼς, συνεγνωμόνει τῷ* (malim *τὸ*) *μὴ κεκληκέναι, καὶ συμπεριφερόμενος ἦλθεν αὐτόματος;* *An, obſecro, hoc dicet, Menelaum, qui ſciret, fratrem curis variis distrahi, veniam ei, quod ſe non vocaſſet, dediſſe, et, ut convivio illius intereſſet, veniſſe invocatum?* Haec quoque loquitur auctor ſub Ariſtarchi perſona. Proponitur his verbis eorum ſententia, qui dicebant, Agamemnonem fratris eſſe oblitum, ſed illum, nihil offenſum fratris oblivione, veniſſe *αὐτόματον*. Horum ſententiam poſtea confutat Ariſtarchus. Sed prius, quam ad illa accedimus, obſervandum eſt verbum elegantiſſimum *συμπεριφέρεσθαι*, in quo exponendo utrum diligentior, an infelicior fuerit Dalecampius, incertum habeo. Ita ille: *et cum huc illuc obambularet, una cum caeteris eo perveniſſe.* Non obſervaverat vir doctus, hoc verbum, quod proprie de corpore dicitur, ſolitum transferri ad animum. Itaque *συμπεριφέρεσθαι* dicitur, qui accommodat ſe alienae voluntati. Aeſchines de ementita legatione: *τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεσθαι ἀνάγκη πρὸς τὸ κράτιστον καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν πόλιν.* Athenaeus l. XIV.: *Ἰώνων δὲ τὸ πολὺ πλῆθος ἠλλοίωται διὰ τὸ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἀεὶ δυναστεύουσιν αὐτοῖς τῶν βαρβάρων.* Hoc ſenſu ſaepe legas *συμπεριφέρεσθαι* et *συμπεριφορὰν* apud Clementem Alex., Epiphanium, Diogenem Laërt. in Zenone, Stoicorum principe. Ex quo lucem facias licet Photio ſcribenti in excerptis ex Iſidori vita: *ὅτε τετυφωμένος ἦν ὁ Ἰσίδωρος, ὅτε δυσόμιλος, ὅθ' ἡγνόει τὴν Στωϊκὴν συμπεριφορὰν.* Chryſoſt. in eam ad Titum: *τὸ κεφάλαιον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἀγαθῶν γυνὴ ἀνδρὶ συμπεριφερομένη.* *Caput bonorum omnium alicujus domus eſt uxor mariti ſui voluntati ſuam accommodans.* Frequens verbum apud Simplicium in Epict. Euſeb.: *τοῖς κυπλικοῖς*

συμπεριφερόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐξενίκησαν τὴν ἀλήθειαν. *Graeci poëtis epici cycli assensum commodantes, veritatem oppressserunt.* Sic fere accipiendum infra l. VII. init., ubi, jubente Ulpiano, ut sisteretur circumlatio ciborum, reclamans Cynulcus, ὃ συμπεριφέρομαι, inquit, ὦ σοφώτατε, *non hoc tibi concedo.* Vide c. I. ad illum librum. Septuaginta interdum hoc verbo elegantissime usi. Ut Proverb. c. 11.: ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ κληρονομήσει ἀνέμους. In prototypo est עכר, quod significat *turbare.* Putarunt LXX., עכר ביתו id esse, quod aliis verbis dicitur in Panareto c. 4. φαντασιοκοπεῖν ἐν οἰκέταις. Atque hanc sententiam commodissime expressserunt verbo Graeco, de quo loquimur: quo etiam alibi utuntur, sicut jam diximus. Elegantissime s. Paulus apostolus hoc sensu usurpavit verbum συναπάγεσθαι, scribens ad Rom.: μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Hoc est, inquit s. Chrysost., εἰς τὴν ἐκείνων εὐτέλειαν καταβῆθι, συμπεριφέρε, συνταπεινοῦ. Observavimus autem, peculiariter de conviviis usurpari voces συμπεριφορὰ et συμπεριφέρεσθαι. Appellant autem συμπεριφορὰν accessionem ad convivium, quando aliquis vocatur. Contrarium est Euseb. τὸ μὴ ὑπακούειν. Ut l. VI.: Μένανδρος ἐν τῇ Ὀργῇ περὶ Φίλα λέγων ὡς ὑπακούοντος γάμων δείπνῳ φησίν. Item τὸ παραιτεῖσθαι, cum rogatus ad coenam aliquis excusatione utitur. Plutarchus in praec. sanit.: ἡ παραίτησις, ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἁρμόττον ἔχῃ, οὐκ ἧττον ἔσαι κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς. Et saepius eod. l. Idem probl. l. V.: καὶ τὰ συμπόσια θορυβώδεις εἶχε τὰς συμπεριφορὰς καὶ τὰς διαλύσεις ταχείας. Sed et simpliciter accipiebant pro ἑστίασις, ut in eod. l.: θεῖος δέ πως καὶ ὁ τῶν φίλων χορὸς, εὐγναμόνως διανεμόμενος ἐν ταῖς συμπεριφοραῖς. Et συμπεριφέρεσθαι simpliciter pro interesse convivio. Init. libri istius: συνθήκας εἶχε δηλοῦν, εἴ τινι συμπεριενεχθείη δείπνῳ πολυτελεῖ. Ubi recte Dalecampius: *si quando sumptuosae coenae interesset.* At paulo post, ubi de Laconicis coenis agitur, ὅτε δὲ καὶ παραγένοιντο, μικρὰ συμπεριενεχθεῖσι νόμου χάριν παρεσκευάζετο, turbavit interpretes ista vox. Is locus expositus est supra c. 9. Sic usurpat etiam alibi deipnosophista: neque aliter hic erat capiendum. Diodorus Sic. l. XVI. de Eumene: αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν μέθην συμπεριενεχθεὶς τῶν παραληφθέντων τοῖς εἰς τὸ πίνειν ὁρμήσασιν, ἐνέπεσεν εἰς ἀῤῥωστίαν. Ait, Eumenem, quod accommodasset se crebris invitationibus eorum, quos ad convivium suum advocaverat, in mor-

p. 321.

bum incidiſſe. Hinc vox elegans ἀσυμπερίφορος, qui non delectatur conviviis neque invitationibus, aut facilem in illis ſe non praebet. Ptolemaeus tetrab. l. III.: ποιεῖ αὐσηρὰς, ἀσόργους, πρὸς συνουσίας ἀσυμπεριφόρους. Addit deinde: ὥσπερ ὁ Φήσας ἄκλητος ἥκειν, ἵνα μὴ πρωΐας ὑποβλέπωσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν αἰδούμενος, ὁ δὲ μεμφομένος. Malim ὡσπερεὶ Φήσας. *Quaſi diceret, ſe veniſſe invocatum, ne, ubi mane adveniſſet, limis oculis ſe invicem reſpicerent, dum alterum puderet, alter quereretur.* ὑποβλέπειν, Terentius *limis aſpicere.* Affine apud Suetonium in Julio p. 322. *vultu minus familiari reſpicere.* Subjicitur: ἀλλὰ γελοῖον ἦν ἐπιλαθέσθαι τὸν Ἀγαμέμνονα τοῦ ἀδελφοῦ. Jam refellit Ariſtarchus proxime expoſitam ſententiam.

CAPUT VICESIMUM SEPTIMUM.

Criticorum velitationes explicantur. ἀνάγκη, *neceſſitudo.* εὐοχθος *et* εὐοχθέων. καταυσεῖν. ἐπιφωνεῖν. τὰ κρεκάδια τῆς αὐλῆς. ἀμφιδέαι. ἐξάρχειν. περιγράφειν. *De compoſitis pronominibus,* ἐμαυτὸν, σεαυτὸν, ἑαυτόν.

Athenoclis ſententia de Homerico loco, qui in quaeſtione hic verſatur, non alia, opinor, erat, quae initio in medium allata eſt ab Athenaeo. Quare ſatis illi fuit, paucis ejus ſummam nobis exponere. Sed praeter auctoris βραχυλογίαν acceſſit a librario obſcuritatis alia cauſa. Non enim diffiteor, ſubobſcura mihi eſſe haec: εὐπαιδευτότερον ἡμῖν Φησι τὸν Ὅμηρον καταλιπεῖν, ὡς τῆς ἀνάγκης ὁ Μενέλεως οἰκειοτέρως ἔχειν. Scribo εἶχεν, et ita interpretor, ſapientiſſimum poëtam reliquiſſe hoc nobis intelligendum, Menelaum arctius junctum Agamemnoni fuiſſe, quam ut eſſet neceſſe, ipſum vocari. ἀνάγκη, quam intelligit, eſt neceſſitas τοῦ περιμένειν τὸν καλοῦντα, ut mox loquitur. Alii accipiunt pro neceſſitudine, quae quidem potior fuit inter fratres, quam inter amicos. Nam ἀνάγκην ita accipiunt Graeci. Ut Chryſoſtomus in eam ad Rom.: ἡ συγγένεια φύσεως ἐστι καὶ ἀνάγκης. Etiam ſequentia verba, quibus explicatur Demetrii Phalerei ſententia, faciunt mihi negotium, non factura, ſi, adjectis duabus voculis καὶ ὅτι, ſcribas: καὶ ὅτι μικρολογίαν ἐμ-

βάλλει τοῖς ἤθεσιν. Jam omnia plana. In verſibus Bacchylidis recte εὐόχθες, nec tollendum τὸ θ, etſi eſt ab ὀχή, *alimentum*. Errant enim tota via, qui vertunt ὀχῖτας εὐόχθες *epulas acceſſu faciles*. Etiam apud Heſiodum εὐοχέων expoſuerunt eruditiores veterum criticorum *bene inſtructus cibis*. Cujus vocis eadem eſt ratio. Euphoniae gratia litera θ eſt inſerta. Quando ait noſter disputans contra Platonem pro fortitudine Menelai, ἐφ' ᾧ μόνῳ τῶν στρατευσαμένων εἴρηκεν· Ἐν δ' αὐτὸς κίεν ᾗσι προθυμίῃσι πεποιθώς, non hoc vult, neminem ex omnibus Graecorum ducibus pari elogio affectum eſſe a poëta: nam majora de aliis ducibus alibi praedicat poëta: ſed iſtud ait, ſolum eſſe Menelaum, cui in recenſu exercitus ſingularem quandam pugnandi alacritatem atteſtetur. Ille Menelai hoſtis, qui eum vocavit μαλθακὸν αἰχμητήν, Apollo eſt in ſermone ad Hectorem Il. ψ. ρ. Magnae incogitantiae reum facit Platonem his verbis: τὸ δὲ μηδὲ τὸν στίχον, ὃν ᾐτιᾶτο, τελείως κατανοῆσαι, ἄτοπον. *Abſurde fecit Plato*, ait, *quod integrum verſum, quem reprehendebat, non attendit.* κατανοεῖν eſt *animum aut oculos adjicere ad aliquid, ſpectare.* Ut mox κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. Verum eſt, quod p. 325. ait Athenaeus: nam ſi veniſſet Platoni in mentem, Menelaum eo ipſo verſu, quem arguebat, βοὴν ἀγαθὸν dici a poëta, ſententiam, credo, mutaſſet de ignavia, quam ei objicit. Quid hic interpretum hallucinationes indicem? qui etiam in ſequentibus mirifici plane ſunt. τοῖς ἀνδρειοτάτοις Ὅμηρος εἴωθεν ἐπιφωνεῖν. Lego εἴωθε ταῦτ' ἐπιφωνεῖν. *Hoc elogio ſolet ornare.* Hoc eſt, ſolet eos appellare βοὴν ἀγαθός. ἐπιφωνεῖν eſt ἐπικατηγορεῖν, *cognominare*, aliquid adjicere ad primum et proprium nomen. Euſt.: βοὴν ἀγαθὸς ἀποκαλεῖ τόν τε Ἕκτορα, καὶ τὸν Αἴαντα, τὸν Διομήδην, καὶ ἄλλους ἀνδρείους. In hoc verſu ex Ariſtophanis Veſpis, Ὀροφὴν θέασαι, κρεκάδι' αὐλῆς θαύμασον, etiam poëtae illius codices hodie habent κρεκάδιον. Quam tamen vocem neque comici ſcholiaſtes, neque ullus omnino veterum grammaticorum eſt interpretatus, ac ne retulit quidem in Graecarum vocum cenſum. Eruditiſſimus Dalecamp., ut liberaret ſe moleſtia quaerendi, quid eſſent κρεκάδια, depravatam lectionem κρέκα δι' αὐλῆς probavit et expoſuit. Sed non dubitamus, falſam eſſe illam γραφὴν atque ineptam. Apparet ex Athenaei disputatione et praecedentibus poëtae verbis, ornamentum aliquod τῆς αὐλῆς, hoc eſt, *veſtibuli*, hoc verbo ſignificari. Sonorum fortaſſe aliquid erat, et

inde nominis ratio. Fortaſſe etiam κρεκχάδια leviter corrupta voce appellaruut τὰς μικρὰς κρίκους, quaſi κρικχάδια, ſicut κρεβάτιον dixerunt pro κραββάτιον. Appellant Graeci κρίκους anulos. Inter ornamenta θυρωμάτων fuiſſe anulos ferreos aut aereos, abſurdum non putem, praeſertim cum legere ſit apud antiquos τὰς κρίκους τῆς θύρας, ut apud Heſychium in κορώνη et Harpocrationem in ῥόπτρον. Erunt igitur κρικάδια τῆς αὐλῆς ſive τῆς αὐλαίας θύρας *marculi januarum veſtibularium*. Poſſumus etiam interpretari de ferreis catenis, quibus fores munire moris erat. Lyſias: ὁ δυνάμενος ἐκβαλεῖν διὰ τὸ ἀμφιδέαις δεδέσθαι τὴν θύραν. Obſervant antiqui grammatici. Lyſiam ἰδίως appellaſſe ἀμφιδέας iſtas catenas ferreas. Appellationis cauſa eſt, quod ex anulis conſtarent invicem conſertis: nam ἀμφιδέας exponit Heſychius κρίκους. Herodotus l. II. ornamenta ſacri crocodili deſcribens: ἀρτήματα λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα εἰσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τὰς ἐμπροσθίους πόδας. Intelligit circulos aureos, quibus, ceu anulis, moris erat anteriores ſacri crocodili pedes exornare. Ex eo etiam periſcelidas dixerunt ἀμφιδέας. Sed illa forium munimenta, quae Lyſias appellavit ἀμφιδέας, vulgus, niſi fallimur, κρικάδια aut κρεκχάδια nuncupabat. Hoc enim obſcure innuere videntur Graeci magiſtri, cum ἀμφιδέας Lyſiae dici ſcribunt, quae aliis dicerentur aliter. σπονδοποιεῖσθαι pro ποιεῖν vel εἰσάγειν σπονδοποιουμένους uſurpavit in iſtis: καὶ σπονδοποιεῖταί γε τὰς δαιτυμόνας. Similia his ad Theophraſtum olim notabamus. Quod mox de Amphictyonis invento temperandi vinum ſequitur, quo pertineat, ſubobſcurum eſt. Spectat autem eo, ne quis miretur, quod poſtea dicit, Homerum varia temperamenta vini habuiſſe nota. Cur enim hoc miremur, cum τῆς τοῦ οἴνου κράσεως inventor ſit Amphictyon, quem ante Iliaca tempora Thebis regnaſſe nemo dubitat? Scribo mox: ὅρα γὰρ ἐπίκωμον Ἀλκιβιάδην, ὡς ἀσχημονεῖ. Non ἐπὶ κῶμον. Hiat enim ſententia, quae illo modo τελειῶται eleganter. Etſi autem Athenaeo aſſentior Ariſtarchi licentiam in recenſendo poëta caſtiganti: tamen quod adeo contendit, non poſſe τὸ ἐξάρχειν de ſaltatoribus dici, parum eſſe firmum, judico. Illud vero manifeſto falſum, τὸ ἐξάρχειν τῆς Φόρμιγγος eſſe ἴδιον. Periti ſermonis Graeci ſciunt, verbum hoc de omnibus promiſcue dici poſſe, qui faciendi, aut dicendi, aut canendi exemplum aliis praebent, ut in choro facit ὁ κορυφαῖος, inter remiges pauſarius. Sic βουλῆς ἐξῆρχε νέεσθαι de eo dixit Homerus,

p. 324.

qui princeps curia exibat, et βυλὰς ἐξάρχειν, praeire concilio vel ſenatui ad novas ſententias: quod alii dicunt γνώμην εἰσφέρειν. Lycophron: Στρόμβῳ τὸν αἱματηρὸν ἐξάρχων νόμον. Scripſimus: Διόδωρος δ' ὁ Ἀριστοφάνειος ὅλον τὸν γάμον περιέγραψε, τοπάζων πρώτας ἡμέρας εἶναι. Vulgata ſcriptura, quam ſecuti interpretes, περιεγράψατο παίζων, vere διαπαίζει ἡμᾶς· eſt enim ridicula. Euſtathius nobiscum legit, et τὸ περιγράφειν interpretatur ἀθετεῖν, ἐκβάλλειν, rejicere ut alienum aut adulterinum. Plutarchus l. II. de Alexandri fortuna ſcribit, Philoxenum. cum ſibi liber ad emendandum eſſet traditus, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅλον μέχρι τῆς κορωνίδος περιγράψαι, id eſt, *una litura emendaſſe*, ut loquitur Martialis. Inde eſt περιγραφὴν γίνεσθαί τινος pro mutari et antiquari. Tatian.: μετὰ δὲ Ἴναχον ἐπὶ Φορωνέως μόγις τῇ θηριώδει βίᾳ καὶ νομαδικῇ περιγραφὴ γέγονεν. Porro mentem hujus loci pluribus explicat Euſtathius: unde licet petant ſtudioſi. Etiam quod ait Athenaeus, in Homeri verſu ſcribi debere κατ αὐτὰς, non καθ' αὐτὰς, quia ἑαυτὰς λέγειν ſit σόλοικον, diligenter expoſitum ab eodem Euſtathio IV. in Od. comment. Tractat eandem quaeſtionem Apollonius Alexandr. l. II. c. 19. Vult Athenaeus, κατ' αὐτὰς ſcribi debere, non καθ' αὐτάς. Id ſignificare κατὰ σφᾶς αὐτάς. Eſſe enim pronomen ſimplex pro compoſito: aut, ut melius dicam, poëta more ſuo pronomine uno duorum loco eſt uſus. Compoſita apud Homerum non leguntur, ἐμαυτῆ, σεαυτῆ, ἑαυτῆ, ſed pro illis dicit ἐμὲ αὐτὸν, σὲ αὐτὸν, ἓ αὐτὸν. aut ſimpliciter αὐτὸν, omiſſo altero pronomine. Similiter in plurali nunquam dixit ἑμαυτὰς, σεαυτὰς, ἑαυτὰς, ſed ἡμᾶς αὐτὰς, ὑμᾶς αὐτὰς, et σφᾶς αὐτάς. Propterea pronuntiat auctor, in voce ἑαυτὰς ſoloeciſmum ineſſe, ſecutus eorum ſententiam, qui compoſita iſta pronomina pluralia damnabant, non ſolum quod Homerus, helleniſmi canon certiſſimus, illa eſſet aſpernatus, verum etiam quia eorum compoſitio ratione caret, contra analogiam recepta. Nam ἑαυτὸν quidem in ἓ αὐτὸν diſſolvas recte, at ἑαυτὰς non potes. Interpretum magna hic ἀμεριμνία. Incerti auctoris verba ſunt de hyporchematis loquentis: Κρῆτα μὴν (vel μὶν) καλέσαι τρόπον, τὸ δ' ὄργανον Μολοσσόν. Organum Moloſſum appellat tibias aut aliud muſicum inſtrumentum conveniens Moloſſicae ἐμμελείᾳ ſive modulationi, (τρόπον vocat poëta,) de qua l. XIV. p. 325.

CAPUT VICESIMUM OCTAVUM.

Explicantur criticae cenſurae ab Athenaeo relatae ſuper aliquot Homeri locis. ἀκροάματα. διατίθεσθαι. κεκρότηται τὰ συμπόσια.

Non conſtitueram immorari in criticis cenſuris, quae referuntur in fugitivo iſto tmemate. Quia tamen non parum obſcuritatis verba Athenaei habent, ſummam disputationis totius paucis complectemur. Initio obſervandum eſt, deveniſſe philologum Naucratitam in hunc ſermonem occaſione iſta. Inſtituerat docere, Homerum non unum aliquod deſcripſiſſe in poëmatis ſuis convivium, ſicut fecerunt poſtea philoſophi multi, ſed varia ac diverſa, quemadmodum diverſa ſunt hominum ingenia et differentes mores. Hanc diverſitatem morum expreſſit poëta. Hinc eſt, ait, quod acroamata parcius alibi introducit in coenationes, tanquam *ἀναθήματα δαιτὸς*, non ut toti in iis ſint convivae: alibi inter praecipuas et ſummas convivantium voluptates inducit cantores et alios rerum muſicarum peritos. Hujus generis conviviorum exempla eſſe ait in illis, quae apud nequiſſimos procos et delicatiſſimos Phaeacas agitantur, temperatorum in iis, quae apud Neſtorem et Menelaum. Haec ubi dixit, occurrit objectioni, quam ſciebat fieri ſibi poſſe ex l. IV. Odyſſeae: nam eo loco, narrante poëta nuptiales epulas filii filiaeque Menelai, non praetermittuntur voluptates id genus. Reſpondet Athenaeus, verſus illos, quibus hoc dicitur, fraude Ariſtarchi collocatos ibi eſſe, ex Il. *ῥαψ. σ.* translatos, ubi ſuus eſt illis locus. Verſus, de quibus loquitur, ſunt hi: leguntur enim hodie in omnibus codicibus ita plane, ut editi ſunt ab Ariſtarcho: *Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο κατ' ὐψιρεφὲς μέγα δῶμα*, et qui ſequuntur quatuor alii. Quid Ariſtarchum impulerit in hanc ſententiam, declaratur his verbis: *ὁ συνέντες οἱ περὶ Ἀρίσαρχον, ὅτι συνεχῆς ἔσης τῆς ἐσιάσεως καὶ τῶν ἀκμαίων ἡμερῶν παρεληλυθυιῶν, ἐν αἷς παρείληπτο μὲν ἡ γαμουμένη πρὸς τὸ νυμφίον, πέρας δ' εἶχεν ὁ τῆ Μενελάου γάμος, αὐτοὶ δὲ μονάζοντες διητῶντο, ὅ τε Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη.* Videtur ſcribendum *οὐκ ἔτι συνεχῆς ἔσ.* Hoc vult, Ariſtarchum, quod init. IV. Ulyxeae legiſſet, inventum eſſe Menelaum a Telemacho *δαινύντα γάμον*, falſo putaſſe, duraſſe adhuc convivium nuptiale: quod ne jejune nimis a poëta videretur

deſcriptum, verſus illos quinque huc iuſerciit, queis celebritas nuptialis deſcribebatur in armorum Achillis fabrica. Sed falſus eſt judicii iſte criticus, cum, adveniente Ulyſſis filio, jam praeteriiſſet ejus ſolennitatis ἀκμὴ, et nova ſponſa in mariti manum conveniſſet, domum deducta, jamque Menelaus et Helena ſoli agerent. Deinde rationes aliae ſequuntur adverſus hanc Ariſtarchi cenſuram: quod contra diſciplinam Spartanam foret, ſi a Menelao eſſent acroamata inducta; quod poëta cantoris nullum nomen ponat, ut ſolet alibi, neque cantilenae, quam canerent; poſtremo quod non ſit probabile, Ulyſſis et Neſtoris filios ita ruſticos fingere voluiſſe poëtam, ut eos nihil plane afficerent acroamata, ſed iis neglectis in contemplatione domus animi mentem occuparent. Tam multis argumentis obruitur emendatio Ariſtarchi. Cui etiam objicitur error contra hellenismum admiſſus, quando ita ſcripſit: — μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς Φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτὰς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσας. Debuerat ſcribere, inquit, cenſor noſter ἐξάρχοντος, ut referretur ea vox ad cantorem; nam ut ἐξάρχειν dicantur κυβιστητῆρες, hoc cenſet Athenaeus eſſe contrarium hellenismo, de quo diximus ſuper. c. Ab hac Ariſtarchi ſententia longe receſſit Diodorus, grammaticus ſectae Ariſtophaneae, cujus obiter recenſetur hic judicium ſuper Homeri iſto loco. Cenſuit hic, inducendos eſſe omnes illos verſus, qui init. l. IV. nuptias inducunt. Atque hujus judicio ſi ſtemus, ita concipiendum ejus rhapſodiae principium: Οἱ δ' ἴξον κοίλην Λακεδαίμονα κηπώεσσαν· Πρὸς δ' ἄρα δώματ' ἔλων Μενελάϊ κυδαλίμοιο. Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο κατ' ὐψιρεφὲς μέγα δῶμα, Γείτονες ἠδὲ ἕταροι Μενελάϊ κυδαλίμοιο, Τερπόμενοι· μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς, Φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους. Mira vero critici licentia, qui duodecim ipſos verſus περιγράφειν et obeliſco notare non dubitaverit, unico nixus argumento, quod probabile non eſſet, locum tam illuſtrem de nuptiis duorum Menelai liberorum adeo negligenter transiliturum eſſe optimum poëtam. Reſpondet noſter pauciſſimis verbis, neſciſſe Diodorum iſta verba, Τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον, recte capere. Male enim putavit, adveniſſe Telemachum inchoata ſolum nuptiali ſolennitate, quae ex poëtae mente debuit intelligi jam finita atque peracta. Praeterea, inquit Athenaeus, p. 326.

ſoloecismi genus eſt, καθ' ἑαυτοὺς apud poëtam ſcribere, ut voluit Diodorus Cauſſam ante expoſuimus. Hactenus trium criticorum Ariſtarchi, Diodori et Athenaei velitationes ſuper principio IV. Odyſſeae retulimus: ſequitur jam alia reprehenſio Ariſtarchi. Ait Athenaeus: ἀλλὰ καὶ τῇ Κρητικῇ χορῇ τὸν ᾠδὸν ἐξεῖλεν, ἐπιτεμὼν τὰ ποιήματα τὸν τρόπον τοῦτον· Πολλὸς δ' ἰμερόεντα χορὸν περιίσαθ' ὅμιλος Τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτὰς Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσας. Etiam ex hoc loco licet colligere, noſtros hodie codices Homeri ad editionem Ariſtarcheam magna ex parte fuiſſe emendatos: ita enim ſcribitur hodie in omnibus exemplaribus iſte locus. Atqui clare hic indicat noſter, alias editiones praeter Ariſtarcheam poſt vocem Τερπόμενος haec verba agnoviſſe: μετὰ δὲ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς Φορμίζων. Ariſtarchum, quod iſta ſuſtulerit, Athenaeus exagitat, affirmans, ea lectione recepta, ἀνίατον γίνεσθαι παντάπασι τὸ ἐξάρχοντες, μηκέτι δυναμένης τῆς ἐπὶ τὸν ᾠδὸν ἀνακφορᾶς σώζεσθαι. Ante reprehendebatur Ariſtarchus, quod ἐξάρχοντες male ſcripſiſſet pro ἐξάρχοντος. Nunc longe gravius peccaſſe dicitur, cum ſublato verſu, qui nomen ᾠδῷ continebat, nihil reliquerit, quo poſſit τὸ ἐξάρχοντες referri. Hoc illud eſt, quod vocatur τὸ ἀνίατον, incommodum tantum, cui par medicina reperiri non queat. Verte ſic: *ut ſervari nullo modo poſſit* τὸ ἐξάρχοντες, *cum referri id jam non poſſit ad cantorem.* Proxima etiam verba, διότι δ' ἐ πιθανὸν, ἀκρόαμα παρὰ τῷ Μενελάῳ τυγχάνειν, verte: *Quod autem probabile non ſit, fuiſſe apud Menelaum cantorem.* ἀκρόαμα *ipſe, qui auditur,*
p. 328. *cantor.* Quoties hujus erroris admonuimus eruditum interpretem? Nam quod ſuperius expoſitas criticorum disputationes non curaverit intelligere, minus miror. Ait: προσκύπτων πρὸς τὸν Πεισίστρατον. Reſpicit hunc verſum: Ἀγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι. Videamus vero, an ita ſcripta ſint ab Athenaeo, quae proxime ſequuntur, τῶν σκευῶν διατιθέμενος, pro *in utenſilium admiratione defixus.* Ac videtur τῶν σκευῶν, ſubaudita voce ἕνεκα, ferri poſſe: etſi duriusculum eſt pro ἐπὶ τοῖς σκεύεσι. At διατίθεσθαι pro ἐκπλήττεσθαι et vehementius affici e trivio petitum non eſt. Sic loquitur et alibi. Ait: παρὰ δ' Ὁμήρῳ κεκρότηται τὰ σώφρονα συμπόσια. Doctus interpres κεκρότηται vertit *plauſu celebrantur.* Sane id Graeca dictio ſonat: ſed exiſtimo, poſitum κεκρότηται

pro συγκεκρότηται, *coëunt, agitantur.* Sic enim Graeci loquuntur uſitatius. Ut Chryſoſtomus in eam ad Rom.: καὶ μάλιϛα τοῖς τὰ Φιλικὰ συγκροτοῦσι συμπόσια. Ariſtides in apol.: εἰ μὴ ἄρα ἐν τῷ Ἠλυσίῳ πεδίῳ τὸ συμπόσιον συνεκροτεῖτο. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ etiam in hanc partem, ut ſaepe dixi, fugitivam, et alienas ſedes occupantem, propriis relictis: pertinet enim ad l. V.

ISAACI CASAUBONI
ANIMADVERSIONUM
IN
ATHENAEI DEIPNOSOPHISTAS
LIBER QUINTUS.

p.327. ### CAPUT PRIMUM.

Libri hujus argumentum. πανδαισία. *Vinum ad conciliandas amicitias valere.* Φυλετικὰ δεῖπνα. *Locus Ariſtotelis illuſtratur.* Φυλετικῶς ζυσᾶν ἑαυτούς. Thiaſi *et* τὰ ὀργεωνικά. *Diogeniſtae et ſimiles conventus.*

Quintus liber nihil fere aliud niſi Maſurii juriſconſulti, viri longe doctiſſimi, ſermones continet. Initio de Homericis conviviis agitur: deinde aliquot μεγαλοπρεπῶν καὶ Φιλοδείπνων regum luxus deſcribitur: poſtremo cum alii philoſophi multorum vitiorum, tum etiam falſi arguitur Plato non unius. Haec capita praecipua ſunt hujus libri. Nunc auctoris verba expendamus. Ἀλλ' ἐπεὶ, inquit, πολὺς ἔτως λόγος συμποσίων προδιήντληται, ὦ Τιμόκρατες, ἐν τοῖς πρὸ τούτων. Malim ἔτος λόγ., et de IV. tantum libro haec interpretor.
p.328. Is ſolus liber vere λόγος συμποσίων vel περὶ συμποσίων dici queat. Primus non item: multo minus ſecundus ac tertius, in queis de cibis, non de conviviorum ratione aut modo, eſt actum. Notemus vero etiam et etiam ſequentia verba: παρελίπομεν δὲ αὐτῶν τὰ χρησιμώτατα καὶ ἡδὺ βαροῦντα τὴν ψυχὴν, ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν, ἅτερ ὁ θεῖος Ὅμηρος παρεισήγαγε. Clariſſime auctor ſignificat, nihil hactenus dictum eſſe de Ho-

mericorum conviviorum ratione. Obſecro, poteratne clarius demonſtrari, non pertinere ad librum ſuperiorem, quae inde avellenda atque huc transferenda eſſe dicebamus? Quod autem objicere aliquis poſſit, etiam l. I. de Homericis conviviis tractatum eſſe: huic objectioni jam reſponſum eſt. Non enim ſuperiores omnes libros, ſed proximum tantummodo reſpiciebat auctor, cum haec ſcriberet. Verte iſta, *ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν*, *ſed quae juvant* animum, *et alunt inſtar epularum omni ciborum genere inſtructarum.* *πανδαισία* eſt, ut explicant veteres, *ἡ πολυτελὴς τράπεζα καὶ παντοδαπὰ ἔχουσα ἐδέσματα·* vel *ἡ πάσχις αἰσθήσεσιν ἡδονὴν παρέχουσα εὐωχία.* Quae explicationes iſti loco optime conve- p. 329.
niunt: neque enim is eſt ſenſus, quem exprimit Dalecampius. Pari elegantia dixit Gregorius Nyſſ. priore in pſalmos comment.: *Καιρὸς δ' ἂν εἴη καὶ αὐτὴν ἥδη τὴν τῶν ἀρετῶν πανδαισίαν καταυοῆσαι τῷ λόγῳ.* Lege cum noſtris codd. *δοκεῖ γὰρ ἔχειν πρὸς Φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυσικόν·* non *πρὸς Φιλοσοφίαν*, ut ſcriptum in excerptis offendimus et Euſtathio. Abſurdum dictu eſt, vini potu fieri homines ad ſtudia philoſophiae propiores. Deinde ut hoc maxime verum eſſet, quid ad inſtitutum ſermonem? Quantum valeat liberior vini potus ad conciliandas amicitias, nemo ignorat, qui illas ſaltem *δεξιώσεις* et manuum complosiones noverit, quibus publica populorum vino deditorum diverſoria percrepant, ubi ſemel hoſpitibus liberaliore vini hauſtu praecordia incaluerunt. Sed legendum eſſe *Φιλίαν*, vel hic Libanii ſimillimus locus evincat in de fortuna ſua: *δεινοὶ γὰρ δὴ οἱ κύβοι καὶ τὰ μέχρι μέθης συμπόσια Φιλίας ἰσχυρὰς κεράσαι.* Plutarchus elegantiſſime, ut ſemper, init. l. IV. ſympoſ., *αἱ μὲν*, inquit, *τῶν παλαιόντων ἐπιβολαὶ καὶ ἕλξεις κονιορτὸν δέονται, ταῖς δὲ Φιλικαῖς λαβαῖς ὁ οἶνος ἀφὴν ἐνδίδωσιν μιγνύμενος λόγῳ.* Poſt iſta, *διόπερ οὐδὲ πρότερον ἠρώτων, οἵτινες εἶεν, ἀλλ' ὕστερον,* in epitoma erant haec adjecta: *ὡς δῆλον ἐκ τοῦ Βελλεροφόντου ξενευμένου τῷ Ἰοβάτῃ·* quorum tamen in antiquis Athenaei exemplaribus nullum paret veſtigium. Sed voluit eclogarius Athenaei obſervationem exemplo illuſtrare. Locus autem eſt, quem innuit, in VII. Il., ubi canit poëta, decimo demum die Bellerophontem, quis cujasve eſſet, fuiſſe interrogatum. Etiam in Od. ſic Telemachum Menelaus affatur: *Σίτου θ' ἅπτεσθον καὶ χαίρετον. αὐτὰρ ἔπειτα Δείπνου παυσαμένω εἰρησόμεθ', οἵτινές ἐσον.* Nollem a viro docto factum, ut *φυλετικὰ δεῖπνα*

mutaret in *Φιλετικὰ* aut *Φιλικὰ*, ubi ſcriptum eſt recte: *οἱ νομοθέται τά τε Φυλετικὰ δεῖπνα καὶ τὰ δημοτικὰ προσέταξαν.* Nollem etiam, *προσέταξαν* vertiſſet *permiſerunt*, quaſi intereſſet nihil inter jubere et permittere. Atqui *Φυλετικὰ δεῖπνα* etiam imperabant leges Athenienſium, ſicut ex oratione Demoſthenis c. Mid. et ſcriptoribus aliis conſtat liquido: et aiunt Graeci, *τὰς τῶν Φυλῶν ἑστιάτορας* alios fuiſſe *ἐθελοντὰς*, alios *κληρωτὰς*, quibus neceſſitas impoſita praebendi epulas ſuis tribulibus, id eſt, *τοῖς ἑαυτῶν Φυλέταις* omnibus. Ad haec tribulium convivia alluſit philoſophus init. elenchorum. *τὴν ἕξιν*, ait, *οἱ μὲν ἔχειν εὖ, οἱ δὲ φαίνονται, Φυλετικῶς φυσήσαντες καὶ ἐπισκευάσαντες ἑαυτούς. Habitum corporis alii bonum habent, alii videntur, cum ſeipſos more tribuum ſufflarint, et refecerint ſtudioſe.* Quid eſt more tribuum *φυσᾶν ἑαυτούς*; Olim Athenis, quando ad celebrandam aliquam publicam ſolennitatem conveniebant, magna inter tribus de victimarum praeſtantia et choragii totius magnificentia aemulatio fuit ac contentio. Itaque naturali victima-
p. 330. rum altilium habitudine non contenti artem adhibebant, quo pinguiores et opimiores viderentur. Inciſa bobus cute ſpiritum arundine in viſcera immittebant, pingueſcere eos hac ratione autumantes, ut narrat philoſophus hiſtor. l. VIII. c. 7. et ex eo Plinius l. VIII. c. 45. Haec vero adulterina erat, non genuina *εὐεξία*. Ideo philoſophus eos, qui bonam valetudinem non habent, ſed arte ſimulant atque ementiuntur, elegantiſſime ait *Φυλετικῶς φυσᾶν ἑαυτούς*. Quod, ut diximus, victimis tribuum proprie convenit. Ejus autem aemulationis, quam narravimus, inſigne apud Theocritum exemplum in his verſibus ex id. IV.: *Λεπτὸς μὲν χ' ὡ ταῦρος ὁ πύῤῥιχος· εἴθε λάχοιεν Τοὶ τῶ Λαμπριάδα τοὶ δαμόται, ὄφρα θύοντι Τᾷ Ἥρᾳ, τοιόνδε· κακοχράσμων γὰρ ὁ δᾶμος.* Battus optat, ut *οἱ Λαμπριάδα Φυλέται*, (id eſt Lampriae tribus, cui non favebat,) macram et veſcam hoſtiam ſortiantur ſacra Junoni facturi. Amphis poëta de gingra recens invento: — *διὰ τί δ' οὐκ ἄγεις Εἰς τὸν ὄχλον αὐτόν; διότι Φυλὴν περιμένω ΣΦόδρα Φιλονεικοῦσαν λαχεῖν τινα.* Porro *δεῖπνα Φυλετικὰ* et *δημοτικὰ* aliquando idem ſignificant. Nam in publicis ſacris et *δημοτελέστιν ἑορταῖς*, ut loquuntur Graeci, univerſus populus conveniebat, diſtinctus diviſusque tributim: ſed et propria ſacra et convivia ſingulae tribus habuerunt, nec multum ab iſtis diſſerebant *τὰ Φρατρικὰ*, de quibus ad Theophr. olim notavimus. Thiaſi

et τὰ ὀργεωνικὰ convivia propria collegiis erant ad peculiarem alicujus deorum cultum inſtitutis. Diogeniſtae, Antipatriſtae et Panaetiaſtae appellati ſunt, qui ſtato anni die Diogenis, Antipatri et Panaetii, nobilium philoſophorum, memoriam celebrarent. At qui diem Epicuro ſacrum ſimiliter agitabant, non Epicuriſtae, ſed αἰκαδίςαὶ vocabantur: cujus nominis rationem alibi expoſuimus ex Diogene Laërt. Unde etiam illuſtrabis, quod de Theophraſto mox dicitur: κατέλιπε δὲ καὶ Θεόφραςος εἰς τὴν τοιαύτην σύνοδον χρήματα. Reſpicit Athenaeus iſta verba ex Theophraſti teſtamento: τὸν δὲ κῆπον, καὶ τὸν περίπατον, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τῷ κήπῳ πάσας δίδωμι τῶν γεγραμμένων Φίλων ἀεὶ τοῖς βελομένοις συσχολάζειν καὶ συμφιλοσοφεῖν ἐν αὐτῷ, et quae ſequuntur deinceps. Scribe: ἀλλ' ἵνα τὰς κατὰ τὸ συμπόσιον λόγας σωφρ. καὶ πεπ. διεξάγωσιν. Ita recte epitoma.

CAPUT SECUNDUM.

Οἱ περὶ πρύτανιν. *Mos Athenienſium, ut prytanes una quotidie cibum ſumerent. Ariſtotelis liber* Νόμοι Συμποτικοί. συνεσιάζειν, una eſſe. βρωτικὴ ἀναισθησία, *aut potius* ἀρρωτικὴ. *Superſtitio veterum in mentione rerum triſtium. Epicuri imperitia. Atticae figurae plura exempla.*

Συνεδείπνουν δ' ὁσημέραι οἱ περὶ πρύτανιν σώφρονα καὶ σωτήρια τῶν πόλεων σύνδειπνα. *Solebant et prytanes quotidie agitare convivia modeſta et ſuis civitatibus ſalutaria.* p. 331.

οἱ περὶ πρύτανιν non ſunt, *qui in prytaneo alebantur*, ut putarunt: ſed ſummus prytanis cum ſuis collegis et adſeſſoribus, qui remp. curabant. De Graecarum urbium prytaneis fuſe diximus l. ult. Athenaeus ait, τὰς πρυτάνεις una quotidie cibum ſumſiſſe: quod hodieque et Argentinae, et in multis aliis Germaniae urbibus obtinet; annui enim conſules in loco publico ſingulis diebus prandent. πρὸς γὰρ τοῦτο συμπόσιον Φησὶν ὁ Δημοσθένης ἀνενηνέχθαι τὴν Ἐλατείας κατάληψιν. Dalec. legit ἀνενήνεκται, et active eam vocem interpretatur. Non enim animadvertebat, ſequentia verba, Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν etc.,

Demoſthenis eſſe, non Athenaei. Vertendum erat: *Sane ad hujusmodi convivium narrat Demoſthenes allatum eſſe nuncium de capta Elatea. Veſpera*, inquit, *erat: venit aliquis nuncians prytanibus, occupatam eſſe Elateam.* Sequitur apud Demoſthenem: καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναϛάντες μεταξὺ δειπνοῦντες. Quae videntur ab Athenaeo fuiſſe deſcripta hoc loco: alioquin parum ab illo fuerit probatum, quod voluit demonſtrare. Ἀριϛοτέλους συμποτικοί τινες ἦσαν νόμοι. *Ferebantur olim*, inquit, *leges quaedam conviviales.* In catalogo librorum Ariſtotelis, qui apud Diog. Laërt. legitur, invenias Νόμους Συϛατικούς. Quod an huc pertineat, quaeſtionis eſt. Fortaſſe enim ſcribendum in codice Laërtii Νόμοι Συνϰσιαϛικοί. Quod idem fuerit, ac συμποτικοί. Ariſtophanes: προσμάνθανε συμποτικὸς εἶναι καὶ συνϰσιαϛικός. Quod Latinis *una eſſe*, (ut: *una hodie ſimus volo,*) Graecis συνϰσιάζειν. Οὐ χρὴ συμποσίοισι φίλους ἀπέχεσθαι ἑταίρους. Lego συμποσίοιο. Nam συμποσίοισιν ἀπέχεσθαι excuſari non poteſt. Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θάτερ' ἐξειργάζετο. *Ino ab altera parte conficiebatur.* Videtur poëta locutus de Inus metamorphoſi, cum in marinam deam, Leucotheam ſive Matutam, eſt mutata. καθάπερ ἐν διατριβῇ λέγων Ἀριϛοτέλης. Divinandum eſt, ait auctor, cum Epicuri Convivium legas, qui fiat, ut repente aliquis poculum manu tenens quaeſtiones proponat, non ſecus ac ſolitus facere Ariſtoteles in ſchola inter diſcipulos. Poſt vocem Ἀριϛοτέλης diſtinctio ponenda eſt: nam in ea voce abſolvitur ſententia. Sequenti periodo aliquid deeſſe, clarum nimis. Scribo: ὅς γε ἄλϰτον καὶ ϰονιορτῶ ἥϰειν πλήρη τινὰ ἐπὶ τὸ συμπ[illegible]σιον ἀπρεπὲς εἶναί φησιν. Quaſi auctor dicat: qui quidem philoſophus adeo alienus fuit a moribus et ruſticitate Epicuri, ut contra facere eum indecenter pronuntiet, qui illotus et pulveris plenus ad convivium acceſſerit. Athenaeus l. IV.: ἀπρεπὲς γὰρ ἦν, φησὶν Ἀριϛοτέλης, ἥϰειν εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἰῶρῶτι πολλῷ καὶ ϰονιορτῷ· τοῦτο γὰρ ὡς ἀληθῶς βρωτιϰῆς ἐϛιν ἀναιϛθηϛίας τὸ συμπόσιον. Legendum cum Hoeſchelii excerptis ἀροτιϰῆς, non βρωτιϰῆς. Heſiodeum, inquit, praeceptum, quo jubet, ut vicinos potiſſimum invitemus et menſae noſtrae honore dignemur, convivia coëgerit ſtupidorum re vera aratorum: cui hominum generi verſus ſuos Aſcraeus poëta canebat. Ideo ait ὡς ἀληθῶς. Proverbii ſpeciem habet
p.332. ἀροτιϰὴ ἀναισθηϛία, nam rudes et ab omni cultu alienos vocabant aratores aut meſſores vel foſſores, ut Strabo

non ſemel aliique ſcriptores. ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης προαιρέσεως ἐδόντων. Hic erat locus nigro theta. Nam corruptam eſſe vocem ἐδόντων non dubium. Lego: ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης προαιρέσεως. δεόντως. Caeterum deeſſe aliquid, arguunt praecedentia. Illam enim periodum, quae incipit ὧν ὁ μὲν Πλάτων, ſequi debebat omnino membrum ita inchoatum, ὁ δὲ Ξενοφῶν. Notemus ergo vitium et labem exemplarium etiam antiquiſſimorum. Deſiderantur aliquot ſaltem verſus, quibus exponebatur, quales induxerit in ſuum ſympoſium convivas Xenophon. Atque huc pertinent illa verba initio fugitivae partis: ὁ δὲ Ξενοφῶν καί τινας ἰδιώτας συνανέμιξε. Ubi repetendum ex ſuperioribus τοῖς σπεδάζεσι. *Xenophon ſeria tractantibus nonnullos immiſcuit idiotas.* Appellat ἰδιώτας Philippum τὸν γαλωτοποιὸν et illum comiſſatorem Syracuſanum, qui advenit cum tibicina et ſaltatrice. πάλιν Ἐπίκουρος ἐν τῷ Συμποσίῳ ζητεῖ περὶ δυσπεψίας, ὥστ' οἰωνίσασθαι, εἶθ' ἑξῆς περὶ πυρετῶν. *Praeterea quaerit Epicurus in Convivio ſuo de cruditate. Ut ex eo liceat ominari. Deinde* quaerit *de febribus.* Veterum ea ſuperſtitio fuit, ut rerum male ominatarum mentionem ſuper coenam fieri nollent, aut factam abominarentur. Hujusmodi res ſunt cruditas, febris, incendium. De duobus prioribus teſtatur hic Athenaeus. De incendio Plinius l. XXVIII. c. 2.: *Incendia inter epulas nominata effuſis ſubter menſam aquis abominamur.* Junge hic, quae dicebamus l. I. c. 11. τὴν μὲν γὰρ ἐπιτρέχουσαν τῇ λέξει ἀῤῥυθμίαν τί δεῖ καὶ λέγειν; *Nam dictionis*, qua Epicurus utitur, *inconcinnitatem quid attinet dicere?* Epicurum neſciſſe Graece loqui, probavimus alibi multorum ſcriptorum teſtimoniis. In exprimenda voce ἀῤῥυθμία fruſtra laboravit Dalecampius: non enim id auctor voluit, quod ille dixit. Πλάτων δὲ τὸν μὲν ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλούμ. Totus locus concipiendus eſt aliter, quam vulgo editur. Scribe: Πλάτων δὲ, (τὸν μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλούμενον καὶ θεραπευόμενον ἀνακογχυλιασμοῖς ὕδατος, σὺν ταῖς ὑποθήκαις τῇ κάρφους, ἵνα τὴν ῥῖνα κινήσας πτάρῃ, παρίημι· κωμῳδεῖν γὰρ ἤθελε καὶ διασύρειν) χλευάζει τε τὰ ἰσ. etc. Planiſſima jam ſunt omnia. Platonis locus ita habet. Ariſtophanes, cum ad ipſum vices ſermonis veniſſent, ſingultu impeditus verba proloqui, Eryximachum medicum duo rogat, et ut ſuas partes obeat. et ut ſe ſingultu liberet. Utrumque ille concedit. Praecepta autem ſedandi ſingultus haec ſunt: ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἄπνευστι ἔχοντι

πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μὴ, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστιν, ἀναλαβών τι τοιοῦτο, οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν ῥῖνα, πτάρε. Quae verba ſic vertimus: *Interea dum ego laquar, ſiquidem ceſſaverit ſingultus ſpiritum longo tempore cohibenti*, bene erit: *ſin minus, aqua fauces collue. Quod ſi admodum vehemens ſit, ſume aliquid ejusmodi, quo nares moveas, et ſternuta.* Expreſſimus figu-
p. 333. ram Atticam, quae Platonis verba ejus interpretibus obſcura reddidit: deeſt enim aliquid ante εἰ δὲ μή. Atque hoc loquendi genere etſi plurimum uſi Attici, proprie tamen medicis, ut hic fuit, qui iſta pronuntiat, videtur convenire. Hippocratem certe plurimum eo uti obſervabamus. Περὶ διαίτης ὀξέων ſcribit Cous ſenex: καὶ ἢν μέν σοι ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον· εἰ δὲ μὴ, προλέγειν. Id eſt: *Ac ſiquidem melius te habere coeperis*, bene eſt: *ſin minus, medicus praemonendus.* Iterum eod. l.: κἢν μὲν ἱκανῶς ἔχῃ· ἢν δὲ μὴ, εἰ ἐλλείπῃ, ὀπίσω ποιέειν τὰ αὐτά. Ubi notabis illa, εἰ ἐλλείπῃ, prorſus non neceſſario ab Hippocrate adjecta, ut multa ſaepe apud optimos ſcriptores, aut ex gloſſa fortaſſe orta. Idem auctor l. II. de morb.: καὶ ἢν μὲν τοιαῦτα ποιήσαντι ὑγιὴς μένηται· εἰ δὲ μὴ, etc. Hoc eſt: *Quod ſi tibi talia praeſtanti ſanus evaſerit*, bene habet: *ſin minus.* Ita vertendum, niſi legas ποιήσας, quod doctis placet: meo quidem judicio ſine cauſſa. Idem de ſuperfoet.: καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μή. L. de diaeta: ἢν μὲν ἓν ἐν ταύτῃ παύσηται· εἰ δὲ μὴ, πτισσάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι. De fiſtulis: ἢν μὲν ἄν ἅμα τῇ νέσῳ παύηται· Φιλέει γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἔτως γίνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, δίδε Φαρμάκων. Tot locis apud divinum virum figuram hanc adnotavimus. Alibi ſolet idem, quod deſideratur in iſtis exemplis, adjicere: puta ταῦτα ἄριστα. Ut de mul. morb.: ἢν μὲν δυνατὸν ᾖ εἴσω ἀπῶσαι ἄμφω, καὶ εὐτρεπίσαι τὸ ἔμβρυον, ταῦτα ἄριστα· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ, etc. Vel ἀρκείτω. Ut de fiſtulis: καὶ ἢν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ἀρκείτω· ἢν δὲ μὴ, πίσαι τὸ μηκώνιον. Eſt et illud Hippocraticum non minus quam Atticum genus loquendi, quo uti facit Eryximachum Plato: ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἡ λύγξ. Sed ad nos redeamus et noſtrum penſum. Igitur ex adſcriptis Platonis verbis patet, quam male hunc locum interpretes acceperint. At noſtram emendationem leviter ſaltem confirmant libri omnes meliores, in queis non διασύρει, ſed διασύρειν eſt exaratum. In epit. male ὑποθέσεσι pro ὑποθήκαις. Quod ſequitur de irriſo Agathone et ſceleſto Alcibiadis amore,

ex ipſo Platone petat lector. Nam iſti interpretes ejus Sympoſium legiſſe non videntur.

Caput Tertium.

Athenae Ἑλλάδος ἔρεισμα, *et* Ἑλλὰς Ἑλλάδος, *item* πρυτανεῖον καὶ ἑστία *Graeciae.* νευρὸς *pro* νεβρός. ἐπιτρίβεσθαι. *Explicantur Criticorum velitationes ſuper Homeri loco ex IV. Od.* Διὸς αὐλή. Βαθὺς αὐλών, *ut* θῆλυς ἐέρση. αὐλαὶ, *palatia.*

Reſtituimus ex membranis antiquae fidei, quae deſiderabantur in Athenarum encomio paulo poſt. Quis non legit apud veteres, Pindaro dictas eſſe Athenas Ἑλλάδος ἔρεισμα; Vel Apophthegmata Plutarchi, notum etiam pueris librum, conſule. Ad Pindaricum elogium tacite alluſit Ariſtides in Panathenaico, de Attica ſcribens in haec verba: καὶ τὸ τῆς χώρας αὖ σχῆμα τοιοῦτον ἐκ γῆς καὶ θαλάττης θεωρῶντι. πρόκειται γὰρ ἀντ' ἄλλης φυλακτηρίου τῆς Ἑλλάδος, τὴν γιγνομένην τάξιν ἔχουσα πρώτη πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, προμήκης εἰς τὸ πέλαγος, καὶ μάλα ἐναργὴς συμβαλεῖν, ὅτι τῆς Ἑλλάδος ἐστὶν ἔρεισμα ὑπὸ τῶν κρειττόνων πεποιημένον. p. 334. Idem poëta etiam alibi eam urbem dilaudat, ut Pythion. ode VII. At Ἑλλάδας Ἑλλάδα nuncupavit Athenas, non Pindarus, ſed Thucydides in epigrammate de Euripide, ut placet Athenaeo: aliis aliter olim viſum. Auctor vitae Euripidis: ἐτάφη μὲν οὖν ἐν Μακεδονίᾳ. κενοτάφιον δὲ αὐτῷ Ἀθήνησι γέγονεν, ἐφ' οὗ ἐπέγραψε Θουκυδίδης ὁ ξυγγραφεὺς ἢ Τιμόθεος ὁ μελοποιὸς τάδε· Μνῆμα μὲν Ἑλλὰς ἅπασ' Εὐριπίδου· ὀστέα δ' ἴσχει Γῆ Μακεδών· ἡ γὰρ δέξατο τέρμα βίου. Πατρὶς δ' Ἑλλάδος Ἑλλὰς, Ἀθῆναι. πλεῖσα δὲ Μούσας Τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει. Quod ſequitur, ὁ δὲ Πύθιος ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων, exponi debet ex alio loco ejusdem auctoris. Nam l. VI. de Athenis ita ſcribit: ἦν ὁ μὲν Πύθιος ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεκήρυξε· πρυτανεῖον δὲ Ἑλλάδος ὁ δυσμενέστατος Θεόπομπος. Putet aliquis, excidiſſe iſto loco Theopompi nomen: ſed non aliter ab ipſo Athenaeo ſcriptum cenſeo. ἑστία autem et πρυτανεῖον idem ſunt. In Graeciae urbibus erant, quae dicebantur prytanea, de quibus multa l. XV. Ibi Veſtam colebant, et

publicos focos habebant. *Penates* et *regia* nihil ad ista. Platonis τὰ ἐν τῷ Χαρμίδῃ ἐναντιώματα, id est, *dicta contraria, quae in ejus Charmide leguntur*, ex eo dialogo lector cognoscet: quem librum si lectione sua dignati essent interpretes, errores suos agnovissent. Exponit quidem illa ἐναντιώματα Athenaeus, sed ita obscure, ut nemo sit recte capturus ejus verba, qui Platonis Charmidem non legerit. Scribit enim: ποιεῖ γὰρ αὐτὸν ἀσυμφώνως ποτὲ μὲν σκοτοδινιῶντα, καὶ μεθυσκόμενον τῷ τῶ παιδὸς ἔρωτι, etc. Videtur loqui de Charmide, quod est tamen falsum: nam de Socrate intelligendum illud αὐτὸν necessario. Miror, optimum scriptorem non elocutum esse planius, quod vellet: sed omnem dubitationem tollit dialogi illius lectio. ἀσυμφώνως valet *non constans sibi*. Nam in eadem fere pagina fingitur Platoni Socrates modo alienus ab amore et λευκὴ σάθμη πρὸς τὰς καλὰς, modo succumbens formae pueri Charmidae. Tolle vero mendum doctis non deprehensum in istis: καὶ καθάπερ νεκρὸν ὑποπεπτωκότα λέοντος ἀλκῇ. Scribendum νεβρόν. Equidem aliter nunquam legi: neque enim potest. Verum animadverti postea, esse allusum ad Platonis verba ex illo ipso dialogo: ὃς εἶπεν ἐπὶ τῷ καλῷ λέγων παιδὸς ἄλλῳ ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντι λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἱρεῖσθαι κρεῶν. Haec Socrates loquitur, qui statim fatetur clare, victum se quoque amore Charmidae: αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τῶ τοιούτου θρέμματος ἐαλωκέναι. Reperi etiam in excerptis νευρὸν, quod idem est. υ pro β positum, ut in multis. Sic montes quidam in Sicilia aliis dicuntur
p.335. Νεβρώδεις, aliis Νευρώδεις. Xenophontis verba sunt, non Athenaei, quae sequuntur: ὥσπερ γὰρ, ὅταν Φέγγος etc. Lego mox: καίπερ τῆς Ἑλένης παρούσης, περὶ τῶ κ. Apud poëtam, inquit, sermones de amore non reperias parum castos, ut apud Platonem et Xenophontem. Ac licet praesente Helena ipsa veritatis vis extorqueat etiam ab ore hostis laudationem ejus formae, cogatque in haec verba erumpere, Οὐ νέμεσις, etc.: tamen redit ad se statim, qui haec dixerat, et pronuntiat idem: Ἀλλὰ καὶ ὥς, τοίη περ ἐοῦσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω. Verbum ἐπιτρίβεσθαι quidam ex antiquis grammaticis exposuerunt πορορμᾶσθαι. Quod si accipiatur de impulsione ad malum, optime conveniet huic Athenaei loco: τίς ἂν τῶν νέων ἐντυχὼν τούτοις οὐκ ἐπιτριβήσεται μᾶλλον, ἢπερ εἰς ἀρετὴν προαχθείη; Manifesto opponuntur εἰς ἀρετὴν προάγεσθαι et ἐπιτρίβεσθαι· quod translatum a corpore ad animum significat

corrumpi prorsus fierique hominem perditum. Nam qui iis moribus sunt, Graecis dicuntur ἀπίτριπτοι. Sequitur jam critica velitatio super Homeri loco ex IV. Od.: ubi dissimulare non possum, dissentire me ab Athenaeo, et Aristarchi lectionem, quam ille tanto studio conatur evertere, veram putare, non illam alteram, pro qua pugnat ipse adeo acriter. Legebat Aristarchus, et nos quoque legimus hodie, sub princip. IV. ῥαψ.: Φράζεο, Νεσορίδη, τῷ ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ, Χαλκῶ τε ετερόπην καὶ δώματα ἠχήεντα, Χρυσῶ τ' ἠλέκτρε τε καὶ ἀργύρε, ἠδ' ἐλέφαντος. Ζηνός τε τοιήδε γ' Ὀλυμπίε ἔνδοθεν αὐλή. Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά. σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα. Quartum versum mendose editum ab Aristarcho pronuntiat philologus hic, et Seleuci, veteris critici, judicium secutus, ita emendat: Ζηνός τε τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται. Nobis et falsa videtur haec emendatio, et rationes, quibus mox stabilitur, omnes infirmae. Prima ratio est, quod versus tertius de suppellectile intelligi debeat, qua erat instructa domus Menelai, non de ornamentis, quae parietibus ejus domus adhaererent. Cum igitur non domum ipsam, sed τὰ ἐν αὐτῇ, id est, suppellectilem domus, laudet Telemachus, Seleuci, quam Aristarchi, lectio convenientior est ac probabilior. Haec Athenaeus. Sed quam ista levia? Ceu vero, servata Aristarchi lectione, non queat eadem servari interpretatio? Quid enim vetat, per αὐλὴν et palatium intelligere, et συνεκδοχικῶς omnia eo contenta ornamenta? Altera ratio continetur his verbis: οὐκ ἔστιν δ' ἀκόλουθον τῷ, Ζηνός τε τοιήδε γ' Ὀλυμπίε ἔνδοθεν αὐλή, ἐπιφέρειν· Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά — — σόλοικον ὂν τῷ ἀσυνηθεῖ τῆς ἀναγνώσεως. Sensus est, lectionem Aristarchi insolentem esse et soloecam, quia non respondeant praecedentibus sequentia. Nam ita potius fuisse dicendum: Ζ. π. τ. γ' Ὀλ. ἔνδοθεν αὐλή, Ὅσση ἥδε ἐστί· non Ὅσσα τάδ' ἔστι. Sed quis non videt, argutari nimis virum doctum? Nemo enim iverit inficias, posita distinctione majore post αὐλή, recte subjungi Ὅσσα τάδ' ἔστι. Criticorum vox est ἡ ἀνάγνωσις, ut Latine *lectio* pro scriptura. Sequitur tertium argumentum prioribus par et simile. Vox αὐλή, inquit, non recte usurpatur pro domo. E contrario affirmamus nos, Διὸς αὐλὴν Homerum appellasse Jovis palatium. Sic enim loqui observamus antiquissimum poëtam, et, quod imprimis ad rem facit, summum Homeri imitatorem, Aeschylum, cujus est illud in Prometheo vincto: ὅσοι τὴν Διος αὐλὴν οἰχνεῦσι. Obiter p. 336.

obſervat auctor, vocem αὐλὼν apud alios quidem ſcriptores generis eſſe maſculini, apud poëtas vero ſemper foeminini. Poſtea addit: ἐκδεκτέον ἂν καὶ τὸ παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἑρμῇ θηλυκῶς εἰρῆσθαι· — Βαθὺς διαφύεται αὐλών. ἀντὶ τοῦ βαθεῖα· καθάπερ λέγεται θῆλυς ἔρση. Affirmanti, poëtas ſemper foemineo genere dixiſſe τὴν αὐλῶνα, poterat objici locus ex Eratoſthenis Mercurio: — Βαθὺς διαφύεται αὐλών. Obviam ergo it auctor, et hoc quoque ſimiliter ait ἐκδεκτέον, *accipi debere*, non, ut putant interpretes, *excipi:* quae monſtruoſa penitus interpretatio eſt. Nam quorſum pertineret ſequens exemplum, θῆλυς ἔρση; Non igitur verbum αὐλὼν alio genere extulit Eratoſthenes, quam alii poëtae, ſed in voce βαθὺς generis metalepſin uſurpavit poëtis familiarem, ut dicebamus l. III. c. 32. Sic θῆλυς σολὴ apud Euripidem in Troad., et σολὴ Ἕλλην. Sic apud Pindarum in Ol. πυραὶ ἐπιτελεσθέντες pro ἐπιτελεσθεῖσαι. Cave confundas rationes duas diverſas allatas paulo poſt, cur αὐλαὶ ſint appellata magnatum palatia. Prior eſt, quia ſolent potentum domus loca ampla ſubdialia in aditu habere. Deinde ſequitur altera: ἢ τῷ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμᾶσθαι τοὺς δορυφόρους τοῖς βασιλείοις. Ab eadem cauſſa apud Latinos appellatum eſt veſtibulum, ut docet A. Gellius.

CAPUT QUARTUM.

Αἵρεσις, ſecta et ratio vitae. *Pindari locus emendatur.* εὐθυμία μελῶν. συνέδριον et βουλευτήριον. λέσχη, λεσχηνεύεσθαι. *Lex Spartae, ut domum a convivio redirent ſine lumine. Quoties cibum veteres ſumerent. Officia diverſa promaecondae et* τῆς δαιτρῆς. ἔντερα *unde appellata.* ἀλύειν. ἐπικωμάζειν μετὰ κεραμίδος καὶ συμφωνίας. Teſtarum crepitus. ἡ δι' ὀξυβάφων μουσική, *et de ea re multa.*

Τίς ἂν τῶν ἐκγόνων ἐκείνων τῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης τεθνηκότων ἐκ ἀνταξίαν δόξειεν τὴν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῆς πατρὸς λύπην τῇ τῆς πατρὸς εὐχαρίστῳ μνήμῃ διορθωμένην; Leve

mendum ſententiam totam tenebris obvolvit. Nam ſcribendum eſt cum acutiſſimo Turnebo ἀνταξίως, et jungendum id verbi cum voce διορθωμένην. Vertendum: *Quis igitur e poſteris illorum, qui pro tali viro mortem opperierunt, non putet, dolori, quem ex obitu patris acceperit, abunde ſatisfactum eſſe grata hac patris ſui recordatione?* διορθοῦσθαι translatum eſt e foro et hominum contractibus vocabulum. Ibi enim locum habet τὸ διορθωτικόν, ut docemur in V. Nicomacheorum. τῷ δὲ δακρύσαντος πρὸς τὴν μνημην, ὁ μὲν ἐφίησι. *Telemacho ad mentionem patris lachrymante, Menelaus ſilet.* Reſpicit verba Homeri, quibus ait, dubitaſſe Menelaum, animadverſo Telemachi fletu, ſineretne illum lachrymis indulgere et ſuavi patris recordationi, an de ſingulis pergeret illum interrogare. Atque interea facit illum poëta ἐφίσάναι, *ſermonem ſuum inhibere.* Dalec. *lacrymantis fletum inhibet:* quia poëtam in conſilium non adhibuerat. κἀν τούτῳ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδῳ, κἀκ. In epit. ἐπεισόδιον. Itaque ſcribendum arbitror: κἀν τούτῳ τὸ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδιον. Quid ſit ἐπεισόδιον in textura fabularum, ex Ariſtotelis Poët. et aliis vulgo notum. Prius ſcribebam τῆς Ἑλένης ἡ εἴσοδος. Interea ingreditur Helena ex ipſo poëta. οἴκοθεν ἔχουσα τὴν τοιαύτην αἵρεσιν, *cum domi* ſui parentis *imbuiſſet hanc ſectam et rationem vitae.* Ita exprimit Cicero dictionem αἵρεσις, cum accipitur pro moribus et inſtitutis. Porro alibi monemus, lanificii curam antiquis temporibus ſemper ad puellas aut matronas pertinuiſſe, ſive illae reginae aut regum filiae eſſent, ſive cujuscunque conditionis. φίλοι δὲ Μοίσαις εὐθυμίᾳ τε μελῶν εἴην, τ. Ex praecedentibus Athenaei verbis, quam εὐθυμίαν ſibi dari poſtulet Pindarus, clarum eſt: vitam nempe intelligit, quae non ſolum rebus neceſſariis non deficiatur, ſed etiam iis abundet, quae ad oblectationem honeſtam et omnium curarum requiem deſiderantur. Non multo aliter εὐθυμίαν accipit l. II. ἐκ ἀπὸ πάσης, inquit, εὐθυμίας καὶ πληρώσεως τὸ κακυχᾶσθαι. Alia eſt illa εὐθυμία ſive εὐεσώ, quae in ſapientum libris decantatur. Longe item alia, quam vulgata hujus loci ſcriptura nobis ſuggerit. Quid enim eſt εὐθυμία μελῶν, niſi ea voluptas, quam bonus poëta percipit ex ſuo poëmate, aut certe gloria, quam illi ſua poëſis parit? Hanc alibi quoque ſibi optat Pindarus, ut in I. Olymp.: ἐμὲ δ' εἴη) τοσσάδε νικαφόροις ὁμιλεῖν, πρόφαντον σοφίαν καθ' Ἕλλανας ἔοντα πάντᾳ. At iſto loco de fama nominis ſui cogitaſſe poëtam, ne ſuſpicari quidem

p. 337.

licēt. Vetant enim clariſſime Athenaei verba: καὶ οἴνῳ τοιούτῳ χρώμενοι, ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν, ἣν ὁ Πίνδαρος αἰτεῖται παρὰ τῆς Διός. Quid multa? Legiſſe aio Athenaeum et legi quoque debere: Φίλος δὲ Μοίσαις Εὐθυμίᾳ τε μέλων εἴην. Fingit Pindarus ποιητικῶς deam Euthymiam, cui optat curae eſſe, id eſt, ut honeſta voluptate frui poſſit. ἡ συνέδριόν ἐστιν, ἡ βουλευτήριον, ἡ λέσχη φιλοσόφων. *Platonis convivium*, inquit, *non eſt conſeſſus* gravium virorum, *non ſenatorum concilium*, *non philoſophorum confabulatio*. Videtur ſtatuere discrimen inter συνέδριον et βουλευτήριον, quod revera nullum eſt, ſi uſum auctorum ſpectes: ſi propriam vocum ſignificationem, eſt aliquod. συνέδριον enim latius patet: βουλευτήριον ſenatorum tantum eſt conſeſſus. λέσχη vero antiquiſſimis Graecis dicebatur otioſorum hominum conventus, ut ſe-
p. 338. num et mendicorum, qui ad blaterandum congregari amant. Ita Homerus, Heſiodus, Herodotus. Poſtea de ſapientum congreſſibus id verbum cepit uſurpari. Nam quas media Graecorum aetas διατριβὰς vel ἐπιδείξεις vocavit, antiquiores dixere λέσχας. Inde λεσχηνεύεσθαι vetus dictio pro συζητεῖν more philoſophantium. Vox eſt peregrina, לשׁן. λέσχη, *ſermo*. καλῶς γάρ τις τὰ μεγάλα ποτήρια ἄτως ὠνόμασε. *Vocavit*, non autem *vocaverit*. τὶς, id eſt, Chamaeleon. Ejus locum habes l. XI. πίνει τ' ἐκ τῆς Φιάλης ἐπιδέξια. Verba ſunt ipſa Platonis. τὸ ἐπιδέξια varie accipi poteſt, ut dicebamus l. I. c. 18. Φησὶ δὲ μετὰ τοῦτο τὰς μὲν δύο νυκτίζειν. At Plato, e tribus, qui perſtiterant, duobus ſomnum obrepſiſſe, Ariſtophani et Agathoni. Sed prior obdormiit Ariſtophanes: poſterior et ſub diluculum ipſum Agatho. Pone τελείαν σιγὴν poſt iſta: ἤδη δὲ ἡμέρας ὑποφαινούσης Ἀγάθωνα. Deinde ſcribe: καὶ τὸν Σωκράτη κατακοιμίσαντα ἐκ. Omnia ex Platone: quem utinam interpretes conſuluiſſent, ut honori ſuo melius conſulerent! παρὰ δὲ τῇ καλῇ Σαπφοῖ καὶ ὁ Ἑρμῆς οἰνοχοεῖ τοῖς θεοῖς. Debemus hic multa membranis. Sapphus locum expoſuimus l. II. c. 2. καὶ οἱ δειπνήσαντες ἀπελύοντο φωτὸς ὄντος. An potius φωτὸς ἐκ ὄντος; *Domum redibant ſine lumine*. Magnum hoc fuerit temperantiae veterum, de qua loquitur, argumentum. Lacedaemone ita fuiſſe moris, accepimus. Plutarchus narrat in eorum inſtitutis. Alioquin φωτὸς ὄντος accipiendum cum Dalecampio pro ἔτι φωτὸς ὄντος. Quod duriusculum videtur. Latini hoc dicunt *de die*. Unde illa, *lavare de die*, et *convivium apparare de die*. Simile

eſt, quod dixit modo: *καὶ νῦν δὴ νόμος ἐκ θυσιῶν τινῶν πρὸ ἡλίκ δυσμῶν ἀπιέναι. ὁσάκις δὲ τροφὰς ἐλάμβανον, προειρήκαμεν ἤδη, ὅτι δὴ τρεῖς.* Quaeſtionem hanc varie tractatam invenias ab hoc ſcriptore. Nam quod l. I. dicebamus, nimis verum eſt: recitatorem interdum agit Athenaeus, non Athenaeum, hoc eſt, ſolide doctum criticum. Quaeſtio eſt, quoties die heroës Homerici cibum ſumerent. Dicat igitur clare deipnoſophiſta, quid ſuper hoc ſentiat. Enimvero ex ejus ſcriptis magis, quid alii de ea quaeſtione ſcripſerint, quam quid ei probaretur, cognoſcas. Major pars doctorum tres *τροφὰς* attribuebat heroibus: *ἄριστον* ſub aurorae exortum, *δεῖπνον* circa meridiem, *δόρπον* ſub veſperam. Alii duas tantum: *ἄριστον* ſive *δεῖπνον*, et *δόρπον*. Nam apud poëtam *συναυνυμεῖν* et ejusdem *τροφῆς* nomina eſſe *δεῖπνον* atque *ἄριστον*. Philemo vero quater illos comediſſe contendebat, et totidem diverſas *τροφὰς* nominabat: *ἀκρόκτισμα, ἄριστον, ἐσπέρισμα, δεῖπνον.* Quid igitur Athenaeus? Mitto, quae l. I.: nam illa fortaſſe parum integra, parum ſana, etſi ex Euſt. aliter cenſeas. Iſto vero loco ſic. Diximus, ait, quot *τροφὰς* ſumerent heroës Homerici. Quot igitur? *ὅτι δὴ τρεῖς*, tres nimirum. Audiamus, quae ſubjecta ſunt in continenti: *διὰ τὸ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἄριστον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι.* Planiſſime iſta verba illorum p.339. ſententiam tuentur, qui bis tantum die cibum ſumpſiſſe ſtatuebant. Quippini? Nam horum veram, falſam aliorum ſententiam diſertim mox pronuntiatur: *ἀδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρὶς* (malo *τρεῖς*, ut apud Euſtathium,) *τινὰ λαμβάνοντα τροφάς.* Quomodo igitur illud ſtabit, *ὅτι δὴ τρεῖς*; Vide hominis inſtabilitatem. Niſi tamen ſcripſerat ille *ὅτι ἀδὲ τρεῖς.* Quod equidem verum cenſeo. Quare optimum ſcriptorem culpae abſolvimus. *ἁμαρτάνουσι δὲ καὶ οἱ ἐφεξῆς τιθέντες τέτας τὰς ςίχας.* Conjunctim ponuntur hodie in I. Od.: l. autem VII. priores duo ſoli, tertio praetermiſſo. *δῆλον ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα.* Lucem fecerit magnam huic loco, qui iſta verba notis parentheſeos incluſerit. Explicatur his, quid ſint *εἴδατα* apud poëtam in II. propoſitorum verſuum. Mens eſt, facere inepte eos, qui, poſtquam dixit poëta duobus primis verſibus, appoſuiſſe promamcondam *εἴδατα πολλὰ χαριζομένην παρεόντων*, tertium verſum ſubjiciunt, quo dicitur *ὁ δαιτρὸς* multas carnes in lancibus appoſuiſſe. Nam cum ad manum eſt copia carnium recens coctarum, nemo pridianas reliquias apponit, quas tamen hic trium

verſuum contextus non ſolum apponi, ſed etiam praeponi facit. Obſervemus diſſerentiam inter miniſteria promaecondae et ſtructoris, id eſt, τῆς ταμίης et τῆ δαιτρῷ. Hic acceptos a coquo cibos menſis inferebat, illatos ſecabat: illa ſublatas de menſa reliquias in penum condebat et promebat. Haec clara Athenaei mens, in cujus venatione viri docti meri Tireſiae. Euſtathius: παρεόντα βρώματα λέγει τὰ ἐν τῷ ταμείῳ ἀπόθετα, ἤτοι ἑψητὰ· τὰ γὰρ πρόσφατα ὁ δαιτρὸς παρατίθησι. λέγεσιν ἔντη. καθάπερ αἴτια τῶν τῆ σώματος μερῶν. Lego: καθάπερ ἀντία τ. *Ut quae ſint oppoſita corporis partibus.* Quid poterat ab Athenaeo probabilius dici? Quid a nobis probabilius excogitari ad reſtitutionem loci hujus? Nam doctorum hominum conatus ex Phavorino emendantium refutationis non indiget. Ubi enim veſtigia illius reſtitutionis in vulgari ſcriptura? ἔντεα igitur quaſi ἄντεα dicta. ε pro α, ut βέρεθρον pro βάραθρον. Sic ſaepe α pro ε. ut ἀσραβὴς pro ἀσρεβής. οἱ δὲ νῦν ξενῶνας καὶ ἀνδρῶνας νομίζεσι. Lege ὀνομάζεσι. Idem error ſaepius commiſſus: exemplum habes l. II. εἴ τύχοι τῆς πόλεως αὐτῶν ἐφαίνετο. Eclogarius praetermiſit τὸ αὐτῶν. Id mendae argumentum eſt, ut diximus ſaepe. Scribo ἀλύων ἐφαίνετο, *vagans cernebatur.* ἀλύειν, ut ex Plutarcho novimus, duo ſignificat. *Prae dolore animi ſola loca quaerere.* Ea notio ab iſto loco alieniſſima. Item *errare atque huc illuc ferri prae ignobilis otii abundantia.* Quomodo hic accipitur. ὠμίλει, ὦ τύχοι. Scripti quidam ὁ τύχοι, *quamvis leviſſima de re.* Sed perplacet, quod eſt editum. ἐπικωμάζων μετὰ κεραμίκ καὶ συμφωνίας. Quid hic ſignificet mox κεράμιον, ſatis conſtare poteſt ex adjecta dictione συμφω-
p.340. νίας et ex priſco more. Semper enim commiſſatores tibias vel alia muſica organa ſecum deferebant. Antiochus ut magis ſe dejiceret, teſtas circumferebat tibiarum loco, pauperes in eo imitatus, qui fictilibus crepitaculis et vaſorum figlinorum colliſione ſoliti ſe oblectare inopia melioris muſicae. Ariſtophanes Ranis: πῶ 'στιν ἡ τοῖς ὀστράκοις Αὕτη κροτῆσα; Enarrator ibi: ἀπορίᾳ λύρας ὄστρακά τινες λαμβάνοντες, ἦχον μὲν ἀπετέλεν, ἄσημον δέ. Sumpta videntur haec de Didymo, cujus iſta refert Athenaeus l. XIV.: Δίδυμός φησιν, εἰωθέναι τινὰς ἀντὶ τῆς λύρας κογχύλια καὶ ὄστρακα συγκρούοντας εὔρυθμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοῖς ὀρχουμένοις, καθάπερ καὶ Ἀριστοφάνη ἐν Βατράχοις φάναι. Hermippus comicus: Λεπάδας δὲ πετρῶν ἀποκόπτοντες, κρεμβάλιζεσι. *Lepadas ſaxis abſcindentes*

crepitant. Juvenalis: — *audiat ille Teſtarum crepitus.* Videntur autem vetuſtiores ſoliti in hanc rem acetabulis uti, quae fictilia erant, et bacillo percuſſa ſuavem quendam ſonum edebant. Haec eſt, quam Graeci vocant ὀξυβάφων μουσικὴν ἁρμονίαν, cujus inventorem facit Suidas Dioclem poëtam comicum Athenienſem aut Phliaſium. Φασὶν, ait, Διοκλέα τὸν Ἀθηναῖον εὑρεῖν τὴν ἐν τοῖς ὀξυβάφοις ἁρμονίαν, ὀστρακίνοις ἀγγείοις, ἅπερ ἔκρουσεν ξυλίῳ. Poſtea ceperunt fabricari in uſum illum acetabula ex variis metallis. Iſidorus Orig. l. III.: *Tertia eſt diviſio rhythmica pertinens ad nervos et pulſus: cui dantur ſpecies cithararum diverſarum, tympanum, et cymbalum, et ſiſtrum, acetabula aeneu et argentea, vel alia, quae metallico rigore percuſſa reddunt cum ſuavitate tinnitum, et caetera hujusmodi.* Sed et Suidas auctor eſt, quo magis ſonora eſſent iſta vaſcula, ſolita fuiſſe confici ex pluribus metallis in unum conflatis. ἄλλως, inquit, χαλκὸς ἠχεῖ, καὶ ἄλλως σίδηρος, καὶ ἄλλως μόλυβδος, καὶ ξύλον. διὸ καὶ τὰ ὀξύβαφα εἰώθασιν ἐκ διαφόρων κατασκευάζειν ὕλης, ἵνα τῇ διαφορᾷ τῶν ἀπηχήσεων τὴν ἁρμονίαν ἀποτελέσωσιν. Caſſiodorus l. IV. in erudita epiſtola ad Symm.: *Quid acetabulorum tinnitus? Quid dulciſſimi ſoni referam varia percuſſione modulamen?* Atque haec ſunt, quae vocantur in muſicorum organorum diviſione ἔνηχα, *ſonora.* ψόφων μόνον παρατηρητικά, inquit auctor l. XIV. Fallitur enim Dalec. eo loco, confundens enecha cum pneumaticis: vertit enim *quae ad ſonum inflantur ſpiritu.* Magno certe errore. Dio Chryſ. auctor eſt, Phoenices atque in his potiſſimum Aradios hujusmodi muſica plurimum uſos, qui propterea vocat Ἀραδίων μουσικὴν et Φοινίκων κρούματα. Vide illum in Tarſic. I. Hujus etiam generis fuerunt et *ſcabilli*, de quibus ad IV. Suetonii dicebamus, et κρέμβαλα, quae ſine ulla operoſiore harmonia ipſo delectabant ſono: ut hodie, quae vocantur *carcaveaux* in Galliis. Quanquam his jam ars eſt adhibita. Inde κρεμβαλιάζειν, id eſt, Heſychio interprete, κογχύλια καὶ ὀστᾶ ἅμα συγκροτοῦντας ἐρισμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοὺς ἀρχομένους. Eſt etiam affinis illa κρεμβαλιασμῷ ſpecies, quam vulgo pauperes et mendici in nova Roma ad divitum oblectationem p. 341. et ſtipem eliciendam uſurpabant, ut refert Chryſoſtomus in priorem ad Theſſalon. κύλικας, ait, καὶ κισσύβια, καὶ ποτήρια τοῖς δακτύλοις ἐνείρων καὶ περιτιθεὶς κυμβαλίζει. Poſtrema cenſeo corrupta, ſcriboque ἄρρυθμόν τινα ἦχον ἀποτελεῖν τοὺς ὀρχουμένους. Nitimur iis, quae auctor ſcribit

libro jam indicato. Caeterum κεραμίου in hoc Polybii loco nihil vetat de acetabulis interpretari: nam illa fictilia olim fuerunt. Antiphan.: Ἐξ ὀξυβαφίων κεραμίων ἐπίνομεν. Et auctor ipse l. XI. ait, fuisse εἶδος κύλικος μικρᾶς κεραμέας. ὥσε πολλὰς διὰ τὸ παράδοξον ἀφισαμένας φεύγειν. Placet ἀνισαμένας, ut alii libri habent. Ita potius loqui amant scriptores. Paulo ante scribe χρυσοχοείοις, ut ἀργυροκοπείοις, per ει.

CAPUT QUINTUM.

Tali dorcadei. αἱ πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι καὶ πρὸς τὰς θεὰς τιμαί. Olympii Jovis templum Athenis. Aemilii Pauli ἀγῶνες. πρέσβεων et θεωρῶν differentia. Nisaei equi. θεωρίδες vel θυωρίδες. εἴρις pro ἴρις, et similia. ὅλκια.

Insanarum Antiochi Illustris largitionum hoc primum exemplum commemoratur: ἐδίδε γὰρ τοῖς μὲν ἀστραγάλας δορκαδείας, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. Tali dorcadei illi sunt. de quibus nos multa ad Theophrastum olim. Lusorios enim talos debemus intelligere, non ζωϊκὰς, ut existimarunt eruditi homines. Citat hunc locum Eustath. ad Il. ρκψ. ξ. His autem inaequalibus muneribus similes erant illae rerum inaequalium sortes, quas solitum Augustum amicis dividere narrat Suetonius. Addit: ἐν δὲ ταῖς προς τὰς πόλεις θυσίαις καὶ ταῖς πρὸς τὰς θεὰς τιμαῖς., Mirifice loquitur. Nam potius dicendum videatur: ἐν ταῖς πρὸς τὰς πόλεις τιμαῖς καὶ ταῖς πρὸς τὰς θεὰς θυσίαις. An igitur ita restitui scriptura debet? Non arbitror. Est enim figurate dictum αἱ πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι καὶ πρὸς τὰς θεὰς τιμαὶ pro αἱ πεμπόμεναι πρὸς τὰς πόλεις θυσίαι εἰς τὸ τιμᾶν τὰς θεάς. Figuram vocant ἓν διὰ δυοῖν. Moris autem fuit Graecorum, non propria tantum suae urbis quemque festa agitare, sed etiam aliarum missis victimis et pretiosis donariis ornare ac concelebrare. Hae sunt, quas appellat auctor τὰς πρὸς τὰς πόλεις θυσίας. Clarius Theophrastus in notatione αὐθαδείας πρὸς τὰς ἑορτὰς πέμπειν, quod ibi sumus interpretati. Ita debere ista accipi, sequentia probant. Ait enim, munificentiam Antiochi circa peregrinos deos variarum ur-

bium poſſe colligi ἐκ τῶ παρ' Ἀθηναίοις Ὀλυμπιείω, ex *Olympii Jovis templo, quod erat Athenis.* De hoc templo Strabo, Livius, Pauſanias, alii. Sed quod tacent alii, clare docet hic Athenaeus, ſumptus magnos feciſſe Antiochum in exſtructione hujus templi a Perſeo jam inchoati. Fecere idem et alii plures viri principes, donec tandem Adrianus Imper. tentatum a multis opus et ab aliquot retro ſeculis manens imperfectum perfecit ac dedi- p. 342.
cavit. Sic interpretamur hunc locum, ad proditam hiſtoriam lectionem omnium librorum accommodantes: nam Dalecampii emendationem non neceſſariam non probamus. Quod ſequitur, planum eſt: καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων, *et ſtatuis, quas in Delo circa aram conſecravit.* Etſi hujus quoque hiſtoriae aliud teſtimonium in ſcriptis veterum, quod ſciam, non invenias. Dele τὸ καὶ ante iſta, μηδὲν τὸν ἄνθρωπον πρ. Officit enim narrationis perſpicuitati. Quod ait, ἀκούσας τὰς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συντετελεσμένας ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίου Παύλου, de veris, non ludicris, Aemilii Pauli certaminibus accipio: nam editos in Macedonia ludos fuiſſe ab Imperatore Aemilio Paulo, neque Livius dicit, neque Plutarchus, neque alius quisquam veterum, et omnino ſimile veri non eſt. Hos igitur Pauli ἀγῶνας cum audiret Antiochus, βελόμενος τῇ μεγαλοεργίᾳ δωρεᾷ ὑπερᾴραι τὸν Παῦλον. Ita omnes codices. Ab epit. abeſt vox δωρεᾷ, quam equidem ſuſpectam habeo: nam ut oratio ſtet, inſerenda ſaltem particula καὶ, vel ſcribendum τῇ μεγαλοδωρεᾷ. Sane verbum μεγαλοεργίᾳ parum Antiocho quadrat. Ita enim eſt: Aemilii τὴν μεγαλοεργίαν et maximas res geſtas ſuperare nitebatur Syrus δωρεᾷ, id eſt, opum largitione et in ludos profuſione. Quos ut mature denuntiaret, ἐξέπεμψεν, ait, πρέσβεις καὶ θεωρὰς εἰς τὰς πόλεις. Miſit πρέσβεις ſive legatos, ut rex et more hominum, θεωρὰς autem, tanquam de re ſacra. Ludos Daphnicos fuiſſe ſacros, quis dubitat? Agitabantur enim in Apollinis et Dianae honorem. Quin etiam certum eſt, et ludos plerosque omnes, et lautiores etiam epulas παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αἰτίαν εἰς θεὸν ἀνενέγκαι, ſicut paulo ante dictum. Quid differant πρέσβεις et θεωροὶ, declarat Plutarchi locus in Demetrio. Vide l. IX. c. 13. Interpretum inanem περιεργίαν nemo eruditorum ferat patienter. Ait vero convivator in deſcriptione pompae, quam duxit Antiochus: τέτων κατόπιν ἦσαν ἱππεῖς Πισαῖοι μὲν χίλιοι, πολιτικοὶ δὲ τρισχίλιοι. Vocat ἱππεῖς equos cum ſuis ſeſ-

foribus, ſicut arguunt ſequentia duo vocabula, χρυσοφάλαροι καὶ χρυσοσέφανοι· nam hoc viris, illud equis convenit. Sed quinam ſunt iſti Piſani equi? Ego vero Polybium ſcripſiſſe autumo Νισαῖοι. Equi Niſaei in Media naſcebantur. et in uſus regum Perſidis ſervabantur, aut ad reges alios mittebantur. Ideo videntur auctores regum proprios facere. Strabo l. XI.: τὰς δὲ Νισαίας ἵππους, οἷς ἐχρῶντο οἱ βασιλεῖς. Oppianus: Κάλλει δ' ἐν πάντεσσι πέλει πανυπείροχος ἵππος Νισαῖος, τὸν ἄγεσιν ἐριστέφανοι βασιλῆες. Ingentem fuiſſe illorum copiam, docet alibi Strabo, ſcribens, viginti horum millia quotannis mitti ſolita ad regem Perſarum: τοῖς Μιθρακίνοις, ait, vel Μιθρακίοις, hoc eſt, ut nos interpretamur, ſub illud tempus, quo feſtum Mithrae, Perſarum deo, ſacrum celebrabatur. Quis uſus iſtorum tot equorum eſſet ad ludos,
p. 343. ex hac Polybii narratione licet colligas: nam inde vel praecipuum pompae ornamentum erat. Niſaeis opponuntur hic οἱ πολιτικοὶ, *plebeji et domi nati.* Transvectae ſunt in Antiochi pompa, ſicut narratur mox, etiam θεωρίαι βραχὺ λείπουσαι τριακοσιῶν, *menſae ſacrae ferme trecentae.* Scribo enim ex veſtigiis lectionis Hoeſchelianae θεωρίδες. Menſas, quarum in ſacris uſus, vocabant θεωρίδας, et θυωρίδας. vel etiam θυωρὰς, ut eſt apud Julium Poll., Diogenem Laërt. et Tzetzem. Apage, qui *popas* vertunt: errant enim craſſe. Cogitemus de numero in iſtis: βασιλικοὶ δὲ παῖδες παρῆλθον ἑξακόσιοι, χρυσώματα ἔχοντες. Num enim abſurdum, regios pueros traduci tantum ιοc, cum modo dixerit, Dionyſium, qui erat regi ab epiſtolis, miſiſſe usque ad cιɔ. Sed propter vocem χρυσωμάτων poſſumus hanc lectionem tueri. Mulieres illae, de quibus ſcribitur, ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροις ῥίνινον, non pueros regios, quorum praeceſſit mentio, ſed omnes ſpectatores, ut quemque illorum praeteribant, unguentis reſpergebant. Quae deinceps narrantur de exhibito diverſi generis unguento ad unctionem, ea ſic accipio. Per dies 30. ſpectacula varii generis edidit Antiochus, quo toto tempore unguentorum facta eſt omnibus, qui in gymnaſium venirent lotum, a rege copia. Primis diebus quinque datum crocinum, cinnamominum et nardinum: reliquis vero diebus telinum, amaracinum, irinum, aut liliaceum ſive lirinum. Nam l. X. κρίνινον ſcriptum pro eo, quod hic eſt σίρινόν. Quod non aliud quam ἴρινον. Sic enim σῖρις pro ἶρις, κλεῖμα pro κλῖμα, λειῖκινον pro λίκνον, ſimiliaque ſexcenta in antiquis libris Heſychii,

Suidae et ipſius Athenaei: ut aliquanto poſt κιννα μώμῳ καὶ ἴρι δος. Sic enim et MSS. At in epit. ἴρ.δος. Porro ait Polybius, expoſita fuiſſe iſta unguenta ἐν ὁλκίοις. Quae quidem *urceolae* non erant, ut verſum vidimus, ſed labra ampla ad inſtar magnorum craterum efficta. Ita deſcribit Heſychius, et confirmant auctorum loci. Ex iis etiam claret, holciorum in balneis fuiſſe uſum. In Plutarchi Alexandro junguntur ὅλκια, κρωτῆρες, πίελοι et λάβροι. Sic accipe etiam in hiſtoria Judith c. 15. Atque haec ad ea, quae de Antiocho. Tranſeamus nunc ad regiam vere et incredibilem in modum magnificam Ptolemaei Philadelphi pompam.

CAPUT SEXTUM.

Tentoria diebus feſtis figi ſolita. Occorum Aegyptiorum forma. οὐρανίσκοι *et* οὐρανός. μεσόλεκος. περισκώματα πυργωτὰ *et* ζωτά. σύριγξ *Pictores* Σικυωνιακοί. Σικυωνικοί. μυθικαὶ διαθέσεις. θυρεοὶ ἀργυραῖ. νυμφαῖα. τῆς πρώτης ἐρέας. διέδροι.

Πρὸ δὲ τοῦ ἄρξασθαι τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ κ. Saepe diximus, ſolitas olim per ſolemnes publicorum feſtorum aut panegyrium dies exſtrui, quas vocabant Latini umbras. Graeci σκιάδας et σκηνάς. Tabernacula erant in feſtae urbis viis aut ſuburbanis locis compacta excipiendis peregrinis, qui partim p.344. ad ludorum ſpectacula, partim ad mercimoniorum ineunda commercia undique concurrebant. Erant etiam feſta quaedam, quorum ritus tentoria jubebant figere, ubi populus, univerſis relictis domibus, ſe continebat certo dierum numero, donec ſolemnitas omnis eſſet peracta. Talia feſta erant, de quibus diximus l. ſuper. c. 9. Videtur et Alexandrinum feſtum, quod hic deſcribitur, eodem ritu celebratum. Nam ea cauſſa, niſi fallimur, fuit, cur rex ipſe in tabernaculo morari neceſſe haberet. Hoc igitur tabernaculum deſcribit Callixenus, priusquam pompae totius ordinem explicet. Sedes illius fuit ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ, *intra arcis ſeptum*, vel *intra ambitum collis*.

Utrumque ſignificat Graecum ἄκρα, et munitum in urbe locum, id eſt, arcem, et quamcunque editam urbis partem, ut collem, quomodo hic malim accipere. κίονες διεσάθησαν ξύλινοι. *Columnae ligneae certo intervallo ſtatutae ſunt.* ἐφ' ὧν ἐπισύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τῆ συμποσίᾳ στέγην. Haec forma oeci Aegyptii, ut appellabant architecti. Vitruvius l. VI. c. 4.: *In Aegyptiis oecis ſupra columnas epiſtylia, et ab epiſtyliis ad parietes, qui ſunt circa, imponenda eſt contignatio.* Appellat Callixenus συμπόσιον inferiorem partem tabernaculi: quod quidem amplae vaſtaeque coenationis inſtar habuit. Atque hoc ſolum iſtius aedificii ad uſum pertinuit: reliqua omnia ad ornatum. αὕτη δ' ἐνεστράσθη κατὰ μέσον ἐρανίσκῳ κοκκινοβαφεῖ περιλεύκῳ. *Haec contignatio* (στέγη τῆ συμποσίᾳ) *circa medium tapetibus tecta eſt expanſi in coeli modum, coloris coccinei admodum vergentis in albedinem.* ἐρανίσκος eſt papilio coeli aut tholi formam referens, ut pluribus expoſitum nobis l. II. atque etiam alibi. Idem et ἐρανὸς aliquando ſignificat. B. Chryſoſtomus de Xerxe: Τί δέ σοι ὁ χρυσῆς ἐρανὸς ἐβάλετο, ἀνόητε; Vocem κοκκινοβαφεῖ tollendam cenſuerunt docti propter ſequentem περιλεύκῳ. Sine cauſſa, ut alibi diſputamus. περίλευκος id valet, quod diximus, vel *albo praetextus.* καθ' ἑκάτερον δὲ μέρος εἶχε δοκὰς μεσολεύκους ἐν πεταύροις πυργωτοῖς κατειλημένας. Scribo μεσολεύκοις ἐμπεταύροις π. Repetendum autem ex ſuperioribus τὸ κοκκινοβαφές. *Ab utraque parte habuit* ea contignatio *trabes circumtectas tapetibus* coccineis *albo diſtinctis* (vel *mediocriter albicantibus*) *turritis.* Cognatae voces ſunt, quas in commentario de coloribus accurate explicamus, λευκός, ἔκλευκος, διάλευκος, ἐπίλευκος, μεσόλευκος, μιξόλευκος et περίλευκος. Sic autem dicta ἐμπεταύρωτα πυργωτά, quae turres pictura vel textura repraeſentarent: ſicut ζωωτὰ dicuntur et *bellua*, quae animalium figuras intextas habent. τῶν δὲ κιόνων οἱ μὲν τέσσαρες ἀμφ. Quatuor illae columnae, quae latitudinem deſignabant. At οἱ ἀνὰ μέσον ſunt ternae reliquae ab utroque latere longitudinis. τούτων δ' ἐκτὸς περίβολος ἐπεποίητο σύριγξ ταῖς τρισὶ πλευ-
p.345. ραῖς. Id eſt, *ultra iſtas columnas* aliis *ad tria latera circumpoſitis tres quaſi pergulae confectae erant, longae quidem, ſed anguſtae.* Hoc declaratum voluit Callixenus voce σύριγξ, non quod viſum Dalecampio. Infra h. l.: τῷ κοιτῶνι συνῆπτο στενὴ σύριγξ κατὰ πλάτος τῆς αὐτῆς χωρίζουσα τὴν γυναικωνῖτιν. Sicut Polybius accipit in de-

ſcriptione loci cujusdam Alexandriae l. XV. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνὰ μέσον χώραν. Scrib. χωρῶν. Eſt enim a χώρα, non a χῶρος. Mox ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις. διὰ τὴν τῶ περιέχοντος ἀέρος εὐκρασίαν. Obtinuit apud Graecos, ut περιέχων dicatur aër. Quare vocem ἀέρος tollas licet. Sed cum vetuſtioribus locutus eſt Athenaeus, Ariſtotele, Theophraſto, aliis: neque mutandum quicquam. Quod ait de aëre Aegypti et coeli temperie floribus apta, notum ex Theophraſti et Plinii teſtimoniis. Hujus quidem judicio *terrarum omnium accommodatiſſima unguentis Aegyptus copia roſae*, l. XIII. c. 3. Sed minus odoratas eſſe roſas Aegyptias caeterosque flores ſatis conſtat. εἰς τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος κατεπέπασο χύδην. Eclogarius videtur legiſſe κατέσπασο. Ait enim: τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος ἀπετέλει πρόσοψιν λειμῶνος ἄνθεσι χύδην κατασπασθέν. Non probo. πίνακες τῶν Σικυωνιακῶν ζωγράφων. Dalecamp. *pictorum Sicyoniorum tabulae*. Sed aliud eſt Σικυωνίων, *Sicyoniorum*, aliud Σικυωνιακῶν, vel, ut habent membranae, Σικυωνικῶν, *ſimilium Sicyonis*. Ac fortaſſe ζωγραφιῶν ſcribendum, et de picturis Sicyonii generis intelligendum. Dividebatur enim pictura in genera Helladicum, Aſiaticum et Sicyonium, cujus auctor Eumolpus Sicyonius. αἱ δὲ μυθικὰς διαθέσεις. *Quaedam fabularia argumenta*, id eſt, ex fabulari hiſtoria petita. διάθεσις eſt *deſcriptio*, ut recte vertit Dalecampius. Ad l. l. Strabonis eam vocem expoſuimus. In ſubjecta pompae deſcriptione ait Callixenus, multas in ea fuiſſe διαθέσεις ἀκοῆς ἀξίας, id eſt, multas rerum variarum εἰκασίας dignas narratu: et paulo poſt de Polemone Periegeta ſcribit, eum ἐξηγήσασθαι διάθεσιν ἐν Φλιοῦντι, id eſt, expoſuiſſe argumentum tabulae cujusdam, cujusmodi erant, quas Philoſtratus interpretatur in Iconibus. θυρεοὶ περιέκειντο ἐναλλὰξ ἀργυραῖ τε καὶ χρυσαῖ. Imo ἀργυροῖ τε καὶ χρυσοῖ. Neque enim alio genere vocem θυρεὸς uſurpare, opinor, voluit, quam omnes alii. Aut figura eſt πρὸς τὸ σημαινόμενον, et referendum ad vocem εἰκασίαι. Nam revera θυρεοὶ hoc loco nihil aliud niſi θυρεῶν εἰκασίαι. ἐξ ἑκατέρᾳ πλευρᾷ. Scripti melius ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾷ. συμπόσιά τε ἀντία ἀλλήλων αὐτοῖς τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν καὶ σατυρικῶν ζώων, ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμόν. Faceſſit mihi negotium vox αὐτοῖς, quae referri alio non videtur poſſe, quam ad nomen ἄντρα proxime praecedens. Lego ἐν αὐτοῖς, vel παρ' αὐτοῖς, ut intelligantur coenationes iſtae in antris fuiſſe compoſitae,

ac quam modo eft dictum, vel hanc unde ad illam ducitur linea. Sed in ipfis quibus notæ Lyræ adhæret, ac ipfa Lyra, ut in Cygno, Aquila, Delphino, Cancro, Leone, Virgine, Bootis, Corona, Ophiucho, Serpentario, Sagittario, Capricornoque plerique non affentiri poffunt. Ego, ut ad Lyram redeam, ejus ftellam, quæ ad Cygnum vergit, Cygnum, quæ ad Aquilam, Aquilam nominabo, ac, ubi opus erit, ad Cygnum ejus ftellam, quæ ad Aquilam vergit, poftulo decretum Solis Sol. I. Fit. 2. ejus ftellam, quæ ad Cygnum vergit. Decumanum horizontis alium nominabo, qui per Cygnum, alium, qui per Aquilam, ac, ubi opus erit, Cygnum, Aquilam, Lyræ ejufve ftellam quæ ad Cygnum vergit, Lyram ejufve ftellam quæ ad Aquilam vergit. Et in his quidem, quæ ad Cygnum, Aquilam, Lyramve pertinent, Horizon et ea, quæ ejufdem vices fubeunt, non intelligo, ubi ejufve loco. Meridianum eorum, quæ ad Cygnum, Aquilam, Lyramve pertinent, nominabo. Unde fignum ab ejus meridiano, id eft, a non paralleloftico, aut ei æquinoctiali, medio inter eum, quod ad Cygnum, Aquilam, Lyramve vergit, diftans, ejus loco habet. Declinatio ejus dicenda eft, quæ ejus, id, quod ab ejus meridiano, id eft, a non paralleloftico, aut ei æquinoctiali, medio inter eum, quod ad Cygnum, Aquilam, Lyramve vergit, diftat. Ejus paralleli ftella dicenda erunt, ab ea ducitur ad meridianum ejus linea, quæ ad Cygnum, Aquilam, Lyramve vergit, ac, ubi opus erit, ad Cygnum, Aquilam, Lyramve. Quod ad azimuth, reperiet I. Sol. Inf. non duplicatum, ac, ubi opus erit, ad Cygnum, Aquilam, Lyramve. Quod ad ortus, occafus duplicatos, ac fubl. Lyram fimi. I. Sol. duplicatum ort. Ad ortum et occa. quis fubl. cernat duplicatum, ac, ubi opus erit, ad Cygnum, Aquilam, Lyramve. Quod ad ortum, occafum, ac fubl. Lyram duplicatum ort. Ad ortum et occa. quis fubl. cernat duplicatum, ac, ubi opus erit, ad Cygnum, Aquilam, Lyramve.

CAPUT SEPTIMUM.

Πομπὴν πέμπειν. Stadium Alexandrinum. πομπὴ, ferculum pompae. αἱ τῶν πεντετηρίδων γραφαί. Lampades byssinae. κανοῦν, ῥάβδος et virga. *Orpheoteleſtae. Vannus myſtica Bacchi: item Minervae. λικνοφόροι mulieres et viri.* Macetae *Bacchae. Smilax inter Bacchi coronamenta. Nyſa. λημνίσκοι et λινίσκοι. Coli. Alia praeterea multa.*

Percurrimus deſcriptionem regii tabernaculi: nunc ipſam pompam paulisper ſpectemus. Eſt autem πομπὴ traductio aut transvectio. Graeci id dicunt πέμπειν vel πομπεύειν, item παρέρχεσθαι, παριέναι et διαφέρεσθαι, per publicas urbis vias, a loco certo in certum locum, ſive eundem, ſive alium. In hac narratione uterque terminus ſiletur, et ποῖ, et πόθεν. Suſpicamur nos, profectam pompam ab illa urbis parte, ubi fuit Ptolemaeo ſtructum tabernaculum, in ejus dei templum eſſe perductam, cui ille honos habebatur praecipue. Qua ducta fuerit, non praetermittitur: ἤγετο διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν σαθρᾶς. De hoc ſtadio facit Strabo mentionem l. ult. Ordo autem pompae accuratiſſime explicatur, et tempus, quo coepit progredi. πρώτη (videlicet πομπὴ, *prima pompa* vel *primum ferculum*) ἐβάδιζεν Ἑωσφόρος. Luciferum, ſtellam diem ducentem, in tabula expreſſerant: ei tabulae principem locum inter omnia pompae fercula tribuerunt. καὶ γὰρ, ait, ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ' ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον. *Quia duci coepit pompa, quo tempore oritur Lucifer.* Haec ſatis declarant, ſi attendiſſent viri docti, praecedentia. πρώτη δ' ἐβάδιζεν Ἑωσφόρος. Par et ſimilis ratio ejus, quod et ſtatim ſequitur: deſiiſſe pompam ſub veſperi exortum; propterea agmen cluſiſſe illius ſtellae ſimulacrum. Sic enim accipienda iſta minime obſcura, niſi ἐθελοκωφῶμεν, verba: τὴν δὲ τελευταίαν Ἑσπέρα συνέβαινεν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτον συνεχούσης τὸν καιρόν. Deeſt etiam hic nomen πομπὴ, ut ſaepiſſime in hac narratione. Atque in hujusmodi locis πομπὴ non id ſignificat, quod ante diximus, ſed res ſingulas in pompa transvectas, ſive, ut Latini loquuntur, ſingula pompae fercula. Sic πρώτην vel δευτέραν ἱστορίαν Graeci, *primam* vel *ſecundam hiſtoriam* Latini appellant hiſtoriae partem primam aut p. 347.

ſecündam. Sic etiam intellige, quod ſcribit de ſecunda pompa: ἔπειθ' ἡ τοῖς βασιλέων γονεῦσι κατωνομασμένη. Sequebatur Luciferi ſimulacrum ferculum divis parentibus regis et reginae ſacrum. Deinde auctor multas πομπὰς in unum cogit, et ait: μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν θεῶν ἁπάντων οἰκείαν ἔχουσαι τῆς περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. Quae ita erant vertenda: *poſt has* ſequebantur *deorum omnium* pompae (hoc eſt, imagines) *ornatu eo, qui hiſtoriae cujusque illorum conveniebat.* Poterat curioſus lector deſiderare pleniorem deſcriptionem hujus partis, quae univerſae pompae fuit caput. Continebat enim deorum omnium ſimulacra, fercula, tenſas et totius veterum theologiae ad vivum expreſſam imaginem: ſuperſedet tamen Callixenus narratione hac, contentus, indicaſſe cupido lectori, unde poſſit reperitare, quod hic non invenit. Sic enim ille: τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν εἴ τις εἰδέναι βούλεται, τὰς τῶν πεντετηρίδων γραφὰς λαμβάνων ἐπισκοπείτω. Si quis, ait, ſingula pompae hujus ſcire cupit, ſumat in manus tabulas illas, quibus quinquennalis ludicri Olympici ſolennitas depingi ſolet, atque eas intueatur. Quaſi dicat auctor: et in ornandis deorum omnium ſimulacris, et in ordine, quo producta eſt cujusque effigies. et uno verbo in caeteris omnibus ad deos ſpectantibus idem plane ſervatum in hac Ptolemaei pompa, atque Olympiae, cum celebratur ludicrum olympicum. πεντετηρίδων γραφὰς interpretamur pictorum tabulas, quarum argumentum erat celebratio alicujus penteteridis. Notamus et alibi de hoc genere tabularum. Sed non ſunt praetermittenda hoc loco Athenaei verba e l. XII.: ἀφικόμενος δ' Ἀθήνησιν ἐξ Ὀλυμπίας, δύο πίνακας ἀνέθηκεν, Ἀγλαοφῶν-
p. 348. τος γραφήν· ὧν ὁ μὲν εἶχεν Ὀλυμπιάδα καὶ Πυθιάδα στεφανώσας αὐτὸν, ἐν δὲ θατέρῳ Νεμέα ἦν καθημένη, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων, καλλίων φαινόμενος τῶν γυναικείων προσώπων. Poteſt accipi γραφὴ et de libris eo argumento ſcriptis. Sic in Plutarchi l. de muſ. ſimillimus locus accipietur commodius. Nam ut probet auctor, antiquiſſimos tibicines cecinisſe in ludis μεμελοποιημένα, τοῦτο δὲ, inquit, δηλοῖ ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τὸ μουσικὸν ἀγῶνος. Etſi autem in multis Graeciae locis πενταετηρικοὶ ἀγῶνες celebrabantur, tamen omnium penteteridum longe nobiliſſima fuit Olympica, quae ineunte quinto quoque anno incredibili frequentia hominum maximoque apparatu agitabatur. Quod ſi judicii non fallimur, putamus, etiam iſtam pompam Ptolemaicam agitatam eſſe occaſione feſti

cujusdam quinquennalis. Quod etiam arguere videtur ista Penteteridis effigies, quae inter caetera dicitur paulo post fuisse gestata. De magnificentia pompae caeterorum deorum licet facere conjecturam ex unius Bacchi choragio ubertim hic descripto. In ea descriptione scribunt libri veteres λαμπάδας φέροντες βυσσίνας, non, ut editum est, κισσίνας. De ellychnio e byssо possis intelligere. Mox vero, ἔφερον δ' αὖται θυμιατήρια ἐξαπήχη κισσίνοις καὶ χρυσοῖς κέωσι † διακεκοσμημένα, exarata manu lectio habet καίωσι, quod non minus corruptum, quam illud κέωσι. Fortasse scribendum κίοσι, ut interpretes, vel, ut censemus nos, κανόσι. Cogita, lector ingeniose. Mihi quidem emendatio perplacet, non quia nostra est, sed quia vox κανὼν huic loco aptissima videtur. Sic vocabant in operibus cujuscunque materiae exstantia a reliqua superficie ornamenta, quae quidem in longum producerentur in modum regulae. Sic Φακὸς dixerunt in lectis pedum et similibus operibus ornamenta quaedam lenticularis formae, de quibus plura observamus alio loco. Dixi exstantia: quae enim non exstant in longum producta, *virgae* appellantur. Ideo operibus textis ῥάβδας παρυφαίνεσθαι scribit Pollux. Unde *virgata jugula* Virgilio. Sed et ῥάβδοι, quae eminent, dicuntur: ut in illis ostreis, quae appellant Graeci τραχυόστρακα et ῥαβδωτά. Pro ἐπὶ χρυσῶν μαζονόμων est in epitoma ἐν χρυσοῖς μαζονόμοις. Deinde pro ἐν πορφυραῖς χλαμύσι invenio in membranis χλανίσι. Mox non longe supple ex membranis: Ὧραι τέσσαρες διεσκευασμέναι, καὶ ἐπάση φέρουσα τὰς ἰδίας κατασκευάς. ἐχόμεναι δὲ τούτων θυμιατήρια δύο κισσινα. Ubi editur τετρακυκλος πηχῶν τεσσαρεσκαίδεκα, numerum augent MSS., in queis πηχῶν ις, *cubitorum* 17. Corruptum est, quod statim sequitur: τῇ δὲ τετρακυκλῳ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, καὶ πέρσης τελεταὶ καὶ θίασοι παντοδαποὶ καὶ τὰ λίκνα φέρουσαι. Omitto dicere, verbum deesse huic sententiae necessarium, ὠχοῦντο, vel ἐφέροντο, aut simile: cujus praetermissio etsi duriuscula, ferri tamen fortasse queat. Illa certe, πέρσης τελεταὶ, clamant vitium perculsa. Dalecampius fecit ἐν Περσικῇ στολῇ. Ingenio, nisi fallimur, majore, quam judicio. Vestitum Persicum describunt p. 349.
nobis Xenophon et conditores Alexandri rerum, etiam Plutarchus in l. de ejus fortuna. Sed κείσθω illius sententia εἰς τὸ μέσον. Etiam nostra. Censemus enim ita scribendum: ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, καὶ Ὀρφεοτελεσταὶ, καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ αἱ τὰ λίκνα φέρουσαι. Opertaneorum sa-

crorum myſtae atque interpretes praecipui erant, quos vocabant Orpheoteleſtas, qui fere cum Bacchi orgiaſtis conjunguntur. Scribebam aliquando *καὶ Περσεφόνης τελεταί.* Sed id jam non placet. Nulla autem orgia aut myſteria ſine vanno peragebantur, quam Virgilius vocat myſticam, Plutarchus in Alex. *μυστικὰ λίκνα.* Multa de hac vanno ſcriptores. *λικνοφόροι* hic ſunt foeminae: alibi viri, ut cum Aeſchinem licnophorum ait fuiſſe Demoſthenes. Erant et in ſacris Minervae vanni. Vetus poëta apud Clementem et Plutarchum: *Βάτ' εἰς ὁδὸν δὴ, πᾶς ὁ χειρώναξ λεώς, Οἱ τὴν Διὸς γοργῶπιν ἐργάτιν θεὸν Στατοῖσι λίκνοις προστρέπεσθε.* Macedoniam olim et *Macetiam* eſſe appellatam, et Macedones *Macetas*, jam vulgo notum. In proximis tamen hisce verbis, *μετὰ δὲ ταῦτα αἱ Μακέται, αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες, καὶ Βασσάραι, καὶ Λυδαὶ,* *Macetae* peculiari ſignificatu dicuntur Macedonicae mulieres Bacchi comites, quae, ceu Deo plenae, furere ſolitae, *ἔνοχοι ἦσαι τοῖς Ὀρφικοῖς καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς*, ut de illis ſcribit Plutarchus in Alex. Vide Euſtath. ad Il. *ρκψ. ξ.* Smilacem inter Baccharum coronamenta recenſet Callixenus, ſubjiciens: *ἐστεφανωμέναι, τινὲς μὲν ὄφεσιν, αἱ δὲ σμίλαξι καὶ ἀμπέλῳ καὶ κιττῷ.* De ea re tamen Plinium lege l. XVI. c. 35. Sic autem etiam Euripides in Bacchis. Nyſam celebrant veteres Liberi patris nutricem, etiam M. Tullius et Plinius. Ab ea ſunt appellati montes Nyſae, deſcripti geographis in variis orbis terrarum partibus. De foemina, non de ulla urbe accipienda erant, quae ſequuntur: *ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσσης ὀκτάπηχυ καθήμενον, ἐνδεδυκὸς μὲν ἁβρὸν χιτῶνα*, et caetera. Invenio deinceps ſcriptum in epitoma *ἐξῆς εἵλκετο ἄλλη τετράκυκλος.* Et ſtatim *ἐφ' ἧς κατεσκεύκτο λεκός.* Iſtud quidem perſpicue verum, non, quod editur, *ἐφεξῆς κατεσκ.* Sic modo dictum *ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσσης.* In eodem epitomae libro ſcriptum *πλάτος κδ*, *latitudo cubitorum 24*, ubi habet edita lectio *τεσσαρεσκαίδεκα.* Hoc melius dubio procul, ut longitudinis menſura arguit. Servemus igitur, quod eſt editum, cum hic, tum paulo poſt: *καὶ κρατῆρες ἑκκαίδεκα, ὧν οἱ μείζους ἐχώρουν μετρητὰς τριάκοντα, οἱ δὲ ἐλάχιστοι πέντε.* Non aſſentior doctiſſimo viro Nicolao Sturioni, qui pro *τριάκοντα* reſtituebat *τέτταρα*, exiſtimans, poſitum vitio *λ* pro *δ*. Verius putamus, ſex fuiſſe horum craterum ordines, ſive pemptadas, magnitudinis diverſae. Primi ordinis quini crateres quinque metretas capiebant, ſecundae pemptadis decem,

tertiae 15, et ſic deinceps ad triginta crateras usque. Callixenus, ut verbis parceret, maximorum et minimorum modum indicaſſe contentus, caeteros mediae magnitudinis omnes tacuit. At ſequentia perſpicue mendoſa: p.350.
εἶτα λέβητες ἓξ· βανωτοὶ εἰκοσιτέσσαρες, ἐπ' ἐγγυθήκαις πέντε. Quid enim eſt βανωτοί; Dalecampius emendabat ἄμφωτοι. Gravius, opinor, ſubeſt ulcus. Nam in βανωτοὶ ineſſe ſtatuimus vocis ἄωτοι veſtigia. Illud β numeri nota eſt. Scribo: λέβητες ἓξ ὦτα ἔχοντες (vel ἄμφωτοι), ἄωτοι εἰκοσιτ. Etiam illud non probo, μαζονομίαι εἰκοσιπέντε. Lego mutato genere μαζονόμια, ut ſemper alibi. Malim deinde: ἐσεφανωμένοι, οἱ μὲν κισσίνῳ, οἱ δὲ πιτυίνῳ. Ut paulo ante: αὐτὴ δ' ἐσεφάνωτο κισσίνῳ χρυσῷ. Non autem κισσῷ. Etſi legitur infra de Priapo: ἔχων σέφανον κισσὸν ἐκ χρυσῆ. Sed melius ibi quoque κίσσινον. Quid eſt, quod vitii ſuſpicionem in iſtis movere queat? ἐκ τούτου περισεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν, λημνίσκοις τὰς πόδας δεδεμέναι, πρὸς τὸ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἁρπάζεσθαι. *Ex hoc* antro *evolabant, quam longa fuit via, columbae, palumbes et turtures, lemniſcos habentes ligatos ad pedes, quo facile a ſpectatoribus raperentur.* Lemniſci ſunt taeniae anguſtae. Optime igitur facit vox illa ad hunc locum. Legendum tamen λινίσκοις, niſi et eclogarii lectionem, et conſentientis etiam hic cum illo Euſtathii auctoritatem inſuper habemus. Hujus ſunt verba: Ἰσέον δὲ, ὅτι ἐκ τῆς κοινότερον λεγομένης λίνου καὶ λινίσκος ὑποκορισικῶς, ὁ λεπτότατος λίνος· οἷον, περισεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν ἔν τινι πομπῇ, λινίσκοις τὰς πόδας δεδεμέναι. Utrum potius amplectar, non facile dixerim. Mox ſcribit breviator: ἐπ' ἐλέφαντος χρυσῆ κατακείμενος. Sed τὸ χρυσῆ adjecit ille de ſuo. Volebat enim ſequentium horumce verborum facere compendium: ὁ δ' ἐλέφας σκευὴν εἶχε χρυσῆν. Subdit Callixenus: ὑπεδέδετο δὲ ἐμβάδας χρυσοβαφεῖς. Epitomae non contemnenda lectio χρυσογράμμους. Cave mutes vocem κώλων, cum dicit Callixenus: συναρίδες τράγων ἑξήκοντα, κώλων δεκαδύο. Colum inter quadrupedes non ignobile animal. Veteres membranae varie ſcribunt per ω vocalem modo magnam, ut hic, modo parvam, ut in VII. Strabonis: ἔσι δὲ τῶν τετραπόδων ὁ καλούμενος κόλος, μεταξὺ ἐλάφου καὶ κριοῦ τὸ μέγεθος, λευκός. Valeant igitur, qui emendant λεόντων. Hybridarum animantium novum genus exhibent hic nobis calamo exarata exemplaria, onelaphos neſcio quos.

asinorum cervorumque naturam participantes. Nam ubi scribitur σρυθῶν συναρίδες ὀκτὼ, ἐλάφων ἑπτὰ, Huraldinus codex et aliqui etiam Italicorum habent ὀνελάφων ἑπτά.

CAPUT OCTAVUM.

Varia animalia ad currus juncta. ἡνίοχος *et* παραβάτης. *Aurigarum habitus.* παραναβαίνειν. Thyrsolonchi. *Aethiopes* δωροφόροι. *Ebeni* φάλαγγες *vel* κορμοί. κυλίκιον *et* κυλικεῖον. διαθέσεις. σέφανος, σεφάνη, σέμμα. σεφανωθῆναι τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Chysorrhoae *fluvii.*

p.151. Etsi proprium ludicro Circensi animal est equus, sunt tamen reperti, qui alia animalia juncta in Romanum circum producerent: puta, elephantas, camelos, leones, tigres, cervos etiam, canes deinde. Haec nos in *commentario de ludis Circensibus* pluribus explicamus. Simile autem est, quod a Ptolemaeo factum narrat hic Callixenus. Ait enim, producta in ista pompa fuisse ἅρματα καὶ συναρίδας elephantorum, hircorum, colorum, orygum aliarumque plurium bestiarum. Narrat deinde, cuique currui aut bigae juvenes binos fuisse impositos, quorum alterum παιδάριον, *puerulum*, alterum παιδισκάριον appellat, ceu aetate et statura minorem. Sic in veris curribus, qui non ad speciem inanem instruebantur, sed ad pugnam vel cum hoste vel cum antagonista, duo semper gestabantur: alter, qui habenas tractaret, alter, qui pugnaret. Ille dicebatur e re ἡνίοχος, hic παραβάτης. Erant autem hi duo, ut conditione, sic etiam cultu diversi. Pulcherrime id expressum est a Callixeno, cum ait: ἐπὶ δὲ πάντων τούτων ἀναβεβήκασι παιδάρια, χιτῶνας ἔχοντα ἡνιοχικὰς καὶ πετάσους. Hic erat verorum aurigarum habitus: saga circa humeros brevia, flagellum in dextra, in sinistra habenae, petasus in capite. Sequitur de vultu parabatarum, sive, ut poëtae vocant, παραιβατῶν, ut Athenienses, apobatarum: παραναβεβήκασι δὲ παιδισκάρια διεσκευασμένα πελταρίοις καὶ θυρεολόγχοις, κεκοσμημένα ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Hic vero sunt quaedam nobis animadvertenda. Omnium primum παραναβαίνειν politum pro παραβαίνειν, nisi tamen

ita potius eſt ſcribendum. παρανάβατης quidem certe pro παράβατης non dicitur. Ornamenta iſtorum ait fuiſſe parvas peltas et θυρσολόγχας, id eſt, *lanceas ſub thyrſorum ſpecie latentes*, ſive θύρσους λογχωτὰς, ut ad I. Strabonis dudum nobis expoſitum. *Thyrſolonchum* deſcribit Juſtinus Mart. iſtis verbis: αἱ Βάκχαι διὰ σχήματος εἰρηνικῆ τὰς λόγχας ἐν τοῖς θύρσοις περιφέρεσι. Epitomae auctor ſcribit χρυσολόγχαις· perperam. Scio, poſſe aliquo modo defendi, quod ſequitur: κεκοσμημένας ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Paene tamen perſuaſi ſumus, ſcripſiſſe Callixenum ἱματίοις καταχρύσοις vel διαχρύσοις, qua voce jam uſus eſt aliquoties. Hoc eſt, χρυσοποικίλοις. Porro iſti parabatae cum ſuis agitatoribus in duas factiones erant tributi. Nam id declarant proxima verba: ἐπῆσαν δὲ συνωρίδες καμήλων ἐξ ἑκατέρας μέρας τρεῖς. Et fuiſſe etiam certamina quaedam edita, ſignificant obiter, quae deinceps legas: ἐσεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ σεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι. Inter peregrina ſpectacula a Ptolemaeo in iſta pompa exhibita nominantur mox et Αἰθίοπες δωροφόροι, *Aethiopes donis onuſti*. Docti emendarunt δορυφόροι, reclamantibus antiquis membranis, et epitoma etiam. Iſtorum ait quosdam tuliſſe ἐβένου κορμοὺς δισχιλίους. Videntur eſſe, quas Herodotus in Thalia φάλαγγας ἐβένου, et ex illo Plinius l. XII. *phalangas* nominant. Proprie tamen κορμὸς, unde Romanorum *gremium*, aliud, quam *phalanx* vel *palanga*. p. 352. Paulo poſt in albo traductorum animalium commemorantur καὶ ὅλοι λευκοὶ βόες Ἰνδικοί. Scriptum erat in editis: κῶλοι λευκοὶ, βόες Ἰνδικοὶ εἴκοσι ἕξ. Ferri poteſt, ſi colorum numerus reſtituatur, geminatis, quae ſingulae poſitae ſunt, duabus literis hoc modo, κῶλοι λευκοὶ ιβ, βόες Ἰνδικοὶ εἰκ. Sed hoc quia mera conjectura eſt, placuit jure ſcriptam lectionem ſequi. Pro πάνθηροι ſcribe mox πάνθηρας ex epitoma et uſu auctorum. Item pro ἄρκηλοι melius ἄρκιλοι. Et pro κυλίκιον μεσὸν χρυσωμάτων ſcribendum aliquoties κυλικεῖον. Differunt enim iſta, uti ſcimus: etſi paſſim pro potoriorum vaſorum theca, (hoc ſignificat κυλικεῖον, non *abacum*, ut hic vertitur, neque *repoſitorium*, ut aliquando poſt,) legas κυλίκιον et in hoc auctore et in aliis. διαθέσεις, in iſtis, καὶ γὰρ διαθέσεις πολλαὶ ἀκοῆς ἦσαν ἄξιαι, rerum ſunt ſimulacra et repraeſentationes mirabili artificio expreſſarum ad decus pompae: ſicut et c. 6. diximus. Porro in hac Callixeni narratione tria mihi obſervet lector diligens, in quibus diſtinguendis doctorum deſiderabit induſtriam. Illa tria ſunt

στέφανος, στεφάνη, στέμμα. *Coronas* vulgo vertunt haec omnia nullo discrimine. Atqui significare aliud στέφανον, aliud στεφάνην, declarant subjecta verba: ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοί, ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο στεφάνη χρυσῆ, ἐπ' ἄλλῳ δ' ἦν κέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλῳ δ' ἦν στέφανος χρυσοῦς, καὶ ἐπ' ἄλλῳ δὲ κέρας ὁλόχρυσον. Dalecampius, ne cogeretur anquirere, quid differant στέφανος et στεφάνη, expeditissimam iniit viam, deletis iitis, ἐπ' ἄλλῳ δ' ἦν κέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλῳ δ' ἦν στέφανος χρυσοῦς. Enimvero sententiam mutasset vir eruditus, si observasset, στέφανον quidem dici plectilem tortilemve aut cujuscunque tandem generis coronam, quae toro constet, στεφάνην vero non esse torum, sed limbum aliquantae altitudinis in orbem ductum. Itaque στεφάνη quaedam Callixeno memoratur altitudine bicubitalis: item alia sex et quinque cubitorum. Atque ex eo murorum minae στεφάναι dicuntur Graecis, non στέφανοι. Sic accipe semper in hac luculentissima narratione et similibus locis. στέμμα vero est vitta sive lemniscus. Atque ut coronae lemniscatae (id est, ut loquitur Theocritus, περιζωστρῆσιν ἑλικταί,) honestiores erant: sic stemmata aliis rebus circumplicabantur honoris caussa. Ergo ait Callixenus: ἐφέρετο φαλλὸς χρησοῦς, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, διαγεγραμμένος καὶ διαδεδεμένος στέμμασι διαχρύσοις. Quod erat diadema circum caput, hoc στέμμα circa phallum. Ut in lineam redeamus, scribit de Alexandro, hoc est, de vehiculo, quo Alexandri Magni simulacrum transvectum est pompatice, ut cum Tertulliano dicam: ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέρετο χρυσοῦς. Moveant ista verba in animo lectoris acuti suspicionem, quasi illos elephantorum currus, quorum est ante facta mentio, non traxerint veri elephantes, sed vel equi, vel muli, vel alia nescio quae animalia in elephanti figu-
p. 353. ram conformata. Quod quia durum credere est, et, ut existimo, absurdum, scribo: ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶς ἐφέρετο χρυσοῦς. *Vere aureus gestabatur.* Hoc est, ex solido auro, non inauratus. Obscura sunt et, si sequimur interpretes, corrupta, quae post absolutam descriptionem pompae de coronarum divisione dicuntur: ἐστεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ στεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ πρῶτος καὶ Βερενίκη εἴκοσι τρισὶν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν καὶ τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Quinam illi sunt, qui ἐστεφανώθησαν; Viri docti non alios putarunt, quam Ptolemaeum et Berenicen. Quorum sententia si stamus, lectio sic videatur concinnanda: ἐς. δ' ἐν τῷ ἀγ. καὶ ς.

χρυσοῖς, εἴκοσι μὲν Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος, ἡ δὲ Βερ. εἴκοσι τρισίν. *Coronati ſunt in agone coronis aureis, Ptolemaeus quidem primus viginti, Berenice vero tribus et viginti.* Simplicius nos, ut editae lectionis verba ſonant, ita interpretabamur: *Coronati ſunt in certamine coronis aureis viginti* e victoribus: *Ptolemaeus vero primus et berenice 23:* ut τὸ εἴκοσι de perſonis intelligatur, non de coronis. Eſt ſane probabile, quando certatum eſſe dicitur, et victores quosdam exſtitiſſe, et coronas aureas nonnullis ſaltem illorum fuiſſe donatas. Etiam illud admodum probabile, in tanta hominum multitudine viginti minimum eſſe repertos, qui propter ſingularem diverſi generis agonum peritiam coronis aureis a munificentiſſimo regum, die praeſertim adeo feſto, ornarentur. Abſurdum vero, quod ſequitur, prima facie videatur, Ptolemaeum et Berenicen στεφανωθῆναι τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Nam quomodo intelligemus, ludis iis, qui Alexandriae in Aegypto edebantur, Dodonaei agri portione Ptolemaeo et Berenicae honorem fuiſſe habitum? Mitto aliorum interpretationes, quas probare non poſſum. Exiſtimo enim, egiſſe Ptolemaeum cum Dodonae proceribus, qui ad ludos theori publice venerant, ut domum reverſi agri partem Ptolemaeo primo et Berenicae conſecrarent, eisque τεμένη curarent dicanda, inque iis fana exſtruenda. Quod quia ſine maximis ſumtibus non poterat fieri, ideo inter caeteras Philadelphi impenſas refertur hic a Callixeno. Addit autem, harum impenſarum ſummam talentorum fuiſſe bis mille ducentorum triginta novem, et hoc amplius minarum quinquaginta: quam omnem dispenſatores regiae domus repraeſentarint, priusquam ſpectacula finirentur. Hoc ſignificant verba auctoris: πρὸ τοῦ τὰς θέας παρελθεῖν, *priusquam praeterirent ſpectacula* ſive *ſpectaculorum dies.* Interpretes pecuniam in anteceſſum ſolutam volunt futuris victoribus, *priusquam accederent ad ludorum ſpectacula.* In haec abſurda praecipites eos dedit verbum παρελθεῖν male acceptum. Promtae adeo ſolutionis cauſſa affertur, διὰ τὴν τῶν στεφανούντων προθυμίαν. Non male hoc quidem: nam, quod libenter facimus, cito et expedite facimus. Non diſſimulabo tamen animi ſenſum. Legam enim lubens προμήθειαν, non προθυμίαν. Tanta, inquit, providentia regis ac reginae fuit, ut ad iſtos omnes ſumtus p. 354. pecuniae, quod ſatis eſſet, mature coëgerint. Haec ſine dubio propior cauſſa expeditae ſolutionis, quam illa prior. Quos autem hic appellat οἰκονόμους inter miniſteria regis

Ptolemaei, alii *βασιλικὰς τραπεζίτας*, *regios menſarios*. Ariſteus in deſcriptione magnificentiae Ptolemaei erga Judaeos: *ἐκέλευσέ τε τῶν διαφόρων δόσιν ἀῤῥόην ἔσαν ἀπομοιρίσαι τοῖς ὑπηρέταις τῶν προσταγμάτων καὶ βασιλικοῖς τραπεζίταις*. Idem etiam *ῥισκοφύλακας* nominat cuſtodes *arcnei*, id eſt, fiſci regii. Joſephus, apud quem tota illa hiſtoria iisdem prope verbis eſt deſcripta, dixit: *τὰς φύλακας τῶν κιβωτῶν*. Scribe *ἢ γὰρ ἡ τὰ Ἱερσῶν καὶ* B. Quod dicitur de Chryſorrhoa Nili cognomine, ſic accipe, ne erres: nobile id nomen, quod variis Europae Aſiaeque fluminibus datum eſt, ſi rei veritatem ſpectemus, uni deberi Nilo ac ſoli. Fluvios iſto nomine invenies apud Geographos non duos aut tres, ſed plures. Omnium nobiliſſimus is, qui Damaſcum Syriae praeterlabitur. Nilum quidem vulgo appellatum fuiſſe Chryſorrhoam, nemo dixit veterum: etſi non neſcimus, eſſe, qui ſic appellent ex antiquis ſcriptoribus. Gregorius Nazianz. in epitaph. Athan.: *Νεῖλον, τὸν χρυσοῤῥόαν ὄντως καὶ εὔσαχχυν*. Sed jam ſpectatum ſatis: nimis enim tenuit nos diu pompa regalis.

CAPUT NONUM.

Prov. Opera Philadelphia. *πάροδος in nave. ἀκροσόλιον. Navis ὅπλα*, arma. *ἐσχάριον deducendis in mare navibus. ἀνάκλασις εὔγραμμος. ἀναπεπταμένα loca. πτερὸν et περίπτερος. εὐάειρα. Valvarum ornamenta. διατοναία τοξοειδὴς. διατόνια. παράσειρον.*

Καὶ περὶ πάντα ἐσπούδακε τὰ κατασκευάσματα Φιλοτίμως. De Ptolemaeo Philadelpho loquitur, cujus ita *μεγαλεπήβολον* ingenium fuit, ut ab eo magnifica omnia opera Philadelphia ſint dicta. Philo Jud. de vita Moyſis: *Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐπικληθεὶς τρίτος μὲν ἦν τῶν ἀπ' Ἀλεξάνδρε τὴν Αἴγυπτον παραλαβόντων, ἀρεταῖς δὲ ταῖς ἐν ἡγεμονίᾳ πάντων οὐχὶ τῶν καθ' αὑτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πάλαι πώποτε γεγενημένων ἄριστος, ὃ καὶ μέχρι νῦν τοσαύταις ὕστερον γενεαῖς ᾄδεται τὸ κλέος, πολλὰ δείγματα καὶ μνημεῖα τῆς μεγαλοφροσύνης κατὰ πόλεις καὶ χώρας ἀπολιπόντος, ὡς ἤδη καὶ ἐν παροιμίας εἶδει τὰς ὑπερόγκους*

φιλοτιμίας καὶ μεγάλας κατασκευὰς Φιλαδελφείας ἀπ' ἐκείνου κληθῆναι. Appianus hoc illi magnificum elogium tribuit: ὃς καὶ πορίσαι δεινότατος ἦν βασιλέων, καὶ δαπανῆσαι λαμπρότατος, καὶ κατασκευάσαι μεγαλεργότατος. τὰ δ' ἀπὸ τετρήρους μέχρι τριηρημιολίας διπλάσια τούτων. Aegyptiaci regni opes commemorans Appianus ex Ptolemaei hujus rationario, fuiſſe illi ait triremes ab hemiolia ad penteres numero mille et quingentas. Inter triremem autem hemioliam et trieremioliam qui discrimen aliquod cenſent ſtatuendum, ii mihi nodum in ſirpo quaerere vi- p.355.
dentur. ἀπὸ παρόδου ἐπὶ πάροδον. Non eſt *aditus* πάροδος, ſed via, quae ſecundum navis longitudinem in ſupremo tabulato patet juxta remiges eos, qui θρανῖται Graecis dicti. Veteres Latini *ugeam* vocabant. Paulo aliter videtur πάροδος accipi, cum Hieronis navis τριπάροδος infra nuncupatur. ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου. Quod ἄφλαστον ſive *apluſtre* in puppi, id in prora erat ἀκροστόλιον, quanquam et ἄφλαστον prorae tribuitur. Sunt autem navium ornamenta et acroteria illis partibus imponi ſolita. Caeterum navis iſtius dimenſiones totidem fere verbis apud Plutarchum legas in vita Demetrii. ἐπὶ τὸ τῇ θαλάττῃ μέρος αὐτῆς. Deeſſe aliquid, facile animadvertent, qui criticas aures habebunt. Lege cum epit.: ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ θαλ. μ. πολὺς δὲ ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. Non ſunt ὅπλα hic Martis arma, ſed navis inſtrumentum univerſum, ut etiam apud Virgilium *arma*. Utilitatem horum ὅπλων declarant ſequentia verba: ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη. Hoc vult enim, ex ea copia inſtrumenti nautici, quo navem inſtruxerat, reparaſſe Ptolemaeum ſubinde, quicquid in ea navi poterat deſiderari, ut fieri amat in navigiis praeſertim hujusce magnitudinis: ſemper enim aliquid ſarciendum et reficiendum eſt. Plautus: *Negotii ſibi qui volet vim parare, Navem et mulierem, haec duo comparato. Nam nullae magis res duae plus negotii Habent, forte ſi occeperis exornare. Neque unquam ſatis hae duae res ornantur, Neque eis ulla ornandi ſatis ſatietas eſt.* Elegantius porro et magis ex uſu τῶν ἀκριβῶς ἑλληνιζόντων ſcribas: τὰ προσδεόμενα ἀεὶ τῆς ν. μ. De vocis ἀεὶ ſignificatione in hujusmodi locis tum alibi diximus, tum l. ſequ. c. 6. εἰς δὲ τὰς ὑπηρεσίας τετρακοσίας. Plutarchus: ναύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτημένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις. ἐπισιτισμός τε οὐκ ὀλίγον. Scribe vel ἐπισιτισμῷ, vel ἐπισιτισμόν. καθαιλκύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ ἐσχαρίου τινός. Quae-

cunque de vocabulo ἐσχαρίς dicuntur hic a viro docto, ea, ut dicam ingenue, omnia essent ἄῤῥητα ἀμείνω. Eustathium adhibere in consilium erat satius. Locum illius eruditissimi episcopi integrum huc transferemus: rem enim aperit perspicue. Ὅτι δὲ, ait, οὐ μόνον κατὰ γῆς ἐσχάραι πυρὸς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ περιφορηταὶ, δῆλον ἐκ τοῦ, ἐπόμπευσαν καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ καὶ ἐσχάραι ἐπίχρυσοι. Citat verba desumpta ex superioris pompae descriptione. Addit: Ἀθήναιος δὲ καὶ ἐσχάριον παραγώγως οἶδε, ὅ ἐ καθέλκονται νῆες εἰς θάλασσαν. ὅθεν ἡ ἀπερίεργος γλῶσσα παραφθείρασα τὸ καινὸν πλοῖον ἀπὸ σχαρίς εἶναί φησι, βαλομένη πάντως ἀπὸ ἐσχαρίς εἰπεῖν. πρὸς ὁμοιότητα δὲ ἴσως ἐσχαρίς τοιάτη καὶ ἡ κοινότερον λεγομένη μαγειρικὴ ἐσχάρα καὶ ἐσκεύασαι καὶ ὠνόμασαι. Recte Eustathius ἐσχάριον hoc loco interpretatur machinam deducendis in
p.356. mare navibus aptam. Hoc enim postulant omnino auctoris verba. Quamquam ex eo, quod addit, vulgo navem recens factam dici solitam ἀπὸ σχαρίς pro ἀπὸ ἐσχαρίς, ut ipse interpretatur, non male colligas, ἐσχάριον significasse aliquando tectum subitaneum et levis operae, sub quo naves solent compingi. Sed haec conjectura tantum est, praeterea nihil. Nam isto loco ἐσχάριον non aliud est, quam quod diximus. Alibi quoque ea voce Athenaeus usus pro eo, quod *basim et compactionem et transtrorum planitiem* dicit Vitruvius in descriptione testudinis machinae. Cujus cum pridem magnus Turnebus in Adversariis suis nos admonuerit, eo lectorem rejicere, quam pluribus probare malumus. Porro formam ἐσχαρίς, cujus hic meminit ex Callixeno Athenaeus, ex ipso nomine licet odorari. Erat enim coagmentatio multorum asserum instar ingentis foci, habens, ut opinor, impacta ligna transversa, instar craticulae, quae Graecis ἐσχάρα. Sic in ea fossa, quae huic machinae succesſit, destitutae erant palangae transversae, sicut auctor narrat. Etiam Vitruvius ἐσχάραν *basim* alia in re interpretatur l. X. c. 17. Nos in Apollodori Poliorceticis, cap., quomodo oporteat turres παροικοδομεῖν, notavimus haec verba: κατὰ δὲ τὰς ὀρθοστάτας ἀπὸ τῶν διπλῶν ἐπὶ τὰ διπλᾶ ἐπιτίθενται ἕτερα ξύλα τετραγωνίζοντα τὸ σχῆμα καὶ τὸ κάτω σχάριον συμπληροῦντα. Sic scribitur hic locus in bibliotheca regis Christianissimi. τὸ ἀνοιχθὲν κατ' ἀρχὰς ἐμφράξας. Scribendum καὶ τὸ ἀν., vel εἶτα τὸ ἀν., et distinguendum post vocem praecedentem νεῶν. Sensus est, postquam navis in eam fossam deducta est, in quam fuerat mare admissum,

fuiſſe obturatam viam, quae patuerat mari, et aquam omnem machinis exhauſtam: quibus peractis, reſediſſe navim ſuper factitiae foſſae palangis, ibique manſiſſe tanquam in ſtatione aut navali. *μετεξήντλησε πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις.* Significat, aquam maris, quae erat ingreſſa foſſam, hauſtoriis machinis fuiſſe translatam et exhauſtam. Neque enim puto aſſentiendum interpretibus, qui accipiunt de aqua, quae in navem intraverat. Id vero contra auctoris propoſitum manifeſto facit, qui docere vult, quomodo ſuper foſſae palangas navis fuerit firme collocata. Hoc autem non potuit aliter, quam ſublato prius mari, quod fuerat admiſſum, ne jactaretur et fluctuaret in foſſa navis. *τούτου δὲ γενομένου, ἑδράσθηναι τὸ πλοῖον.* Supplendum, ut ſaepe in narrationibus, verbum *φησὶ*, vel ſcribendum *ἑδράσθηναι συνέβη τὸ π.* Hoc equidem verum cenſeo. *τὸ δ' εὖρος, ᾗ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν. Latitudo, qua fuit latiſſima, triginta cubitorum.* Contrarium interpres deceptus a vulgata lectione, *ᾗ πλατύτερον.* Deinde ſcribe cum epitoma *μιᾶς ἀπέδει τεσσαράκοντα πηχ.*, non *μικρὸν ἀπέδ. τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης.* Refero ad rationes opticas, quas ita diligenter ait obſervatas, ut reflexio concinna appareret. Dalecampius legendum cenſuit *εὐθυγράμμου.* Ego firmatam p.357.
auctoritate codicum ſcripturam non ſollicito. Eſt vero certum, in iis, quae tolluntur in altum, ut in altioribus columnis et ſimilibus, opticis rationibus cavendum eſſe, ne propter viſus *ἀνάκλασιν* deformitas appareat. Cum enim eo res quaeque minor videatur, quo longiore intervallo a nobis ſpectatur, fallendus oculus eſt, et ſymmetriae laus captanda eſt ex aſymmetria. Quod etiam in ſtriatarum columnarum craſſitudine docet obſervandum Vitruvius l. IV. c. 4. In optimae tamen notae membranis ſcriptum *ἀνακλήσεως*, quod non probamus. *μετέωρον ἄγαν ἴσασθαι.* Interpretis *περιεργίᾳ* magnam facit injuriam nobiliſſimo fluviorum. Auctor ait, ejus fluctus in altum ſaepe attolli: interpres, *allidi et irruere.* Latine parum, falſo prorſus. *περίπατοι ἐγεγόνεισαν διπλοῖ.* Ambulationes fuerunt duplices in ſingulis trium laterum: quarum altera fuit alteri ſuperſtructa. Inferiorem vocat *κατάγειον*, qnia erat ſimilis ambulationibus, quas hypogeas vocarunt: ſuperiorem appellat *ὑπερῷον* a ſitu, a forma autem *κρυπτὴν, tectam*, ne quis hypaethram fuiſſe putaret. *πρώτη δ' εἰσιόντι κατὰ πρύμναν ἐτέτακτο πρὸς ἐξεναντιώμενα ἀναπεπταμένη κύκλῳ δὲ περίπατος.* Haec ſunt

depravatiſſima. Pars membranarum pro περίπατος ſcribit περίπτερος. Cenſeo corrigendum: πρὸς τὰ ἐξ ἐναντίας μὲν ἀναπεπταμένη, κύκλῳ δὲ περίπτερος. Senſus autem eſt, ingruentibus a puppi primam ſtatim occurriſſe ambulationem illam ſuperiorem, patentem usque ad alterum extremum, ſine ullo obice aut ſepto, quod illam divideret ac breviorem redderet, protectum vero in orbem habuiſſe anguſtum. Nemo dubitat, ἀναπεπταμένα illa loca dici Graecis, quae ſunt aperta et nullo obice interſepta. Talis haec ambulatio fuit. πτερὸν architectorum eſſe vocabulum, ex Vitruvio conſtat et Plinio l. XXXVI. c. 13. Etiam munitionis genus erat, quod πτερὸν vocabant, de quo ad Polybium: varie enim eam vocem uſurparunt. Sed fere de iis tantum dicitur, quae ſimilem figuram habent aliquo modo ei, quem Graeci ταρσὸν vocant. Heſychius interpretatur ὑψηλὸν, πανταχόθεν ἐξέχον, ἢ σέγην ἔχουσαν ἐξοχήν. Harum trium explicationum prima et ſecunda ſunt alienae. Saepiſſime obſervavimus in doctiſſimis illis gloſſis, confuſas eſſe duarum affinium vocum interpretationes. Is error hic commiſſus eſt: nam priores illae explicationes non explicant vocem περίπτερος, ſed περίπετρος, teſte ipſo Heſych., qui ſcribit paulo ante: περίπετρος, πανταχόθεν ἐξέχον. Tertia interpretatio ita ſcribenda: τὴν στενὴν ἔχουσαν ἐξοχήν. Ex hujus mente igitur περίπατος κύκλῳ περίπτερος erit *ambulatio in orbem protectum anguſtum habens.* Nam ἐξοχὴν apud Heſychium quid aliud interpreteris, niſi tecti projecturam? Poſſumus etiam aliter ex Vitruvio vocem περίπτερον explicare. *Peripterum* locum vocat ille, qui uno columnarum ordine cingitur: *dipterum*, qui duplici. Itaque ambulatio περί-
p. 358. πτερος erit, quam columnae circumvallant. Juvat, quod modo dixit, fuiſſe hanc ambulationem undique feneſtratam et ſepimentis munitam. Φραγμοῖς, ait, καὶ θυρίσι περιεχομένη πάντοθεν. Videntur ſingula intercolumnia ſuam feneſtram habuiſſe. Sic etiam paulo poſt οἶκον περίπτερον cum Dalecampio acceperim: et non multo poſt συμπόσιον περίπτερον. Ubi clare hanc expoſitionem confirmat auctor, ſubjiciens ſtatim: οἱ κίονες αὐτῷ ἐκ λίθων Ἰνδικῶν συνέκειντο. Iſta mox, τῇ διαθέσει κατάσεγον ἄνω πάλιν, non intelligo: et videntur deeſſe quaedam. Θυρίδας ὑπέκειντο εὐάειαν παρέχουσαι. Non eſt εὐάεια, ut putant, *adeundi commoditas*, ſed aëris recipiendi ac luminis, ut locus fiat et luminoſus et perflatilis. Neque neceſſe mutare in εὐαερία: nam εὐαὴς et δυσαὴς probae dictiones

ſunt, etſi ποιπτικώτεραι. ἐλεφαντίνες ἔχεσαι τὰς κόσμας. Bullas intelligit, et ſi qua ſunt alia valvarum ac forium ornamenta. Sed notandum ſequentia verba: ἡ δ' ἐνήλωσις ἡ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ τὰ ῥόπτρα ἐξ ἐρυθρᾶ γεγονότα χαλκᾶ τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰλήφασιν. *Clavi*, inquit, *qui in operis fronte, itemque marculi, ex aere rubro facti, auri ſimilitudinem per ignem erant conſecuti.* πρόσωπον cape, ut in illo Pindari: ἀρχομένᾳ δ' ἔργᾳ πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές. Vulgo dicimus in idiomate noſtro *frontiſpicium*. Iſta, χαλκὸς ἐρυθρὸς τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰληφὼς, periphraſis ſunt ejus ſpeciei aeris, quam nos appellamus *lotonum*, lutei plane coloris. ναὸς Ἀφροδίτης θολοειδής. *Templum Veneris ad ſimilitudinem tholi factum.* Alibi plura de voce hac et figura diximus: quam non recte animo ceperunt, qui verterunt, *aedes Veneris camerata, in teſtudinis rotundum faſtigium deſinente cacumine.* Hui! tot verbis opus fuit, ut unica vox θολοειδὴς exprimeretur? Quorſum vero *teſtudinis* nomen? Nam alia figura χελώνης, alia θόλε, ut ſciunt, qui Romanum Pantheum aut corporis aut animi oculis viderunt. Non diſſimilis figura illius ῥομβωτοῦ ὀροφώματος, quod praecedit. οἱ γὰρ κίονες αὐτοῦ. Malim οἱ γοῦν. Quo enim illud γαρ; Mox ſcribe: ἔχον τὴν πετροποίαν ἐκ λίθων ἀληθινῶν καὶ χρυσοῦ δεδημιουργημένην. Videamus vero ſequentia: ἐπιτερπὲς δ' ἱκανῶς καὶ ἄλλο συμπόσιον ἦν, ἐπὶ τῇ τοῦ μεγίσου οἴκου σέγῃ κείμενον, σκηνῆς ἔχον τάξιν, ὥσε τῇ μὲν ἀκ ἐπῆν, διατοναίᾳ δὲ τοξοειδεῖ διὰ ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο διασήματος. ἐφ' ὧν αὐλαῖαι κατὰ τὸν ἀνάπλεν ἀλουργεῖς ἐνεπετάννυντο. Mendarum laetam hic ſegetem acutus lector habet, in qua ſe exerceat. A ſcriptis manu codicibus fruſtra auxilium ſperes: fruſtra etiam ab epitoma, quae haec omnia praetervolat, ut jam tum inquinata. Vitii indicium vel in illis ſatis certum, ἐφ' ὧν. Nihil enim praeceſſit, quo haec poſſint referri. Lego: ὥσε τῇ μὲν ἀκ ἐπῆν ἐδέν, διατόναια δὲ τοξοειδῆ διὰ ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο (vel ἐνετέτατο) διασήματος. ἐφ' ὧν αὐλ. etc. Senſum elicio hunc, oeci maximi contignationi impoſitum fuiſſe coenaculum, tentorio ſimile. Id vero fic factum fuiſſe, ut illi, quam diximus, contignationi nihil ſuperſtructum eſſet: puta, nulli parietes, nullum tectum: ſed funes quosdam arcuatos certo intervallo fuiſſe diſpoſitos p.359, vel diſtentos, ſuper quibus aulaea pandebant, quoties uſus eſſet. Vocabulum διατόναια non memini legere alibi: nec ſatis ſcio, quid proprie ſignificet. Sed διατόναια το-

ξοειδῆ appellat auctor sine dubio arcus dimidiatos ex crassis funibus vel ligno factos sustinendis aulaeis, quae super illis expansa efficiebant, ut dicit auctor, caenaculi faciem tentorio similem. Fortasse διατόνια rectius scribamus: sed alio sensu, quam accipit Hesychius, qui interpretatur κρίκας. Quod diximus de funibus arcuatis, stare non potest, nisi intelligamus, fuisse eos sustentatos perticis aut varis, aut alia re aliqua. Deinde scribe: μετὰ δὲ τοῦτο αἴθριον ἐξεδέχετο. ἀλουργεῖ παραπείρῳ κεκοσμημένον. Ignotae significationis verbum est hic παράπειρον. Sed vel funes significat, ut explicat Dalecampius, vel aliud nescio quod ad oras veli appensum ornamentum instar praetextae aut fimbriarum.

CAPUT DECIMUM.

Carpentum, quo Alexandri corpus in Aegyptum est delatum. κατασκεύασμαι *active et passive.* λευκέα *et ex ea funes.* Ῥοδανῆ *et* Ἠριδανῆ *nomina confusa.* σῶμα *pro servo.* ἀνθρωπότης, *vulgus hominum. Helix. De terebra observatio. Hieron et Franciscus Magnus principes* Φιλόμουσοι. *Horti Adonidis.* κεραμίδες μολύβδιναι.

Ait eruditissimus convivator: Ἱερώνυμος ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἁρμαμάξης, ἣ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα. Descriptionem hujus harmamaxae accurate persequitur Diodorus Sic. l. XVIII. Ex eo petat lector. Est enim opus sane quam magnificum, et Alexandri corpore non indignum. Hieronymi tamen nomen a Diodoro praetermissum est, itemque ab Aeliano l. XII. Hist. c. ult. Ait: εἰς ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τῆς Αἴτνης παρεσκεύασο. Sic epitoma. et ferri potest. Planior tamen sententia fuerit, si scribamus: εἰς ὕλην μὲν ξύλων ξυλεία ἐκ τῆς Αἴτν. παρεσκεύασο, ἐξ. τριηρ. σκ. πλῆθος ἐξεργάσασθαι δυναμένη. Ita usurpavit paulo ante vocem ξυλεία. ὃ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλείᾳ. Aut sic: εἰς ὃ ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τ. Α. παρεσκεύασο *Paravere.* Nam et κατεσκεύασμαι et παρεσκεύασμαι tam active quam passive sumi solent. Scripsimus ex antiquis: καὶ τὴν εἰς

τὴν ἄλλην χρείαν ὕλην, τὴν μὲν ἐξ Ἰταλίας, τὴν δὲ ἐκ Σικελίας. Poſtrema in editis male deſiderantur. Sequitur: εἰς δὲ σχοινία λευκαίαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας, κάνναβιν δὲ καὶ κίττον ἐκ τῆς Ῥοδανῆ ποταμῆ. Euſtathius: Ἀθήναιος ἱστορεῖ περί τινος, καὶ ὅτι εἰς σχοινία ἡτοιμάσατο λευκέαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας, κάνναβιν δ' ἐκ τῆς Ἠριδανῆ ποταμῆς. εἰη δ' ἂν ἴσως δέρμα λεύκης παρόμοιον τῷ ἐκ Φιλύρας. Scribe igitur in Athenaeo λευκέαν μὲν ἐξ Ἰβ. Sic et eclogarius. Arboris λεύκης, *populi*. librum decorticatum ad conficiendos funes appellabant λευκέαν, ſicut detractam pellem leoni λεοντέην, vulpi ἀλωπεκέην, et alia id genus. p.360. In Heſychii gloſſis alicubi leges: σιλλὸν λευκαίαν σχοινίον. Melius idem alibi λευκέα per ſimplex ε, quod interpretatur σχοῖνος. Recte, ſi accipias pro fune ſimpliciter et ἀντὶ σχοινίου. Nam junci ſpeciem λευκέαν novimus nullam. Gloſſarum tamen auctor *ſparti* λευκαίαν interpretatur: nec dubium, multos jam olim per αι ſcripſiſſe id, nempe ea notione. Rhodani nomine intellige fluminis illius utramque ripam. ubi etiam hodie cannabis copia non tenuis. Sed fluvii hujus nomen diverſe ſcriptum invenimus. In epitoma diſerte Ῥαδανῆ. Mendoſe, ut palam eſt. In Euſtathii codicibus Ἠριδανῆ. An et hoc mendoſe? Ita videtur mihi quidem. At voce κίττον quid faciemus? Hederae uſum eſſe nullum ad funes nectendos, recte pronuntiant docti. Quare in excerptis et Euſtathio veſtigium nullum ejus verbi. πίτταν, opinor, ſcripſerat auctor: quod etiam doctiſſimo Gesnero venerat in mentem. Picem non poſtremas obtinere in nautica ſuppellectile, omnes norunt. Ait: Ἀρχιμήδης ὁ μηχανικὸς μόνος αὐτὸ κατήγαγε (τὸ πλοῖον) δι' ὀλίγων σωμάτων. Dalec. *paucis inſtrumentis*. Imo vero *paucorum ſervorum ope*. σώματα, ut in libris juris civilis Romanorum paſſim *corpora*, pro ſervis. Quanquam id Julio Poll. non probatur. σώματα, inquit, ἁπλῶς μὲν οὖν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Sed obtinuiſſe contrarium, teſtatur in Ancyroto Epiphanius: εἴωθεν ἡ ἀνθρωπότης καλεῖν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἑνὸς ὀνόματος· οἷον, ὅτι δεσπότης ἐστὶν ὀγδοήκοντα σωμάτων. *Solent vulgo hominem de nomine alterius partium, ex quibus conſtat, appellare: ut cum dicimus, eſt herus 80. corporum.* ἀνθρωπότητα dixit Epiph. pro *vulgo homines*. Sicut ſolent beati patres Graeci τὴν ἀδελφότητα, Latini *fraternitatem* ponere pro coetu fratrum et eccleſia. Sed non ſolum vulgus ita locutum: verum et eruditiſſimi quique Graecorum, ſpreto Pollucis imperio. Harpocration

de institutis a Solone primum lupanaribus loquens, Νίκανδρος, inquit, ἐν ἕκτῳ Κολοφωνιακῶν Σόλωνά φησι σώματα ἀγοράσαντα εὐπρεπῆ, ἐπὶ σέγης σῆσαι. Id est: *Nicander l. VI. Colophoniacorum auctor est, Solonem servas pulchras emisse, et in cella prostituisse.* Idem alio loco σωματέμπορον vocari docet, quem veteres, inquit, ἀνδροκάπηλον. Aristoteles, et sentiendi et loquendi recte norma, de miraculis auditis: λέγουσιν ἔτω τὰς οἰκούντας τὰς Γυμνησίας Ἴβηρας καὶ χθόνας εἶναι, ὥστε ἀντὶ ἑνὸς σώματος ζηλυκῆ διδόναι τοῖς ἐμπόροις τέτταρα καὶ πέντε σώματα ἄρρενα. Apud Demosthenem in ea contra Euergum et Mnesibulum τὸ σῶμα, et ἡ ἄνθρωπος, et τὸ σῶμα τῆς ἀνθρώπου pro eodem ponuntur. Sic etiam accipe in hoc Phlegontis Trall. loco, cujus mentem doctissimus interpres non est assecutus: ἐὰν ἔν σοι φαίνηται περὶ τούτων γράφειν τῷ βασιλεῖ, ἐπίσειλον κἀμοί, ἵνα καὶ τῶν σωμάτων τινὰς τῶν ἰσορρόπων τὰ κατὰ μέρος ἐξαποστείλω σοί. Vertendum erat: *Si ad principem de ea re videtur tibi scribendum, scribe etiam ad me, ut servos quosdam tibi mittam eorum, qui rem totam tenent.* Quo major esset fides miraculosae nar-
p.361. rationi, offeruntur servi, qui tormentorum perpessione, si opus sit, veritatem obsignent. Ergo etiam hic σώματα sunt personarum corpora, non instrumenta. Aetate b. Augustini vulgus Graecorum servos vocabat σωμάτια potius, quam σώματα. Itaque haeret pia illa anima dubitatque, an vocem σώματα liceat de servis interpretari. Sic ille in locutionibus de Genesi: *Graeci* σωμάτια *servos appellant usitatissima locutione, sed quia non* σωμάτια, *sed* σώματα *hic dictum est, non est temere confirmandum, servos significatos: fieri tamen potest, ut hoc magis sit.* Sic ille, usum loquentium potius quam scribentium spectans. Sed ad pensum redeamus. Obstat interpretationi huic Procli narratio I. in Euclidem comment. Narrat ille, deductam hanc navem non δι' ὀλίγων σωμάτων, *paucorum servorum opera*, sed unius Hieronis regis: πάντων ἅμα Συρακοσίων ἑλκύσαι τὴν ναῦν ἐ δυναμένων, Ἀρχιμήδης τὸν Ἱέρωνα μόνον αὐτὴν καταγαγεῖν ἐποίησεν. Quomodo conciliabimus? Tam facile, quam descendit imber, cum pluit: sic nempe dici Proclo Hieronem solum eam navem deduxisse, quomodo ait Athenaeus solum Archimedem. Hic fecisse dicitur, quia faciendi rationem invenit: ille, quia honoris sui caussa operi manum admovit. Quod igitur Athenaeus paucorum ministerio Archimedem usum scribit: idem et de Hierone est intelligendum. Atque hoc etsi

non ait diſerte Proclus, non tamen negat. Ait auctor: *πρῶτος δ' Ἀρχιμήδης εὗρε τὴν τῆς ἕλικος κατασκευήν.* Et Proclus: *ἡ ἕλιξ οὐκ ἦν τοῖς πρὸ τοῦ Ἀρχιμήδους πορίσμη.* Sed de helice multa viri docti, quae non repetam. Ait de clavis aeneis, quibus munita haec navis: *διὰ τριπάχων δ' ἦσαν ἕτοι ἠρμοσμένοι.* Itaque etſi decem ac quindecim pondo pendebant hi clavi, quia tamen terebra terebrata erant foramina, in quae erant immittendi, craſſiores ſeſquidigito ipſos eſſe non oportuit, aut circiter, nam ultra hunc modum terebra non habet explicationem, auctore Vitruvio l. X. c. 22. Ait: *διὰ κλιμάκων πυκνῶν ἡ κατάβασις ἐγίνετο. Per ſcalas plures*, vel *per multorum graduum ſcalas.* Nam *κλίμαξ* utrumque ſignificat, gradum et ſcalas. Illud commoditatem deſcendendi indicat: hoc intervallum magnum, quod ab una contabulatione fuit ad aliam. Ait: *ταῦτα δὲ πάντα δάτεδον εἶχεν ἐν ἀβακίσκοις συγκείμενον ἐκ πεντέλων λίθων.* Expoſuimus hunc locum commentariis ad Sueton. l. I. c. 49., ubi de muſivo opere notamus. Eſt vero argumentum principis literarum amantis, quique, ut ait Pindarus, *ἀγλαΐζεται μουσικῆς ἐν χώτῳ*, quod obiter hic obſervatur de Hierone, qui teſſellatis ſuae hujus navis pavimentis univerſum Iliadis argumentum curaverat exprimendum. Sic rex Franciscus, pater ille et Maecenas literarum ac literatorum, in cujusdam praelongae ambulationis, quae in regio viſitur palatio Fontis-Eblaudi, parietibus univerſum Odyſſeae argumentum ſolertis pictoris penicillo ſpectandum exhibnit. Lege autem ſic: *ἐν οἷς ἦν κατεσκευασμένος πᾶς ὁ περὶ τὴν Ἰλιάδα μῦθος θαυμασίως ταῖς κατασκευαῖς· οὐκ ἐν ταῖς ὀροφαῖς καὶ* p. 362. *θυρώμασι δὲ πάντα ἦν ταυτὰ πεποιημένα.* Ait: *ἐν οἷς κῆποι παντοῖοι θαυμασίως ἦσαν περιβάλλοντες ταῖς φυτείαις διὰ μολυβδαινῶν ἢ μολυβδαινῶν.* Lege *διὰ μολυβδῶν μολυβδίνων*, ſublato *ἢ*. Hoc vult, inſtitutos fuiſſe omnis generis hortos in ambulationibus illis: ex quibus hortis manantes plantae per laminarum plumbearum commiſſuras navem totam circumdabant. *κῆποι* ſunt herbarum hortenſium inſtitutae areolae in congeſta terra ſuper navis tegmen: vel erant iis ſimiles, quos Adonidis hortos vocant, in quibus alliosae plantae educantur intra *περιφορήτας* teſtas: cujusmodi et illa dolia erant, quorum ſtatim fit mentio. Sic plures horti facti erant in ambulationum ſuperficie. *μολυβδίνας* dixit. ut Suetonius *chartam plumbeam:* quod pluribus ibi expoſuimus. Laminas plumbeas ſignificat in ſpeciem laterum formatas. Sic

paulo poſt πλίνθοι μολύβδιναι. Illae ipſae ſunt, de quibus ante locutus eſt auctor, cum dixit: ταῖς ἐκ μολύβδου ποιηθείσαις κεραμίσιν ἀεὶ κατ' ὀ ναυπηγηθείη μέρος προσελαμβάνετο. Et iterum: μολυβδίναις κεραμίσιν ἀπεσφιγγῦντο.

CAPUT UNDECIMUM.

Perſpicuitas prima virtus orationis. Attegiae *et* trichilae. τρόπος. ἄτλαντες. κεραία. τὰ Φατνώματα. Toxicae. παρατρήματα, παραρτήματα, *ſive* παραρύματα. *Italia* πολύδενδρος. *Alia non pauca.*

Σαφήνειαν orationis primam ac praecipuam virtutem eſſe, ſcitum eſt ſapientiſſimorum hominum. Vellem hujus veniſſet in mentem erudito interpreti, qui iſta verba, ἔτι δὲ σκηναὶ κιττῷ λευκῷ καὶ ἀμπέλων, ita vertit, *praeterea ex alba hedera et vitibus attegiae et trichilae.* Nimis hoc quidem ambitioſe. Eſto, *attegias* dici pro σκηνὰς, quia poëta ſatyricus ea voce eſt uſus, et quia Rufinus, auctor nimis ſaepe ineptus atque imperitus, σκηνοποιεῖσθαι, Joſephi verbum, transtulit *attegias componi.* Barbaram tamen vocem, (Poenorum eſt verbum, quod etiam exſtat in Dionyſii periegeſi Latina) Latinae praelatam eſſe, quis non miretur? quis non indignetur? Deinde ſi *attegiae* et *trichilae* ſunt idem, cur poſuit utrumque? Poſtremo cur notum et tritum uſu vocabulum Graecorum duobus obſcuris mutavit? Quod ſequitur, ὑπῆρχον δὲ καὶ τῶν τοίχων ἑκατέρωθεν τρόποι προσωσμένοι, planius ſcriptum eſt in epitome τόποι προσωσμ. Sed hanc lectionem confutat ſequens locus, ubi eadem vox iterum poſita. De illo mox viderimus. Hic vero τρόπον tignum ſignificare, non male conjicit Dalecampius, vir eruditiſſimus. Videtur, ſi mendo caret codex, artis fabrilis aut lignariae proprium eſſe vocabulum, ut alia multa omnium artium: quae hodie obſcura eſſe doctiſſimis, amiſſis ejus argumenti libris, mirum non eſt. Veteres magiſtri hac in parte quanta negligentia uſi fuerint, omnes ſciunt. Praeter vulgo notam et pueris hujus dictionis ſignificationem
p.363. accipitur (ſed cum alio accentu in libris melioribus) in

re nautica pro tortis loris, ut et Servius explicat in Homeri verſu: Ἐντύναντο δ' ἐρετμὰ τροποῖς ἐν δερματίνοισι. Scholiaſtes Ariſtophanis: μεγάλοι ταῖς τριήρεσιν ὀφθαλμοὶ γίνονται, δι' ὧν τὰς κώπας ἐμβάλλοντες ἐκωπηλάτουν. ἐφράττοντο δὲ καὶ δερματίνοις τρόποις πρὸς τὸ μὴ τρίβεσθαι τὰ σανιδώματα. Hanc ſignificationem non praetermiſerunt grammatici: de ea multa Heſychius. Additur: ἄτλαντές τε περιέτρεχον τὴν ναῦν ἐκτὸς ἐξαπήχεις. Euſtathius legit ἐντός. Quid ſint atlantes et telamones in architectura, habes apud Vitruv. l. VI. c. 10. Sed adſcribenda ſunt Euſtathii verba, quibus hunc locum expoſuit: Καὶ ἴσως τοιαύτης ἐννοίας παρὰ τῷ δειπνοσοφιστῇ οἱ ἄτλαντες, ἐν τῷ, περιέτρεχον τὴν ναῦν ἄτλαντες ἐντὸς ἐξαπήχεις. εἰ μὴ ἄρα ζῴδια, ἤτοι ἀνδριάντες ἦσαν ἐσταλωμένοι πρὸς μίμησιν Ἄτλαντος. *Fortaſſe ab eadem mente* (ſustinendi nempe ſignificatione) *dicti ſunt apud deipnoſophiſtam* ἄτλαντες, *cum ait: navem ambibant ab interiore parte atlantes ſenorum cubitorum. Niſi tamen ſigna potius ſunt animalis figura, hoc eſt, ſtatuae pro columnis poſitae figura Atlantis.* De turribus iſtius navis refert auctor: τούτων δὲ ἑκάστῳ παρεδέδεντο κεραῖαι δύο, ἐφ' ὧν κατεσκεύασο φατνώματα, δι' ὧν ἠφίεντο λίθοι πρὸς τοὺς ὑποπλέοντας τῶν πολεμίων. Nolim κεραίαν hic *antennam* latine dicere, ſed tignum eminens vel projectum. Duo fuere parietibus turrium infixa tignorum capita, ſuper quibus exſtructa erant τὰ φατνώματα, quo nomine intelligitur hic paries aut lorica crebris diſtincta toxicis. Appello τοξικὰς cum Symmacho et Graecis jurisconſultis feneſtras longas et anguſtas, ad emittenda potius tela quam ad lucem admittendam factas. Hebraei, ut videtur, חלני שקפים אטמים, *feneſtras proſpectus clauſas*, nempe ab exteriore parte, 1. Reg. c. 6. 4. Frequentiam earum feneſtrarum in illo pariete declarat appellatio φατνώματος, quod verbum opus ſignificat ad praeſepis formam fabricatum: cujusmodi ſpeciem exhibent lacunata domorum tecta. Caeterum κεραίαις iſtis ſimiles illae fuerunt, quarum mox fit mentio, etſi longe alio in loco ſitae. Non longe ſequitur: τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἔχον καὶ καταφράκτα διὰ νεὼς ἐπὶ χιλιβάντων κατεσκεύαστο. Illud διὰ νεὼς interpretor ſecundum navis longitudinem. Sed miram ſententiam haec verba continent. Quis enim credat, murum, de quo loquitur, fulcris tripedibus fuiſſe impoſitum? Cur non potius tabulato navis eſt ſuperſtructus? An hoc ea fine factum, ut transferri mangana ſimul et hic murus

poſſent, in quamcumque partem opus eſſet, manente interea nave immota? Nam cum loco moverentur catapultae et balliſtae, ipſarum quoque propugnaculum, quod erat iſtud τεῖχος, transferri oportebat. Probabilius videbatur nobis, non loricam, quae defendebat tormenta, ſed machinam, quae ſaxa et haſtas jaculabatur, fuiſſe collocatam ſuper cillibantibus. Quare ita lectionem concinnabamus: τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἦχον καὶ καταστρώματα διὰ νεὼς κατεσκευασ-
p.364 σο· ἐφ' ὧν ἐπὶ κιλλιβάντων λιθοβόλος ἐφεστήκει. Hoc eſt: *murus cum propugnaculis itemque tabulata in navi fuerunt exſtructa: quibus impoſita erat catapulta tripedibus fulcris ſuſtentata.* Deinde verte iſta, τριτάλαντον λίθον ἀπ' αὐτῆς ἀφιεὶς, *ſaxum emittens pondo 360.* Nam τάλαντα ſingula Vitruvio pendere ſciunt docti pondo 120. Non intelligo, quae proxime ſequuntur verba: μετὰ δὲ ταῦτα παρατρήματα ἐκ τρόπων παχέων συγκείμενα διὰ ἀλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. Etſi placuit diu Dalecampii interpretatio, cum apud Vitruvium in deſcriptione harum machinarum περίτρητον legerem, et alia quaedam, unde vir doctus ſuam interpretationem hauſit, qui παρατρήματα vertit *foramina*, et τρόπες *trabes*. Vitruvii verba ſunt l. X. c. 18., ubi de balliſtis et catapultis loquitur: *Sumuntur tigna ampliſſima longitudine: ſupra figuntur cheloniae, in quibus includuntur ſuculae. Per media autem ſpatia tignorum inſecantur et excidu tur formae, in quibus excipionibus includuntur capitula catapultarum, cuneisque distinentur, ne in contentionibus moveantur.* En *tigna*, en *foramina*, hoc eſt, τρόπες et παρατρήματα, ut illas voces Dalec. accipit. Sed non eſt profecto verum, quicquid veri ſpeciem habet: ſicut hic accidit. Nam falſam eſſe docti viri interpretationem, dubium mihi nullum eſt. Obſecro, ſi τρόπα ſunt trabes aut tigna, quale dicemus eſſe hoc loquendi genus, παρατρήματα ἐκ τρόπων συγκείμενα, *foramina ex trabibus compoſita?* Non ex tignis foramina componuntur, ſed in tignis aut trabibus vel terebra vel aliquo alio inſtrumento fiunt. Praeterea cum ſuperiori de petraria machina ſermoni ſubjiciat auctor haec verba, μετὰ δὲ ταῦτα, errant omnino, qui adhuc in iſtis de illius machinae partibus tractari putant. Cenſemus, loqui auctorem de pluteis, quibus tegebatur murus ille modo memoratus. Quamobrem non παρατρήματα ſcribi debet, ſed παραπτήματα, aut παραπετάσματα. Utro modo legas, nec a vulgata ſcriptura longe abieris, et rem, quam diximus intelligi, apte expreſſeris. Poſterior tamen dictio apud hiſtoricos

in frequentiore uſu: quos enim Latini *pluteos* dicunt, illi παραβλήματα ſive παραπήγματα a fine: opponuntur enim ad tuitionem: aut a materia δέβρεις. Quoniam vero plutei iſti rei, quam defendebant, praependebantur, eleganter et παραρτήματα vocari potuerunt. ἄρτημα eſt omne, quod ſuspenditur: παράρτημα, quod ſuspenditur ante aliud, et id objecta ſui tutatur. Loqui Moſchionem de re pendente, evincunt manifeſto iſta ſequentia, διὰ ἁλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. Porro pluteos ex alia re alii conficiebant: iſtos ait auctor ἐκ τρόπων παχέων fuiſſe συγκειμένους. Noli dubitare, τρόπες hic eſſe rudentes et nauticos funes, quam hujus vocis ſignificationem ſupra probavimus. Ex rudentibus conſiebant ſtoreae, quas machinis praependebant. Caeſar de bello Gall. l. II.: *Storeas ex funibus anchorariis tres in longitudinem parietum turris, latas 4. pedes fecerunt, easque ex tribus partibus, quae ad boſtes vergebant, eminentibus trabibus circum turrem praependentes religaverunt: quod unum* p.365. *genus tegumenti aliis locis erant experti nullo telo neque tormento trajici poſſe.* Habemus in his verbis, quidquid ad interpretationem noſtri auctoris jure deſideres. τρόποι παχεῖς ſunt *funes anchorarii*, παραρτήματα *ſtoreae praependentes.* Conſideranda nobis ſunt et quae de malis nobiliſſimae hujus navis narrat Moſchion: nam et in iis ſunt, quae nos exerceant. τῶν δὲ ἱστῶν ὁ μὲν δεύτερος καὶ τρίτος εὑρέθησαν· δυσχερῶς δ' ὁ πρῶτος εὑρέθη ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Βρεττανίας. Plane Dalec. aſſentior de priore membro: quod ille mancum una dictione judicavit, legitque εὑρέθησαν εὐχερῶς. Poſſumus et ſic ſcribere, εὑρέθησαν αὐτῇ, vel ἐν Σικελίᾳ. At Britanniae nomen in poſteriore membro ſatin' ex fide? Mihi non videtur, qui ſciam, inſulam illam iis temporibus Graecis Latinisque hominibus parum fuiſſe notam, navigationem vero in Oceano oppido paucis adhuc tentatam. Legendum cenſeo ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Βρεττίας, *in montibus Brutiorum.* Eam partem Italiae ſic Graeci nominant. Italiam vero nullo nomine aeque celebrant antiqui Graeci, ac propter materiae copiam. ἄφθονα ξύλα ἔχειν, inquit Thucydides: πολύδενδρον appellat Archeſtratus poëta: εὔξυλον Appianus: neque ſilet Theophraſtus Hiſtor. l. V. Caſſiod. l. V. ep. 16.: *Cum noſtrum igitur animum frequens cura pulſaret, naves Italiam non habere, ubi tanta lignorum copia ſuffragatur, ut aliis quoque provinciis expetita transmittat.* Brutiam ſylvam Strabo aliique geographi deſcribunt. Atque huic tam operoſae navi inditum nomen ab optimo principe *Syracu-*

ſiae. Ita enim narrat: ὄνομα δ' ἦν τῇ νηὶ Συρακουσία. Proclus in Euclidem nominat τὴν τριήρεινον. Noſter paulo poſt Συρακουσίαν ἢ Ἀλεξανδρίδα. Quaſi Alexandriae nomen mutaverit. Cur autem Hieron induxerit in animum, tantum opus Ptolemaeo donare, ejus rei cauſſam ita aperit Moſchio: ὁ δ' Ἱέρων ἐπεὶ πάντας τοὺς λιμένας ἤκουε τοὺς μὲν, ὡς δυνατοί εἰσι τὴν ναῦν δέχεσθαι, τοὺς δὲ καὶ ἐπικινδύνους ὑπάρχειν, δίγνω δῶρον αἰτῆσαι Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ubi aio ſcribendum, vel invitis omnibus codicibus, τοὺς μὲν, ὡς ἀ δυνατοί. Quam γραφὴν invenio nunc in excerptis Hoeſchelianis, melioris ſaepe fidei, quam omnes membranae. Vertendum enim: *Cum intelligeret Hieron, omnium Siciliae portuum alios navem hanc capere non poſſe, alios etiam periculo eſſe obnoxios, conſtituit dono mittendam illam eſſe Alexandriam ad Ptolemaeum regem.* Proclus tamen Hieronem de induſtria navem feciſſe auctor eſt, ut ad Ptolemaeum mitteret.

CAPUT DUODECIMUM.

Illuſtratur Archimeli epigramma de nave Syracuſana.

Archimeli epigramma recitat Maſurius, ſcriptum in laudem navis Syracuſanae ſive τριαρμένου. Non eſt illud quidem magnis obſcuratum difficultatibus: quaedam tamen
p.366 habet nobis animadvertenda. Quintum diſtichum eſt hujusmodi: Ἄφρων γὰρ ψυχὰν ἀρχήϊα, καὶ τριβλίκτους θώρακας μεγάλων ἐντὸς ἔχει νεφέων. Mirifice extollit poëta navis hujus magnitudinem et altitudinem. Ait, tantum illius eſſe ἐπανάστημα, ut carcheſiis ſuis, id eſt, ſummis malis, coelum tangat, ipſum autem corpus et τὸ κύτος intra nubes condat. Amplitudinem navis declarat hac periphraſi, τριβλίκτους θώρακας. Intelligit autem triplicem contignationem, propter quam vocata eſt navis haec a Moſchione τριπάροδος. Lege illius verba. Archimelus, ut diximus, hac periphraſi ipſum navis corpus intelligit: quod quidem ait condi ἐντὸς νεφέων, *intra nubes.* Et membranae omnes, et epitome, et, quod caput eſt, ſententia ipſa, tuentur hanc lectionem adverſus viri incomparabilis ingenioſam emendationem ὑφέων. Antipater de

templo Dianae Epheſinae: — ἐσεῖδον Ἀρτέμιδος νεφέων ἄχρι ἑόντα δόμον. Addit Archimelus: Πειρᾶσιν ἀγκύρας ἀπερείδεται, οἷσιν Ἀβύδα Ξέρξης καὶ Σηστὸ δισσὰν ἔδησε πόρον. Funes anchorarios navis Syracuſiae comparat cum funibus, quibus olim Xerxes Helleſpontum junxit. Reſpiciebat poëta Herodoti hunc locum in fabrica illius pontis: ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, στρεβλοῦντες ὄνυξι ξυλίνοις τὰ ὅπλα, οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνα δασάμενοι ἐς αὐτήν, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὕτη καὶ καλλονή· κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τὸ (vel τῶν) τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. *His factis e terra funes tetenderunt, fiduciis ligneis torquentes. Neque*, uti fecerant prius, *ſeparatim eos collocarunt: ſed biblinis quaternis binos e lino albo adjungebant. Ac craſſities quidem et ſpecies talis erat, ſed linea validiores erant, ſicut par eſt, cum eorum cubitus unus talentum penderet.* Subjiciuntur poſtea haec: Μανύει στιβαρᾶς κατ' ἐπωμίδος ἀρτιχάρακτον Γράμμα, τίς ἐκ χέρσα τάνδ' ἐκύλισσε τρόπιν. Φησὶ γὰρ, ὡς Ἱέρων Ἱεροκλέος Ἑλλάδι πάσῃ Καὶ νάσοις καρπὸν πίονα δωροφόρον, Σικελίας σκαπτοῦχος, ὁ Δωρικός. ἀλλὰ, Ποσειδον, Σῶζε κατὰ γλαυκῶν σέλμα τόδε ῥοθίων. Ait, auctorem hujus navis declarari inſcriptione, quae fuit ſculpta in ipſius epomide. Deinde illam inſcriptionem verſibus ſuis complectitur. Ea autem fuit hujusmodi: ΙΕΡΩΝ ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ ΤΟΙΣ ΤΕ ΑΛΛΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΝΗΣΟΙΣ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΣΙΤΗΓΟΝ ΠΛΟΙΟΝ. Supplendum eſt verbum, quod in inſcriptionibus fere omittebant. Id autem eſt κατεσκεύασατο. Elegantiſſime vero Archimelus hanc epigraphen verſibus iis expreſſit, quos modo adſcripſimus. In eorum primo ἐπωμίδα vocat maxime eminentem et conſpicuam in prora aut puppi partem, ubi elogium hoc erat inſculptum. Omnes libri tuentur hanc lectionem: alioquin ſcriberem ἐπωτίδος. Prorae extrema utrimque pro- p.367.
minentia vocabant ἐπωτίδας. Fuit moris, modo in prora, modo in puppi, et navis et tutelae nomina, ac quicquid vellent aliud, inſcribere. In quarto verſu mendum ingens deprehendimus, cujus mirum necdum ſuboluiſſe tot viris doctis, qui hoc epigramma attigerunt. Legendum enim Ἑλλάδι πάσῃ Καὶ νάσοις καρπὸν πίονα δωροφορῶν, non autem δωροφόρον, quod nulla ratione tolerari poteſt. Significat poëta, ſtructam hanc navim ab Hierone, ut frumentum Graecis inſulanis aliisque asportaret ac gratis di-

videret. Hoc ille vocat δωροφορεῖν καρπὸν πίονα. Sic poetae fruges vocant, vel εὔφρονα καρπὸν, ut l. II. dicebamus. Nullum dubium eſt, voluiſſe Hieronem famam hanc de ſe per Graeciam ſpargi, ideoque hanc navem appellaſſe in elogio, quod inſculptum eſt, σιτηγὸν πλοῖον. Quare etiam Moſchio paulo ante ſic vocavit: Ἱέρων ὁ Συρακοσίων βασιλεὺς ἦν καὶ περὶ ναυπηγίαν φιλότιμος, πλοῖα σιτηγὰ κατασκευαζόμενος, ὧν ἑνὸς τῆς κατασκευῆς μνησθήσομαι. Cum haec dudum ſcripſiſſem, inſpecta epitome Hoeſcheliana accuratius, inveni hanc lectionem, καρπῶν πίονα δωροφόρον. Laudo et probo: ſic tamen, ut emendationis ſuperioris nos non poeniteat. In iſtis, Σικελίας συκοφάντης, ὁ Δωρικὸς, male accipiunt nomen Δωρικός. Poëta ita expreſſit verba inſcriptionis, BACIΛΕΥC CYPAKOCIΩN. Quis neſcit, Syracuſanos Dores fuiſſe? Neque enim vana eſt gloriatio illius mulierculae Syracuſanae, quae apud Syracuſanum poëtam ait: Δωρίσδειν δ' ἔξεστι, δοκῶ, τοῖς Δωριέσσι.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

Λεύκωλα τῆς Κώας. Boeotia *Homeri*. ἐγγυθήκη. Incitega, repoſitorium. βάσεις. ὑποκρητηρίδιον. προσαποφέρειν. μένειν. παρατρέφεσθαι. Athenio, *qui et* Ariſtio. ἐπὶ τὸ τρίβωνος πορφύρα. ἐκ μισθωτῆς οἰκίας ἐξιέναι.

Παρέλιπον δ' ἐκὼν ἐγὼ τὴν Ἀντιγόνου ἱερὰν τριήρη, ἣ ἐνίκησε τὰς Πτολεμαϊκὰς στρατηγὰς περὶ Λεύκωλλαν τῆς Κώας. Haec jam ex ſua perſona loquitur Maſurius. Λεύκωλλαν uno λ melius MSS. Iidem conſtanter retinent τῆς Κώας. Quia tamen apud geographos et hiſtoricos altum de hoc promontorio ſilentium, non eſt rejicienda conjectura Dalecampii, τῆς Κιλικίας. Plinio enim Leucolla Pamphyliae et promontorium eſt et oppidum: Pamphylia autem vicina Ciliciae. Aut ſcribe τῆς Κύπρου ſive Κυπρίας ex Strab. Deinde ſcribo: ἔπειτα δὲ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι αὐτὴν ἀνέθηκεν. τοσαῦτ' ἂν καὶ περὶ τῶν νεῶν κατελόγην, εἰ μὴ ἀπὸ Βοιωτῶν ἀρξάμενοι, κατελέξαμεν. Paene pudet me hunc locum interpretari: eſt enim apertiſſimus. Sed cogit nos in planiſſimis ſaepe locis immorari inter-

pretum ſecuritas, ne dicam ſupinitas. Quis credat, poſſe aliquem virum doctum reperiri, qui ſecundam Iliadis ῥαψῳδίαν non legerit? Atqui doctiſſimus interpres hanc de ſe opinionem poſteris reliquit, qui neſcierit, partem ejus p.368. libri peculiari nomine dictam νεῶν κατάλογον vel Βοιωτίαν, quia incipit ab hoc verſu: Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον. καὶ ἐπεὶ τὸν καλὸν Οὐλτιανὸν οἶδα πάλιν προσβαλλόντα ἡμῖν. Scrib. προσβαλλόντα, *quaeſituvum a nobis.* Minus recte docti προβαλόντα. τίς αὕτη ἡ παρὰ τῷ Καλλιξένῳ ἐγγυθήκη. Locum Callixeni habes p. 300. [Lipſ.]. Qui ſuſpectam habent vocem ἐγγυθήκη, et emendare conantur, audiant veteres Grammaticos: Ἐγγυθήκη σκεῦός τι· οἱ δὲ ἄγγος χωρητικὸν σκευῶν· ἢ τὴν νῦν ἀγγοθήκην, παρὰ τὸ ἐγγὺς κεῖσθαι. Athenaeo mox ἀγγοθήκη eſt aliud. Romani priſci vocabant *incitegam*, ut ad Feſtum ſuum obſervavit Joſ. Scaliger. Inſecuta aetas aliquando *repoſitorium*, ut Plin. l. XVIII. extr.: *Nec non et conviviis menſisque noſtris vaſa, quibus eſculentum additur, ſuaorem repoſitoriis linquentia diras tempeſtates praenuntiant.* Petronius: *Guſtantibus adhuc nobis repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat.* Gloſſae antiquae: *Enceteria, machina lignea, qua amphora ſuſtinetur.* Videntur uſi voce Graeca *engetheca*, quae hic leviter corrupta. Non neſcio, *repoſitorium* paulo aliter apud Plin. exponi a viris doctiſſimis. De incitegis loquitur Javolenus jurisconſultus in lege centeſima dig. de legatis 3. et appellat βάσεις. *Cui Corinthia vaſa legata eſſent, et βάσεις quoque eorum vaſorum collocandorum cauſſa paratas deberi, Trebatius reſpondit. Labeo autem id non probat, ſi eas βάσεις teſtator numero vaſorum habuerit. Proclis vero recte ait, ſi aeneae quidem ſint, non autem Corinthiae, non deberi.* Sed et hunc locum aliter docti acceperunt, de quo judicium eſto penes lectorem. ἄλλο ἔτι μέγεθος τὸ αὐτό. Hoc eſt, *emblemata quae poſſunt incitegae huic et inſeri et tolli, tantum pendunt, quantum ipſa incitega.* Emblemata illa ſunt, quae modo nominavit, Σατύρων πρόσωπα καὶ βουβῶνες. Quid autem ſunt βουβῶνες; An *bubula capita?* Vix puto: nam cur conjunxiſſet cum Satyris? De humani capitis ſimulacris accipio vaegrandibus et deformibus: qualia ſolent plaſtae in noſtrorum caminorum atlantibus ſaepe effingere, atque aliis locis inter ridicularia. Etiam Satyricae perſonae ejus generis erant, propter τὸ ἀλλόκοτον τῆς ἰδέας, ut loquuntur Graeci. ἀνάθημα Ἀλυάττου, ὃ ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει, ὑποκριτηρίδιον

αὐτὸ καλῶν. Scribendum per η in tertia ὑποχρητηρίδιον. Non eſt enim, ut ſcribunt, *exiguum tribunal*, ſed *quaſi crateracula parva*. Sed adſcribenda ſunt mellitiſſimi ſcriptoris verba ad loci hujus lucem. Ἀνέθηκε δὲ, ait de Halyatte Lydo, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον δεύτερος ἔτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφὲς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποχρητηρίδιον σιδήρεον, κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσιν ἀναθημάτων, Γλαύκε τε Χίε ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρε κόλλησιν ἐξεῦρε. σὺν ἀνδρομήκεσι λημνίσκων πιλήμασι χρυσοῖς. Et a fronte et a tergo horum verborum poni debet virgula. Pro πιλήμασι placebat ſcribi εἰλήμασι. Nam lemniſcis convenit τὸ
P. 369. εἰλεῖσθαι potius, quam τὸ πιλεῖσθαι. Appenduntur enim et circumvolvuntur coronis lemniſci. Quia tamen etiam l. XII. ita ſcriptum, nec variant codices, feramus hanc lectionem: et lemniſcorum πιλήματα interpretemur crebram eorum interpoſitionem et πυκνὴν δέσιν. At χρισῶν omnino lege, non χρυσοῖς. Et ita in XII. Capitolinus in gemina huic hiſtoria: *Coronas quinetiam datas lemniſcis interpoſitis.* καὶ λαβεῖν τὴν κάμηλον καὶ τὸν παρεσῶτα παῖδα. L. XII.: καὶ λαβεῖν τε τὴν κάμηλον καὶ τὰ ἐπὶ τὴν κάμηλον, καὶ τὸν π. π. ὥςε προσαποφέρειν πολλὰ, καὶ καταυλούμενοι πρὸς χελιδόνος πολυκρότε ψόφες. Verbo προσαποφέρειν ſignificantur apophoreta, quorum copiam domum referebant quisque convivarum. Sequentia pertinent ad temulentorum hominum domuitionem poſt convivia intempeſtiva. Sed claudit oratio, etiamſi ſcribas, ut l. XII., καὶ καταυλουμένους πρὸς χελωνίδος πολυκρότε ψόφες. Nam omnino deeſt verbum. Lego ſic: ὥςε προσαποφέρειν πολλὰ, καὶ αὐτὲς ἀποφέρεσθαι καταυλουμένους πρὸς χελωνίδος ψόφες. Quam bene iſta quadrant in homines temulentos? χελωνὶς hoc loco idem opinor ac χέλυς. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἔτος ὢν Ἀντιόχε τῦ Ἐπιφανῦς υἱὸς ὑποβληθείς· διὸ εἶχον μῖσος πάντες ἄνθρωποι εἰς Δημήτριον. Deeſt verbum ἐτύγχανεν, jungendum cum participio ὤν. Vel ſcribendum ἦν. Et omnino διὶ ὅ, non διό. Aut accipe διὸ pro γὰρ, ut initio Nicomacheorum: διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν. Nam qui putant eſſe illativam ibi particulam διὸ, falluntur, cum ob duplex vitium non procedat argumentatio. Porro cauſſam odii publici, quo flagravit Demetrius, narravit Joſephus l. XIII. c. 3.: ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἕξιν ἔχων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόγοις. *Uſum habens non parvum in philoſophia,*

quam profitebatur. Id eſt, doctrinae Epicuri non mediocriter peritus. Mox diſtingue: *συνεχώρησε, καὶ τὸν στέφανον προσχαρισάμενος.* Diogenes ab Alexandro jus tantum petierat purpurae et aureae coronae: quorum illud regiae majeſtatis, hoc ſacerdotii in Aſia fuit indicium, ut ad Suetonium notavimus. Alexander et jus conceſſit, et hoc amplius coronam auream dono dedit. Interpreti parum hoc viſum, qui et purpuram ait datam: atqui auctor non dicit. *ἔμεινεν ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν Λυσιῳδὸν ἐπαινῶν οὐκ ἐπαύσατο. μένειν* hic vultus conſtantiam ſignificat: nam cum Diogenem cachinnarent omnes, ille contra neque erubuit, neque indignatus eſt, neque aliud ſignum dedit commoti animi: ſed eodem ſervato vultu, mulierculae in laudes effuſus eſt. *ὁμώνυμος Ἀθηναίοις τῷ δεσπότῃ παρετρέφετο.* Eleganter *παρετρέφετο*, negligenter alebatur, neque in ſpem magnam. Demoſthenes de Aeſchine: *ἐν χορήμοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν ἀγκπητῶς παρατρεφόμενον.* Fuit hic nebulo binominis: non quomodo Plato, qui prius eſt dictus Ariſtocles, aut Theophraſtus, qui prius Tyrtamus, aut beatiſſimus Paulus, qui prius Saulus: ſed peculiari more omnium, qui jus civitatis fraude acquirebant. Semper enim *παρέγγραφοι* cives novum nomen in cenſum et tabulas deferebant, non illud, quo ante noſcebantur. Ergo iſte infans quidem, et dum ſervit ſervitutem, appellatur *Athenio:* poſtea vero *Ariſtio* appellari coepit, *παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης γενόμενος*, ut mox dicitur. Theophraſtus in notation. mor. c. de maledicentia: *ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο· ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος, ἐπειδὴ ἐς τὰς δημότας ἐνεγράφη.* Haec eſt ratio, cur iſtum alii Athenionem, alii Ariſtionem nominent, ut Plutarchus et Appianus. *τοῦτο μαθόντες οἱ Κεκροπίδαι.* Athenienſes ridet, qui hac appellatione plurimum gaudere ſoliti. Ariſtophanes: *χώραν τε πᾶσαν Κέκροπος.* Enarrator: *παίζει πρὸς Ἀθηναίους, φιλεγκωμίους ὄντας. ὁ μηδέποτε ἐπὶ τῷ τρίβωνος ἑωρακὼς πορφύραν πρότερον.* Non negaverim, *ἐπὶ τῷ τρίβωνος* verti poſſe *quamdiu pallium geſtaverit philoſophicum.* Atque ita ſumma hominis vilitas indicatur, qui inter ſcholaſticos pueros ſic vixerit ignobilis et obſcurus, ut nemini unquam purpurato potuerit innoteſcere, ac ne videri quidem. Placet tamen magis, ut *ἐπὶ τῷ τρίβωνος* interpretemur *ſuper pallio.* Nam mediocris conditionis homines purpureo clavo (Graeci vocant *σημεῖον*) veſtem ornabant, aut inſtita purpurea praetexebant. Hoc igitur

p. 370.

indignatur Athenaeus, hominem, qui nunquam fuerit περιπόρφυρος, factum repente ὁλοπόρφυρον. ἀδένὸς δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καταχλιδῶντος τῆς Ἀττικῆς. Id eſt: *Cum ne Romanorum quidem quisquam tanta ſpecie ac fiſtuſa pompa tantoque omnium faſtidio Atticam eſſet ingreſſus.* De Romanis vero hoc Athenaeus, et hiſtoriae convenienter. Semper humanius et civilius cum Athenienſibus Romani magiſtratus egere. Clarum in Antonio exemplum: quem narrat Appianus, Athenis cum eſſet, itaſſe per urbem ſine inſignibus poteſtatis, duobus tantum amicis comitatum, cum totidem famulis. Tacitus II. Annal. de Germanico: *Hinc ventum Athenas, foederique ſociae et vetuſtae urbis datum, ut uno lictore uteretur.* De vocabulo φαντασία ſatis dictum alibi. ὁπότε Ἀθηνῶν ὁ πόνος. ὁπότε eſt *quandoquidem*, non *interea dum*. Neque διὰ τὸν βασιλέα bene vertunt *praetextu regis*, ſed *per regem*, id eſt, regias opes. Etiam ſequentia non intelligit Dalecampius, ὁ δὲ πρότερον ἐκ μισθατῆς οἰκίας ἐξιών. Nam hoc genere loquendi paupertatem Athenioni exprobrat, qui fuerit ſolitus in conducto habitare. Sed mirum profecto, ἐξιέναι οἰκίας pro οἰκεῖν οἰκίαν dixiſſe. In poëta non eſſet cur miraremur, ſed alludit auctor ad ἔξοδας dierum privata aliqua ſolennitate inſignium. tunc enim domo ſua exire, et inde pompam ducere honeſtius, quam ex conductitia. Hoc malo, quam ſinceram lectionem incruſtare, et hoc ſimilive modo reſcribere, ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν. Prioribus ἐξόδοις e domo opponit mox pom-
p. 371. paticum egreſſum ex Dieuſi aedibus. εἰς τὴν Διευσοικίαν. Scripta lectio Δίευς οἰκίαν. Interpretes ambo Διεύσου οἰκ. Nihil habeo, quod dicam de iſto. κεκοσμημένην σκωμμάτων τε καὶ γραφῶν καὶ ἀνδράσι. Quis ſanus poſuit unquam viros inter domus ornamenta vel ſuppellectilem? Scio, philoſopho in Polit. inter patris familias inſtrumenta cenſeri ſervos. Sed quaeram rurſus: ecquis graece doctus ἄνδρας appellavit ſervos? Absque dubio legendum eſt ἀνδριάσι. Statuas non ſolum in foris et aliis publicis locis fuiſſe olim poſitas, ſed et in aedibus privatis atque atriis, Plinio magiſtro ſcimus l. XXXIV. c. 4. ἀνέμενον αὐτὸν τὴν πρόσοδον. Scribendum πρόοδον, *dum prodiret in publicum.* Frequens vox ea notione in hiſtoria imperatorum. Sequitur ὁ δὲ μόλις προῆλθε.

Caput Decimum Quartum.

M. Aquilius. Baſtarna πεντάπηχυς. μεταμφιέσασθαι τετράγωνα ἱμάτια. Pnyx monitu deum conſecrata. Iacchi vox ſacra. Ἴακχον ἐξάγειν vel ἐξάδειν. τὼ θεὼ, Ceres et Proſerpina. ἀνάκτορον. στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων. Ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ. ἀβρὰ βαίνειν. Pythagorae conjuratio. οἱ φραντικοί. Gallinarum demenſum. ὁ Ὀρόβιος. Graecorum mos in Latinis nominibus. Res maximae a parvis principiis. Regia veſtis.

Μάνλιος Ἀκύλλιος ὁ ὑπατευκώς. Recta appellatio Μάνιος, ut apud Plutarchum et Appianum. Latinis M. Aquilius. De ejus conſulatu, quem geſſit collega Marii V. COS., vide in faſtis ad annum DLIII. De ejus triumpho, ſed minore, hoc eſt ovatione, in anno ſequente. συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βασάρνην πεντάπηχυν. Iſte fuit modus cuſtodiae militaris: quem ex Seneca et aliis ſcriptoribus vir clariſſimus Juſt. Lipſius ad III. Ann. patefecit. Barbari fere vaſto et procero corpore erant. Ideo vocat Baſtarnam hunc πεντάπηχυν, *altum pedes ſeptem et ſemis*. Qua de re diximus ad Suetonii l. III. c. 68. οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τὰ ἐξ ἀρχῆς πατρίδας ὀνομάζεσι. De iis auctor loquitur, qui per Aſiae urbes jus civitatis Romanae erant conſecuti: quod jus etſi parcius eo tempore adhuc datum, quam ſub impp. factum poſtea, certum tamen vel ex M. Tullii actionibus in Verrem, a non paucis, qui ambitioſe petierant, fuiſſe impetratum. Hi ubi erant civitatem nacti, togam Romanam aſſumebant: cujus geſtandae peregrinis jus non fuit, ut ex Suetonio conſtat. Iſtos igitur ait Poſidonius, Aſiam obtinente Mithridate, metu periculi Romanae civitati renuntiaſſe, togamque poſuiſſe, et ad Graecanicum habitum rediiſſe. τετράγωνα ἱμάτια ſunt Graecorum, non autem Romanorum. Appianus Ἐμφ. l. V.: ἀφέλσιαν δὲ ἰδιωτικὴν αὖθις ἐξ ἡγεμονίας, καὶ σχῆμα τετράγωνον ἔχων, καὶ ὑπόδημα Ἀττικόν. Quod ſequitur, τὰς ἐκ ἀρχῆς πατρίδας αὖθις ὀνομάζεσιν, erat vertendum, *priorem quisque patriam fatentur*. In iſtis vero articulus alieno loco eſt poſitus, κατακαλεῖται τὸν θεὸν βασιλέα, pro κατακαλεῖται θεὸν τὸν βασιλέα. ἣν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐπισχεθῆναι πεποίηκεν. *Quam Romanus ſenatus fecit, ut obtineret.* Hoc p. 372.

eſt, invexit, et cujus cauſa eſt. Mirum vero, ſi haec non eſt plani hominis calumnia in Romanum nomen. Sic enim Athenas invectam ἀναρχίαν a Romano ſenatu dicit, quaſi omnes Athenienſium magiſtratus ac ſacerdotes juſſi eſſent abdicare ſe magiſtratu ac ſacerdotio, nullo tamen in eorum loca ſuffecto. Longe aliter hiſtoriae illorum temporum auctores. Strabo in his l. IX.: Ῥωμαῖοι παραλαβόντες αὐτὲς, Athenienſes, δημοκρατουμένους, ἐζημίωσαν τὴν αὐτονομίαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐλευθερίαν. ἐπιπεσὼν δ' ὁ Μιθριδατικὸς πόλεμος τυράννους αὐτοῖς κατέστησεν, ὃς ὁ βασιλεὺς ἐβάλετο. καὶ τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσιωμένην Πνύκα ἀφῃρημένην τῷ δήμῳ. Quaſi edicto vetuiſſent Romani, ne in Pnyce convenirent cives Athenienſes. Cum autem dicit τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσ., ſignificat, quondam oraculo monitos eſſe Athenienſes, ut eum locum conſecrarent. Non reperies hanc ſortem neque apud Pauſaniam, neque in grammaticorum commentariis, ubi tamen de Pnyce ſcribuntur non pauca. Sed veriſſimum eſt, quod in univerſum de ea urbe ſcripſit Strabo: nullam illius fuiſſe partem, de qua non exſtaret aliqua fabula vel hiſtoria. μὴ περιΐδωμεν δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἱερὰν Ἴακχε Φωνὴν κατασεσιγασμένην. De hac voce ſacra Plutarch. in Themiſt.: ἐν τούτῳ τῷ ἀγῶνος ὄντος, Φῶς μὲν ἀνάψαι μέγα λέγεσιν Ἐλευσινόθεν, ἦχον δὲ καὶ Φωνὴν τὸ Θριάσιον κατέχειν πεδίον ἄχρι τῆς θαλάττης, ὡς ἀνθρώπων ὁμοῦ πολλῶν τὸν μυσικὸν ἐξαγαγόντων Ἴακχον. Vigeſima nempe Boëdromionis menſis lacchum deducebant cum cantu et pompa ex urbe Eleuſinem. Idem auctor in Phocione: εἰκάδι γὰρ Βοηδρομιῶνος εἰσήχθη, μυστηρίων ὄντων, ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξ ἄστεος Ἐλευσῖνάδε πέμπουσι. In Camillo: τῇ εἰκάδι Βοηδρομιῶνος τὸν μυσικὸν Ἴακχον ἐξάγουσι. Ubi nihil intereſt, ſcribas ἐξάγουσιν, an ἐξιόασιν, ut in ſcholiis comici: μιᾷ τῶν μυστηρίων εἰκάς ἐστι, (perperam vulgo ἐγκὰς) ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξιόασιν. Etſi fortaſſe verius, in hoc et ſimilibus locis ἐξιέναι vitioſe ſcriptum eſſe pro ἐξάγειν. Arrianus l. II. rerum Alexandri: καὶ ὁ Ἴακχος ὁ μυσικὸς τούτῳ τῷ Διονύσῳ, ἐχὶ τῷ Θηβαίῳ ἐπᾴδεται. Plura de hoc ritu Ariſtophanes in Ranis. Sequitur ſtatim: καὶ τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν κεκλεισμένον. Dalecampius, qui non ignorabat, ἄνακας Athenis dictos eſſe Dioscuros, putavit, ἀνάκτορον eſſe illorum templum. In quo fugit eum ratio: tam enim fallitur, quam ſaepe alii etiam doctiſſimi viri, qui Atticum jusjurandum νὴ τὼ θεὼ vertunt *Aedepol*. Semel moneo, τὼ

θεὼ apud ſcriptores Atticos accipiendum de Cerere et Proſerpina: quas hoc loco intelligi, praecedens Iacchi mentio docet certiſſime. Quis neſcit, in mentione myſticorum ſacrorum hos ſemper conjungi? Scio, ἀνάκτορον ex, oni ab Harpocratione ἱερὸν Διοσκόρων. Sed et Cereris templum ita vocaſſe Athenienſes, Heſychio atque aliis obſervatum, non neſcio. εἵλοντο τὸν Ἀθηναῖον στρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων. στρατηγὸς eſt, qui militibus praeeſt, et, ut Suetonii vocem uſurpem, ducatum habet. Quare igitur addit ἐπὶ τῶν ὅπλων; Quia ſeculo Athenaei στρατηγοὶ in municipiis dicebantur etiam civiles et urbani magiſtratus: ut in Actis ſanctorum Apoſtolorum c. 16. et lege 6. §. 16. item 15. §. 9. digeſt. de excuſ. tut. Non igitur ſimpliciter στρατηγὸς Athenarum creatur Athenio, ſed στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων. Quae poteſtas dictaturae affinis ac prope eadem fuit. Ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ. Quid cogitabant docti, cum reſcriberent Περικλεῖ; Suidas: Ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ. Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου. ἀντὶ τοῦ συνὼν ἀεὶ καὶ μηδὲν βραχὺ ἀφιεὶς ἐμένος. καὶ Μένανδρος· Παρ' αὐτὸν Ἴσα βαίνουσ' ἑτέρα πολυταλής. Aſſentior Suidae, Ἴσα βαίνειν τινὶ eſſe moribus atque ingenio cum aliquo conſpirare. In hoc tamen proverbio aliter accipiendum, pro tanto faſtu ac pompa incedere, ac faceret Pythocles, quod Graecì σοβεῖν dicunt: vel pro vivere alicujus moribus. βαίνειν a conſequenti eſt βιοῦν. Sic ἁβρὰ βαίνειν dicebant pro molliter et delicate vivere. Heſychius docte: ἁβρὰ βαίνων, ἁβρόβιος. Aliis dicitur ἁβροδίαιτος. Sic et ἄτακτα βαίνειν uſurparunt pro vivere parum modeſte, parum ex virtute. S. Chryſoſtomus t. VI. p. 933.: αὕτη ἡ φωνὴ (vox Abrahami: ſum terra et cinis) τῆς φύσεως ἀσφαλέστατος χαλινός· αὕτη ἄτακτα βαίνειν ἐ συγχωρεῖ. καὶ ἔφη, διότι νῦν ὑμεῖς ἑαυτῶν στρατηγεῖτε, προέσηκα λέγων. Scribendum eſt προέσηκα δ' ἐγώ. Elegans ſententia. διότι vacat, omiſſum propterea ab eclogario. Senſus eſt: Nunc demum, o Athenienſes, reſtituturum eſt vobis in vos imperium, ego autem dux veſter ſum: itaque τὸ κράτος quidem τῆς πολιτείας penes vos erit, at ego praeivero vobis ceu princeps ſenatus reliquis ſenatoribus in libera rep. τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τί ἠβ. Narratio iſta occupata tyrannide ab Ariſtione mutilata legebatur in Athenaei codicibus vulgatis. Membranae multa verba utiliter ſuggeſſerunt. Sed nondum tamen perſanata ſunt omnia. Nam τὸ ἀναδείξας mendoſum eſſe codicem arguit, aut etiam fortaſſe defectum ad- p. 378.

huc aliquot verbis. Alluditur ad hiſtoriam Diogeni Laërtio relatam in Pythagora. Tradiderunt quidam, affectaſſe eum philoſophum Crotonis tyrannidem, vel, ut ait Tertullianus, Thuriorum. Ariſtionem exemplum iſtud Pythagoricorum renovaſſe, atque etiam imitatum eſſe, abſque dubio ſignificare auctor voluit verbis iis, quae praeſcripſimus. Reſpicit autem ad inſidiarum genus, quo uſus Pythagoras hoc moliens: quae hiſtoriae iſtius pars
9.374. nobis hodie eſt incognita. Mox pro ἀλλ' Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος ſcribe καὶ Ἕρμιππ. vel ἄλλοι τε καὶ Ἕρμιππος. Etiam Diogenes Hermippum in hanc rem laudat auctorem. τὰς μὲν εὐφρονοῦντας τῶν πολιτῶν παρὰ τὰ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου δόγματα. Liber excerptorum περὶ τὰ Ἀρις. Locus eſt perturbatus. τὸ παρὰ confirmat, quod Athenio fuit peripateticus, ac videtur per jocum dicere Maſurius, egregium hunc peripateticum diverſae ſectae homines, quique aliud probarent, quam quod ipſi placeret, punitum iſſe. δορυφόρους ἔχων πολλοὺς τῶν Φρακτικῶν καλουμένων. Vocat Φρακτικούς, non quos putant interpretes, ſed cataphractos milites, quorum ferrea omnis ſpecies. Euſtathius Ἰλ. ν.: τὸ δὲ φράξαντες τοὺς μεθ' Ὁμήρου Φρακτικοὺς καὶ καταφράκτους ὁπλίτας παρήγαγε. Non dubito, reſpexiſſe Euſtathium Athenaei hunc locum, uti ſolet, cum Φρακτικοὺς nominaret. Diſtingue ſic paulo poſt: καὶ τὰς πύλας, τριάκοντα κατασήσας ἐφ' ἑκάστῃ. ἅτ' εἰσιέναι τὸν βουλόμενον, ἅτ' ἐξιέναι εἶα. Ita nihil opus emendatione, quae aliquando nobis viſa eſt bella: καὶ τὰς πύλας τηρῶν, τριάκ. etc. καὶ τοσαῦτα χρήματα συνήθροισεν, ὡς καὶ φρέατα πληρῶσαι πλείονα. *Tantas divitias coacervavit, ut iis vel plures putei impleri potuerint.* Accipio enim πληρῶσαι pro πληρῶσαι ἄν. Cur enim pecuniam in puteos conjiceret Ariſtio? Niſi tamen id ab illo factum deſperata urbis conſervatione ſub extremum obſidionis tempus: quanquam id Plutarchus in vita Syllae non dicit. Ἀθηναίων δ' ἐπιλαβόμενος τῶν δογμάτων τῶν τῆ περιπάτου. Accipe εἰρωνικῶς. *Ille egregius peripateticus.* Sed malo ἐπιλαθόμενος, *oblitus.* Appellat gallinarum, non hominum, demenſum choenicis quadrantem pro integra choenice exhibitum, quia legitimus modus demenſi diurni erat choenix. ὁ Ὀρόβιος, στρατηγὸς Ῥωμαίων, P. Orbius eſt, quem rexiſſe Aſiam provinciam, liquet nobis ex ea M. Tullii pro Flacco. Nec tamen Ὄρβιος ſcripſeris in textu Graeco recte. Solent enim Graeci nomina Romana ſic efferre, ut Graecae originis ſpeciem illis, ſi fieri

poteſt, inducant. Orbium hac ratione Ὀρόβιον dixerunt, quaſi eſſet ab ὄροβος, *ervum*: ſicut alia multa virorum nomina Graeca et Latina a leguminum appellationibus deducta. Hoc mihi obſervent tirones, cum Graecos auctores hiſtoriae Romanae legent. Multos enim eruditiſſimos viros inobſervantia hujus rei in errorem impulit. ἀλλ' ἐξ ἱματίου τύραννος ἦν. *Sed occaſione veſtis tyrannidem invaſit.* Erat enim ſimilitudo magna inter ſacerdotum veſtes ac principum. Sacerdotis igitur inſignia aſſumere conceſſus, in tyrannidis παράσημα illa vertit. Adeo parva ſaepe ſunt rerum maximarum principia, imo vero interdum etiam ridicula: ut cum Segillianus militari joco aut verius grammaticali imperium Romae promeruit. πορφυρᾶν μεσόλευκον χιτῶνα ἐνδεδυκώς. Regia haec veſtis erat, et primorum quoque ſacerdotum. De rege Perſarum ex VIII. Παιδείας aliisque locis notum. Lucianus in Pſeudomanti de Alexandro Cocona plano: προεισπέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθειμένος, μεσόλευκον χιτῶνα πορφυρᾶν ἐνδεδυκὼς, καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτῆς λευκὸν ἀναβεβλημένος. Sequitur: χλαμύδα δ' ἐφεσρίδα περιβεβλημένος, *amictus chlamyde ſimili trabeae.* Nam ἐφεσρὶς erat equitum. Verum haec alibi. p. 375.

Caput Decimum Quintum.

Expenduntur Athenaei argumenta, quibus probare nititur, falſa eſſe, quae de militia Socratis Plato, Xenophon et Antiſthenes ſcripſerunt. Platonis locus in Critone.

Platonis locus de tribus Socratis ſtipendiis eſt in Apologia, ubi illius militiae memorantur. Sed in Charmide et extremo Convivio plura legas de iisdem. Meminit et in Critone. Disputationem Athenaei contra Platonem quanti faceremus, dudum indicavimus ad Diogenem Laërt. Neque eſt, cur nos judicii ejus poeniteat: praeſertim cum et Senecam et Plutarchum, viros graviſſimos, videamus perpeſſitii hujus ſenis militares labores commemorare: hunc in Alcibiadis vita et contra Coloten, illum in epiſtola CIV. Credamus et nos tantis auctoribus potius, quam uni Athenaeo: cujus equidem diligentiam in non-

nullis, judicium in multis ſoleo deſiderare. Ac ne ſola auctoritate magnorum ſcriptorum tueri ſententiam noſtram videamur, age, auctoris diverſum ſentientis argumenta expendamus. Falſum eſt, ait ille, expeditioni Amphipolitanae interfuiſſe Socratem. Quo argumento autem probat? ἡ μὲν γὰρ, inquit, ἐπὶ Ἀμφίπολιν στρατεία γέγονεν ἐπὶ Ἀλκαίου, Κλέωνος ἡγεμόνος, ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡς φησι Θουκυδίδης. τούτων ἓν τῶν ἐπιλέκτων ἀναγκη εἶναι καὶ Σωκράτην, ᾧ πλὴν τρίβωνός καὶ βακτηρίας ἀδὲν ἦν. *Expeditio adverſus Amphipolin praetore Alcaeo* (anno 3. Ol. 89.) *facta eſt, Cleone duce, ex delectis gravis armaturae militibus, ut auctor eſt Thucydides. Horum delectorum militum unum fuiſſe oportet etiam Socratem: cui praeter pallium et baculum erat nihil in bonis.* Non recte vocem ἐπίλεκτοι accipiunt, qui putant, reſpicere Athenaeum Thucydidis verba, quibus dicit, in expeditionem hanc non niſi germanos cives Athenienſes profectos eſſe. Illuc potius auctor reſpicit, quod ait idem hiſtoricus, ὁπλίτας omnes fuiſſe, id eſt, gravis armaturae milites, qui huic militiae nomen dederunt. Ita igitur diſputat deipnoſophiſta. In Amphipolitana expeditione nemo fuit niſi ὁπλίτης. Socrates non fuit ὁπλίτης, homo ita egenus, ut πανοπλίαν ſibi parare nullo modo potuerit. Quid inde ſequatur, manifeſtum eſt. Sed quis non videt, pluma levius eſſe hoc argumentum? Eſto: ſic fuerit Socrates egenus, ut arma ὁπλίτῃ neceſſaria de ſuo parare non habuerit. Quid? Amicos nullos habuit? Quo autem
p.376. illa nobilis et multorum ſcriptis celebrata Athenienſium ὁπλοθήκη, niſi ut ſtrenuis militibus, ſed tenuis cenſus, arma ſuppeditarentur? Alterum Athenaei telum eſt hujusmodi. Thucydides et caeteri hiſtorici ac poëtae de hoc Socratis ſtipendio ſilent omnes: ergo falſa et conficta res eſt. Invalidum prorſus telum et vere ἄλιον βέλος. Narrat Olori filius: Cleonem in ea expeditione mille ducentos ſecum habuiſſe milites: quorum omnium nemo unus praeter ducem nominatim indicatur. In ea turba ſelectorum virorum latuiſſe Socratem vilem et pauperem hominem, quid mirum? Sed de hoc argumentationis genere in univerſum pronunciat Strabo, acerrimi vir judicii, vere et docte, nihil eo eſſe vanius, nihil fallacius. Sequitur de expeditione ad Potidaeam, cui interfuiſſe Socratem, et praemium fortitudinis inde retuliſſe, ſcribit Plato. Revincit Athenaeus, duobus itidem argumentis. Prius eſt auctorum ſilentium: qua de re modo diximus;

alterum, quod ad Potidaeam pugna nulla fuit pugnata. Haec urbs tres continuos annos ab Athenienſibus oppugnata, aegre tandem fecit deditionem. Toto eo tempore nullum memorabile praelium fuiſſe commiſſum, affirmat auctor, neque nos negamus. Sed decretoriam quidem et ὁλοσχερῆ pugnam editam eſſe, ne Plato quidem dicit. Saepius vero factum, ut cum hoſtibus manum conſererent Athenienſes, quis ſanus dubitabit? Plutarchus hac de re: *ἰσχυρᾶς δὲ γενομένης μάχης, ἠρίσευσαν ἀμφότεροι*, Socrates et Alcibiades. Tertia ſequitur Socratis militia: de qua exſtat luculentum M. Tullii teſtimonium l. I. de divin.: *Socrates, cum apud Delium male pugnatum eſſet, Lachete praetore, fugeretque cum ipſo Lachete: ne ventum eſt in trivium, eadem, qua caeteri, fugere noluit. Quibus quaerentibus, cur non eadem via pergeret, deterreri ſe a Deo dixit. Tum quidem ii, qui alia via fugerant, in hoſtium equitatum inciderunt.* Quae adverſus hanc militiam Socratis proferuntur, omnia ſunt *ἀνερμάτιστα*, et tantum conjecturae, praeterea nihil. Omiſſa igitur eorum confutatione, mendam indicemus, quae latet in iſtis: *εἰ γὰρ καὶ τὸ Δήλιον εἶρηκε Σωκράτης, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτιος ἐν τοῖς πρὸς τὸν Φιλοσωκράτην, ἅμα τοῖς πολλοῖς ἀσχημόνως ἂν ἔφυγε.* Nullam ſententiam probam ex hac ſcriptura elicias. Scribe *ἤρηκε*. Demus, inquit, verum eſſe, quod Herodicus Cratetius tradit, Socratem inter primos Delium occupaſſe: ſtatim tamen cum caetera turba illum fugiſſe turpiter, fatendum erit. Thucycidem lege in octavo belli Peloponneſiaci anno. Ejus ſunt ſubjecta verba, *Παγώνδᾳ δύο τέλη περιπ.*, ex IV. hiſtoria. Mox autem, cum ait, *μόνος Σωκράτης βρενθυόμενος καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβάλλων*, ad notiſſimum Ariſtophanis verſum alludit: *ὅτε βρενθύῃ τ' ἐν ταῖσιν ὁδοῖς καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβάλλῃ.* Alcibiadem praelio ad Delium interfuiſſe, negat diſtrictim Athenaeus: aiunt Plato, Plutarchus, alii, quibus fidem habeo potius. Deinceps exſerto brachio grave jaculum in Platonem torquet philologus Naucratita: quod cujusmodi ſit, videamus. *ἐν δὲ* p. 377. *τῷ Κρίτωνι*, ait, *ὁ τῇ Μνημοσύνῃ Φίλος Πλάτων οὐδὲ ποιήσασθαί ποτε ἀποδημίαν τὸν Σωκράτην ἔξω τῆς εἰς Ἰσθμὸν πορείας εἴρηκε.* Platoni objicit, quod vetus dictum ſuſtulerit: *mendacem memorem eſſe oportet.* Ideo per jocum appellat illum *τῇ Μνημοσύνῃ Φίλον*, *divae Monetae charum.* Vult dicere oblivioſum. Ita namque accipienda et ſcribenda vox *Μνημοσύνη*. Oblitum autem ſui Platonem ait,

cum negaret in Critone, Socratem ex urbe unquam pedem extuliſſe, niſi ſemel, quando ad ſpectaculum Iſthmiorum eſt profectus. Non meminerat videlicet Plato, cum illa ſcriberet, eorum, quae dixerat alibi de expeditionibus ad Potidaeam et Amphipolim, urbes Thraciae vicinas aut Thracias. Audiamus Platonem. Verba ſunt illius in Critone: *ὁ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν τῇ πόλει ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσπε· καὶ ἅτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, ἅτ' ἄλλοσε ὁδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευόμενος. Neque enim ita plurimum unus ex omnibus Atheniensibus in urbe maneres, niſi illa plurimum tibi placeret: qui nunquam vel ad ſpectaculum ullum extra urbem profectus ſis, niſi ſemel ad Iſthmum, aut usquam alio, niſi cum militiae cauſſa aliquo iviſſe.* Ita ſcribitur hic locus hodie in publicis exemplaribus. Quem ſi etiam in ſuis codicibus ita ſcriptum invenit Athenaeus, nemo illum pro ſano ſanus habeat. Nam Plato quidem cavere melius non potuit, ne contraria ſcripſiſſe cuipiam jure videretur. Sed omnino alterum duorum neceſſe, ut vel poſtrema Platonis verba in ſuo exemplari non legerit Athenaeus, vel in ſuis excerptis illa non adnotarit, cum ſuperiorem locum excerperet. Saepe ſcriptorem hunc peccare graviter, dum ſuorum excerptorum fidem ſequitur, neque ad fontes ipſos adit, multis locis probatum nobis ſatis ſuperque. Jam in Antiſthenem ſtyli mucronem convertit auctor: in quo illud reprehenditur, quod ſcripſerit, Socratem etiam in pugna contra Boeotos virtutis praemio ceſſiſſe Alcibiadi. Pugna adverſus Boeotos ea eſt, quam ad Delium commiſſam dicebat Plato: Delium enim Boeotiae oppidulum fuit. Ex illo autem praelio palmam retuliſſe aut meritum eſſe Socratem, nemo veterum, opinor, praeter Antiſthenem ſcriptum reliquit. Ego vero cum Athenaeo hic ſentio, et Antiſthenem ceno. 378 ſeo ſcripſiſſe per incogitantiam *πρὸς Βοιωτὲς* pro eo, quod debuerat dicere *πρὸς Ποτιδαιάτας*. Bis enim praemio donatum Alcibiadem fuiſſe conceſſu Socratis, non ſit mihi veriſimile. Ait: *προτερεῖ δὲ κατὰ πάντας τὰς ἱππικὰς τῆς ἐπὶ Δήλιον στρατείας ἢ περὶ Ποτίδαιαν, ἧς Φορμίων ἐστρατήγει.* Non adſcribit numerum annorum, niſi deſunt haec, *ἔτη η.* Sic enim res habet. Phormionis in Thraciam expeditio et Potidaeam obſeſſam Pythodoro praetore accidit anno I. Ol. 87. Cum ad Delium pugnatum eſt, Iſarchus erat archon, Ol. 89. anno item I. Medium tempus anni octo.

Caput Decimum Sextum.

Προθεωρία *aliquot Olympiadum ad lucem eorum, quae ab Athenaeo disputantur.*

Superiorem adverſus Platonem velitationem excipit digreſſio, qua probare nititur Athenaeus, philoſophos, qui fere viros eruditos et φιλολόγους habent deſpectui, in ratione temporum multa ſolitos peccare et turpiter hallucinari. Quod ut probet, dicta quaedam duorum nobiliſſimorum philoſophorum, Xenophontis et Platonis, examinare inſtituit. Ex his duobus, qui ſine ulla controverſia univerſi gregis οἱ κορυφαιότατοι fuere, de caeteris vult fieri conjecturam. Nam ſcopum ſuum his generaliſſimis verbis auctor indicat: πάντ' ἔν, inquit, ψεύδονται οἱ φιλόσοφοι, καὶ παρὰ τὰς χρόνους γράφοντες οὐκ αἰσθάνονται. Nobilis ſane disceptatio haec eſt: in qua maximi momenti res agitur, temporum recta obſervatio. Sapientiſſime enim Tatiano dictum: παρ' οἷς ἀσυνάρτητός ἐστιν ἡ τῶν χρόνων ἀναγραφὴ, παρὰ τούτοις οὐδὲ τὰ τῆς ἱστορίας ἀληθεύειν δύναται. Quid autem viro ſapienti turpius objicias, quam mendacium et falſiloquium? Ac ſcopus quidem disputationis hujus is eſt, quem dixi. Caeterum de allatis adverſus Xenophontem et Platonem ab Athenaeo argumentis quid ſentiendum ſit, indicavimus ſuis locis. Quoniam vero ſine inſpectione faſtorum caeca eſt omnis, quae de temporibus inſtituitur, disputatio: priusquam illuſtrare et emendare aggredimur, quae in hac parte obſcura habentur et corrupta, brevem atque huic tantum diſſertationi accommodatam earum Olympiadum deſcriptionem ſubjecimus, quibus de hic agitur.

OLYMPIAS LXXXVII. p. 377.

α. Πυθόδωρος. *Phormio in Thraciam ducit exercitum militum* ἐπιλέκτων, *et Potidaeam pergit obſidere. Socrates inter* ἐπιλέκτους *merens Alcibiadi praemium virtutis parit.*

β. Εὐθύδημος. *Hipponicus, Calliae pater, dux exercitus contra Tanagraeos. Bellum Peloponneſiacum incipit.*

γ. Ἀπολλόδωρος. *Plato naſcitur, inquit Athenaeus. Alii* p. 378. *volunt anno ſequente.*

δ. Ἐπαμινώνδας. *Pericles moritur. Alexander rex Macedoniae obit. Perdiccas ei succedit, et regnat annos 13.*

OLYMPIAS LXXXVIII.

p.379. α. Διότιμος.

β. Εὐκλείδης.

γ. Εὐθύδημος.

δ. Στρατοκλῆς.

OLYMPIAS LXXXIX.

α. Ἴσαρχος. *Aristophanes comicus docet* Connum. *Pugnant Athenienses ad Delium duce Hippocrate. Socrates Alcibiadem periculo eripit. Induciae annuae Peloponnesiacum bellum interrumpunt.*

β. Ἀμυνίας.

γ. Ἀλκαῖος. *Cleone duce mittitur exercitus contra Amphipolim. In eo militat Socrates. Eupolis docet fabulam* Κόλακας, *mortuo jam Hipponico. Protagoras fuit tum Athenis, cum paulo ante eo venisset secundum.*

δ. Ἀρίστων ἢ Ἀρίστων. *Autolycus athleta vincit pancratio. Callias ejus niceteria celebrat. Xenophontis Convivium. Eupolis docet* Autolycum. *Pherecrates docet* Ἀγρίους.

OLYMPIAS XC.

α. Ἀριστόφιλος ἢ Ἀστύφιλος. *Protagoras Platonis dialogus hoc anno habitus fingitur.*

β. Ἀρχίας.

γ. Ἀντιφῶν.

δ. Εὔφημος. *Agatho tragicus coronatur contra antagonistas, ejusque τὰ ἐπινίκια ἔσιᾶται apud Platonem in Convivio.*

p.380. ## OLYMPIAS XCI.

α. Ἀρισόμνηστος.

β. Χαβρίας.

γ. Πεισανδρος.

δ. Κλεόκριτος.

OLYMPIAS XCII.

α. Καλλίας.

β. Θεόπομπος.

γ. Γλαύκιππος.

δ. Διοκλῆς.

OLYMPIAS XCIII.

α. Εὐκτήμων.

β. Ἀντιγένης.

γ. Καλλίας. *Navali pugna ad Arginusas vincunt Athenienses Lacedaemonios. Archelaus regnare incipit in Macedonia.*

δ. Ἀλεξίας.

OLYMPIAS XCIV.

Ἀναρχία post Pythodorum vitio creatum. xxx tyranni.

β. Εὐκλείδης.

γ. Μικίων.

δ. Ξεναίνετος ἢ Ἐξαίνετος. *Xenophon ἤκμαζεν, ait Diogenis Laërtius.*

OLYMPIAS XCV.

α. Λάχης.

β. Ἀριστοκράτης. *Archelaus rex Maced. occiditur.*

γ. Ἰθυκλῆς.

δ. Λυσιάδης.

Caput Decimum Septimum. p. 378.

Expenduntur Xenophontis aliquot χρονικὰ ἁμαρτήματα observata Athenaeo.

Καθάπαξ δὲ ὁ καλὸς Ξενοφῶν, ὃς ἐν τῷ Σ. Duo chronica peccata objicit Athenaeus Xenophonti. Ea cujusmodi sint, videamus. Prius continetur verbis hisce: ὃς ἐν τῷ

Συμποσίῳ ὑποτίθεται Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου Αὐτολύκου τὸ Λύκωνος ἐρῶντα, καὶ νενικηκότος αὐτῷ παγκράτιον ἐσίασιν ποιούμενον, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα, τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα, ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα. Summa reprehenſionis eſt, abſurde Xenophon-
p.380. tem feciſſe, cum ei convivio, quod propter Autolyci athletae victoriam a Callia celebratum eſt, quendam interfuiſſe dixerit, qui per aetatem non poterat, quippe aut recens adhuc natus, aut omnino ne natus quidem. Poſtea temporum ratio explicabitur, in quibus dicitur erratum. Sed quaerendum prius eſt nobis, quisnam ille fuerit ἀπροσδιόνυσος conviva. Autolycum putavit intelligi eruditiſſimus Dalecampius, non ſcio, quid ſecutus. Nam Athenaeus, ut edita lectio ſonat, Calliam ait fuiſſe. Conſidera ejus verba attente: non aliud reperies, quo referas τὸ παρόντα, quam illa praecedentia, ὑποτίθεται Καλλίαν. Prorſus ita tantum accipi poſſunt, quae adſcripſimus verba. Sed falſam eſſe lectionem editam, invicto argumento
p.381. probamus nos: quia nempe falſiſſima haec ſententia eſt. Abſurdum enim dictu, Calliam aut puerulum fuiſſe Ariſtone praetore, (eo anno agitatum convivium illud Xenophonteum) aut omnino ne natum quidem. Auctor eſt Athenaeus ipſe aliquanto poſt, Alcaeo archonte, ſive priore anno, quam Ariſton eſſet archon, Calliam Hipponici patris ſui aliquanto ante mortui creviſſe haereditatem. Cum haec clare mox doceat auctor, putabimus illum tam inſanum, ut de eodem Callia illa ſcriberet, τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα; Porro de Autolyco interpretari, quod doctis viſum, non placet nobis. Magna enim et violenta mutatione opus fuerit, ut ei ſententiae accommodetur ſcriptura omnium librorum. Praeterea falſum eſt, Autolycum necdum fuiſſe natum archonte Ariſtone. Hic eſt Autolycus, quem refert Plutarchus, occupata a Lyſandro urbe, humi proſtraſſe Callibium harmoſtam Lacedaemonium, baculum intentantem: quod egregium facinus magno illi poſtmodum ſtetit, occiſo propterea ab immanibus tyrannis. Quis vero credat, robur hoc animi et παράσημα τῆς ψυχῆς in eum cadere, qui vix exceſſerit ex ephebis? Atqui ab Ariſtone praetore ad annum confuſionis, quo venerunt Athenae in Lyſandri poteſtatem, anni intercedunt vix ſexdecim aut ſeptemdecim. Expoſuimus cauſſas, cur neque in vulgata lectione, neque in priorum cenſorum interpretatione acquieſcere poſſimus: viderint eruditi, an judicio noſtro ſint acquieturi. Lego:

καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα ἑαυτὸν, ἴσως μηδὲ γεννηθέντα. *Xenophon*, inquit, *in Conviv o facit Calliam Hipponici f. Autolycum Lyconi f. amare, cui poſt partam pancratio victoriam praebet epulas: atque ei convivio ut Xenophon ſe quoque inter caeteros convivas interfuiſſe, qui fortaſſe ne natus quidem tum fuit.* Diſerte ſcribit Xenophon initio Convivii, ſe iis epulis praeſentem adfuiſſe, quas deſcribit. οἷς δὲ, ait, παρεγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω, δηλῶσαι βέλομαι. Quod autem de natalibus Xenophontis dubitanter loquatur, nemini videri mirum debet. Nam et Diogenes Laërt., qui ex profeſſo quaeſivit, et alii veteres, annum, quo natus ille diſertiſſimus ſcriptor, ignorarunt. Quare, eo praetermiſſo, vigentis maxime aetatis et mortis tempora tantum indicat nobis Diogenes. ἤκμαζεν, ait, κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς τετάρτης (Suidas legit ὀγδόης) ἐννενηκοστῆς ὀλυμπιάδος. Si ponimus humani corporis florem et ἀκμὴν, ut cenſeo, circa annum trigeſimum: colliges hinc, tempore acti convivii, quod ei deſcriptum eſt, natum fuiſſe Xenophontem annos decem: quae eſt illa, quam παιδικὴν ἡλικίαν Athenaeus appellat. Vita functum ſcribit Diogenes anno primo Olympiadis 105., hoc eſt, ſeptuagenario majorem. Si verum eſt ſuperius ratiocinium, putem ego ſatis certum: aut ſi quid mutandum, contrahendum potius hoc curriculum, quam ulterius extendendum. Quod quidem emendationem noſtram et interpretationem firmat non mediocriter. ἔσι δὲ p. 782.
ἕτος ὁ καιρὸς, καθ' ὃν Ἀριστίων ἄρχων ἦν. His verbis declaratur illud tempus, quo niceterion Autolyci convivium celebravit Callias. Erat, inquit, archon Ariſtion, ſive, ut ſcribit Diodorus Sic. l. XII., Ἀρίσων. Quod etiam clare mox probatur. πάλιν ὁ Ξενοφῶν ποιεῖ τὸν Σωκράτην λέγοντα. Transit jam ad poſterius χρονικὸν ἁμάρτημα Xenophonteum. Summa criminationis eſt: Xenophon in Sympoſio dictum obſcoenum quoddam Pauſaniae commemorat, quaſi pronuntiatum eſſet ab illo in eo convivio, quod Platoni eſt deſcriptum. Quod neque verum eſt: nihil enim tale exſtat in Platonis libro: neque eſſe poteſt: nam Xenophonteum convivium quatuor ipſis annis antecedit Platonicum. Bis igitur peccat Xenophon. Enimvero geminum hoc peccatum unica reſponſione facile diluas. Nego enim tibi, Athenaee, quod ponis tu pro vero ac confeſſo, Xenophontem reſpexiſſe Platonis convivium. Nimis enim friget ratio illa, qua mox ſuſpicionem tuam tueris. Sed de ea paulo poſt. θαυμαστὰ λέ-

γων, εἴγε οἱ ψόγε τε ἀξρ. Haec quoque Xenophontis verba ſunt, non Athenaei, ut poſſint videri. Ac recte quidem Attica illa Muſa Pauſaniae judicium et ſententiam confutat: Athenaeus vero l. XIII. veteres aliquot hujus generis infames militias refert. Παυσανίε γὰρ ἐκ οἷόν σύγγραμμα, εἰ' εἰσῆκται παρ' ἄλλῳ. It obviam objectioni, et reſponſionem modo allatam a nobis diluit. Non poteſt, ait, negari, Xenophontem illa tanquam ex Platone citare. Unde enim habeat, cum neque Pauſanias ſcriptum ediderit ullum, neque alius quisquam Socraticorum, qui dialogos ſcripſerunt, tales ei ſermones attribuat? En argumentum Achilleum! Quaſi vero non potuerit bellum iſtud apophthegma Pauſaniae, etiam nec ſcriptum, memoria hominum contineri, ac per ora virum volitare. Sic multa ex Platone affert Ariſtoteles, quae fruſtra quaeras in libris Platonicis. Ut illud eximium Nicomach. l. I. c. 4. de duplici via docendi. Nam quaecunque ex Platonis ſcriptis ad illum locum docti proferunt, diverſa ſunt et ἀπροσδιόνυσα. Sed Athenaeum in hanc ſententiam impulerunt haec maxime Xenophontis verba de Pauſania: ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκαλινδουμένων. Quae verba cum aliis nonnullis, quae in illius ſcriptis habentur, jam olim doctis hominibus perſuaſerunt, Platonem et Xenophontem ὥσπερ διαφιλονεικοῦντας ſimilis argumenti libros edidiſſe, in queis ſimultatum inter ipſos latentium veſtigia eſſent non obſcure impreſſa. Sed enim conjecturam hanc curioſorum hominum tam facile eſt nobis contemnere, quam fuit ipſis proclive in literas eam referre. Addit vero noſter: πλὴν εἴτε κατέψευσαι τοῦτο Ξενοφῶν, εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλάτωνος ἐνέτυχε Συμποσίῳ, παρείσθω. Contendit his verbis, duorum alterum eſſe verum: aut falſo id com-
p. 383. mentum eſſe Xenophontem, aut incidiſſe in librum Platonis aliter ſcriptum, atque hodie praeferant publica exemplaria. Utrum horum potius ſit credendum, de eo, inquit, liberum eſto cujusque judicium. Sic accipi debuerunt illa, εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλ. ἐνέτυχε Συμπ., quae aliter non eſt interpretari. Neque vero dubitare debemus, Platonem poſt primam librorum ſuorum editionem multa in melius mutaſſe, vel per ſe, vel amicorum monitu, vel denique ab oſoribus ſuis reprehenſum. Itaque ἐκ ἀτὲ σκοπεῖ ſuſpicetur aliquis cum Athenaeo, infandum illud Pauſaniae dictum poſt editum Xenophontis Sympoſium ab Platone fuiſſe inductum deletumque. Sic ſoliti poëtae comici tragicique publicatas

jam fabulas ſuas, quae minus placuerant, emendare, ut docuimus l. III. c. 26. Sed quid exemplum ab aliis petimus, cum de Platonis diligentia in ſcriptis ſuis emendandis teſtimonium veterum criticorum exſtet, qui divinum virum ſuorum correctioni eſſe immortuum memoriae prodiderunt, multaque poſt ipſius obitum reperta eſſe mutata et emendata? Cujus rei et Quintilianus meminit extr. l. VIII. Ἀριστίων, ἐφ' ᾧ τὸ συμπόσιον ὑπόκειται ἀνηγμένον. Scribe, ut conſtet helleniſmus, συνηγμένον. Niſi quis mihi probet, ἀνάγειν συμπόσιον Graecum eſſe, ut συνάγειν. De quo verbo auctor admonet l. VIII. ſub finem: idemque alibi ſaepe illo utitur. Haec Athenaeus in Xenophontem: haec nos ad Athenaeum pro Xenophonte. Deinceps ad Platonem reditur, et illius quaedam χρονικὰ ἁμαρτήματα ſimiliter notantur. Eam igitur partem percurramus.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

Platonis χρονικὰ ἁμαρτήματα, quorum ab Athenaeo inſimulatur, explicantur et expenduntur.

Ὅλως δὲ λῆρός ἐστι τῷ Πλάτωνι τὸ Συμπόσιον. λῆρος, hoc eſt, res ficta, non vere geſta. Gravius hanc vocem interpretari non debemus: neque aliud auctor voluit. Quod autem Plato in deligendis Sympoſii ſui convivis nullam temporum rationem habuerit, non ſolus hic criticus, neque primus obſervavit, ſed et alii e veteribus ante ipſum. Ariſtides in Apologia communi: ἐν τῷ Συμποσίῳ Πλάτων συνάγει εἰς ταὐτὸν Ἀριστοφάνην καὶ Σωκράτην καὶ Ἀγάθωνα, ἔτι μειράκιον ὄντα, ὡς φησι. προάγει δὲ εἰς τοσοῦτον τὰς χρόνους, ὥστε, et quae deinceps ſequuntur. Macrobius I. Saturn., poſtquam aliquot Platonis anachroniſmos notaſſet, *Annos ergo coëuntium*, ait, *mihi in digitos, exemplo Platonis nobis ſuffragante, non convenit.* ἃ γὰρ ἀγράφως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως. ὡς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων φησί. Scribo ſic: ἃ γὰρ ἀκαίρως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως; ὃς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων φησί. Sublata interrogationis nota periodum totam mire obſcuravit. Male etiam ἀγράφως ſcripſerunt iſti imperiti

pro ἀκαίρως. Quam vocem reſtituimus ex praecedente
p 384. ſententia. Dixit auctor ibi, Platonem ſcriptis mandaſſe, quidquid ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτταν veniſſet. Id nunc probaturus, lectorem ſuum ita compellat. Quid? ait: dicemusne, Platonem nihil ἀκαίρως, nihil inepte nec contra temporum rationem ſcripſiſſe, verum omnia circumſpecte? qui quidem in Gorgia hoc ſcriptum reliquerit. ἀγράφως factum eſſe ex ἀκαίρως, ſi non eſt verum, (neque enim dari poſſunt in hoc genere eruditionis γραμμικαὶ ἀπόδειξις mathematicorum, vel ἐπιστημονικαὶ ἀποδείξεις philoſophorum) veri certe quam ſimillimum eſt. Nos hanc conjecturam pro vera amplectimur: cujus tamen priusquam veniret in mentem, ἀγράφως λέγειν dictum putabamus παρσιωκικῶς. pro effutire aliquid temere, de quo non ante cogitaveris. Proprie iis conveniat, qui, ut Tarſenſes olim rhetores, extemporalem temeritatem, (ſic recte Quintilianus τὴν αὐτοσχεδίαν λέξιν vocat) colebant. Aut erit translatum a judicibus, qui lites non magnae rei ſolent ἀγράφως τέμνειν καὶ κρίνειν, ſine ſcripto et de plano decidere, ut loquitur Juſtinianus imp. Novella de mand. princ. Porro prima haec Platonis accuſatio in eo poſita eſt, quod inconſulte ſcripſerit in Gorgia, regnante apud Macedonas Archelao, Periclem Athenis recens fuiſſe mortuum: cum ab hujus obitu ad initium Archelai anni intercedant minimum viginti tres. Quid Athenaeo reſponderi queat, videbimus poſt aliqua. ἄρχοντος Ἐταμείνονος. Ut in aliis multis, ſic in praetoris hujus nomine magna varietas. In Diodori Biblioth. l. XII. Ἐπαμινώνδας nominatur. At Laërtius: Πλάτων ἐπ' Ἀμύντα γέγονεν, ἐφ' ᾧ Περικλῆς ἐτελεύτησεν. Alii Aminonem vocant. In argumento Euripideae Hippolyti: Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις ἐπὶ Ἀμείνονος ἄρχοντος ὀλυμπιάδι πζ, ἔτει β. Cenſeo verum nomen Ἐπαμύνων, quod idem ſonat cum Ἀμύντας. Et ita fere epit., ubi ſcriptum Ἐπαμίνωνος. Nam Ἐπαμείνων reſpuit analogia. ἐφ' ᾧ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. Quid audio? Anno igitur eodem Pericles fato fungitur, et Archelaus regnare incipit? Diva Moneta, tuam fidem! Annon enim dicebamus paulo ante, hoc unicum in Platone hic reprehendi, quod Periclis mortem ad tempora Archelai regis Macedonum transtulerit? Nam (dicebat modo auctor) ſi nuper obierat Pericles, nondum regnabat Archelaus: ſi rex erat Archelaus, pridem mortuus erat Pericles. Praeceſſit enim Archelaum

Perdiccas, qui incipiens regnare, quo anno exſtinctus eſt Pericles, habenas regni annos viginti tres tractavit. Cum haec clariſſime disputentur ab Athenaeo, quis interpretum ſtomacho non invideat, qui vulgatam loci hujus ſcripturam adeo εὐσοιάχως tulerint? Nos quidem non poſſumus. Licet ſileant omnes membranae, affirmare tamen non dubitamus, incogitantia aliud agentis librarii omiſſam eſſe iſto loco periodum integram. Eam igitur ex ingenio, quia ex libris non poſſumus, reſtituamus. p.385. Scribendum: Περικλῆς δ' ἀποθνήσκει κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆ̃ Πελοποννησιακῆ̃ πολέμε, Ἐπαμύνωνος ἄρχοντος, ἐφ' ᾧ̃ τελευτᾷ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν βασιλείαν Περδίκκας διαδέχεται· ὃς ἐβασίλευσεν ἕως Καλλίε, ἐφ' ᾧ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. Quae bis poſita fuerant verba, ἐφ' ᾧ τελευτᾷ, item illa, τὴν βασιλείαν διαδέχεται, ſcriba indoctus caſu an conſilio ſemel praeteriit cum integra ſententia. Quoties corruptos optimos ſcriptores praetermiſſionibus hoc genus ante integravimus? Hiſtorica veritas, quod notata hic tempora, ſic habet. Olympiadis 87. anno ultimo Pericles peſte Athenis periit, et in Macedonia Alexander rex obiit, cui ſucceſſit Perdiccas. Hujus regnum quot fuerit annorum, varie proditum ab antiquis hiſtoricis. Sed recte Athenaeus, Marſyam et Philochorum ſecutus, annos tres et viginti regnaſſe illum ſtatuit. Quadrat hic numerus exacte cum Diodori Siculi rationibus. Scribit ille l. XII.: Κατὰ τὴν Μακεδονίαν Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς ἔν τινι κυνηγίῳ πληγεὶς ἀκουσίως ὑπὸ Κρατερῆ̃ τῆ̃ ἐρωμένε, τὸν βίον μεταλλάξε βασιλεύσας ἔτη ἑπτά. Occiſum ait Archelaum praetore Ariſtocrate anno altero Olymp. 95., regnaſſe autem annos ſeptem. Ex eo patet liquido, coepiſſe hunc regnare anno tertio Olymp. 93., qui archontem habuit Calliam. Ergo etiam anno illo Perdiccas, cui ſuccedebat Archelaus, deſiit regnare. Inde ſi retroverſum adſcendas ad annum, qui Pericli vitam ademit, Perdiccae vero regnum contulit, reperies annos ipſos 23. Recte igitur probatum Athenaeo, Periclis mortem, regnante Archelao, nuperam et admodum recentem dici non potuiſſe. Recte et nos Athenaei codices vitiatos et defectos in integrum reſtitnimus. Caeterum qui Platonis Gorgiam perlegerit, et eum locum diligenter expenderit, ubi de morte Periclis facit mentionem, non erit ei difficile Athenaeo reſpondere. Philoſophi eloquentiſſimi verba ſunt: Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονέ-

τα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τετονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, ὃ καὶ σὺ ἀκήκοας; Disputans Plato de dicendi facultate quatuor viros in exemplum profert ex omni τῶν δημαγωγῶν numero: Miltiadem, Themiſtoclem, Cimonem et Periclem: omnium horum noviſſimus obierat Pericles, annis fere viginti poſt mortem Cimonis, qui et patri Miltiadi ſuperſtes fuerat et Themiſtocli. Cum igitur dicit Plato, νεωστὶ τετελευτηκέναι Periclem, non hoc vult, heri aut nudiustertius deſiiſſe illum vivere, vel recentem ἁπλῶς eſſe illius exceſſum, ſed reſpectu ſuperiorum recentem eſſe, quando poſt omnes illos intervallo ſatis longo mori ei contigerit. Voces illae πυρετ, νεωστὶ, ac ſimiles, nullius certi temporis determinationem habent: ſunt enim τῶν πρός τι, et ad aliquid ſemper referuntur. Itaque modo brevius, modo longius tempus deſignant. Ad haec illud mihi cogita, Periclis eam famam, nomen
p.386. et res geſtas fuiſſe, ut mirari non debeas, ſi in animo Platonis et aliorum gratorum civium quam diutiſſime quam recentiſſima vixit viguitque illius recordatio. τᾶτο δ' Σωκράτης δ' μᾶλλον κατὰ ἀνδραγαθίαν. Corruptus ac lacer etiam hic locus. Sententia ex iſtis nulla, quae optima erit ex integrata hoc modo lectione: τᾶτο δ' ὁ Σωκράτης δι' ἄγνοιαν ἐποίει, μᾶλλον δὲ κατ' ἀνδραγαθίαν. Scribit Plato, Socratem confeſſum in ſenatu, ſe neſcire ſententias rogare. Ait Athen., factum id a Socrate non per ignorantiam, quod neſciret in ſuffragia concilium mittere, ſed generoſi animi ſpecimen ab illo editum, ne contra leges et publicam utilitatem ſancire aliquid cogeretur. Hiſtoriam ex Xenophonte repetit auctor. Quorſum autem ſpectat haec iſto loco narratio? Ut planum faciat, Gorgiam ſcriptum a Platone poſt annum a Periclis exceſſu (quem dicit eo in libro νεωστὶ τετελευτηκέναι) 24. Quod extrema verba probant planiſſime. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ διαλ. Hoc eſt alterum Platonis peccatum παρὰ τὰς χρόνας. Hoc autem ait. Fingit Plato in Protagora, praeſentem in urbe ſophiſtam illum fuiſſe, cum id colloquium eſt habitum. Quod cum de poſteriore Athenas adventu Protagorae intelligatur, neceſſe eſt, habitos eos ſermones praetore Amynia, aut Alcaeo certe, id eſt, anno ſecundo vel tertio Olymp. 89. Plato tamen disputationis illius annum deſignat Olympiadis inſecutae primum, praeturam obtinente Aſtyphilo. In quo bis illum peccare, contendit Athenaeus. Primum, quia Protagorae poſterior in urbem adventus aliquot annis

illum praecedit: deinde, quia propter bellum Peloponneſiacum eo maxime anno flagrans Hippias Eleus verſari Athenis non poterat. *μετὰ τὴν Ἱππονίκου τελευτὴν γενομένῳ, παρειληφότος ἤδη τὴν οὐσίαν Καλλίου.* Apparet ex ipſo Platone: *ἐπεδήμει γάρ ἄρα Πρόδικος ὁ Κεῖος. ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ πρὸ τοῦ μὲν ταμιείῳ ἐχρῆτο Ἱππόνικος· νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας, ξένοις καταλύσιν πεποίηκε. τοῦ Πρωταγόρου παραγεγονότος τὸ δεύτερον ἢ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις.* Triduo ante adveniſſe, facit Plato: *ὦ τί λέγεις; Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε; Σω. τρίτην γε ἤδη ἡμέραν.* Sed in Athenaei textu verbum deeſt, ſupplendum nobis, ſi volumus rectam procedere orationem. Legendum: *τοῦ Πρωταγόρου μέμνηται παραγ. Εὔπολις τὸν Πρωταγόραν ὡς ἐπιδημοῦντα εἰσάγει.* Verba Eupolidis: *Ἔνδοθι μέν ἐστι Πρωταγόρας ὁ Τήϊος.* Vir doctus, cum non caperet, quorſum haec ſpectarent, infelici diligentia uſus eſt in exprimenda voce *ἐπιδημοῦντα.* Atqui non illud quaeritur, primusne an ſecundus fuerit is Protagorae in urbem adventus: convenit enim inter Platonem et Athenaeum, non primo, ſed iterum Athenas illum tunc viſiſſe. Verum Athenaeus annum illum quaerit, quo ſophiſtam inclytum iterum Athenae viderunt. Atque in hac quaeſtione tractanda rectam et certam methodum iniſſe Athenaeum, nemo iverit inficias. *Ἀμειψίας δ' ἐν τῷ Κοινῷ δύο πρότερον ἔτεσι διδαχθέντι.* Sic fabulam hanc nominat et Ariſtophanis ſcholiaſtes ad *Aves:* in argumento tamen *Nebularum* Κόνος ſcriptum. Sed legi malim ubique Κόννος, ut infra l. VII. extr. et IX. init. Verum eſt, quod dicitur hic, Amipſiam biennio prius *Connum* docuiſſe, quam ederentur Eupolidi *Colaces.* Enarrator Ariſtophanis: *Αἱ πρῶται Νεφέλαι ἐδιδάχθησαν ἐν ἔτει ἐπὶ ἄρχοντος Ἰσάρχου, ὅτε Κρατῖνος μὲν ἐνίκα Πυτίνῃ, Ἀμειψίας δὲ Κόννῳ.* Iſarchus hic praetor fuit anno I. Olymp. 89., Alcaeus tertio. *δῆλον ἦν, ὡς μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων παραγέγονεν.* Anno videlicet 2. dictae Olympiadis, praetore Amynia. Ita inventum eſt Athenaeo illud, quod quaerebat, tempus. Quid ad haec reſponderi pro Platone queat, fateor ingenue, me nihil videre. Nam quod aliquis dicat, Protagoram, qui Archonte Amynia Athenas rediit, diuturniorem in urbe moram feciſſe, ideoque nihil erraſſe Platonem, qui praetore Aſtyphilo facit illum adhuc praeſentem, etſi poteſt fieri, ut ita ſit, tamen ea reſponſio philoſophum culpae non liberat. Diſerte enim p. 387.

Plato ait, Protagoram, cum id convivium agitabatur, ante tres dies tantum adveniſſe. *πρὸ τῆ τὰς ἐνιαυσίας ἐπὶ Ἰσάρχ ἐλαφηβολιῶνος συντελεσθῆναι σπονδάς.* Harum induciarum in hiſtoria Thucydidis et bibliotheca Diodori nulla mentio. Quod propterea putem accidiſſe, quia breve tempus duraverunt: ſicut etiam Athenaeus paulo poſt ſatis manifeſto indicat. *ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσαται γενόμενον περὶ τὰς καιρὰς ταύτας.* Quid igitur peccavit Plato, ſi ſub ipſum principium induciarum Hippiam in urbem inducit? Nugae. Non hoc voluit Athen., ſed ejus contrarium potius. Idem nempe commiſſus hic error, atque ante in disputatione de Periclis morte et regno Archelai. Deſunt, inquam, etiam hic nonnulla. Lego: *ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσαται γενόμενον ὰ περὶ τὰς καιρὰς, καθ' ἃς προσφάτως ἐγεγόνεσαν, ἀλλὰ πολὺ ὕστερον. λέγει γὰρ* etc. Plato, inquit, facit intereſſe ſermoni in urbe habito Hippiam: qui cum eſſet Eleus et Peloponneſius, belli tempore tuto Athenas ingredi non potuit, niſi forte praetore Iſarcho, quando factae ſunt brevis temporis induciae. Sed Plato tempus, quo fuit in urbe Hippias, aliud longe denotat: annum videlicet proximum illi, quo Pherecrates fabulam *Ἀγρίας* docuit. Unde efficitur, archonte Aſtyphilo Hippiam Athenis fuiſſe: nam Pherecratis drama priore anno fuit editum praetore Ariſtione. Porro Aſtyphilus quintus eſt ab Iſarcho, ſub quo inducias conveniſſe dicebamus. Haec ſumma disputationis iſtius. Apparet vero, Athenaeum alios hiſtoricos illorum temporum habuiſſe, quam Thucydidem et Diodorum Siculum, qui ſoli ad nos pervenerunt. Illi induciarum hic memoratarum nullam faciunt mentionem: ſed earum loco foedus initum narrant praetore Alcaeo in annos quinqua-
p. 388. ginta. Alcaeus autem medium locum obtinet in illo quinquennio, quod Iſarchus inchoat, claudit Aſtyphilus. Pluribus haec nobis expoſita neceſſario propter interpretum *τὸ ἀταλαίπωρον*, ne aliud dicam. *οἵας πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Λήναιϰ. Quales erant in fabula, quam ſuperiore anno docuit Pherecrates in certamine Lenaico.* Scribe, ut apud Platonem, *ἐπὶ Ληναίῳ*. Agones diverſi Athenis celebrabantur in honorem Bacchi, aſtycus et Lenaeus ſive Lenaicus. Lenaeum fuit Bacchi templum extra urbem, in ea parte agri Attici, ubi erant vineta et torcularia, vel, ut tradunt alii, ubi credebatur torcular omnium primum fuiſſe viſum. Inde dicti agones *ἐπὶ Ληναίῳ* vel *Ληναΐται*, interdum etiam *ἐπιλήναιοι*. Ver-

terunt πέρυσι *dudum.* Inde illae Cimmeriae tenebrae. ἀφ' ἧς ἐσιν ἄρχων Ἀσύφιλος. Diodorus vocat Ἀρισίφιλον, aut certe illius codices. Et qui mox ſcribitur hic Ἀμεινίας, apud Diodorum aliosque Ἀμυνίας: quae ſcriptura placet.

Caput Undevicesimum.

Oraculum de Socratis ſapientia. Apollo omniſcius. Sors Aeſopo reddita. Mater Socratis βλοσυρά. Uxor Socratis moroſa. γόος lachrymae ex gaudio manantes. Muſa κάτοχος. ὀπτήρια.

Socratem ab Apolline mortalium omnium pronuntiatum eſſe ſapientiſſimum, Graeci Latinique ſcriptores multi, atque etiam e patribus nonnulli memoriae prodiderunt. Sed auctores primi ejus hiſtoriae, unde ſumpſerunt omnes alii, ſine dubio fuerunt Plato et Xenophon: quorum uterque ſortem Chaerephonti in eam ſententiam datam refert, in ſua uterque pro Socrate Apologia. Non defuere jam olim, qui non ſolum fidem habendam negarent ſummis viris in hac narratione, verum etiam ultro illos accuſatum irent, quod rem fabuloſam et commentitiam in literas retuliſſent. Hoc ipſum etiam auctor noſter facit iſto loco, inſtituta ea de re cum Platone et Xenophonte non inepta disputatione. Primum autem ipſos inter ſe committit, negans, de eadem re eadem ſcripta eſſe ab ambobus. Deinde adverſus Platonem ſeparatim: mox adverſus utrumque in commune argumenta quaedam profert. Ait igitur: καὶν ἄλλοις δ' ὁ Πλάτων φησί. Transit a praecedentibus criminationibus Platonis et Xenophontis, in queis de temporibus agebatur, ad alias generis diverſi, ἐν ἄλλοις, id eſt, in Apologia Socratis, ut jam diximus. Sequitur poſt allatum Platonis locum: καὶν τούτοις δὲ μὴ συμφωνῶν Ξενοφῶντί φησι. Legendum: μὴ συμφ. Ξενοφῶντι, ὅς φησι. *Ne in his quidem congruens Xenophonti, qui ait.* Subjicitur ſtatim ecloga Xenophontis, ex illius itidem Apologia pro Socrate. Vir doctus tamen vertit: *qua in re diſſidet a Xenophonte. Platonis verba ſunt.* Non poſſum, quin exclamem: ἡλίκον ἐσὶ τὸ τύμμα καὶ ἡλίκον ἄνδρα δαμάσθει! Nam quot abſurditates hic commiſſae ob p. 389.

voculae ὃς omiſſionem? O Critica, Critica, quam aſpernanda ſaepe proferunt, qui te aſpernantur! Sed pergamus. ἀνεῖλεν, ait, ὁ Ἀπόλλων, παρόντων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέστερον. Dalecamp. ſic: *Oraculo Deus pronunciavit, ex hominibus, qui viverent, nullum eſſe me juſtiorem, ac magis temperantem.* Legit τῶν ὄντων μηδένα. Vera eſt ſententia, ſed emendatio falſa: quod non potuit ab eo obſervari, qui ad ipſum non adiſſet fontem. Lege: ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, πολλῶν παρόντων, μηδένα εἶναι ἀνθρ. *Reſpondit Apollo, praeſentibus multis, neminem eſſe* etc. Xenophontis verba ſunt: Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ, πολλῶν παρόντων, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε ἐλευθεριώτερον, μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέστερον. πῶς ἂν εὔλογον ἢ πιθανὸν, Σωκρ. Probabilius viſum Athenaeo, ſi quid omnino de praeſtantia Socratis Apollo pronuntiavit, viri juſti et temperantis teſtimonium ei fuiſſe exhibitum, ut ſcribit Xenophon, quam ſapientis, ut tradit Plato. Etſi enim excellentiſſimae virtutes ſunt juſtitia et temperantia: longe tamen auguſtius eſt ſapientiae nomen. Quae nullo modo in eum videtur poſſe cadere, qui ſe nihil ſcire profiteatur. Nam e contrario vere ſapientem illum demum accipimus, qui rerum omnium cauſas norit, neque eorum quicquam ignoret, quae humanis ingeniis ſunt ἐφικτά. Propter haec Athenaeus Platonem privatim hic aggreditur, ut abſurda et parum probabilia locutum. Sic autem disputat. Non eſt ſimile veri, deum omniſcium pronuntiaſſe hominem ſapientiſſimum, qui nihil ſciret. εἰ γάρ, inquit, τοῦτό ἐστι σοφία, τὸ μηδὲν εἰδέναι, τὸ πάντα εἰδέναι φαυλότης ἂν εἴη. *Si nihil ſcire ſapientia eſt, omnia ſcire vitium eſt.* Hinc neceſſaria elicitur concluſio: ſi Socrates, qui nihil ſcit, omnium eſt ſapientiſſimus, Apollo, qui omnia ſcit, omnium eſt inſipientiſſimus. Apollinis enim peculiaris gloriatio eſt, quod nihil neſciat. Οἶδα δ' ἐγὼ, ait, ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης· Καὶ κωφοῦ ξυνίημι, καὶ οὐ λαλέοντος ἀκούω. Reſpondeat fortaſſe Plato, Socratem judicatum σοφώτατον, non quod nihil ſciret, ſed cum ob caeteram virtutem ſuam, tum quia plurimarum rerum cognitione praeditus, ſcire tamen ſuum putavit eſſe τὸ μηδὲν et inſcitiam meram, comparatione verae ſapientiae. Deinceps Athenaeus utrique horum philoſophorum fidem elevare conatur, hanc ipſorum narrationem ut fictitiam et ridiculam exagitans. Scribe: τῶν Ἀττικῶν ἐρίων εἰ ἄλλ'

ἔσι μαλακώτερα, ἢ τῶν ἐν Βάκτροις καὶ Μήδων εἴ εἰσί τινες δυνατώτεροι, reſtituta utroque loco particula εἰ, ut in ſequentibus exemplis. Cave etiam male capias proxime ſequentia: ὡς καὶ τὸν πυθόμενον, (ἤτοι Αἴσωπός ἐσιν ὁ λογοποιὸς, ἢ ἄλλος τις) Πῶς ἂν πλουτήσαιμι, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ; χλευάζων ἀπεκρίνατο· Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθῳ καὶ Σικυῶνος. Praetermiſſae parentheſeos notae fecerunt, ut falſiſſimam ſententiam animo conciperet eruditus interpres. Verte igitur: *ſicut ei, qui quaeſierat, (ſive is eſt Aeſopus, fabularum ſcriptor, ſive alius) Qui fiam dives,* p. 390. *fili Jovis et Latonae? reſpondit* Apollo *hominem irridens: Si tuum erit totum, qua itur Sicyone Corinthum.* Aeſopo editam hanc ſortem fuiſſe, vulgo ſcribunt paroemiographi, quibus accedit comici Scholiaſt. ad Aves: Αἰσώπῳ τῷ μυθογράφῳ χραμένῳ περὶ πλούτου ὁ θεὸς εἶπεν· Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθῳ καὶ Σικυῶνος. Verſum oraculi melius ita concipias: Πῶς ἂν πλ., Διὸς καὶ Λητόος υἱός; Locus de matre Socratis eſt in Theaeteto, ubi de ſe ait ipſe: ὡς ἐγώ εἰμι υἱὸς μαίας μάλα γενναίας τε καὶ βλοσυρᾶς Φαιναρέτης. *Mihi*, inquit, *mater eſt obſtetrix generoſa valde et animi ferox, Phaenareta.* Sic vertimus hic elegantem dictionem βλοσυρά· convenienter, ut puto, tam menti Socratis, quam Latinitati. Proprie βλοσυρότης eſt *torvitas*, ſed alio ſenſu pius filius Socrates matrem ſuam appellat *generoſam* et βλοσυράν, ut ſi vernaculo ſermone dicas, *c'eſt une maiſtreſſe femme.* Latini ferocem animum appellant. De quo apte dixeris, quod Ariſtides vere et eleganter: ἡ μεγαλοψυχοσύνη ἔμφυτον κτῆμα τοῖς κρείττοσι. Videtur Athen. in deteriorem partem accepiſſe hoc verbum, qui Platoni vertat vitio, quod fecerit Socratem matrem ſuam appellantem βλοσυράν. Non memini legere apud Platonem, quae ſubjiciuntur: ἔθ' ὅτι Ξανθίππη χαλεπὴ ἦν γυνή· ἥτις καὶ νιττῆρας αὐτῷ κατέχει τῆς κεφαλῆς. In Xenophontis Convivio dicitur Socrates χρῆσθαι γυναικὶ τῶν νῦν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτῃ. De Aſpaſia in promptu ſunt Platonis aliorumque veterum teſtimonia. In ejus verſibus indicium magni gaudii et repentini ponitur ſudor: Κἀγὼ ὅπως ἥκουσα, χαρᾶς ὕπο σῶμα λιπαίνω Ἱδρῶτι. Simillime apud Perſium: *Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui Auro dona feram, ſudes, et pectore laevo Excutias guttas: laetari praetrepidum cor.* Verbum λιπαίνειν exponitur ab Heſychio κλαίειν ποιεῖν· quae interpretatio non aliena eſt ab hoc loco, ubi uſurpatur pro rigare vel τήκειν. Inter-

dum de rebus fusilibus dicitur, quae conflantur in unum liquefactae, ut observabamus ad Strabonem. Etiam lacrymae saepe subitam laetitiam comitantur: quod et Sophocles et poëtae alii saepe expressérunt. Vide, si lubet, quae notamus ad l. Suetonii II. c. 58. Itaque in istis, *βλεφάρων δὲ γόος πέσεν ἀπ ἀϑελήτως*, accipiam *γόος* pro lachrymis: quia ut plurimum lachrymae indicia sunt et comites *γόου*, id est luctus. Socrati amore saucio et anxio ita praecepit Aspasia: *Στέλλε πληγέμενος ϑυμὸν μέσης κατόχοιο, Ἧι τόνδ' αἱρήσεις ᾠδῶν ἐεινοῖσι πόϑοισι.* Collige te, inquit, et luctum istum cohibe animum tuum applicans studiis musicae: quae vim habet conciliandi amicitias et firmandi. Hac illum capies, acri desiderio cantilenarum illectum. Musa *κάτοχος* active dicitur, *ἡ δυναμένη κατέχειν*, quae potest junctos continere animos amantium. Explicat ipsa proëtria, cum subjicit: *τῇδε*
p.391. *καϑέξεις Αὐτὸν, προσβάλλων ἀκοαῖς ὀπτήρια ϑυμῷ. Hac ratione*, id est, musica, *illum retinebis, insinuans illi per aures expressam imaginem animi tui.* Elegantissimam sententiam in longe alium sensum detorserunt interpretes, quia videre quiti non sunt, qua notione usurpetur hic vox *ὀπτήρια*, quam non nego alibi significare id, quod illi expressérunt: hic vero nihil aliud est, quam quod ipsi diximus. Mox *δυσημερεῖν* de eo dicitur, qui non sit in amore suo felix: non, ut putarunt interpretes, de eo, qui suam defleat calamitatem.

CAPUT VICESIMUM.

Aeschinis Socratici Telauges *dialogus. ἀμαϑής. Vestes forenses aliquando conductae a fullone. κώδιον. Locus e libello Demetrii Phalerei illustratus.* Teleas *proprium viri, et similia. κρατηγὸς κέμμος. κάτω βλέπον animal. Boves retro pascentes. Alia non pauca.*

Veterum philosophorum plerique etiam comicos maledicentia vicerunt. Hoc et dicit philologus, et conatur demonstrare. Profert in medium Aeschinis Socratici dialogum, cujus erat titulus *Telauges*, simili de causa inditus, ac si comici *Nebulas* appelles *Socratem*. Praecipuus enim

auctoris ſcopus in illo dialogo fuit, Telaugem neſcio quem traducere venuſte, et vitia illius ridenda omnibus propinare. Demetrius Phalereus. vel quicunque eſt alius auctor libelli illius eruditiſſimi: *εἰ ψόγος εἰμαισψόγος εἶναι θέλοι τις, παράδειγμα τὸ τῦ Αἰσχίνυ ἐπὶ τᾶ Τηλαυγᾶς. πᾶσα γὰρ σχεδὸν ἡ περὶ τὸν Τηλαυγῆ διήγησις ἀπορίαν παράσχοι ἂν, εἴτε θαυμασμὸς, εἴτε χλευασμός ἐσι.* Ex iſtis non ſolum argumentum *Telaugis* cognoſcimus, verum etiam genus ipſum ſcriptionis et modum. Erat enim ſimile ſcriptum ſatyris Latinorum poëtarum, dempto metro, ridens quippe et laudanti ſimilis verum de Telauge dicebat: nec de illo tantum, ſed etiam de aliis. Nam ait noſter, Critobulum Critonis f. *ἐπ' ἀμαθίᾳ καὶ ῥυπαρότητι βίυ* ab Aeſchine fuiſſe ibidem licentia comica exagitatum. Graeci appellant *ἀμαθῆ* non illum tantum, qui eſt indoctus et literas neſcit, ſed eum etiam, qui eſt moribus impolitis et ſaevis atque inhumanis. Litterae enim, niſi, ut eſt vetus dictum, diſcantur *ἐπ' ἀριςερὰ*, humanitatem nos docent, et mores non ſinunt eſſe feros. Sic accipiendum hic nomen *ἀμαθία*. Sequitur de ipſo Telauge: *τὸν δὲ Τηλαύγην αὐτὸν ἱματίᾳ μὲν φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμιωβόλιον κναφεῖ τελοῦντα μισθόν.* Objicit Telaugi ſordidam vitam et animum illiberalem. Notam illiberalitatis affert, quod forenſi veſte carens a fullone utendam ſumere ſolitus ſit, pactus cum illo de diurna mercede, quam debeat pendere. Saepe fullones hac fraude uſi, ut traditis ſibi ad poliendum veſtimentis in quaeſtum ſuum abuterentur. Simillima *ἀνελευθερίας* nota apud Theophraſtum in Char. de eo, qui uxori ſuae in publicum proditurae famulas ad actum conducit. Simillima etiam, quae ſcribit idem venuſtiſſimus Philoſophus in deſcriptione ho- p.392.
minis parci. Si quis verba Aeſchinis interpretari malit de veſte honeſtiore ad feſtorum celebrationem, quam de forenſi quotidiana, per me licet. Minus tamen probabile eſt, quotidie a fullone veſtem conduxiſſe Telaugem. Addit Aeſchines: *κωδίῳ δὲ ἐζωσμένον, καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς.* Sic ſcribendum. Deſcribit adhuc ſordidum Telaugis cultum. Ait, ſolitum praecingi pellibus lanatis. *κώδιον* Graecis eſt *δέρμα σὺν τοῖς ἐρίοις.* Pauperes et mendici ita amiciebantur, nec non operae ruſticae, ut alibi dicebamus. Utebantur his etiam pro veſte ſtragula. In Equitibus Ariſtophanes traducit *τὸ τᾶ Κρατίνυ κώδιον.* Affinia ſunt *κώδιον* et *θύλακος.* Nam et *θύλακος* ſcorteum vel pelliceum ſaccum ſignificat, aut

aliud ſacco ſimile. Comicus θυλάκους appellavit Perſarum braccas e pellibus. Aeſchines igitur ut κώδια, ſic et θυλάκους Telaugi attribuebat. Quod cognoſcimus ex alio Demetrii Phalerei loco, quem adſcribam, ut obiter illuſtrem. χρήσονται ποτε καὶ οἱ Φρύνιμοι γελοίοις πρός τε τὰς καιρὰς, οἷον ἐν ἑορταῖς καὶ ἐν συμποσίοις, καὶ ἐν ἐπιπλήξεσι δὲ πρὸς τὰς τρυφερωτέρας, ὡς ὁ Τηλαυγὴς θύλακος, καὶ ἡ Κράτητος ποιητικὴ, καὶ Φακῆς ἐγκώμιον, ἂν ἀναγνῷ τις ἐν τοῖς ἀσώτοις. Lego ὁ Τηλαυγᾶς θύλακος. Non dubium eſt, intelligi hunc Aeſchinis dialogum, de quo etiam ſub libri finem ea ſcribit Demetrius, quae paulo ante protulimus. Verbo unico θύλακος obſcure indicavit totius libri argumentum, quia, ut videtur, multus fuerat Aeſchines in reprehendendo Telaugis amictu. Eodem pertinet calciaminis, quo utebatur, deſcriptio: καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σκπροῖς, *et calceamenta geſtantem contexta e funiculis corruptis ac nihili.* Alibi exponimus hunc locum ubertim. Pone τελείαν σιγμὴν poſt vocem σκπροῖς, et ſequentia ſic ſcribe: καὶ Τελέσκντα τὸν ῥήτορα ὁ μετρίως διαγελᾷ. Qui non animadverterunt, vocabulum Τελέσκντα aliter hic accipi debere, quam vulgo uſurpetur, mentem auctoris videre non poterant. Eſt vero *Teleſus* proprium nomen alicujus oratoris vel rhetoris inepti, cujus imperitiam caſtigaverat ridendo Aeſchines. Sic autem Graeci multa participia modo praeſentis modo indefiniti temporis in propria nomina verterunt, cujusmodi ſunt iſta, ut de multis pauca referam: *Araros* (ἀρκρὼς enim), *Alexamenus*, *Dexamenus*, *Tiſamenus*, *Caſſamenus* (reperies apud Parthenium hoc nomen), *Sozomenus*, *Epaminon*, *Paraballon*, et *Parabrycon*, *Symphoroſa* martyr. *Teleſanti* affinia nomina erant *Teleſis* et *Teleſtes*. In ſequentibus poſtquam dixit auctor, Aeſchinis dialogum, cui erat index *Calli.s*, vituperationem et irriſum continuiſſe duorum celeberrimorum ſophiſtarum, Prodici et Anaxagorae, quorum priore Theramenes erat uſus magiſtro, poſteriore Philoxenus et Ariphrades Arignoti frater, ſubjungit: θέλων ἀπὸ τῆς τῶν δηλωθέντων μοχθηρίας καὶ περὶ τὰ φαῦλα λιχνείας ἐμφαίσκι τὴν τῶν παιδευσάντων διδασκαλίαν. Novum et inſolens auribus meis loquendi genus ἡ περὶ τὰ φαῦλα λιχνεία. Sed puto, aliter
p.393. ſcriptum prius fuiſſe. Imo vero legendum eſt omnino: ἀπὸ τῆς τῶν δηλ. μοχθ. καὶ περὶ τὰ φαῦλα σπουδῆς καὶ λιχνείας ἐμφαν. Prodici et Anaxagorae tres diſcipulos nominarat et exagitarat Aeſchines, Theramenem, Philoxe-

num, Ariphradem: ea fine, inquit Athenaeus, ut ex diſcipulorum moribus de praeceptorum doctrina fieret judicium. In quo feciſſe Aeſchinem improbe, negare non poſſumus. Neque enim aequum aut fas eſt, ut τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα τῶν προεστώτων ſint κατηγορήματα, ſicut praeclare adverſus Platonem disputat ſophiſta Ariſtides in ea, quam vocavit κοινὴν ἀπολογίαν. Caeterum ex comicis et aliis ſcriptoribus Graecis nota ſunt eruditis trium iſtorum diverſi generis vitia. Theramenes. cognomento Cothurnus, varius, inconſtans et verſipellis: Philoxenus non guloſus, ſed gula mera et ingluvies: Ariphrades teſtimonio Ariſtophanis in Equitibus nequam, impurus et infando Lesbiorum morbo infamis. Omnia haec verbo indicavit Athenaeus. μοχθηρίαν refer ad Theramenem, τὴν περὶ τὰ φαῦλα σπουδὴν ad Ariphradem, λιχνείαν ad Philoxenum. Ita nobis ſemper Muſae faveant, ut haec emendatio eſt vera. certa et neceſſaria. Mox etiam ſcribe: καὶ περὶ τὰς ἀλλοτρίας γυναῖκας σπουδάσαντα. De Alcibiade loquitur. quem teſtantur hiſtorici et poëtae omnium mulierum fuiſſe virum. Non longe poſt ſequitur: τούτοις γὰρ τοῖς ἀνδράσι δόξας ἀγαθὸς σύμβουλος εἶναι δοκεῖ, ὁ στρατηγὸς, ὁ μῖμος, ὁ σοφιστὴς ἀξιόλογος, ὁ ποιητὴς ὠφέλιμος, ὁ δῆμος εὐλόγιστος. Ut hic mendum ſuſpectaremus, duo nos admonuere. Nam et epithetum ſuum deeſſe voci στρατηγὸς, praecedentia et ſequentia demonſtrant apertiſſime, et mimos recenſeri inter graviſſimas perſonas, quis ferat aequo animo? Ne dubita, ineſſe mendum huic loco. Scribo ὁ στρατηγὸς νόμιμος. *Nemo iſtis videtur dux legitimus.* Vel ὁ στρατηγὸς φρόνιμος. *Dux prudens.* Sed malo νόμιμος, neque aliter ſcriptum auctori. Sic eam vocem Auguſtus uſurpat in epiſtola ad p. 394.
Tiberium: *Jucundiſſime, et ita ſim felix, vir fortiſſime, et dux νομιμώτατε.* Socratis cum Piſtone thoracopoeo colloquium relatum eſt in literas a Xenophonte Comment. l. III. Sed ille Πιστίαν vocat, non Πίσωνα. Eod. l. habentur et ſermones cum Theodota habiti. Et errat deipnoſophiſta, ſi, ut habent omnia exemplaria, ſcripſit ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημ. Sed eſt fortaſſe ex ſcriptoris culpa, qui β poſuit pro γ. Scribe etiam τερατολόγων τινῶν φύσεων, non τερατολογιῶν. In ſecundo Parmenionis verſu, Σκυθιστὶ φωνεῖ, κὠδὲ κόπτα (vel, quod eſt idem, κάπτα) γιγνώσκων, exprimitur hominis ebrii ſtupor, qui et rationis et linguae uſum amiſit. Itaque licet Graece doctus aut Graecus, Scythice, id eſt, barbare loquetur: licet

callens literarum, neſciet legere, ac ne literas quidem noſcet. In tertio, Κεῖται δ' ἀνανδος ἐν πλίθῳ κολυμβήσας, ſcribit abbreviator ἄναυλος. Non invenuſte, imo. ut ego quidem cenſeo, venuſtiſſime. Ineſt enim alluſio ad utricularios et pithaulas, quos neceſſe eſt manere mutos, ſi in eorum organis ſoni inſtrumenta fuerint corrupta. In quarto corrige operarum erratum Φαρμάκιων pro Φάρμακον. De animali, quod κάτω βλέπον vocatum eſt, cum alii, tum Aelianus l. VII. c. 5. in H. A. Quantum autem memoriae Athen. fidere debeamus, docent, quae ſcribit de bobus retropaſcentibus: quorum ait nullum hiſtoricum praeter Alexandrum Myndium feciſſe mentionem. τέτο, inquit, ἄπιστόν ἐστιν, ἑνὸς ἑτέρε ἐπιμαρτυρέντος ἱστορικέ. Id vero falſiſſimum. Omnium auctorum, qui boum ὀπισθονόμων et, ut loquitur Ariſtoteles, ἀναχωρέντων πάλιν πυγηδὸν, meminerunt, antiquiſſimus, quod ſciri poſſit hodie, Herodotus eſt. Illius fidem ſecuti ſunt Ariſtoteles de part. anim. l. II. c. 17., Pomponius Mela. Plinius l. VIII. c. 45. et, opinor, quicunque alii de iis aliquid ſcripſerunt.

FINIS TOMI I. PARTIS III.

Sumtu bibliopolii Schäferiani prodiit

HENR. CAR. ABR. EICHSTÄDTII Quaeſtionum Philologicarum Specimen. 1796. 4.

Continentur hoc Specimine:

Cap. I. Imitationis poëticae obſervatio quem uſum praeſtet Critico. Virgiliana Theocriti imitatio. Ex ea Theocriti locus, et Propertii ex Theocrito et Bione, reſtituitur. Obiter H. Homerici in Apollinem verſus emendatur.

Cap. II. Pertractatur nobiliſſimus Theocriti locus in Epithalamio Helenae. Νὺξ nusquam pro Σελήνη, neque Nox pro Luna. Ἄναξ de utroque Deorum ſexu. Pindari locus explicatus. Ἀνιέναι intransitive ponitur. Verborum τρέχειν, θέειν, currere, exquiſitae et rariores ſignificationes.

Cap. III. Abſolvitur locus de Virgiliana imitatione Theocriti. Henrico Stephano aliquot emendationes vindicantur.

Cap. IV. Concinnitas Theocriti in componendis carminibus. Verſuum intercalarium aequalis collocatio. Utraque ex obſervatione Eidyllii I. et VIII. depravatiſſima loca reſtituuntur. Ἀκταίνειν et ἀκταινᾶν, verba rariora.

Cap. V. Alius Eidyllii VIII. locus tentatus. Lacrumae et moeror in nuptiis. Χάρις, χαρίζεσθαι, χάριτας ἀποδοῦναι, gratia, dare, porrigere, obſequi, morigerari et ſimilia de nequitia Venerea. Μίτραν καταθεῖναι.

Cap. VI. Ulcus in Eid. II. nudatum. E Sapphus Odario gloſſema expulſum. Χλωρός. Θάψος.

Cap. VII. Theocriti locus in Eidyllio IV. emendatus. Particula ἄν vel κε potentialem optativum ſemper comitatur; a ſubjunctivo abeſſe poteſt. Homeri et Theocriti quidam verſus ex hac norma reſtituuntur.

Cap. VIII. Mnaſalcae et Macedonii Epigrammata quaedam emendantur. Tentatur locus Euripidis in Electra. Parcarum varia nomina: παρθένιαι, παρθένοι, κακοπάρθενοι, τρεῖς ἀδελφαὶ, tres ſorores. Κόρη de Proſerpina. ξαίνειν et ἀμύσσειν, etiam de lacrumis. Sirenum imagines ad luctum declarandum adhibitae tumulisque impoſitae.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Stanford University Libraries
3 6105 012 212 671

PA 3937
1
2
1796
V4

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-1493

All books may be recalled after 7 days

DATE DUE

JUN 30 1999

Digitized by Google